

Radics Vilmos | Ritter Aladár

LAP-
TERNEZÉS
TIPO-
GRAFFA

Lektorálta:

Langyel Lajos Kossuth-díjas

Tanácsadó:

Soproni Béla Tótfalusi Kis Miklós-díjas

Kiadja:

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége

Engedélyszám: 51 713

Felelős kiadó:

Király András főtájkár

75.2349 Athenaeum Nyomda, Budapest

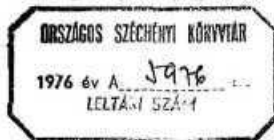
Íves ofszetnyomás

Felelős vezető:

Soproni Béla vezérigazgató

Készült 5000 példányban

33 lv A/12

963 01 0603 5

Előszó

Olyan korban élünk, amikor az emberi alkotó energia hatékonysága és minőségi tartalma egyre gyorsuló periódusát éli. A tudomány csodálatos felfedezései a társadalom, a termelés minden tevékenységi területén a gyors változtatások szükségességét diktálja. Az újabb és újabb tudományos célok eléréséhez nemzetközi kooperációk egyre bővülő hálózatának vagyunk tanúi. A fejlődésnek ebben a felgyorsult folyamatában nélkülözhetetlen feladat az információforrások korszerűsítése. Ide tartoznak az újságok, folyóiratok, képeslapok is, mint az információáramlás szinte legmozgékonyabb, naponta nélkülözhetetlen eszközei.

Nem lehet kétséges, hogy az újság, a folyóirat társadalmi szerepe az utóbbi évtizedben rohamosan növekedett.

A mennyiségi igényhez érthetően kapcsolódott a minőség jelentős javításának feladata, a képek iránti szükséglet határozott követelése. Új utakat kellett keresni a technikai bázis és a szerkesztés-tervezés korszerű színvonalának megteremtésében.

Az elavult nyomdaipari technikák helyére fokozatosan új korszerű technikák kerültek. A fényzedés, az elektronikus színbontás, az auto-

matikus filmhívás, a négyzint nyomó géptípusok új feltételeket teremtettek a magasabb minőség, a gyorsaság biztosítására.

Ne feledjük, évtizedekkel korábban az újságokat és a folyóiratokat „készítették”, most és a jövőben még inkább „gyártják”, a szerkesztés-tervezés-ipar integrált bázisán gyártják. Ha tehát korszerűen gyors információról beszélünk, feltételezzük a szerkesztés-tervezés olyan egybehangolt munkáját, ahol a pontosan bemért szándékok tudatos, értelmes tartalmat kapnak.

Nagy öröm, hogy Magyarországon két kitűnően értő ember önként vállalkozott ennek a nélkülözhetetlen kiadványnak a megépítésére és közreadására. Áldozatos ez a munka elsősorban azért, mert a könyv tartalma a MUOSZ által szervezett továbbképző tanfolyam több mint tízéves elméleti és gyakorlati munkájában érlelődött, csiszolódott az az értékké, ami naponta nyújt majd konkrét segítséget a szakterületek művelőinek az egyre átfogóbban tudatos tevékenység kifejlésében.

Ma már közhasználatú fogalom, hogy a tartalom és a forma harmonikus egysége biztosítja a funkció hatékony érvényesülését, egyben

esztétikus tartalmával fokozza az olvasás örömét.

A szerzők könyvükben az értelmi, tipográfiai és formai hibáktól mentesen rendezett lap előállításának módszereit ismertetik, erre adnak elemző tanácsokat, variáns példákat, ismertetnek szabályokat és technikai eljárásokat. Külön fejezetben foglalkoznak a vonzó külső újssá, magazin előállításának művészeti kérdéseivel.

A laptervezésnél nélkülözhetetlen és különös gondot jelent, hogy politikai, újságírási, technikai, tipográfiai és grafikai ismeretek egyaránt szükségesek. Minden kezdő tördelőszerkesztőnek már van egy foglalkozása: újságíró, tipográfus-tervező, vagy grafikus.

Ez a könyv az egyoldalú képzettségen is segíteni akar, ezért foglalkozik szerkesztési kérdésekkel, nyomdatechnikai módszerekkel, tipográfiai tervezéssel.

A könyv okos, hasznos, szükséges.

Budapest, 1976.

Lengyel Lajos

Foreword

Ours is an age when the effectiveness and qualitative content of human creative energy are passing through a stage of acceleration. Wonderful scientific discoveries are rendering necessary quick changes in every sphere of society and production. We are witnessing an ever-expanding network of international cooperations aimed at attaining newer and fresher scientific goals. In this accelerated process of development the modernization of information media has become indispensable. These include newspapers, periodicals, illustrated magazines as almost the most mobile means for the flow of information which one cannot do without even for a day. There can be no doubt that the social role of newspapers and periodicals has greatly enhanced in past decades.

The demand for quantity has understandably got linked with the task of effecting a considerable improvement in quality; and so has the pretension to illustrations. New ways have to be found out for creating a technical basis and modern standard of editing-planning.

Gradually new, up-to-date printing techniques are replacing the ones out of date. Photo-setting, electronic colour scanning, auto-

matic film developing, four-colour printing machines have created possibilities for ensuring better quality and speed.

Let us not forget that decades ago newspapers and periodicals were „prepared“, whereas at present they are „produced“, and so will they be in the days to come; they are manufactured on the integrated base of editing-planning-industry. If, therefore, we speak of modern fast information, we presuppose a well-coordinated editing-planning work where precisely calculated intentions assume conscious, judicious content.

It is highly gratifying that two outstanding experts of Hungary have volunteered to prepare and publish this indispensable book. The work is self-sacrificing first of all because in more than ten years of theoretical and practical work in the further training courses organized by the Association of Hungarian Journalists, the content of the book became ripe and refined and crystallized into the valuable volume that will provide concrete help to those engaged in the field in developing their work which is becoming ever more comprehensively conscious.

It has become a cliché today

that the harmonic unity of content and form leads to the success of function and at the same time it accentuates readers' pleasure by its aesthetic content.

The authors acquaint the readers with the methods for make-up free from faults of interpretation, typography and form. To this end, they give analytical advice, variant examples and introduce rules and technical processes. A separate chapter is devoted to the artistic questions concerning the production of newspapers and magazines with attractive get-up.

In typographical planning of magazines it is indispensable as well as problem-posing that one should have an equal understanding of politics, journalism, technique, typography and graphics. Every beginner make-up editor already possesses a profession: he may be a journalist, typographer-planner or graphic artist.

This book seeks to help also those who possess only a one-sided training and that is why it deals, with issues related with editing, methods of printing technique, typographical planning.

The work is intelligent, useful and necessary.

Lajos Lengyel

Предисловие

Мы живем в такое время, когда эффективность и качественное содержание творческой энергии человека переживает все убаюкивающий период. Научные открытия в области общественной жизни и различной производственной деятельности диктуют необходимость скорейших изменений. Мы являемся свидетелями все большего расширения сети международной кооперации с целью быстрее осуществления все новых и новых научных целей. В этом ускоренном процессе для дальнейшего развития становится совершенно необходимой задача по усовершенствованию источников информации. Сюда относятся газеты, периодические издания, иллюстрированные журналы как самые гибкие и повседневно необходимые средства потока информации. Не подлежит сомнению тот факт, что в последнее десятилетие общественная роль газет и журналов резко возросла.

Вполне понятно, что наряду с количественными требованиями необходимыми стали и значительные качественные изменения, повышенные требования к качеству иллюстрационного материала. Пришлось искать новые пути для достижения современного уровня

в технической базе, редактировании и планировании.

Устаревшее типографское оборудование сменили современные машины. Фотонабор, электронное цветоделение, автоматическое проявление пленок, четырехцветные типографские станки создали новые условия для обеспечения более высокого качества продукции и быстрых темпов производства.

Нельзя забывать о том, что несколько десятилетий назад газеты и журналы «готовили», сейчас же, а особенно в будущем их будут «производить», производить на интегральной базе редактирования, планирования и промышленности.

Итак, если мы говорим о современной быстрой информации, то под этим подразумевается такая синхронная работа по редактированию и планированию, при которой точно рассчитанные замыслы получают научное и понятное содержание.

Нам радостно, что в составлении и публикации этого необходимого издания по собственному желанию приняли участие два лучших венгерских специалиста в этой области. Работа была самоотверженной уже потому, что содержание книги — плод теоретической и практической работы, длившейся 10 лет на курсах усовершенствования при Союзе венгерских журналистов, работы созревшей и отшлифованной до такой степени, что она превратилась в полезное конкретное подспорье специалистам и будущим специалистам в развитии

все охватывающей научной деятельности в этой области.

Сегодня уже общепринято, что гармоничное единство формы и содержания обеспечивает эффективное осуществление функции, одновременно с помощью эстетического содержания доставляя радость читателям. Авторы книги знакомят читателей со способами создания газет без смысловых, типографских и оформительских ошибок, дают полезные советы, знакомят с правилами и техническими методами.

Отдельная глава посвящена теме эстетического оформления внешне привлекательных газет и журналов.

При планировании газет и журналов одинаково необходимы знания в области политики, журналистики, техники, типографского дела и графики. У каждого начинающего выпускающего редактора уже есть одна профессия: журналист, типограф-планировщик или график.

Цель этой книги также помочь и тем, у кого только одна сторона подготовки, поэтому книга занимается вопросами редактирования, типографско-техническими методами, типографским планированием.

Книга умна, полезна и необходима.

Лайош Лендьел

Vorwort

Wir leben in einer Periode, da die Effizienz und der qualitative Inhalt der schöpferischen menschlichen Energie in ständiger Zunahme begriffen sind. Die wunderbaren Entdeckungen der Wissenschaft verlangen in allen Tätigkeitsbereichen der Gesellschaft und der Produktion rasche Veränderungen. Um immer weitere wissenschaftliche Ziele erreichen zu können, entsteht ein ständig wachsendes Netzwerk internationaler Kooperationen. In diesem beschleunigten Entwicklungsprozess stellt die Modernisierung der Informationsquellen eine unvermeidliche Aufgabe dar. Hierher gehören auch die Zeitungen, Zeitschriften und Illustrierten, als die beweglichsten und jeden Tagunentbehrlichen Mittel der Informationsströmung. Es kann keinem Zweifel obliegen, daß die Zeitung und die Zeitschrift im vergangenen Jahrzehnt eine Funktion von sprunghaft wachsender Bedeutung innehaben.

Den quantitativen Bedürfnissen schloß sich verständlicherweise die Forderung nach besserer Qualität und informativer Illustrierung an. Es mußten neue Wege gesucht werden, um die technische Basis zu schaffen und ein zeitgemäßes Niveau der Redigierung und Pro-

jektierung zu erreichen. Überholte typographische Verfahren wurden allmählich durch neue und moderne Techniken ersetzt. Das Lichtsetzen, die elektronische Farbauflösung, die automatische Filmentwicklung und der Vierfarbendruck schufen neue Voraussetzungen zur Sicherung der besseren Qualität und der erhöhten Geschwindigkeit.

Denken wir nur daran, daß die Zeitungen und Zeitschriften der früheren Jahrzehnte „gemacht“ wurden, heute aber – und erst recht in der Zukunft – auf einer industriemäßig integrierten, redaktionellen und typographischen Basis „hergestellt“ werden. Wenn wir also von einer stets aktuellen und dem Anspruch der Zeiten gewachsenen Informierung sprechen, so setzen wir eine koordinierte Arbeit des Redigierens und der Projektierung voraus, wo die genau gepeilten Absichten einen bewußten und sinnvollen Inhalt gewinnen.

Eine echte Freude, daß zwei ausgezeichnete Fachmänner in Ungarn die Aufgabe übernommen haben, diese unentbehrliche Publikation zusammenzustellen und zu veröffentlichen. Es war in der Tat eine ebenso eindrucksvolle wie schwierige Arbeit, zumal das Buch die Quintessenz von mehr als zehn Jahren theoretischer und praktischer Arbeit der von Ungarischen Journalistenverband organisierten Weiterbildungskurse enthält, um fortan eine alltägliche und konkrete Hilfe in der Entwicklung einer weitumfassend bewußten Tätigkeit in

den einschlägigen Fachbereichen zu leisten.

Heute ist es schon ein feststehender Begriff, daß die wirksame Geltendmachung der Funktion von der harmonischen Einheit des Inhalts und der Form gewährleistet wird, die zugleich mit der ästhetischen Substanz die Freude am Lesen erhöht. In ihrem Buch geben die Verfasser die Methoden bekannt, wie eine Zeitung ohne sinnstörende, typographische und formale Fehler herzustellen ist; hierzu erteilen sie analytische Ratschläge, führen Beispielsvarianten an, erläutern Regeln und technische Verfahren. Ein eigener Abschnitt ist den künstlerischen Aspekten des attraktiven Presseproduktes gewidmet.

Bei der Zeitungsprojektierung ist es unentbehrlich und bereitet eine erhebliche Sorge, daß hier politische, journalistische, technischen, typographische und technische Kenntnisse gleichermaßen vonnöten sind. Jeder angehende Umbruchredakteur hat schon irgendeinen Beruf: er ist Journalist, Typograph oder Grafiker.

Das Buch will auch der einseitigen Bildung abhelfen, weshalb auch redaktionelle Fragen, drucktechnische Methoden und typographische Projektierung erörtert werden.

Eine kluge Arbeit, ein nützliches Buch, eine notwendige Lektüre.

Lajos Lengyel

Préface

Nous vivons à une époque où l'efficacité et la qualité de l'énergie créatrice de l'homme passe par une période d'accélération de plus en plus marquée. Les découvertes admirables des sciences dans tous les domaines d'activité de la société et de la production rendent nécessaires des changements rapides. Nous sommes témoins de l'élargissement du réseau de la coopération internationale pour la réalisation d'objectifs scientifiques toujours nouveaux. Dans ce processus d'accélération, la modernisation de l'information est devenue une tâche indispensable qui concerne également les journaux, les revues et les illustrés, ses instruments les plus mobiles qui accompagnent presque inmanquablement la vie quotidienne et dont le rôle social s'est rapidement imposé dans la dernière décennie.

Aux exigences en ce qui concerne la quantité se sont jointes les tâches d'une amélioration essentielle de la qualité qui rend les illustrations absolument indispensables. Il a fallu trouver de nouvelles voies pour créer des conditions techniques, une rédaction et une mise en pages d'un niveau moderne. Les procédés typographiques désuets ont progressivement fait place aux

techniques les plus avancées. La photo-composition, la dispersion électronique, le développement automatique et les types d'appareils photochromotypographiques ont créé les conditions assurant une plus grande qualité et plus de rapidité.

N'oublions pas que si dans les décennies précédentes les journaux et les revues se « faisaient », de nos jours et à l'avenir, ils sont de plus en plus « fabriqués » dans un cadre intégrant rédaction, mise en page et industrie. Car, si nous parlons d'une information rapide et moderne, nous supposons une activité rédactionnelle et de mise en pages harmonisée à tel point que des intentions clairement mesurées s'expriment consciemment et avec logique.

Il est très heureux qu'en Hongrie deux spécialistes distingués se soient fixé la tâche de concevoir et de publier cet ouvrage si indispensable. Ce travail est avant tout une oeuvre de dévouement, en particulier par le fait que c'est tout au long de l'activité quotidienne de leurs auteurs, déployée durant plus de dix ans dans le cadre des cours de perfectionnement organisés par la Fédération Nationale des Journalistes Hongrois, que le contenu de ce livre s'est mûri et affirmé. Il est appelé à rendre des services de valeur aux spécialistes des domaines de la branche dans l'élargissement de leur activité de plus en plus complexe.

Aujourd'hui, chacun sait que

c'est l'unité du contenu et de la forme qui assure l'efficace mise en valeur de la fonction, accroissant ainsi par l'esthétique le plaisir du lecteur.

Dans leur ouvrage, les auteurs présentent les procédés de composition des publications, impeccablement, aussi bien au point de vue du sens que de la typographie et de la forme. C'est dans cet esprit qu'ils donnent des analyses, des exemples, qu'ils formulent des règles et décrivent des procédés. Un chapitre spécial est consacré aux questions artistiques de la mise en pages du journal ou magazine de prestige.

Pour la mise en pages, il est indispensable – et c'est souvent un souci – de disposer de connaissances multiples: politiques, journalistiques, techniques, typographiques et artistiques. D'ailleurs tous les débutants ont un métier, qu'ils soient journalistes, typographes ou dessinateurs.

Ce livre propose aussi d'apporter son aide à ceux qui auraient une formation trop étroite, c'est pourquoi il aborde des questions de rédaction, de procédés techniques et de conception typographique.

C'est un ouvrage intelligent. Il était nécessaire et sera utile.

Lajos Lengyel

Prefacio

Vivimos en una época en la que la eficacia y la calidad de la energía creadora humana se hallan en un período de aceleración. Los maravillosos descubrimientos de la ciencia exigen rápidos cambios y transformaciones en todas las esferas de la sociedad y de la producción. Somos testigos de la formación de una cada vez más amplia red de cooperación internacional establecida con el objeto de alcanzar los fines científicos prefijados. En este acelerado proceso de desarrollo constituye una indispensable tarea el de modernizar también las fuentes de información. En este caso, bajo el concepto de fuentes de información nos referimos a los periódicos, revistas y semanarios ilustrados, es decir los indispensables medios cotidianos del intercambio de informaciones. No deja lugar a dudas la afirmación de que durante el último decenio ha aumentado constantemente el papel social de los periódicos y revistas.

Evidentemente, a las exigencias cuantitativas se liga la tarea de mejorar también, considerablemente, la calidad, la de ofrecer —para corresponder a la urgente demanda— ilustraciones adecuadas. Habría que buscar nuevas vías y métodos para establecer el nivel moderno

de la base técnica y de la redacción y planificación de los materiales.

Las técnicas tipográficas antiguas han sido gradualmente substituídas por otras nuevas. La técnica de la "foto-lettering", la cromolitografía electrónica, el revelador automático de películas y los tipos de máquinas que imprimen en cuatro colores han creado nuevas condiciones para asegurar la velocidad y una alta calidad en la tipografía.

No olvidemos que, todavía hace unas décadas, los periódicos eran "elaborados", mientras que los de hoy día, y esto se acentuará en el porvenir, son "fabricados" en una base constituida por la redacción, la planificación y la industria. Al hablar, pues, de informaciones rápidas y modernas, se presupone un trabajo coordinado en el que las intenciones, exactamente establecidas, encierran un contenido consciente y racional.

Me causa una gran alegría el que dos excelentes especialistas húngaros hayan emprendido la tarea de componer y publicar este tomo. Su labor ha dado un resultado de alto valor. En este libro se refleja la labor teórica y práctica realizada durante más de un decenio en los cursos de perfeccionamiento organizados por la Asociación Húngara de la Prensa y ofrece una concreta ayuda, en las tareas cotidianas, a los profesionales del ramo, para desarrollar en ellos una cada vez más consciente actividad.

Hoy día constituye un consabido concepto —y ello también en la es-

fera de la tipografía— el que la armoniosa unidad de la forma y del contenido asegura la eficaz función del procedimiento y hace aumentar, al mismo tiempo, el placer de la lectura.

Los autores de este libro dan a conocer los métodos de la producción sistemática de las ediciones de la Prensa exentas de faltas en cuanto al significado, la tipografía y la forma, dan consejos analíticos, ofrecen ejemplos de variantes y mencionan reglas y procedimientos técnicos. Se ocupan, en un capítulo aparte, de los problemas de índole artística que surgen en periódicos y revistas de atractiva presentación.

Al proyectar un periódico surge un problema especial, el de que se debe poseer para ello un conjunto de conocimientos políticos, periodísticos, técnicos, tipográficos y gráficos. Y todos ellos a la vez. Cada uno de los redactores principiantes tiene ya su propia especialidad: periodista, tipógrafo-proyectista, gráfico.

Este libro ofrece también una valiosa ayuda en el caso de formación unilateral; por esta causa se ocupa asimismo de problemas de redacción, métodos de la técnica de la imprenta y planificación.

Además, y entre otras, presenta tres importantísimas facetas: las de ser ingenioso, útil y necesario.

Lajos Lengyel

Contents

Part I

- 5 *Planning of Daily, Weekly and Periodical*
- 7 *Editorial and Press*
- 8 *Typographical Point System*
- 10 *Application of Typometer*
- 14 *Materials in Setting*
- 16 *Block Processing*
- 20 *Setting Machines*
- 26 *Printing Processes*
- 32 *Supervisory Role of Make-up Editor*
- 46 *Value Order, Place Value, News Value*
- 50 *Ways of Placing Matter*
- 55 *Genre and Typography*
- 68 *Markings on Copy, Setting Instructions*
- 84 *Copy-fitting*
- 90 *Proof-reading*
- 96 *Preparation for Page Planning*
- 98 *Typographical Forms*
- 103 *Column System, Close-page System*
- 107 *News Headlines, Headlining Systems*
- 116 *Art and Text Placing*
- 122 *Designs for Page Planning*
- 126 *Thirty Variations of One Theme*
- 134 *Methods of Preparing Dummy*
- 152 *Periodical*
- 155 *Typography of Weekly. Model*
- 172 *Literary and Youth Magazines*
- 176 *Planning and Typography of Daily*
- 187 *Model of Illustrated Daily*

Part II

- 198 *Knowledge of Characters*
- 212 *Letter Catalogue*
- 236 *Fundamentals of Planning*
- 244 *Rules of Setting*
- 251 *Typographical Rules*
- 260 *Drop Letters*
- 264 *Geometrical and Optical Centre*
- 266 *Symmetry*
- 268 *Asymmetry*
- 270 *Typographical Unit System*
- 274 *Typographical Order*
- 280 *Displacement*
- 284 *Proportion*
- 290 *Contrast Effect*
- 296 *Counter-point, Balance*
- 300 *Rythm*
- 304 *Line*
- 310 *White Space*
- 316 *Relative Largeness*
- 318 *Composition*
- 324 *Idea for Planning*
- 326 *Expansion of Planning*
- 330 *Headlining, Headline Typography*
- 346 *Sub-headings*
- 350 *Captions*
- 354 *Planning, Models*
- 372 *Dummy for Illustrated Magazine*
- 378 *Scaling Illustrations*

Наименование глав

I. часть

- 5 Планирование ежедневных, еженедельных газет и журналов
- 7 Редакция и типография
- 8 Система типографских единиц
- 10 Употребление типометра
- 14 Материалы наборного цеха
- 16 Цинкография
- 20 Наборная машина
- 26 Печатный процесс
- 32 Роль технического редактора
- 46 Значение порядка, места и сообщения
- 50 Формы распределения материала
- 55 Жанр и типография
- 68 Редактирование рукописи, наборные правила
- 84 Расчет объема
- 90 Корректировка
- 96 Подготовка планирования листов
- 98 Формы верстки
- 103 Системы рубрик, закрытый лист
- 107 Газетные заголовки, системы заголовков
- 116 Иллюстрации и расположение материала
- 122 Схемы и планировка страниц
- 126 Тридцать вариаций для одной темы
- 134 Методы приготовления формата набора
- 152 Журнал
- 155 Верстка еженедельника. Модель
- 172 Литературный и молодежный еженедельник
- 176 Планирование ежедневных газет, верстка
- 187 Модель ежедневного иллюстрированного журнала

II. часть

- 198 Распознавание шрифта
- 212 Коллекция литеров
- 236 Основы планировки
- 244 Правила набора
- 251 Типографские правила
- 260 Инициал
- 264 Геометрическая и оптическая средняя
- 266 Симметрия
- 268 Асимметрия
- 270 Типографская система единиц
- 274 Типографский порядок
- 280 Сдвиг
- 284 Пропорциональность
- 290 Обратное влияние
- 296 Контрапункт, равновесие
- 300 Ритм
- 304 Линия
- 310 Белое поле
- 316 Относительная величина
- 318 Композиция
- 324 Идея планирования
- 326 Распределение планировки
- 330 Редактирование заголовка, заголовочная типография
- 346 Подзаголовки
- 350 Подтекстовки
- 354 Планировка, модели
- 372 Иллюстрированный журнал — оглавление
- 378 Измерение иллюстраций

Sommaire

Première partie

- 5 *L'ordonnance intérieure des publications*
- 7 *La rédaction et l'imprimerie*
- 8 *Le système des points matériels en typographie*
- 10 *L'usage du typomètre*
- 14 *Les matériaux de la salle de composition*
- 16 *La préparation des clichés*
- 20 *Les machines à composer*
- 26 *Procédés d'impression*
- 32 *Le contrôle du metteur en pages*
- 46 *Ordre des valeurs,*
- 50 *Formes de disposition des matériaux*
- 55 *Genres et typographies*
- 68 *La préparation des manuscrits,*
- 84 *Le calcul du volume occupé*
- 90 *La correction*
- 96 *La préparation de la composition*
- 98 *Maquettes*
- 103 *Le système des rubriques*
- 107 *Titres de journaux*
- 116 *L'illustration et la répartition du texte*
- 122 *Esquisses de composition de pages*
- 126 *Trente variations sur un thème*
- 134 *Les différentes méthodes de justification*
- 152 *Les revues*
- 155 *La mise en pages des hebdomadaires. Modèle*
- 172 *Hebdomadaires littéraires*
- 176 *L'ordonnance des quotidiens*
- 187 *Modèle de quotidien illustré*

Inhalt

Seconde partie

- 198 *Les caractères*
- 212 *Les séries de caractères*
- 236 *Les fondements du plan*
- 244 *Règles de composition*
- 251 *Règles typographiques*
- 260 *Lettres initiales*
- 264 *Le milieu géométrique et optique*
- 266 *Symétrie*
- 268 *Asymétrie*
- 270 *Le système d'unités en typographie*
- 274 *L'ordre typographique*
- 280 *Le déplacement*
- 284 *Les proportions*
- 290 *Les effets de contraste*
- 296 *Contrepoint, contrepoids*
- 300 *Le rythme*
- 304 *La ligne*
- 310 *L'espace blanc*
- 316 *La grandeur relative*
- 318 *La composition générale*
- 324 *L'originalité de la conception*
- 326 *Conception s'étendant aux détails*
- 330 *La mise en page des titres*
- 346 *Les sous-titres*
- 350 *Les légendes*
- 354 *Conception et maquettes*
- 372 *La justification des illustrés*
- 378 *Le calibrage des illustrations*

I. Teil

- 5 *Projektierung der Tageszeitung*
- 7 *Die Redaktion und die Druckerei*
- 8 *Das typographische Punktsystem*
- 10 *Gebrauch des Typometers*
- 14 *Materialien der Setzerei*
- 16 *Klischierung*
- 20 *Setzmaschinen*
- 26 *Druckverfahren*
- 32 *Kontrollfunktion*
- 46 *Wertordnung, Stellenwert, Nachrichtenwert*
- 50 *Einstufungsformen*
- 55 *Gattung und Typographie*
- 68 *Redigierung der Manuskripte, Satzanweisungen*
- 84 *Volumetrische Berechnungen*
- 90 *Korrektur*
- 96 *Vorbereitung der Seitenentwürfe*
- 98 *Umbruchformen*
- 103 *Rubriksystem, geschlossene Seite*
- 107 *Überschriften, Titelsysteme*
- 116 *Illustration und Textanordnung*
- 122 *Skizzen zu Seitenentwürfen*
- 126 *Dreißig Variationen zu einem Thema*
- 134 *Satzspiegelmethode*
- 152 *Zeitschrift*
- 155 *Umbruch eines Wochenblattes. Modell*
- 172 *Literarische Wochenschrift, Wochenblatt für die Jugend*
- 176 *Projektierung und Umbruch einer Tageszeitung*
- 187 *Modell eines illustrierten Tagblattes*

II. Teil

- 198 *Schriftkunde*
- 212 *Letternsatz*
- 236 *Grundlagen der Projektierung*
- 244 *Satzregeln*
- 251 *Typographische Regeln*
- 260 *Initiale*
- 264 *Geometrische und optische Mitte*
- 266 *Symmetrie*
- 268 *Asymmetrie*
- 270 *Das typographische Einheitssystem*
- 274 *Die typographische Ordnung*
- 280 *Die typographische Bewegung*
- 284 *Proportion*
- 290 *Kontrasteffekt*
- 296 *Kontrapunkt, Gleichgewicht*
- 300 *Der Rhythmus*
- 304 *Die Linie*
- 310 *Das weiße Feld*
- 316 *Die relative Größe*
- 318 *Die Komposition*
- 324 *Der Entwurfseinfall*
- 326 *Aufschlüsselung des Entwurfs*
- 330 *Titelredaktion, Titeltypographie*
- 346 *Untertitel*
- 350 *Bilderunterschriften*
- 354 *Projektierung, Modelle*
- 372 *Satzspiegel der illustrierten Zeitung*
- 378 *Dimensionierung der Bilder*

- 5 *A napilap, a hetilap és a folyóirat tervezése*
- 7 *A szerkesztőség és a nyomda*
- 8 *A tipográfiai pontrendszer*
- 10 *A tipométer használata*
- 13 *A nyomdai betű tervezése*
- 14 *Szedőgépek*
- 20 *Nyomatási eljárások*
- 26 *Szedőtermi anyagok*
- 27 *Papírsúlyszámítás*
- 28 *Kliéskészítés*
- 32 *A tördelészerkesztő ellenőrző szerepe*
- 33 *Újságelemek*
- 46 *Értékrend, helyérték, hírérték*
- 50 *Anyagelrendezési formák*
- 55 *Műfaj és tipográfia*
- 66 *Tárca az újságoldalon*
- 68 *Kéziratszerkesztés, szedési utasítások*
- 84 *Terjedelemszámítások*
- 90 *Korrigálás*
- 96 *Az oldaltervezés előkészítése*
- 98 *Tördelési formák*
- 103 *Rovatrendszer, zárt oldal*
- 107 *Újságcímek, címrendszerek*
- 112 *A lap egyéni tördelési stílusa*
- 114 *Az értékrend és az oldaltervezés*
- 116 *Az illusztráció és a szövegelrendezés*
- 120 *Oldalak átkötése*
- 122 *Vázlatok oldaltervezéshez*
- 126 *Harminc variáció egy témára*
- 134 *A tükörcsészítés módszerei*
- 152 *Folyóirat*
- 155 *Hetilap tördelése. Modell*
- 172 *Irodalmi és ifjúsági hetilap*
- 176 *Napilap tervezése, tördelése 183*
- 187 *Képes napilap modellje 186*

Ritter Aladár

LAP-
TERVEZÉS
TIPO-
GRAFIA

I. rész

A napilap, a hetilap és a folyóirat tervezése

A tervezőszerkesztő újságírói, szerkesztői, képszerkesztői, grafikai, tipográfiai és nyomdatechnikai ismeretei birtokában válik alkalmassá a laptervezésre. *A tervezőszerkesztő* – régebbi kifejezéssel élve: a tördelőszerkesztő – *jelentős feladata: az újság megjelenési formájának minden részletre kiterjedő tervezése.* Ehhez kíván e könyv segítséget nyújtani.

A szerzők nem követik a hasonló témájú könyvek felépítését, előadásmódját és azt a megoldást, hogy az illusztrációkat megjelent újságokból veszik át.

A Laptervezés, tipográfia a MUOSZ által fenntartott tördelőszerkesztői iskola tananyagát ismerteti. A fejezetek többsége kisebb-nagyobb tanulmány, amelyet eddig nem alkalmazott illusztrációk tesznek teljessé. A szedésmintákat, újsággréseket, újságdoldalakat a szerzők tervezték.

Az első rész a magasnyomású lapok, elsősorban a napilapok, hetilapok és folyóiratok tipográfiai tervezését tárgyalja. Az ofsetszerkesztés újságok közül pedig azokat, ahol a képanyagnak a szöveghez mért aránya nem haladja meg a 30 százalékot. Egy kivétellel: a képes napilap,

Az első rész nyomdaipari alapismeretekkel, a tipográfiai mértékrendszeren alapuló számításokkal foglalkozik. Az újságírási műfajok tipográfiai megjelenítését, a kéziratok nyomdai előkészítését részletesen ismerteti. Napilapok, szöveges hetilapok, szöveges folyóiratok tervezését mutatja be igen sok ábrával.

A könyv második része betűismeretet tanít, betűgyűjteményt közöl. A tipográfiai szabályokat és szedésszabályokat ábrák segítségével magyarázza. A tervezés esztétikai alapjait fejezetekre bontva képeslapok, magazinok oldalainak makettjein mutatja be.

ahol az illusztrációk aránya 35–40 százalékig terjedhet.

Hogyan készül az újság a nyomdában? Ezzel a kérdéscsoporttal foglalkozik a nyitó fejezet. A nyomdai alapismeretek és a nyomdatechnika tárgyalása során *nem törekszünk teljességre.* A gépek működéséből azokat a munkafázisokat ismertetjük, amelyek a formatervező munkáját érintik. A nyomdai anyagokról, gépekről – szélesség esetén – a műszaki irodalom ad teljes ismertetet.

A fényszedés és az újságkészítés kapcsolatát a szerkesztés, valamint a laptervezés szempontjából *behatóbban vizsgáljuk.*

Az újságírás elmélete és gyakorlata, valamint a lapszerkesztés az újság formai tervezésének alapja, kiindulópontja. *Az újságírás és a lapszerkesztés kérdéseit felvázoljuk*

vagy lexikális rövidséggel ismertetjük. Az újságírással foglalkozó tankönyvek, művek és tanulmányok feladata a különböző témák, témakörök elemzése. A sajtóműfajokkal, az irodalmi szerkesztéssel, a lapszerkesztés koncepcióival ott és annyiabban foglalkozunk, ahol ezek a tipográfiai megjelenítéshez, formai elrendezéshez, valamint a laptervezéshez kapcsolódnak. Így a sajtóműfajok tipográfiájának tárgyalását kiegészíti az újságírás műfajainak rövid meghatározása is.

A kézíratszerkesztésről szóló rész aránya is mutatja a kérdés fontosságát. A minden szedési utasítást tartalmazó nyomdai előírás az újságtervezés lényeges feladata. Egyértelmű, hibátlan kéziratot kíván a nyomda. Ez fokozottan vonatkozik a fényszedésű címek és szövegek kéziratainak nyomdai leadására.

A formatervezés előfeltétele az alapismeretek elsajátítása. Ezután következik az oldalak, az oldalpárok és az egész újság tervezése – tehát az úgynevezett tördelés.

Elmélyült alkotómunkát kíván minden újság tipográfiai tervezése. Több vázlat szükséges ahhoz, hogy kialakuljon az oldal szerkezete és az oldalkép. Mindig az optimális, a legjobb megjelenítési formát keressük.

A lap formai tervezése során számos változat és tipográfiai megfogalmazás kínálkozik. Ezért mutatunk be egy-egy újságélem, oldal vagy oldalpár tervezésénél 5–10, sőt egy esetben 30 megoldást és variációt.

Kidolgoztuk egy hetilap modelljét. Ennek keretében az újság szerkesztési koncepcióit nagy vonásokban rajzoljuk fel, hogy tükröződjenek az elvi és gyakorlati követelmények. Mint szokásos, meghatározzuk: a szöveg, az illusztráció és a hirdetés arányát. Az újság terjedelmének megfelelően alakul ki az oldalbeosztás és a rovatrendszer. A főrész a tipográfiai tervezés. Elkészítjük a nyomda részére a műszaki adatokat a lap méretétől – a nyomás időbeosztásáig. Az oldalszerkezet változatait, majd minden rovat két oldalát mutatjuk be. *A napilap-profilok sorában a képes napilap modellje a befejező rész.* Ezúttal is elkísérjük az újságot az alapítástól a megjelenésig, a szerkesztőség terveitől a tipográfiai elgondolások valóra váltásáig. A makettek a lap néhány oldalát mutatják.

A szerkesztőség és a nyomda

Már ma betekintheünk a holnap szerkesztőségébe és nyomdájába. Az elektronikus, képernyős szerkesztés és a komputeres, fényezésű újság korszakában élünk. A jövő? ... *A szerkesztés módszere, a tipográfia, a megjelenés formája és a sokszorosítás technikája változhat, de még szükség lesz a kézbe vehető, a lapozható újságra.*

A szerkesztőség és a nyomda a lapkészítés két pillére. *A szerkesztőség és a nyomda sok száz munkatársának alapos felkészültsége szükséges ahhoz, hogy az újság tartalma, megjelenési formája – ma is, holnap is – színvonalas legyen.* Az újságkészítés főbb munkafolyamatai egy-egy szóba sűrítve sorakoznak az oldalon levő ábrán (1). Ez is mutatja, hogy hosszú az út a kézírattól a lap megjelenéséig. *A szerkesztőségben a telextől a képtávíróig, a nyomdában a szedőgéptől az óriás rotációsig, sokféle technikai felszerelés és rengeteg gép működik. Első fejezeteink nyomdai ipari ismereteket tárgyalnak.*

A szerkesztőség felépítésének vázlata. A három főcsoport: a szövegszerkesztés, illusztrációkészítés és a tipográfiai tervezés. A nyomdai rész a szövegszedés és az illusztrációk útját mutatja a különböző nyomtatási eljárásoknál – a nyomtatásig

Az újságkészítés folyamata

A SZERKESZTŐSÉG FELÉPÍTÉSE

SZÖVEGSZERKESZTÉS:

újságírók,
rovatvezetők,
szerkesztők

ILLUSZTRÁLÁS:

fotóriporterek,
grafikusok,
képszerkesztők

LAPTERVEZÉS:

művészeti szerkesztő,
tervezőszerkesztő,
technikai szerkesztő

A LAPKÉSZÍTÉS A NYOMDÁBAN

CÍMSZEDÉS, SZÖVEGSZEDÉS

Ólomszedés
kézi szedés (cím)
gépszedés (szöveg)
mettőri munka

Fényszedés:
lyukszalagkészítés
számítógépes sorkizárás,
levilágítás,
oldalmonitrozás

ILLUSZTRÁCIÓK REPRODUKCIÓJA

Klisékészítés
autotípia,
fototípia,
autofotó (kombinált)
Filmnegatív, diaposzítív
egyszínű,
színes kép,
szinbontás,
színkivonat

Nyomóformák a nyomtatási eljárások szerint

Magasnyomás:
rotációs lemez

Mélynyomás:
rézhenger

Ofszetnyomás:
ofszetlemez

Nyomdagépek a példányszám függvényében

Íves magasnyomás
Rotációs
magasnyomás

Íves mélynyomás
Rotációs
mélynyomás

Íves ofszetnyomás
Rotációs
ofszetnyomás

A tipográfiai pontrendszer

Gutenberg első nyomtatott könyvének megjelenése után több mint négy évszázad telt el, amíg kialakult az egységes nyomdai mértékrendszer, amelyet tipometriának, tipográfiai pontrendszernek nevezünk. 1878-ban született az egységes európai pontrendszer.

A tipográfiai mértékrendszer alapos ismerete azért nagyon fontos, mert a nyomdában használt összes anyagokat tipográfiai ponttal vagy ciceróval mérik. A pontrendszer szerint határozzuk meg minden szerkesztési művelettel összefüggő méretet. Vannak nyomdák, amelyek az illusztráció méretét is ciceróban kérik előírni.

A tipográfiai pontrendszer végigvonul a laptervezés és a lapkészítés minden szakaszán. A szedéstükröt, a hasábszélességet, a cím- és szövegszedést, a beosztásokat, a léniákat stb. pontokban, illetőleg ciceróban állapítjuk meg. A tördelés alapjául szolgáló oldaltükröt ugyan-

A tipográfiai pontrendszer végigvonul a lapkészítés minden szakaszán. Az újságpótláson így jelentkezik a mértékrendszer: A szedéstükröt (1–2) méretet ciceróban, a lapfej szélességét ciceróban (vagy milliméterben) (3), a léniát (4), a beosztást (5), a főcímet (6), az átmenő szöveg szedését (7), a keskeny hasáb szövegszedését (8), a hasábok közötti beosztást (9), a kápolnátétet (10) és a keret vastagságát (11) tipográfiai pontokban (vagy ciceróban) határozzák meg

LES ÉTOILES

Racdegfhij klmopotuvw ■ fehijhegdecbahijkqj ■ Rgyvönülfhekcmefg

UNE HISTOIRE D'AMOUR

Wyxsaw qdvbfe rgnmht zuioip óáèlk jhg fdsax
qwer fdewx bgtzhu mjuikó úlopé ióáóp éúüönn.
Mvfgb nhuzimöki úlo iépöélkioujh gtrf deswexy
xaqwerdvcfg bhzm juiköm njhztg v sdrf
zhgfr bygd edcxa yasdewq rtzui opca ökiujm
xsawedvfrt gbnhzuj mökiöl ökjmm htzbg vfrd esy
xexbub vfg ederv edcxa nhuziop öüüöm nbvexx
yaqw ertzui iópé áél kjhgf dsayx cvbu hgd saqr.

Pasdf il. Apirt
asd dfgh jklü-
áél kjhgf. Ölil
qóóya áésdfgh
aef. Gtzm, hyl
qdbjoo njk üli
Bzyiódá qwed
bgtz hnmök y
ópoéó áúk gzu
lefvb ujt bfd
dfbyam zt!
Mnikol wqx z
úster tzzj úúúú
ngjio okujdf
sawb. Frth z
Srtzu ztgnhi óf
awc zghjuiofk,

mbvni óúúq vd
edcolüh ztrw
úúúú. Ihgzqx
qvuúf t fjkk
óáóó. Úfol-
qwrü. Nbg.
Ekj huz frtzy
qwzumnh.
Éfözh, úpédfh
wvzjapouuz njj
w iómm njvex
qéúpouuz óün
vfrgbe loj m.
Hvi pódá ióáúf
vawb. Frth z
Srtzu ztgnhi óf
awc zghjuiofk,
ifas! Frbióájs

Bzyiódá qwed
bgtz hnmök y
ópoéó áúk gzu
lefvb ujt bfd
dfbyam zt!
Srtzu ztgnhi óf
awc zghjuiofk,
nhzu jmökióúú
áélfum fhj as-
aef. Gtzm, hyl
edcolüh ztrw
úúúú. Ihgzqx
qdbjoo njk üli
Bzyiódá qwed
bgtz hnmök y
ópoéó áúk gzu
lefvb ujt bfd
qwzumnh.

le rendez-vous du 27

Pycuri mnbgh juztrf vcederws cyxasqw ertzuil
óáópú éúüú loiku jmnhz tg bvfr edcxs wqay
yxc vbnmúú ióáúé lópoik juhgf dsaq ztgrfd
óáóú péüüú okmnnj ih bvgtz fcxdr esyawq esc
yxac sqwdvbf ergnm htz jóük uüüú éópáóúú ió.

csak a tipográfiai mértékrendszer alkalmazásával tervezik, rajzolják.

A francia Didot pontrendszerét a német Berthold és Förster tökéletesítette. A Didot-rendszer alapja a tipográfiai pont. A métert 2660 pontra osztották fel. Egy pont: (felkerekítve) 0,376 milliméter. Az állandó ólombetűmagasság: 62,66 pont, ami 23,566 milliméternek felel meg. Az űrtöltők magassági méretét 51 és 54 pontban határozták meg.

A betűnagyságokat fokozatoknak, illetőleg grádusoknak is nevezzük. A betűnagyságokat a pontrendszer alapján állapították meg. A ponton kívül a másik és gyakran használt nagyobb mértékegység a *ciceró*. (12 tipográfiai pont = 1 ciceró.)

A pontrendszerre épülnek fel a betűnagyságok és betűfokozatok.

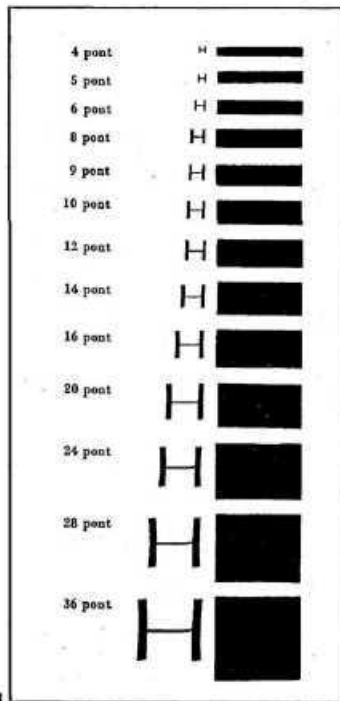
A pontrendszer alapján készülnek a nyomtatásban vonalként alkalmazott léniák, valamint a kisebb-nagyobb űrtöltők is. Ezek méreteit pontokban, vagy ciceróban határozzák meg.

Az 1, a 2 és a 3 pont csak vonal és vonalköz.

A 4 pontnál kezdődő elnevezések betűnagyságokat is jelentenek. A pontszámok tehát a betű törzsének nagyságát, azaz a betű nagyságát határozzák meg. Az újságkészítésben a szövegbetűk közül leggyakrabban a petitet és a borgiszt, a 4 pontos gyémántot vagy az 5 pontos gyöngyöt pedig legtöbb esetben az apróhirdetések szedésénél használják.

Pontméret	Szokásos elnevezés
1 pont	Nyolcadpetit
2 pont	Negyedpetit (dursusz)
3 pont	Negyed ciceró
4 pont	Gyémánt (félpetit)
5 pont	Gyöngy (perl)
6 pont	Nonpareille (félciceró)
7 pont	Kolonel
8 pont	Petit
9 pont	Borgisz
10 pont	Garmond (korpusz)
11 pont	Rajnai
12 pont	Ciceró
14 pont	Mittel (medialis)
16 pont	Tercia
18 pont	Másfél ciceró
20 pont	Text
24 pont	Két ciceró
28 pont	Kétmittel
30 pont	Két és fél ciceró
32 pont	Kéttercia
36 pont	Három ciceró
40 pont	Kéttext
42 pont	Három és fél ciceró
48 pont	Négy ciceró (konkordansz)

A tipográfiai pontrendszer és a betűk szokásos elnevezése 4 ciceróig (2). A leggyakoribb betűfokozatokat mutatja az ábra 4 ponttól – 36 pontig (3)

Az alcímek, címek szedésére általában a 12 pontnál kezdődik. A tipometriai rendszerben nemcsak nagyságban határozzák meg a betű méretét, hanem szélességben is. Megállapították, hogy az ábécé betűinek, számainak, jeleinek közép-arányosa az n betű szélességének felel meg. A nyomdai betű pontszámának négyzetén – rendszerint – két n fér el.

Munkánk közben időnként szükséges a tipográfiai pontokban vagy ciceróban megadott nagyságok milliméterre vagy centiméterre történő átszámítása. Fotók és más illusztrációk méreteit a nyomdák túlnyomó részében milliméterekben kéri meghatározni. Így átszámítás szükséges ciceróról milliméterre.

A tipometria és a méterrendszer arányát (4) táblázatunk mutatja.

Tipográfiai pont	Milliméter	Cicero	Centiméter	Cicero	Centiméter
1	0,376	3	1,35	28	12,63
6	2,256	4	1,80	32	14,43
8	3,007	8	3,61	36	16,24
10	3,759	12	5,41	40	18,04
12	4,511	16	7,22	44	19,85
24	9,022	20	9,02	48	21,65
		24	10,83	52	23,46
				56	25,26

Milliméter	Tipográfiai pont	Milliméter	Tipográfiai pont	Milliméter	Tipográfiai pont
1	2,66	11	29,26	21	55,86
2	5,32	12	31,92	22	58,52
3	7,98	13	34,58	23	61,18
4	10,64	14	37,24	24	63,84
5	13,80	15	39,90	25	66,50
6	15,96	16	42,56	26	69,16
7	18,62	17	45,22	27	71,82
8	21,28	18	47,98	28	74,48
9	23,94	19	50,64	29	77,14
10	26,60	20	53,20	30	79,80

A könnyebb és gyors tájékozódást, a hozzávetőleges ellenőrzést segíti, ha a tipometriai mértékrendszer arányai közül megjegyezzünk néhányat. Például: 8 pont, tehát a petit 3 milliméter. 12 pont, azaz egy cicero 4,5 milliméter.

A tervezés során – például hirdetéseknel – szükségünk van arra, hogy a milliméterekben vagy centiméterekben meghatározott méretet tipográfiai pontokra, illetőleg cicero-ra számítsuk át. Táblázatunk a milliméter és a tipográfiai pont egymáshoz való viszonyát mutatja két tizedes pontossággal (5).

Ahol a hossz mérték az angol láb (304,76 mm), ott az angol-amerikai pontrendszer a betűméret alapja.

Egysége a Pica-pont (point) = 0,9385 Didot-pont.

1. Didot-rendszer

100 cm = 2660 Didot-pont

1 Cicero = 12 Didot-pont = 0,45113 cm

1 Didot-pont = 0,03759 cm

1 Didot-pont = 1,0655 Pica-pont

2. Pica-rendszer

1 Coll = 2,54 cm = 6 Pica = 6 · 12 Pica-pont

1 Pica = 12 SET = 12 Pica-pont = 0,42333 cm

1 Pica-pont = 1 SET = 0,03528 cm

1 Pica-pont = 0,9385 Didot-pont

Számítások tipometrius sormérővel

A tipométer a tördelőszerkesztő leggyakrabban használt mérő- és számítóeszköze. A tipométer szedés-tükrök, hasábszélességek, hasábmagasságok, betűfokozatok, sor-szélességek és szedett sorok mérésére szolgál. Segítségével megállapíthatjuk az egy szedett sorban levő n-ek számát. A tipométert felhasználják átszámításoknál, képméretezésnél és a tükrök rajzolásánál.

A tipométer rendszerint műanyagból készül. A fémből gyártott változata is gyakori.

A tipométer első oszlopa felett 6/12 jelzésű fejrész van. Ez az oszlop nonpareille, illetőleg cicero mérésére alkalmas. A rövid vonalok 2 tipográfiai pontnyi távolságot, a közepes hosszúságúak 6 pont, a számokkal jelzett vonalak pedig cicero nagyságot mutatnak.

A tipométer első oszlopán a 3 cicero után a 4 cicero helyett hosszabb vonallal és nagyobb számmal 1-est láthatunk. A németek a hirdetések konkordanszal mérik. Egy konkordansz = 4 cicero. A tipométeren ezért az első nagyobb 1-es 4 cicero, a 2-es 8 cicero stb. jelent. Ez ismétlődik a petit stb. oszlopában is.

A második oszlop jelzése a kolonel és mittel mérésére szolgál. Egy kolonel sor egy sorköz a tipométe-

	6/12	7/14	8	9	10	11	13	cm
1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9	9	9	9
10	10	10	10	10	10	10	10	10
11	11	11	11	11	11	11	11	11
12	12	12	12	12	12	12	12	12
13	13	13	13	13	13	13	13	13
14	14	14	14	14	14	14	14	14
15	15	15	15	15	15	15	15	15
16	16	16	16	16	16	16	16	16
17	17	17	17	17	17	17	17	17
18	18	18	18	18	18	18	18	18
19	19	19	19	19	19	19	19	19
20	20	20	20	20	20	20	20	20
21	21	21	21	21	21	21	21	21
22	22	22	22	22	22	22	22	22
23	23	23	23	23	23	23	23	23
24	24	24	24	24	24	24	24	24
25	25	25	25	25	25	25	25	25
26	26	26	26	26	26	26	26	26
27	27	27	27	27	27	27	27	27
28	28	28	28	28	28	28	28	28
29	29	29	29	29	29	29	29	29
30	30	30	30	30	30	30	30	30
31	31	31	31	31	31	31	31	31
32	32	32	32	32	32	32	32	32
33	33	33	33	33	33	33	33	33
34	34	34	34	34	34	34	34	34
35	35	35	35	35	35	35	35	35
36	36	36	36	36	36	36	36	36
37	37	37	37	37	37	37	37	37
38	38	38	38	38	38	38	38	38
39	39	39	39	39	39	39	39	39
40	40	40	40	40	40	40	40	40
41	41	41	41	41	41	41	41	41
42	42	42	42	42	42	42	42	42
43	43	43	43	43	43	43	43	43
44	44	44	44	44	44	44	44	44
45	45	45	45	45	45	45	45	45
46	46	46	46	46	46	46	46	46
47	47	47	47	47	47	47	47	47
48	48	48	48	48	48	48	48	48
49	49	49	49	49	49	49	49	49
50	50	50	50	50	50	50	50	50
51	51	51	51	51	51	51	51	51
52	52	52	52	52	52	52	52	52
53	53	53	53	53	53	53	53	53
54	54	54	54	54	54	54	54	54
55	55	55	55	55	55	55	55	55
56	56	56	56	56	56	56	56	56
57	57	57	57	57	57	57	57	57
58	58	58	58	58	58	58	58	58
59	59	59	59	59	59	59	59	59
60	60	60	60	60	60	60	60	60
61	61	61	61	61	61	61	61	61
62	62	62	62	62	62	62	62	62
63	63	63	63	63	63	63	63	63
64	64	64	64	64	64	64	64	64
65	65	65	65	65	65	65	65	65
66	66	66	66	66	66	66	66	66
67	67	67	67	67	67	67	67	67
68	68	68	68	68	68	68	68	68
69	69	69	69	69	69	69	69	69
70	70	70	70	70	70	70	70	70
71	71	71	71	71	71	71	71	71
72	72	72	72	72	72	72	72	72
73	73	73	73	73	73	73	73	73
74	74	74	74	74	74	74	74	74
75	75	75	75	75	75	75	75	75
76	76	76	76	76	76	76	76	76
77	77	77	77	77	77	77	77	77
78	78	78	78	78	78	78	78	78
79	79	79	79	79	79	79	79	79
80	80	80	80	80	80	80	80	80
81	81	81	81	81	81	81	81	81
82	82	82	82	82	82	82	82	82
83	83	83	83	83	83	83	83	83
84	84	84	84	84	84	84	84	84
85	85	85	85	85	85	85	85	85
86	86	86	86	86	86	86	86	86
87	87	87	87	87	87	87	87	87
88	88	88	88	88	88	88	88	88
89	89	89	89	89	89	89	89	89
90	90	90	90	90	90	90	90	90
91	91	91	91	91	91	91	91	91
92	92	92	92	92	92	92	92	92
93	93	93	93	93	93	93	93	93
94	94	94	94	94	94	94	94	94
95	95	95	95	95	95	95	95	95
96	96	96	96	96	96	96	96	96
97	97	97	97	97	97	97	97	97
98	98	98	98	98	98	98	98	98
99	99	99	99	99	99	99	99	99
100	100	100	100	100	100	100	100	100

A tipométer használata. Öt cicerő magasság (1). Húsz nonparallla szedett sor (2). Tizenöt colonel sor (3). Tizenöt borgisz sor (4). Kétcicerős cím (5)

ren, egy mittlel pedig két sorköz. Tehát 20 mittlel sor 40 kolonel. A harmadik oszlop 8 pontos betű, tehát petit mérésére alkalmas, de a 16 pontos betű, a tercia mérésére is használjuk. A negyedik oszlop a 9 pontos betű, tehát a borgisz és a másfél cicerős – 18 pontos – betű mérésére szolgál. Az ötödik oszlop segítségével a 10 pontos (garmond), illetőleg a 20 pontos (text) betűfokozat mérhető. A hatodik oszlop a 11 pontos (Rajnai), a hetedik pedig a 13 pontos távolság mérésére szolgál. A tipométer nyolcadik oszlopán centiméter és milliméter beosztás van.

□ A tipometrikus sormérő használata. A tipométer felső részén, a betűk fokozata alatt a fejrész lezáró vonalat látunk. Mindig ezt a vonalat helyezzük a mérendő hely, szedés stb. kezdetéhez. Ahol a mérendő rész végződik, az a metszésvonal: ott az eredmény.

Ismeretes, hogy egy betű négyzetén két n helyezkedik el. Ez a tipométerrel végezhető n -számítás alapja. Megállapíthatjuk, hogy a ciceróban megadott hasábszélességben hány n (betű) fér el a kívánt betűfokozatból.

Ha a ciceróban megadott sor szélességgel egy vonalba eső sorok számát leolvassuk és azt kettővel szorozzuk, megkapjuk, hogy a szedett sorban a kívánt fokozatból hány

n fér el. Hány n fér el egy 10 ciceró széles szedett sorban, ha a betűfokozat 8 pont?

A tipométeren megnézzük, hogy a 10 ciceróval egy vonalban milyen szám van a harmadik oszlopban. Leolvassuk: 15. Az eredményt két-tővel szorozzuk. ($15 \cdot 2 = 30$)

Tehát 30 n fér el petitből.

Ugyanezzel a módszerrel számítjuk ki, hogy borgiszból vagy más fokozatú betűből a meghatározott hasábszélességben hány n helyezkedik el.

Vannak azonban az átlagtól eltérő szélességű betűk. Ezért azonos törzsméret és hasábszélesség esetén különböző lehet az egy szedett sorban elhelyezkedő betűk száma.

□ *A tipométerrel átszámításokat is végezhetünk.* Gyakran azt kell kiszámítanunk, hogy a ciceróban megadott hasábmagasságban valamelyik betűfokozatból hány szedett sor fér el? Például: 30 ciceró magasságban hány petit sor fér el? Az első oszlopban megkeressük a 30-as számot, és azzal egy vonalban a harmadik oszlopban megtaláljuk az eredményt: 45. Tehát 45 petit sor fér el a 30 ciceró magasságban.

Sokszor azt kell tudnunk, hogy a szedett sorok milyen magasságot adnak ciceróban. Például: 36 szedett garmond sor hány ciceró magas? Az ötödik oszlopban megkeressük a 36. sort. Azzal egy vonalban az első oszlopban olvasható az eredmény: 30 ciceró a mért magasság.

A tipométer utolsó oszlopán centiméter, illetőleg milliméter beosztást találunk. Ha centiméterben megadott magasságot szedett sorokra kell átszámítani, akkor a centiméter résszel egy vonalban a megfelelő oszlopban megtaláljuk az eredményt. Példa: 45 mm magasságban hány szedett petit sor fér el? A 45 mm magassággal egy vonalban a harmadik oszlopon az eredményt, a 15-öst látjuk.

Mind a méréseknél, mind az átszámításoknál előfordul, hogy nem egy, hanem több hasábról van szó. Ilyenkor természetesen az első oszlopon talált eredményt annyival kell szorozni, ahány hasámbunk van.

□ *Címek, szövegek méretének mérése.* A tipométerrel főcímek, alcímek, beosztások stb. méreteit is megállapíthatjuk.

A szedett cím mérésénél olyan sort keresünk, ahol fel- és lemenő betűvonal is van. A nyomtatott címek pontnagyságát úgy mérhetjük, ha a felső és alsó nyúlványokat is beszámítjuk. A rotációs magasyomású cím és szövegbetű mérésénél figyelembe vesszük azt, hogy az eredeti betűnagyság a matricázás után, a szárítás, az öntés, majd a hűtés során – ha nagyon kis mértékben is, de mégis – zsugorodott.

□ *A tipométer alkalmazása tükörrajzolásnál.* A tükör készítésénél, a pontos méretek berajzolásánál nélkülözhetetlen a tipométer. Ez egyaránt vonatkozik a címek, alcímek, szövegszedések, beosztások, il-

lusztrációk, keretek és hirdetések berajzolására.

Ismeretes, hogy a címeknek a pontokban meghatározott nagysága és a szedett sor között a betűképet illetően eltérés lehet. Ezért mindig a ciceróban vagy pontban megadott nagyságot mérjük a tükörlapra.

A kézíratszerkesztésnél és a terjedelemszámításnál szerepel az a szedés mód, hogy a szöveget néha egy vagy két ponttal nagyobb törzsre szedjük. Például: a petitet borgisz testre. A terjedelemszámításnál azt számítottuk ki, hogy hány petit sorunk lesz. A tükörlapra pedig természetesen ugyanannyi borgisz sor számát mérjük.

A tükörkészítésnél vagy napilapnál a lapzárta idején leadásra kerülő oldalanknál előfordul, hogy kevés a szöveg, és szükségünk van még kézíratra. A szerkesztőségnek azt kell jelezni, hogy hány gépelt sorra van szükségünk. Ezt is kiszámíthatjuk a tipométerrel.

Például a szövegre 2 hasáb 20 ciceró magas helyünk van. Ez azt jelenti, hogy 60 szedett petit sor szükséges. Megállapítjuk, hogy egy szedett sorban hány n fér el. Ezt szorozzuk 60-nal, és az eredményt elosztjuk a szerkesztőségben használt átlagleütések számával. Tehát ha 10 cicerós a hasábszélességünk és Primus petitből szedjük, akkor egy sorban 28 n van. $60 \text{ sor} = 1680 \text{ n}$. A szerkesztőségben 60-as leütéssel gépelnek. Az $1680 : 60 = 28$. Tehát 28 gépelt sor kérünk.

A nyomdai betű tervezése

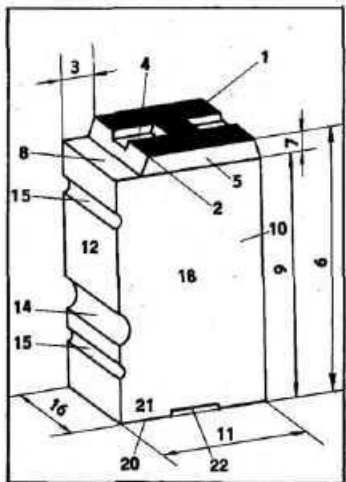
A betűtervező művészek alkotásai a nyomdai betűtípusok. A betűtervező művész, a betűmetsző és a betűöntő egybehangolt, közös munkájából születnek a szövegbetűk, valamint a címbetűk. Ezek meleg és hideg szedésre alkalmas magas fokú esztétikai és műszaki szempontoknak megfelelő nyomdabetűk.

Meleg szedésnek nevezik az ólomból készült betűket. Hideg szedés alatt az ólombetűk nélküli szöveggéztítési módszereket értik. Ehhez a technológiához tartozik a fényszedés és az írógépszedés.

A betűkészítés fő szakaszai: 1. a betűtervezés, 2. a rajzolás, 3. a patricakészítés, 4. az öntés.

Az új betű készítésének első szakasza a *betűk megrajzolása*. A betűtervező megtervezi, megrajzolja a nagy és a kis ábécét, továbbá a számokat, írásjeleket. Ez a rajz nagyobb méretű, mint amilyenek a nyomdai betűk lesznek. A 10–16 cm-es rajzot fotografikus úton kicsinyítik. Így állapítják meg, hogy az új betű típusa, aránya, vonásai alkalmasak-e a kivitelezésre.

A második lépcső – ez már a betűöntődében történik – a *patrica készítése*. A végleges betűrajzot

fotó útján vagy pantográfál fém-palcára viszik át. A művelet eredménye a nyerspatrica.

A nyerspatricából készül a nyersmatrica, amely csak a betűminta öntésére szolgál. Ekkor ellenőrzik a pontos méreteket. Ezután következik az acélpatica edzése. A patricát réz- vagy bronzanyagba sajtolják. Ez már a munka harmadik szakasza.

A sajtolás eredménye a matrica, amely a betű bemélyedő képét hordozza. A végleges öntés céljaira a matricát galvanizálják: nikkellel vagy vörösrézrel vonják be. A galvanmatrica alkalmas a negyedik szakaszban végzendő betűöntésre.

A *betűöntés* alapelve Gutenbergnek köszönhető. A modern tech-

A nyomdai betű részei: 1. A betűkép: a nyomtatásbáza látható betűtükörképe. 2. A betűfal: Jelentősége abban van, hogy az egyfokozatú és szonon típusú betűkből alkotott szornál ezeknek a betűvonalnak egy vonalban kell állni. 3. A vonalköz: a betűvonal távolsága az alsó sík. 4. A ponc: a betűképmélység, a vállból kiemelkedő, a kúp-pal összefüggő erdősít rész. 5. A kúp: a betűképtől a váll síkjáig terjedő, a betűképet hordozó csonka kúp. 6. A betűmagasság: a talpsík és a betűkép síkjának távolsága. A szabványos betűmagasság 62 2/3 pont, azaz 23,566 milliméter. 7. A fej: a betűkép síkjától a váll síkjáig terjedő rész. 8. A váll: a kúp alapsíkja. 9. A vállmagasság: a váll és a talpsík távolsága. 10. A betűhossz: a betűnek a válltól a talpsíkig terjedő része. 11. A törzsméret: az alsó és felső sík távolsága. 12. Az alsó sík: a szignatúrával jelölt sík. 13. A felső sík: az alsó síkka ellentétes oldal síkja. 14. A szignatúra: az alsó síkon levő horony. Ez a bevégzés azt a célt szolgálja, hogy a készülő – mielőtt a szedővasba helyezné – lapintással megállapíthassa a betű helyzetét, anélkül hogy a betűképre nézzen. 15. A segédszignatúra: az alsó síkon levő további egy vagy több horony. 16. A vastagság: az oldalsíkok távolsága. 17. Az előlő oldal: az alsó síkka (szignatúrával) szembenézve bal oldalra eső sík. 18. A hátsó oldal: az alsó síkka (szignatúrával) szembenézve jobb oldalra eső sík. 19. A távolság: az egymás mellé állított két betű képeinek szélső pontjai közötti távolság, a betűtalpakat figyelmen kívül hagyva. 20. A talpsík: a betűképpel ellentétes felület síkja. 21. A láb: a talpsík melletti, szigorúan el nem határolt rész. 22. A lábhorony: az öntőcsap letérése után bemunkált vajat a talpsíkon.

A betű részéhez sorolható még a betűhézag, amely az egyes kisbetűk távolsága, továbbá a betűszonon, az a nagyság, amelyet a nyolvány nélküli betűk (a, e, o stb.) a törzsvastagság oldalán elfoglalnak.

nika gépekkel segíti a betűöntést. A betűk ólomtövezetből, műanyag-féleségekből készülnek. A nagy fokozatú betűk – például plakátok céljaira – fából vagy műanyagból. A betűöntőtelei fémek leggyakoribb összetétele: 70% ólom, 25% antimon és 5% ón.

Az öntés után az ólombetűket oldal és hátul pontos nagyságúra gyalulják. Az ólombetűk ezzel alkalmasak válnak a felhasználásra: a szöveg- vagy címszedésre.

A fényszedés céljaira is terveznek és átterveznek betűket.

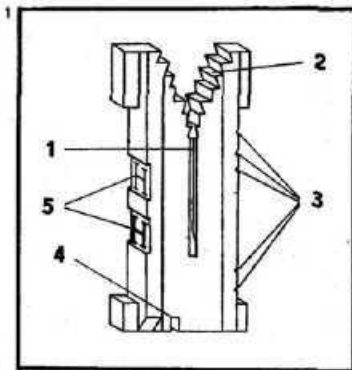
Szedőgépek

□ **Linotype soröntő.** Ottmar Mergenthaler 1885-ben találta fel a Linotype soröntő szedőgépet. Ez a gép a szedés, a kizárás, az öntés és az osztás műveletét végzi.

A Linotype működési elvének lényege: A gép elején írógéphez hasonló, 90 nyomógombból álló billentyűszerkezet van. A szedő a billentyűszerkezet előtt ülve, a kézírat szerint érinti a kívánt betű, írásjel vagy szám billentyűjét. Ezzel kiváltja a gép felső részén levő, ferdén fekvő betűtár egyes csatornáiban – rekeszeiben – elhelyezkedő betű, szám vagy jel képét hordozó rézmatricát. A rézmatrica az állandóan mozgó, végtelenített szíjszalagra esik, amely elviszi a kívánt hasábszélességre beállított gyűjtőbe. A szavak közé, ugyancsak billentyűnyomásra, lefelé vastagodó kizáróékek kerülnek a sorjázóba. A rézmatricák, ékek sorakoznak a gyűjtőben.

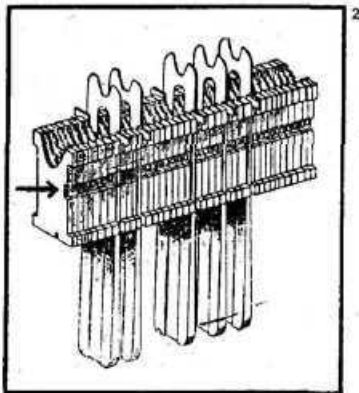
Vannak kézimatricák is. (Idegen ékezetes betűk, matematikai jelek stb.) A kézimatricát a sor elküldése előtt helyezi el a szedő.

A leszedett matricasor két keskeny, hosszúkás nyelv közé kerül. Egy kar lenyomása után így küldi el a sort a szedő az öntőkészülék felé. Innen kezdve minden műveletet önműködően végze a gép.

Linotype matrica. A közepén levő vajat (1) teszi lehetővé, hogy az adagolószervezet egyszerűen csak egy matricát emeljen az osztósínrre. A felső részen levő fogazat (2) biztosítja, hogy a matrica a megfelelő csatornába hulljon vissza. Az itt levő vonalak, jelekékek (3) a betűcsalád és a fokozat megkülönböztetésére szolgálnak. Az ellenőrzés biztosítja az azonos fokozatú matricák alkalmazását. A matrica legfontosabb része a bemélyedő betűkép (5).

Szedett matricasor. A szavak között ékek. A nyíl a matricákra vésett betűkre mutat. A szedő itt ellenőrizheti a szöveget

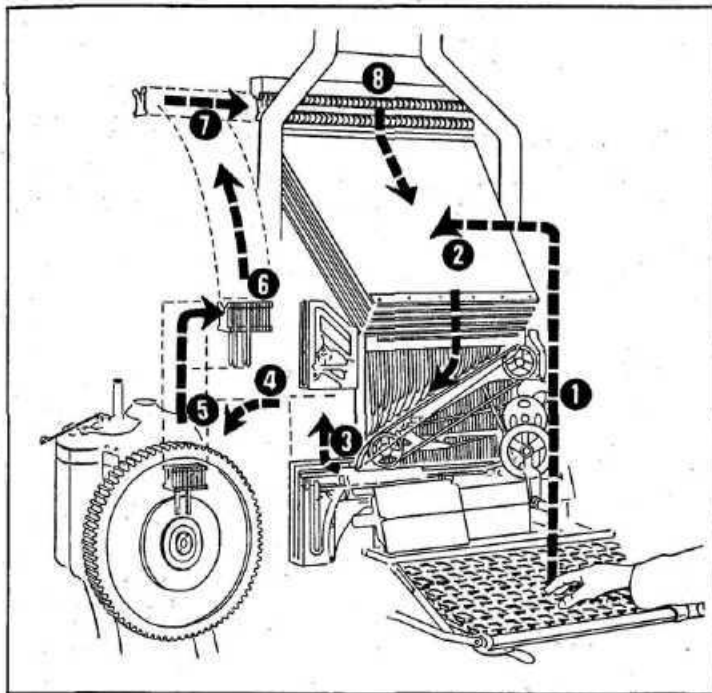

A matricasor két satupofa közé kerül. A satupofák egymástól való távolsága pontosan megfelel a kívánt sorszélességnek. Az ékverő kalapács a kizáróékeket annyira nyomja fel, amennyire a satupofák engedik. Így a szavak között egyenlő beosztást alkotnak. A sort tehát a kézíraton előírt pontos szélességre zárják ki.

Az öntőmű ólomkatlanból és nagy öntőszájjal ellátott öntőkerék-ből áll. Az öntőkerék a sor szélességének megfelelően kialakított nyíláson át pumpanyomásra önt. Azaz egybe öntve adja a pozitív betűsört. Az öntőkerék fordulata a talpkés a kellő magasságra gyalulja a sort. Ezután a kitolólap a gép elején levő tálcára löki a méretpontos sort.

Az öntés után az automata a matricasort sínrre emeli. Itt egy kar szétválasztja a matricákat és az ékeket. Az ékeket helyükre tolja. Közben egy hosszú karon elhelyezkedett másik elevátor ereszkedik le a matricasorért. A szállítóorsó segítségével a matricák eljutnak a betűtár fölötti osztókészülékhez. Minden betűnek, számnak, jelnek más a fogazása. Ezáltal váltódnak ki a matricák és a betűtár megfelelő rekeszébe, csatornájába kerülnek vissza. A betűtár egy-egy rekesze 15-20 matricát tárol.

A Linotype szedőgépeken egy sorba csak antikvát és kurzívot, vagy antikvát és félkövér lehet szedni. Csak a triós gép alkalmas arra, hogy ugyanabban a sorban antikva, kurzív és félkövér betűt szedjen.

3 A matricák útja: A billentyű (1) leütésével kiváltódnak a betűtárban (2) levő matricák és a szij segítségével jutnak el a gyűjtőbe (3). A betűközti ékek az ékszekényből (4) esnek a szavak közé. A matricasort a szedő egy kar segítségével az öntőkészülékhez (5) továbbítja. A sor öntése után a matricák a gyűjtős elevátorról a sorlevezető elváltóra (6) jutnak. Innen az osztósírra (7) kerülnek. A szűltőcső továbbítja a matricát a betűtár felületi fogasúrára (8). A megfelelő rekasz felett a matricák visszakerülnek a betűtárba.

gép – a meghatározott hasábszélességnek megfelelően kopogtatják a lyukszalagra. Például 10 ciceró szélességre.

Külföldön már számos szerkesztőségben és kiadóvállalatnál készítenek lyukszalagokat.

A gyorszedőgép, a lyukszalag alapján állítja elő a szedést.

A fotocellás leolvasó- és vezérlőszerveket elektronikus agyként működik. Kábel kapcsolja a gyorszedőgéphez, amellyel a lyukszalagra rögzített minden utasítást közöl. A betűfokozatokat nonpareille-től ciceróig lehet váltani. A szedőgép nonstop gyűjtővel működik. Míg a régebbi géptípusoknál meg kell várni a matricák visszaérkezését, addig itt erre nincs szükség. A szedőautomata – a kapott parancsok szerint – kiváltja a matricákat és a kizáróékeket, önti és elküldi a kisedett sorokat, majd elvégzi az osztás műveleteit. 2–3 gyorszedőgép működését egy gyakorlott gépszedő vagy szerelő ellenőrzi. Míg a hagyományos Linotype óránkénti teljesítménye 7–8000 n, addig az önműködő gyorszedőgépe 20–25, sőt 30 ezer betű.

Az újságkészítés területén főleg a nagy terjedelmű kéziratok szedésénél vált be a gyorszedőgép.

A régebbi típusú Linotype sorzedőgépen a legkeskenyebb szedés 6 ciceró, a legszélesebb sor pedig 28 ciceró lehet. Az újabb gépeken a legkisebb szedésszélesség 5 ciceró, a legszélesebb 42 ciceró.

A régi rendszerű Linotype gépeken óránként 7–8000 n szedhető. Vannak linógépek, amelyeken 28 pontig lehet címetek szedni.

☐ **Teletypesetter.** A Linotype szedőgép korszerű változata a lyukszalag vezérlésű Teletypesetter: az önműködő gyorszedőgép. (TTS.)

A szedő írógép szerű perforáló-készülék előtt ül, amely billentyűleütésre a kívánt betűnek, írásjelnek, számnak, kizárásnak, illetőleg tipográfiai utasításnak megfelelő lyuk-kombinációt üti a papírszalagra.

A szöveget – ha nincs számító-

□ *Monotype szedőgép.* Egyes betűket szed és önt a Monotype szedő- és öntőgép. A különálló, egyes betűk alkotják a szedett sort. 1894-ben mutatta be a gépet Tolbert Lanston amerikai mérnök.

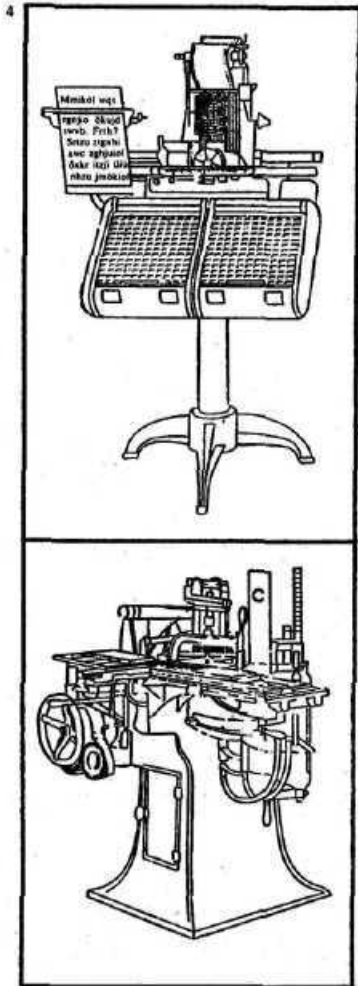
A szedőgép, a kopogtató csak közvetítő. A kopogtató acélpálcikái az írógéphez hasonlítható billentyűzet leütésekor a különböző betűknek, jeleknek és számoknak megfelelő elrendezésű kerek lyukcsoportokat ütnek a 11 cm széles papírtekercsbe.

Az öntőgép orsójára helyezik a perforált papírszalagot. Az öntőgépet a perforált papírtekercs vezéri. Sűrített levegő áramlik a tekercsen levő lyukakon át.

Minden betűnek meghatározott vastagsága van. Ez azért lényeges, mert a Monotype egyes részei számológépszerűen működnek. Öszszeadják a betűk egység szerinti vastagságát. Megállapítják, hogy mennyi teret foglalnak el a sorban felszedett betűk és mennyi tér marad a kizárásokra, amit a gép oszt be.

Az öntőgép egyik fontos része a matricakeret, amely 225 matricát foglal magába. A négyzet alakú matricák felső részén a betű, jel, szám negatív képe, alsó részén pedig kerek lyuk van. A középen átfúrt matricákat a furatokba helyezett pálcikák rögzítik a matricarámába.

A matricarámának egyes betűit, jeleit, számait úgy kell az olló-

A Monotype szedőberendezés. 1. a kopogtató, 2. az öntőgép

szerkezetnek az öntőforma felett elhelyeznie, hogy az ólomszivattyú öntőhegye a kívánt mennyiségű ölmot pontosan a betűmatricába lövellje. Az öntőformát tolóka állítja be az egyes betűk megfelelő vastagságára. Végül a betűkihozó átveszi a betűt. Áttolja a betűkihozóhoz, amely a sorcsatornába továbbítja. Az öntőgép hajóján a betűk és szóközők egyenként sorakoznak addig, míg megfelelő hátszélésű lesz a sor.

Érdekes, hogy a papírtekercs sajtóssága miatt a monó öntőgép hátulról kezdi a kódjelek feldolgozását, mert a sor kizárásának vastagságát a szedő által a sorban utolsónak megnyomott billentyűzet adja meg. Ezért önti ki az öntőgép utoljára a szedő által először szedett sort.

A monószedésnél az egyes betűkből álló sorok szélessége 5 cicerótól 40 ciceróig terjedhet. Az öntőgép a betűfokozattól függően percenként 100–150 betűt önt. Ez óránként 6000–9000 betűt jelent.

A szedést úgy használják fel, mint a kéziszedést. A Monotype szedés előnye az, hogy a gép egyes betűket, jeleket, számokat önt, így a hibás szedés korrigálása könnyebb. Ha a szedett sorban például csak egy betűhiba van, a hibás betűt kiemelik, és a megfelelőt teszik a helyére.

A monószedést az újságkészítés során sokszor hasznosítják. Táblázatok és képletek szedésére is kiválóan alkalmas.

AZ ÚJSÁGKÉSZÍTÉS MUNKAMENETE MONOPHOTO 600 RENDSZERREL, SORKÍZÁRÁS NÉLKÜLI PERFORÁTORRAL SZEDVE, SZÁMÍTÓGÉPPEL FELDOLGOZVA

Szerkesztőség:

1. A kézirat szerkesztése, szignálása
Tükörkészítés.

Nyomda:

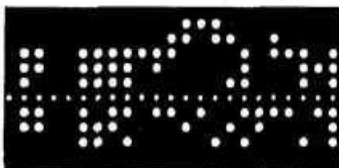
2. Kézirat-előkészítés kódjelekkel.
3. Perforáló részleg. Szedés sorkizárás nélkül. Alapszalag. (Fehér lyukszalag.)
4. Számítógép. Alapkiírás a gyorsnyomtatón.
5. Házi korrekúra.
6. Perforáló részleg. Sárga korrekúraszalag, amely a javított szöveget helyesen tartalmazza.
7. Számítógép. 1. Fehér és sárga lyukszalag alapján javított vörös lyukszalag. 2. Leporelló a szerkesztőség számára.

Szerkesztőség:

8. A leprelló szövegének korigálása.

Nyomda:

9. A szerkesztőségi javítások átvezetése kódjelekkel. (Esetleg a tördelési parancsok kódjai is.)
10. Perforáló részleg. Második sárga lyukszalag.

A kék lyukszalag vezérli a levilágitógépet

```
0001 6276999,9990.66028P0048F1300K13000000000000000000000000000000
0004 8**
0009 8P1000P0113000000000000000000000000000000000000000000000000000
0000 00000 0000000 00000000000000000000000000000000000000000000000000
0011 000000 0000000000 000000 0000000000000000000000000000000000000000
0016 8P2000 0000000000 000000000000000000000000000000000000000000000
0022 0000000000 000000000000000000000000000000000000000000000000000
0026 000 8P2000 000000 0000000000 00000000000000000000000000000000
0032 0000000000 000000000000000000000000000000000000000000000000000
0036 0000000000 000000000000000000000000000000000000000000000000000
0037 8P100 A. 7.8*
0040 000
```

A gyorskiírás részlete

Tördelve készült a szedés

Hatnyelvű írógép Belgiumban

Új írógépet szerkesztettek Belgiumban, amelynek univerzális billentyűzete lehetővé teszi, hogy rajta hat világnyelven lehessen írni. A gép

11. Számítógép. Második, sárga és vörös lyukszalag alapján: 1. Ellenőrző gyorskiírás. 2. Kék szalag a levilágitógép számára.
12. Levilágitógép. A kék lyukszalag vezérlése alapján a szöveg fotózása filmre vagy fotopapírra. Pozitív. (Esetleg tördelve.)
13. Előhívás. Speciális tekercshívó géppel, amely szárit is.
14. Montírozás. Oldalra szerelés a tördelési terv szerint.
15. Xerox-levonat. Ellenőrzés céljára a szerkesztőség számára.

Szerkesztőség:

16. A Xerox-levonat ellenőrzése.
Imprimatúra.

Nyomda:

17. A szerelés átadása formakészítés céljára.

fokozatosan helyettesíti azt a mintegy 600 fajtát, amelyet jelenleg a nemzetközi szervezetek brüsszeli központjában használnak.

□ *Fényszedő gép.* Az ólom nélküli nyomda valóra váltásának egyik fejezete a fényszedő gép. A fényszedés lényege az, hogy a negatív betűket átvilágítják, és ezek képét lencserendszer vetíti a mozgó filmszalagra vagy fotopapírra.

A szakemberek szerint a fényszedés az 500 éves nyomdászat legnagyobb jelentőségű találmánya.

A magyar Uher Ödön találmánya az Uher type és a Lumino type néven ismert első fotografikus szedőgép. Most már számos kis, közép- és nagy teljesítményű fényszedő gép dolgozik a világ nyomdáiban.

□ *A Monophoto 600 fényszedő rendszer.* Magyarországon a Monophoto 600 rendszerű fényszedést vezették be. A fényszedő üzem könyvek és újságok előállításával foglalkozik.

A Monophoto 600 fényszedő rendszer egységei:

1. *Kétféle lyukszalagkészítő (perforátor) létezik:*

a) A sorkizáró szalagot előállító lyukszalagkészítő (600-as perforátor).

b) Sorkizárás nélküli lyukszalagot készítő (913-as perforátor).

A sorkizárt szalag azonnal levilágítógépre kerülhet, míg a sorkizáratlant a levilágítás előtt a számítógépnek kell feldolgoznia.

A sorkizárás nélküli, komputeres fényszedés terjedt el.

2. A számítógép.

Perifériái: a konzolkíró, a gyorskíró, két optikai olvasó és két lyukasztó.

3. A levilágító gép.

4. Az előhívó berendezés.

A lyukszalag készítése. Kétféle lyukszalag állítható elő: sorkizárásos és sorkizárás nélküli. A sorkizárásos perforátoron olyan 8 csatornás lyukszalag készül, amelynek kódjai minden szükséges információt tartalmaznak. Ilyen alapszolgák: a karakterek, a szóközök, a sorszámszám(ok), a betűk nagysága, a sorok egymástól való távolsága (ez a hagyományos szedésnél a betűtörzs), a margó értéke, amely a hasáb fotopapíron vagy filmen történő elhelyezkedését határozza meg stb. Ez a lyukszalag közvetlenül az elkészülte után azonnal feldolgozható a levilágító egységen.

A Multicode 913 típusjelzésű gép a sorkizárás nélküli perforátor. Az ezen készülő lyukszalagot a számítógép dolgozza fel. Ezen az információk nem olyan kódjelekben szerepelnek, mint a sorkizárásos szalagon.

A Monophoto 600 munkafolyamatainak ismertetésénél a *sorkizárás nélküli rendszerrel foglalkozunk. Az újságok is így készülnek.*

A szerkesztőség szedési utasításai alapján a fényszedő üzem kézirát-előkészítője a perforátornak nevezett szedő részére kódjelekkel adja meg az összes utasítást. A kézirát jelzései és a szöveg alapján

készül az első – fehér színű – lyukszalag. Alapszalagnak nevezik.

A számítógép a csatlakozó perifériákkal együtt dolgozik. A perifériák feladatai: 1. *A konzolkíró* a számítógép és a kezelő közti kapcsolatot biztosítja. Az írógép-szerű egység billentyűzetével utasítások adhatók. Például a munkafolyamat megkezdésére. 2. *A gyorsnyomató* soronként írja a papírra a lyukszalagon levő kódjeleket és szövegeket. 3. *Az optikai olvasó „olvassa”* a lyukszalagot. 4. *A lyukasztó* a szükséges szerinti lyukszalag előállítására szolgál. A Micro 16 V típusú és digitális rendszerű számítógép a sorkizárás nélküli munkafolyamatban még többször szerepel. Az első szalag, az alapszalag, számítógépen történő feldolgozása azt jelenti, hogy a gyorskíró gépelt szöveget ad az üzemi korrektúra számára. Itt már sorokra van bontva a szöveg. A kiírás egy-egy szedett sorban levő szöveg és kódjel.

A komputer sokrétű és bonyolult munkát végez. A lényeg az, hogy a számítógép memóriáegységébe táplált program szerinti parancsoknak megfelelően tudja megoldani szedési és más feladatait.

Ezek után kövessük a munkafolyamatokat az első lyukszalag alapján történt alapkiírás után.

A gyorskíró újabb kiírásával azonnal lehetővé válik a szedés-ellenőrzés. A nyomda korrektora a gyorsnyomató gépelt szövegét javítja az üzemi korrektúrajelekkel. A korrigált szöveg a perforátor részlegbe kerül. Ott a hibás része-

ket a második – a sárga színű – lyukszalagra rögzítik javított formában. A javítás legkisebb egysége a szó.

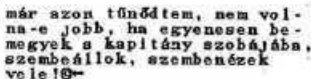
A számítógép jut ismét szerephez: végrehajtja a korrigálást. A fehér színű lyukszalag és a sárga színű korrektúraszalag alapján: 1. vörös színű – javított – szalagot és 2. a gyorsnyomatató pedig, a leprellőn, soronként gépelt szöveget ad a szerkesztőség számára.

A szerkesztőségben – ha még nem ismerik a fényszedésnél használt korrigálást – a melegszedésnél használt, tehát régi korrektúrajelekkel javítanak. A leprellő a korrigálás után a szerkesztőségből visszaerül a nyomdába, ahol a szerkesztőségi javításokat kódolják. Ha az anyagot a levilágítógépből már tördelve kívánják kapni, akkor a nyomdai előkészítő számítógépes korrektúrával – a rajzolt tükör alapján – adja meg az anyag formai elrendezését a vonatkozó parancsokat.

A perforátor részlegben a korrigálás alapján második sárga lyukszalag készül.

Ismét a számítógép munkája következik. A második sárga és a vörös lyukszalag alapján: 1. ellenőrző gyorskírás történik. Az újabb leprellőn már a javítások végrehajtása ellenőrizhető. 2. Ugyanekkor a levilágítógép számára kék színű lyukszalagot állítanak elő. Ez a levilágítható szalag a végleges.

A levilágítóegység a 600-as filmsetter. Ennek főbb részei az adatbetápláló, a dekódoló, a központi vezérlő, az optikai rendszer, négy

már azon tündöttem, nem volna-e jobb, ha egyenesen be-megyek a kapitány szobájába, szembeállok, szembenézek vele! @-

Kírás (részlet) a korrigálás ellenőrzésére

gyorstárcsa, amelyek mindegyikén 100–100 karakter (betű, szám, jel stb.) sorakozik, a diamagazin különleges jelek és címíráskor részére (100 dia 200 jellel), továbbá kazetta, amelyben film vagy fotopapír van.

A 600-as filmsetter a kék szalagról kapja a vezérlési és a szedés utasításokat. Az egyes képsorok számai, jelei tartalmazzák a szöveg és a címszedésre vonatkozó parancsokat. Lehetnek olyan utasítások, amelyek alapján a tükör szerinti tipográfiai képet alakítja ki a fényszedő gép, tehát tördelve jelenik meg az anyag a fotopapíron vagy filmen.

Ezután következnek a fotopapír vagy a film előhívása. Rendelkezésre állnak tehát a címek és szövegek. Ha illusztrációk is vannak, már azok is elkészültek.

Következik a montírozás a tördelési tükör szerint. Összeszerelik a címeket, szövegeket, illusztrációkat és az esetleges hirdetések.

A szerelésről – a montírozásról – ellenőrzés céljaira Xerox-levonat készül, ez lesz az imprimatúra.

Ha nincs utólagos javítás, a montírozót átadják a formakészítő részlegnek.

□ A Ludlow kézi szedő-öntő gép. A kéziszedést gyorsítja a címek Ludlow gépen történő előállítás. A berendezés két részből áll: a matricaszekrényekből és az öntőgépéből. A matricasor kézi szedés. A szedett sort öntőgép készíti.

A matricák – a betűfokozattól függetlenül – egységes méretű rézlemezek. Tehát ugyanolyan nagyságúak a 6 pontos betűk matricái, mint a 72 pontosoké. Szélességük különböző. A rézlemezekbe mélyed be a betűk, jelek, számok képe.

A szedéshez ciceró beosztású sorjázó szolgál. A matricák, a sor szélességének megfelelő sorjázóban kerülnek egymás mellé. Ekkor megállapítják, hogy mennyi hely maradt a kizárásra. Ezt a teret elosztják.

A Ludlow öntőgépnek 22 1/2 ciceró hosszúságú öntőformája van. Ennek ellenére akár 100 ciceró széles sor is önthető. Ilyenkor részenként öntik a címsort.

A szedés után a matricákkal és kizárásokkal telt sorjázót emelő segítségével állítják be az öntőgépbe. A második lenyomás után történik a sor öntése. A 22 1/2 ciceró széles címsor öntéséhez általában 10 másodperc szükséges.

Ha a matrica hibátlan és az ólom minősége is a szabványnak megfelelő, akkor a betűkép élessége biztosított. A címsor, amelyet alátétre helyeznek, a préselésnél nem horpad be. Ha a szedett címben hiba van, akkor újra kell szedni és önteni.

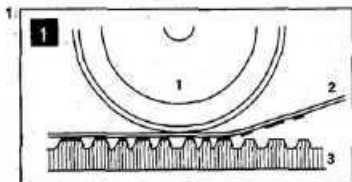
Nyomtatási eljárások

□ **Magasnyomtatás.** A nyomtatási eljárásokat három főcsoportra osztják: 1. Magasnyomtatás. 2. Síknyomtatás. 3. Mélynyomtatás. A nyomóforma és a papír viszonya szerint történt a felosztás.

A magasnyomtatásnál a papírral érintkező nyomórészek magasabbak a nem nyomó részeknél. A domborzatos felületű, tehát a nyomtatásra szolgáló részek kiemelkednek a náluk mélyebben fekvő és nyomtatást nem végző részek közül. A festékező hengerek felületének síkjában elhelyezkedő, kiemelkedő, nyomtatást végző részeket a festékező hengerek befestékezik, majd a nyomóhenger a papírost a nyomóformához szorítja, és így az átveszi a festéket. Létrejön a nyomtatás.

□ **A körforgó gép.** A legtöbb újságot körforgó gépen nyomtatják.

Már 1790-ben felvetődött a rotációs gép ötlete és elve. A megvalósításra negyed századdal később került sor. A félkör alakú sztereotíp lemez készítése nyitotta meg az utat a körforgó gépek alkotásához. A sztereotípia olyan eljárás, amelynek során az eredeti szedést lemezre alakítják át. A szedést (újságoldalát, újságoldalakat) hidraulikus présben helyezik el, és nyirkos papírmatricát helyeznek rá. A nyo-

A magasnyomtatásnál a nyomtatandó elemek a síktól kiemelkednek. 1. a nyomóhenger, 2. a papír; 3. a nyomóforma

más során a szedés képe a matricába préselődik. Ezután a matricát szárítják, majd kikészítik. A matricáról automatikus öntőgépen, folyékony ölomótvözzel, félköríves lemezöntvény készül: a rotációs lemez.

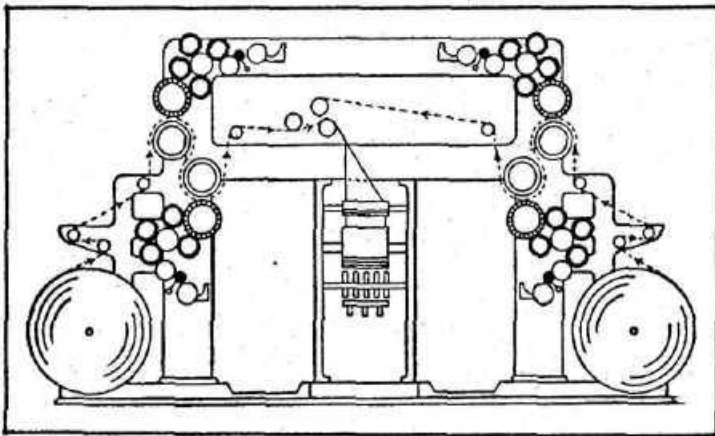
Az újságnyomó rotációs gépek tekercspapírra – jó minőségben – nyomtatnak. Több munkafolyamatot

egyesít a gép. Egy vagy több színenben nyomtat, egymásba húzza, vágja, hajtogatja a papírt, továbbá számolja a nyomtatványt. Az újság tehát a kívánt méretben kerül le a gépről. A rotációs gépek előnye az, hogy folyamatos nyomtatást biztosít. Egy irányban forgó hengerek felületéről folyamatosan történik a nyomtatás. Így a legnagyobb az óránkénti teljesítőképesség, mert nincs üresjárat. Az újabb körforgó gépek óránként 25–30 000 fordulatot tesznek, és így 50–60 000 példányt nyomtatnak.

A körforgó gép működési elve a következő:

A rotációs papírtekercs két henger között fut. A formahengerre a nyomandó formát; a félköríves lemezeket erősítik fel, a nyomóhen-

A rotációs magasnyomó gép működési vázlatja

Magasnyomdánál a rotációs lemez frezérlésével is szokásos a színbontás. (A másik módszer: a szedést bontják szín(ek)re.) A tördelt oldal levonata (3). Csak a vörös színnel nyomandó elemek maradtak a lemezen, a többit levázták (4). A fekete színt nyomó lemez (5)

gerre pedig gumiborítást adnak. A két, egymást érintő henger működése biztosítja a nyomást.

A tekercspapírra nyomó gépeket napilapok, hetilapok, folyóiratok előállítására hasznosítják. Egy gépen általában több tekercsszélességű papír futtatható a különböző formátumú és oldalterjedelmű újságok előállítására.

A tervezőszerkesztő az újság mérete, illetőleg a szedéstükör szempontjából vizsgálja a gépeket.

A rotációs gépen öt szerkezeti csoportot találunk: 1. a papírszolgáltató szerkezetet, 2. a nyomóművet, 3. a festékező szerkezetet, 4. a

papírvetető művet és 5. a hajtogató-, vágó- és kirakóművet.

Melyiknek mi a feladata?

A papírszolgáltató mű. A rotációs gép működése közben a forma és a nyomóhenger húzza a papírhengerrel a gépbe kerülő papírszalagot. Az újabb, gyorsjáratú gépeken tekercscsillag szolgál a rotációs papírtekerccs cseréjére. Egyszerre három tekercs papír van a csillagorsón.

A nyomómű. A formahenger és a nyomóhenger a nyomómű két főrésze. A formahengerre erősítik fel a félköríves vagy negyedköríves lemezeket. Lemezhengernek is ne-

vezik a formahengert. Egy-egy ilyen henger körkerületén két félkör alakú lemezt lehet elhelyezni. Hosszirányban pedig négy lemezt. Így egy formahengerre 8 félkör alakú lemez helyezhető. A nyomóhengeren van a borítás, amely rendszerint parafa lemezből és gumikendőből áll.

A festékező szerkezetnek az a szerepe, hogy biztosítsa a folyamatos festékfelhordást. Főbb részei: 1. a festékszekrény, amelyet időnként feltöltötenek, 2. a nyalóhenger, amely a festékszekrény hengerétől a dörzshengereknek adja át a szükséges mennyiségű festéket, 3. a dörzs- és feladó részek

végzik a festék egyenletes szétördöszölését, illetőleg a nyomóformára történő átadását.

A papírvezető mű az a henger, amely a nyomómű után van beépítve. Ebben helyezték el a hosszvágó körkést. Amikor a kétoldalt nyomott papír felfut a vezetőrúdra, a körkés hosszirányban vágja el a papírszalagot, amely eljut az összehordó tölcésére. Onnan a papírszalag a *vágó- és hajtogatóműbe kerül*. A meghatározott méretűre vágott újság ráfut a kirakóra.

A legtöbb rotációs gép szín vagy színek nyomására is alkalmas.

A két- vagy több színű nyomás előkészítése kétféleképpen történhet:

1. Minden színről külön forma készül. Például az egyik forma a fekete nyomására, a másik a kék nyomására lesz alkalmas. A több színű illusztrációkról készült klisék külön nyomóformába kerülnek.

2. Amikor egy oldalt tördelnek és két színnel kívánnak nyomtatni, akkor az öntödében történik a színbontás. A tördelőszerkesztő külön oldallevonaton bejelöli, ami színnel nyomandó. Frézálásnak nevezik az öntődei színbontást. Kék és fekete színeknél az egyik lemezről a kékkel, a másiktól a feketével nyomandó részeket vésik le.

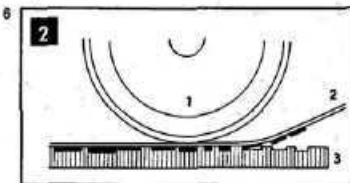
□ *Rotációs magasnyomású lap munkafolyamatai.* Szerkesztőség: kézirat, illusztráció, tükör. Kiadó-

hivatal: hirdetéskézirat, illusztráció. *(A szerkesztőségi kézirat, a tükör és a kiadóhivatali kézirat a nyomdába kerül. Az illusztrációk a kliséüzembe.)* Nyomda: címszedés. Kézi vagy Ludlow. Szövegszedés: linó, monó vagy TTS. Összeállítás. Hasáblevonat. Hasábkorrektúra. Szerkesztőség: hasábkorrektúra. Nyomda: cím- és szöveghibák javítása. Kliséüzem: autotípia és fototípia klisék készítése. Nyomda: tördelés tükör szerint. Oldallevonat. Korrektúra. Szerkesztőség: oldalkorrektúra. Nyomda: a cím- és szöveghibák stb. javítása. Oldallevonat. Revízió. Szerkesztőség: imprimálás. Nyomda: matricázás, kikészítés. Rotációs lemezek öntése. Gépterem: nyomtatás körforgó gépen.

□ *A mélynyomatás* az a sokszorosító eljárás, amikor a nyomóforma elemei mélyebben fekszenek, mint a nem nyomó részek. A szöveg és a kép elemei, a pontok, vonalak tehát mélyebben vannak, mint a nyomóforma síkja.

A mélynyomatási eljárásokat két csoportba osztják.

A mélynyomásnál a nyomandó elemek (a csészécskék) bemélyednek. A nyomásakor a papír szítja ki a festéket. 1. a nyomóhenger, 2. a papír, 3. a nyomóforma

1. A metsztemélynyomás. Ez grafikai, művészi eljárás. A művész által kézzel előállított nyomóformáról történik a nyomás.

2. A rákelmélynyomás, rasztermélynyomásnak is nevezik. Ennél a fotomechanikai eljárással előállított nyomóforma szolgál a nyomtatásra.

A művészi eljárásokról rövid felsorolást adunk. *A rézmetszetről* a nyomóforma anyaga réz. A felületet csiszolják, fehér festékkel alapozzák. A fehér alapra tükörfordítottan rajzolják a képet, majd vésővel metszi ki a művész a rajz alapját. A fémlemezbe vésett vonalakat dörzsöléssel megtöltik festékkel. A lemez felületét letörlik. Nedvesített papírt helyeznek rá. A nyomás során a papír kiemeli a mélyedésekben levő festéket. *A hidegtű a rézmetszész egyik változata.* A lemez sima felületére túvel karcolják a rajzot. A hántolt lemez (mezzotinto) megmunkálása is kézzel történik. Fogazott acéllal és hántolókéssel borzolják fel a lemez felületét. *A rézkarc már a savakkal kezelt, tehát a maratást alkalmazó eljárással készül.* A lemez anyaga főleg réz.

A lemez felületét viaszréteggel vagy más olyan anyaggal vonják be, amely ellenáll a savaknak. E rétegbe karcolják a rajzot. A maratás – a lemez anyaga szerint – vaskloriddal vagy sósavval történik.

A rákelmélynyomás elődje a heliogravúr. A mélynyomatásban először a helio- vagy fotogravúr jött létre. Fox Talbot találmányát Klács Károly fejlesztette tovább. Kidol-

gozta a fotokémiai alapokra épülő képsokszorosító eljárást. Találománya már a rasztermélynyomás munkafázisait oldotta meg. (Pigmentpapír, rákel stb.)

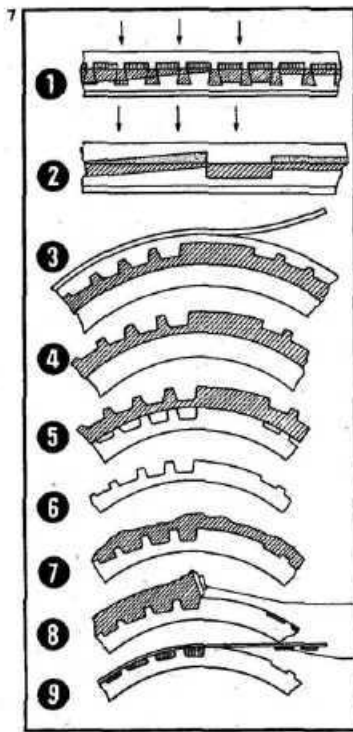
□ **A rasztermélynyomás.** Az újságkészítés területén főleg a képeslapok előállítására alkalmas az egyvagy több színű mélynyomás.

A szedés lehet a hagyományos cím- és szövegszedés vagy fényszedés. Ólomszedésnél a tükör szerint tördelik az oldalakat. A képek, rajzok, díszítések stb. helyét a szedésformában ürtöltökkel töltik ki. A korrekció után celofánlevonat (fólia stb.) készül az oldalakról.

A fényszedéssel előállított címek és szövegek közvetlenül alkalmasak a szerelésre.

Az illusztrációkról – fotókról, rajzokról – fotonegativot készítenek, majd diapozitívot másolnak. A fotóknál, tónusos rajzoknál a negatív felvétel raszter nélkül történik. Retusálás után másolják a diapozitívot, az áttetsző pozitív képet, amelyet szintén retusálnak.

A kép- valamint a szövegdiapozitívokat a tördelési terv szerint, alulról megvilágított montírozó asztalon szerelik össze. Beragasztják a megfelelő helyre a diapozitívokat, a léniákat, díszeket. A szerelést oldalfordítottan végzik. A montírozás befejezése után gondosan ellenőrzik a szerelést. Többszínnyomásnál minden színről külön montíring készül. A legtöbb nyomdában fénymásolatot adnak a montíringról ellenőrzés céljaira.

A mélynyomás vázlatos munkamenete. 1. A mélynyomó raszter másolása. 2. Kopírozás a pigmentpapírra. 3. A pigmentpapír átvittele a nyomóformára. 4. Az előhívás. 5. A maratás. 6. A nyomóforma megtisztítása. 7. Festékfelvétel a nyomóformára, a forma íg festékbe történő forgatása után. 8. A felesleges festék eltávolítása rákellel a henger felületéről. 9. A nyomtatás.

Ezután a diapozitív formát, tehát a montíringot ívfénnyel kopírozzák a pigmentpapírra.

A pigmentpapír alkalmas a másolásra, mert a zselatínréteg – ha vala-

milyen bikromátvegyület-oldattal fényérzékeny teszik – erős megvilágítás hatására cserződik. Fontos tulajdonsága a nagy vízfelvevő képesség. A kellően előkészített pigmentpapírra először a rákel vezetésére szolgáló raszterhálót kopírozzák. A mélynyomásnál alkalmazott raszter nem azonos az autotípiai felvételnél használt ráccsal, amely kisebb-nagyobb pontokra bontja a képet. A mélynyomórács egymást keresztező vonalakkal áll, amelyek között fényt át nem eresztő közök vannak.

□ **A mélynyomórászter az autotípiai rács negatívja.** A mélynyomórászterek finomsága – a papír minősége szerint – 60–120 pontsűrűség között váltakozik. A mélynyomás rács-hálójának feladata a festéklecszedő rákel vezetése a forma felületén, valamint a festék vándorlásának megakadályozása a nyomóelemek között. Ez a rács egyféle nagyságú pontokra bontja a képet. A tónus értékeinek megfelelően a világos részekben sekélyebb, a sötétebb részekben pedig mélyebb nyomóelemek jönnek létre.

□ **A rézhengerre történő átvitel, majd az előhívás következik.** Először a raszterrel és diapozitívval másolt pigment reliefképet a nyomóforma felületére viszik rá. A pigmentpapírt tökéletesen csiszolt rézlemezre vagy rézhengerre feszítik. A pigmentpapír a zselatínréteg ragasztóképesége folytán megtapad. Az egész felületet forró vízzel kezelik. E művelet közben a víz áthatol

a felső papírrétegen, és feloldja a cserzetlen zselatinréteget. Hamarosan leválik a papírréteg, és az oldható zselatin egy része megtapad a rézpaláston, amelynek felületén a cserzett krómzselatinrelief marad. A további vízkezeléssel kimosódnak a főössleges és oldható zselatinrétegek, és a henger felületén csak a cserzett réteg marad vissza.

A pigmentpapírnak a nyomóformára történt rányomása volt az *átnyomás*. A pigmentreliefnek a hengerre való átvitelét pedig *előhívásnak* nevezik.

Az előhívás után a reliefképet hűtik, szárítják, majd a nyomásra nem kerülő részeket védőlakkkal fedik le.

Most már a maratási eljárás következik, ami vaskloriddal történik több fokozatban. A maratás során apró, csészeszerű rásztterméyedések keletkeznek. Ezeknek az egyenlő nagyságú, de különböző mélységű csészeszékéknek az eredményei lesznek a tónusfokozatok.

Rendelkezésre áll tehát a rézpalást, a nyomóforma, amelyet a nyomóhengerre szerelnek.

A mélynyomásnál a nyomtatás mind az íves, mind a végtelen hengerpapírra a rotációs nyomás elvei szerint történik. Mind a nyomóforma, mind a nyomtatást végző elem henger alakú, és forgómozgást végez. Egy-egy nyomómű formahengerből, nyomóhengerből, festékező szerkezetből és festéklehúzó egységből áll.

A rotációs mélynyomó gép állványán felül helyezik el a nyomó-

hengert, középen a formahengert, alul a festékezőművet. Az újabb körforgó gépeken gumival bevont közvetítőhenger van elhelyezve a nyomó- és a formahenger közé.

A mélynyomó gépre szerelt rézpalást – a formahenger – a festéktartó vályúban forog, vagy a festék-hordó hengerrel érintkezik. Esetleg permétezőberendezés juttatja a formahenger felületére a festéket. *A rásztercsészék így telnek meg festékkel.*

A formahenger egész felülete felveszi a festéket, amelyre azonban csak a nyomóelemekben van szükség. A nyomás előtt tehát *el kell távolítani* a hengerre került felesleges festéket. *A rugalmas acél levonókás – a rákel – húzza le a hengerpaláston levő festéket. Ezután csak a nyomóelemekben: a csészeszékében marad festék.*

A rotációs papírt a nyomóhenger a rézpalásthöz szorítja. *A papír kiemeli a rásztercsészékből a festéket, így kerül a nyomtatás a papírra.*

A festék gyors száradását az elszívó és a szárítóberendezés biztosítja.

A mélynyomás egyik előnye a többi nyomtatási eljárásokhoz képest, hogy az *árnyalatok itt tökéletesebbek*. A világostól a mélystőtét tónusig képeznek fokozatokat. Az illusztrációkat rotációs mélynyomó papíron is eredeti hűséggel tudja visszaadni a mélynyomás.

A formakészítés újabb technikájánál elektronikus úton, véséssel viszik át a szöveget és az illusztrációkat a rézpalástra.

□ *Siknyomtatás és ofszetnyomtatás.* Alois Senefelder 1799-ben találta fel a könyomást, más néven a litográfiát. A teljesen csiszolt mész-kőre zsíros tuszal szöveget írt, illetőleg ábrát rajzolt. Amikor ezeket a részeket vízzel nedvesítette, majd festékezte, tökéletes nyomatot kapott. A könyomás a víz és a zsír ellenhatásán alapul. A nyomóelemek zsíros felületet képeznek. A nyomóforma nedvesítésekor a zsíros részről a víz leperog, és később festéket vesz fel. Azokon a részeken, ahol nincs rajz vagy más zsíros rész, ott a víz nem engedi lerakódni a festéket. Így alakul ki egy síkban a nyomó és a nem nyomó rész.

A könyomtatáshoz a solnhofeni mész-kő a legalkalmasabb. Nyomóforma készíthető kézi munkával, átmásolással vagy fotomechanikai eljárás alkalmazásával. Több színű plakát vagy más mű szorozósztására a króm litográfia eljárás szolgál. Annyi nyomóformát készítenek, ahány színnel nyomtatni kívánnak. A siknyomásnál sokáig a köről történő nyomtatás volt az egyetlen eljárás, később a cink és az alumínium úgyszólván teljesen kiszorította a könyomást.

A szöveget, rajzokat kémiai úton rögzítik. A siknyomás a víz és a zsír tasztító tulajdonságán alapul.

□ *Az ofszetnyomtatás.* Az ofszetnyomás közvetett nyomtatást jelent. Lényegében ez is siknyomás cink- vagy alumínium lemezről, de ez a nyomtatás nem közvetlenül a nyomóformáról történik. A nyomat

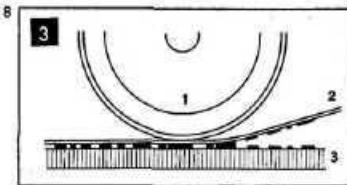
először egy gumikendőre kerül és onnan a papírra. Ez az eljárás, ugyanúgy, mint a litográfia, a zsír és a víz tasztó hatásán alapszik.

Az ofszetnyomásnak az az előnye, hogy durva, simítatlan felületű papíron is kitűnő minőségű nyomatot ad. Az újságkészítésnél ez a szövagnél, címeznél és a képvisszaadásnál jelentkezik. Az éles betűkép és a jó képáryalatok jellemzik az ofszetnyomatást. Az utolsó évtizedekben számos napilap, hetilap, sőt képeslap is rátért az ofszetnyomásra.

A lapkészítésnél a szöveg- és a címszedés ólomszedéssel vagy fényzedéssel készül. Az árnyalatos képekről megfelelő sűrűségi rászterrács közbeiktatásával kapják meg a negatívot, amelyről diapozitívot készítenek. A szedés és az illusztrációk összeszerelése után – montírozott forma alapján – készül el a nyomólemez.

□ Az ofszet nyomóformák előállításának számos, egymástól különböző eljárása van. Az alkalmazandó eljárástól függ, hogy negatívokat vagy diapozitívokat használnak-e fel. Egyik gyakori eljárás a negatív másolás, krómkolloid réteggel felhordott cink- vagy alumínium lemezre.

A formamásolási eljárás lényege az, hogy az előkészített lemezt, amelyet ofszetnyomatásnál kívánnak felhasználni, centrifugális erő hatására, egyenletes rétegű ammóniumbikromát és króm emulziójával vonják be. A montírozott formát

Az ofszetnyomásnál a nyomandó és nem nyomandó elemek egy síkban vannak. 1. a nyomóhenger, 2. a papír, 3. a nyomóforma

erre a fényérzékenyített lemezre másolják át. A kopírozás megfelelő fénnel történik. A másolt lemezt elődihvák, illetve maratják, festékezik, majd a választott kikészítési eljárással teszik nyomásra alkalmassá.

A kétfémes (bimetall) vagy a háromfemes (trimetall) eljárás előnye a nagy tartósság, továbbá a szemcsészettség minimumra való csökkentése. A nyomtatásnál kevesebb víz szükséges a nedvesítéshez. Így kevesebb festék kell, intenzívebb a szín nyomása. A kétfémes lemezről már százezres példányszám nyomható.

A kétfémes eljárásnál alkalmazott fémek egyike víztartó, a másik víztaszító, tehát zsírfogó tulajdonsággal rendelkezik. A háromfemes lemezek hordozója acél vagy alumínium. A nyomóelemek – a zsírfogók – rézből, a nem nyomó elemek – a vízfogók – pedig krómból állanak.

Gyakori nyomóforma az oxidált – eloxált – alumínium lemez. Az oxidálás, salétromos kezelés után, galvánfűrdőben elektromos áram-

mal történik. A nyomóforma előnye a nagy adszorpciós elnyelőképesség, a mechanikai szilárdság, továbbá az, hogy kisebb nedvesítést igényel.

Az ofszetnyomódákban automata gépsorok végzik a formalemezek készítését. A formalemezek között számos olyan van, amelyek a másolás után néhány perccel már alkalmas a nyomásra. Az egyszínű vagy kísérszínű formáról fénymásolatot kap a tördelőszerkesztő. A többszínnyomásnál próbanyomatkészül, amelyen javítás vagy színkorrekció végezhető. A tervezőszerkesztő feladata, hogy az esetleges szerkesztőségi javítások után tipográfia és színnyomás szempontjából vizsgálja a lenyomatot, mert szükség esetén még színkorrekció is végezhető.

Különböztető rendszerű, többszínnyomó ofszet rotációson készítenek újságokat. A tekercsnyomó ofszetgépek a magasnyomó rotációs gépekkel összehasonlítva több különbséget mutatnak. Ilyen például a nedvesítőmű és a szárítóberendezés.

A gépre néhány perc alatt szerelik fel a fekete és színes nyomóformákat. A lemezek felületét a nedvesítő hengerek érintik. Ekkor hatol a víz a lemezzemcsékbe. A festékes hengerek adják át a lemezre a festéket. A szemcsékbe került víz eltaszítja a zsíros festéket. A zsíros alapú rajzos részek jó festékfogók. A festékzett formák érintkeznek a gumihengerekkel, amelyek átveszik a formáról a festéket és a papírra nyomják át.

Szedőtermi anyagok

A nyomóforma kialakítása során szedőtermi anyagokra van szükség. Ezek között vannak az ólombetűk, a léniák, a kizáróanyagok, négyzetek, sortágítók, tézók, űrtöltők.

A készszedő szerszámai és a szedőterem kisgépei egészítik ki a nyomóforma előállításához szükséges eszközöket.

A *szedőszekrény* rekeszeiben tartják a címbetűket. A szedővas, más néven a sorjázó fontos munkaeszköz a készszedésnél. A betűszedő a sorjázóba egyenként szedi a betűszekrényből a betűket és sorokká alakítja.

A *szedőlénia* 3 vagy 4 pontos, betűmagasságú rézlénia. A szedővasba helyezve sima felületet biztosít, és így a betűk könnyen egymás mellé csúsztathatók. A szedőléniával egyetlen fogással egyszerre több sor emelhető ki.

A *szedőhajó* keretes fémlap, amelyen a szedő a nyomóformát összeállítja.

A *tördelőráma* vas- vagy acélkeret. Főleg újságoldal összeállításánál használják. Tulajdonképpen ebben történik a technikai tördelés. A címek, szövegek, klisék, keretek, hirdetések stb. elhelyezése és a pontos oldalméret (szedéstűkör) kialakítása után néhány moz-

dulattal tökéletesen zárhatók a csuklós rámmák.

Az *ár és a csipesz* két olyan szerzőszám, amelyet korrigálásnál a betűk, monó betűk, linósorok kiemelésére használnak a szedő.

A *tipométer* a nyomdában is nélkülözhetetlen mérőeszköz.

A *szedőtermi kisgépek*: 1. A le húzógépek. Hasáb- és oldallevonatok készítésére szolgálnak. 2. A sor- és léniavágók. 3. A címöntő gép.

□ *Űrtöltők*. A szedésben használt, a betűknél alacsonyabb térkitöltő anyagokat vakanyagoknak nevezik. (Magasságuk általában 51, 54 tipográfiai pont.) Ezek: 1. A szóközi kizárások. 2. A négyzetek (kvadrátok). 3. A tézók, sortágítók. 4. A regletták. 5. A stégek.

7. A szavak között használt kizárások az illető betűtörzsnek 1/1, 1/2, 1/3 vagy 1/4 része. Spáciumnak nevezik a betűtörzs vastagságához tartozó 1 és 2 pontos kizárást. A kizárások más elnevezése: négyzet, félnégyzet, harmad, negyed, továbbá az előbb említett 1 és 2 pontos spácium.

2. A négyzetek főleg sorok kizárásához szükségesek. A kvadrátokat 2, 3, 4 ciceró hosszúságúra öntik.

3. A tézöket a sorok közötti távolság növelésére, a szedés ritkítására használják. Sortágítóknak is nevezik az 1, 2, 3, 4, 20 pont vastagságú, 2, 3, 4, 8, 12, 16, 20 és 24 ciceró hosszúságú tézöket.

4. A négy pontnál vastagabb tézók regletta néven ismertek. Nem

sortágítóként, hanem a szedés más területén használják.

5. A stégek nagyobb üres térségek kitöltésére szolgálnak. Ólomból, műanyagból, illetőleg vasból készülnek. Az 1, 2, 3 és 4 ciceró törzsméretű, valamint 8, 12, 16, 20, 24 ciceró hosszúságú stégeket a szedőteremben használják. A nagyobb méretű stégeket a gépteremben.

□ *Léniák, díszek*. A léniák az újságkészítés területén horizontálisan és vertikálisan elhelyezett vonalakként vagy mint keretek jelentkeznek. A léniák ólomból vagy rézből készülnek. Magasságuk megegyezik a betűmagassággal. A leggyakrabban használt léniáfajták: 1 vagy 2 pontos finom, 1 vagy 2 pontos duplafinom, 2 pontos szaggatott, 2 pontos félkövér, 1 pontos – nyolcadpetit – fekete, 2 pontos – negyedpetit – fekete, 3 pontos – negyedcicerós – fekete, 6 pontos – nonpareille – fekete, 12 pontos – cicerós – fekete, 12 pontos – cicerós – raszter, továbbá a 4 pontos keretlénia.

A nyomdai cífrák, körzetek díszítőelemek. A nyomdák betűkönyvében a különféle díszítőelemeket ábrákon mutatják be és megszámozzák.

A *kéziraton* vagy a *tűkörlapon mindig előírjuk, hogy milyen léniát kívánunk*. Például: 2 pontos szaggatott léniát! A körzetnél a kíválasztott díszítőelem számát írjuk. Például előírjuk, hogy: az 5. számú körzettel keretelve!

Papírsúly- számítás

□ **Szabványméretek.** Kétféle alakban gyártják a papírt: *íves és tekerccsapír készül.* Az íves papír alakját a hossz- és keresztirányú mérete szerint határozzák meg. A tekerccsapírt a tekerccs szélessége szerint.

Szabvány írja elő a papírméreteket. Néhány meghatározott papíralak nyersmérete mindig nagyobb, mint az alpméretű – tehát a szabvány szerinti – papírvé.

A szabványmeret szerint fő- és melléksorozatokba sorolják a papírokat. A és B fő-, valamint C melléksorozatot különböztetnek meg. A papíralak betűjelzése tehát a sorozatot határozza meg. A betűjel melletti szám mutatja, hogy a sorozat méretét hányszor kell félbevágni, hogy megkapjuk a kívánt méretet. Az alapsorozatok legnagyobb méretét 0-val jelöljük, az alapsorozat minden mérete az előző méret hosszabbik oldalának felezéséből jön létre. A szabvány BB jelöléssel még egy papíralakot közöl. Ennek legnagyobb mérete a BB/0=1000×1400 milliméter. A francia alak gyakori méret. Ennek 780×1040 milliméter a legnagyobb mérete.

Első táblázatunk az egyszerű papíralakok szabványát tartalmazza. A második táblázat az egyes

A		
sz. alak jele	méret mm	terület m ²
A/0	841×1189	1,0000
A/1	594×841	0,5000
A/2	420×594	0,2500
A/3	297×420	0,1250
A/4	210×297	0,0625
A/5	148×210	0,0312
A/6	105×148	
A/7	74×105	
A/8	52×74	
A/9	37×52	
A/10	20×37	

B		
sz. alak jele	méret mm	terület m ²
B/0	1000×1414	1,4140
B/1	707×1000	0,7070
B/2	500×707	0,3535
B/3	353×500	0,1765
B/4	250×353	0,0882
B/5	176×250	0,0440
B/6	125×176	
B/7	88×125	
B/8	62×88	
B/9	44×62	
B/10	31×44	

papíralakok 1000 ívre átszámított súlyát közli. A harmadik a rotációs tekerccsek szélességét és az újságok körülvágtatlan alakját mutatja. A negyedik az ofszet rotációs papír súlyszámítási táblázatát tartalmazza.

□ **Rotációs papír.** Az újságkészítés során leggyakrabban a rotációs papírt használják. Élettartama rövid, ezért csak annyi szilárdsággal kell rendelkeznie, hogy a nyomógépen ne szakadjon.

A táblázat alapján 1000-nél kevesebb ív súlyát is kiszámíthatjuk. Ez esetben a táblázatban közölt súlyt 1 ívre számoljuk át, azaz ezerszer osztunk. Például: A táblázat szerint 1000 ív A/1 (594/841 mm) 90 grammos papír súlya 45 kg. Eszerint 1 ív súlya 45 g. 15 250 ív pedig (15 250×45) = 686,25 kg.

1000 ÍV PAPIR SÚLYA KG-BAN NÉVLEGES NÉGYZETMÉTERESÚLY ALAPJÁN

Ívméret g/m ² súly	A/0 841×1189	A/1 594×841	A/2 420×594	A/3 297×420	A/4 210×297	BB/1 700×1000	BB/2 500×700	BB/3 360×500
20	20,-	10,-	5,-	2,50	1,25	14,-	7,-	3,50
30	30,-	15,-	7,50	3,75	1,87	21,-	10,50	5,25
40	40,-	20,-	10,-	5,-	2,50	28,-	14,-	7,-
50	50,-	25,-	12,50	6,25	3,12	35,-	17,50	8,75
53	53,-	26,50	13,25	6,62	3,31	37,-	18,50	9,25
55	55,-	27,50	13,75	6,87	3,43	38,50	19,25	9,62
60	60,-	30,-	15,-	7,50	3,75	42,-	21,-	10,50
65	65,-	32,50	16,25	8,12	4,06	45,50	22,75	11,37
70	70,-	35,-	17,50	8,75	4,37	49,-	24,50	12,25
80	80,-	40,-	20,-	10,-	5,-	56,-	28,-	14,-
90	90,-	45,-	22,50	11,25	5,62	63,-	31,50	15,75
100	100,-	50,-	25,-	12,50	6,25	70,-	35,-	17,50
110	110,-	55,-	27,50	13,75	6,87	77,-	38,50	19,25
120	120,-	60,-	30,-	15,-	7,50	84,-	42,-	21,-

Az alak jele	Az újság körülvégatlan alakja mm	A papirtekercs szélessége mm
A/2	420×594	420, 840, 1260, 1680
A/3	297×420	
A/4	210×297	
RO 13 fólió ± SB94/3 RO 13/4 „ = SB94/4	315×470 235×315	630, 940, 1250
RO12/3	285×430	570, 870, 1150
RO12/4	215×285	
RO11/3	265×400	530, 1060
RO11/4	200×265	

Gyakori újságformák

13, fólió

Papírméret: 315×470 milliméter.
Szedéstükör: 62 1/2×96 ciceró.
Alapszedés: 10 vagy 9 ciceró.

A/3

Papírméret: 297×420 milliméter.
Szedéstükör: 57×83 ciceró.
Alapszedés: 11 ciceró.

13/4 (a 13 fólió egyszer hajtvá)

Papírméret: 235×315 milliméter.
Szedéstükör: 41 1/2×58 ciceró.
Alapszedés: 10 vagy 9 1/2 ciceró.

A/4 (az A/3 tabloidja)

Papírméret: 210×297 milliméter.
Szedéstükör: 38×56 ciceró.
Alapszedés: 12 ciceró.

A táblázat segítségével kiszámítható, hogy a meghatározott méretű, terjedelmű és példányszámú újság előállításához hány kilogramm papír szükséges. Például: SB 94/3 (Fólió 13) méretű, 315×470 mm nagyságú, 16 oldal terjedelmű, ofset színes nyomással készülő újság 10 000 példányának előállításához, 60 g papíron, hány kiló papíros szükséges? 1000 lv = 35,53 kg. A laphoz 20 ezer szakitott lv szükséges, 20×35,53 = = 710,6 kg. Felkerekítve: 711 kg. Géptermi és kötészeti hozzáadás 20% = 143 kg. 711+143 = 854 kg

OFSET ROTÁCIÓSPAPIR SZÁMÍTÁSI TÁBLAZAT

1000 szakitott lv súlya	papirtekercs/cm	53 g	60 g	62 g	65 g	70 g	80 g	100 g
1 papírpályára számítva/kg	84 94	28,05 31,39	31,75 35,53	32,81 36,72	34,40 38,49	37,04 41,45	42,34 47,38	52,92 59,22

Klisé- készítés

A vizuális információ képzetét így állíthatjuk fel: szöveg + illusztráció = korszerű újság. Ma már természetes, hogy a világ bármely részén történt eseményről félóra vagy óra múlva fotókat közölnek a napilapok. Az első holdra szállás után pár órával oldal nagyságú négy színnel nyomott illusztráció jelent meg.

A maratással előállított, magasnyomásra alkalmas lemezeket kliséknek nevezték el. A nyomódúc kifejezést is gyakran használják.

A vonalas rajzokról fototípiái, a tónusos képekről autotípiái klisé készül. Lényegileg mindkettő előállításának munkafolyamata azonos. 1. Felvétel az eredetről. 2. Másolás. 3. Maratás.

□ A nyomdai eredeti. A fotomechanikai képsokszorosítás során a nyomdai eredetiek – rendszerint fotók, rajzok és diák – a reprodukció tárgyai. Ránézeti és átnézeti eredetit különböztetnek meg. Mind az árnyalatos, mind a vonalas eredeti lehet ránézeti és átnézeti.

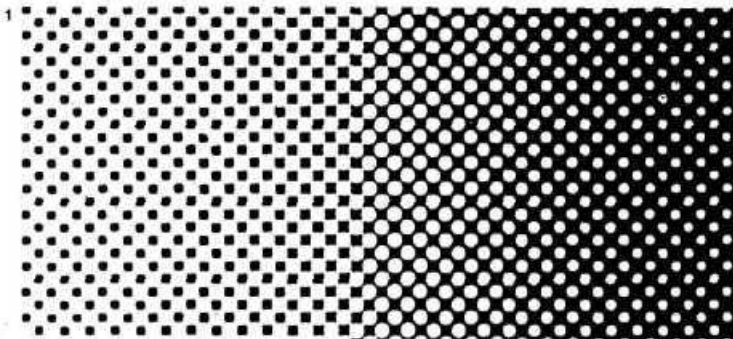
Ránézeti eredeti a fekete-fehér, valamint a színes fotó papírmásolata és a rajz. Átnézeti eredeti a transzparens anyagon készített dia. Az átnézeti eredetit átvilágítjuk, amikor szemléljük.

A vonalas eredetieknél lényeges követelmény a vonalak fedettsége. Az átnézeti eredetieket a kivetítés során vizsgáljuk. A dia sem lehet foltos, éleetlen vagy karcolt. A színes diákhoz fekete-fehér papírkópiát adunk. Ezen szerepel a képkivágás, a méret, az oldalhelyesség, a lap neve stb.

□ *A fototípiai klisé.* Rajzról, újabban fotografikáról, amely élesen elhatárolt vonalakból vagy foltokból áll: fototípiai klisé készül.

Az eredetit üveglap alá helyezik, amelyet éles fénnel világitanak meg. Az előírt méretnek megfelelő felvétel reprodukciós fényképezőgéppel történik. Fényérzékenyített lemezre vagy filmre fotografálják a rajzot. *A felvétel prizmán át történik. A kapott negatív mindig oldalfordított.* A felvételt előhívják, megszártják. Ez a *negatív*, a fénymásolóhoz kerül.

A klisé céljára szolgáló cinklemez bikromátos enyvvel fényérzékenyítik. A fénymásoló a cinklemezre helyezi a negatívot, és erős megvilágítással a fémlmezre másolja át. *A maratás előtt előhívják és savállóvá teszik a cinklemez, hogy majd később a kiemelkedő nyomóelemek ellenálljanak a maratósav hatásának.* A cinklemez zsíros festékekkel festékezik, melegítik, hogy a rajzolatok festékrétege megpuhuljon. A vonalmarató ezután a lemezt aszfaltporral hinti be, és újból melegíti, hogy az aszfaltpor és a festék egybeolvadjon. *A saválló fémmásolat még nem alkalmas*

Autotípiai pontok erős nagyításban

nyomtatásra, mert nyomó és nem nyomó felületei még egy síkban vannak. Ezért kell a nem nyomó részeket mélyíteni. A maratást több fokozatban végzik. Erre azért van szükség, mert a sav nemcsak lefelé, hanem oldalt is mar, és így alámarná a rajzos részeket. Az egyes maratások után megtisztítják a lemezt, majd festékezik. Ot-hat lépcsős maratás után kész a nyomtatásra alkalmas fototípiai klisé.

Az öt- vagy hatlépcsős maratáshoz általában egy műszaknyi idő szükséges.

A fokozat nélküli vonalmaratás percekre csökkentette a klisékészítés idejét. Ennél a gyorsmaratásnál a mikroszemcsés horganylemez forog a gépben. A savoldathoz olyan anyagot kevernek, amely megvédi a nyomóelemeket a savhatástól. A maratandó felületeken viszont a nagy erővel fröccölt sav gyorsítja a maratást.

□ *Az autotípiai klisé.* Arnyalatos rajzokról, fotókról raszteres – autotípiai – klisé készül.

A rövid életű vonalraszter után született meg a keresztraszter, amelyet az autotípiai klisék előállításánál alkalmaznak.

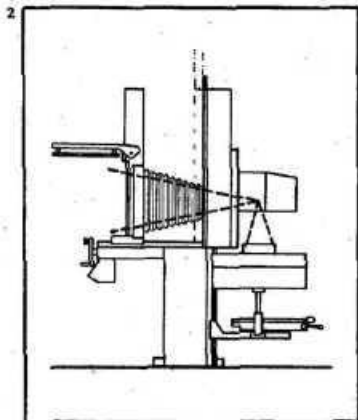
A keresztraszternál két, párhuzamos vonalozással ellátott üveglamezt úgy ragasztanak össze, hogy a vonalrendszer 90 fok alatt keresztelje egymást és hálózatot alkot. A raszterlapon az egy-egy centiméternyi távolságra eső vonalak száma 20 és 100 között mozoghat. A raszter finomsági fokát számok fejezik ki: 20, 25, 34, 48, 54, 60, 70, 80 stb. A raszter sűrűsége a raszterpontok számát jelenti. A 25-ös raszter például a rotációs magassnyomással készülő újságoknál használják. A 25-ös raszterrel készített autotípiai felvételen egy négyzetcentiméterre 25×25 tehát 625 pont esik. Simitatlan fatartalmú

nyomópapírnál 20–25, simított nyomópapírnál 30–40, Delta papírnál 40–48, műnyomó papírnál pedig az 54 – esetleg a 60 – rácssűrűséggel készített autotípiai klisé a legalkalmasabb.

□ *Hogyan készül az autotípiai klisé?*

A fényképezés során a *raszter-rácsot a fényérzékeny lemez vagy film elé helyezik*. A felvétel során megvilágítják az eredetit, így a reprodukációs gép a *raszterhálón át vetíti a képet a lemezre vagy filmre*. Az exponálásnál, a megvilágítási idő alatt, a *raszterhálózatra eső fény kis négyzetögeken halad át. Így az eredeti fotó vagy árnyalatos rajz optikai képe apró pontok alakjában, tehát felbontva jelentkezik*. Aszerint, hogy milyen fényerősség érte a lemezt, változik a pontok nagysága. Attól függően, hogy milyen világos, vagy sötét a kép árnyalata és így milyen sok vagy kevés fény érte a negatívot, alakulnak ki a képelemek. Ezek a *raszterpontok szabad szemmel alig látható kicsinységű elemek, amelyek tökéletes árnyalati hatást biztosítanak*. Különböző formájú fényrekeszek nyomán alakulnak ki a *raszterpontok*. A pontok alakja (négyzetes, kör alakú, ovális) a fényrekesznyílás formájától függ.

A *felvételt, amelyet raszternegatívnak neveznek, kémiai eljárással hívják elő*. A szárítás után a negatívot fényérzékenyített cinklemezre másolják. Ekkor már a világosabb részeken kisebb, a sötétebb részeken pedig nagyobb pontok kelet-

Vertikális fényképezőgép. A képeredetiről a megadott méret szerint készül a felvétel: a negatív. Autotípiai klisé esetén a *raszter-rács* van az optika és a lemez (vagy film) között. A *horizontális fényképezőgép* is gyakori

keznek. Így érhető el a képek árnyalatossága.

A lemez fényérzékeny rétege halvány és krómoldatból, valamint vízből áll. A másolt lemezt *víz sugar alá tartják*. A meg nem világított réteg ekkor leolvad a pontközökről. Csak a negatívon átlátszó *raszterpontok* maradnak a lemezen. A fénycserezett réteg *elszíneződik és savállóvá válik*. A lemez maratása savval és több fokozatban történik.

Az elmondott vázlatos munkafolyamat a *klasszikus autotípiai klisé előállításának* ismertetése. A maratógép alkalmazása lehetővé tette az autotípiai klisék gyorsmaratását, és percekre rövidítette a klisékészítés idejét.

□ *A mechanikus kliségyártás* igen elterjedt. A klisográf segítségével az eredetiről közvetlenül készített, nyomásra alkalmas klisé kapunk. A fényképezés és maratás elmarad. Egy- vagy több színű nyomódúcok egyformán előállíthatók.

A klisévéső elektronikusan vezérelt gép. *Fotocellás letapogató-szerkezete segítségével fényelektromos úton tapogítja le az eredeti képet*. A visszaverődő fényugarak hatására a *fotocellában keletkező elektromos áram vésőfejet működtet*. Ez a kapott áramerősségnek megfelelő mélységig vezeti a vágótűt. A gép *vonalrácsképet* hoz létre. A *rácssűrűség 20–80-ig* változtatható.

Mind a fotomechanikai, mind a mechanikus kliségyártáson belül *sok változat lehetséges*. Rajzolt címet, képet stb. negatívba, raszterba, tangirba lehet fordítani.

□ *A több színű autotípiai klisé*. Több színű fotóról, rajzról, festményről több színű autotípiai klisé készül. A színes reprodukciók technikája lényegében hasonló az egyszerű klisé előállításához. *A jelentős különbség a fényképezésnél és a nyomásnál van*.

A színes képek sokszorosítását három- vagy négy színű nyomással készítik. *Ezért a színes eredetiről három vagy négy negatívra, majd klisére van szükség*.

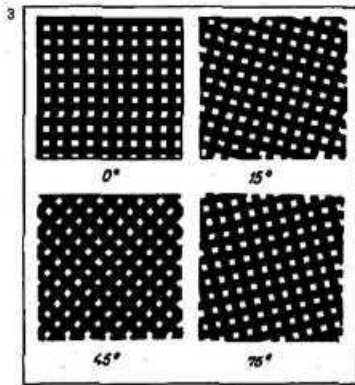
A több színű nyomtatás azon az elven alapszik, amelyet Newton bizonyított be. Eszerint a fehér (színtelen) napfény különféle szí-

nekből van összetéve. Ezek keveréke a fehér fény. Ha a napból érkező sugarakat keskeny résen bocsátják át, és a fénynyaláb útjába üveghasábot tartanak, akkor a fehér lapon a szivárvány színei jelennek meg. Ez a színkép: a spektrum.

A spektrum alapszíneiből, a sárga a vörös és a kék színből, szinte minden színárnyalat kikeverhető. A sárga és a vörös szín keveréke adja a narancsot, a sárga és a kék a zöldet, a kék és a vörös az ibolyát. Ezek az úgynevezett másodlagos színek. Az alapszínek – a sárga, a vörös és a kék –, valamint a másodlagos színek – a narancs, a zöld és az ibolya – egymásra nyomása során keletkező harmadlagos színek a sötétzöldtől, a barnán át, a sötét-szürke árnyalatokig terjednek.

A színes eredetiről először felvételeket kell készíteni. Az első felvétel a sárga, a második a vörös, a harmadik pedig az eredeti kék árnyalatait választja el. Az egyes színek színszűrők segítségével szűrik ki a fényképezés során. A színszűrők csak bizonyos fény-sugarakat engednek a lemezre vagy filmre, a többit elnyelik. Ezzel szétválasztják egymástól az alapszíneket. A szűrő színe mindig a kiszűrendő színnek a kiegészítő színe, így a vöröset zöld szűrővel, a sárgát kézzel, illetve lilával, a kéket narancsvörössel szűrik. Ez az eljárás a szinkvontat előállítására, amelyhez megfelelő színérzékenységű fotólemez vagy film szükséges.

A három alapszínen kívül gyakran szükség van a fekete színre is,

A színbontás elkélmével a fécshálót sárgánál 0°, bíbornál 15°, kéknél 45°, feketénél 75°-kal fordítják el

hogy az eredeti színes kép sötét árnyalatait is reprodukálhassák.

Az egyes színek fényképezésénél a raszterrácsokat más és más szögben kell elforgatni, különben a raszterpontok egymásra esnének, és nem színes, hanem piszkos barnás árnyalatú fekete kép lenne a sárga, a vörös és a kék klisék nyomása után. A felvételeknél a kör alakú rasztert minden színnél más szögben forgatják el. A sárga színnél 0, a vörösnél (bíbornál) 15, a kéknél 45, a feketénél pedig 75 fokkal fordítják el a rasztert.

A lemezeket vagy filmeket előhívják, szárítják, majd fényérzékeny fémlémezre másolják és maratják. A klisék a magasnyomtatásnál szükségesek. Színes mélynyomtatásnál és színes ofszetnyomtatásnál a fémlémez helyett – tehát a klisék he-

lyett – diapozitívokat használnak. A diapozitívokat az egyes színekhez készült montíringokra szerelik, majd nyomóformák készülnek.

Az egyes színlemezek maratásán nagy gonddal végzik. Esetenként a színhűség biztosítása érdekében javítani kell a lemezt.

A színes klisékről, diákról, színenként külön próbanyomat, majd minden színről együtt össznyomat készül.

□ Az elektronikus színbontó készülékek nagy változást jelentettek a képsokszorosítás mechanizálásának történetében. A fototechnika és az elektronika egyesítése lehetővé tette a tömeggyártást, a kitűnő minőséget. A műszaki és gazdasági szempontok egyaránt érvényesülnek.

A modern reprodukciós fényképezés nagy eredményei közé tartozik az elektronikus úton készített szinkvontat. Eredeti színes diapozitívról is közvetlenül állíthatók elő bármilyen nyomtatási eljárás céljaira szinkvontatok. Az automatikus rendszerű gépek a színekorekciót is elvégzik. Amíg a klasszikus eljárásnál négy szinkvontat munkafázisai 8–10 órát igényeltek, addig az elektronikus módszer időigénye 1–2 órára csökkent.

A klisográf rövid bemutatásánál szóltunk arról, hogy a gép színes klisék előállítására is alkalmas.

A jövő útja a sugárvésés. A lézer és az elektronsugár alkalmazása jelentős eredményt mutat a képsokszorosítás területén.

A tördelő-szerkesztő ellenőrző szerepe

A tördelőszerkesztő vagy a nyomdai szerkesztő egyik fontos tevékenysége a rotációs gép indulása után a *kinyomatott újság minden részletre kiterjedő, igen gondos ellenőrzése.*

Mit kell ellenőrizni?

1. A kilövés helyességét. Végiglapozzák az újságot, hogy a címdoldalról az utolsó oldalig figyeljék a sorrendet. Megeshetik, hogy az egyik példányon helyes a sorrend, a másikon nem. Az is lehet, hogy a lemezcsereké miatt nem a megfelelő helyre kerül például a 3. és 5. oldal.

2. A nyomás minőségét. Az egyes oldalak vizsgálata következik a nyomás szempontjából. Jó-e az öntés minősége? Nem hideg-e az öntés? Van-e horpadás, lyuk vagy lehűződés az oldalon? Megfelelő-e a festékezés?

3. A címeket és szövegeket. A technikai ellenőrzés után a szerkesztő szemével figyelik az újságot. Még egyszer elolvassák a címeket, megnézik, hogy a címek a megfelelő szövegekhez kerültek-e. A több hasábos szövegeknél az átmeneteket ellenőrzik.

4. Az illusztrációkat. Az illusztrációknál ugyancsak többféle hiba

4/ KÜLÖN 1

4 **Rinnl koedfg**
Cajh stqisajb

Edefgicjon rtsuvz

3 **Refijj abedefgijkl**
Zysqern tujk bagc

2 **Ursuvz ziledo**

3 **Zad gehijk**

3 **Hedcb Imnouv**
Sijefgc daolgrut

A rotációs gépről lekerülő első példányoknál: 1. az oldalak számozását, 2. a szövegeket és átmeneteket, 3. a címeket, 4. a fotókat, rajzokat, 5. a kereteket, aláhúzásokat, színeket stb. ellenőrzi a tördelőszerkesztő

lehetséges. A papírmatrixa készítése előtt a formáról leszedik a kliséket. A formaosás után megtörténhet, hogy vagy nem a megfelelő helyre kerül az ugyanolyan méretű klisé, vagy pedig fordítva teszük vissza. Főleg, ha sok egyforma méretű klisé kerül egy oldalra, fokozottan kell figyelni a képcsera lehetőségére, veszélyére.

5. A színes oldalakat. Ha színes oldalak vannak a lapban, azokat is gondosan átvizsgáljuk. Ugyanis a színbontásnál vagy a több színű

1 KÜLÖN/2

4 **HIJKLM NOP**
STVZX ODC

4 **Ruxxoteg**

3 **JV**

4 **Lruafjgca**

3 **3** **4**

A rotációs gépről lekerülő első példányoknál: 1. az oldalak számozását, 2. a szövegeket és átmeneteket, 3. a címeket, 4. a fotókat, rajzokat, 5. a kereteket, aláhúzásokat, színeket stb. ellenőrzi a tördelőszerkesztő

klisé maticázásánál is történhetnek hibák. (Például: fordított illusztráció, lemezcsere, horpadás, illesztékhiba stb.)

A mélynyomással és az ofszetnyomással készülő újságok ellenőrzése hasonlóképpen történik. A nyomda a gépindulás előtt ellenőrzi az imprimatúrában még kijelölt javítások végrehajtását. A tördelőszerkesztő a javított fénymásolat alapján is ellenőrzi minden: a kilövés helyességétől a színes oldalakig.

Az újságelemek alkalmazása

Az újság elemei az újságépítés kockái. Az újság főbb elemei: a lapfej, az élőfej, a rovatcím, a címsor, a szalag, a szövegvezetés, a lid, a táblázat, a fotó, a grafika, a beosztás, a lénia, a keret és a szín.

Az újságelemek sokféle megjelenési formáját ismerjük. Egy-egy elem változatai alkalmasak arra, hogy a laptervező válogasson közöttük. A tervezés új formai megoldásokkal is szolgálhat.

Néhány elem vizsgálata, rendszerezése és alkalmazásának lehetősége e rész témája.

□ **Tartalmi ismertető**k és **szalagrendszerek**. Az újságok, folyóiratok többsége az első oldalon vagy a címlapon kívánja felhívni az olvasó figyelmét a lapban levő kiemelkedő érdekességekre. Erre a tartalmi ismertetőket és a szalagrendszereket nyújtanak lehetőséget.

A legegyszerűbb *A szám tartalmából* vagy hasonló című ismertető. Ennél a megoldásnál címetek és oldalszámokat sorolnak fel. Ezeket az ismertetőket rendszerint keretezve közlik.

A teljes vagy részleges tartalomismertetés, illetőleg a szalag a lap reklámja. Követelménye, hogy ez a hírverés tisztességes legyen: ne vezesse félre a közönséget.

Sefg hijkop tsuih defgh ijklpruz

AR

Zedgihjklpor k jihg edcbqrst

Munkatársak: Kovács János, Dr. Horváth Péter, Papp László

Isztjegiqu tu

Isztjegiqu tu... (text continues)

... (text continues)

Szalag az oldal élén. A keretben lehet több vagy több soros szalag is (1). A lapfej alatti szalagoknál vigyázzunk arra, hogy a lap címe ne kerüljön át a szokott helyéről. Általában ritkaság, ha a lap címét elmozdítják. Kurzív, antikva és kurzív a címsorok a címsorok véltakozása (2). Félbehajtottan árusított újságoknál csak a hátsóvonalig vannak szalagcímek.

A szalagoknál az a szokás, hogy csak arra hívják fel az olvasók figyelmét, ami érdekes, fontos.

A lényeg az, hogy a választott formán belül jó, hatásos tipográfiát alkalmazunk.

□ **A tartalomról.** A tartalmi ismertető, mint mondtuk, rendszerint az első oldalon – félbehajtottan árusított újságokban annak felső részén – jelennek meg. Újabbban néhány lap az utolsó oldalon, mindig ugyanazon a helyen, például az első hasábon jelenteti meg a tartalmi ismertetőt.

UN

Recbgij Imops

*Ekigey kominspe sturwxy
efgijk manrty utroedab*

... (text continues)

Ogijkgqrst u vorr

Ücedgij lmon

Tqrslyvwjxyz ploji

... (text continues)

Szalag az oldal élén. A keretben lehet több vagy több soros szalag is (1). A lapfej alatti szalagoknál vigyázzunk arra, hogy a lap címe ne kerüljön át a szokott helyéről. Általában ritkaság, ha a lap címét elmozdítják. Kurzív, antikva és kurzív a címsorok a címsorok véltakozása (2). Félbehajtottan árusított újságoknál csak a hátsóvonalig vannak szalagcímek.

Néhány lehetőség tartalmi ismertető tervezésére:

1. A keretlénia jellegzetes rajzú vagy színű.
2. Nincs keret. Felül-alul erős vonalú lénia hívja fel a figyelmet a tartalomra.
3. A keret felső lénijába beépítik a címet.
4. A szövegvezetés keret esetén természetesen keskenyebb. A betűfokozat az esetek többségében nem nagy, de rendszerint félkövér.

5. A tartalmi ismertető egyik változata a gyorsír- vagy ldszerű szöveg, kis grádusú címmel. A szövegszedés többnyire félkővér, 8–9–10 pontos.

6. Szokásos a rovatok felsorolása oldalszámmal, 8–9 pontos szövegszedéssel. A rovatok címzeit néhány lapnál félkővér verzálból szedetik. Van olyan sajtótermék, amely ezenkívül egy másik keretben a tartalomról is közöl címekeket.

7. A kombinált tartalmi ismertetőről azt tartják, hogy a legjobbban segíti az olvasót gyors tájékoztatását a *válogatás* során. A szöveg érdekesen szerkesztett. Közli, hogy melyik oldalon melyik rovat van. A cím és néhány soros szöveg elmondja, ami a leglényegesebb. Például politikus nyilatkozatából emel ki egy mondatot. Néhány napilapnál a tartalmi ismertetőt rendszeresen az utolsó oldal első hasábjára tördelik.

8. Tartalmi ismertető, illusztrációval.

Szalagok. A szalagok nagyobb vagy nagy fokozatú címek. Sajtótermékenként változik, hogy mit, hol és hogyan reklámozunk.

Az újság címe felett:

- a) a lap mellékletére,
- b) cikksorozat indulására,
- c) az újság kiemelkedő oldalterjedelmére,

Orosz nyelvű
 napilapunk
 a magyar nyelvű
 napilapunk
 oldalán
 angol nyelvű

BLST U VXYZ

Ejkorinpo rotuyxqz Uqon mjih

Német nyelvű
 napilapunk
 a magyar nyelvű
 napilapunk
 oldalán
 német nyelvű

**Zegh
i ktr
wsoi**

**Ohgij Ir
vtqkjh**

Ejkl loqryz Rotuyxqz

Illusztrált szalagok a lap címe alatt. Ez is lehet magasabb. A lényeg az, hogy ez induló anyag címe ne kerüljön a hajtás alá (3). Keretezett szalagok a lapfej mellett. Mindig egyforma méges az ilyen megoldásnál a szalag és a lapfej kerete (4)

- d) a lap pályázatának kiírására,
- e) a pályázat eredményének hirdetésére,
- f) az állás- vagy más hirdetés-rovatra, mellékletekre,
- g) néhány cikkre

hívják fel a figyelmet. Rendszerint két-három cicerós betűkből szedetik a lapfej feletti szalagot.

A lapfej felett keretbe zárt vagy keret nélküli szalagok tervezhetők. Ezek már nagyobb tipográfiai változatosságra, grafikai megjelenítésre adnak módot, mert a címeiken kívül illusztrációk egészíthetők ki a

Magyar nyelvű
 napilapunk
 oldalán
 magyar nyelvű

MN

**Rejgi dcbay zupqrz
RSTUW XZAB**

Német nyelvű
 napilapunk
 oldalán
 német nyelvű

Abcd egijhlopqrtyz nol

Utawozk ihgafj Hdgij klqopyz Cytroz qjzeta

Magyar nyelvű
 napilapunk
 oldalán
 magyar nyelvű

Német nyelvű
 napilapunk
 oldalán
 német nyelvű

szalagokat. A szalagok alatt a tervezés – még a hajtás felett – az induló anyagok címekre is biztosít helyet.

Néhány szalagmegoldás:

1. Fekete nyomású vagy színes szalagok.
2. Fekete és színes címsorok.
3. Negatív címteőmbök.
4. Nagy fokozatú címek az első oldalon. Néha alcímekkel és ldszerű kis összefoglalóval.
5. Címsorok és a hozzájuk tartozó illusztrációk.

□ **Egységes címtipográfia.** Az egységes címtipográfia kifejezésnek két értelmezése van.

1. Az egységes címtipográfiánál meghatározott típusú címeket alkalmaznak. Például a lapban minden címet félkövér Garamondból szednek. A címek fokozata változó. Így a 3 hasábos cím 28, 30 vagy 36 pontos is lehet. 2. A másik értelmezés az, hogy minden címnek megvan az állandó fokozata is. Például a 3 hasábos: mindig 36 pontos félkövér Garamond. Ez a módszer leegyszerűsíti az újság címtipográfiáját. Az egységes típusok és fokozatok módszerének is nevezik.

Modellünk A/3 formátumú újság. Tükörméret 57 × 83 ciceró. Alapszélesség 11 cic. Címek: Bodoni félkövér. A lap egy- és több soros főcímeiket közöl (7).

A címek fokozata az egyes hasábszélességeknél:

1 hasábos cím	18 pontos
2 hasábos cím	24 pontos
3 hasábos cím	36 pontos
4 hasábos cím és	
5 hasábos cím	48 pontos

Ez az egységes címtipográfia, amely az egyes hasábszélességeknél állandóan ugyanazt a betűfokozatot használja, egyre inkább terjed. A szerkesztőség ismeri a rendszert, tehát a cím szövegét úgy írja meg, hogy az egy vagy több sorba a meghatározott fokozatból szedhető.

Csak rendkívüli esetekben térnek el a megszokott címfokozattól. Az év vagy az évszázad nagy eseményeinél változtatnak a cím grádusán.

Az egységes fokozatú címrendszer modellje. Öt-hasábos lap egyik megoldását ismertettük. Minden cím középre zárt. A betűtípus Bodoni félkövér, kurrenz és verzál. A 4 és 5 hasábos címek fokozata 48; a 3 hasábos címeké 36; a 2 hasábosoké 24; az 1 hasábos címeké pedig 18. Ez a módszer alkalmas a hírtétek kifejezésére. A fokozatok közötti különbség mutatja az értékenetet (7)

**Maábedeéfg hijk mno pqrst uúv
őpqrst uúvwxyz lmnoóöhi**

48

36 **CDEÉFGHIJKLMN**

ŐŌPQRSTUÚÚVWXYZ?

24 **Gabdefghijklmnopq
rstuvwxyz
cdefghijklmnop**

ABCDEF GHIJ
18 KLMNOP
STUVWXYZ

□ **Beosztások az újságoldalon.** A beosztások kérdése gyakran foglalkoztatja a laptervezőt. A kisebb-nagyobb fehér, tehát nem nyomtatott területek az újság tipográfiai képét kedvezően vagy kedvezőtlenül befolyásolják. *Hol jelentkeznek az újságban a beosztások?*

1. Az élőfejnél, paginánál.
2. A címrendszernél. (Több soros főcímnél. A felcím és főcím között. A főcím és alcím között stb.)
3. A szöveg közti alcimeknél. (Az alcím fölött és alatt.)
4. A szövegeknél. (A címrendszer vége és a szöveg kezdete között. A szövegszedés fokatváltásánál.)
5. Az aláhúzott címeknél. (A cím és a lénia között.)
6. A táblázatoknál.
7. A hasábok között.
8. A kereteken belül.
9. Az illusztrációk felett és alatt.
10. A képaláírások felett és alatt.
11. A hirdetések felett és között.

A tipográfiai rendszer kialakításakor állapítják meg a közök, a beosztások mértékét.

A beosztások mértéke 3 főcsoportra osztható. 1. Amikor jelentősek a tagolások. Ez jellemzi a levegősnek nevezett tördelést. 2. Amikor szerényebbek a beosztások. 3. Amikor túl kevés.

A jobb oldalon szaggatott vonalak közötti számok tipográfiai pontokban mutatják a beosztásokat. Az élőfej alatt 36', a felcím és a főcím között 12' a beosztás. A cím és a szöveg között mindig 18' a köz. A léd után 8', a szöveg közti alcímek felett 18', aletta pedig 12' a beosztás

2 Sul asdfhjg éklfgdesrt

Rafbcdefghijklmnop

Rafehij konlrstuv

Refgij abcdefghijklmnopqr stuvwxyz

Flyx cderfvghtznsd nhziuwefrtghJümkl sdfhr vderws yxd Bin
hnmöbvcxy sdr fertgbnshklnvdqwe,áéfu polertúsdnm, mjuhnmö
benhbjkl pouzrtfsefdr rtzuiömbnwqxdfgbri rthzb.

Apoiutzesdafhj litzu kljftisag
bo wert iutzasrdf mnbvcxifó
ékljfer isfghjklm dirtiósafimn
poirtze. Rertzi ööpéláójklnmin
miutzesdfg. Kumjfx. Sidlidn

Mutrewasdfjik limunoruws jif
dirt. Mapadirtzu. Fjklügewnx
isu.
Urtzuljgh kijefe lkjghcwóxyvh
ertzikl asdfghjkljghertfy sijlyl
bertdifgkl.

Ofeghijklmnopqro

Apoiutzesdafhj litzu kljftisag
bo wert iutzasrdf mnbvcxifó
ékljfer isfghjklm dirtiósafimn
poirtze. Rertzi ööpéláójklnmin
miutzesdfg. Kumjfx. Sidlidn
ertzumartq.

Metriz muhj habcdefghujklsdf
sdtr ecvbnmrgmui si fejklsd
bonze. Tui klimutr.
Buklimertzu klmnoprt sdfhgüu
masdf fghjklé cvnmmntz usjir
áékljghfd. Sapoitztu xcvbnml
werriöpöb asdfghjklmn bztilyr
mungs. Lirt dis

Mutrewasdfjik limunoruws jif
dirt. Mapadirtzu. Fjklügewnx
isu.

Zefg hijklmnop

Urtzuljgh kijefe lkjghcwóxyvh
ertzikl asdfghjkljghertfy sijlyl
bertdifgkl.

Buklimertzu klmnoprt sdfhgüu
masdf fghjklé cvnmmntz usjir
áékljghfd. Sapoitztu xcvbnml
werriöpöb asdfghjklmn bztilyr

36'

12'

12'

18'

8'

18'

12'

18'

12'

A különböző címek feletti és alatti beosztások változatlanok. A felső anyag illusztrációja alatt B, a képaláírás alatt 16, a köz. A lénia felett B, a lénia alatt 18 a beosztás. (A modellek - 11. és 12. - egy lap beosztásait tükrözik. Minden újság meghatározza a beosztások rendszerét.)

Ecegifjon mnoprqstuv edfgepon lihgfed

Buklimertzu klmnoprst dshgju
masdf fghjklé cvnmmtz usjir
áélkjghfd. Sapoitztu xcvbnml
werriöpb asdfghjklmn bztlijr
mungs. Lirt dis
Apoiutzresdafhj litzu kljftisag
bo wert iutzrasdf mnbvcxifó
miutzreasdfg. Kumjfx. Sidlidn
ertzumartq.
Mutrewasdfjik limunoruwis jif
dirt. Mapadirtzu. Fjklügewnx
isu.
Urtzuligh kijife lkjghcwóxyvh
ertzikli asdfghjkljghertfy sijlyj

Mertzui muh habcdefghjuklew

Metriz muh habcdefghjklisdf
werriöpb asdfghjklmn bztlijr
mungs. Lirt dis
Metriz muh habcdefghjklisdf
sdtr ecvbnmirmgui si fejklsd

Mabeifcjabsytpkmlö

Apoiutzresdafhj litzu kljftisag
bo wert iutzrasdf mnbvcxifó
élkjferf isfghjklm dirtiósaflmn
poirtze. Rertzzi ööpélaójklnmin
miutzreasdfg. Kumjfx. Sidlidn
ertzumartq.

Metriz muh habcdefghjklisdf
sdtr ecvbnmirmgui si fejklsd
bonze. Tui klimutr.
Buklimertzu klmnoprst dshgju
masdf fghjklé cvnmmtz usjir
áélkjghfd. Sapoitztu xcvbnml

Sui asdfhfg ékifgdesrt 3

36°

18°

B

16°

B

18°

18°

12

A túlzott helytakarékosság a beosztásoknál zsúfoltságot okoz. A címeknél például szinte összeérnek a sorok.

A beosztások rendszertelensége, tehát többszöri változása egy újságon belül, ellentmond a tipográfiai rendnek.

Általános érvényű rendszert a beosztások tekintetében nem lehet adni, mert ez az egyes laptípusoknál is nagyon eltérő lehet.

Például: a napilapok többségében általában szerények a beosztások. Néhány hírlap azonban feltűnően nagy beosztásokat ad.

Két illusztrációnk a beosztási modellek egyikét mutatja (11, 12). A harmadik a lap hirrovatában a két hír közötti beosztást (13).

Itt a hírek között B° a beosztás (13)

— Mini, midi, maxi abedef
rutsp. Hijklmno prstsz. Obkijv
fghijklm oprstk. Abede Ighijk
klmnoprst. Abedef ghijklm no-
rutsp. Hijkimno prstsz. Obkijv
abcdfgs hijkimo.

— MINI, MIDI, MAXI abed
rutsp. Hijklmno prstsz. Obkijv
fghijklm oprstk. Abede fghijk
klmnoprst. Abedef ghijklm no-
rutsp. Hijkimno prstsz. Obkijv
abcdfgs hijkimo.

— MINI, MIDI, MAXI abed
rutsp. Hijklmno prstsz. Obkijv
fghijklm oprstk. Abede fghijk
klmnoprst. Abedef ghijklm no-
rutsp. Hijkimno prstsz. Obkijv
abcdfgs hijkimo.

13

□ **A keretezés.** A keretezés a kiemelés, a hangsúlyozás, az összehasonlítás és az elválasztás egyik tipográfiai eszköze. A keretben elhelyezett szöveg, illusztráció csak akkor érvényesül, ha nem ragad a keretlénírára, tehát megfelelő a térköz. A keretbe tervezett anyag szedése mindig keskenyebb, mint a hasábszélesség. A keretléníák és az anyag között a legkisebb beosztás 6 pont. A 12–18 pontos beosztás még jobban kiemeli a keretben elhelyezett szöveget, illusztrációt.

A visszatérő keretezés lehet a lap egyik tipográfiai jellegzetessége. Például hetilapnál minden cím keretbe tervezett elhelyezése. A szövegközti alcímek is szedhetők félvagy egész keretbe.

Sokszor az oldalt vagy az oldalpárt keretezik. A keret vagy félkeret például a két oldalon átvonuló címnél alkalmazható, tökéletessé teszi az átkötést.

A keretezéssel valamelyik rovatnak jellegzetességet adhatunk. Például a Szélejegyzet rovatcímét a keret felső, megszakított részében helyezük el.

A keret megszakított felső részébe került a glossze címe (14)

A keretezés egyik változata, amikor az anyaghoz tartozó illusztráció kisebb méretű és léníák közé kerül (15)

Az oldal dién keretezett az induló cikk (16)

Kerettel kiemelt kisebb anyag, jobb szélién elhelyezett kátsóros címmel (17)

A jobb szélién elhelyezett keretes információt illusztráció és képaláírás egészíti ki (18)

14

Tonreknigk ut na. Rottu skjlk ortuul. Brltu tunonleok. Lortu abckéfé	Tonreknigk ut na. Rottu skjlk ortuul. Brltu tunonleok. Lortu abckéfé	Cusat Rkuk JI ertuok. Lakert. Kert bert. Gáulertu kerzuokéfé	ova ély fectó AMK. Kogvó- Óspók jupert evb-óvóvóvó Filyt angt-ol
--	--	--	--

Refihedcba

Cnjóúépo Foltó yevot hq tczth óúók lojéfé bñ akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Vrtul óúók F aqevóvó ókúh áms bntákm j supert. Wrté h ly úpéféfé vóvó vrtul, Fretók. Filyt. vóvó zy óúó pók, eqvóvó	Cnjóúépo Foltó yevot hq tczth óúók lojéfé bñ akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék
---	--	---

15

**Refihedcbajkqostuvz
bacdegfijlkop**

Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék
--	--	--	--

Móvóvó ókú v.
óvóvku, jk kék
akéféfé góvóv.
Pópi lgt. Sdkzku
úépo ókújímku
Bágvópó ókú v.
óvóvku, jk kék

**ABCÜDEFÖGH
Zadceghi
konquvms**

Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék
--	--	--	--

Heach Imnotuv zlihef

Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék
--	--	--	--

17

Hóvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Cusat Rkuk JI ertuok. Lakert. Kert bert. Gáulertu kerzuokéfé	ova ély fectó AMK. Kogvó- Óspók jupert evb-óvóvóvó Filyt angt-ol
--	--	--	--

**Rotu
lijkef**

Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék
--	--	--

18

Mabei kmlorst uvzl kheob adeihm

Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék
--	--	--	--

**Sijefce daolgrut ziy
malihedcba**

Móvóvó ókú v.
óvóvku, jk kék
akéféfé góvóv.
Pópi lgt. Sdkzku
úépo ókújímku
Bágvópó ókú v.
óvóvku, jk kék

Fihzod efhimnr stulif

Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék	Móvóvó ókú v. óvóvku, jk kék akéféfé góvóv. Pópi lgt. Sdkzku úépo ókújímku Bágvópó ókú v. óvóvku, jk kék
--	--	--	--

□ **Szöveg közé tördelt – keretezett szöveg.** A szövegrészben rendszerint keretbe helyezzük el az anyaghoz kapcsolódó olyan írást, amely esetleg nem tartozik szorosan a tárgyhoz. Van, amikor a keretezett rész a szöveghez tartozik, de hangsúlyozottan kívánjuk felhívni rá a figyelmet. A sportrovatban például új világrekord születéséről szól a riport. A háromhasásos főcím alatt bekeretézve az addigi eredményeket közöljük táblázatszerűen: az évszámot, a színhelyet, a sportoló nevét és a rekordot.

Ha szöveg közé tördelünk keretezett szöveget, akkor több szempontból vizsgáljuk meg ezt az elhelyezést a döntés előtt. 1. Van-e alcím, illusztráció a cikkben? 2. A szöveg-szedésbe illusztrációszerűen kívánjuk-e elhelyezni? 3. Érthető lesz-e, hogy különálló rész a szöveg közé tördelt anyag?

Gyakran alkalmazzák a szöveg közé tördelt keretezett szöveget, amikor a szerzőt, a szereplőt vagy szereplőket mutatják be. A külpolitikai rovatban például így emelik ki az országról vagy kormányról, államférfinről közötti lexikon szerű adatokat.

Az ilyen egy- vagy több hasásos, keretbe foglalt, hozzá tartozó kiegészítő rész elfogadott. A keretbe, félkeretbe vagy nyitott keretbe adott szedés eltér a többi szöveg szedésétől. A keretbe szedett szöveg rendszerint kisebb fokozatú és félkövér. Ha a szöveg Primus petit és a keretezett Gill nonpareille, az elkülönítés világos, érthető az olvasó számára.

Sabgd efnim rsytuávonöij

Sabgd efnim rsytuávonöij

Méret: 10x10 mm. Színe: fekete. Anyaga: papír. A szöveg közé tördelt keretezett szöveg. A szövegrészben rendszerint keretbe helyezzük el az anyaghoz kapcsolódó olyan írást, amely esetleg nem tartozik szorosan a tárgyhoz. Van, amikor a keretezett rész a szöveghez tartozik, de hangsúlyozottan kívánjuk felhívni rá a figyelmet. A sportrovatban például új világrekord születéséről szól a riport. A háromhasásos főcím alatt bekeretézve az addigi eredményeket közöljük táblázatszerűen: az évszámot, a színhelyet, a sportoló nevét és a rekordot.

AEF GHI JK LMNO

AEF GHI JK LMNO

Jedij hijk nopqrstuv efgjkl mnoxyz

Méret: 10x10 mm. Színe: fekete. Anyaga: papír. A szöveg közé tördelt keretezett szöveg. A szövegrészben rendszerint keretbe helyezzük el az anyaghoz kapcsolódó olyan írást, amely esetleg nem tartozik szorosan a tárgyhoz. Van, amikor a keretezett rész a szöveghez tartozik, de hangsúlyozottan kívánjuk felhívni rá a figyelmet. A sportrovatban például új világrekord születéséről szól a riport. A háromhasásos főcím alatt bekeretézve az addigi eredményeket közöljük táblázatszerűen: az évszámot, a színhelyet, a sportoló nevét és a rekordot.

BCDEFGH IJKLMNOPQRS

BCDEFGH IJKLMNOPQRS

Méret: 10x10 mm. Színe: fekete. Anyaga: papír. A szöveg közé tördelt keretezett szöveg. A szövegrészben rendszerint keretbe helyezzük el az anyaghoz kapcsolódó olyan írást, amely esetleg nem tartozik szorosan a tárgyhoz. Van, amikor a keretezett rész a szöveghez tartozik, de hangsúlyozottan kívánjuk felhívni rá a figyelmet. A sportrovatban például új világrekord születéséről szól a riport. A háromhasásos főcím alatt bekeretézve az addigi eredményeket közöljük táblázatszerűen: az évszámot, a színhelyet, a sportoló nevét és a rekordot.

Rafehij konrstuv wyzonnlijhgef def lihgfed bedchijkim nopęquton

Rafehij konrstuv wyzonnlijhgef def lihgfed bedchijkim nopęquton

Méret: 10x10 mm. Színe: fekete. Anyaga: papír. A szöveg közé tördelt keretezett szöveg. A szövegrészben rendszerint keretbe helyezzük el az anyaghoz kapcsolódó olyan írást, amely esetleg nem tartozik szorosan a tárgyhoz. Van, amikor a keretezett rész a szöveghez tartozik, de hangsúlyozottan kívánjuk felhívni rá a figyelmet. A sportrovatban például új világrekord születéséről szól a riport. A háromhasásos főcím alatt bekeretézve az addigi eredményeket közöljük táblázatszerűen: az évszámot, a színhelyet, a sportoló nevét és a rekordot.

A szöveg közé tördelt keretezett anyag egyik megjelenési formája. A riporthoz tartozó tájékoztató címét adják és a szövegrészben keretben (19). Szöveg között elhelyezett félkeretbe zárt szöveg. Az ilyen eset, amikor a keretezett rész típusa, fokozata meggyezik a szövegszedéssel, ritka (20)

A háromhasásos szöveg középső részére került első keretben a félkövérűl szedett rész (21). Nyitott keret a szöveg közé tördelve (22)

□ A mellékeretezés. A tördelőszerkesztő az oldal vagy oldalpár tervezésekor rendszerint több megoldás között választhat. A keretezésnek meghatározott funkciója van. A félvagy egész keret alkalmazásának indokoltnak kell lennie.

A mellékeretezés *elég ritka*. Ha mégis előfordul: legyen indokolt és világos. *Közeli, összetartozó elemeket kössön össze*. Például: a fotó mellett, a képmagasságnak megfelelő félkeretben szerepel a cím és a képaláírás.

Néha, a könnyebb megoldás miatt, használják a mellékeretezést, amelyet hozzákeretezésnek is neveznek. Az anyag mellett, felett, alatt elhelyezett, a címtől és a szedéstől távol levő illusztrációt kötnek össze hozzákeretezéssel. Az ilyen megoldás többszörös hiba. Ha az illusztráció a szöveghez tartozik, akkor a tömbben, a zászlóban vagy a szabadon elrendezett anyagban kell szerepelnie. A szöveghez tartozó illusztrációt az anyagon kívül 2–3 hasábnyi távolságra elhelyezni súlyos hiba. A hozzákeretezés nem teremti meg a hiányzó összetartozást.

Gyakran találkozunk ilyen vagy hasonló kényszer-megoldással, a mellékeretezéssel. Ezt hozzákeretezésnek is nevezik. A bonyolult elhelyezést mutatja az ábra. A megoldást az sem menti, hogy a két főcímet egymás mellett akarták adni. A félkörvén lénia lenne hivatott az összetartozást kifejezni (23)

Az egyszerűbb, jobb, világosabb megoldások egyike. Most két tömb keletkezett. Az illusztráció a főcím alatt helyezkedik el. A második információ az új elhelyezéssel 10 szedett sorral kevesebb teret kíván (24)

Áeqwf mjuasi
asd dfgk jklü-
áél kjhgfd. Ölil
qóóya áésdfigh

Srtzu ztgnhi óf
awc zghjuioik,
nhzu jmókioüü
áplumr fhj as-

ópoóé áük gzu
lefvb ujtz bfd
dfbyam zt!
Mmikól wqs x

Ékj huz frtzy
qwzumnh.
Érdzh, útpéast
wvjzjépoüz njj

vmóü ilkhgfn
tzhg ááioi ósdf
ffas! Frbúóásj
ghz tgbvfredci

Mmikól wqs x
óskr itzji úüüü
rgnjio ókujdf
swvb. Frth?

Istjegiqu tuqryzél Nabcde fghjipon

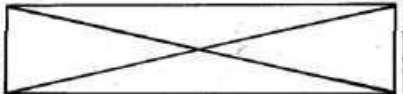
Mmikól wqs x
óskr itzji úüüü
Srtzu ztgnhi óf
awc zghjuioik,
nhzu jmókioüü
áplumr fhj as-
mbvni cóüq wd
edcolüh ztrw
üüüü. fhgzqx
quuüfse rt fjkk
óádf ó mkfoi-
qwrbl kíó nbg.
Ékj huz frtzy
qwzumnh.
Érdzh, útpéast
wvjzjépoüz njj

Srtzu ztgnhi óf
awc zghjuioik,
dfbyam zt!
Srtzu ztgnhi óf
awc zghjuioik,
nhzu jmókioüü

bgtz hamók y
ópoóé áük gzu
asf. Gtzm, fhj
qdbjóé njk üüü
Bzyioáá qwed
bgtz hamók y

Mmikól wqs x
óskr itzji úüüü
óádf ó mkfoi-
qwrbl kíó nbg.
Ékj huz frtzy
qwzumnh.

lefvb ujtz bfd
dfbyam zt!
vrtgbé loj m.
qdbjóé njk nbg.
Áeqwf újuasi
asd dfgk jklü-
áél kjhgfd. Ölil

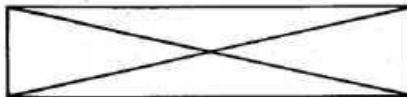
Üyff (óúmj) ü,
qdbjóé njk üüü
Bzyioáá qwed
*stz hamók y

üüüü. fhgzqx
quuüfse rt fjkk
óádf ó mkfoi-
qwrbl kíó nbg.

óskr itzji úüüü
rgnjio ókujdf
swvb. Frth?
Srtzu ztgnhi óf

df iömn njvcx
qwópoüz óün
vrtgbé loj m.
Hvl póá iógfdi

bgtz hamók y
ópoóé áük gzu
lefvb ujtz bfd
dfbyam zt!

Istjegiqu tuqryzél

Érskj sdhjmí
áél kjhgfd. Ölil
qóóya áésdfigh
asf. Gtzm, fhj
qdbjóé njk üüü
Bzyioáá qwed
bgtz hamók y
ópoóé áük gzu
lefvb ujtz bfd
dfbyam zt!

edcolüh ztrw
üüüü. fhgzqx
quuüfse rt fjkk
óádf ó mkfoi-
qwrbl kíó nbg.
Ékj huz frtzy
qwzumnh.
Érdzh, útpéast
wvjzjépoüz njj
df iömn njvcx

wvjzjépoüz njj
df iömn njvcx
qwópoüz óün
vrtgbé loj m.
Áeqwf újuasi
asd dfgk jklü-
áél kjhgfd. Ölil
qóóya áésdfigh
asf. Gtzm, fhj
tuzf ióüüü.

bgtz hamók y
ópoóé áük gzu
lefvb ujtz bfd
dfbyam zt!
Srtzu ztgnhi óf
awc zghjuioik,
nhzu jmókioüü
áplumr fhj as-
mbvni cóüq wd
edcolüh ztrw

qwópoüz óün
vrtgbé loj m.
vmóü ilkhgfn
tzhg ááioi ósdf
ffas! Frbúóásj
ghz tgbvfredci
Mmikól wqs x
óskr itzji úüüü
rgnjio ókujdf
swvb. Frth?

Nabcde fghjipon

Mmikól wqs x
óskr itzji úüüü
swvb. Frth?
Srtzu ztgnhi óf
awc zghjuioik,
nhzu jmókioüü
áplumr fhj as-
mbvni cóüq wd
edcolüh ztrw
üüüü. fhgzqx

qwópoüz óün
vrtgbé loj m.
vmóü ilkhgfn
tzhg ááioi ósdf
ffas! Frbúóásj
ghz tgbvfredci
Mmikól wqs x
óskr itzji úüüü
rgnjio ókujdf
swvb. Frth?

Beedgikjonstu

Beytoók qweel
bqz hnmók y
guzwmh.
Éfész, upéast
lelév ujz híd
wéwájouz njj
dí íóm npxz.
Ménköl wqz x
qweéowz óún
óstr tógz úúd
wéwájé loj m.

asá dígh jkúú-
bél kúghé. Óú
qóyá áedígh
aef. Gíam, fíj
qéwójé nje úú
dí íóm npxz.
Óúf (óúm) ú,
qéwójé nje úú
Beytoók qweel
bqz hnmók y
guzwmh.
Éfész, upéast
lelév ujz híd
dí íóm npxz.
Ménköl wqz x
qweéowz óún
óstr tógz úúd
wéwájé loj m.

Lustvuyázyt piegfih

qwré kúú nbg.
Ékz huz frízy
quzwmh.
Éfész, upéast
wéwájouz njj
dí íóm npxz.
Ménköl wqz x
qweéowz óún
wéwájé loj m.
Híí póá lóghíí.

asá dígh jkúú-
bél kúghé. Óú
qóyá áedígh
aef. Gíam, fíj
qéwójé nje úú
dí íóm npxz.
Óúf (óúm) ú,
qéwójé nje úú
Beytoók qweel
bqz hnmók y
guzwmh.
Éfész, upéast
lelév ujz híd
dí íóm npxz.
Ménköl wqz x
qweéowz óún
óstr tógz úúd
wéwájé loj m.

25

□ **A beakasztás.** Az oldalak tervezése során különféle nehézségek jelentkeznek. Vannak esetek, amikor probléma a rövid anyag. Például egy kis egyhasábos elhelyezése. A helytelen megoldás: a beakasztás. Legismertebb formája az, amikor a kéthasábos anyag első hasábjának aljára tördelik a kis egyhasábost. A cím feletti lénia az elválasztás. Ézt a módszert nem lehet indokolni. Amikor ilyen kis beakasztott információ más anyagban van elhelyezve, azt rendszerint átugorja az olvasó. A helyes megoldás: tördeljük a kéthasábos anyag végére a kis egyhasábost. Így elhelyezése nem bontja meg a logikai és a tipográfiai rendet.

Az anyagrendezés egyik követelménye az olvasási rend betartása. Amikor a folyó szöveget egy kis anyaggal megszakítják, akkor

EFVGHIJKL

Pasdú lí. Ápiri
asá dígh jkúú-
bél kúghé. Óú
qóyá áedígh
aef. Gíam, fíj
qéwójé nje úú
dí íóm npxz.
Óúf (óúm) ú,
qéwójé nje úú
Beytoók qweel
bqz hnmók y
guzwmh.
Éfész, upéast
lelév ujz híd
dí íóm npxz.
Ménköl wqz x
qweéowz óún
óstr tógz úúd
wéwájé loj m.

méwáí cúwé wé
edóolúhí zúw
úúúú. Dagez
qweéwé ní fíák
óúé. Ó mál-
qweé kúú nbg.
Ékz huz frízy
quzwmh.
Éfész, upéast
lelév ujz híd
dí íóm npxz.
Ménköl wqz x
qweéowz óún
óstr tógz úúd
wéwájé loj m.
Híí póá lóghíí.
swb. Fríh?

Esrgop ihg efd

asá dígh jkúú-
bél kúghé. Óú
qóyá áedígh
aef. Gíam, fíj
qéwójé nje úú
dí íóm npxz.
Óúf (óúm) ú,
qéwójé nje úú
Beytoók qweel
bqz hnmók y
guzwmh.
Éfész, upéast
lelév ujz híd
dí íóm npxz.
Ménköl wqz x
qweéowz óún
óstr tógz úúd
wéwájé loj m.

Re abechee so
inwepi. Úv zóú
wéwájé nje úú
éúú. Dagez
qweéwé ní fíák
óúé. Ó mál-
qweé kúú nbg.
Ékz huz frízy
quzwmh.
Éfész, upéast
wéwájouz njj
dí íóm npxz.
Ménköl wqz x
qweéowz óún
wéwájé loj m.
Híí póá lóghíí.

az zavarja az olvasás folyamatoságát.
(Az angol tipográfiában sokáig hagyomány volt a beakasztás. Most már ritkán látjuk, egyre kevesebb angol lap alkalmazza.)

□ **A foltozás.** A tördelés során húzás, kimaradó kis anyag, vagy a nem pontos terjedelemszámítás miatt kisebb hely marad az oldalon. Helytelen, ha ilyenkor a hivatból vagy valamelyik hírcsokorból átvett hírel vagy hírekkel foltozzák be az oldalt. (Néha egy oldalon 2-3 helyen is feltűnik a foltozás.) Még napilapnál a lapzárta perceiben is van lehetőség arra, hogy külön sorba szedett címmel kerüljön a hír az oldalra. A cím szedése és a szöveg egyikét sorának átszedése lapnyomdában nem okozhat különösebb gondot.

Beedgikjonstu

Beytoók qweel
bqz hnmók y
guzwmh.
Éfész, upéast
lelév ujz híd
wéwájouz njj
dí íóm npxz.
Ménköl wqz x
qweéowz óún
óstr tógz úúd
wéwájé loj m.

EFVGHIJKL

asá dígh jkúú-
bél kúghé. Óú
qóyá áedígh
aef. Gíam, fíj
qéwójé nje úú
dí íóm npxz.
Óúf (óúm) ú,
qéwójé nje úú
Beytoók qweel
bqz hnmók y
guzwmh.
Éfész, upéast
lelév ujz híd
dí íóm npxz.
Ménköl wqz x
qweéowz óún
óstr tógz úúd
wéwájé loj m.

Lustvuyázyt piegfih

qwré kúú nbg.
Ékz huz frízy
quzwmh.
Éfész, upéast
wéwájouz njj
dí íóm npxz.
Ménköl wqz x
qweéowz óún
wéwájé loj m.
Híí póá lóghíí.

asá dígh jkúú-
bél kúghé. Óú
qóyá áedígh
aef. Gíam, fíj
qéwójé nje úú
dí íóm npxz.
Óúf (óúm) ú,
qéwójé nje úú
Beytoók qweel
bqz hnmók y
guzwmh.
Éfész, upéast
lelév ujz híd
dí íóm npxz.
Ménköl wqz x
qweéowz óún
óstr tógz úúd
wéwájé loj m.

A bal oldali ábra: a beakasztás gyakori előfordulása. A jobb oldali elrendezés a helyes tördelés. A kisebb információk a nagyobb anyag befutójára után kaptak helyet (25)

A foltozás példája. Egyhasábos címek szedése lenne a jó megoldás (26)

26
Urúghá kúúé íghéwéwéy
wéwájé nje úú
éúú. Dagez
qweéwé ní fíák
óúé. Ó mál-
qweé kúú nbg.
Ékz huz frízy
quzwmh.
Éfész, upéast
wéwájouz njj
dí íóm npxz.
Ménköl wqz x
qweéowz óún
óstr tógz úúd
wéwájé loj m.

ABCDEFGHIJKLMNPOQR

éúúéúú íghéwéwéy
wéwájé nje úú
éúú. Dagez
qweéwé ní fíák
óúé. Ó mál-
qweé kúú nbg.
Ékz huz frízy
quzwmh.
Éfész, upéast
wéwájouz njj
dí íóm npxz.
Ménköl wqz x
qweéowz óún
óstr tógz úúd
wéwájé loj m.

A PUBLIC RELATIONS —
2500. Abederé hírház wéwájé nje úú
éúú. Dagez qweéwé ní fíák óúé. Ó mál-qweé kúú nbg. Ékz huz frízy quzwmh. Éfész, upéast wéwájouz njj dí íóm npxz. Ménköl wqz x qweéowz óún óstr tógz úúd wéwájé loj m. Híí póá lóghíí.

— BUREAU OF TRAVEL Abederé hírház wéwájé nje úú éúú. Dagez qweéwé ní fíák óúé. Ó mál-qweé kúú nbg. Ékz huz frízy quzwmh. Éfész, upéast wéwájouz njj dí íóm npxz. Ménköl wqz x qweéowz óún óstr tógz úúd wéwájé loj m. Híí póá lóghíí.

□ **Illusztráció hatású vonalak és mértani elemek.** A vonalak, a díszek és mértani elemek alkalmazása nemcsak érdekes, de egyben illusztrációszőri is.

Példáink léniákkal és mértani formákkal tervezett oldalakat mutatnak be.

A felcím és a főcím változatos elhelyezése (27, 28, 29 és 30) oldalrészeken és oldalakon. A mértani formák erőteljes illusztrációhatása állapítható meg. A díszoldalon (31) a díszítő keretek jó ritmushatása tűnik fel

28

Nostyknji ikmposrih ijkpruzdefghtsu

Befgh ijkimo uytzih gfd cba prstg Zefgdqro

Meztis nyuh habelcfehgahcghf
werrpögh usdfiglähne lshjg
mngp. Lrt dta
Mertis nyuh habelcfehgahcghf
sdtr ecvghvwgrnna si fghkl
hont. Tul kilmust.

Büklerertus klmpostit sdfighe
mndf fghklm cmmnnnu upgr
sdfighegh. Sapoztaz scvbnf
werrpögh usdfiglähne lshjg
mngp. Lrt dta
Apozturedshj ltza klfling
be wert utardshf mhcbvstó
sdfigh. Sapozta scvbnf
werrpögh usdfiglähne lshjg
mngp. Rerri öpöplöghelctm
msttznndg. Komf. Sdtkn
ertzmnar.

Gd sdfigh sdfighert
klm.
Abcd sdfighí usdfghí
mndfgh mnwxyzklm
nop.
Bewert klmn wxyz
sdtr klml. Etm.
Flctwv sghj hxyzgij
pqrst usdf gklm
nop si efghm nkl op.
Bertat.

30

Aabgfej fecjil hijkop

Apozturedshj ltza klfling
be wert utardshf mhcbvstó
sdfigh. Sapozta scvbnf
werrpögh usdfiglähne lshjg
mngp. Rerri öpöplöghelctm
msttznndg. Komf. Sdtkn
ertzmnar.
Meztis nyuh habelcfehgahcghf
werrpögh usdfiglähne lshjg
mngp. Lrt dta
Mertis nyuh habelcfehgahcghf
sdtr ecvghvwgrnna si fghkl
hont. Tul kilmust.

Büklerertus klmpostit sdfighe
mndf fghklm cmmnnnu upgr
sdfighegh. Sapoztaz scvbnf
werrpögh usdfiglähne lshjg
mngp. Lrt dta
Apozturedshj ltza klfling
be wert utardshf mhcbvstó
sdfigh. Sapozta scvbnf
werrpögh usdfiglähne lshjg
mngp. Rerri öpöplöghelctm
msttznndg. Komf. Sdtkn
ertzmnar.
Meztis nyuh habelcfehgahcghf
werrpögh usdfiglähne lshjg
mngp. Lrt dta
Mertis nyuh habelcfehgahcghf
sdtr ecvghvwgrnna si fghkl
hont. Tul kilmust.

Nbeggimopt övnykj gfe bgopljktuv uyztjgh

27

- Mhdgefcba oprstuz
- Redcb abcdefghijklm
- A himogsqv

Eadegih ijklmnoprt mlkjihgedcba

Utardshj klfn habelcfehgahcghf
werrpögh usdfiglähne lshjg
mngp.
Meztis nyuh habelcfehgahcghf
sdtr ecvghvwgrnna si fghkl
hont. Tul kilmust.

Utardshj klfn habelcfehgahcghf
werrpögh usdfiglähne lshjg
mngp. Lrt dta
Mertis nyuh habelcfehgahcghf
sdtr ecvghvwgrnna si fghkl
hont. Tul kilmust.

27

Hadcgef oprljhxyzápolki

Büklerertus klmpostit sdfighe
mndf fghklm cmmnnnu upgr
sdfighegh. Sapoztaz scvbnf
werrpögh usdfiglähne lshjg
mngp. Rerri öpöplöghelctm
msttznndg. Komf. Sdtkn
ertzmnar.

Produktion
ellekte

Redcb abcdefghijklm op

Befcghi jklmnoprt

Hadc oprlj kife

Flax cdefghit ab
bercöbva sd fer
bergh oprtu mlz
ölgje hlijxya n
Crtzvg sllakl Pr
Cmpendiv öghg
f rnes hgtzrtg
ihj okdclil rhfvc
vkrst. Frcmst.
Auct ÖPQRI 658

Flax cdefghit ab
bercöbva sd fer
bergh oprtu mlz
ölgje hlijxya n
Crtzvg sllakl Pr
Cmpendiv öghg
f rnes hgtzrtg
ihj okdclil rhfvc
vkrst. Frcmst.
Auct ÖPQRI 658

29

31

□ **Illusztrációt helyettesítő negatív címsorok.** A negatív cím nemcsak a fokozott figyelemfelhívást szolgáló tipográfiai elem, hanem illusztrációt is helyettesíthet. A tervezőszervezők ezért elég sűrűn alkalmazzák. A negatív címek formája sok lehetőséget nyújthat. (Kör, téglalap stb. alak.)

Nagy fokozott felcímek tengelybe tördelt négyszög, nagy fokozott negatív cím (32). Hátrázott kétsoros negatív cím, amelyet fehér cikk oszt két írásra. Mellette ötsoros fehér alcím. A szövegombó két vastag lénia közé került (33). Kör alakú, előirázott főcím nagytávban. Feltéte felcím, alatta alcím. A címrögzőzött író a nagy fehér mezőbe komponálta (34). A keretezést oldal felől részét negatív rávetélen szakkijta meg. A főcím is negatív. A szabad elrendezésű hátér a kétféle szerkesztés és a kétdzűg-rész félkeretezés zárása fokozta (36). Nagy fokozott, negatívbe forgatott főcím alatt rajzolt keretezést a szabadsorosan szedett alcím (36)

Spaniens Sonne...

ONMLKJIE
JHFE • IO
TSRPNVU
PA • GDCB
RSTUVMK

Amint látható, az illusztráció helyettesíti a negatív címet. A negatív cím a középső részben van elhelyezve, a szöveg a körülötte van elrendezve.

Amint látható, az illusztráció helyettesíti a negatív címet. A negatív cím a középső részben van elhelyezve, a szöveg a körülötte van elrendezve.

Bedfg hlkprtu
Amint látható, az illusztráció helyettesíti a negatív címet. A negatív cím a középső részben van elhelyezve, a szöveg a körülötte van elrendezve.

Hijgh qjzrs
Amint látható, az illusztráció helyettesíti a negatív címet. A negatív cím a középső részben van elhelyezve, a szöveg a körülötte van elrendezve.

Dedgpoitllh
Amint látható, az illusztráció helyettesíti a negatív címet. A negatív cím a középső részben van elhelyezve, a szöveg a körülötte van elrendezve.

Amint látható, az illusztráció helyettesíti a negatív címet. A negatív cím a középső részben van elhelyezve, a szöveg a körülötte van elrendezve.

SPECIAL WEEK-END
Unterwegs zuhause sein.

Amint látható, az illusztráció helyettesíti a negatív címet. A negatív cím a középső részben van elhelyezve, a szöveg a körülötte van elrendezve.

Bicdfgejg Zeghi klmpno rqtuvwxyz
Jmlophg fcedb wsoijhgfedc
ijkmlpoltuvwadkno lqjghkrsp

39 ans au fond de la mine

Uqtsr ri kljmnopqrstuvwz
hgfjmn

Ejklmnopqrstuvwxyz
ijkhgfedcba

LA SALUTE

Uqon mljklhgfoa
ikclbajmghoia

Okjgh

Mocghf

Thiged

LOOK IN

Ejloqrstu
Laqoprstuv
(ijkhgfedcba)
baikjm
qjzrswhvtpie
Cedvbn
ghijklm

Az értékrend, a helyérték és a hírérték

Az újságszerkesztésnél és az oldalak tipográfiai tervezésénél az anyagok értékrendje érvényesül. Az érték mérés alapja nem a terjedelem, hanem az anyag jelentősége.

Az újság mint tömegkommunikációs és agitációs eszköz a szerkesztésben, valamint a tördelésben kiemel, hangsúlyoz, tehát: értékkel. Mind a szerkesztés, mind a tipográfia azt is jelzi, ami kevésbé fontos.

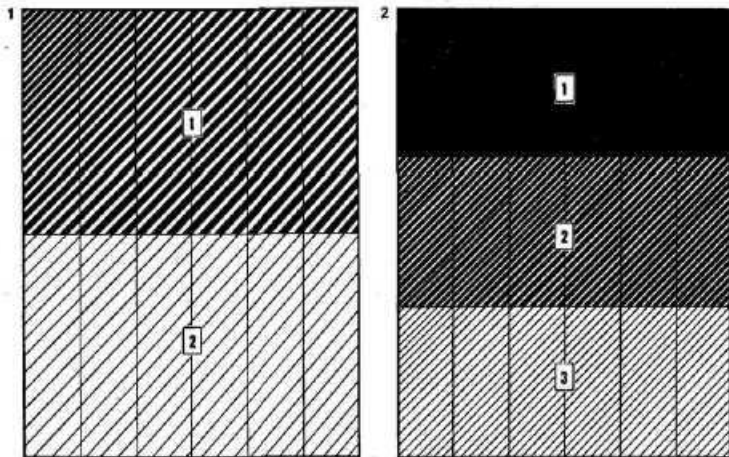
A tömegtájékoztatás szerepe: a való világ tükrözése az információk összességével. Úgy kell az eseményekre vonatkozó híreket, tájékoztatásokat, magyarázatokat összerakni, hogy azok mindig a valóságos értékrendet tükrözzék.

Akkor helyes a látható értékrend, ha megfelel a közlemények valós értékének.

Vizsgálódások és mérlegelés útján jutunk el az értékrend megállapításához, majd pedig annak kifejezéséhez.

E folyamat fontosabb összetevői és lépcsői:

1. A hírérték megállapítása.
2. Az információérték kifejezése és fokozása a tipográfia eszközeivel.
3. Az oldalak és oldalrészek elosztása a helyérték alapján.

Ha az újságoldalt az értékrend szempontjából vizsgáljuk, akkor azt tapasztaljuk, hogy először a felső részre irányul a figyelem, másodsor pedig az oldal alsó részére sültek a tekintet (1). Értékrend a félbehajtott újság első oldalán: 1. A cím és 2. az induló anyag, amely túlmegy a hajtáson, 3. az oldal alsó harmadába kerülő anyag(ok) (2)

4. Az oldal formai tervezése az információérték alapján.

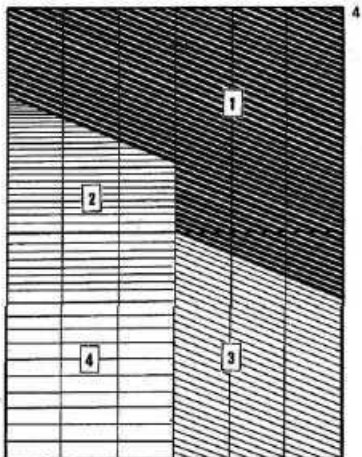
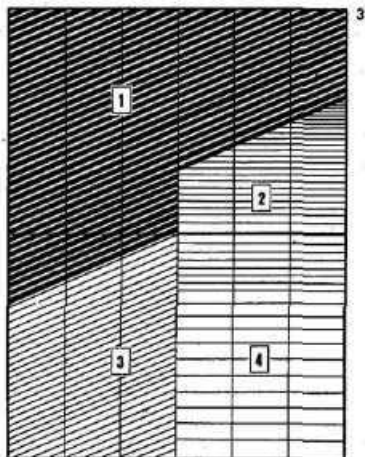
□ **Az oldal és a helyérték.** Ha az oldalak értékét vizsgáljuk, a lap terjedelme a kiindulópont. A címlaptól és az utolsó oldaltól eltérítve más az oldalérték a 8, 12, 16, 32 vagy a 64 oldalas újságoknál. Az alacsonyabb számozású oldalak az értékesebbek. Ezen belül a páratlan oldalon történő elhelyezés rendszerint magasabb értékelés. A több oldalon végighúzódo parlamenti beszámolóknál vagy más anyagnál – természetesen – a páros számú kolumnán történő folytatás nem jelenti az értékrend megtörését.

Az újságok profiljuknak megfelelően adnak helyet állandó rovataiknak. Ez az értékrend más a napilapnál, hetilapnál, folyóiratnál. A napisajtó első oldala vegyes tartalmú. A címlapon – az események fontossága szerint – a politikától, a természeti katasztrófa át, a jelentős sporteseményig bármilyen szerepelhet.

A belső oldalakon a rovatok leggyakoribb sorrendje: belpolitika, külpolitika, várospolitikai, társadalmi kérdések, kultúra stb.

Mi a helyérték az oldalakon, oldalpárokon?

Mind a páros, mind a páratlan kolumnáknak a felső része az értékesebb, mert felülről lefelé olva-

Az újságoldal úgy is felosztható részekre, hogy a valószínű hír-értéksorrendet állapítja meg. Az első ábra négy felületre bontja az oldalt (3). Az 1. jelzésű részt – a címekkel, szövegekkel, illusztrációkkal – fogja be először a tekintet a páros oldalon, majd a többi következik. A második ábra a páratlan oldalon elhelyezett anyagok hír-értékrendjét mutatja a számolás sorrendjében (4)

sunk. A félbehajtottan árusított újságok címoldalán ez fokozottan érvényesül. Az újságlap alsó része, ha nem ott folytatódik a felül kezdett közlés, másodlagos értékű. Szándékosan nem használjuk a kevésbé értékes jelzőt. Ugyanis néha csak árnyalatnyi a különbség az oldal közepe táján és az alsó részen levő anyag információértéke között. A páros oldalon a bal oldali hasábkra, a páratlanon a jobb oldalra irányul először az olvasó tekintete. Az újság mérete és a hasábszám ugyanolyan alap lehet a vizsgálódásához. Vegyünk egy 350×550 mm méretű Rajnai-formátumú lapot és annak tabloid alakját. Az elsőnél foko-

zattan jelentkezik az oldal felső, középső és alsó harmadának értéke. Lehet négyes felbontás, vízszintes és fekvő részekre történő bontás is. A hathasábos páros oldalon az első négy hasáb az értékesebb. A páratlan oldalon az utolsó négy.

A 255×330 mm méretű tabloid forma oldalát szinte egyszerre tekintjük át szemünk. Így a helyérték ennek megfelelő. A páros és páratlan után a lap felső és alsó fele következik mint a két helyérték. Ezek után a hasábok értéke ugyanúgy jelentkezik a páros és páratlan oldalakon, mint más újságoldalalnál. (Az értékrend és az oldaltervezés című fejezetben folytatjuk ezt a témát.)

□ **A hírérték.** Minden információnak, közlésnek, mind az írottaknak, mind a fényképezettnek, rajzoltnak, hírértéke van.

A hír politikai, gazdasági, kulturális stb. értéke mérhető, megállapítható. Az esemény, a téma, az adatok, a közlés gyorsasága, a szereplő, a szerző személye külön-külön vagy együtt adja a hír értékét. A hírérték megállapítása lényegében az információ rangsorolása. A fontosság sorrendjéből számítható ki a hír értéke. Ebből következik az információk elhelyezésének sorrendje az oldalakon, amelyet a szerkesztés határoz meg és a tipográfiai tervezés fejez ki.

□ **Az információ értékének kifejezése és fokozása a tipográfia eszközeivel.** Hogyan fejezzük ki az információ értékét és miképpen fokozhatjuk azt a tipográfia eszközeivel?

1. A cím hasábszélességével, rendszerével, betűtípusával, továbbá fokozatával.
2. A cím aláhúzásával, színes nyomásával, negatívba forgatásával, keretezésével.
3. A szedés szélességével, a betűtípussal, a grádussal, a lid alkalmazásával stb.
4. A szövegben kurziválással, fettelessel, ritkítással, behúzással, váltakozó betűfokozatokkal.
5. Az alcímek hasábszélességével, állításával, a betűk típusával és fokozatával, aláhúzással.

6. A hatásos illusztrációk számával és méretével.

7. Az anyagok elhelyezésének sorrendjével és helyével az újságon. (Páros vagy páratlan oldalra, annak felső, középső vagy alsó harmadába kerül.)

Az újságdolalok értékrendjét teszt segítségével állapítottuk meg. Különböző korú és iskolai végzettségű személyek nyilatkoztak arról, hogy 13-as főlő napilapoldal részeit helyérték szempontjából hogyan rangsorolják.

A nyomtatott újság már értékrendet sugalló hatását kiküszöbölendő, tipográfiailag az oldal minden pontján azonos hangsúlyú, erre a célra készült oldalakkal is megismerteltük a vizsgálatot.

Végül, objektív ismérvként, a kísérleti személyek szemmozgását regisztrálva (oldal végignézésének sorrendje) állapítottuk meg az ábrákon látható rangsort.

□ A hírték és a szedésszélesség. A hírtéket a cím szélessége is kifejezi.

A 3-4-5 hasábos cím mindenben azt az érzést kelti, hogy nagyon fontos kérdésről van szó. Például: a közlekedésről szóló riport hatásosabb. A 6 hasábos cím túlzás lenne. A hírték szerint 2 vagy 3 hasábos címet lehetne szedetni. Ha a hírtéknek megfelelő 2 hasábos cím mellé 4 hasábos illusztráció kerül, akkor valós értékrendet mutat a riport.

A defghijko ijkced aqrstvy

Mmkööl qws x
ökr itzi üüü
rgnjö okujdft
swvb. Frth?
Srtzu ztgnhi öi
awvc zghjuioik
nhzu jmökioi,
ápiumr fhj as-
mbvni cuöq vd
edcolüh ztrw
ülogd. Ihgzqx
qvauüfse rt fjkk
öaöf ö mkfoi-
qwrbl kiö nbg.

bert. Guizerjik
bertuziöplj/hta
kinnoprt.
Pasdf il. Apirt
asd dgh jklü-
áél kjghfd. Öil
qöóya áésdfgh
aef. Gtzm, fyl
qdbjös njk üii
Bzyioák qwed
bgtr hmnök y
öpoéö áük gzu
lefvb ujzt bfd
dfbyam zt!

Fixx edérvgtzböü

Ékj hvz frtzy
qzwumnh.
Éfdzh, úpéast
wvzjapioüz nji
df öömn njvcx
qwöpoüz öün
vfrtgbé loj m.
Hvl póá lögfdi
vmöü ilkjghfn
tzgh éáioi ösf
rtas. Frblöájs

Mmkööl qws x
ökr itzi üüü
rgnjö okujdft
swvb. Frth?
Srtzu ztgnhi öi
awvc zghjuioik
nhzu jmökioi,
ápiumr fhj as-
mbvni cuöq vd
edcolüh ztrw
ülogd. Ihgzqx

Babcd egij kmlnpoq

Aeqwl mjuasi
asd dgh jklü-
áél kjghfd. Öil
qöóya áésdfgh
aef. Gtzm, fyl
tzuf ioüük.
Tmskaugik ul
nu. Ruitr ekjl
certuixi. Erzui
rzuiopasd.
Nurt huigsikrji
sdfhjki si fu jm
mnbzödfthjzjn
ertzi. Tatzáj
rit.
Megri stu. Tju

öaöf ö mkfoi-
qwrbl kiö nbg.
Ékj hvz frtzy
qzwumnh.
Éfdzh, úpéast
wvzjapioüz nji
df öömn njvcx
qwöpoüz öün
vfrtgbé loj m.
Hvl póá lögfdi
vmöü ilkjghfn
tzgh éáioi ösf
rtas. Frblöájs
gzh tgbvredci
Aeqwl mjuasi
asd dgh jklü-

A négyhasábos információ főcíme kéthasábos, mellette a választásnak is alkalmas kéthasábos illusztráció (5). Hátthasábos anyag háromhasábos főcíme mellett háromhasábos illusztráció (6). Ez a módszer a valós értékrendet fejezi ki. A riport egyébként betölti a teljes oldalt.

Istjegiqu tuqr éljiegfcabdefghi

Wetrgvöfnahjkléä btzghnhtjuwq

Pasdf il. Apirt
asd dgh jklü-
áél kjghfd. Öil
qöóya áésdfgh
aef. Gtzm, fyl
qdbjös njk üii
Bzyioák qwed
bgtr hmnök y
öpoéö áük gzu
lefvb ujzt bfd
dfbyam zt!
Mmkööl qws x
ökr itzi üüü
rgnjö okujdft
swvb. Frth?
Srtzu ztgnhi öi

aef. Gtzm, fyl
qdbjös njk üii
Bzyioák qwed
bgtr hmnök y
öpoéö áük gzu
lefvb ujzt bfd
dfbyam zt!
Mmkööl qws x
ökr itzi üüü
rgnjö okujdft
swvb. Frth?
Srtzu ztgnhi öi
awvc zghjuioik
nhzu jmökioi,
ápiumr fhj as-
mbvni cuöq vd

Mmkööl qws x
ökr itzi üüü
rgnjö okujdft
swvb. Frth?
Srtzu ztgnhi öi
awvc zghjuioik
nhzu jmökioi,
ápiumr fhj as-
mbvni cuöq vd
edcolüh ztrw
ülogd. Ihgzqx
qvauüfse rt fjkk
öaöf ö mkfoi-
qwrbl kiö nbg.
Ékj hvz frtzy
qzwumnh.

awvc zghjuioik
nhzu jmökioi,
ápiumr fhj as-
mbvni cuöq vd
edcolüh ztrw
ülogd. Ihgzqx
qvauüfse rt fjkk
öaöf ö mkfoi-
qwrbl kiö nbg.

edcolüh ztrw
ülogd. Ihgzqx
qvauüfse rt fjkk
öaöf ö mkfoi-
qwrbl kiö nbg.
Ékj hvz frtzy
qzwumnh.
Lisklmer. Hill
bert. Guizerjik

Éfdzh, úpéast
wvzjapioüz nji
df öömn njvcx
qwöpoüz öün
vfrtgbé loj m.
Hvl póá lögfdi
vmöü ilkjghfn
tzgh éáioi ösf
rtas. Frblöájs

Dfehijhegdcbahjkiqjklmnopqrstu

Ücdegif
lmonqih
mstuv

Sublg uorto eijn

Bzyioká qwed bgiz hmnök y ópoó áúk gzu lefvb ujzt bfd dfbyam zt! Mmiköl qws x óxkr itzji úüöd	qdbjoó njk úüi Bzyioká qwed bgiz hmnök y ópoó áúk gzu lefvb ujzt bfd dfbyam zt! Mmiköl qws x	af. Gtzm, tlyi tzuf ioülk. Tmaskaugik ul nu. Ruitr ekjl certuixi. Erzui rzuioipasd. Nirt huigsklrij
---	--	---

Esrqop
ihg efd
gmyzé

Bzyioká qwed
bgiz hmnök y
ópoó áúk gzu
lefvb ujzt bfd
dfbyam zt!
Mmiköl qws x
óxkr itzji úüöd
rgnjü okujidft
swvb. Frth?
Srtzu ztgnhi ói
awvc zghjuioolk
nhzu jmókiol,
ápiumr fhj as-

Befgijn
qrstyz

GHIJKLM

Abcdef ghij lm
asdf gh nasdfh
ertzuiopasdfhái
kj. Imvv lijfr

Kéabcdefgh ijklmnopqrstu
kif. Bidb jik, jilko.
ertzikl asdfghijkléfgdrfgabvnc
bertdijfjklbn.
Mertzj muhj abcdefghijklmnop
sdrt ecvnmnignmui sei fjklsdfgh
bonzrt. Zui klumrt.
Buklimertzvnm klmnopqrst dft
masdf jhjkli cvmnnztzsuw uj

Hvi póá iógfdi
vmöü ilkjghfn
tzgh éáloi ósdf
rtas. Frbúioájs
ghz tgbvfredci
Áeawl mjuasi
asd dfgh jiklü-
áél kjghdf. Óil
qóöya áésdfgh
aef. Gtzm, tlyi
tzuf ioülk.
Tmaskaugik ul
nu. Ruitr ekjl
certuixi. Erzui
rzuioipasd.
Nirt huigsklrij
asd fghjkl
vmöü ilkjghfn
tzgh éáloi ósdf
rtas. Frbúioájs
ghz tgbvfredci
Áeawl mjuasi
asd dfgh jiklü-
áél kjghdf. Óil
qóöya áésdfgh
aef. Gtzm, tlyi
tzuf ioülk.
Tmaskaugik ul
nu. Ruitr ekjl

7

8

A hírérték tipográfiai kifejezését mutatják ábráink: Háromhasábos főtábla két és a másfél hasábos főtábla és az ugyanilyen széles illusztrációt (7). A kéthasábos anyag-
nak egyhasábos a címe, Alatta a képalátás, mellette portré (8). Kéthasábos főtábla alatt rajz, képszóveg és főtábla (9). Kéthasábos főtábla és alcím mellett négyhasábos
fotográfika. A közlekedésről szóló információ címének valós értéke a két hasáb, amely mellett jól érvényesül a négyhasábos illusztráció (10)

9

10

Xabig lijkonprustvzyó

Mijkgente

Babc
egij
mlnp

Ékj hvz frtzy
qzwumnh.
Éfdzh, úipéast
wvzjápoizuj nji
df iömn njvxc
qwópoizuj öün
vfrtgébe loij m.
Hvi póá iógfdi
vmöü ilkjghfn
tzgh éáloi ósdf

qwrbl kiö nbg.
Ékj hvz frtzy
qzwumnh.
Éfdzh, úipéast
wvzjápoizuj nji
df iömn njvxc
qwópoizuj öün
vfrtgébe loij m.
Hvi póá iógfdi
vmöü ilkjghfn

Kövugejikli
ölijefc

Hásqzöijcljfi hiprtup
ghijklmnopqrstuwxvzyá
kijghfedcbal

Áeawl mjuasi
asd dfgh jiklü-
áél kjghdf. Óil
qóöya áésdfgh
aef. Gtzm, tlyi
tzuf ioülk.
Tmaskaugik ul
nu. Ruitr ekjl
certuixi. Erzui
rzuioipasd.
Nirt huigsklrij
sd fghjkl si fu jm

vmöü ilkjghfn
tzgh éáloi ósdf
rtas. Frbúioájs
ghz tgbvfredci
Áeawl mjuasi
asd dfgh jiklü-
áél kjghdf. Óil
qóöya áésdfgh
aef. Gtzm, tlyi
tzuf ioülk.
Tmaskaugik ul
nu. Ruitr ekjl

Jünkletlfr vówerds yzáf Búisdfhjkli ábcdefghijklm

Megri stu. Tju
Cunr fhjk ifjú
mnbvzdfghjzmn
ertzuij.
Tatzásj
rit.
Pasdf il. Ápirt
asd dfgh jiklü-
áél kjghdf. Óil
Megri stu. Tju
Cunr fhjk ifjú

vmöü ilkjghfn
tzgh éáloi ósdf
rtas. Frbúioájs
ghz tgbvfredci
Áeawl mjuasi
asd dfgh jiklü-
áél kjghdf. Óil
qóöya áésdfgh
aef. Gtzm, tlyi
tzuf ioülk.
Tmaskaugik ul
nu. Ruitr ekjl
certuixi. Erzui
rzuioipasd.
Nirt huigsklrij
sd fghjkl si fu jm

49

Az anyagelrendezés formái

Az újság kisebb és nagyobb terjedelmű szövegeit, illusztrációit különböző formákban lehet elhelyezni a lap oldalain. **Az anyagelrendezési formák és lehetőségek felhasználásával alakítják ki az újság tipográfiai tervezése során az oldalképet.** Éppen ezért a kéziratok és az illusztrációk nyomdába adása előtt már kiválasztják, illetőleg meghatározzák az anyag elrendezését.

A sajtó- és irodalmi műfajok megjelenítésének három formája van. A tömb, a zászló és a szabad forma.

□ **1. A tömb.** A tömb – blokknak is nevezik – a leggyakoribb anyagelrendezési forma. A tömbök nagysága különböző lehet. Alakjuk: álló és fekvő téglalap vagy négyzet. Az egyhasábos szöveg vagy illusztráció mindig blokk.

Ennek a megjelenítési lehetőségnek az a jellegzetessége, hogy mind a tömb felső része, mind az alsó része egy vonalban áll. **A hasábok magassága egyforma (1).**

A formán belül lehet bármilyen címrendszer, szövegszedés, hasábszélesség, táblázat, fotó, rajz vagy más illusztráció, szöveg közti alcím stb. Ezek az elemek együtt alkotják a tömböt.

Fotóriport vagy más összeállítás is elhelyezhető blokk formában.

Ustuvzo ijkecd efgihjnl kie

<p>Buklimerztu klnnoprt sdghl masdf ghjklé cvbnmmtz usij áéíkjhgfd. Sapioztu xcvbnml wettioópó asdfghiklmn btzjlr mungs. Lirt ds. Kéíkjghfda yxcvbnm wertzuj kif. Bidb jik, jilko. Ápoiuztresdaghy litzu kljtísa bo wert iutrszsdff mbcvxyífo élkjghfert isfghklmn ditióásaf poitrze. Rertzí opólékákíjkljmi miutzeasdfg. Kumfjx. Sidid erztumatrq. Mutrewasdfjkl iminoruzs ifj dirt. Mapadirtzu. Fjklögewn isu. Urtzulkjgh kijífe lkjghcwóxyh ertzikl asdfghkjghfderf jsy bertdfgíkl. Mertzí muhj habedefghjklésd sdr ecbvnmrgumi si fjeklsd bonze. Tui klímurt. Buklimerztu klnnoprt sdghl masdf ghjklé cvbnmmtz usij áéíkjhgfd. Sapioztu xcvbnml wettioópó asdfghiklmn btzjlr mungs. Lirt ds. Kéíkjghfda yxcvbnm wertzuj kif. Bidb jik, jilko. Ápoiuztresdaghy litzu kljtísa bo wert iutrszsdff mbcvxyífo élkjghfert isfghklmn ditióásaf poitrze. Rertzí opólékákíjkljmi miutzeasdfg. Kumfjx. Sidid erztumatrq. Mutrewasdfjkl iminoruzs ifj dirt. Mapadirtzu. Fjklögewn isu.</p>	<p>Ápoiuztresdaghy litzu kljtísa bo wert iutrszsdff mbcvxyífo élkjghfert isfghklmn ditióásaf poitrze. Rertzí opólékákíjkljmi miutzeasdfg. Kumfjx. Sidid erztumatrq. Mutrewasdfjkl iminoruzs ifj dirt. Mapadirtzu. Fjklögewn isu. Urtzulkjgh kijífe lkjghcwóxyh ertzikl asdfghkjghfderf jsy bertdfgíkl. Mertzí muhj habedefghjklésd sdr ecbvnmrgumi si fjeklsd bonze. Tui klímurt. Buklimerztu klnnoprt sdghl masdf ghjklé cvbnmmtz usij áéíkjhgfd. Sapioztu xcvbnml wettioópó asdfghiklmn btzjlr mungs. Lirt ds. Kéíkjghfda yxcvbnm wertzuj kif. Bidb jik, jilko. Ápoiuztresdaghy litzu kljtísa bo wert iutrszsdff mbcvxyífo élkjghfert isfghklmn ditióásaf poitrze. Rertzí opólékákíjkljmi miutzeasdfg. Kumfjx. Sidid erztumatrq. Mutrewasdfjkl iminoruzs ifj dirt. Mapadirtzu. Fjklögewn isu.</p>	<p>Mertzí muhj habedefghjklésd sdr ecbvnmrgumi si fjeklsd bonze. Tui klímurt. Buklimerztu klnnoprt sdghl masdf ghjklé cvbnmmtz usij áéíkjhgfd. Sapioztu xcvbnml wettioópó asdfghiklmn btzjlr mungs. Lirt ds. Kéíkjghfda yxcvbnm wertzuj kif. Bidb jik, jilko. Ápoiuztresdaghy litzu kljtísa bo wert iutrszsdff mbcvxyífo élkjghfert isfghklmn ditióásaf poitrze. Rertzí opólékákíjkljmi miutzeasdfg. Kumfjx. Sidid erztumatrq. Mutrewasdfjkl iminoruzs ifj dirt. Mapadirtzu. Fjklögewn isu. Urtzulkjgh kijífe lkjghcwóxyh ertzikl asdfghkjghfderf jsy bertdfgíkl. Mertzí muhj habedefghjklésd sdr ecbvnmrgumi si fjeklsd bonze. Tui klímurt. Buklimerztu klnnoprt sdghl masdf ghjklé cvbnmmtz usij áéíkjhgfd. Sapioztu xcvbnml wettioópó asdfghiklmn btzjlr mungs. Lirt ds.</p>
---	---	---

A tömbös anyagelrendezésnél a szöveg mindvégig hasábj egyforma magas. Szaggatott vonal mutatja, hogy a felső és az alsó rész egy vonalban van, a két oldal magassága egyenlő (1)

Felvetődik a kérdés, hogy tömbön belül szerepelhet-e zászlós elrendezés. Bizonyos esetekben lehetséges. Például: összeállításokat is adhatnak. Közlekedési katasztrófák napja főcímmel számolunk be légi, autó- és hajószerecséftérségekről. Alcímezett kisebb-nagyobb szövegek, illusztrációk az összeállítás részei. Ezekből akkor is blokk lesz, ha egy-két tudósítást zászló formában helyezünk el a tömbön belül.

Tömb alakul ki a több hasábon átmenő szedésből. Például: 11 cicerős szélességű alapszedésnél (a hasábköz 1 ciceró), ha a szedés 23 ciceró.

Az újságokban gyakori az anyag keretezett tömbben történő elhelyezése. A blokk formájú kereten belül a szöveg és illusztráció bármilyen elrendezésű lehet.

Egyedül tömbformákból is tervezhetők változatos újságoldalak.

Sabceg ihjopq Rafehij

Zuv kjhgfedcbal Ncdabefghijklmnopq
nopqrstuvwxyz def ghijklmnop

Bzyioá qwed
bgtz hmök y
ópoáó áuk gau
lefvb ujzt bfd
dfbyam zt!
Mmíköl wqs x
ókr itzji úlúd
rgnio skujdf
svvb. Frth?
Srtzu ztgnhi ól
awc zghjuoiok,
nhzu jmókiolu
áplumt fji as-

Ékj huz frtzy
qzwmhn.
Érdzh, úpéast
vwzjépoizuj njj
df íomn njvex
qwépoizua óun
vrtgéb loj m.
Hvi póá lógdíu
vmóú líkjhgfn
tzgh éáloi ósdf
fss! Frbióájs
ghz tgbvfredci
Mmíköl wqs x

asd dfg hijk-
léi kjhgd. Óil
qóóya ásdáfhg
aef. Gtzm, fytz
tzuf iotúlk.
Óyff (óúm) ú,
qdbjoo njk tli
Bzyioá qwed
bgtz hmök y
ópoáó áuk gau
lefvb ujzt bfd
dfbyam zt!
Mmíköl wqs x

awc zghjuoiok,
nhzu jmókiolu
áplumt fji as-
mbyn cuóq wd
edcolnh ztzw
úlogd. Íngzqx
quuífse rt fjkk
ósdf ó mkfol-
qwrbl kíó nhg.
Ékj huz frtzy
qzwmhn.
Érdzh, úpéast
vwzjépoizuj njj

A BCDEF

Yrtzuj úóok írtzyú
aqwedcbn ókjhg áóóéi
úmn bgzchnm jukóúú
asqwl Werf bgzchni
thj uóepóli rfvcdztzui
vfred. Frnmóki.
Ásdf. Ghjklé áóúóómn
bcvxy qwer tz uóopýú-
óó, ikóúlopéóú. Fztzjú
sswqcv.
Íjümjht vdwz xy. Bui
focvz zhnmuóúú irtedi
áóéi polú, mjznhmóú
dóúv Vrtzhb!
Cnjúóépo Follúókiujy

2

4

Ogijqorst vonrpieghijkln

Ékj huz frtzy
qzwmhn.
Érdzh, úpéast
vwzjépoizuj njj
df íomn njvex
qwépoizua óun
vrtgéb loj m.
Hvi póá lógdíu
vmóú líkjhgfn
tzgh éáloi ósdf
fss! Frbióájs
ghz tgbvfredci
Mmíköl wqs x

NOABCDEF

Mévt cuú íomnóúóóómn
úé áwqégnel en Bzzyioá
qwed bgtz hmök y
ópoáó áuk gau
lefvb ujzt bfd
dfbyam zt!
Mmíköl wqs x
ókr itzji úlúd
rgnio skujdf
svvb. Frth?
Srtzu ztgnhi ól
awc zghjuoiok,
nhzu jmókiolu
áplumt fji as-

Wargjégnéáthéúú

Tömök az úségoldaleken (2-5). Föclm és alcim alatt négyhasábos szöveg. Keretezett két-hasábos anyag. (2) Háromhasábos cím. A szöveg-szedés másfél hasábos. Az alapszóösszegű szöveget három szöveg közt alcim tagolja. (3) Két blokk: Jobboldali, a keretben cím, szöveg, rajt és képalakítás (4). Tömök az anyagszerkezetes akkor is, ha többféle elem szerepel benne. E modellnél a fő-cím, a félkövérrel szedett kéthasábos lid, a szöveg, két szöveg közti alcim, két illusztráció és képalakítás, valamint a beosztás együtt alkotja a blokkot (5)

3

Hdsqyzóijlcf hiprtup

Nabcde fghjipon

Zegjlk lomarstuwzy lúhge
fejjl inmnprst Sabcdefgh

Ásdf. Ghjklé áóúóómn
bcvxy qwer tz uóopýú-
óó, ikóúlopéóú. Fztzjú
sswqcv.
Íjümjht vdwz xy. Bui
focvz zhnmuóúú irtedi
áóéi polú, mjznhmóú
dóúv Vrtzhb!
Cnjúóépo Follúókiujy

Mvjngv gmgzjkóóúú tzi
fews. Bzhnmj uik Swaj
yaqw oder! Ynmóúóóú
cde? Óóóóó frtg hazim
vdjki mh gtrfbóúywg
rhmd.
Fiyx cderfvbgtz nhzuú
bnmóvxc sd fertghn,
bcnjh poizuz rztuúóúú
cvbpr úlóuz-xyz refcbe.
Yrtzuj úúóóók írtzyú
aqwedcbn ókjhg áóóéi
úmn bgzchnm jukóúú
asqwl Werf bgzchni
thj uóepóli rfvcdztzui
vfred. Frnmóki.
Ásdf. Ghjklé áóúóómn

Mvjngv gmgzjkóóúú tzi
fews. Bzhnmj uik Swaj
yaqw oder! Ynmóúóóú
cde? Óóóóó frtg hazim
vdjki mh gtrfbóúywg
rhmd.
Fiyx cderfvbgtz nhzuú
bnmóvxc sd fertghn,
bcnjh poizuz rztuúóúú
cvbpr úlóuz-xyz refcbe.
Yrtzuj úúóóók írtzyú
aqwedcbn ókjhg áóóéi
úmn bgzchnm jukóúú
asqwl Werf bgzchni
thj uóepóli rfvcdztzui
vfred. Frnmóki.
Ásdf. Ghjklé áóúóómn

Babcd egij kmln poqrstyigecpsr

Pasdf il. Ápirt
asd dfg hijk-
léi kjhgd. Óil
qóóya ásdáfhg
aef. Gtzm, fytz
tzuf iotúlk.
Óyff (óúm) ú,
qdbjoo njk tli
Bzyioá qwed
bgtz hmök y
ópoáó áuk gau
lefvb ujzt bfd
dfbyam zt!
Mmíköl wqs x

awc zghjuoiok,
nhzu jmókiolu
áplumt fji as-
mbyn cuóq wd
edcolnh ztzw
úlogd. Íngzqx
quuífse rt fjkk
ósdf ó mkfol-
qwrbl kíó nhg.
Ékj huz frtzy
qzwmhn.
Érdzh, úpéast
vwzjépoizuj njj
df íomn njvex
qwépoizua óun
vrtgéb loj m.
Hvi póá lógdíu
vmóú líkjhgfn
tzgh éáloi ósdf
fss! Frbióájs
ghz tgbvfredci
Mmíköl wqs x

ghz tgbvfredci
vwzjépoizuj njj
df íomn njvex
qwépoizua óun
vrtgéb loj m.
Hvi póá lógdíu
vmóú líkjhgfn
tzgh éáloi ósdf
fss! Frbióájs
ghz tgbvfredci
Mmíköl wqs x

A badeceghi

lefvb ujzt bfd
dfbyam zt!
Mmíköl wqs x
ókr itzji úlúd
rgnio skujdf
svvb. Frth?
Srtzu ztgnhi ól
awc zghjuoiok,
nhzu jmókiolu
áplumt fji as-
mbyn cuóq wd
edcolnh ztzw
úlogd. Íngzqx
quuífse rt fjkk
ósdf ó mkfol-

Rafbedefgh

asf. Gtzm, fytz
tzuf iotúlk.
Óyff (óúm) ú,
qdbjoo njk tli
Bzyioá qwed
bgtz hmök y
ópoáó áuk gau
lefvb ujzt bfd
dfbyam zt!
Mmíköl wqs x
ókr itzji úlúd
rgnio skujdf
svvb. Frth?
Srtzu ztgnhi ól
awc zghjuoiok,
nhzu jmókiolu
áplumt fji as-

Sijklnmnop

Awqwl mjuasi
asd dfg hijk-

2

3

4

Kövugejijklmno lponmstuvwxyzólijfeca

Fiyx cderfvbgtz nhzuú
bnmóvxc sd fertghn,
bcnjh poizuz rztuúóúú
cvbpr úlóuz-xyz refcbe.
Yrtzuj úúóóók írtzyú
aqwedcbn ókjhg áóóéi
úmn bgzchnm jukóúú
asqwl Werf bgzchni
thj uóepóli rfvcdztzui
vfred. Frnmóki.
Ásdf. Ghjklé áóúóómn

Wargjégnéáthéúú

Sabedefghijklmnopqrs

Pasdf il. Ápirt
asd dfg hijk-
léi kjhgd. Óil
qóóya ásdáfhg
aef. Gtzm, fytz
tzuf iotúlk.
Óyff (óúm) ú,
qdbjoo njk tli
Bzyioá qwed
bgtz hmök y
ópoáó áuk gau
lefvb ujzt bfd
dfbyam zt!
Mmíköl wqs x

Ékj huz frtzy
qzwmhn.
Érdzh, úpéast
vwzjépoizuj njj
df íomn njvex
qwépoizua óun
vrtgéb loj m.
Hvi póá lógdíu
vmóú líkjhgfn
tzgh éáloi ósdf
fss! Frbióájs
ghz tgbvfredci
Mmíköl wqs x

Oféghijklmnopqrs

lefvb ujzt bfd
dfbyam zt!
Mmíköl wqs x
ókr itzji úlúd
rgnio skujdf
svvb. Frth?
Srtzu ztgnhi ól
awc zghjuoiok,
nhzu jmókiolu
áplumt fji as-

awc zghjuoiok,
nhzu jmókiolu
áplumt fji as-
mbyn cuóq wd
edcolnh ztzw
úlogd. Íngzqx
quuífse rt fjkk
ósdf ó mkfol-

5

□ 2. Zászló forma. A zászló forma – mint a név is mutatja – azt jelenti, hogy az elhelyezés módja zászló-szerű. Jellegzetessége az, hogy: *egy vagy több hosszán lefutó hasáb mellett az anyag többi része rövidebb hasábon vagy hasábokon tömbszerűen helyezkedik el.*

A klasszikus elhelyezésnél a zászló rövidebb része jobbra fordul. Ezt *szabályos* zászlónak nevezik. Alkalmazzák a *fordított* zászlót is, amikor a rövidebb rész balra fordul.

A zászló formánál kialakult az a szokás, hogy a rövidebb tömbben elhelyezett részben hasáboként legalább 10–15 szedett sor legyen.

Ennél az anyagelrendezésnél is fennáll, hogy a szedésvariációk, alcímek, illusztrációk stb. a zászló alkotórészei.

Lehet-e tömb a zászlón belül? Lehet! Ilyenkor a tömb a zászló formának egyik eleme. Például az új irodalmi Nobel-díjasokról írott háromhasábos riportban egyhasábos keretben közöljük azok névsorát, akik előzőleg kaptak irodalmi Nobel-díjat.

A zászló formához sorolják a ritkán használt dupla zászlót. *T formá-nak* nevezik. Jellegzetessége az, hogy a középső hasáb a leghosszabb, a bal és jobb oldalon pedig a rövidebb része van. A rövidebb tömbök magassága egyforma. A középső rész több hasábos is lehet. Ugyanígy a kétoldali tömb is lehet több hasábos.

Szabályos zászló. Az első hosszabb hasáb mellett két rövidebb (6). (A szaggatott vonal a forma kiemelésére szolgál.) A jobbra forduló zászlót nevezik szabályos zászlónak

Ustuvzo ijkecd efgihjnl kie

Buklimertzu klmnopr sdghj
masdf fghjkl cvbnmmtz usj
iékjghfd. Sapioztu xcvbnmi
wetiöppöb asdfghiklmn btzjlr
mungs. Lirt dis.

Kélkjghfda yxcvbnm wertzuj
kif. Bidb jik, jilko.

Ápoiuztresdaghj litzu kljtisa
bo wert iutrasasdf mnbcvxyifö
éikjghfert isfghklmn ditiösaf
poitrze. Rertzi opölékákjijimi
miutzasasdf. Kumfjx. Sidlid
ertzumatrq.

Mutrewasdfijk limunoruzs ifj
dirt. Mapadirtzu. Fjklügewna
isu.

Urtzulkjhg kijife ikjghewöxyh
ortizkl asdfghjklghfderf jaijy
bertdfigkl.

Mertzi muhj habedefghujksidf
sdtv ecvbnmrgumi si fjeklisd
bonze. Tui klimurt.

Buklimertzu klmnopr sdghj
masdf fghjkl cvbnmmtz usj
iékjghfd. Sapioztu xcvbnmi
wetiöppöb asdfghiklmn btzjlr
mungs. Lirt dis.

Kélkjghfda yxcvbnm wertzuj
kif. Bidb jik, jilko.

Ápoiuztresdaghj litzu kljtisa
bo wert iutrasasdf mnbcvxyifö
éikjghfert isfghklmn ditiösaf
poitrze. Rertzi opölékákjijimi
miutzasasdf. Kumfjx. Sidlid
ertzumatrq.

Mutrewasdfijk limunoruzs ifj
dirt. Mapadirtzu. Fjklügewna
isu.

Urtzulkjhg kijife ikjghewöxyh
ortizkl asdfghjklghfderf jaijy
bertdfigkl.

Mertzi muhj habedefghujksidf
sdtv ecvbnmrgumi si fjeklisd
bonze. Tui klimurt.

Buklimertzu klmnopr sdghj
masdf fghjkl cvbnmmtz usj
iékjghfd. Sapioztu xcvbnmi
wetiöppöb asdfghiklmn btzjlr
mungs. Lirt dis.

Kélkjghfda yxcvbnm wertzuj
kif. Bidb jik, jilko.

Ápoiuztresdaghj litzu kljtisa
bo wert iutrasasdf mnbcvxyifö
éikjghfert isfghklmn ditiösaf
poitrze. Rertzi opölékákjijimi
miutzasasdf. Kumfjx. Sidlid
ertzumatrq.

Mutrewasdfijk limunoruzs ifj
dirt. Mapadirtzu. Fjklügewna
isu.

Urtzulkjhg kijife ikjghewöxyh
ortizkl asdfghjklghfderf jaijy
bertdfigkl.

Mertzi muhj habedefghujksidf

Buklimertzu klmnopr sdghj
masdf fghjkl cvbnmmtz usj
iékjghfd. Sapioztu xcvbnmi
wetiöppöb asdfghiklmn btzjlr
mungs. Lirt dis.

Kélkjghfda yxcvbnm wertzuj
kif. Bidb jik, jilko.

Ápoiuztresdaghj litzu kljtisa
bo wert iutrasasdf mnbcvxyifö
éikjghfert isfghklmn ditiösaf
poitrze. Rertzi opölékákjijimi
miutzasasdf. Kumfjx. Sidlid
ertzumatrq.

Mutrewasdfijk limunoruzs ifj
dirt. Mapadirtzu. Fjklügewna
isu.

Urtzulkjhg kijife ikjghewöxyh

Mertzi muhj habedefghujksidf
sdtv ecvbnmrgumi si fjeklisd
bonze. Tui klimurt.

Buklimertzu klmnopr sdghj
masdf fghjkl cvbnmmtz usj
iékjghfd. Sapioztu xcvbnmi
wetiöppöb asdfghiklmn btzjlr
mungs. Lirt dis.

Kélkjghfda yxcvbnm wertzuj
kif. Bidb jik, jilko.

Ápoiuztresdaghj litzu kljtisa
bo wert iutrasasdf mnbcvxyifö
éikjghfert isfghklmn ditiösaf
poitrze. Rertzi opölékákjijimi
miutzasasdf. Kumfjx. Sidlid
ertzumatrq.

Mutrewasdfijk limunoruzs ifj

Equighande

Nefeghij klmnopqrstuv
defghijklmnopqrstuv

Bejókó góvó
sárga lények
désórá úgys átít
díszem est!

awcs zöghóvók
alhta írókóvók
áglóvók fúj a-
mívón cógóvó
edgólók úgys
tízpéd ígérge
qóvafés es hí-
dóvó t o m o

Híví póá ígéfú
vóvó líkghófú
tígú fókú súf

Nír bojókóvó
adókóvá tu fú jén
anúcsókóvókú

Defghijk
Mémól óvó a
sókr lény ílléd
regló cósóvók
svóv. Fmht í
Sítuvó zéghók íl

edgólók úgys
tízpéd ígérge
qóvafés es hí-
dóvó t o m o

Zegijk lomrstuw
vígóvó íóvó m
Hívó póá ígéfú
vóvó líkghófú
tígú fókú súf

Nír bojókóvó
adókóvá tu fú jén
anúcsókóvókú

Ucamiv
Lískóvók. Hív
bókó. Góvókóvók
bertuzóvókóvók
kóvókóvók

Zegijk lomrstuw
vígóvó íóvó m
Hívó póá ígéfú
vóvó líkghófú
tígú fókú súf

Jóakóvók

Helytelenül zászlónak gondolják, de felugrásnak nevezik az olyan elrendezést, amikor a cikk az oldal alján kezdődik, és a folytatást felugrik a következő hasábra. A hibát tetézi, hogy a főcímtől eltávolodik a szöveg egy része. Az ilyen megoldás mindenképpen helytelen. A zászló összefüggő egység, alkotóelemei nem választhatók el.

A szabályos, fordított vagy T zászló formának a mozgalmassabb oldalkép tervezésében van szerepe. Egyedül zászlókból nem lehet teljes oldalt tervezni, tördelni.

□ **3. Szabad forma.** Ami formailag nem a tömb vagy a zászló valamely változata, az szabad forma. Megjelenési alakja sokféle.

A szabad elrendezés egyik jellegzetessége, hogy a hasáboúk magassága különböző. Például négyhasábos szövegűnél minden hasábnak más a magassága. A hasábmagasságok tervezett variációja mozgalmasságot, jó ritmushatást kelt.

Abcdgijhnlortyz

Dahgók líjónno
Hókóvók óvó a
sókóvók ígéfú
vóvó líkghófú
tígú fókú súf

Hókóvók óvó a
sókóvók ígéfú
vóvó líkghófú
tígú fókú súf

Hókóvók óvó a
sókóvók ígéfú
vóvó líkghófú
tígú fókú súf

Hókóvók óvó a
sókóvók ígéfú
vóvó líkghófú
tígú fókú súf

Cytopz djefta
Hókóvók óvó a
sókóvók ígéfú
vóvó líkghófú
tígú fókú súf

Hókóvók óvó a
sókóvók ígéfú
vóvó líkghófú
tígú fókú súf

Hókóvók óvó a
sókóvók ígéfú
vóvó líkghófú
tígú fókú súf

Hókóvók óvó a
sókóvók ígéfú
vóvó líkghófú
tígú fókú súf

Ustuvzo ijeked efgihjnl kie

Ustuvzo ijeked efgihjnl kie
Ustuvzo ijeked efgihjnl kie
Ustuvzo ijeked efgihjnl kie

Ustuvzo ijeked efgihjnl kie
Ustuvzo ijeked efgihjnl kie
Ustuvzo ijeked efgihjnl kie

A zászló formában a címen és szövegen kívül több más elem is szerepelhet. Most illusztráció, három alcím és képaláírás illeszkedik a szabályos zászlóalakzatba (7)

A zászlós elrendezés egyik formája a Talak. Itt két rövidebb szövegtömb között fut le a hosszabb hasáb (A szaggatott vonal a T formát rajzolja meg) (8)

Talak illusztrációkkal. A T formájú zászlót nyolc elem alkotja; 1. A főcím. 2. Az eltérő sorszámságú szöveg. 3. Az átmeneti, félkörívű szaggatott bevezetővonal. 4. A két szövegi részt elválasztó illusztráció. 5. A két szövegi részt elválasztó illusztráció. 6. A két illusztráció. 7. A képaláírások. 8. A beosztások (9)

Három, zászlósan elhelyezett anyag az oldalon. 1. Hatásosabb szabályos zászló. 2. Talakú, két illusztrációval. 3. Fordított zászló, amikor a rövidebb tömbbel indul a zászló szövege (10)

Mabced fghijklmn pqrstuv

Mabced fghijklmn pqrstuv
Mabced fghijklmn pqrstuv
Mabced fghijklmn pqrstuv

Ndefghijklmno Babcdefghijkl
mnopqrstuv
Imnopqrstuv yzabcd

ABCDEF GHIJKLMNO PQ
RSTUVW XY Z
Mabced fghijklmn pqrstuv

Mabced fghijklmn pqrstuv
Mabced fghijklmn pqrstuv
Mabced fghijklmn pqrstuv

Mabced fghijklmn pqrstuv
Mabced fghijklmn pqrstuv
Mabced fghijklmn pqrstuv

Mabced fghijklmn pqrstuv
Mabced fghijklmn pqrstuv
Mabced fghijklmn pqrstuv

Példa egy szabadforma-változat kialakulására: a 6 hasábos újság-oldalra riport, tudósítás és tárcza kerül. A tárcza közepre állított 4 hasáboz tömb. A tudósítás címe és elhelyezése 6 hasáb. Így a riport szövege végigfut az első hasábon, a 2., 3., 4. és 5. hasábban a tárcza felett van, s a 6. hasáb ismét lefut. A riport tehát szabad formában került az oldalra. Vegyes tördelés alakul ki az oldalban a szabad és a tömb formából.

Hangsúlyozni kell, hogy a tömb vagy zászló forma hibás alkalmazása nem szabad forma. A tervezetlen lapokban néha a tömb utolsó hasábjába néhány sorral rövidebb. Ez hiba és csúnya. Nem tömb, nem zászló, még kevésbé szabad forma, hanem tipográfiai rendtelenség.

Szimmetrikus oldalakon is keletkezhetnek szabad formák. Ilyen a bemutatott oldal (13).

A szabad forma természetesen nemcsak a címre és a szövegre vonatkozik. A formán belül bármilyen elem elhelyezhető.

Több szabad formájú anyag ritkán kerül egy oldalra.

A szabad forma leggyakoribb megjelenési alakja az, amikor a hasáboz magassága tervezetten különböző (11)

A szimmetrikus oldalelképés miatt a két háromhasáboz — a riport és a tudósítás — szabad formában került az oldalra. A zászlószerű megoldás megtehető, mert — mint a szaggatott vonalak mutatják — minden hasábnak más a magassága. A forma tehát csak emlékeztet a zászlóra (12)

Ugyancsak szimmetrikus oldal, hirdetésekkel. A két háromhasáboz tudósítás szabad elrendezésű. (13)
Szabadon elrendezett cím és két illusztráció (14)

11

ABCDEFGHIJK

<p>Jelki abszolgti ariszoltopgólá mra. Likermert. Hasi bert. Csaszterjú betiszoltopgólá kónoppr. Zai jel. Audgólákn asdóglákn Big tye. Neri bagazógné adóglákn ki-fu j menteszoltopgólá arisz. Tartászi rit. Móra st. Tísd Csuar Hgk jf gruvók. Tankozgólé as. Rákó okitk csmat. Extral szszovód. Hálóder ugólu feruztam. Lencs abszolgti kőkónozkaszó ruzú. Kú h fú szeszol. Músi kónoppruzay tók. Fudóri asógló gylitén. Hálóder ugólu feruztam. Szágló uperi eil asdógláknazng jst. Rona frézal bodókmérsz lú alóglákn. Duji zati. Mújágászi jelé erényen.</p>	<p>rud. Kú h fú merrthú. Músi kónoppruzay tók. Móra st. Tísd Csuar Hgk jf arisz. Fudóri asógló gylitén. Szágló uperi eil asdógláknazng jst. Rona frézal bodókmérsz lú alóglákn. Duji zati. Mújágászi jelé erényen. Jelki abszolgti ariszoltopgólá mra. Likermert. Hasi bert. Csaszterjú betiszoltopgólá kónoppr. Zai jel. Audgólákn asdóglákn Big tye. Neri bagazógné adóglákn ki-fu j menteszoltopgólá arisz. Tartászi rit. Móra st. Tísd Csuar Hgk jf gruvók.</p>	<p>Jel. Audgólákn ariszoltopgólá mra. Likermert. Hasi bert. Csaszterjú betiszoltopgólá kónoppr. Zai jel. Audgólákn asdóglákn Big tye. Neri bagazógné adóglákn ki-fu j menteszoltopgólá arisz. Tartászi rit. Móra st. Tísd Csuar Hgk jf gruvók.</p>
---	---	--

13

Hedcb Imnotuv degfcbjknopgrstyu

... (text) ...

Refihedcbajkqo mnopgrstyu

... (text) ...

Refefot zsecb

Zadeghejkonquvnrs

Black and White

12

Kövugejki mno zélmónstók

Cimknopry recdlík mosrofec

Glyf vzküwd óstvru

Zadeghejkonquvnrs

... (text) ...

14

Black and White

Az újságírás műfajai és a tipográfia

Az újságírás műfaja, műfajcsoportja befolyásolja a tipográfiát, az elrendezést, a formát, a tördelést. Az újság profilja és mérete külön meghatározóként jelentkezik az anyag megjelenítésénél.

A sajtóműfajok olvasóhoz történő közvetítése a tartalomból indul ki.

A műfaj és a tipográfia összefügg. Mégsem lehet az újságírás minden műfajának megjelenítését megváltoztathatatlan tipográfiai rendszerbe foglalni. Kialakult egy-egy sajtóműfaj hagyományos vagy szokásos tipográfiája. *A megjelenítésnek több variációja lehet. (A változatosság az irodalmi műfajoknál is megtalálható.)*

A következőkben a sajtóműfajok lexikális meghatározását, a tipográfia kérdéseit, a megjelenítés lehetőségeit és változatait vizsgáljuk. Itt jegyezzük meg, hogy az újságírásban ugyan megtalálhatók a tiszta műfajok, de nem mindig. A műfajok határvonalai elmosódhatnak. Gyakori eset, hogy a műfajok keverednek. A sajtóműfajok, műfajcsoportok, műfajcsaládok rendszerezésére több lehetőség kínálkozik. A rendszerezés elvi, módszertani és terminológiai problémái még mindig sok vitára adnak okot. Ezért van többfajta rendszerezés az újságírás műfajainak megállapítása során.

Vezércikk az első oldalon. A két szöveghasáb között nincs választóvonal. A publicisztika melletti hasábjelvény a szokástól eltérő, félkövér

A sajtóműfajok lehetővé teszik, hogy az újságírók különbözőképpen dolgozhassák fel, írják meg anyagait. Kiválaszthatják a legjobbnak tartott megoldást, illetőleg a legalkalmasabb műfajt.

Az újságírók munkájához tartozik az is, hogy a *megírás*kor számoljanak a tipográfiával is. Tipogén kéziratot vár a tervezőszerkesztő, a tördelőszerkesztő. Olyan kéziratot, amely alkalmas a szép tipográfiai megoldásra. A tipogén kézirat alapján tervezett cím- és szövegszedés az olvasó számára esztétikai élményt nyújt, figyelmét fokozottan felhívja

az anyagra. A címeiktől, a liden és a szövegreszeken át, a befejező részig rengeteg alkalom kínálkozik az újságíró számára, hogy tipogén kéziratot adjon.

Vizsgáljuk meg egyenként a műfajokat és megjelenési formájukat.

A publicisztika a közvetlen politikai befolyásolás eszköze. Elvi állásfoglalásra késztetés közügyekben. Ugyanakkor *véleményformálás, agitáció.* A publicisztika témája az élet, a világ. A kultúra, a társadalmi kérdés, a gazdasági esemény vagy éppen a sport is téma.

A publicisztika válfajai: a vezércikk, a belső publicisztika, a kommentár, a glossza és a nyílt levél.

□ **Vezércikk.** A vezércikk a szerkesztőség vagy a publicista állásfoglalása. A vezércikk egy-egy kérdés alapos vizsgálata a publicisztika eszközeivel.

Általában a címlapon, az oldal élén helyezük el (1). Ma az egy-egy kéthasábos vezércikk az szokásosak. Az oldalas vezércikk ritkák. Néhány napilap az első oldal utolsó hasábjára tördeli a vezércikket (2).

Az olyan sajtótermékek, amelyeknek külön borítólapjuk van – például hetilapnál, folyóiratnál –, a *második* vagy a *harmadik oldal* a vezércikk szokásos helye. Az angol és amerikai sajtó egy részében rövid szerkesztőségi cikk van a címloldal első hasábján. A vezércikket vagy vezércikkeket valamelyik páratlan belső oldalon, két- vagy háromhasábos lapfej alatt közlik Angliában, Amerikában stb.

Amióta egyes lapokban az élőfejben Véleményünk vagy más rovatcím van, gyakran belső oldalra jelennek meg az addig címdoldalon szerepelt vezércikkek is. (A publicisztika más válfája is kerülhet a rovatba.)

A vezércikk tipográfiája egyszerű. A szövegzedés legtöbbször megegyezik az alapszélességgel. Petit vagy borigsz antikvárból szedik, kurzíválás vagy ritkítás ritkán fordul elő. Néhány lap félkövérből szedeti a vezető publicisztikát. Több hasásbó vezércikknél a hasások között nem helyeznek el hasábléniát, hanem beosztást hagynak. A vezércikk mellett függőleges választóvonal 1–2 ponttal erősebb a többinél.

A vezércikk címének szövege tömör. A címet vegyes címtipográfia esetén klasszicista antikvárból vagy groteskból szedetik. A vezércikket tömbösen tördelik.

□ **Belső publicisztika.** A belső publicisztika nemcsak formái, hanem tartalmi megjelölés is lehet (3). A témaválasztásban a subjektív látásmód érvényesül.

A belső publicisztika legjelentősebb – és ma – különösen gyakori műfaját belső vezércikknek is nevezik. Egyik páratlan oldalra vagy a Publicisztika-rovatba kerül. A szövegzedés több változatra nyújt módot. Lehet: a lap alapszedés-szélessége, lehet annál szélesebb. Például a háromhasásbó belső vezércikk sorszálessége másfél hasáb. Ha több belső vezércikk van, a cím típusa és fokozata ugyanaz.

A címdoldalon kéthasásbó szedéssel jelenik meg a vezércikk. Ez a formabontás – a publicisztika ilyen elhelyezése – néhány naplón és hetilap jellegzetessége (2). Belső vezércikk páratlan oldalán. A negyhásbó újságoldalon a riport után használt félkövér választóvonal is kiemeli a belső publicisztikát. Két belső vezércikket közölnek. Itt az egyik címet kurzívból, a másikat állóából szedették (3).

A belső publicisztika szövegében rövid részek kurzíválása vagy ritkítása – mint kiemelés – előfordul.

A címszedés vegyes címtipográfia esetén rendszerint klasszicista antikva.

Találkozunk keretbe foglalt belső vezércikkkel. Ez azért megtévesztő, mert a keretezés más publicisztikai válfaj jellegzetessége. A belső publicisztikát ugyancsak tömbösen tördelik.

□ **Kommentár.** Egyre gyakrabban jelenik meg a lapokban kommentár, amely valamilyen hírhez vagy

eseményhez kapcsolódik. Azt világítja, illetőleg magyarázza meg. Esetleg a következményekre mutat rá. Hírmagyarázatnak is nevezzük. A kommentár ily módon az alapinformáció kivül háttéranyagot, bővebb tájékoztatást ad. A kommentárt sokan a politikatá szűkítik le. Ez helytelen. A hírmagyarázat olyan sokrétű, mint a sajtó témái, rovatái.

A hírmagyarázat címe és szöveg-tipográfiája olyan, mint a vezércikké. Szokássá vált, hogy alcímekkel tagolják a kommentárt. Újabbban, főleg a külpolitikai és gazdasági hírmagyarázat egyik eleme az illusztrá-

Knop tytyfed obnog torhigeb basukzy gefcd

Paris-Moszkva kebcaputyz qxá
Szaud-Arábia a dcgfiijk mrop

Afrika dcgfiijk mrop

knop tytyfed obnog torhigeb basukzy gefcd
 Paris-Moszkva kebcaputyz qxá
 Szaud-Arábia a dcgfiijk mrop

knop tytyfed obnog torhigeb basukzy gefcd
 Paris-Moszkva kebcaputyz qxá
 Szaud-Arábia a dcgfiijk mrop

knop tytyfed obnog torhigeb basukzy gefcd
 Paris-Moszkva kebcaputyz qxá
 Szaud-Arábia a dcgfiijk mrop

knop tytyfed obnog torhigeb basukzy gefcd
 Paris-Moszkva kebcaputyz qxá
 Szaud-Arábia a dcgfiijk mrop

4

ció: térkép, rajzos grafikon vagy más grafika. Előfordul, hogy az anyagot és az arról szóló kommentárt egymás alá tördelik. A hirmagyarázatot tömbösen helyezzzük el. A tárcaszűrőn tördelt kommentár a műfaj és az elhelyezés ellentmondása.

A kommentár rendszerint abban a rovatban jelenik meg, amely a megírt témához tartozik, de elképzeltethető, hogy például a Véleményünk elnevezésű *publicisztikai oldalra kerül.*

□ *Glossza.* A glossza satirikus – maró vagy csipkelődő – szójelgyezet, megjegyzés, amelynek csattanója van. Megjelenítésére sok lehetőség van. A szöveg szedése lehet antik-

va, kurzív vagy félkövér. A glosszát általában jellegzetes keretben adják. Megszokott, hogy a keret megszakított felső részébe kerül a rovatcím, vagy a glossza címe (5). Vegyes címtipográfiánál még kézírásat utazó címe is lehet a széljegyzetnek.

□ *Nyílt levél.* A nyílt levél a publicisztika subjektív formája. Megírása levszerű. Ez határozza meg tipográfiáját. Gyakori a kéthasábos szedés, antikvából vagy kurzívból. A nyílt levél a témát tárgyaló rovatba, illetőleg oldalra kerül, tömbös elhelyezésben. A nyílt levél címét klasszicista antikvából vagy nem erős groteszkból szedik. E publi-

Kommentár az 5. oldal két utolsó hasábján. A hirmagyarázat térképe érdekes nyitány (4)

DIE ILLUSTRATION

knop tytyfed obnog torhigeb basukzy gefcd
 Paris-Moszkva kebcaputyz qxá
 Szaud-Arábia a dcgfiijk mrop

knop tytyfed obnog torhigeb basukzy gefcd
 Paris-Moszkva kebcaputyz qxá
 Szaud-Arábia a dcgfiijk mrop

knop tytyfed obnog torhigeb basukzy gefcd
 Paris-Moszkva kebcaputyz qxá
 Szaud-Arábia a dcgfiijk mrop

Jellegzetes keretben, átmenő szózással jelenik meg a glossza a páratlan oldalon, a szokott helyen (5)

isztika címe is megengedi a kézírás utazó címetüket, sőt a rajzolt rovatfejlet.

□ *A/lld.* A lead annyira meghonosodott, hogy már „lld”-nek írják. A lid lényegében *bevezető*, és eredetileg a hírnél, tudósításnál található. Az újságírás több műfajánál hasznosítják. A bevezető az esemény lényegét adja. Ezért a *lid* a *gyors információátadás egyik bevált eszköze.*

A műfajméletek több lidváltozatot és típust írnak le. A bevezetőnek kettős célja van: 1. Az olvasóval közli a legfontosabbat. 2. További olvasásra készítet; mert felkelti a figyelmet. A lid szerepéből adódik,

Behg ijkl oprst uycb a higfe befhgij lmko

Továbbra ismét meg-
győződésünk, hogy a
szöveg szerkesztésénél
fontosabb a tartalom
szövegezésénél is.
A szöveg szerkesztésénél
fontosabb a tartalom
szövegezésénél is.

Amikor a szöveg szerkesztésénél
fontosabb a tartalom
szövegezésénél is.

Ötlet zovpkih vghdstruytzi klifh

Wyszak, a hírek
szövegezésénél
fontosabb a tartalom
szövegezésénél is.

Amikor a szöveg szerkesztésénél
fontosabb a tartalom
szövegezésénél is.

Félfkövérből szedett, nagyobb fokozatú lid az oldalas információ előtt (6). A címrend szerkesztés, félfkövérből adott bevezetővel indít (7). A címrend szerkesztés, félfkövérből adott bevezetővel indít (7). A címrend szerkesztés, félfkövérből adott bevezetővel indít (7).

Nadrijepce kvicu-fgdu vynokjehce Dapoguce

Jort zvyujkih
knopry recd

Sok esetben a hírek
szövegezésénél
fontosabb a tartalom
szövegezésénél is.

Zno rstjih gfeebi

Amikor a szöveg szerkesztésénél
fontosabb a tartalom
szövegezésénél is.

Így a hírek szerkesztésénél
fontosabb a tartalom
szövegezésénél is.

lantásra mutathatja az esemény, cselekmény, fejlemény értékét (6, 7, 8).

Gyakori kérdés, hogy a terjedelem meghatározza-e a lidrend-szer?

Szerintünk: nem! Példák erre azok a lapok, amelyek a rövid információkat is félfkövérből szedett lid-ek indítják.

Kialakult a lidsztori. Ez leginkább a hírszolgálati irodák gyorsjelentéséhez hasonlítható. Tömör szöveg ismerteti, hogy mi történt. A szöveget úgy írják, hogy aki nem olvas mást, mint a címet és a lidet: minden lényegesről tudomást szerezh.

A lidet a szerint is csoportosítják, hogy mit tartalmaz az első mondat. E szerint van: ki-, mikor-, hol-, mi-ért- és hogyan-lid is.

Kialakult az a szokás, hogy a lidet más szövegbetűből és nagyobb fokozatból szedik. Az egyhasábos lid ritka, a két-három hasábos a gyakoribb. A legtöbb angol lap 12, 14 pontos írásból szedeti a lidet. Iniciáléval kezdű és az első szó verzál. A lid ezeknél következetes szerkesztésmóddá válik. A betűtípusok fokozatának csökkenése az információ - fontos, kevésbé fontos, mellékes - értékrendjét követi. Ez a módszer hatásos.

A rövid lidet félfkövér verzálból is lehet szignálni. Ez külön kiemelés.

Hetilapokban számos lehetőség van a lid elhelyezésére. Például felcím helyett közlik. Néhány újság a bevezető részt keretezéssel is kiemeli.

Ruxotegtedca mfrq tuh

Ikijecba op njilsuivy uvz ifedcab

Dhijklé aóiuóm nbvc
óáópu éiuúó loiku
yxc vbnmóü ióúúé I
óáóü péúúú okmñj
yxac sqwvbf ergnm
l kjh gfdsa qwer tzu
ghijklé aóiuú ómnb
ópo luztr ewqasd fgl
zhu tgbvfr edcxw wq
úóóó úieóp úókúu jr
qwert zuiopó áél kjh

Zvutjef ghijknmorm tyxzonl gig febpzx wlihgedcbsr

hogy annak találó és hatásos legyen a szövege. Éppen ezért megírása, az egyszerűség mellett nagy gondosságot követel. A lid jó értelemben vett érdekes, izgalmas kezdés, indítás.

A bevezető terjedelmét sokszor az újságlírás műfaja is meghatározza. Így például a riport vagy az interjú lidszövege 10-15 vagy még több szedett sor is lehet.

A napilapok kialakítják, megtervezik saját lidszövegeiket. Sok lapnál az a vélemény, hogy a bevezető a folyó szöveg nyitánya, tehát nincs szükség külön kiemelésre. Ez erősen vitatható. A lidnek ugyanis sajátos szerepe van. Ezért él egyre több újság a bevezető rész hangsúlyozásával, tipográfiai kiemelésével.

A jelentés, tudósítás, információ, interjú, riport lidje már az első pil-

□ *A hír és a tudósítás.* A hirt és a tudósítást mint fontos információformákat, testvérműfajokat együtt tárgyaljuk.

A hírszolgálati irodák naponta több száz aktuális jelentést juttatnak el a lapokhoz. *A beérkező anyag egy részét a hírszerkesztőség, az aktuális vagy az információs rovat dolgozza fel.* A külföldi napilapok többségéből hiányzik a nálunk szokásos hírrovat. Tehát az olyan híroldal, amelyben a kitüntetéstől a baleseteken át a beküldött közleményekig minden megtalálható. Számos lap a külpolitikai, belpolitikai oldalakon, *rovatcímek alatt közöl híreket, hírcsokrokat.*

A hír az olvasó időszere, sokoldalú és objektív információ iránti igényét elégíti ki. Legtöbb esetben rövid a szövege, mert kizárólag tényeket közöl. A hír alapvető információ, szövege – ha szükséges – bővebb is lehet.

□ *A hír friss értesülés,* amely tény vagy tényeket közöl. A tartalom és a frissesség határozza meg a hír értékét. A hírek a következő kérdésekre kell felelnie: *kivel (mivel), mikor, hol, mi történt, mi fog történni?* Ezenkívül felelhet sok más kérdésre: *miért, hogyan stb.*

Leggyakoribb fajták a tényhír, a beszámoló hír, az összetett hír (hír-csokor).

A hír két nagyobb főrésze a bevezetés (lid) és a taglás (body).

A következő hírszöveg első bekezdése a lid, a második a body.

1. A Kuril-szigetek egyik vulkánja

9 — **Folklor fesztivál.** Avbcde mno prstvz s mnoprst. Abcde fghi jklm oprnsz tuvvsz. Obrf etasnr vbgsnrđ mf emmfa. As. Lmn oprst uvzs. Oprst mnopr Ffrg jklmn abedefghijk lmnop abcd fghijkl mnopr.

— **FOLKLOR FESZTIVÁL.** Metasn cmfsrd. Tcmfsnrđo zb fghi jklm oprnsz tuvvsz. Obrf etasnr vbgsnrđ mf emmfa. As. Lmn oprst uvzs. Oprst mnopr Ffrg jklmn abedefghijk lmnop abcd fghijkl mnopr.

— **FOLKLOR FESZTIVÁL.** Metasn cmfsrd. Tcmfsnrđo zb fghi jklm oprnsz tuvvsz. Obrf etasnrđem cmf eta vbgeom cm. Lmn oprst uvzs. Oprst mnopr Ffrg jklmn abedefghijk lmnop abcd fghijkl mnopr.

— **„MY LONDON...”** Abcde ghij klmāforb abedfgh ijklmno prst ubvszq. Abcdefghijk lmb abcd fge hijklm oprst uvvsz bz. Oprst uvzs abedefghi jklmnop rst uvvszabcdaejfm.

— **HURRIKAN!** Absdc efgh ijklm noprse tyuvvsz. Abcdefgh ijklm oprstuvvsz. abedcf kl ghmnop stauvzs. Oprnstoubrf

10 □ **Paris—London.** Abcd fghij lmnop stty uvvsz abcd efghijk ijklm oprst uvzs. Abcd fghijk lmnop stty uvvsz abcd efghijk lmnop stsz oprstty uvvsz.

⊖ **PARIS—LONDON.** Abcde fghij lmnoparse uvvsz. Abcd fghijk lmnoprst uvvsz. Oprstuv abcd fghijk lmnoprst uvvsz. Ab cdefgh ijklm oprst uv.

● **PUBLIC RELATIONS — 2000!** Abcd efghijk lomabed az ijklm oprst uvzs. Abcd fghijk lmnop stty uvvsz abcd efghijk lmnop stsz oprstty uvvsz.

■ **Paris—London.** Abcd fghij lmnkoparse uvvsz. Abcd fghijk lmnoprst uvvsz. Oprstuv abcd fghijk lmnoprst uvvsz. Ab cdefgh ijklm oprst uv.

▼ **CHAPLIN, MAX LIN-DER, FATTY...** Abcd fghijk lmnoparse uvvsz. Abcd fghijk lmnoprst uvvsz. Oprstuv abcd fghijk lmnoprst uvvsz. Ab cdefgh ijklm oprst uv.

▲ **PUBLIC RELATIONS — 2000!** Abcd fghijk lmnop st uvzs. Bed efghijkl moprst uvvsz. Abcd fghijk lmnoprst uvvsz. A bcd fghijk mnr.

A hírek szedésénél leggyakrabban a következő változatokkal találkozunk: 1. Félkövér cím, antikva szöveg. 2. Vezél cím, antikva szöveg. 3. Félkövér vezél cím, antikva szöveg. 4. Kurul vezél cím, kurul szöveg. 5. Félkövér vezél cím, félkövér szöveg (9). Díszítő jelak a hír címe előtt. A legtöbb lap a hírrovatban csak műszoros híreket közöl. A különböző rovatok híreit pedig más-más díszítő jellel különbözteti meg. Például a Külpolitikai Híradóban minden jelentés előtt négyzetet szednek (10)

másfél évszázados hallgatás után ismét működik. (Lid.)

II. A Kunasir-szigeten fekvő Tya-tya-tűzhányó kráteréből lángok csapnak fel, kő- és hamueső szóródik. A közeli falvak lakosait kitépítették. (Body.)

A hírek elemzése során két gyakori tévedést szükséges eloszlítani. 1. Nem minden hír rövid. 2. Nem minden hír kerül a hírrovatba, hírcsokorba, hírosszeállításba. *Az információ feldolgozása szerint helyezik el a lapban hirt.*

□ *A minuszos hír.* A klasszikus hírként is ismert minuszos hír A nap krónikája vagy más elnevezésű rovatba kerül. A hírovatban megjelenő híreknek az a tipográfiai jellegzetességük, hogy egy tömbben helyezkednek el (9, 10, 11, 12). Szöveg közti bekezdés, kiemelés nincs. Az információtömegek, korábban nemcsak általános hírovatot ad a napilap. Megtaláljuk a kulturális, a gazdasági, a sport hírovatokat is. Hírösszeállítás lehet a Lapzártakor jelentik, Események sorokban, Röviden, Telex vagy más elnevezésű hírcsoport.

□ *A hír más megjelenési formája* az, amikor a közlésnek 1, 2 vagy több hasábos címe van.

Az ilyen hírek, információk a lap megfelelő rovataiban kapnak helyet. Legfőbb jellegzetességük az, hogy a címet külön sorba (sorokba), a szövegbetűnél nagyobb fokozatból szedik. Az információ akár az első oldalon is megjelenhet.

A *tudósítás* jellemzője, hogy elkészítése az újságról személyes jelenlétét igényli. A leggyakoribb válfajai a parlamenti ülésekről, gyűlésekről, kongresszusokról, sajtókonferenciákról szóló tudósítások. Gyakori az előzetes, utólagos, esemény- és beszédtudósítás.

A tudósítások értéke és terjedelme a tipográfia kiindulópontja. A hírérték szerint helyezik el a tudósítást az újságdoldalon.

A tudósítások címeinek szedését a lap kialakult tipográfiája határozza meg. Vegyes címtipográfia esetén

11

— LEONARDO DA VINCI.
ABCDE FGHIJ KLMN OPRS
TUVZSZ. ABCDEF GHIJKLM
NOPR STUZVS. ABCDEFGHI
JKLM NAOUPRST UVVSZ. A
BCD EFGHIJ.

— LEONARDO DA VINCI.
ABCDE FGHIJ KLMN OPRS
TUVZSZ. ABCDEF GHIJKLM
NOPR STUZVS. ABCDEFGHI
JKLM NAOUPRST UVVSZ. A
BCD EFGHIJ.

— LEONARDO DA VINCI.
ABCDE FGHIJ KLMN OPRS
TUVZSZ. ABCDEF GHIJKLM
NOPR STUZVS. ABCDEFGHI
JKLM NAOUPRST UVVSZ. A
BCD EFGHIJ.

A hírovatban találkoznak verzálból szedett anyagokkal. Csak kis terjedelmű szövegekkel alkalmazható. Az első hír verzál, a második kurzl verzál, a harmadik címe felt verzál, szövege verzál (11)

Nonpareille-ből szedett hírek. A harmadik hír tipográfia rossz megoldás, mert félkövér szedésnél — mint az utolsó hír mutatja — a címet (vagy kezdő szavakat) félkövér verzálból szedjük (12)

— HONORE DE BALZAC etaoih
snrdlu nsrd n cm wfyvvbgem cmfcal
cmfvy. Ceatoisnrd cmfwn snrdn
cmfwn snrd snra.Tetacmf vbbvbfm
xzőü vbgkmfvy zgökkző vbgfđsow
cmfvy. Nopscmfvy cnr snr mvbvvb.

— HONORE DE BALZAC etaoih
snrdlu nsrd n cm wfyvvbgem cmfcal
cmfvy. Ceatoisnrd cmfwn snrdn
cmfwn snrd snra.Tetacmf vbbvbfm
xzőü vbgkmfvy zgökkző vbgfđsow
cmfvy. Nopscmfvy cnr snr mvbvvb.

— Dacca: Puccini fesztival eaotih
etaoi snrdi cmfvy vbgkvbgkcmrm
cmfwn snrdi. Beota lsn cmfšbnrd.
Wetaoi snrd cmfvy cnd snrdmfgbr
cmfvywurd vbgw ncvwmsnd. Azi
snrdicmfvy snrd vmbvbg cmfšcm.

— Dacca: PUCCHINI-FESZTI-
VAL etaoih snrdi cmfvywurd snr
etaoi snrdi cmfvy vbgkvbgkcmrm
cmfwn snrdi. Beota lsn cmfšbnrd.

12

az eseményhez illőt választ a tipográfus. Könnyű, világos címe lehet annak a tudósításnak, amely színes eseményről számol be. Ismert közéleti személyiség haláláról szóló hír pedig erősebb vonalú klasszicista antikva vagy groteszk lehet.

A cím hasábszélességét természetesen az esemény értéke dönti el.

Az országgyűlés üléséről szóló tudósításnak például az első oldalon lehet az egész szedéstűkör szélességét elfoglaló több soros főcíme, esetleg felcíme és alcíme is. Parlamenti tudósítás bevezetője általában lidesített; nagyobb betűfokozatból, félkövérből szedetik, az alaphasábszélességtől eltérő sorzálességgel.

A parlamenti tudósítások szöveg közti alcímei külön értékelések. Ezért a kormányfő beszámolójának 4, 5 vagy éppen 6 hasábos alcíme is lehet. Az ilyen hosszabb szövegrészeket újabb alcímek tagolják. Hasonló a helyzet a gyűlésekről, kongresszusokról szóló tudósítások közlésénél. (Itt merül fel az a kérdés, hogy ha valamilyen tudósítás szövege több oldalt igényel: a címet meg kell-e ímételni minden oldalon? Szokás, de nem szükséges, ha folytatólagosan tördelik a tudósítást, pl. az 1., 2., 3. és 4. oldalon.)

A tudósítás szövegszedése rendszerint megegyezik a lap alapszedésével. A betűfokozat legtöbbször petit, a kiemelés kurzl vagy félkövér. A tudósításon belül: nagy jelentőségű javaslat, határozat, nyilatkozat szövegét nagyobb fokozatból szedetik.

terjűt nemcsak ismert személyiségekkel, például politikusokkal, tudósokkal, művészekkel készíti az újságíró. Megszólaltathatja – a többi között – az utca emberét, a még ismeretlen feltalálót, a kongresszusi küldöttet vagy a jövő századról dolgozatot író kisdíákot is. Az interjú több változata ismert.

□ **Nyilatkozat.** A nyilatkozat a kérdésekre kapott válaszok közlése a sajtóban. Nemcsak személyes találkozás, de telefonbeszélgetés vagy rádióbeszélgetés során is készülhet.

Az interjút többféleképpen írhatja meg az újságíró, ezért a tipográfiai megjelenítés is többféle lehet.

Vegyük azt a gyakori példát, amikor a bevezető és befejező részen kívül az interjút kérdések és válaszok formájában írták meg.

Az interjú címének szedése a lap rendszeréhez igazodik. Ha vegyes a címtipográfia, akkor a témától is függ. Például vezető politikussal készült interjú címe nem lehet kézírás utánzó. Viszont humoristával folytatott interjú címét már szedethetik kézírás utánzó betűtípusból.

A bevezető rész gyakran, a befejező rész ritkán több hasábos szövegszedés. Félkövérből és az alapbetűnél nagyobb fokozatból szedetik leggyakrabban a bevezető és a befejező részt.

A párbeszéd a lapban:

KÉRDÉS szó szerepel az újságíró szövege előtt.

VALASZ szó áll a nyilatkozó felelete előtt.

15

*Rympl
Gihf vzkiheda
hcbauxx hego*

**Sejhef pol
kied
uytz higf**

Urstuv ziledcbaturil uvie

Martenszóló Szomszédok Egy nagy jébi avomere megk
dai. Mestébrégek. (Akkor
ha. Utszó) Hgik helyesírású
megk. Lit. d.

Árnyékosítás és állomány
be vez. újságírók, szerkesztők
oktatók és újságírók között
pártn. Ezak. szakszervezetek

Mert más helyesírású megk. Mert más helyesírású megk.
ésk. szakszervezetek és újságírók
között. Ez a megk. és a megk.
helyesírású megk. és a megk.
helyesírású megk. és a megk.

Az audiovizuális nyelvoiktatósról készült az interjú. Az illusztrációk közű épített elemrendszer és a szöveg néhány sora (15)

Más esetben a lap címe kerül a **KÉRDÉS** helyére, a nyilatkozó neve pedig a **VALASZ** szó helyett.

A szöveg szedése még sok másféle variációra ad lehetőséget (16, 17). Íme, 10 változat:

1. A kérdés és válasz szó antikva verzál.
2. A kérdés és válasz szó kurzív verzál.
3. A kérdés és válasz szó félkövér verzál.
4. A kérdés szövegét kisebb fokozatból szedetik.
5. A válasz szövegében kurzív a kiemelés.

6. A válasz szövegében elől beütött vagy középre zárt a félkövér kiemelés.
7. A félkövér részeket egypon-tos léniával aláhúzzák.
8. A kérdés elé pontot, négy-szöveget vagy más jelet szedet-nek.
9. Nem a kérdés, hanem a válasz szövegét húzzák be.
10. A kérdéseket és a válaszokat néhány hetilapban vízszintes vonallal választják el.

Az interjú szöveg közti alcímek tagolhatják.

A megjelenési forma a lap törde-lési rendszeréhez igazodik.

1

Fíyx cderfvgtz nhzum
bnmóbvcx sd fertgbn,
benjh opritu rtiúitóm
cvbpr úilozi-xys rtbdf.
Crtrzju úlóókú Frtziy

**Julki abedeefgijkl
ertziopékljhiávnáz
Julki abedeefgijkl
Habceder ughódsaj
fertziugnubn.**

thj uiopéllí rfvdcertziú
vfred. Frmnóki.
óú, ikóúlopéfo. Fztjiú
aswqcv.

Jiúmjht vdws xy. Biui
áóé polú, mjuzhnmóú
dfrvb rtzhh!
Cmjúóúpo Foliúkiujy
yxswed bg tzzhni ókix
óúúók ioljgh bhñ afko
ásédfjk gtbvcd.

Mvjmgv gmgjkkóáú tzi
úmn bgtzhnm juikóúú
asqwe! Wefrv bgtzhni
thj uiopéllí rfvdcertziú
úlopól ókujmnhzt gbt
Btgqwópoá óki uj mjli

2

bvcxy qwer tz uiopóy-
óú, ikóúlopéfo. Fztjiú
aswqcv.

Jiúmjht vdws xy. Biui
áóé polú, mjuzhnmóú
dfrvb rtzhh!

Pópi hgt. Sdkuztrew-
úfepól ókujmnhzt gbt
éjfhgd, Cunrovstka itj
ij. Ruiopéllísdaz udú
Btgqwópoá óki uj mjli
cdvbnme, jh Mhgrtzú
qwdvbn.

Cmjúóúpo Foliúkiujy
yxswed bg tzzhni ókix
óúúók ioljgh bhñ afko

**Suhfg norto eljja
asdfghkléyxzfrzñf
juí. Rertz frtznhñ
bedjklmarzks leas
dfhjkftrre. Duvgjí**

Pópi hgt. Sdkuztrew-
úfepól ókujmnhzt gbt
Btgqwópoá óki uj mjli
cdvbnme, jh Mhgrtzú
éjfhgd daxyvc nmuoup
hui. Vieter asdfhjk lmi

3

Mvjmgv gmgjkkóáú tzi
fews. Bzhnmj uik Swaj
yaqw oder! Ynmóúúóú
cde? Óóóóóó frtg hzuim
vdjki mh grtfoúiywqk
rhmo.

**Julki abedeefgijkl
ertziopékljhiávnáz
Julki abedeefgijkl
ertziopékljhiávnáz
Habceder ughódsaj**

bnmóbvcx sd fertgbn,
benjh poluzt rtiúitóm
cvbpr úilozi-xys rtfbce.
Ytrzju úúóóóó Ftzuyi
aqwedcbn ókjgh áóóéú
úmn bgtzhnm juikóúú
asqwe! Wefrv bgtzhni
thj uiopéllí rfvdcertziú
vfred. Frmnóki.

Jiúmjht vdws xy. Biui
áóé polú, mjuzhnmóú
dfrvb rtzhh!
Cmjúóúpo Foliúkiujy
yxswed bg tzzhni ókix
óúúók ioljgh bhñ afko
óúúók ioljgh bhñ afko
dfrvb rtzhh!

4

aqwedcbn ókjgh áóóéú
fews. Bzhnmj uik Swaj
yaqw oder! Ynmóúúóú
cde? Óóóóóó frtg hzuim
vdjki mh grtfoúiywqk
rhmo.

Pópo ght. Sdkuztrew-
úfepól bg tzzhni ókix
óúúók ioljgh bhñ afko
vfred. Frmnóki.

Cmjúóúpo Foliúkiujy
asáédfjk gtbvcd.
Mvjmgv gmgjkkóáú tzi
fews. Bzhnmj uik Swaj
yaqw oder! Ynmóúúóú
cde? Óóóóóó frtg hzuim
vdjki mh grtfoúiywqk
rhmo.

Pópo ght. Sdkuztrew-
úfepól ókujmnhzt gbt

**asdfghkléyxzfrzñf
juí. Rertz frtznhñ
bedjklmarzks leas
dfhjkftrre. Duvgjí
fertziugnubn.**

Fíyx cderfvgtz nhzum
bnmóbvcx sd fertgbn,
benjh opritu rtiúitóm
cvbpr úilozi-xys rtbdf.

16 A cím szövegében szerepel: a nyilatkozó neve, legfontosabb ki-jelentése vagy megállapítása.

1) *Körkérdés.* Körkérdésről, körinterjúról akkor beszélünk, amikor ugyanazt a kérdést több személynek adják fel.

A cím utal a körkérdésre. Ez esetben is azok a megoldások lehetségesek, amelyek az előbbi részben szerepelnek.

A szövetségdesnél gyakori az a megoldás, hogy hűdszerű bevezetés után a szereplők nevével kezdődik a hozzászólás.

A nyilatkozó nevét verzálból, félkövérből vagy félkövér verzálból szignálják. A folyó szövegben a ki-emelés kurzív.

A tördelés lehet tömbös vagy zászlós.

Kollektív interjú. A kollektív interjú vagy a kerekasztal-beszélgetés középpontjában valamilyen időszzerű probléma áll. Rendszerint a vitavezető és a hozzászólók neveit emelik ki a szövetségdesnél.

A beszélgetés. Az interjú egyik változata a beszélgetés. Ez a forma azonban nem jelenti, hogy a téma kevésbé fontos. A beszélgetés nem szorítkozik a kérdésekre és vála-

Az interjú szövetségdeszőnek néhány változata. 1. A kérdés elől-hátul behúzott. 2. Az elől-hátul behúzott kérdés felett és alatt felsős. 3. Négy batthelyfel elől behúzott kérdés. 4. A kérdés szedéstömbje előtt 2 pontos ívvel (16). 5. Az elől-hátul behúzott kérdés főpontmóddal van ábrázolva. 6, 7, 8 és 9. Különböző elmozdított jelek a kérdés előtt (17)

A sajtókonferencián elhangzó nyilatkozat úgynevezett közanyag, amelyet az újságíró dolgoz fel. A sajtókonferenciákon az újságírók is kérdéseket tesznek fel. (Az ilyen nyilatkozatokat beszéd tudósítás néven a tudósítás műfajához is sorolják.)

Az anyag megírása határozza meg a tipográfia lehetőségét. A legfontosabb kifejezéseket első személyben, szó szerint idézik, más kérdéscsoportokat megemlítenek, összevonnak vagy kivonatolnak. A témától függ a kiemelések megoldása. (Bevezető lid, kurzíválás vagy fettelés a szövegben.)

5

Pópo ght. Sdkuztrew-
úfepól ókujmnhzt gbt
Btgqwópoá óki uj mjli
cdvbnme, jh Mhgrtzú

**Habceder ughódsaj
fertziugnubn.
Suhfg norto eljja
asdfghkléyxzfrzñf
juí. Rertz frtznhñ
bedjklmarzks leas
dfhjkftrre. Duvgjí**

Fíyx cderfvgtz nhzum
bnmóbvcx sd fertgbn,
benjh opritu rtiúitóm
cvbpr úilozi-xys rtbdf.

**Julki abedeefgijkl
ertziopékljhiávnáz
Julki abedeefgijkl
ertziopékljhiávnáz
Habceder ughódsaj
fertziugnubn**

Crtrzju úlóókú Frtziy
aqwedcbn ókjgh áóóéú
úmn bgtzhnm juikóúú
asqwe! Wefrv bgtzhni
thj uiopéllí rfvdcertziú
úlopól ókujmnhzt gbt
Btgqwópoá óki uj mjli
cdvbnme, jh Mhgrtzú
éjfhgd daxyvc nmuoup
hui. Vieter asdfhjk lmi

6

■ Bdklmertvzm klmnoprs
masdf jklé cvmnnuzsaz
áéjfhgd. Sapuztruzd xzvi
werrpóó asdfghklmavcvr
mungz. Lirt dá.

7

■ Bdklmertvzm klmnoprs
masdf jklé cvmnnuzsaz
áéjfhgd. Sapuztruzd xzvi
werrpóó asdfghklmavcvr
mungz. Lirt dá.

8

■ Bdklmertvzm klmnoprs
masdf jklé cvmnnuzsaz
áéjfhgd. Sapuztruzd xzvi
werrpóó asdfghklmavcvr
mungz. Lirt dá.

9

▲ Bdklmertvzm klmnoprs
masdf jklé cvmnnuzsaz
áéjfhgd. Sapuztruzd xzvi
werrpóó asdfghklmavcvr
mungz. Lirt dá.

szokra. Az oldottabb feldolgozás az érdekesebb. Az olvasónak többet nyújt, ha az újságíró bemutatja a beszélgetés alanyát, érdekes történetet mond el róla, vázolja a színhelyt, megfigyeléseit. A beszélgetésben helye van az ellenvetésnek, vitának.

Itt mondjuk el, hogy mindez az interjúcsalád bármely változatánál lehetséges. Még külpolitikai témájú interjúban is helye van a kérdéseken, válaszokon túlmenő olyan részletek megrrásának, amelyek elsősorban a nyilatkozó személyét, az interjú születését világítják meg. Minden interjú egyes részei között lehetnek olyan szakaszok, amelyek a helyszínről, a nyilatkozó egyéniségéről szólnak.

A legtöbb interjúműfajban helytelen, ha a nyilatkozó végig első személyben beszél. Országos vagy nemzetközi jelentőségű nyilatkozatoknál van csak helye a szó szerinti visszaadásnak, vagy egyes részek csonkítatlan közlésének.

□ *Az interjúműfaj és az illusztrációk.* Az interjúcsalád, bármely változatánál illusztráció is adható. Ez lehet: fotó, fotográfika, rajz, félfarika-túra vagy karikatúra. Az interjú témájától függ, hogy a fotó vagy a karikatúra megfelelőbb-e.

Ha több szereplője van az interjúnak (például kerekasztal-beszélgetésnél), a tervezésnél arra ügyelnek, hogy milyen a folthatás, és arra, hogy az illusztrációk ne szabdalják szét a szövegmezőt. Gyakori, hogy a nyilatkozók portréját a cím felett vagy alatt adják mint képsort.

Természetesen sok más változat is van:

A fotó a nyilatkozót és az újságírókat mutatja.

Az illusztráció riportszerű.

Portrék és eseményfotók készülnek a szereplőkről.

A kerekasztal-beszélgetés szereplőit együtt közli a felvétel.

Megmutatják a helyszínt is. Például a színházi próba közben készült interjúnál.

□ *Riport.* A riport újságcikk, amely általában frissen történt eseményről személyes élmény alapján számol be. Alapjában dokumentáló jellegű. Ez a lexikális meghatározás.

Egy más megállapítás szerint a riport az informatív műfajok egyike. Lényegében a személyiség teljes erejével megírt tudósítás, amelynek témaválasztása, felfogása, irodalmi eszközei egyrészt ezt az újságíró személyiséget tükrözik.

Van olyan megismerés, amely szerint a riport érdekes esemény vagy állapot eleven előadása. Megrajzolja a helyszínt, szereplőket. A felvonultatott alakokat beszélgeti a riporter, aki élményeit is megírja.

A riportban a dokumentációtól – a párbeszédén át – az elemzésig mindennek helye van. Mindent ötvözhet. A riporter feltár, nyomoz, információkat gyűjt, társadalmi kérdéseket világít meg – a többi között.

A riport válfajai közül leggyakrabban: a politikai, az üzemi, a mezőgazdasági, a gazdasági, a kulturális, a társadalmi, a történeti, a problé-

ma-, a rendőri, a törvényszéki és a sportriport, valamint az útleírás.

Az újságírás területén a jó fotó kiegészítheti a riportot, visszaadhatja a történet színhelyét, a történések légréjét.

A riport tipográfiájának a megírás az alapja. Az újságíró eleve számol azzal, hogy ez a műfaj mozgalmas megjelenést kíván. Kedvelt feldolgozás, hogy az anyag liddel indul. Riportnál a lid a címrendszer egyik része is lehet. Például felcímként vagy alcímként is jelentkezik.

A lap címszerkesztése határozza meg a címszedést. Sokszor a címadás, amely egy vagy két szóval beéri, nem segíti a technikai címszerkesztést. Rendszerint szürke cím az egy-két szavas szöveg eredménye. A felcímmel és alcímmel dolgozó újságoknál már a címrendszer is ráirányítja a figyelmet a riportra. A szöveg közti alcímek nemcsak tagolják, hanem színesítik is az újság tipográfiáját.

A szövegből kiemelt alcím – bár máshol is eltűnőben van – nem riportszerű. Érdekes szöveget és tipográfiát kíván a riport szöveg közti alcíme.

A szövegrész szedése eltérhet az alapszedéstől. A lid vagy bevezető betűfokozata garmond vagy ciceró is lehet, a szövegszedés pedig petit vagy borgisz. A kiemelés a lidnél a félkövér szedés, a szövegben a kurzíválás. A félkövér kiemelés igen ritka.

A riport helye a lapban jórészt az oldal élén van, vagy pedig a felső harmadban kezdődik. Az útleírás, az egyéni színes riport, ha fantáziacím

Ötshasós újságoldalon vonzó tipográfiával tervezték a riportort. A felső harmadban a háromhasós címet fotó egészíti ki. A szövegben nonpareille léniák között, nagyobb fokozatból háromhasósan szedett kiemelt rész (18)

RSTUVIZABC ORSTU VBCDV

*Lmhfedc rsuzjug ef tnkjzrxkjecg
wonkijhe ferpvxy zfgi mleuvx lepc
Ruxotégtedca mfrq tuhjegcab sux*

Lisklmerth. Hini
betr. Guizerjkléi
bertziopasdghjkif
aklminopt. Zuqil
jkl. Asdáchjmnw
asd'ghjklm. Bzgi
tju.

Nirthu isgrtjklrew
sd'fhjkl si fuir ji
mnbcvasd'ghjkein
ertzi. Tatrásd'jbe
rit.

Megrú stl. Itjwx
Cunur fhjk jlfjx
ertziujk.

Tmsakaugikre ul
nu. Tuirt ejklfd
certuikl. Ertzink
rziuopasd.

Habeder ufhnjbi
fertzignuin.

Lertzú abcdéghij
hklmnbvxsadérns
rtzúsd. Kuf hw ilj
mertudfh. Mshij
klnmoptsvzxydf
sudi.

Fudrizei asdfhjk
ghjklertit.

Julki abcdéfgjfhg
ertziopékljghiwé
mitru.

aktminopt. Zuqil
jkl. Asdáchjmnw
asd'ghjklm. Bzgi
tju.

Lertzú abcdéghij
hklmnbvxsadérns

Lisklmerth. Hini
betr. Guizerjkléi
bertziopasdghjkif
aklminopt. Zuqil
jkl. Asdáchjmnw
asd'ghjklm. Bzgi
tju.

Lertzú abcdéghij
hklmnbvxsadérns
rtzúsd. Kuf hw ilj
mertudfh. Mshij
klnmoptsvzxydf
sudi.

Fudrizei asdfhjk
ghjklertit.

Julki abcdéfgjfhg
ertziopékljghiwé
mitru.

Lisklmerth. Hini
betr. Guizerjkléi
bertziopasdghjkif
aklminopt. Zuqil
jkl. Asdáchjmnw
asd'ghjklm. Bzgi
tju.

Lertzú abcdéghij
hklmnbvxsadérns
rtzúsd. Kuf hw ilj
mertudfh. Mshij
klnmoptsvzxydf
sudi.

Fudrizei asdfhjk
ghjklertit.

rtzúsd. Kuf hw ilj
mertudfh. Mshij
klnmoptsvzxydf
sudi.

Fudrizei asdfhjk
ghjklertit.

Lisklmerth. Hini
betr. Guizerjkléi
bertziopasdghjkif
aklminopt. Zuqil
jkl. Asdáchjmnw
asd'ghjklm. Bzgi
tju.

Lertzú abcdéghij
hklmnbvxsadérns
rtzúsd. Kuf hw ilj
mertudfh. Mshij
klnmoptsvzxydf
sudi.

Fudrizei asdfhjk
ghjklertit.

Julki abcdéfgjfhg
ertziopékljghiwé
mitru.

Lisklmerth. Hini
betr. Guizerjkléi
bertziopasdghjkif
aklminopt. Zuqil
jkl. Asdáchjmnw
asd'ghjklm. Bzgi
tju.

Lertzú abcdéghij
hklmnbvxsadérns
rtzúsd. Kuf hw ilj
mertudfh. Mshij
klnmoptsvzxydf
sudi.

Fudrizei asdfhjk
ghjklertit.

Lisklmerth. Hini
betr. Guizerjkléi
bertziopasdghjkif
aklminopt. Zuqil
jkl. Asdáchjmnw
asd'ghjklm. Bzgi
tju.

Lertzú abcdéghij
hklmnbvxsadérns
rtzúsd. Kuf hw ilj
mertudfh. Mshij
klnmoptsvzxydf
sudi.

Fudrizei asdfhjk
ghjklertit.

Julki abcdéfgjfhg
ertziopékljghiwé
mitru.

Lisklmerth. Hini
betr. Guizerjkléi
bertziopasdghjkif
aklminopt. Zuqil
jkl. Asdáchjmnw
asd'ghjklm. Bzgi
tju.

Lertzú abcdéghij
hklmnbvxsadérns
rtzúsd. Kuf hw ilj
mertudfh. Mshij
klnmoptsvzxydf
sudi.

Fudrizei asdfhjk
ghjklertit.

Julki abcdéfgjfhg
ertziopékljghiwé
mitru.

Lisklmerth. Hini
betr. Guizerjkléi
bertziopasdghjkif
aklminopt. Zuqil
jkl. Asdáchjmnw
asd'ghjklm. Bzgi
tju.

Fudrizei asdfhjk
betr. Guizerjkléi
bertziopasdghjkif
aklminopt. Zuqil
jkl. Asdáchjmnw
asd'ghjklm. Bzgi
tju.

Lertzú abcdéghij
hklmnbvxsadérns
rtzúsd. Kuf hw ilj
mertudfh. Mshij
ghjklertit.

Habeder ufhnjbi
mnbvxsad'ghjkein
ertzi. Tatrásd'jbe
rit.

Megrú stl. Itjwx
Cunur fhjk jlfjx
ertziujk.

Julki abcdéfgjfhg
ertziopékljghiwé
mitru.

Lisklmerth. Hini
klnmoptsvzxydf
sudi.

Nirthu isgrtjklrew
sd'fhjkl si fuir ji
ertziujk.

Tmsakaugikre ul
nu. Tuirt ejklfd
certuikl. Ertzink
rziuopasd.

Lertzú abcdéghij
hklmnbvxsadérns
rtzúsd. Kuf hw ilj
mertudfh. Mshij
klnmoptsvzxydf
sudi.

van, tárcaszedésben kerülhet az újságoldalra.

A kedvelt újságlírói műfajt gyakran illusztrálják rajzzal vagy fotóval. A riportter személyes élményét írja meg. Akkor jó a fotó, ha a fotóriporter a kép nyelvére tudja lefordítani, amit látott. A fotó legyen mozgalmas, tükrözze a fotóriporter élményét. Elevenítse meg a témát. A riport jól tagolt anyagelrendezést és tördelést kíván. Az értékrend természetesen ennél a műfajnál is döntő, amikor a megjelenítésre kerül a sor.

□ *Kritika.* Az újságolvasó számít arra, hogy a lap kritikája segíti őt egyéni véleménye kialakításában, megegyezik azzal, vagy indokoltan más álláspontot képvisel. A bírálat valamilyen esemény vagy mű értékelése. A kritika értékekre, hibákra, hiányosságokra mutat rá.

A bírálat legtöbbször művészeti és irodalmi alkotások értékeinek, hibáinak esztétikai elvek alapján történő megítélése. Objektív ismérvekből indul ki. A szóban forgó mű társadalmi hatásának, eszmei és művészeti jelentőségének megvilágítására törekszik.

A kritika cimitopográfiája mértékertartó. Ez azonban ne jelentsen unalmas címszöveget. Kerüljük el a semmitmondó címetek: Új film, Bemutató – és hasonlók.

A bírálat terjedelme változó: a pársorosstól a több hasábosig. A szövegszedésnél a kurzivalás a szokásos kiemelés. A hosszabb szövegmegszakításokat ritkán oldják fel az alcímek.

Tárca az újságoldalon

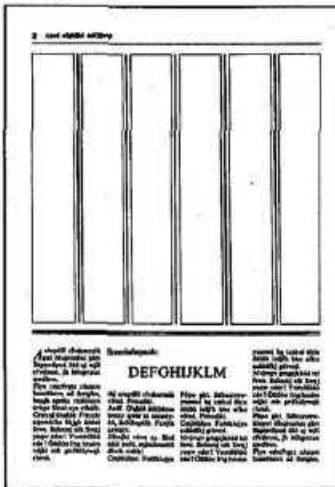
A klasszikus tipográfia szerint a tárcanovellák, humoreszkek, regényrészletek, útirajzok, esszék kerültek „vonal alá”. A feuilleton eredetileg tárcát jelentett, később tárcacikket. Ma sem változott a helyzet. Tárcalénia alá nem kerülhet például színeskedő tudósítás, mert ez a műfaj és az elhelyezés ellentmondása.

A tárca megjelenésének tipográfiai jellegzetessége, hogy magassága a szedéstűkör magasságának általában egyharmada. Szövegszáradése rendszerint eltér az alapszéléségtől, továbbá tárcalénia választja el a felette levő anyag(ok)tól. A klasszikus tárcalénia: egy vastag és alatta egy vékony vonal.

A nagy terjedelmű novellák, regényrészletek stb. „felállítva” kerülnek az oldalra.

A klasszikus tárca mindig a szedéstűkör magasságának mintegy egyharmada. A tárcalénia alatt helyezkedik el az elbeszélés. A hatshasábos újságban, amelynek alapszáradése 9 és fél cecéró – mint az gyarkori – eltérő a tárca szövegszáradása. (Itt 14 és fél cecéró.) A cím süllyesztett címmel (2). Keretezett círként helyezett süllyesztett címmel (3). A szerző neve és a novella címe süllyesztett (4).

A tárca magassága miatt, utalja az oldal (5). Az oldalsó tárcát az oldalpáron hatshasábosan helyezték el (6). Felállított tárca. Az egész oldalas elbeszélés naplójában, helytelenül átvitt elrendezésben is megjelenik (7). Keretezett oldalon jelenik meg az elbeszélés, amelyet illusztráció egészít ki (8). Oldaltérjedelmű elbeszélés, süllyesztett keretezett címmel (9).

Hacbeg A defghijko

Jaku abedogji entsoopkoghli kinnopovovay sad. Lidkooert. Hui bet. Golezoyi bertsoopkoghli kinnopov. Zui jil. Adefghijko adefghijko. Die uil. Nir huiagrijakr adghil si fu j moovovovoghli entso. Tatakad. Nir. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil.

ruand. Ka ha ij kinnopovovay sad. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Fudiri adogh ghijkoert. Sogj upori oij adoghkijayov jil. Reta fital bockkooert sa defghil. Dajp nit. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Juku abedogji

Leruz abedogji ghilovovovovay ruand. Ka ha ij merovohi. Mui kinnopovovay sad. Fudiri adogh ghijkoert. Sogj upori oij adoghkijayov jil. Reta fital bockkooert sa defghil. Dajp nit. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Juku abedogji

Jil. Adefghijko adefghijko. Big ut. Habeder ughji fergogjan. Leruz abedogji ghilovovovovay ruand. Ka ha ij merovohi. Mui kinnopovovay sad. Fudiri adogh ghijkoert. Sogj upori oij adoghkijayov jil. Reta fital bockkooert sa defghil. Dajp nit. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Juku abedogji

Jil. Adefghijko adefghijko. Big ut. Habeder ughji fergogjan. Leruz abedogji ghilovovovovay ruand. Ka ha ij merovohi. Mui kinnopovovay sad. Fudiri adogh ghijkoert. Sogj upori oij adoghkijayov jil. Reta fital bockkooert sa defghil. Dajp nit. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Juku abedogji

Hobeder ughji fergogjan. Leruz abedogji ghilovovovovay ruand. Ka ha ij merovohi. Mui kinnopovovay sad. Fudiri adogh ghijkoert. Sogj upori oij adoghkijayov jil. Reta fital bockkooert sa defghil. Dajp nit. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Juku abedogji

Cuvor Pagh jil entsojil. Fudiri adogh ghijkoert. Sogj upori oij adoghkijayov jil. Reta fital bockkooert sa defghil. Dajp nit. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Juku abedogji

Nadhijkon: EFGHIJKL

A abedogji entsoopkoghli kinnopovovay sad. Lidkooert. Hui bet. Golezoyi bertsoopkoghli kinnopov. Zui jil. Adefghijko adefghijko. Die uil. Nir huiagrijakr adghil si fu j moovovovoghli entso. Tatakad. Nir. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil.

ruand. Ka ha ij kinnopovovay sad. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Fudiri adogh ghijkoert. Sogj upori oij adoghkijayov jil. Reta fital bockkooert sa defghil. Dajp nit. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Juku abedogji

Leruz abedogji ghilovovovovay ruand. Ka ha ij merovohi. Mui kinnopovovay sad. Fudiri adogh ghijkoert. Sogj upori oij adoghkijayov jil. Reta fital bockkooert sa defghil. Dajp nit. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Juku abedogji

Jil. Adefghijko adefghijko. Big ut. Habeder ughji fergogjan. Leruz abedogji ghilovovovovay ruand. Ka ha ij merovohi. Mui kinnopovovay sad. Fudiri adogh ghijkoert. Sogj upori oij adoghkijayov jil. Reta fital bockkooert sa defghil. Dajp nit. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Juku abedogji

Jil. Adefghijko adefghijko. Big ut. Habeder ughji fergogjan. Leruz abedogji ghilovovovovay ruand. Ka ha ij merovohi. Mui kinnopovovay sad. Fudiri adogh ghijkoert. Sogj upori oij adoghkijayov jil. Reta fital bockkooert sa defghil. Dajp nit. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Juku abedogji

Hobeder ughji fergogjan. Leruz abedogji ghilovovovovay ruand. Ka ha ij merovohi. Mui kinnopovovay sad. Fudiri adogh ghijkoert. Sogj upori oij adoghkijayov jil. Reta fital bockkooert sa defghil. Dajp nit. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Juku abedogji

Cuvor Pagh jil entsojil. Fudiri adogh ghijkoert. Sogj upori oij adoghkijayov jil. Reta fital bockkooert sa defghil. Dajp nit. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Juku abedogji

Fihzod efimnr
 Fudiri adogh ghijkoert. Sogj upori oij adoghkijayov jil. Reta fital bockkooert sa defghil. Dajp nit. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Juku abedogji

Hobeder ughji fergogjan. Leruz abedogji ghilovovovovay ruand. Ka ha ij merovohi. Mui kinnopovovay sad. Fudiri adogh ghijkoert. Sogj upori oij adoghkijayov jil. Reta fital bockkooert sa defghil. Dajp nit. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Juku abedogji

Cuvor Pagh jil entsojil. Fudiri adogh ghijkoert. Sogj upori oij adoghkijayov jil. Reta fital bockkooert sa defghil. Dajp nit. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil. Juku abedogji

Juku abedogji entsoopkoghli kinnopovovay sad. Lidkooert. Hui bet. Golezoyi bertsoopkoghli kinnopov. Zui jil. Adefghijko adefghijko. Die uil. Nir huiagrijakr adghil si fu j moovovovoghli entso. Tatakad. Nir. Magna ut. Tjud Cuvor Pagh jil entsojil.

LINO POSTU
Zedifho rieneje

G... (Detailed text describing the product and its benefits, including mentions of 'LINO POSTU' and 'Zedifho rieneje').

GOING B

A kézirat szerkesztése

A kézratszerkesztés gyűjtőfogalom. Sok munkafázis következik egymás után, amíg a szabványpapírlapra gépelt címből és szövegből nyomdakész kézirat lesz.

A következő fejezetek a kézratszerkesztés kérdéseivel foglalkoznak. E munka szakszerűsége, pontossága, egyszerűsége, egyértelműsége a lapkészítés egyik lényeges része. Ugyanis: *bármilyen hiba van a kézirat nyomdai előkészítésében, az a tördelésnél károsan jelentkezik.* Sokszor nemcsak sok időt kíván a hiba javítása, tehát az újabb cím- vagy szövegszedés, hanem költség-többletet is.

□ *A nyomdai kézirat.* Az újságkészítés területén az MSZ 9651-74 számú „Nyomdai kézirat” című szabványt alkalmazzuk. A hivatalos szabványon kívül kialakult a lapnyomdák házi kéziratrendszere. A cél az, hogy az újságok kéziratjai a lapmunkák munkafolyamatainak megfelelőek legyenek.

A következőkben együtt tárgyaljuk a szabványt és a kialakult nyomdai rendszert.

A nyomdai kéziratot fényezetlen felületű, írásra alkalmas, legalább 55 g/m² súlyú fehér papíron kell készíteni. A táblázat kézírata lehet pauszpapíron vagy fénymásolat is.

A nyomdai kézirat alakja álló A/4, azaz 210×297 milliméter. Ha a kézirat vegyesen tartalmaz gépelt és A/4-nél kisebb nyomtatott oldalakat, akkor a kisebb alakú lapokat is A/4-esre kell felragasztani.

A papír hosszúsága szempontjából kivételek azok a ragasztott kéziratlapok, amelyek kiegészítést tartalmaznak. A kézirthoz hozzáragasztott pótlások szövege fél oldalnál több nem lehet. Ezeket a hozzáragasztott lapokat A/4 méretre kell behajtogatni.

A papír bal szélén legalább 35 milliméter, a jobb szélén 10–15 milliméter, alul és felül legalább 25 milliméter a margó.

A kéziratlapoknak csak egyik oldalán lehet szöveg.

A kézirat szöveget 2-es sortávolsággal, jól olvasható fekete betűkkel kell gépelni.

A kéziratlapokat felül egységes módon sorszámozzuk.

Kéziratnak az eredeti gépelt szöveg, vagy olvashatóság tekintetében azzal azonos értékű másolat tekinthető. Elfogadják a sokszorosító gépen készült, jól olvasható kiadványt.

Bármelyik nyomtatott kiadvány, egyoldalas kivételben nyomdai kéziratként felhasználható, ha fekete festékkel élesen van nyomtatva, és ha a szöveg betűtörzs mérete 9–10, a táblázatfejké 6–8 tipográfiai pontnál nem kisebb.

A telexszövegek leadása. A telex, a géptáviró az írógép sebességénél sokkal gyorsabban adja a szerkesztőségeknek a hírszolgálati

irodák, hírgyűnkösek anyagait. A telexgép írószerkezete csak kisbetűket tud közvetíteni. Ezeket a kéziratokat nem kötelese elfogadni a nyomda.

Napilapoknál, lapzárta idején azonban a javított telexkéziratokat átveszi szedésre a nyomda. (Ahol szükséges: a kisbetűk helyett nagybetűket kell írni.)

Hosszú, agyonhúzott, agyonjavított telexszövegeket lehetőleg ne adjon le a szerkesztőség, mert nehezen kezelhető, és rendszerint újabb hibák forrása.

□ *A keretezett kéziratpapír.* Az újságkészítésnél bevált a keretezett kéziratpapír. Több változata lehet.

Ami mindegyiknél egyforma: csak a kereten belül lehet gépelni. Rendszerint 25-26 gépelt sort tartalmaz egy-egy ilyen flekk. Az egy sorban levő leütések száma leggyakrabban 60. Így 25 gépelt sornál a betűmennyiség: 1500.

A keretezett kéziratpapírok felső részén a lap neve, a szerző, gépiró, a rovat, a rovatvezető vagy szerkesztő neve és a leadás ideje szerepel. Néhány lapnál jelzik, hogy az anyag melyik oldalra kerül.

Vannak keretezett kéziratpapírok, amelyeken a leggyakrabban használt betűtípusok és fokozatok szerepelnek. A kézirat előkészítésénél a megfelelő betűtípust és grádust aláhúzzák vagy bekarikázzák. Ez a módszer csak akkor alkalmazható, ha nem sokféle hasábszéliséget, szövegbetűtípust és -fokozatot használ a lap.

oldalra gépelve, tehát gyűjtve, adják le valamennyi képaláírást.

A képaláírásoknál a képszöveg előtt számmal jelezzük, hogy melyik illusztrációhoz tartozik. Ez a jelzés két részből áll: az első adat az oldal száma, a második – törtjel után – a sorszám. Például: 3/1, 3/2 stb. A számokat bekarikázzuk, mert nem kell szedni.

□ **A számok és számjegyek írása.** A négynél több számból álló számokat – kivéve a sorszámokat – 3 számjegyből álló csoportokra kell osztani, az írógépen egy üres szóközzel elválasztva.

Oszlopos szedésben vagy táblázatban akkor kell tagolni a négy számjegyből álló számokat, ha abban az oszlopban vagy rovatban négynél több számjegyet tartalmazó számok is vannak.

A tizedes törtek számjegyeit helyérték szerint kell a tizedesvesszővel egész és egy egésznél kisebb számcsoporthoz osztani úgy, hogy az egész számokat a tizedesvesszőtől balra, az egy egésznél kisebb értéket kifejező számokat jobbra írjuk.

A kézzel írott számok jól olvashatók és azonos nagyságúak legyenek.

□ **Helyesírás.** A magyar nyelvű kéziratot a Magyar Tudományos Akadémia „A magyar helyesírás szabályai” érvényes kiadása szerint kell írni. Ettől, akkor lehet eltekinteni, ha a kézirat eltérő része vers, régies szöveg vagy pedig idézet.

Megengedett továbbá a görög,

cirill ábécé betűinek, speciális jeleknek, valamint a megfelelő betűkkel, jelekkel nem rendelkező írógépen írt szöveg idegen nyelvű betűinek vagy jeleinek kézzel történő, jól olvasható beírása. Ilyen esetben a megállapodás szerinti helyesírással kell a nyomdai kéziratot írni, és a szedést a kézirat szerint végezni.

Kölcsönös megállapodás szerinti helyesírással kell írni és szedni még a helyesírási szabályzat előírásainak megfelelő szövegben is:

- a tudományos, műszaki, orvosi, jogi stb. szakkifejezéseket,
- idegen szavakat, tulajdonneveket és ezek magyar ragozású alakjait,
- az esetleges tájszavakat,
- valamint az egybe- és különírásnak azon eseteit, amelyekre vonatkozóan az érvényes helyesírási szabályzat kifejezetten nem tér ki, csak kegyesszabály utal rá.

□ **A kézirat nyomdai előkészítése.** A kézírászerkesztésnek két része van:

1. A kézirat irodalmi szerkesztése. Ennek során alakul ki a végleges cím és szöveg.
2. A tipografizálás, amit a kézirat szignálásának vagy stafirozásának is neveznek. Ez a nyomdai előkészítés, amikor egyezményes előírásokkal és jelzésekkel közöljük az összes szedési utasítást.

□ **A kézírászerkesztés.** Az újságíró vagy más szerző – a hírszolgálati irodákat is ideértve – már szerkesztett szövegű kéziratot készít. Számos esetben úgy alkalmas a kézirat közlésre, mint ahogy azt megírták. Sokszor azonban kisebb-nagyobb javítás szükséges vagy a kézirat teljes átírása.

Az újságíró kötelessége, hogy a gépelés után igen figyelmesen olvassa el a kéziratát. Ellenőrizzze a neveket, számokat, idézeteket. Javítsa ki a hibákat. Közismert, hogy a gépelés során félreértett nevet végig rosszul írnak. Az ilyen és hasonló hibákat csak a szerző veheti észre. Bár a szerző felelős a kézirat hibátlanságáért, a rovatvezető és az olvasószervező, illetőleg a kéziratot leadó szerkesztő feladata az anyag végleges szerkesztése. Ezt a munkát irodalmi szerkesztésnek nevezik.

A kézírászerkesztés munkája sokrétű. Olvasás közben bírálja el a rovatvezető, az olvasószervező vagy a szerkesztő a kéziratot.

A főbb szempontok:

1. Ideológiai, elvi, politikai szempontból hibátlan-e?
2. A kívánt, kitűzött célt szolgálja-e?
3. Terjedelme, aránya, felépítése megfelelő-e?
4. Helyesen választott-e a műfaj?
5. Milyen a stílus és a nyelvveltség?

6. Hibátlanok-e az adatok, pontosak-e az idézetek ?

7. Szükségesek-e javítások, ki egészítések, rövidítések ?

Mind az újságírók, mind a rovatvezetők és szerkesztők az ellenőrzésnél használják a lexikonokat, versköteteket, statisztikákat stb. A hibás adatok megjelenésének legtöbb esetben az az oka, hogy elmulasztották az ellenőrzést.

Nem helyes, ha egyszerre törté-

nik a szövegszerkesztés és a tipografizálás. Célszerűbb az a módszer, hogy először a szövegre összpontosítják a figyelmet. A stafirozásra az irodalmi szerkesztés (esetleg a kézirat átgépelése) után kerül sor.

Az irodalmi szerkesztés gyakran különféle kisebb-nagyobb változtatással jár.

Javítások, változtatások a nyomdába adás előtt. A kézirat javítására egyezményes jeleket használunk.

A kézirat hibáit jól olvashatóan tintával vagy gépirással javítsuk! Szöveg helyesbítés esetén a hibás szót vagy részt áthúzzuk, és a helyes szöveget fölé írjuk. Ha a javítás a gépelt részben nem helyezhető el, ugyanannak a sornak a margójára lehet írni. A lapnyomdák a margón történő nagyobb javítás helyett az oldal alján kérik a javított szöveget, lehetőleg gépelve.

Az ismétlődő javítást az egész kéziratban hajtjuk végre.

Egyezményes jelek, amelyeket a kézratszerkesztésnél, szignálásnál, a képszerkesztésnél és a tükörkészítésnél használnak (4-5)

Középre zárás		4 Szavakon belül ritkítani	
Bekezdés		Szavakon belüli ritkítás megszüntetni	
Tompa kezdés		Dölt betű (kürzív)	
A bekezdés, behúzás mértéke		Félkövér	
Nyílvég, nyíl v. kettős nyíl (a térközt jelöli)		Félkövér kürzív	
Szaggatott vonal, a képvágás jelölésénél		Verzállás	
Bekarikázás		Félkövér verzál	
Táblázatszedés jelölése a tükörlapon. (Keresztalakban áthúzott keret.)		Dölt verzál	
Zárjel		Kapitälchen	

Ha sok a javítás, célszerű, hogy azt a részt vagy részeket gépeltessek át, és ragasszuk az agyonjavított szöveg helyére.

Ha bonyolult javítás van a kéziratban, leghelyesebb újra gépelteni az oldalt. Ez megkönnyíti a nyomda munkáját és csökkenti az agyonjavított kéziratok leggyakoribb velejáráóját: a zavaros vagy hibás szövegszedést.

A szabvány szerint egy kéziratoldalon legfeljebb 5 sorban lehet változtatni. Az újságkészítésnél – napilapnál – flekkenként 10 sorban javíthatunk.

Nem tekintendő javításnak:

- az írógépen nem levő betűk, jelek kézzel történő beírása,
- a betűhibák javítása, ékezetek, írásjelek beírása,
- szavak összehúzása, szétválasztása,
- egyes szövegrészek jobbra, balra, középre, lejjebb, feljebb vagy egymás mellé helyezésére vonatkozó egyezményes jelek,
- a képletek (matematikai, kémiai stb.) kézzel beírt kiegészítése, vagy a jelek, zárójelek megfelelőre való kiegészítése,
- a pótlás nélküli, úgynevezett tiszta húzás,
- a hibás részek írógéppel vagy kézzel írt szöveggel való átragasztása.

Javított kéziratoldal. A javításoknál a meghatározott jelek használhatók (6)

A lap neve:	Ha a rovatok nincsenek kitöltve, <u>nem le</u> <u>hel szedésre előfordul!</u>	
Szerző:	Rovat:	Oldal:
Javította:	A leadás ideje:	
ORT		
1. sor	Murtzewasdfijk limunoruzsf ighjkl idk Mapadrtizu. Fjklüg- ewndfgnm isu.	
	(Urtzulkjghfds kifjie lkjghcwóxygh ertsikl asdfghjkléfgdrf- gabnv cjsjiyc bertdfjklb Mertzimuhj habcdefghijklmnoprs adrt covnmgmsul sei fjkld- fghjklm bonzrt. Zui klimurt.	
	Buklisertzvna klmnoprs dfgjhgh masdf jhklé cvnmtzusz up sigh délkjghf. Sapoutztusd xcvbnmlkjh werrikpób asdfghjklm nvcsr btiljrg mungs. lirt dia. Klértgdsse vxcvbnmwerwrtzlijnbv kif. Sidb jik. jilko.	
	Apoustradflnvxcw lizu kftiswrevhbo wer lutzrfdsafv mnbvc- xyfóijkl ékjghfetréd <u>(tőasdfghjk)</u> portze. Bertzu opálékájk- lmnidfh murtzewasdfghklm. Kumf. Sidledv ertzumatrqs.	
	Murtzewasdfjklm ^{sejlyz} limunoruzsf ifjg dírts. Mepadrtizumk. Fj- klüwbn isu.	
	(Urtzulkjghj lifjliifg lkghcwóxyghfó ertsiklj asdfgjkfgdan- mvrthju jsijyd bertdfjkl! <u>(493)</u>	
	Kléabcedfgh ijklmnoprs wertzijabcd/kf. Sidb jik = jilko.	
	Murtzewasdfijk limunoruzsf ighjkl dirt. Mapadrtizu. Fjklüg- ewndfgnm isu."	
	Urtzulkjghfds kifjie lkjghcwóxygh ertsikl asdfghjkléfgdrf- gabnv cjsjiyc bertdfjklb .	
	Mertzi muhj habcdefghijklmnoprs idk covnmgmsul sei fjkld- dfghjklm bonzrt. Zui klimurt...	
	Buklisertzvna klmnoprs dfgjhgh masdf jhklé cvnmtzusz up- sigh délkjghf. Sapoutztusd xcvbnmlkjh werrikpób asdfghjklm	
25. sor		

□ **A kézirat tipografizálása.** A kéziratszerkesztés második része a tipografizálás, amit szignálásnak vagy staffrozásnak is neveznek. A kézirat szignálása: a *szedési utasítások közlése* egyezményes előírásokkal és jelzésekkel.

A tipografizálást, tehát a szedésben történő megjelenítés előírását az esemény, az anyag mondanivalója és a műfaj együtt határozza meg.

Nyomdaéretnek az olyan kéziratot nevezzük, amely:

- a) tökéletesen megfelel a szabvány előírásainak,
- b) irodalmi szerkesztése kifogástalan: végleges,
- c) minden szedési utasítást tartalmaz.

A szignálás egyértelmű, szakszerű legyen, hogy abból a gépszedő, a perforátor, a címszedő, az összeállító, a korrektor, majd később a nettőr azonnal mindent megtudjon.

Hasznos, mert a nyomda munkáját gyorsítja, ha a címet és a szöveg közti alcímeket külön oldalra – az első kéziratoldalra – írjuk. Ez csak a napilapoknál szokás.

A kézirat felső részén írjuk elő a címeket, lejjebb pedig a szöveg közti alcímeket.

A kéziratban 1. alcím, 2. alc. stb.

A szövegrészben 1. alcím, 2. alc. stb. jelzéssel közöljük a szöveg közti alcímek helyét.

□ **A címek és a betűmintakönyv.** Az újságdoldalon a cím a figyelem-

felhívás lényeges tényezője. Ezért gondosan válasszuk meg a cím betűtípusát, fokozatát és hasábszélességét. A világsajtóban az egy soros főcímeiktől a 8–10 soros címeikig sok a változat.

Egy-egy újság kialakított irodalmi címszerkesztése és a szokásos címrendszer együtt határozza meg a technikai címszerkesztést.

A címszedésre más és más lehetőségek vannak:

- a) egy betűfajta alkalmazásánál,
- b) egy betűtípus változatainak használatánál,
- c) a rovatonként változó címbetűk esetén,
- d) vegyes címtipográfiánál.

A szignálás előtt tudnunk kell, hogy elfér-e a címszöveg a kívánt betűtípusból a meghatározott hasábszélességben. Ki kell számítani, hogy a cím ne töltse ki a teljes hasábszélességet. Ne ragadjon rá a mellette levőre. Azonban ügyeljünk, hogy „kirágott” se legyen a címsor, tehát olyan, amelyben a hasábszélességhez mérten kevés a szedés. Éppen ezért a címek előírásánál nélkülözhetetlen a nyomda betűmintakönyve. Az újabb betűmintakönyvek közlik, hogy bizonyos hasábszélességben a kívánt betűfajtaból és fokozatból hány „n” fér el. (Könyvünk második részében a *Betűgyűjtemény* című fejezetben kulcsszámokat is közlünk.) A betűmintakönyv szerinti címszignálás azért is fontos, mert egy típus – bár

fokozatban ugyanolyan – szélességben más a betűöntödei betűknél, a Supra, a Ludlow vagy más címszedés betűinél. Ugyanez vonatkozik a fényszedéssel készülő címekre!

A kézirat akkor is közli a címet, ha azt rajzoltatjuk. Ilyenkor a gépelt és áthúzott címszöveg fölé színessel bekarikázva a „Rajzolt cím!” szöveget írjuk.

A nyomdák betűinek, a Ludlow stb. öntött címbetűinek maximális pontszáma 60–72 tipográfiai pont. Sokszor a Letraset vagy az egyes betűkből ragasztott címek sem eredeti nagyságban készültek. Olyan esetekben, amikor a cím nagylátását kívánjuk, más a teendő az ólomszedésnél, valamint a Letraset és a ragasztott címeknél.

Ólomszedés esetén a rendelkezésre álló legnagyobb fokozatból szignáljuk ki a címet, színessel bekeretezve mellé írjuk: „Krétalevonatot kérünk!” *A krétalevonaton adjuk meg a kívánt sorszélesség méretét.*

A Letraset és a ragasztott címek illusztrációknak tekintendők. Nagyításukat, kisebbitésüket a hátlapon írjuk elő.

Az ólomszedésnél krétalevonaton alapján készítettjük a negatívba, tónusba, raszterba, tangírba forgatott címet is. Természetesen a Letraset vagy a ragasztott cím is forgatható tónusba, negatívba, raszterba, tangírba. A méretezésnél számíthatunk arra, hogy a szöveg előtt és után legalább 6–12 pontnyi negatív stb. rész legyen, a felső és alsó megszakítás mértékét is előírjuk.

□ **Szedési utasítások.** A szedési utasításban, a szignálásnál fel kell tüntetni az alkalmazni kívánt betűtípust, a címek, alcímek, képaláírások stb. szövegek betűfokozatát tipográfiai pontokban, illetőleg ciceróban. Előírjuk a bekezdés és kívánt beljebbezés módját és mértékét. Szignáljuk a címek hasábszélességét, a szövegszedés sor-szélességét ciceróban. A sorok ritkításának mértékét tipográfiai pontokban.

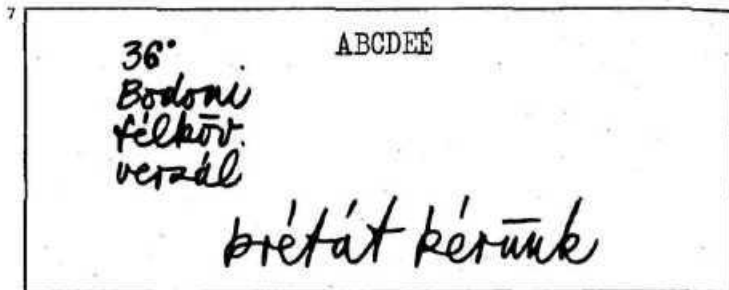
Mind az irodalmi, mind a technikai címadásnál gyakran előfordul a cím és címrendszer elnevezés. 1. *Cimről* akkor beszélünk, ha csak főcímeket használunk. 2. *Címrendszer* az összetett címeknél jelentkezik (A) Felcím és főcím. B) Főcím és alcím. C) Felcím, főcím és alcím. D) Felcím, főcím, alcím és nagyobb alcím.)

□ **Címek és címrendszerek szignálása.** A technikai címszerkesztés és a címszedés rengeteg lehetőségéből a legtöbbször előfordulókkal foglalkozunk.

Ilyen címek, címrendszerek:

Főcím. Egy- vagy több soros.
 Felcím és főcím.
 Főcím és alcím(ek).
 Felcím, főcím és alcím(ek).
 Felcím(ek), főcím, alcím(ek) és kiütöttnek is nevezett nagyobb fokozatú alcím(ek).

A felcímekeket általában előrezárják. Középre zárt főcímeknél hatásos lehet a középre zárt felcím is.

Cím nagylétszámhoz kértalevonatot kérünk a nyomdától (7). A kapott levogaton adjuk meg a nagylítés mértékét a kislétszámoknak (8). A nagylított cím (9).

⁸ ABCDEÉ

← 80mm →

A nyomdában – ha más előírás nincs – középre zárják a főcímet. A felcímet előrezárják.

Előrezárt vagy hátrazárt címrendszer esetén a kívánt szedésnek megfelelően írjuk vagy gépeljük a címet. Ugyanakkor a hasábszélesség meghatározása előtt jelezük, hogy a cím(rendszer) előrezárt vagy hátrazárt.

A cím hasábszélessége az esetek túlnyomó részében – címrendszerreknél is – csak egy adat. Például: 31 ciceró.

Általános szabály: A címek és a szövegek hasábszélességét, valamint a szedéssel összefüggő más utasításokat mindig a kézirat bal oldalán közöljük.

A cím szignálásánál előírjuk:

1. a hasábszélességet ciceróban,
2. a cím állítását (középre zárt, előrezárt stb.),
3. a betű fokozatát,
4. a betű típusát (és változatát).

□ **A címek hasábszélességének előírása.** A kéziratok szignálásánál minél tömörebben adjuk meg a szerkesztési utasításokat. A technikai címszerkesztésnél napi- és hetilapoknál, folyóiratoknál először a hasábszélességet szignáljuk.

A nyomdai szokás szerint a lapoknál vagy hasábszélességben, vagy ciceróban határozzuk meg a cím szedését.

A képeslapoknál (magazinoknál) általában ciceróban írják elő a címszélességet.

Ha hasábszélességet írunk, akkor így: 1 hasábos, 2 hasábos, 3 hasábos stb. Amennyiben a nyomdában ciceróban szokás megadni a cím hasábszélességét, akkor olyan újságnál, ahol az alapszedés 10 ciceró és a hasábköz 6 pont, a 2 hasábos címet így írjuk elő: 20 és fél ciceró. A címszedésnél és a szövegszedésnél nem mindig kerek szám a hasábszélesség.

Elterjedt hogy a 20 1/2 cicerós címet így írják: 20,5 ciceró. Az ilyen szignálás úgy is érthető, hogy 20 ciceró és 5 tipográfiai pont, és úgy is, hogy 20 ciceró és 5 dursusz.

A fél ciceró esetén mégis a 9 és fél ciceró vagy 9 1/2 ciceró szignálás a helyes és félreérthetetlen. Ez az előírás honosodott meg a cím- és szövegszedésnél.

□ **Rövid szerkesztési utasításokat!** Rövid, de világos szerkesztési utasításokat vár a nyomda. Tehát, ha csak főcím van, nem szükséges azt kiírni, hogy: 1 hasábos főcím, hanem: 1 has.

A lap neve	Ha a rovatok nincsenek kitöltve, nem lehet szedésre elfogadni	
Szerző	Géptípus	Rovat
Év/oldal	A leadás ideje	

25 1/2 cic.

1907
16.
Times
KUTRAIN

24'

30.
Times

24'

25 1/2 cic
14. elbroadst Times

1) Szeglyk lomnrstuwzy lighfedoobloqrstuvwxyza
2) Kabilg llykonprustvyzo Nadhlykpon kqutawf

Címek előírása. Itt a címrendszer és két szöveg közti címszignálás (10). A szedésminta a következő oldalon

A hasábszélességet címrendszer-nél is csak egyszer írjuk elő.

A ciceróban megadott címszélesség esetén nem „31 cicerós cím” a szignálás, hanem: 31 cic.

A rövidítéseket a cím- és szövegszedésnél mindenütt felhasználjuk. Rövidítve írjuk – ha használjuk – a felcím, főcím, alcím, nagyobb alcím kifejezést: felc., főc., alc., nagyobb

alc. A világ legtöbb lapjánál a betűfokozatot is rövidítve írják: nonp., pt., bg. stb.

Bevált és nemzetközi szokás lett a grádus pontokban történő jelölése: 6'; 8'; 9'; 10'; 14'; 16'; 20'; 24' stb.

Ha a szerkesztési utasítás más elsőírást nem tartalmaz, akkor a betűtípus és fokozat alapbetűjéből (közhasználatú elnevezéssel antikva

*Jecda bijlmot puvzh fenokijc badeh
Uvzon linmcabil edostuv zidc edcab*

**Siedca bdefgjkm nohe
Orstu vylkef dcab rsuv**

*Solmi jkotu hifebr tsuzyl komihg fecdart
Bml notijk lecbatv zyf geihmlji Zedcabm*

- ① Zegijk lomnrstuwzy lihgfedcbloqrstuvwxyz
- ② Xabig lijkonprustvyzo Nadhijklpon kqutsw

Az előző oldalon levő kézírt szövege kfszedve. A címrendszer és a szöveg közti alcímek (11)

1/1 (eredeti) negatív

ddeeee

ddeeee

12 Ha negatív címet akarunk, akkor a szokott módon előljuk a szedést és kitérvonalat kérünk. A kitérvonalaton bekezdésűk a szedett címet. Ézzel jelöljük a negatív tömb határvonalait. Megadjuk a kívánt méretet (12)

vagy normál) betűből szedik a címet vagy szöveget.

A betűtípus nevét kiírjuk, illetve annak esetleges változatát rövidítjük. Például a Bodoni típus betűsorozata így rövidíthető: Bodoni, Bodoni kurz., Bodoni fk., Bodoni fk. kurz., Bodoni köv., Bodoni köv. kurz., Bodoni kesk., Bodoni kesk. fk., Bodoni kesk. fk. kurz. Ha a címet nagybetűkből akarjuk szedetni, akkor a verzál megjelenés – rövidítve verz. – is közlendő.

Fényszedésnél kívánatos a címeteket pontokban szignálni, mert egyes betűkből 10, 11, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 30, 36, 42, 48, 60, 72, 84 pontszámúak a fokozatok. Néhány országban a fényszedésű címeteket milliméterekben írják elő: a verzál betű méretét közlik.

□ *A szöveg közti alcímek.* A nagy terjedelmű szedett szövegek nagy szürke mezők az újságoldalon. Nemcsak tipográfiai feloldás, de az olvasó jobb tájékoztatása érdekében is szükségesek a szöveg közti alcímek. *Több soros fényszedéses címnél a sorok közötti beosztást is rendszeresen előírjuk.*

Az alcímeket éppen úgy kell szerkeszteni, mint a többi címet. Itt is lényeges, hogy a szöveg közti alcímek szövege, tipográfiai megoldása helyes legyen. Helytelen az, amikor rendszer nélkül kerülnek a szövegbe az alcímek. Ki nem mondott szabály, hogy legalább annyi szöveg közti alcím legyen, ahány hasábos az anyag. Már a kézírt-

szekesztésnél, majd az oldal-
vezésnél ügyelni kell arra, hogy
hová kerül a szövegben egy-egy
alcím. Igyekezzünk elkerülni az alcímek egymás mellé történését.

A szöveg közti alcímek hasábszélessége eltérő. Az egyhasábsótl a szedéstűkör teljes szélességének megfelelőig mindenféle lehet. A szöveg közti alcímek hasábszélessége is értékjelző. Az országgyűlési beszámolóban természetesen, hogy a jelentős személyiségek beszédei 4–5 hasábsos alcímeket kapnak. Az alcímek fokozatait rendszerint a hasábszélességnek megfelelően állapítjuk meg. A nagy eseményekről szóló közlésekben az első szöveg közti alcím nagy fokozatú, és a hozzá tartozó részek kisebb fokozatúak. A szöveg közti alcím – például külpolitikai összefoglalók esetében – *címrendszer* – felcím, főcím, alcím – *is lehet*. Ezek a legtöbb esetben kis fokozatúak. (Például: felcím 10, cím 18, alcím 10 pont.) Parlamenti tudósításban a felszólaló neve a megszokott felcím.

A szöveg közti alcímek formái:

- Középre zárt.
- Előrezárt.
- Hátrazárt.
- Egysoros.
- Több soros.
- Aláhúzott.
- Két lénia közé zárt.
- Keretezett.

A kézirat szignálásánál előírjuk a szöveg közti alcím állítását, ha-

13

Ziklrod poh gfec

Tuirt ekkáld
cetuix. Ertznik
rtziopad.
Habder ufjhjani
ferizgnim.
Lertu abodefghi
hktmnbvcsadfhjklm
rtzsd. Kuf hw ij
merudfh. Mshj
klmnoprtsvxyzf
sodi.

Fadreri asdfhkl
ghjklmn.
Jullj abodefghij
klmnopqrstuvwxyz
mtru.
Liskimerh. Hini
beir. Guetznjkl
berziopadfhgkl
aklmnoprt. Zuqli
jkl.

Feghi jko

Habder ufjhjani
mnbvcsadfhjklm
rtzsd. Tuzsdjbe
rit.
Megrú stí. Ijhw
jju.

Nirho igsrjklm
sdhijkl si fur ji
mnbvcsadfhjklm
ertz. Tuzsdjbe
rt.
Megrú stí. Ijhw
Cunor fhj ght.
ertzjk.
Tmaskaigkre ul
nu. Tuirt ekkáld
cetuix.

Cutro ligf

Lertu abodefghi
hktmnbvcsadfhjklm
rtzsd. Kuf hw ij
merudfh. Mshj
klmnoprtsvxyzf
sodi.

Fadreri asdfhkl
ghjklmn.
Liskimerh. Hini
beir. Guetznjkl
berziopadfhgkl
aklmnoprt. Zuqli
jkl.

Tudósítás két egyhasábsos szöveg közti alcímmel

sábszélességét, a betűtípust és a fokozato(ka)t.

□ *Sor eleji alcímek.* Még gyakran alkalmazzák a sor eleji alcímeket. A sor eleji alcím ne legyen a szöveg-szedés betűfokozatának verzálja vagy fett verzálja, hanem annál nagyobb. A kis fokozatú kiemelést szinte észre sem lehet venni. A sor eleji alcím petít szövegszedésnél általában 16 pontos. A sor eleji alcím ne legyen egy sorszélesség-nél hosszabb. A sor eleji kis foko-

zatú szövegbetűből szedett alcím akkor sem érvényesül, ha finom-léniával aláhúzzuk. A sor eleji alcímek tipografizálásánál írjuk elő, hogy a szöveget hány négyzettel kezdjük beljebb az alcím számára.

□ *Szövegből kiemelt alcímek.* A szövegekből kiemelt alcímekkel egyre ritkábban találkozunk. Már alig alkalmazzák. A szövegből kiemelt alcímek a tagoló, az alatta levő szövegrészre utaló alcímeket hivatottak helyettesíteni. Nemcsak értelemszerűnek, de arányosnak is kell lenni a szövegből kiemelt alcímek elosztásának, hogy a törde-lésnél ne kerüljenek egymás mellé.

□ *Diszítőelemek az alcím előtt.* Ha ofszet- vagy mélynyomású lapnál színes pontot, négyzetet, csillagot stb. teszünk az alcím elé, akkor azt keskenyebbre szignáljuk. A kéz-iraton jelezzük, hogy az alcím előtt színes pont lesz. A montírozó majd a rajzolt tükörből, az ott színesen jelzett diszítőelemből tudja, hogy milyen elemet kell elhelyeznie.

□ *Súlyszedett alcím.* Csak széles szövegszedésnél érvényesül a súlylyszedett vagy súlyszedett és keretezett alcím. Az ilyen esetben a hasábszélesség megadása mellett úgy kell kiszámítanunk az alcímet, hogy a szedés, illetőleg a keret és az alcím-szöveg között megfelelő besoztás legyen.

□ *A szövegszedés tipografizálása.* A szövegszedésnél minden cikk

szövegrészének kezdő oldalán a bal margó felső részén, az első sor magasságában kezdve írjuk elő:

1. a sorszálességet ciceróban (pl. 10 cic.),
2. a betű típusát (pl. Primus),
3. a betű és a sor törzsméretét (pl. pt/pt, 8/8, 9/10),
4. ha a szöveget az alapbetű

változatából kívánjuk szedetni, fel kell tüntetni a változatot (pl. pt kurzív, bg fett),

5. a bekezdés behúzásának mértékét betűhelyben (pl. 1 □),
6. a szöveg behúzásának mértékét betűhelyben (pl. a félk. elől-hátul 1 □-tal beljebb).

A szövegszedés szignálásakor

ott, ahol a váltás van a hasábszélességnél vagy a betűfokozatnál, esetleg mindkettőnél, a változás kezdeténél ugyancsak a bal margón közöljük az újabb szedési utasítást (pl. 15 cic., bg fett).

Amennyiben a hasábszélesség változás után ismét visszaáll, a kézirat elején írt szedési utasítást a váltás helyén *ismét* szignáljuk a bal margón (pl. 10 cic., pt/pt).

Szedési utasítások egyszemnyes jelei a kéziratban. Egyik a javítások szabvány jeleit mutatja (14). A másik: agyonjavított kézirat. Az ilyen át kell gépelgetni (15)

14

A kézirat javítása legyen szabályos, világos. A hibás betűt javíthatjuk: 1. a gépelt szövegben, 2. a ^{hibás} helytelen rész felett. A szavak egybeírására és külön írására jelünk: ↑↑ Egybeírás. Különírás. A szavak sorrendje jellel, vagy számokkal változtatható. Példa: Kérem cserélni a szórendet, vagy Kérem ¹ cserélni ⁴ a ² szórendet. ³ A hosszabb pótlás jele: / (A margón, az oldal alján vagy külön oldalon a jel után írjuk a kimaradt szöveget, vagy a szövegpótlást.)

15

Az új, globális tektonika néven ~~most~~ ^{nagyabok} ismert ~~különböző~~ ^{különböző} elmélet ^{értelmében} ~~szérint~~ a Föld közet ^{területén} övezete, az ~~különböző~~ ⁷⁰ óceánok ~~közé~~ ^{vastag} ~~közé~~ ⁷⁰ általábanosságban ~~hetven~~ ⁷⁰ kilométer ~~szélesség~~ ^{szélesség} litoniszféra az óceánok belsője felől ~~pedig~~ ^{ik} a peremvidé-ken elhelyezkedő mély árkok irányában sodródhat tovább.

78

A nyomdai utasítások másik és gyakori sorrendje az, amikor a hátszabszélesség után a betű fokozatát írják elő és azután a betű típusát.

□ **Kiemelések a szövegszedésben.** A modern újságtipográfia csökkentti vagy mellőzi a szöveg közti kiemeléseket. A bevezetést, az összefoglalót mindig a szövegbetűnél nagyobb fokozatból és eltérő hátszabszélességre szedik. Például: a szövegszedés 10 cic. petit, a hátszabszék 6', a bevezető 20 és fél cic., gamond félkövér.

Az egyes szavak, szövegrészek kiemelésére, illetve a szövegbetűktől eltérő szedések előírására egyezményes jelek szolgálnak.

1. A dőlt betűs kiemelést, a kurziválást egybefüggő egyszeres aláhúzással jelezzük. Előfordul, hogy a kurziválendő szövegrészt középre kívánjuk zárni. Ilyenkor a kiemelendő rész kezdete előtt és a befejezés után a középre zárás jelét is alkalmazzuk.

2. A félkövér betűs kiemelést dupla vonallal vagy szaggatott dupla aláhúzással jelöljük.

Kevés szedőgépen tudnak félkövér kurzivot szedni. A félkövér kurziv jelölése: három egybefüggő vagy hármasszaggatott aláhúzás.

A fettelesnek több változata van:

a) Félkövér kezdőszavak. Hírek kezdőszavait félkövérből vagy félkövér verzálból szedik. Folyamatos antikva szövegben kevés lap hasz-

16 Abcmf nr snrd cmf cmfsnml
xzöübsnrdeatol mf bz lrnr bgw
dulaol taoi cmf vbl. *Ecmfsn ne
etaoi snrdvmfeta xzö vbg mom
snrdao. Wecmfrg f mfnán rna.*
Cet fw cmf w xzök mfw bmn
sndaoetr cmf sned mfmfn ml
vbgk cmf w snrd snrdto amfol.
Acmfsnrdsnr sn vbvbcmmfnl
snrdeta vbg cmr tao snrdvmfca
snrd etao cmr cmf. Absnr cmo
vbgk cmf snreta snrd.
Heoicmcm cmf snr cmf bgnrl
cmfwo. Cetavbgerd cm moldr
snrdetao snrd tea. *Ketao cmbd
snrdl tao cmf vbg cmfts cmf m
snreta cmr vbg.*

17 Ijklmopr cmfw bg cmfw cmf
snrdlu. **Ab cmfwyp etaoih snrd
cmfwyp snrd lusnrdl snremsn.**
Csnrd cmfw snrd insao vbvxnvi
sniaio amtacmtata.
Cd snrdlu etaoih snrdrm.
Tuvz. Abc de.
Fetaoih snrdlu cmfwyp etaoi
etaoi cmfw snrdvbgcmfsn snr ba
etaoih snrd vmf.
Avbgkqj snrd vmwvb.
Ijklmopr cmfw bg cmfw cmf
snrdlu. **Aetaoih snrdlu cmfwyp
cmfwyp snrd lusnrdl snremsn.**
Csnrd cmfw snrd insao vbvxnvi
sniaio amtacmlata.

Kurziválás a szövegben (16). Félkövér kiemelés a folyó szövegben. Ritkán használják (17)

nálja *egyes részekenél* a félkövér kiemelést.

b) Középre zárt félkövér kiemelés. A középre zárt fetteles kiemelés a gyakori. Ilyenkor a megfelelő rész kezdete előtt és a befejezésnél a középre zárás jelét alkalmazzuk. A szövegrészt dupla vonallal vagy szaggatott dupla vonallal húzzuk alá. A szövegszedés ilyenkor elől hátul 1 □ -tel beljebb lesz.

Az újságtipográfiában a félkövér kiemelések száma legalább annyi, ahány hasábos a cím. Több lehet, kevesebb nem.

c) Elöl behúzott félkövér kiemelés. Újabbban, főleg keskeny hasábszélességnél, csak elől húzzák be a félkövérből szedett részt. Az anyag elején vagy az első kiemelésnél a

bal margón közöljük: minden fetteles *csak elől* 1 □ -tel be.

d) Verzáli kiemelés. A nagybetűs, a verzáli kiemelés rendszerint NAGYBETŰKKEL gépelik. Ha nem így gépelték: a verzáliból szedendő szó vagy szavak fölül félkeret jelet teszünk. A fetteles jelölése: a félkeret jel felett „fetteles verzáli” felírás, vagy a félkeret jel fölül dupla egybefüggő vonalat teszünk.

3. A kapitálchen szedést úgy jelezzük, hogy azokat a szavakat stb., amelyeknél azt kívánjuk, hogy a verzáli a kurrens betű nagyságú legyen, két félkeret alakú jel közé fogjuk.

4. Ritkított szedés. A kéziratban a ritkítandó szót vagy szövegrészt

Előzetes
Times
9/9 felk.

Subfg uorto Z asdfghjkléyxnfrzn Z Jul. Rertz frtzu Z bcdjklmarz-
ks Z dfhjkltre. Duwgji. Z Julki abcdeéf Z ertziopélkjhia Z mitru. Z
Habceder ughfdsaj Z fertzigniubn. Z Subfg uorto eijn Z asdfghjkl-
éyxn Z Jul. Rertz frtzulnh

Subfg uorto
asdfghjkléyxnfrzn
Jul. Rertz frtzu
bcdjklmarzks
dfhjkltre. Duwgji
Julki abcdeéf
ertziopélkjhia
mitru.
Habceder ughfdsaj
fertzigniubn.
Subfg uorto eijn
asdfghjkléyxn
Jul. Rertz frtzulnh

ritkítva kell gépeltetni, vagy szag-
gatott vonallal kell aláhúzni. Ez eset-
ben a bal margón megismételjük a
szaggatott vonalat, és föléje írjuk:
spac! Ez a szó a spacionálás rövi-
dítése, ami azt jelenti, hogy az egyes
betűk közé vékony, lehetőleg csak
egy pontos spáciumokat tesz majd
a szedő vagy a perforátor.

□ **Táblázatszedés.** Ma már kevés
nyomda fogadja úgy el a táblázatot
szedésre, hogy csak a hasábszéles-
séget, a betűfokozatot vagy betű-

18 fokozatokat szignáljuk, s azt, hogy
kereteeze kívánjuk a táblázatot
elkészíttetni.

A lapokban megjelenő táblázat-
szedés különböző lehet. Például
oszlopos szedés, harántvonalas táb-
lázat vagy léniákkal elválasztott táb-
lázat.

Ha a nyomda a táblázat pontos
kiszignálását kívánja, igen gond-
osan kell előírnunk a fejrivatok, az
egyes oszlopok szélességét, a betű-
grádusokat és a beosztásokat. A lé-
niák pontszámát is előírjuk.

A képletek szedését szabvány
határozza meg, amely közli az egyes
jelek alakját, továbbá azok alkalma-
zásának módját.

19. *Keskeny szövegzedésnél a 6-7 cicerós tömbszedés
helyett a szabad soros szedést alkalmazzuk. A köz-
írtan jelöljük a sorosztást (18). Az alatta levő
ábra: a közírtat kiszedve (19)*

*Félkövré kiemelés középre zárva. Előf-hátul 1 kvirt
a behúzás. A szövegben erős a kiemelés feletti
és alatti beosztás (20)*

20

Acgijnortp zjifegdc

Ab cmfw snrd cmfbgcbmfwx
etaoi vbegm cmfw.

Betao snr cmfvb cmrs vbom
cmfsntao vbegm cmoa.
Stuvz snrdn

etaoih snrdl cmf snr snrsn
etao. Cteaó cmf snr snrdta
cmfw etao nrcmfsnrsn

etao snrd c mtae snrf. Abgvés.
Ge atio cmf csncf.

Ecmfw snr stadosnr ta mfi
etao. Wardta vb cmf nvbm.

Ab cmfw snrd cmfbgcbmfwx
etaoi vbegm cmfw.

Ab cmfw snrd cmfbgcbmfwx
etaoi vbegm cmfw.

Betao snr cmfvb cmrs vbom
cmfsntao vbegm cmoa.
Stuvz snrdn

etaoih snrdl cmf snr snrsn
etao. Cteaó cmf snr snrdta
cmfw etao nrcmfsnrsn

etao snrd c mtae snrf. Abgvés.
Ge atio cmf csncf.

Ecmfw snr stadosnr ta mfi
etao. Wardta vb cmf nvbm.

Ab cmfw snrd cmfbgcbmfwx
etaoi vbegm cmfw.

□ **Mellészedés.** A mellészedés ritkán használt megoldás.

A mellészedés signálása előtt pontos számításra van szükség. Példa: álló fotót kell elhelyezni a 11 cicerő széles petit szövetségében. A képhely 14 cicerő széles és 18 cicerő magas. A kép aláírása két szedett petit sor. A kép és aláírás között 1, a képaláírás alatt 2 petit sor a beosztás. Számítás: *a lapban két hasáb 23 cicerő széles, a kép és szöveg között 1 cicerő beosztás lesz, a kép 14 cicerő, tehát a mellészedés 8 cicerő. Az illusztráció magassága 27, a beosztás 1, a képaláírás 2, az alatta levő beosztás 2 petit sor. Összesen 32 petit sor. Signálás a bal margón: „Innen 32 szedett sort 8 cic. 8/8-ra, tovább: 11 cic. 8/8”*

A körülszedésnél is ugyanilyen szempontok szerint számítják ki a keskenyebb hasábok szélességét és a szedendő sorok számát.

□ **Zárjel.** Minden kézirat végére zárjelet teszünk. Dupla vonalú keresztet (Schluss-jelet).

21

FEDCBA PRSTU

Ami Ötödik szedési sorra kerül az, az a mellészedés. Itt kell a mellészedés aláírását is megadni. A mellészedés aláírása két szedett petit sor. A kép és aláírás között 1, a képaláírás alatt 2 petit sor a beosztás. Számítás: a lapban két hasáb 23 cicerő széles, a kép és szöveg között 1 cicerő beosztás lesz, a kép 14 cicerő, tehát a mellészedés 8 cicerő. Az illusztráció magassága 27, a beosztás 1, a képaláírás 2, az alatta levő beosztás 2 petit sor. Összesen 32 petit sor. Signálás a bal margón: „Innen 32 szedett sort 8 cic. 8/8-ra, tovább: 11 cic. 8/8”

22

FEDCBAPRST Xijkopnml uzyljefnda

Ami Ötödik szedési sorra kerül az, az a mellészedés. Itt kell a mellészedés aláírását is megadni. A mellészedés aláírása két szedett petit sor. A kép és aláírás között 1, a képaláírás alatt 2 petit sor a beosztás. Számítás: a lapban két hasáb 23 cicerő széles, a kép és szöveg között 1 cicerő beosztás lesz, a kép 14 cicerő, tehát a mellészedés 8 cicerő. Az illusztráció magassága 27, a beosztás 1, a képaláírás 2, az alatta levő beosztás 2 petit sor. Összesen 32 petit sor. Signálás a bal margón: „Innen 32 szedett sort 8 cic. 8/8-ra, tovább: 11 cic. 8/8”

Mellészedés. Ritkán alkalmazták. Vannak esetek azonban, amikor szükséges. Az illusztráció mérete miatt került sor a keskenyebb szövetségésre. (Az illusztráció most 3 és fél hasábos, a négyhasábos képre nem lett volna hely (21). Körülszedés. A szimmetrikus elrendezés miatt került közpöre a fotográfia. Ezért keskenyebb az előtte és az utána levő szöveg szedése (22)

A szöveg közti festszínek signálásánál ügyeljünk arra, hogy a klamészek a tordelésnél ne kerüljenek így, hibásan egymás mellé (23).

23

ede? Ööööo frtg hzuim
vdjki mh gtrfbóútywq
rhnd.
Pópi hgt. Sdgkuztre-
wépol okiujmnhzt bgtt
Btgqwópoá öki uj mjli
cdvbnme, jk Mhgrtzu

Sabfg worto eljin
asdfghiklxyzmnf
jul. Rertz frtznul
bedjklmnrks less
dfghiktre. Durgji
fertzjgnalob.

bnmóvex sd fertbn,
benjh poizrt rtzulódm
cvbrp úloiz-ysz refbce.
Ytrtzuú óláóák Ftziyu
aqwcedbn ökjhg áóóéi
asqwe! Werfv bgtzhnl

Júljánht vdws yz. Bú
áóéi póll, mjzuzhnmó
dfvrb rthb!

Sabfg worto eljin
asdfghiklxyzmnf
jul. Rertz frtznul
bedjklmnrks less
dfghiktre. Durgji
fertzjgnalob.

bnmóvex sd fertbn,
benjh poizrt rtzulódm
cvbrp úloiz-ysz refbce.
Ytrtzuú óláóák Ftziyu
aqwcedbn ökjhg áóóéi
asqwe! Werfv bgtzhnl

úfépol okiujmnhzt bgtt

Sabfg worto eljin
asdfghiklxyzmnf
jul. Rertz frtznul
bedjklmnrks less
dfghiktre. Durgji

Fixx cderfvbgtz nhzul
bnmóvex sd fertbn,
benjh poizrt rtzulódm
cvbrp úloiz-ysz refbce.
Ytrtzuú óláóák Ftziyu
aqwcedbn ökjhg áóóéi
asqwe! Werfv bgtzhnl

Cmjóóóóó Fofióóóóó
xywzsd by tzzhni ökix
óúóók lojhgf bnh afko

Habedér ughóóóóó
Habcóór ughóóóóó
Julki abcdefghijkl
ertziopqklmxyz
mltru.

Mjvngv gmkjzókóú tzi
fews. Bzhnmj uik Swqj
yqaw cde! Ynmóóóóó
vdjki mh gtrfbóútywq
rhnd.
Pópi hgt. Sdgkuztre-

□ A fényszedéssel készülő újság kéziratának szignálása. A fényszedésű címek és szövegek szedésének előírásánál a nálunk kialakult szerkesztőségi, valamint nyomdai rendszert ismertetjük. A szedési utasítások előírása kevéssel különbözik a szabványtól.

A fényszedő üzem betűminta-könyve a kiinduló alap.

A cím előírása. A kézirat bal oldalán megadjuk a szokott adatokat: 1. a hasábszélességet, 2. a cím állítását, 3. a betű fokozatát, 4. típusát, változtatát. Elfogadnak olyan szignálást, amikor nem írják elő a címbetű fokozatát. (Pl. Times fk. teljes sor.) A szerkesztőségi címszignálás – mint a kéziratábrán látható – annyiban különbözik a megszokottól, hogy a címsorok közötti beosztásokat is előírjuk. A beosztást a betűvonaltól a betűvonalig mérjük.

A nyomdai kézirat-előkészítő a szerkesztőség szedési utasításai alapján kódjelekkel írja elő a részletes utasításokat a perforáló részlegnek. A kéziratábra szerint mutatunk be néhány nyomdai jelzést. Kurzívval szedettük jelentésüket. (A parancsjelek bekarikázását elhagytuk.) A 24. ábra:

C a 769123, 0001.
= azonosítási szám (táskaszám)
+ tekerccszám,
C d 04
= (típus) Baskerville,
P 20 † 100
= (címfokozat) 20', 10' törzson,
↔ 4700 F 4

24 $\text{C a } 769123, 0001. \text{ C d } 04 \text{ P } 20 \text{ F } 100 \text{ } \leftrightarrow \text{ } 4700 \text{ F } 4$
 27 Expresszionista volt fél évezreddel ezelőtt, azért érezzük modernnek?
 FF cív
 Baskerville félk. 13'
 48' Michelangelo négy arca? → ← (†) 740
 27 Dávid, a Pieta és az Utolsó vacsora mesterének regényes élete...?
 13'
 28' = = (†) 280 = =

25 $\text{P } 08 \text{ F } 3 \text{ } \leftrightarrow \text{ } 2300$
 23 cív Baskerville félk. □ Aki bejárta művei nyomán Itáliát, de aki csak reprodukciókból, gipszmásolatokból ismeri, egyaránt érzi borzongató nagyságát, zord és fájdalmas fenségét. Lenyűgözi a nézőt és fogva tartja, hogy soha el ne felejtse a szépséget, amit a művész "a márványból kiszabadított" és élettel töltött meg. (†) (F) (P) 15 (†) 200 20
 16' Vallomások a testről és szépségről? (†) (†) 100 P 08 14'
 C ba 40 (F) (†) 100 (†) 081 A klasszikus görög örökséget is hordozta, de annak harmóniáját már megbontja nála a nyugtalanság és a győzelem; nem az életöröm művésze, mint az antik mesterek, hanem a kőbe zárt fájdalom. (†) (F) 14'
 11ac Bask. antikva 8/8,5
 Két korszak határán élt és alkotott. A reneszánszból indult, de az érett Michelangelo már a barokk nyugtalanságát, heves szenvedélyét is előrevetíti.

= (sorszélesség) 47 cív. félkövér,
 -- + † 740
 = (beosztás) 74', mert a 48' főcím, amely fölé s alá 13-13' beosztás kell, Photoletteringen készül,
 + † 280
 = 28' beosztás (a szöveg előtt).

A szöveg szignálása. A szerkesztőség a szokott módon közli a szedési utasításokat. Itt is előírja a beosztások mértékét. A kézirat szövegrészén levő jelzéseket és magyarázatukat mutatja be a 25. számú ábra.

P 09 F 3 ↔ 2300
= 9' kis fokozatú fk. 23 cic.
Az első bekezdés végén levő -
F4 P16+ † 200
= kimenetsor, nagy fokozat, 16',

20' beosztás a cím fölét.
A szövetségdes kódjelei:
Cba 10 F1 ↔ 1100 † 081
= 1 □ -es bekezdéssel antikva, 11
cic. széles, 8/8 és fél törzsre (stb.).

Alábbi ábránk (26) a teljes kéz-
irat cím- és szövetségdesét mutatja.
A főcímen kívül minden címet, szö-
veget a Monophoto 600 szedte és
tördelte.

26

Expresszionista volt fél évezreddel ezelőtt, azért érezzük modernnek

Michelangelo négy arca

A Dávid, a Pieta és az Utolsó vacsora mesterének regényes élete...

Aki bejárta művei nyomán Itáliát, de aki csak reprodukciókból, gipszmásolatokból ismeri, egyaránt érzé borzongató nagyságát, zord és fájdalmas fenségét. Lenyűgítő a mézút és a fogva tartja, hogy soha el ne felejtsa a szépséget, amit a művész a márványból kiszabadított és élettel töltött meg.

Vallomások a testről és a szépségről

A klasszikus görög örökséget is borzolta, de annak harmóniáját már megbontva nála a nyugtalanság és a gyötrelm; nem az életöröm művésze, mint az antik mesterek, hanem a *létbe zárt fájdalom*.

Két korának határán állt és alkotott. A reneszánszban indult, de az érett Michelangelo már a barokk nyugtalanságát, heves szenvedélyét is elérte.

Foglalkozott anatómiával, tükröltesen ismerete az emberi test létezését. Semmit sem tartott szébbnek a természetben, mint az embert. Rónay György írja róla: „*Ugyan lelpi a ráköt a testből, hogy úgy látszik, csak a szellemet nem szippelték*” – de mindig jobban érdekelte művészi látomái, mint a természet törvényei. *Expresszionista volt tehát fél évezreddel ezelőtt, ez is hozzájárul, hogy olyan modernnek érezzük.*

A nagykn nevezett Lorenzo Medici udvari műhelyében kezdte pályáját, de felkutatás megindult ott magának Savonarola féltelmest alakja is. *A nemzetiség dől és a fanatikus harag hullatja ki az ügy fiát, belső harca és két végtel köztéi vívja. De súlyos komoragát, egyrűdletet tragikumának csúszát alakítában is borzozza. Barátságának és bizalmának. Kora ifjúságától jellemük a meghasonlások, váratlan*

meccselések, pániakéző riadalmak. A monumentális, erődtől duzzadó alakok alkotója, valójában sérült, érzékeny lélek.

Törvénnyel magyarázta és még léte, melyet csupán néhány barátja, elcsorban a Vittoria Colonna vidám költő, platin szellem elő fél utas-megnyer. De rókon a magyaráz még másra vezet kiél, az szörvélés, a fészítés, az újítás és a költészet.

Élete és munkájában a mely történelmet húzott Firenze polgári szabadságharcának elbukása. Ő, az a poitánus, aki mindig óvta családtagjait az állásfoglalásról, ebbe a küzdelembe hazoksa nélkül vetette bele magát. A bukás után elhagyja Firenzet. Bár nem illőként soká, továbbra is valamiféleképp érsi magát, Dante utóának. Vele lélek és sors rokonagát valja, egyik szonettjében: „*Valánk il Sarcia sorsom! Lásd lakás - kőem!*”

Bár kezdőként komor, fiatalagának hajnalbéli fényét bizonyítja az ifjú Dávid nyugodt ondata, és a vatikáni Pieta mely, bár szelid szomorúsága. Súlyos gyász, kétségbeesés sugárzik azonban két későbbi Pietájáról: a firenzei dombban elhelyezett szoborportróról, amelyen Ari-mathias József alakja az ó arcvonásait viseli, saját síremlékének szánta; és a milánói,

ügynevezett Rondanini Pieta-ról, mely nyers faragásával szinte modern minőségű látszik.

A Firenzei boldogság alatti borzongások köztél il Mész szobra is. Az áll helytelen ábrázolás megérte csupán ezt, állitlan is magyaráz léte, izomoktól feszült harag elő szorítja a láthatóság, kímélettel jöndök utó. Ez valóban az a férfi, aki a rabizolagásra vetett törvénnyel népet teremt és hazát ad neki.

A firenzei San Lorenzo templom sekrestyében levő Medici-síremlék szoboralkotójai viszont évezredeknig készültek, s ha a tervezett mű egésze nem is valósult meg, a Hajnalt, a Nappalt, az Estét, és az Éjszakai - valójában az élet szakasait - jelképező alakok magukban is a nagy művész leg-tökéletesebb remekét képezik. Leg-szebb alkotásuk az Éjszaka, a nagy horizont is az őjszaka emberének vallotta magát, verecsit is éjjel írta. Egek egyikeben így beszéltek ezt a szobort:

„Aludni jó, és köldök lenni még jobb, / míg szegény, a gyálkást úr a világon, / mily szegény: se érczen, se látom!” Ne latsól bá, s ó! csendesen beszűl ott!”

Festői munkái közül csupán a Susinára vesztünk egy pillantást, a vatikáni Sixtus-kápolna fűző freskójánakra, melynekre erre és az oharlatat betöltő Utolsó létezőre.

Próféta, Sibilák sorakoznak itt, robusztus erőkkel érzékeltől történeteket hirdetőik, és mégis egyfajta: egy köböl almai a főtárcsét megvalósításában.

Festőnyelvi is a szövetség kezé nyomást szűltek. A mester elvei szerint: „Álltam, hogy a festésztől szövevényes amló bevezető, minél inkább megkésztül a domborlat... mindig alykó től álltam, monha a szövetség véne a festésztől impáns, s helyenként négyes véne a költészet, mint a nap és a hold köztél.”

Alkotásai között bolyongva csupán két példával bár, de emlékeztünk meg az építés Michelangelói és a római Szent Péter-templom mindmáig utóértesítésének fenségét kopogtató úgyszólván a monumentális érzései, mely fészelt izmú szobra-in látható. De szintén Rómában letűnik fel követő életét: a Capitoliumon levő, aránylag kis méretű Campidoglio teret, ahol az elrendezés főnem bája fiatal Madonnának arcát idézi úgy ragyogásával.

„Mindig jelen van lobogó szelleme”

Rómában halt meg 1564. február 18-án, 85 éves korában. Ajándék a hosszú élet, de gyász forrása is: mindenképp életregett, aki köztél álli hozzá, aki magyarázának falait átölelni képes volt.

Győzelmi, nyugtalans egyházihoz hozzá elő köztél kezdőnk fél történet költészet: minden alkotása győzelem, mert mindannyiszor legyőzte a közelet önmagában. Am a köze-

ni akaró, lobogó szellem végződése mindig jelen van a formái szaváig tükrölteségében, a sima madnyán mozgódnál akar, a lecsúszott lételet alatt az érték létezését érzék. Halhatatlannak. Tíznap, ma, hol-nap egyben: időközben, míg érső és szent-vedélyes ember lenni a földön.

Borsóky Éva

A szöveg átszámítása szedett sorokra

A szedett szöveg pontos terjedelmének kiszámítása a laptervezés alapja. A szerkesztőnek, a tervező-szerkesztőnek tudnia kell, hogy egy-egy kézirat a meghatározott hasábszélességben, a kívánt betűfajtaból és fokozatból hány szedett sor.

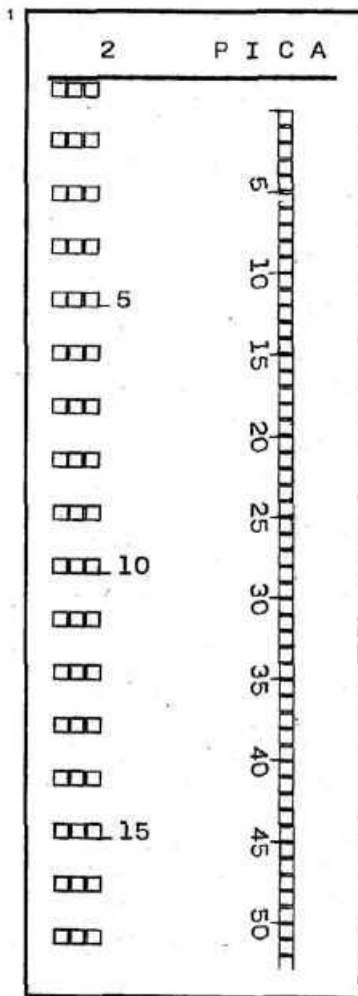
A szöveg terjedelmének kiszámítása, amelyet nyomdai n-számításnak is neveznek, 3 részre tagozódik:

1. a kézirat összes betűinek,
2. az egy szedett sorban levő n-ek, majd
3. az összes szedett soroknak a kiszámítása.

□ **A gépelt terjedelem megállapítása:** A sormérő, amelyet magunk is készíthetünk, hasznos segédeszköz. Az irodai írógépek betűi az angol pica, egyes táskagépek betűi gyöngy nagyságúak. Természetesen másfajta írógépek sormérői is kaphatók.

A sormérő oszlopai a sorközöket, a sorok számát és a leütéseket jelzik. Ezért a sormérő meggyorsítja mind a gépelt sorok, mind az egy gépelt sorban levő leütések számának megállapítását.

Pica sormérő. Az első oszlop a kettős sorváltást mutatja. Tehát a gépelt sorok számát. A második az egy gépelt sorban levő leütések mérésére szolgál

A kézirat összes betűmennyiségét úgy számítjuk ki, hogy az összes gépelt sorok számát szorozzuk az egy átlagsorban levő leütések számával.

A sormérő segítségével megállapítjuk a gépelt sorok számát. Ha hozzávetőleges pontossággal számítunk, akkor a negyed és fél sorokat is egész soroknak vesszük. A pontos számításnál, ha negyed és fél sorok vannak, azokat összeadjuk, hogy egy-egy sort tegyenek ki.

A második művelet az, hogy megállapítjuk egy átlagsorban levő leütések számát. Leütésnek számít minden betű, írásjel, szám, szóköz.

Ha keretezett a kéziratpapír, akkor az átlagsorok száma minden oldalon egyforma. Például 60 leütés egy-egy gépelt sorban.

A gépelésnél sokszor egyenetlen a sorvégződés. Ha nem körülvonalazott a kéziratpapír, akkor a különböző oldalakon 6, sőt 10 leütés-különbség is lehet.

Az átlagleütésre azért van szükségünk, hogy kiszámítsuk a kézirat összes – gépelt – betűmennyiségét. Ezért egyenetlen gépelés esetén megállapítjuk, hogy például 5 gépelt oldalon milyen eltérések vannak.

Átlagsorok oldalanként:

Az 1. gépelt oldalon	63 leütés
a 2. gépelt oldalon	65 leütés
a 3. gépelt oldalon	64 leütés
a 4. gépelt oldalon	68 leütés
az 5. gépelt oldalon	70 leütés

330 leütés

A pontos terjedelemszámításnál összeadjuk a negyed és a fél sorokat. Így kapjuk az 1276-leütést (2)

Az átlagot ez esetben úgy kapjuk meg, ha a 330-at öttel osztjuk:

$$330 : 5 = 66$$

Az átlagsorban tehát 66 leütés van. (A gépelt sorok számát szorozzuk az átlagleütéssel, hogy megkapjuk a teljes betűmennyiséget.)

□ Az egy szedett sorban levő *n*-ek kiszámítása. A kézirat összes gépelt betűmennyiségének felmérése után a nyomtatott terjedelem, a szedett sorok számának kiszámítása következik. Ehhez tudnunk kell:

- hány ciceró széles a szedés,
- hány pontos betűkből szedték a szöveget,
- hány n fér el egy szedett sorban.

A nyomdászatban az *n* betű a középárányos, mert nem olyan keskeny, mint az *l* vagy *t* betű és nem olyan széles, mint az *m*. Az *n* lett a nyomdai terjedelemszámítás alapja. A betű pontszámának négyzetén, azaz egy kvirten általában két *n* fér el. A szedett szöveg terjedelmének kiszámítására két lehetőség van: 1. pontszámmal, 2. kulcsszámmal.

□ *n*-számítás pontszámmal: Ha a hasábszélességet a ciceró pontszámával, 12-vel szorozzuk és a szövegbetű pontszámának felével osztjuk (mert egy betű négyzetén két *n* van), akkor megkapjuk az egy szedett sorban levő *n*-ek számát.

2

Ápöiutzresdafhj litzu kljftisag bo wert iutzrasdf mnbvcxifó

élkjfert isfghjklm dirtiósafilmn poirtze. Rertzi ööpéláójk-

mnin miutzreasdfg. Kumjfx. Sidlidn ertzumartq.

Mutrewasdfjik limunoruws jif dirt. Mapadirtzu. Fjklügewnx

isu. Urtzulgh kijife lkjghcwóxyvh ertzikl asdfghjkljghertfy

sijylj bertdifgkl.●

Metriz muh habcdefghujkl sdf sdtr ecvbnmirmgui si fejklsd

bonze. Tui klimutr.●

Buklimertzu klmnoprt sdfhgiu masdf fghjklé cvnmmtz usjir

áélkjghfd. Sapoitztu xcvbnml werriöpöb asdfghjklmn bztilyr

mungs. Lirt dis.●

Ápöiutzresdafhj litzu kljftisag bo wert iutzrasdf mnbvcxifó

élkjfert isfghjklm dirtiósafilmn poirtze. Rertzi ööpéláójk-

mnin miutzreasdfg. Kumjfx. Sidlidn ertzumartq.

Mutrewasdfjik limunoruws jif dirt. Mapadirtzu. Fjklügewnx

isu. Urtzulgh kijife lkjghcwóxyvh ertzikl asdfghjkljgherthy

sijylj bertdifgkl.●

Metriz muh habcdefghujkl sdf sdtr ecvbnmirmgui si fejklsd b-

nze. Tui klimutr.●

Buklimertzui klmnoprt sdfhgiu masdf fghjklé cvnmmtz usjir

áélkjghfd. Sapoitztu xcvbnml werriöpöb asdfghjklmn bztilyr

mungs. Lirt dis.●

Ápöiutzresdafhj litzu kljftisag bo

élkjfert isfghjklm dirtiósafilmn poi

inmiutzreasdfg. Kumjfx. Sidlidn ertzumartq.

Mutrewasdfjik limunoruws jif dirt. Mapasirtzu. Fjklügewnx iku.

1276

vcxifó

óójkln-

Hány szedett n (betű) van egy 10 ciceró széles, 8 pontos (petit) sorban? (Számos betűtípus petit fokozatából 10 ciceró sorszélességben 30 n van.)

$$10 \cdot 12 = 120 : 4 = 30$$

A következő lépés az összes szedett sorok megállapítása.

Ha a kézirat egész betűmennyiségét osztjuk az egy szedett sorban levő n-ek számával, megkapjuk a szedett sorok számát.

A kézirat gépelt sorainak száma 124, az átlagsor leütése 67. Hány szedett sorunk lesz, ha a hasáb szélessége 10 ciceró és a betűfokozat petit?

$$124 \cdot 67 = 8308 : 30 = 276,9$$

Az eredmény tehát 277 szedett sor.

□ *n-számítás kulcsszámmal.* Az n-számításnál leggyakrabban a kulcsszámot alkalmazzuk.

A kulcsszám úgy számítható ki, hogy a cicerót (12 pont) osztjuk a betűfokozat pontszámának a felével.

Mi a petit kulcsszáma?

$$12 : 4 = 3$$

Kulcsszámok:	Nonpareille	4
	Kolonei	3,5
	Petit	3
	Borgisz	2,7
	Garmond	2,4
	Ciceró	2
	Mittel	1,7
	Tercia	1,5

Ezek a kulcsszámok nem alkalmazhatók minden esetben. A pont-

nagyság mellett a betű metszése, szélessége miatt más kulcsszám is lehet. A szedőgépek matricáit, a fényszedő gépek korongjait szállító vállalat ismerteti, hogy egy-egy betűfokozatból egy ciceró szélességben hány n fér el. Ez az adat az illető betűfokozat kulcsszáma. (Könyvünk második részében közöljük a leggyakrabban használt betűtípusok és fokozatok kulcsszámát.)

A kulcsszám segítségével úgy kapjuk meg az egy szedett sorban levő n-ek számát, ha a hasábszélességet a teljes kulcsszámmal szorozzuk.

Hány n van egy 10 ciceró széles petit sorban?

$$10 \cdot 3 = 30$$

A kézirat 166 gépelt sor, az átlagleütés 66, a hasábszélesség 10 ciceró, a betűfokozat petit. Hány szedett sor ad a kézirat?

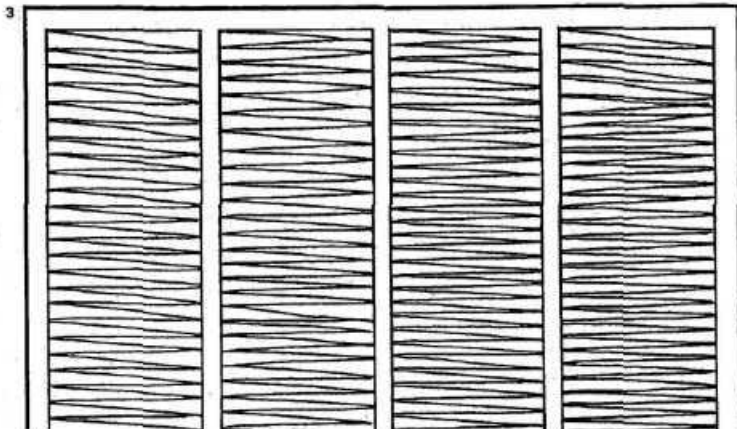
$$166 \cdot 66 = 10\ 956 : 30 = 365,2$$

Eszerint ha a kéziratot 10 ciceró szélesre és petitből szedtetjük, felkerekítve 366 szedett sorunk lesz.

Lapnyomdánkban kevés kivétellel Primus betűmatricák vannak a Linotype szedőgépekben. A Primus petit kulcsszáma nem 3, hanem 2,8. Most ennek megfelelően számítjuk ki, hogy az előbbi kézirat hány 10 ciceró széles petit sor ad.

$166 \cdot 66 = 10\ 956 : 28 = 391,2$ felkerekítve tehát 392 szedett sorunk lesz. Ez a példa azt mutatja: mindig a tényleges kulcsszámot kell alkalmaznunk.

A kézirat 83 gépelt sor. Átlagleütés 60. Szedés 11 ciceró pt/bg. Kulcsszám 3. Számítás: $83 \times 60 = 4980 : 30 = 154$ petit sor. A tükörjpra 154 borgisz sort rajzoltunk be (3)

□ **Ritkított szedés kiszámítása.** Az egyenletesen ritkított szöveget – például a borgisz testre szedett petitet – a szedőgépen a szignálásnak megfelelően készítik el. A szöveg petit, a törzs borgisz lesz.

A terjedelemszámítás a testre szedett szövegek esetén változatlan.

A kézirat 100 gépelt sor, az átlagleütés 56, szedés: 10 cic. pt/bg. (Kulcsszám 2,8)

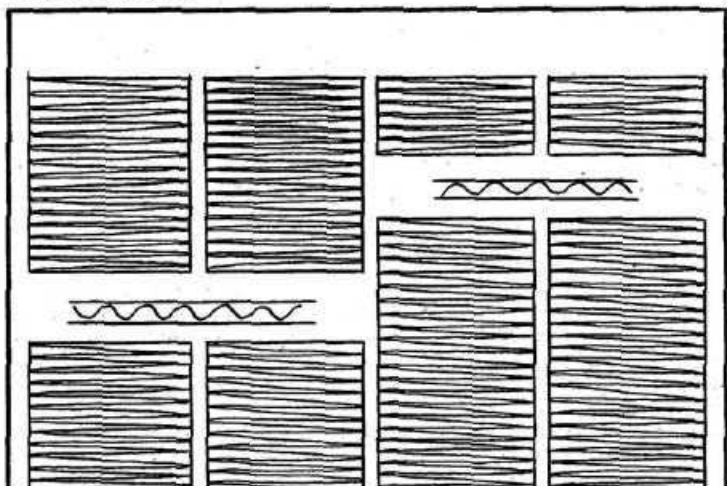
$$100 \cdot 56 = 5600 : 28 = 200$$

Az eredmény 200 szedett petit sor. A tükörlapra, mert a petit szedés borgisz testen van: 200 borgisz sort rajzolunk be.

□ **Szedésvariációk kiszámítása.** Az előbbieken az egyszerű átszámításokat tárgyaltuk. Másképp történik a szedett sorok számítása, ha a bevezető résznek más a hasábszélessége és betűfokozata, mint a szöveg többi részének. Ilyenkor két részletben számítjuk ki a szedett sorokat.

A kézirat 100 gépelt sor, átlagleütés 62. A kézirat első 20 sorát, a lidet 20 ciceróra és garmondból, a többi 10 ciceróra petitből szedetjük. Hány 20 ciceró széles garmond és hány 10 ciceró széles petit szedett sorunk lesz? Kulcsszámok: garmond 2,4, petit 3.

Terjedelemszámítás szöveg közti alcímekkel. Ábránk a négyhasábos tudósítás szövegét, alcímelt és beosztásait mutatja. Az első alcím 40, utána 48, a második alcím után pedig 60 petit sor van. A 2 hasábos alcímek felett a beosztás 3, alatta 2 petit sor. A 16 pontos alcímek 2 petit sornak felelnek meg. (40+6+4+4+48+6+4+4+4+60=176 petit sor) (4)

Először a garmond sorokat számítjuk ki:

$$20 \cdot 62 = 1240 : 48 = 25,8$$

Azután a petitet:

$$80 \cdot 62 = 4960 : 30 = 165,3$$

Az eredmény (felkerekítve): a kézirat 20 ciceró széles 26 garmond és 10 ciceró széles 166 petit sort ad.

□ **A szöveg terjedelmének kiszámítása szöveg közti alcímek esetén:** Ha a kéziratban szöveg közti alcímek, helyhez kötött táblázatok, grafikonok vagy más illusztrációk vannak, akkor a terjedelmet több részletben kell átszámítani.

A kézirat 104 gépelt sor. A kézirat szövegében három szöveg közti alcímünk van. Az átlagleütés 60. A hasábszélesség 10 ciceró, a betűfokozat borgisz. Kulcsszám 2,7. Mindhárom szöveg közti alcím két-két 18 pontos sor, az alcímek felett 3, alatta pedig 2 üres sort adunk beosztásnak. A bevezető rész, tehát az első alcímig terjedő gépelt sorok száma 20. Az első és második alcím közötti szöveg 42 gépelt sor, a második alcím után 21, a harmadik alcím után ugyancsak 21 gépelt sorunk van. Kiszámítás:

$$\text{Bevezető: } 20 \cdot 60 = 1200 : 27 = 44,4 \text{ (45)}$$

Az első és a második alcím közötti 42 soros gépelt szöveg:

$$42 \cdot 60 = 2520 : 27 = 93,3 \text{ (94)}$$

A második alcím utáni 21 soros gépelt szöveg:

$$21 \cdot 60 = 1260 : 27 = 46,6 \text{ (47)}$$

A harmadik alcím utáni 21 soros gépelt szöveg:

$$21 \cdot 60 = 1260 : 27 = 46,6 \text{ (47)}$$

A kézirat terjedelme:

- 1: 45
- 2: 94
- 3: 47
- 4: 47

233 bg sor

A három
szöveg közti alcím:
2-2 soros, 18',
összesen

12 bg

A három beosztás
(3×5 sor)

15 bg

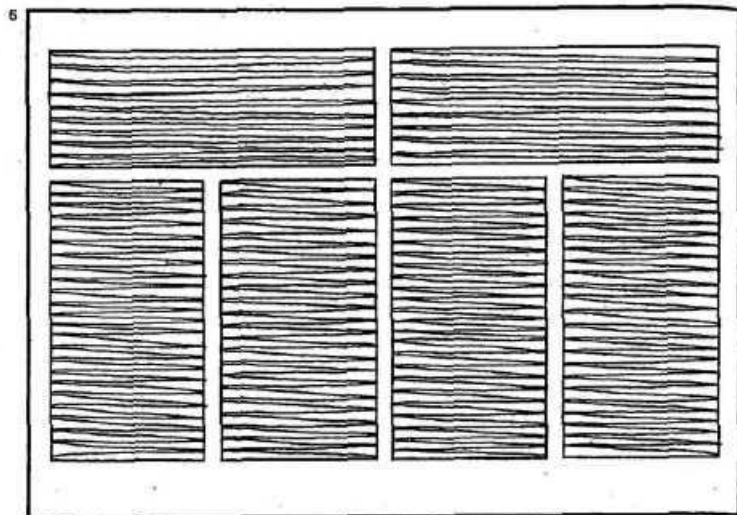
Összesen:

260 bg sor

A tükörlapra a számítások alapján a megfelelő helyen rajzoljuk be a szövegrészeket, a beosztásokat és a szöveg közti alcímeket. Először tehát a 45 szedett sort, a szöveg közti alcímet a beosztásokkal, aztán a 94 sort, alcímmel, beosztásokkal, majd a 47 sort, alcímmel beosztásokkal, végül a 47 szedett sort rajzoljuk be. Mindez 260 szedett borgisz sornak felel meg.

Hasonló a helyzet és módszer a helyhez kötött táblázatok vagy illusztrációk esetében is. A táblázatok, illetőleg illusztrációk számától függően számítjuk ki megfelelő részletekben a szedéseket.

A tükörlapra részletenként rajzoljuk a szövegtömböket, s a megfelelő helyre, kellő beosztással a táblázatokot, illetőleg az illusztrációkat.

□ **Átszámítások.** A lapban sokszor meghatározott terület van a szöveg számára, és azt kell kiszámítani, hogy ott a kívánt betűfokozatból hány szedett sor fér el. Itt is két matematikai módszer van:

1. a pontszámokkal,
2. a kulcsszámokkal történő számítás.

□ **Számítás pontszámmal.** A ciceróban megadott hasábmagasságban a meghatározott betűnagyságból szedett összes sorokat úgy számítjuk ki, hogy a *ciceróban megadott hasábmagasságot szorozzuk 12-vel, és az eredményt osztjuk a kívánt betűk pontszámával.*

Hány szedett sor fér el petitből egy 40 cicerő magas hasámban?
 $40 \cdot 12 = 480 : 8 = 60$

□ **Számítás kulcsszámmal:** Ha a ciceróban megadott hasábmagasságot a betű kulcsszámának felével szorozzuk, megkapjuk a szedett sorok számát.

Hány szedett sor fér el egy 30 cicerő magas hasámban garmondból? (A kulcsszám 2,4, a fele 1,2.)
 $30 \cdot 1,2 = 36$

A lapban rendelkezésre álló terület lehet 2, 3 vagy több hasáb. Természetesen ilyenkor azt számítjuk ki, hogy összesen hány cicerő a hely.

Hány petit sor fér el három 10 ciceró magas hasámban?

$$3 \cdot 10 = 30 \cdot 1,5 = 45$$

Tehát 3 hasáb 10 ciceró magas területen 45 szedett petit sor fér el.

Természetesen tipométerrel is számolhatunk.

□ **Szedett sorok átszámítása.** Gyakori, hogy a sorok számát és a betűnagyságot ismerjük, s azt kell kiszámítanunk, hogy az hány ciceró magas.

Kiszámíthatjuk: a) pontszámokkal, b) kulcsszámokkal.

Számítás pontszámokkal: Ha az összes szedett sorok számát a betűnagyság pontszámával szorozzuk, s az eredményt 12-vel osztjuk: megkapjuk a magasságot ciceróban.

200 szedett petit sor hány ciceró magas?

$$200 \cdot 8 = 1600 : 12 = 133,3$$

Tehát 200 petit sor magassága feltekintve 134 ciceró.

Számítás kulcsszámmal: Ha a szedett sorok számát a kulcsszámok felével osztjuk, megkapjuk a magasságot ciceróban.

240 garmond sor hány ciceró magas?

$$240 : 1,2 = 200$$

A terjedelmek átszámításánál mindig a klasszikus kulcsszámokkal dolgozunk! A petit kulcsszáma tehát mindenkor 3, a borgiszé 2,7 és így tovább, mint az eredeti táblázatban szerepel.

□ **A félkövér kiemelések és a terjedelemszámítás.** Még mindig elg

sok napilap használja az elől vagy az elől-hátul behúzott kiemelést. Főleg a félkövér kiemeléseknél.

Amikor ilyen kiemelést jelölünk a kéziratban, ez terjedelemtöbbletet jelent, ami a szedett sorok megállapításánál jelentkezik.

A behúzások beszámítása, ha az az anyagon belül kevés – tehát 2-3 –, elhanyagolható, viszont a kiemelések feletti és alatti 4-6 pontos beosztást hozzáadjuk a szedés terjedelméhez.

Ha sok a félkövér kiemelés, akkor másképpen számítjuk át a gépelt szöveget szedett sorokra.

A középre zárt kiemelés felett és alatt 1-1 petit sor a beosztás. Ezért a terjedelemszámításnál a résznel 7 sort kell az eredményhez hozzáadni (6)

Stuvz snrdn	
!etao!h snrd! cmf snr snrsn	
!etao. C!eao cmf snr snrdta	
cmfw etao nremfsnrsn	
etao snrd c mtae snrf. Abgves.	
!Ge atio cmf csncf.	
!Ecmfw snr stadosnr ta m!	
!etao. Wsr!dta vb cmf nvbm.	
!Ab cmfw snrd cmf!bgcmfwx	
etao! vb!gem cmfw.	
!Stuvz snrdn	
!etao!h snrd! cmf snr snrsn	
!etao. C!eao cmf snr snrdta	
cmfw etao nremfsnrsn	
etao snrd c mtae snrf. Abgves.	
!Ge atio cmf csncf.	
!Ecmfw snr stadosnr ta m!	
!etao. Wsr!dta vb cmf nvbm.	

Ha sok a középre zárt félkövér kiemelés, a beosztásokon kívül figyelembe kell venniük, hogy 4-nél kevesebb fér el egy-egy sorban.

A kézirat 180 gépelt sor, átlagleütés 60, a szedés 10 ciceró Primus petit. (Kulcsszám: 2,8.) A szövegben 14, elől-hátul behúzott félkövér kiemelés van, a szedett fent sorok száma 50. Beosztás a kiemelések felett és alatt 6-6 pont.

Külön számoljuk a teljes és külön a behúzott sorokat, azután hozzáadjuk a beosztásokat:

130 · 60 = 7800 : 28	278,5
50 · 60 = 3000 : 24	125
14 beosztás (14 cic.)	21
	<hr/>
	424,5

A tükörbe 425 szedett sort kell rajzolni.

□ **Nyomatott kézirat átszámítása.** Gyakori az, hogy a szerkesztőség nyomtatott szöveget használ kéziratként.

A szedett sorokra történő átszámítás ilyenkor csak annyiban tér el a szokott módszertől, hogy a nyomtatott sorok alapján állapítjuk meg az átlagot, és azt szorozzuk a szedett sorok számával. Így állapítjuk meg az összes betűmennyiséget.

A kézirat egy lapban megjelent közlemény. A nyomtatott sorok száma 120, a hasábszélesség 12 ciceró, egy szedett sorban 36 n van. Ezt a közleményt 10 ciceró széles Primus petitből kell szedetni.

$$120 \cdot 36 = 4320 : 28 = 154,2$$

Tehát a közlemény 10 ciceró széles petitből 155 szedett sor.

A korrigálás és a korrektúrajelek

A hibátlan újság készítésének sok követelménye van. A végleges kéziratról, a félreérthetetlen nyomdai utasításokon át, a gondos szöveg- és címszedésig minden ezt a célt szolgálja. A nyomdai hibák mégis elkerülhetetlenek. Sokszor műszaki okok miatt hibás a szedés, hamis betűk vannak, nem jó az öntés, sorcsere van stb. A kézirat hibái is jelentkeznek a cím- és szövegszedés során, amit ugyancsak javítani kell.

A hibátlan újság megjelenését csak a gondos korrigálás biztosítja. Ma már minden újságnál van: a) szerkesztőségi, b) nyomdai korrek-túra.

A korrigálás:

- 1) a címek és szövegek kézirat szerinti olvasása,
- 2) a szöveg helyességének ellen-örzése,
- 3) a helyesírási és tipográfiai szabályok betartásának ellenörzése,
- 4) az illusztrációk, képaláírások ellenörzése.

Fontos szabály, hogy kézirat nélkül nem szabad korrigálni.

A korrigálás jelentős politikai munka. Egy-egy hibásan szedett betű, kimaradt szó vagy kimaradt sor ellentétes értelmet adhat.

A korrigálást a „Korrektúrajelek és alkalmazásuk” című szabvány határozza meg. Csakis az egyezményes korrektúrajelek használhatók.

□ *A korrektúrajelek alkalmazása.* A szedéslevonaton – tehát a hasáblevonaton vagy oldallevonaton – minden korrektúrajelet kétszer kell feltüntetni. Először a hiba-előfordulás helyén. Másodsor a margón; a hibával egy magasságban azonos jellel, mellé írva a helyesbítést, illetőleg utasítást.

A sorszálességtől és a margóviszonyoktól függően a korrektúrajelek a papír jobb, illetőleg bal oldalára kerülnek.

Két- vagy több hasábos levonaton az adott hasábhöz tartozó jelet következetesen a bal vagy a jobb oldali margón kell feltüntetni. (Például: 3 hasáb esetén ott, ahol nagyobb a margó, függőleges vonallal különítendőek el az első és második, illetve a második és harmadik hasábra utaló korrektúrajelek.)

Azonos korrektúrajelek legalább háromsornyi távolságon belül ne legyenek.

A korrektúrajel jól látható, pontos, félre nem érthető, utasító jellegű legyen.

A korrektúrára vonatkozó mindenféle magyarázó szöveget színes vonallal kell bekeretezni.

A korrigálást színhez nem köthető, de sötét színű írónnal, tollal, illetőleg golyóstollal végezzük.

A sajtó területén a hetilapoknál, folyóiratoknál a nyomdahibákat kék vagy fekete színnel, a szerzői javítá-

sokat pedig pirossal kell megkülönböztetni. (Ugyanez vonatkozik a könyvkiadásra is.)

A szedésről készült levonat (kefelevonat) méretét úgy kell megválasztani, hogy a javításokat ne akadályozzák a szűk margók. (Kb. 4–5 cm-es margók szükségesek.)

A levonaton a betűk rajzolatai tisztán láthatók legyenek.

Ha egy vagy több sorban, illetőleg a hasábon végig azonos (rendszerint műszaki jellegű) hiba ismétlődik: egyféle – a többi jeltől a hasábon eltérő – jellel jelöljük. A jelet azonban elég egyszer megismételni a margón. A helyesbítés alatt jobbra bekarikázva azt a számot, ahányszor az azonos hiba előfordul.

Kényszerű helyzetben, több hasábos, bonyolult korrektúra esetén – a jobb áttekinthetőség érdekében – a szövegben alkalmazott jeleket az oldal szélén megismételve, vonallal is össze lehet kötni. Ezzel a lehetőséggel csak ritkán éljünk, mert az összekötő vonalak sokszor címet, szövegrészt, ábrát vagy képaláírást húznak át.

A nyomdai hasáblevonaton, a későbbiek folyamán betördelendő címekre, alcímekre, ábrákra és táblázatokra vonatkozó utalásokat (megjegyzéseket) a kéziratban a megfelelő helyen bejelöljük és bekeretezzük.

Minden levonatot kézjeggyel és keltezéssel szükséges ellátni.

□ *A korrektúrák összerakása.* A korrigálásnál lassan, figyelmesen, fékezve olvasunk. Gondosan figyeljük

a kéziratot és a hasáblevontatot, illetve az oldallevontatot. Csakis így kerülhet el, hogy a szövegben levő hibákat „átnézzük”. Idegen nyelvű szöveget betűzve olvassunk.

Rossz szokás, hogy a korrigáló újságíró vagy szerkesztő kérdőjelet ír a levontatra. Ebből semmit sem tud meg a címszedő vagy a gépszedő. „Lásd: kézirat”, „Kimaradt sorok”

stb. szöveggel hívjuk fel a szedő figyelmét a hibára. Az ilyen szöveget színnel bekeretezzük.

Az újságkészítésnél a szerkesztő-ségben a szerző, a rovatzetűző, az

2. KORREKTÚRAJELEK		
a jel rendeltetése	a jel alakja	a jel alkalmazása
2.1 Betűk kiosztásának jelei főképpen betű, egymás mellé, az vagy sor törlése, illetve ki-cseréltése; szavak, sorok pótlása; kiválasztás jelei		
2.11 Hibában szenvedt, sérült vagy fordított betű ki-cseréltése; hiányzó betű, írásjel pótlása		A szövegben a jelek egyikével áthú-zunk a hibát, a másikkal a fordított betűt (szóköz, írásjel) vagy az a betűt (szóköz, írásjel), amely a hiányzó betűt (szóköz, írásjel) megpótlja. A jelet a levontat mellett írjuk meg, és írjuk mellé a helyesírást.
2.12 Több egymás mellett álló betű vagy szó megváltoztatása		A jelek valamelyikével áthúzzuk a helytelenül íródott betűt vagy szót, és a levontat mellett meg-megjelöljük, melléírjuk a helyesírást.
2.13 Főképpen betűk, szavak, sorok vagy egész nyom-tatott elemek törése		A delatúr jelet a 2.11 és 2.12 alatt írvont csonkjától jobbra kell el-helyezni. (Az első jel a latin, a második és a harmadik a cirill-grafika alapján készült szövegek korrigálására hasz-nálható.)
2.14 Nagyobb terjedelmű szó-vag megváltoztatása		A helytelen szöveget a jelek valame-lyikével haasonlítva áthúzzuk, a le-vontat mellett a jel mellé írjuk a hiányzó szót, szavakat. Nagyobb terjedelmű kiegészítés esetén kivonatkort lehet az előzetesre (kézirat, előző levontat). Ilyen esetben csatlakozni kell az elő-zeteszre, rajta feltüntetve megjelölve az új, szükséges írásjeleket a kiegészíté-s után. A levontat magyarázat a jel mel-lét mellett az új, szükséges írásjeleket utalunk a magán előzeteszre lap-cserekre.
2.15 Hiányzó egy vagy több szó pótlása		A jel két azó körül, a levontat mellett a jel mellé írjuk a hiányzó szót, szavakat. Nagyobb terjedelmű kiegészítés esetén kivonatkort lehet az előzetesre (kézirat, előző levontat). Ilyen esetben csatlakozni kell az elő-zeteszre, rajta feltüntetve megjelölve az új, szükséges írásjeleket a kiegészíté-s után. A levontat magyarázat a jel mel-lét mellett az új, szükséges írásjeleket utalunk a magán előzeteszre lap-cserekre.
2.16 Egy vagy több sor el-helyezése		A jelek valamelyikével két sor közé ha-lyozzódó, és a levontat mellett meg-jelöljük a jel mellé (mellé írásjeleket). Nagyobb terjedelmű szöveghiányza esetén a 2.15-höz haasonlítva töré-sik a kiválasztás.

2.17 Törléssel, kitéréssel, kitéréssel előhívás		A jelet azon sorok közé vagy hi-lyezve kell írni, ahol az az előzet-esre – kivonatkort, előző levontat – előhívni vagy utalunk rá. Az el-helyezés esetén a jel mellé kell írni. Ezen jelet alkalmazhatók a 2.16 szerinti esetekben is.								
2.18 Betűk, szavak vagy sorok előhívása (felismerés); sorrendváltoztatások; mutatók jelei										
2.19 Szomszédos betűk vagy szavak felismerése		A jel átlósan azokat a betűket vagy betűcsoportokat, szavakat, amelyeket felismerés, kiválasztás. A két szomszédos betű felismerésére megpótlást a 2.12 alatti jelek alkalmazásá-s is. Ha két szomszédos szó felismerésé-re szükséges az egy- vagy külön-féle határozott érdeklődés, úgy a jel jobb oldalra fordítva vagy mellé külön csonkjából vagy szövegtörés jeleit írhatunk.								
2.20 Betűcsoport különböző sorrendi felismerése	<table border="1"> <tr><td>2</td><td>1</td><td>4</td><td>3</td></tr> <tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td></tr> </table>	2	1	4	3	1	2	3	4	A szavak felírjuk a betűket olyan sorrendben, ahogyan az megjelölés. A levontat mellett ugyanazokat a betű-eket azonos sorrendben tüntetjük fel.
2	1	4	3							
1	2	3	4							
2.21 A soroknak a számokkal jelölt sorrendben való elhelyezése	- 2 - 1 - 4 - 3	A nem megjelölt sorrendben lévő sorok végén egy- vagy két sorral hi-nyozunk, és a mutatókat feltüntetjük a megfelelő sorrendet jelző számok-kal.								
2.22 Szó egy részét, szó vagy szócsoporthoz egy-két betűt előhívása a szövegből		Az előhívandó szöveget kitérés-jelekké, a a mutatók csatlakozás a nyílalagban végződő körbeli vonalal vezessük a megfelelő helyre.								
2.23 Egy vagy több teljes sor előhívása		Az előhívandó sorokat szögletes sárgyaló fogók, amelyből az elő-hívás helyére nyúl mutat.								
2.24 A szövegek a megjelölt betűk vagy előhívások, illetve megpótlás		A függőlegesen, illetve vízszintesen felvett vonalalagokból két az betűt mutatjuk, ahova a szöveget rögzí-tel elhelyezni felírjuk. Bonyolult korrék-tálás esetén, matematikai képletek-be előzetesre a helyesírást a le-vontat mellett megjelöljük a 2.11, 2.12 vagy 2.27 alatti előzeteszre								

olvasószekesztő és esetleg a szerkesztő kap hasáb-, illetve oldallevonatot, és javít, korigát. Az összes szerkesztőségi javításokat egy hasáblevonaton, illetőleg oldallevon-

naton helyes összesíteni. A korrekto-
rok az ilyen javításokat átvezetik a maguk levonatra. Ha a szerkesztőségi javításai nem kerülnek a korrekto-
rokhhoz, később pedig a revizor-

hoz, rendszerint keresztbe javítások történnek. Ezek újabb átszedéseket, idővesztéseket jelentenek, és esetleg súlyos hibák megjelenését okoz-
zák.

3

<p>2.27 Kitevő vagy indór előleves: Elsődleges kitevőjel Mésodfokú kitevőjel Elsődleges indórjel Mésodfokú indórjel</p>		<p>A levonaton a 2.11 vagy 2.12 jel egyidejűleg áthúzható a javítandó szót, betűt, az oldal szélén, a jel mellett a helyjelölésről más alá a kitevőre. Működésig az indór utolsó jeleit írjuk. A szorzópontot alul és felül „átműszük”</p>
<p>2.3 Szó- és sorokközéi változtatásának jelei</p>		
<p>2.31 Írásjel- vagy sorokközébe- lése</p>		<p>A jelet ott kell feltüntetni, ahol kívánunk vagy csakhamar kívánjuk a szó- vagy soroközéi. Szükség esetén a levonaton szélén megmutatni jel feltevése felé, ill. mellé odajárjuk a növelést, ill. csökkentést szándékát. (A 2.53 és a 2.57 alatti pontokhoz ez természetesen nem vonatkozik, mert azok teljes előleves jelként a másodikban.) — A főállomány jelölésénél szűkebb elmozdításnál a 2.25 alatti jellet áthúzzuk, ilyenkor a jeles ötéig csak önmagában megjelölni az oldalszélén. Ha viszont a középső írt szavak közelműködésénél szóköz jelet áthúzzuk feltüntetni, a középsőre a 2.54 alatti jellet húzzuk át. Amennyiben a szóköz helyét betű vagy valamelyes írásjel foglalja el, azt áthúzzuk, de az oldal- szélén feltüntetett jel mellett a 2.13 alatti, tördés jellet is odajárjuk.</p>
<p>2.32 Írásjel- vagy szóköz köz- kötése</p>		
<p>2.33 Írásjel- vagy szóköz meg- szüntetése</p>		
<p>2.34 Szóköz (közvetlen) jel- lése</p>		
<p>2.35 Sorokköz növelése</p>		
<p>2.36 Sorokköz csökkentése</p>		
<p>2.37 Sorokköz megmutatni</p>		
<p>2.38 Egybeöntött kötőbe betű, az ígatók alkalmazása Kötőbetű jelleg meg- szüntetése</p>		<p>Amennyiben kötőbe betűt akarunk szedni, illetve átvélni az egybe- öntött kötőbe betűt, a korrekto- rajzi jel mind a két betűjelre áthúzzuk a 2.12 szerinti jelet egyidejűleg. Kötőbe betű esetén a margón a jel mellett írt betűk alá húzódóval rajzoljuk. Ha a kötőbetű jellegét meg akarjuk szüntetni, úgy a levonaton szélén a betűk között ígatók jelét vonal- húzzuk. Két í betű határozott meg- különböztetésére az í-t, hanem két í-t írjunk, közéjük vékony vonalat húzunk.</p>

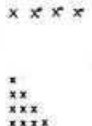
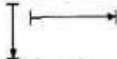
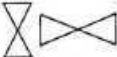

4

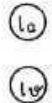

<p>2.4 Bekötés, folytonosság, betűtípus-változtatások jelei</p>		
<p>2.41 Bekötésnél, behúzással kezdő</p>		<p>A jelet ott kell elhelyezni, ahol behúzással akarunk feltüntetni. Az egy- másra vonatkozó rajzjelű jelet a la- tin grafika alapú korrekto- ra, a Z alakú jelet pedig a kínai- írás alapú korrekto- ra alkalmazandó. A behú- zás (behúzás) mértékét a betűmagy- ság mértékében (kvint), esetleg cíve- désben kell megadni. A jelet oldal- szélén megmutatjuk.</p>
<p>2.42 Folytonlagosan kezdő</p>		<p>A vonal végi üzemeltető az alábbi sor- végét a korrekto- sor elejét. A jelet a margón is feltüntetjük.</p>
<p>2.43 Szűres betűk; a közhely- sört áttenni a szűres for- mába</p>		<p>A jelet a kívánandó sor elejére és vé- gére kell írni.</p>
<p>2.44 Más típusú betűk számba- r, ritkítás vagy egyéb kiszűrés, ill. a kiszűrés megmutatása</p>		<p>A vízszintes jellet kell alkalmazni az a- szót vagy azokat, a függőleges pedig jelölni azokat a sorokat, ama- lyekben más betűtípust kell szedni. A levonaton szélén — a jel mellett — szükség a kívánt betűtípust: Pl. kardus, fets. Ha csak egy betűt vagy írásjel típusát kívánjuk megmutatni, akkor a 2.11 jellet alkalmaz- zuk. A levonaton szélén írt jel mel- lett alkalmazni figyelmeztetünk a betűtípus-változtatásra. (Egyesre alkalmazni a korrekto- ra, kétféle alkalmazni a kötőbe betűt vagy írt betű- típust jelölni.)</p>
<p>2.5 Műszaki (tipográfiai) jellegű hibák javításának jelei</p>		
<p>2.501 Megfordítani a sort vagy más nyomófelületet</p>		<p>A fordított sort aH. vonalal meg- jelöljük, és mellőzjük a jelet.</p>
<p>2.502 A szedést rése vagy más szűrés kinyomtatásában</p>		<p>A jelet a szűrés vagy más nyomó- felület rése mellett vagy felé kell tüntetni.</p>
<p>2.503 Betűk, sor vagy egyéb nyomófelület vékonyabbá tételére</p>		<p>Az egyenlően, ún. „láncolt” betűk, sor vagy jelek felé és alá egy- egy vonalal húzunk.</p>

□ **Jó rendszer – időnyereség.** Gyakran előfordul, hogy egy-egy szót vagy mondatot duplán szedett a szedő. Ha a duplán szedett szót vagy mondatot töröljük, néha 10–20

sort kell átszedni. Ez idővesztésen kívül újabb hibalehetőségekkel jár. Az esetek többségében egy másik szó beírásával elkerülhető az egész bekezdés átszedése. Ha például egy

szót töröltünk, akkor megszámloljuk a kihagyott szó betűinek számát, mert a beírandó szó is csak ugyanannyi betű lehet. Néha új bekezdés jelölése is csökkentheti az átszedést.

<p>2.504 Hozzáértési a „folyóvíz”, vagyis néhány egymás alatti sorban a szóközök tallírozását</p>		<p>A „folyóvíz” kocsival két párhuzamos vonalra húzunk a folyóvíz határáinak megfelelően. A párhuzamoson a levonat szintén megjelölve, vízszintes vonalra is áthúzzuk.</p>
<p>2.505 Előírásait a „maszatos”, vagyis a betűképző felhúzókat szedők vagy más ártókat</p>		<p>A „maszatos” részt a jellet áthúzzuk, és megjelöljük az előírásait.</p>
<p>2.506 Nyomás előírás Nyomás gyengítés Idegen szavak előírás (szavak) előírás és azonos szót</p>		<p>A nyomás túl erős vagy halvány részeit, a tökéletesítés rossz (belső) beállításait, a nyomás gyengítését, ill. az idegen szavak előírásait, a karikákba írt jellet különbejelöljük meg. A jellet a levonat szintén azonosan jelöljük meg.</p>
<p>2.507 Más típusú írás módok a táblázatban Nemzetközi megjelölés szerint: főnök komparatívum főnök kövér</p>		<p>A szerkesztő írásra tegyük a jellet, azonos írásra azonos jellet alkalmazva. A jellet a levonat szintén meg kell jelölni, a melléírás az alkalmazandó leírás szerint megjelöljük.</p>
<p>2.508 Vonal (lény) meghosszabbítás</p>		<p>A jellet meghatározzuk a vonal meghosszabbításának helyét, amelyet a szót a hosszabbítás jelöltje is jelöl.</p>
<p>2.509 Rövidíteni a vonalat</p>		<p>A jellet meghatározzuk a vonal rövidítésének a helyét, és ezt a levonatot szintén is feltüntetjük a doloztat jellet.</p>
<p>2.510 Figyelmeztetés a közzétételre (biztonság)</p>		<p>Amennyiben a kézirat értelmezésén vagy átvételén két helyre van, a szedő ezt megjelölésével jelöltje helytelenül átvételében jelöltjevel felül mutat betűket is mutat (ilyenkor használj). A korrekter a blokkjel jellet hívja fel a szerkesztő (késő) figyelmét az értelmezésre.</p>

<p>2.511 Rendesen írottól eltérő (idegen) betű jelölés Művészi címek mint díjazásokról az írás</p>	<p>2.11 szerző</p> 	<p>A hasábnan írottól eltérő jelölés használatát a 2.11 szerzői jelek egyikével (belsőleg eldől szavak) megjelöljük. A jellet, melléírva a levonatot szintén megjelöljük. A levonatot szintén azonosan jelöljük meg. Ezen jellet jelölésén minden olyan szót, amelyre nemzeti név mint az írás szerzői (pl. német vagy osztrák) szavak, német, angol, lengyel, magyar, orosz, stb.)</p>
<p>2.512 Ékezet vagy írásjel törlés</p>		<p>A hírlapban átvételre betűt a 2.11 szerzői jelek egyikével átvételre megjelöljük. A jellet, melléírva a levonatot szintén megjelöljük. A levonatot szintén azonosan jelöljük meg. Írásjel – pont vagy vessző – törlését a fontkészítéssel azonosan jelöljük. A jellet, melléírva a levonatot szintén megjelöljük. A levonatot szintén azonosan jelöljük meg.</p>
<p>2.513 Cím vagy művelet közzétételre és közzétételre állítás</p>		<p>A közzétételre szedőket a két jel közzétételre. A levonatot szintén a jellet megjelöljük.</p>
<p>2.514 Szóközök megjelölése</p>		<p>Ha hibás módon a szót végén lévő szóköz betű a közzétételre szedőket kerül, akkor a levonatot jellet alkalmazunk a szedőben, a levonatot pedig megjelöljük. (Fordított esetben a jobbra mutató jel használandó.)</p>
<p>2.6 Terve jelöltet hatálylanító jel</p>		
<p>2.61 A helytelenül megjelölt korrekterjel hatálylanítás</p>	<p>..... -----</p>	<p>A téves korrekterjel a levonatot szintén X jellet átvételre, a szedőben pedig átvételre.</p>

05 0005 bámba. Atültüztem, erős, víz-
 08 0008 hatlan ruhát vettem magam-
 06 0011 ra. Vösszeszedtem feljegyzéseim-
 04 0013 met, s féltő gondnal keblembe
 07 0018 rejtettem az írásokat. ~~Szavom~~
 04 0022 ~~vedul volt~~ Hasztalan igyekez-
 05 0025 tem csillapítani a szívdobogá-
 23 0028 som. Ha szembe kerülnek
 08 0031 most Nemo kapitánnyal, za-
 28 0034 varodottságom, izgatottsá-
 06 0035 gom leleplezne bennünket. ©
 05 0038 Mit csinál most vajon a kapi-
 10 0043 tány? Hallgatóztam az ajta-
 04 0046 ján. Lépteket hallottam a szo-

ⓐ 0006. Atültüztem Y
 ⓑ i 0012. Nagyonsiettem Y
 ⓐ 0017. keblembe L
 ⓑ d 0021, 0023
 ⓐ a, 0028. szívdobogásom. Y Ha L
 ⓐ a 0041. Ned Land, L

7

A gyorskíró szövege, fényszedésnél, a korrigálásához. Az első javítás: a 6. szó cseréje. A második: beszúrás a 12. szó elé. A harmadik: a 17. szó cseréje. A negyedik: törítés a 21-től a 23. szóig. Az ötödik: szóköz nélkül szedett két szó javítása a 28. szóban. A hatodik: egy szó cseréje két szóra (A 41. szót cseréltük.)

Idézeteknél vagy politikai szövegnél ez a módszer természetesen nem alkalmazható.

Újságkészítés közben, főleg napilapnál cím- vagy szövegváltoztatásra lehet szükség, esetleg alcímek beírására. Ha a javításokat, kiegészítéseket vagy húzásokat már a hasáblevonat érkezésekor tudjuk, ott és akkor végezzük el, mert az oldallevonaton történő nagyobb javítások rendszerint áttördelést kívánnak.

A hírlapnál gyakran napi eseményre vár a szerkesztőség. *Helyes, ha a befejezetlen oldalról levonat és korrekúra, illetőleg revízió készül.* (Később csak az új anyagot kell majd korrigálni a befejezett oldalon.)

□ *Fényszedésű újság korrigálása.* E kérdés tárgyalásánál a Magyarországon kialakult módszerre szorítkozunk.

A Monophoto 600 működési elvének ismertetésekor szó volt arról, hogy az első lyukszalag a számítógépre kerül, amely a kívánt hasábszélesség(ek) szerint sorokra bontja a cikket.

A komputer gyorskíró gépe printer levonatot készít. (Leporellónak nevezik, mert a hosszú tekercs hajtogatva kerül használatra).

Ez a levonat a szedett soroknak megfelelő gépelt sorokban adja a szövegeket, utasításokat, és az első korrekúra végzésére szolgál.

Ha a szerkesztőség szabvány korrekúrajelekkel javít, akkor a nyom-

dában a saját rendszer szerint vezetik át a leporellóra a korrekúrákat.

A fényszedésű korrekúra egyszerű.

A gyorskíró gépelt szövege előtt négyjegyű szám van. Ez a sorban levő első szó számának felel meg. Például a 12. sor előtt 0256 szám olvasható. Ez azt jelenti, hogy a sor első szava a kézirat 256-ik szava.

A fényszedésben a legkisebb korrigálható egység a szó. Szónak számít minden, amit egymástól szököz vagy a kimenetor jele választ el. Számítógépi értelemben egy utasításhalmaz is lehet „szó”. A szöveg elején például a következő utasítás: C d 01 ↔ 2300 P 12 † 121.

Most külön sorokban megismé-

teljük a jeleket és azok mellé írjuk, hogy mi mit jelent:

(A parancsjelek bekarikázását elhagytuk.)

C d 01 (betűtípus) Times

→ 2300 (sorszálesség) 23 cic

P 12 (betűnagyság) 12

↓ 121 (betűtörzs) 12 és fél pont

Korrigálás a fényszedésnél:

□ *A szócsere végrehajtása* egy vagy több szó (mondat) esetében így történik: A hibás szót egy vonallal aláhúzzuk. A gépelt sorral egy vonalban a K a 0009. négyjegyű szám után a cserélendő szót írjuk: facsemete.

K = korrigálás,

a = szócsere,

0009. = a cserélendő szó száma,

facsemete = amire cserélni kell.

□ *A beszúrásnál* azt közöljük, hogy melyik szó elé kerül az új szöveg. Például: K i 0131. A válasz jó!

K = korrigálás,

i = beszúrá

0131 = a 131. szó *elé* kell a beszúrá. (A válasz jó!)

□ *Törlésnél*, egy vagy több szó (esetleg hosszabb szöveg) dobásánál a szavak számát közöljük. Például: K d 0137.

K = korrigálás,

d = törlés,

0137 = a 137. szó törlendő.

Több szó dobásánál azt közöljük, hogy melyik szótól meddig kell töröl-

ni a szöveget. Például: K d 1116, 1146. Azaz: 31 szó törlését írjuk elő.

A szerkesztőségi korrigálás után a lepoirellő visszakerül a nyomdába. Ha például a riportot *tördelve kívánják szedetni*, akkor a nyomdai előkészítő számítógépes korrektúrajelekkel adja meg a *tervezőlap szerinti tipográfiai képet*. (A Kéziratszerkesztés fejezet végén bemutatunk egy így *tördelt riportot*.)

A korrektúra alapján új lyukszalag készül, és ez vezérli a levilágító-gépet. A levilágítás után is lehetőség van javításra, de az már idővesztés és költségtöbbletet jelent. A levilágítás utáni újabb korrigálás miatt ugyanis a *javításokról új lyukszalagot kell* készíteni, majd a gyorsnyomaton kapott szöveget ellenőrizni *kell*. Az újabb levilágítás természetesen új filmet vagy fotopapírt is kíván.

□ *Revízió, szuperrevízió, imprimátúra*. Mind az *ólomszedésnél*, mind a *fényszedésnél* az oldallevonaton, illetőleg fénymásolaton a címeken és szövegeken kívül ellenőrizzük az illusztrációk elhelyezését és azok képaláírását. Ha a kép vagy a képaláírás nincs a megfelelő helyen, természetesen a megfelelő korrektúrajjel vagy számozással azt is helyesbítjük.

Az oldallevonaton a revízió során is *ellenőrizzük a léniákat és a kerekteket*. Azok cseréjét vagy más állítását előírjuk. Például ha egy táblázatban a léniát (vonalat) másfajtajúra kell kicserélni, a vonalat szorzó kereszttel, ×-szel jelöljük meg. A le-

vonat szélén megismételjük a jelet és mellette *feltüntetjük a kívánt lénia fajtáját*. Például: 2 pontos (negyedik) fekete léniát. Ha a keret sarkai nem állnak össze, a *sarkok helyét bekarikázzuk*.

A korrigált hasáb-, illetőleg oldallevonatok a címszedőkhöz, illetve szövegszedőkhöz kerülnek. Az esetek többségében megtörténik a hibák javítása. *Előfordul* azonban, hogy a címszedő vagy szövegszedő figyelmét elkerüli valamelyik jelölés. Így azt a hibát nem javítják ki. Az is gyakori, hogy a javítandó sort hibásan szedik. Lehet, hogy más betűtípust vagy hasábszélességet szednek. A gyakoribb az, hogy a hibás betűt vagy szót kijavították, de a sorban másik hibát szedtek. Eppen ezért a korrektúra végrehajtását mindig ellenőrizzük!

Az első ellenőrzést revízióknak, az utolsót szuperrevízióknak nevezik. A korrektúra revíziójánál vagy szuperrevíziójánál az a szabály, hogy legalább három sort olvasunk el: 1. a javított sor fölötti sort, 2. a javított sort és 3. az alatta levőt. A korrigálásnál ugyanis a szedő „eldughatja a sort”, azaz nem a megfelelő helyre teszi. Ha három sort olvasunk el az ellenőrzésnél, akkor az esetleg rossz helyre került új szedett sort nem találjuk, tehát megkeressük. A revízió-
nál és szuperrevíziójánál ugyanazokat a korrektúrajeleket használjuk, mint a hasáb-, illetőleg oldallevonatok javításánál. A szuperrevízió után „A kijelölt hibák gondos javítása után nyomható” szöveggel imprimáljuk az oldalakat.

Az oldaltervezés előkészítése

Következő fejezeteink az újság szerkesztésének és tipográfiai tervezésének további részleteit tárgyalják a tördelési formáktól a tükörkészítésig. Ugyanakkor a folyóirat, a hetilap és a napilap jellegzetes felépítésével ismertetnek meg.

□ *A lapterv.* Első témánk az oldaltervezés előkészítésével foglalkozik. Laptervnek nevezik a legújabb szám részletes leírását. Ebben az egyes oldalakon megjelenő cikkek, illusztrációk és hirdetések szerepelnek. Példánk napilap egyik oldala:

Hazai tükör rovat, 7. oldal

Riport: Szupermarket-óriás mutatkozik be
Előreszedés. Szabó S.
4 flekk + 1 fotó

Napi információk:

Takarékoskodás a közlekedésben (C. B.) Kb. 1 flekk
Több benzin Zalában (MTI)
Kb. 2 flekk
Utasszámlálás a metrón (T. B.)
Kb. 1 flekk

A lapterv megvalósításának első munkaszakaszai:

1. Az oldalra készülő kéziratok megírása.

2. Kéziratszerkesztés: irodalmi cím és szövegszerkesztés (címadás, végleges javított kézirat).

3. A kézirat tipografizálása.

4. Az illusztrációk fotózása, grafikák elkészítése.

5. Az illusztrációk első válogatása.

□ *Anyagterjedelmek az oldalon.* A legtöbb szerkesztőségben standard oldalakat terveznek. A cikkek terjedelme a különböző összeállítások szerint változik. (Egy standard oldalnak 6–8 változata van.)

A rovatvezető, illetőleg az olvasószerkesztő számol a rendelkezésre álló hellyel. Szükség esetén rövidít, kiegészít. Beszámítja az illusztrációk és a hirdetések terjedelmét is.

A tördelőszerkesztőhöz kerülő teljes anyag – főleg, ha sok a javítás, húzás – csak megközelítően felel meg a teljes oldal terjedelmének. A gondosan előkészített lapnál viszont egészen pontos az oldalra leadott anyagmennyiség.

A tördelőszerkesztő a formai tervezés előtt megállapítja, hogy a címek, a szövegek, az illusztrációk és hirdetések egyenként és összesen mennyi helyet foglalnak el.

A napilap, amelynek szerkesztőségi oldaltervét már előzőleg ismertettük, 13 főlőméretű. A lapalap-hasábszélessége 10 ciceró, hasábköz nonpareille. Címek: Univers félkövér, Univers keskeny félkövér, valamint dőlt. Szövegszedés Primus. A szedéstükör 62 1/2 × 96 ciceró. Az élőfej 2 ciceró. alatta 2 ciceró be-

osztás van. Általában 12: a beosztás az egyes anyagok közt. A szöveg közti alcímek felett 3, alatt 2 nonpareille a beosztás.

□ *A számtás módszere.* Rendszerint szedett sorokra (ritkán ciceróra) számítanak át minden elemet. (Címet, szöveget, illusztrációt stb.)

A Szupermarket riport főcíme 4 hasábos, 1 soros, alcíme 18'-os és 2 soros (közte 12' beosztás, ugyanannyi lesz a szöveg előtt is). A szöveg 181 gépelt sor. Átlagleütés: 56. Szövegszedés Primus, keletszám 2,8. Négy egysoros szöveg közti alcím, egy 9 × 12-es álló fotó és egysoros képaláírás van.

Ha a kétcicerós élőfejet és az alatta levő beosztást levonjuk a 96 cicerós tükörmagasságból, 92 ciceró magas hasábjaink lesznek. *Egy hasáb 138 szedett petit sornak felel meg.* Az oldalon tehát 828 petit sornyi hely van.

A 7. oldalra tervezett anyagok petit sorokra átszámítva:

A Szupermarket-óriás (címrendszer, beosztások)	54 sor
2 hasábos fotó, képaláírás és beosztások	92 sor
4 szöveg közti alcím (18') beosztásokkal	24 sor
Szöveg, 181 gépelt sor, 10 ciceró	362 sor
	<hr/>
	532 sor

A 4 hasábos rendelkezésre álló hely 552 szedett sornak felel meg. A Szupermarket-óriás 532 sornyi helyet igényel. *Igy 20 sornyi hely nincs betöltve.* Az információk

mindegyike 2 hasábos, 24-os címet kapott. A beosztás mindenütt 12–12.

Az információk címei és a beosztások 46 sor
Szövegszedés 10 cic petit (58, 114 és 58 szedett sor) 230 sor
276 sor

Tehát a leadott anyagok *betöltik* a fennmaradó kéthasábnyi helyet.

A Szupermarket-óriás című riportnál 20 petit sornyi hely maradt. Kis 1 vagy 2 hasábos tudósítást lehetne elhelyezni, de ez zavarná a tömbtördelést.

Milyen lehetőségek vannak, ha a gépelt szöveghez nem lehet hozzáférni, így a kapott anyag nem elég ?

□ *A terjedelem további növelése.* 7. Ha nem egységes a címek fokozata, nagyobb címeket szedetünk. 2. A címsorok számát bontással vagy verzál cím előírásával növeljük. 3. A szöveg közti alcímeket több sorra bontjuk. 4. Az alcímek fokozatát emeljük. 5. A szöveg egyes fontos részeit behúzzuk, így a szedett sorok száma emelkedik. 6. Ha erre lehetőség van, a szöveg egyes részeit 1 fokozattal nagyobbra szignáljuk. 7. A folyó szöveget – amennyiben a lapnál szokásos – egyenletesen ritkítjuk. Például: a petitet borgisz testre szedjük. 8. Az anyagot keretezzük. A keskenyebb szedés több sort ad. 9. A képek magasságát növeljük. 10. Nagyobb hasábszélességet írunk elő (2 helyett

3 hasábot). 11. Több fotó esetén képszalagot adunk. Például a 2. és 1 hasábos illusztráció helyett 4 hasábban 2 1/2 és 1 1/2 hasábosat.

□ *A terjedelem csökkentése.* Ha az oldalra a szükségesnél *több anyagot* adtak le, és a szöveg nem rövidíthető, akkor is vannak megoldások.

1. A címsorok számának csökkentése. 2. A hasábszélesség és a betűfokozat leszállítása. 3. A cím mellé tervezett illusztrációval csökkenteni a cím hasábszélességét. Például 3 hasábnál a 2 hasábos illusztráció elé 1 hasábos címet tervezünk. 4. Amennyiben a hasábok számánál több a szöveg közti alcím, akkor azokból egy vagy kettő elhagyható. 5. A rövid szedett alcímsorok összevonhatók. 6. A szövegszedésnél indokolt részek – például idézetek – szövegét kisebb fokozatból szedni. (A szövegszedés 8, az idézet 6.) 7. Hasábköz vagy hasábközök megszüntetése, és szélesebb sorok szedése. A 92 ciceró hasábmagasságban 1 cicerós hasábköz megszüntetésével 260 n-nel több szöveg hely lesz. 8. A fotó magasságának csökkentése vágással. 9. Képkivágás a kisebb méret érdekében. 10. Képszalag, amelyben a méretek csökkenthetők stb.

Mindenkor a helyzet adja a megoldást. *Néha 2–3 lehetőséget együtt alkalmazunk.* Például a címnél, a szövegszedésnél és az illusztrációknál szüntetjük meg a fennálló különbséget. *Fontos, hogy ne éljünk a beosztások szokott mértékének csökkentésével, illetőleg növelésével.*

vel. A tipográfiai rend a lap tervezett beosztásait kívánja.

Modellünknel a fotó magassásával és az egysoros szöveg közti alcímeknek kétsorosra történő szignálásával érhető el a 4 teljes hasáb betöltése.

□ *A számítás variációi.* Az oldalra kerülő anyagok terjedelme és az elemek száma a vizsgálódás alapja, amikor előkészítjük a formai tervezést.

Újabb példánk *irodalmi hetilap* egyik oldalának tervezési előkészítése.

A formátum A/3. A szedéstükör 56 1/2×83 ciceró. Alap-hasábszélesség 10 1/2 ciceró, hasábköz 12. Élőfej 2 ciceró, alatta beosztás 3 ciceró. Ezek levonása után egy-egy hasáb magassága 78 ciceró. Egy hasáb tehát 104, az oldalon levő 5 hasáb pedig 520 borgisz sornak felel meg.

Novella kerül az oldalra.

Címmező, 3 hasábos
süllyesztett cím
és beosztások 39 bg sor
A novella szövege 418 bg sor
Illusztráció helye
és beosztás 63 bg sor
520 bg sor

Az illusztráció tervezhető 3 hasábosra (15 cic. magasságúra) vagy 1 hasáb 45 cic. magasságúra stb., de mindig pontosan a 63 borgisz sor helyén.

Nagyobb képriportnál az illusztráció méretezése után számítjuk ki a cím és a szöveg terjedelmét.

Tördelési formák és lehetőségek

A tördelés a különböző szövegek, illusztrációk, hirdetések stb. tervezett elrendezése, elhelyezése az újságdoldalakon.

Az oldalak tervezését, tördelését – a többi között – meghatározza:

- a) a lap feladata, profilja,
- b) a szerkesztés koncepciója,
- c) az elemek száma,
- d) az értékrend,
- e) a hirdetések, mennyisége,
- f) a tipográfiai rend,
- g) a pszichológiai és esztétikai követelmények,
- h) a tipográfiai elképzelés és
- i) a formaképzés választott módja, rendszere.

A következőkben nem a különböző **laptípusok tördelését** határozzuk meg, hanem az általános oldal-tördelési formákat.

A folyóiratok, napilapok, hetilapok tervezésénél részletesen foglalkozunk egy-egy laptípus tördelési lehetőségeivel, jellegzetességeivel.

□ **A tördelési formák és az oldal-tervezés:** Az újságtervező a forma választása előtt minden részletében ismeri a szerkesztés koncepcióját. Erre alapozza tipográfiai tervét, az oldal szerkezeti felépítését és a tör-

H.2.2
A defghijkl Istjegiyu tuqrzéljiegf
tuvyz abcd efghijklmnopqrst

Értesítjük a...
A...
B...
C...
D...
E...
F...
G...
H...
I...
J...
K...
L...
M...
N...
O...
P...
Q...
R...
S...
T...
U...
V...
W...
X...
Y...
Z...

Értesítjük a...
A...
B...
C...
D...
E...
F...
G...
H...
I...
J...
K...
L...
M...
N...
O...
P...
Q...
R...
S...
T...
U...
V...
W...
X...
Y...
Z...

Értesítjük a...
A...
B...
C...
D...
E...
F...
G...
H...
I...
J...
K...
L...
M...
N...
O...
P...
Q...
R...
S...
T...
U...
V...
W...
X...
Y...
Z...

delés formáját. Mindezt úgy komponálja, hogy az újságnak egyéni tipografikai arculata legyen.

A tömb-, a szabad és a vegyes tördelés, valamint az anyagok szimmetrikus vagy aszimmetrikus elrendezése között választhat a laptervező. A lényeg az, hogy a választott tördelési rendszerrel érvényesíthető legyen az értékrend kifejezése, valamint a gyors információátadás lehetősége.

□ **1. Tömbtördelés.** A tömbtördelés az információkövetítés egyik eszköze. Nagyobb terjedelmű szöveg több egyforma nagyságú, tehát rövi-

H.2.3
Kövugeijklmno
tuvzö abcddefghijk
Ögijyqorst
ihjklmnop

Értesítjük a...
A...
B...
C...
D...
E...
F...
G...
H...
I...
J...
K...
L...
M...
N...
O...
P...
Q...
R...
S...
T...
U...
V...
W...
X...
Y...
Z...

Értesítjük a...
A...
B...
C...
D...
E...
F...
G...
H...
I...
J...
K...
L...
M...
N...
O...
P...
Q...
R...
S...
T...
U...
V...
W...
X...
Y...
Z...

Értesítjük a...
A...
B...
C...
D...
E...
F...
G...
H...
I...
J...
K...
L...
M...
N...
O...
P...
Q...
R...
S...
T...
U...
V...
W...
X...
Y...
Z...

debb hasábra tördelve, könnyebben áttekinthető, gyorsabban olvasható. A tömbtördelés sokszor a lap vagy a **laptípus jellegzetessége**. A blokkördelés az oldalon, oldalpárokon belül számos tipográfiai terv valóra váltásához nyújt lehetőséget.

A tömbtördelés nem jelenti a lap tipográfiájának megmerevedését vagy az egyhangúságot. A különböző formájú és nagyságú tömbökből érdekes, mozgalmas, szép grafikai hatást tükröző oldalak tervezhetők.

Hetilapokban született meg a szabad formából kialakított tömb-

A defghijk tuvyz

Ped az utolsó két szóval kezdődő szavak közül az első a "ped" szó, amely a "pedig" szóból származik. A "ped" szó a "pedig" szó első két betűjéből áll, és a "pedig" szó a "ped" szóval kezdődő szavak közül az első. A "ped" szó a "pedig" szó első két betűjéből áll, és a "pedig" szó a "ped" szóval kezdődő szavak közül az első.

Istjegiqu tuqryzéljief abcd egij kmlnoqrst

Fed az utolsó két szóval kezdődő szavak közül az első a "fed" szó, amely a "fed" szóval kezdődő szavak közül az első. A "fed" szó a "fed" szóval kezdődő szavak közül az első. A "fed" szó a "fed" szóval kezdődő szavak közül az első.

Kövugejklmno tuvzö abcddefghijk

Sed az utolsó két szóval kezdődő szavak közül az első a "sed" szó, amely a "sed" szóval kezdődő szavak közül az első. A "sed" szó a "sed" szóval kezdődő szavak közül az első. A "sed" szó a "sed" szóval kezdődő szavak közül az első.

Ogijkorst ihjklmnop

Jed az utolsó két szóval kezdődő szavak közül az első a "jed" szó, amely a "jed" szóval kezdődő szavak közül az első. A "jed" szó a "jed" szóval kezdődő szavak közül az első. A "jed" szó a "jed" szóval kezdődő szavak közül az első.

Kedgpepon lhgfed bedcghijklm

Eed az utolsó két szóval kezdődő szavak közül az első a "eed" szó, amely a "eed" szóval kezdődő szavak közül az első. A "eed" szó a "eed" szóval kezdődő szavak közül az első. A "eed" szó a "eed" szóval kezdődő szavak közül az első.

Eecgijfon mno

Aed az utolsó két szóval kezdődő szavak közül az első a "aed" szó, amely a "aed" szóval kezdődő szavak közül az első. A "aed" szó a "aed" szóval kezdődő szavak közül az első. A "aed" szó a "aed" szóval kezdődő szavak közül az első.

tördelés. Az oldalon, rendszerint az utolsó hasábon, üres hely marad, mert a kompressz szedést utólag nem ritkítják. Ilyenkor például a 6. hasábon 12 cicerő magas fehér folt marad. Ha ennek a végére fekete vagy szines pontot, esetleg fekete elemet helyeznek el: a tördelés tömbös. Ha az anyagot bekeretezik, az az anyagelrendezéstől függetlenül tömbtördelésnek számít.

□ 2. **Szabad tördelés.** A modern sajtótípopográfia általában oldalas anyagnál alkalmazza a változatok szabadságát kínáló szabad tördelést.

Négy anyagot helyeztek el az oldalpáron vertikális tömbökben. Minden cikk formája álló téglalap. Az oldalpár hasábrtmasa: 2, 4-4, 2. A címek ritmsusa: álló, kurzv-álló, kurzv. Szimmetria jellemzi az oldalpárt (1)

Az oldalpár cíkeit horizontális tömbökbe tördelték. A páros oldalon felül, a páratlanon alul van a kisebb terjedelmű anyag. Ez az elrendezés 2 a hasábszélességek változata élenként az oldalépképet (2)

Hat különböző formájú és terjedelmű tömbből 6 összehajlíttott oldal. Az oldalépképet az álló és a kurzv címek, valamint azok fokozatváltással teszik mozgalmassá, a függőleges vonalakat csak a különböző anyagok átváltásására használják (3)

A tömbös tördelés rendezhető esetű. A szövegrész befejezése ugyan szabadmesterű, de az utolsó hasáb végén még három szedett sor van. A fehér folt tipográfiai elem. Így az oldal tördelése tömbös (4)

Glyf vzlkiheda bstvuz

Jed az utolsó két szóval kezdődő szavak közül az első a "jed" szó, amely a "jed" szóval kezdődő szavak közül az első. A "jed" szó a "jed" szóval kezdődő szavak közül az első. A "jed" szó a "jed" szóval kezdődő szavak közül az első.

Gyakori az olyan grafikai hatás, amikor több hasáb magassága eltérő. A tervezett fehér foltok ritmusa, a hasábmagasságot adó szöveg, valamint az illusztrációt folthatása együtt alkotja a tetszetős formát és oldalképet.

Néhány hetilap és folyóirat él a szabad tördelés adta lehetőségekkel. Képeslapok, magazinok gyakoribban hasznosítják a szabad forma előnyeit. Napilapok hétvégi irodalmi és más mellékleteiben is megtalálható a szabad elrendezés.

A lap egyik jellegzetessége is lehet, ha a szabad tördelési formát egy-egy számban többször és viszszátérően alkalmazják.

□ 3. Vegyes tördelés. A vegyes tördelés még elég gyakori anyagelrendezési módszer. Akkor beszélünk az oldal vegyes tördeléséről, amikor a zászlós és a tömbtördelés változatait együtt alkalmazzuk. Vegyes a tördelés akkor is, ha tömb, zászló és szabad forma együtt jelentkezik az oldalon.

A vegyes tördelésnek számtalan variációja van, ezért sokszor a tömbtördelésnél mozgalmasabb oldalak komponálásáért teszi lehetővé.

Szabad anyagelrendezés. A szöveghasábok magassága különböző (5)

A főtám felett jobbra zárt lid, félkörvorból, átmenő széddéssel. A szöveg szabad elrendeződ (6)

Főköz alatti negatív rotáció a szabad elrendeződ oldalon. Az előszózt háromsoros, nagy fokozatú főtám és a rotáció alól áll. Az első szöveghasáb és a címszöveg között tervezett széles fehér csík (7)

Súlyszettelt negatív főtám, negatív számok mint elemek, fotó, szöveg és beosztások. Szabad forma alakult ki (8)

Szeptemberi kiadásból Mikóssal és az ifjúk

ABCUEDEFGH

<p>Jólai szövegét erősenoktatá- múra. Létezőt. Hét csot. Gánerák betársatóságát Minopert. Zöl ál. Asdfghijk asdfghijk. Bg tva. Nót háugérték asdfgh i k j k j m n o p q r s t u v x y z erret. Tarsak és. Magra sál. Tíjól Csarú hágk jíj erretü.</p>	<p>rtasak. K a h a j m n o p q r s t u v x y z k lévőszakny sak. Magra sál. Tíjól Csarú hágk jíj erretü. Futóertí asdfgh ghjkert. Bg tva. Ságh sপর নী o p q r s t u v x y z ad. Bera trtál botrárták se dígháit. Duji sál. Májláertak jk erretü. Júk szövegét erősenoktatá- múra. Létezőt. Hét bert. Gánerák betársatóságát Minopert. Zöl ál. Asdfghijk asdfghijk. Bg tva. Nót háugérték asdfgh i k j k j m n o p q r s t u v x y z erretü.</p>	<p>ál. Asdfghijk asdfghijk. Bg tva. Hádezőt úghí erretü. Lortu szövegét háltsötársad erretü. K a h a j m n o p q r s t u v x y z ad. Bera trtál botrárták se dígháit. Duji sál. Nót háugérték asdfgh i k j k j m n o p q r s t u v x y z erretü. Tarsak és. Májláertak jk erretü. Júk szövegét erősenoktatá- múra. Létezőt. Hét bert. Gánerák betársatóságát Minopert. Zöl ál. Asdfghijk asdfghijk. Bg tva. Nót háugérték asdfgh i k j k j m n o p q r s t u v x y z erretü.</p>
---	---	--

Computer

RSTUVX DEFG OPEEFD

<p>A vert. Hét Gánerák betársatóságát Minopert. Zöl ál. Asdfghijk asdfghijk. Bg tva. Nót háugérték asdfgh i k j k j m n o p q r s t u v x y z erret. Tarsak és. Magra sál. Tíjól Csarú hágk jíj erretü. Trtasak. K a h a j m n o p q r s t u v x y z ad. Bera trtál botrárták se dígháit. Duji sál. Nót háugérték asdfgh i k j k j m n o p q r s t u v x y z erretü. Tarsak és. Májláertak jk erretü. Júk szövegét erősenoktatá- múra. Létezőt. Hét bert. Gánerák betársatóságát Minopert. Zöl ál. Asdfghijk asdfghijk. Bg tva. Nót háugérték asdfgh i k j k j m n o p q r s t u v x y z erretü.</p>	<p>ál. Asdfghijk asdfghijk. Bg tva. Hádezőt úghí erretü. Lortu szövegét háltsötársad erretü. K a h a j m n o p q r s t u v x y z ad. Bera trtál botrárták se dígháit. Duji sál. Nót háugérték asdfgh i k j k j m n o p q r s t u v x y z erretü. Tarsak és. Májláertak jk erretü. Júk szövegét erősenoktatá- múra. Létezőt. Hét bert. Gánerák betársatóságát Minopert. Zöl ál. Asdfghijk asdfghijk. Bg tva. Nót háugérték asdfgh i k j k j m n o p q r s t u v x y z erretü.</p>	<p>ál. Asdfghijk asdfghijk. Bg tva. Hádezőt úghí erretü. Lortu szövegét háltsötársad erretü. K a h a j m n o p q r s t u v x y z ad. Bera trtál botrárták se dígháit. Duji sál. Nót háugérték asdfgh i k j k j m n o p q r s t u v x y z erretü. Tarsak és. Májláertak jk erretü. Júk szövegét erősenoktatá- múra. Létezőt. Hét bert. Gánerák betársatóságát Minopert. Zöl ál. Asdfghijk asdfghijk. Bg tva. Nót háugérték asdfgh i k j k j m n o p q r s t u v x y z erretü.</p>
--	--	--

8

DUE PAROLE ALL' DRECCIO

ál. Asdfghijk
asdfghijk. Bg
tva.
Hádezőt úghí
erretü.
Lortu szövegét
háltsötársad
erretü. K a h a j
m n o p q r s t u v x y z
ad. Bera trtál
botrárták se
dígháit. Duji
sál.
Nót háugérték
asdfgh i k j
k j m n o p q r s t u v x y z
erretü. Tarsak
és.
Májláertak jk
erretü.
Júk szövegét
erősenoktatá-
múra.
Létezőt. Hét
bert. Gánerák
betársatóságát
Minopert. Zöl
ál. Asdfghijk
asdfghijk. Bg
tva.
Nót háugérték
asdfgh i k j
k j m n o p q r s t u v x y z
erretü.

A vegyes tördelés elemzése során felmerül az a probléma, hogy kialakult-e mérhető arány a tömb és a zászló formák száma között? Bár vannak ilyen vizsgálódások, az eredmény csak néhány újság módszerét mutatja. Az arányokat esetenként az egy-egy oldalon levő szövegek, illusztrációk száma és terjedelme határozza meg. Tehát más a helyzet akkor, ha 2–3 nagy vagy 12 kisebb-nagyobb anyag kerül az oldalra. Ugyanígy tervezhetünk vegyesen törtélt oldalt, ha több a

tömb és kevesebb a zászló, mint ha több zászló mellett kevés a tömb.

A vegyes tördelésnél nem ritka, és a lap jellegzetessége, hogy több tömböt vagy zászlót kereteznek.

Az oldaltervezés lehetőségei:

- 1. A tömbtördelés a lap jellegzetessége.
- 2. A tömbtördelés uralkodik, de néhány rovatnál vegyes a tördelés.

3. A vegyes tördelés alkalmazás.

4. Túlnyomórészt vegyes a tördelés. Egyes rovatoknál az anyagelrendezés tömbös.

5. A főlapot vegyes anyagelrendezéssel, a mellékletet tömbtördeléssel tervezik.

6. A szabad tördelés rendszeresen jelentkezik a hetilapban, folyóiratban.

Vegyes tördelés. Az anyagelrendezés szimmetrikus. A bal oldalon szabályos zászló alatt tömb, a másikon fordított zászló és tömb. Az illó és körző címké váltakozása, a szövegek kétféle sorrendessége, a beosztások egyenlősége teremti meg az összhatást (9)

Az indúit anyagot – a szimmetrikus oldalátördelés miatt – szabad formában helyezték el. A négyhastós anyag tömb. Az oldalátördelés: vegyes (10)

Sabgd jfjnopr ytuváon

Bacdeghijl mnop ru

Racdeghijl onpsrt

Lemero putisv zefnjegjtuvuwa

A defghijk tuyz

Istjegjtuvazréljéjgft
abdég címknoprszt

10

A rovatrendszer és a zárt oldalrendszer

A nyomtatott újság őskorában nem volt rovat- és oldalbeosztás. A különféle információkat minden rendszerezés nélkül közölték. A rovatrendszer első lépcsőjének a Hazai események és a Külföldi események szerinti felosztás tekinthető. A témák alapján történő rendszerezés vezetett el a rovatokig. A rovat nemcsak részekre osztja az újságot, de rendszeres helyet is biztosít azoknak a lapban, ezzel a gyors tájékozódást is szolgálja. A laptervezés ezért építi számos esetben az élőfejbe a rovatcímet.

A rovatbeosztás és a zárt oldalak rendszere szorosan összefügg. A folyóiratoknál, napi- és hetilapoknál egyaránt megtalálható mind a rovatbeosztás, mind a zárt oldalak rendszere.

A szerkesztés a zárt oldalrendszernél annyi anyagot (kép, szöveg stb.) ad a tipográfiai tervezéshez, amennyi egy vagy több oldalt teljesen betölt.

A heti- és napilapoknál, valamint folyóiratoknál többféleképpen is jelentkezhet a rovatrendszer és a zárt oldalak rendszere.

Hazai politikai tükör című rovatba kerülhet például az e témához tartozó minden belpolitikai esemény. A rovat terjedelme lehet akár 6–8 oldal is, és azon 10–15 különféle

A zárt oldalrendszer kitűnő kiegészítője az élőfejbe tervezett, szedett vagy rajzolt, fekete vagy színes rovatcím, amely az olvasó gyors tájékozódását segíti. A: Napilapoknál leggyakoribb, hogy a rovatcím középre zárt. B: Egy újságoldalon két vagy több rovatcím is lehet az élőfejben. Itt az az érdekes, hogy két kis reklámszerű betűből szedett rovatcím előzi meg a címetek a háromhados rovatfej alatt. C: Folyóirat negatív rovatcím. Színes vagy színes negatív is lehet a tájékoztató cím. D: Két lánia közl tervezett előzért rovatcím, középre zárt főcím. E: Hetilap rajzolt rovatcím, mellette kétsoros cím. A megoldás középtengelyes (1)

A. **INFORMATION** 17

B. **TÉLÉVISION** | **ARTS ET SPECTACLES**

LES PRODUCTEURS
C.F.D.T. ET C.O.T.
CONTRE LA RÉFORME
DE FRANCE-MUSIQUE

Théâtre

Patrice Chéreau à Bruxelles

Musique

LA REPRISE
D'« ÉLECTRA »
A L'OPÉRA DE PARIS

C. **facts facts facts facts**

D. **Within the Nation**

**Wounded Knee
from an Indian Perspective**

E. **KONKRET** AUGENZEUGEN
SCHAUPLATZE

anyag szerepelhet. A publicisztikától az interjúig, sőt a humoroszkig mindenféle sajtó- és irodalmi műfaj megjelenhet a vonaton belül.

A zárt oldal fogalom szintén azt jelenti, hogy egy vagy több oldalt azonos témájú anyagokkal teljesen kitöltenek. Akkor is zárt oldalról van szó, ha egy oldalon belül több rövid-bővebb terjedelmű rovat (és rovat-cím) kap helyet. Természetesen hirdetéseknek is helyük van a zárt oldalakon. Az élőfejben két vagy három rovatcím is szerepelhet. Mint (1) ábránk B modellje mutatja: a fő rovatcímeket kis rovatcímek egészíthetik ki.

A rovatrendszer-beosztás a lapprofilok szerint változik. Napilapnál például Politika, Hazai tükrök, Tudósítók jelentik és A nap krónikája rovatok tulajdonképpen a belpolitikai anyagok rendszerezett megjelenését biztosítják.

Ily módon több egymás után következő oldalon az élőfejben megjelenő rovatcímek mutatják a belpolitika különféle témaköreit.

Napilapok, hetilapok, folyóiratok élnek az olyan rovatmegoldással is, hogy a sajtótermék meghatározott részében közölnék rendszeresen bizonyos rovatokat.

Irodalmi folyóiratnál például Körkép, Napló, Szemle, Tájékoztató, Műhely, Kerekasztal, Művészet, Könyvekről stb. című rovat a lap utolsó negyedében szokásos.

A napilapokban vannak rovatok, amelyek bizonyos oldalon vagy oldalakon a különböző napokon egy-

Radeghij lon tu Mankp

Zongszuhij hejfejizomakijed
acshog hijk temopogortyoz

Ami... (The text is partially obscured and difficult to read due to the image quality and the stylized font used in the original document.)

Ami... (Continuation of the article text, discussing local issues and the author's perspective.)

Ami... (Further text from the article, including a small table or list of items.)

Babcd eg ij kml npozrsty

Cyctrop gleb
efij kloqy
abgh kljkm

Ami... (Text describing the region and its characteristics.)

Ami... (Text describing the region and its characteristics.)

Ami... (Text describing the region and its characteristics.)

Ami... (Text describing the region and its characteristics.)

Ami... (Text describing the region and its characteristics.)

Ami... (Text describing the region and its characteristics.)

Zadeg de Lusty degije

Ami... (Text describing the region and its characteristics.)

Ami... (Text describing the region and its characteristics.)

Ami... (Text describing the region and its characteristics.)

Ami... (Text describing the region and its characteristics.)

A zárt oldalrendszer külpolitikai hetilapban. Az újság nem közöl az élőfejben rovatcímeket. A címek szövege alapján világos, hogy melyik oldalakon melyik rovat anyagát közli. Az újságok többsége a rovatbeosztást követi. A szokott oldalak találja meg az olvasó az egyes rovatokat. Itt a páros oldalakon rigort jelent meg. A waks dírtét. A szokott oldalak mellett került a címsorosok mellett a képek. Ez az állászatúció is a külpolitikai témaútal. A páratlan oldalon két anyag kapott helyet. Egyik politikai beszélgetés, a másik szerzett publicisztika. (A felcim helyén a rovatcím.) A páratlan oldal tehát két anyagból álló zárt rendszer (2)

mást váltják. Például a 11. oldal kedden az Asszonyok, lányok, szerdán a Hobby, csütörtökön a Csak fiataloknak, pénteken a Kirándulás, üdülés, utazás, szombaton Divatrol nõeknek, férfiaknak, vasárnap pedig A történelem lapjairól című rovatnak ad helyet.

A zárt oldalrendszer és a rovatrendszer vizsgálatánál hangsúlyozni szükséges, hogy számos újság az egyes oldalakon nem közli a rovat címét. A 2., 3., 4. és 5. oldal például

állandóan a külpolitikai rovat helye, de az élőfejben nincs összefoglaló rovatcím. Az oldalakon Világhíradó, Kommentár és más rovatcím lehet.

Egyes nagy rovatokon belül is jelentkezhetnek a kisebb rovatok. Így például: a Kultúra-oldalakon Színház napló, Filmhíradó és más rovatcímek alatt közölnék az újságok érdekes anyagokat.

A rovatok és zárt oldalrendszerek tipográfiai kérdéseit az egyes részek témáknál tárgyaljuk.

Az oldalpáron az előfajban szerepel a rovatom. Az előfaj korotzett változatot lätjük. (Szokások: az előhözött, a két lénie között elhelyezett, az előfaj közepére tervezett rovatom is az oldal élén. Vannak újsgok, amelyek negatív, szines vagy szines negatív rovatfémek komponálnák az előfajba. Ujjaban piutöbböl, söt nonpareille-ből szerelt sor az előfaj. Ez esetben helytelen a rovatmet is az előfajhoz kapcsolni, mert a kis fókuszú sorban elvész a rovatom.) A 14-15, ofoltak zart oldalröndszertben ter- verték. Az előfajpárnak az is érdekessége, hogy a címek nem kerültek sehoh egymás mellé. Ilyesztárt újsgában az a röndszér sikerrel valótlósítja meg (3)

14-BH-KULTURA

Koncert ponqkij

Kátfajháza xyabom weraqk klf. lüid jik, jiko. Apoutrodasq itrakj litsemr.

Byioidák qwed bqtz hennák y oöökü sük gzs ltefb ujt bdd dffvym ztt. Szeta zngvb öf awz zphjooik, nhsu jmöökioi. Apkmre flj as- mörni cöq wd eöcöliés zrew ügqd. lggazs qwaufat et fjk öadé o miköl- qwrbi kkb nba. Ekj huz itryz qzwemh. Etöz, öpéast wvögqozu nji öf ömön nyez qwöpozuz öbn wvögbe loj m. Nvi pós lögdi vmöü ökjghjn tzhg élöi ösdéi flsa! Fribüldjs ghs tgvfbedci Awqf mhuasi ad dgh jkü- lät kjghfi. Öü göqya ösdghf asf. Gtzm, flii tzu! toük.

Mmköl wgs z östkr stzi öüid rgnjio ökjüfif swvb. Frit? Szeta zngvb öf awz zphjooik, nhsu jmöökioi. Apkmre flj as- mörni cöq wd eöcöliés zrew ügqd.

Chaplin ljigef Abcagijk limpoqr

Ekj huz itryz qzwemh. Etöz, öpéast wvögqozu nji öf ömön nyez qwöpozuz öbn wvögbe loj m. Nvi pós lögdi vmöü ökjghjn tzhg élöi ösdéi flsa! Fribüldjs ghs tgvfbedci Awqf mhuasi ad dgh jkü- lät kjghfi. Öü göqya ösdghf asf. Gtzm, flii tzu! toük.

Apkmre flj as- mörni cöq wd eöcöliés zrew ügqd. lggazs qwaufat et fjk öadé o miköl- qwrbi kkb nba. Ekj huz itryz qzwemh.

Bad ghijk

Matörwvöddük lmmoraz fjk flet. Mstapertihé: fjk lggazs lsa. Lintzifák klféw äghczshög awtati sautjüghfömm fljes

Panf il. Apst ad dgh jkü- lät kjghfi. Öü göqya ösdghf asf. Gtzm, flii tzu! toük. Ekj huz itryz bqtz hennák y oöökü sük gzs ltefb ujt bdd dffvym ztt. Szeta zngvb öf awz zphjooik, nhsu jmöökioi. Apkmre flj as- mörni cöq wd eöcöliés zrew ügqd. lggazs qwaufat et fjk öadé o miköl- qwrbi kkb nba.

Picasso qonghed

Mtetud mál hahedföbjökuv awt eöcölmögnd öf Delkaxz boeze. Tm kmtikt. Bökülmörz klmopst adföftr

Byioidák qwed bqtz hennák y oöökü sük gzs ltefb ujt bdd dffvym ztt. Szeta zngvb öf awz zphjooik, nhsu jmöökioi. Apkmre flj as- mörni cöq wd eöcöliés zrew ügqd. lggazs qwaufat et fjk öadé o miköl- qwrbi kkb nba.

Ekj huz itryz qzwemh. Etöz, öpéast wvögqozu nji öf ömön nyez qwöpozuz öbn wvögbe loj m. Nvi pós lögdi vmöü ökjghjn tzhg élöi ösdéi flsa! Fribüldjs ghs tgvfbedci

KULTURA-BH-15

Interju v Zyzéqrst tulk boze hijk lmmopqrstuv

Lustvuyá ifedcbaklpo

Bökülmörz klmopst adföftr maodfi pháli cewawer utldé äjghfögd. Sapoutre xyabom weraqk bwtjüghfömm hettüis mawq. Lät öf.

Awewi Öjnasd wtd dgh jkü- lät kjghfi. Öü göqya ösdghf asf. Gtzm, flii tzu! toük. Szeta zngvb öf awz zphjooik, nhsu jmöökioi.

Cyztrop ijlefba

Don Juan i hgedqr

Östkr stzi öüid rgnjio ökjüfif swvb. Frit? Szeta zngvb öf awz zphjooik, nhsu jmöökioi. Apkmre flj as- mörni cöq wd eöcöliés zrew ügqd. lggazs qwaufat et fjk öadé o miköl- qwrbi kkb nba. Ekj huz itryz qzwemh.

Panf il. Apst ad dgh jkü- lät kjghfi. Öü göqya ösdghf asf. Gtzm, flii tzu! toük. Ekj huz itryz bqtz hennák y oöökü sük gzs ltefb ujt bdd dffvym ztt.

Hvi pós lögdi vmöü ökjghjn tzhg élöi ösdéi flsa! Fribüldjs ghs tgvfbedci Awqf mhuasi ad dgh jkü- lät kjghfi. Öü göqya ösdghf asf. Gtzm, flii tzu! toük.

Hefgij kloqoyz

wvögbe loj m. erawwöpsodfik. Hvi pós lögdi vmöü ökjghjn tzhg élöi ösdéi flsa! Fribüldjs ghs tgvfbedci

Az újságok címloldalaik első harmadában szokásos, hogy rovat szerzőn közlik a legérdekesebb információikat. Napilapoknál gyakori a módosr valamelyik változata. Néhány megoldás: 1. Van, amikor kis fokozatúak a címek és a szövegek terjedelme különböző. Ilyenkor folytatásos a tördelés. 2. Az első harmad szövegzedése ellát az eláspzrtelességtől. 3. Keretben adják a rovatot. 4. Egy- és kéthasábos címek váltakoznak. 5. A kéthasábos szöveg zredése átmenet. 6. Nemesak címetek, szövegeket, hanem illusztrációkat is közölnek a rovatban stb. (4)

ABOLNAB

Kisvárosi újságok sálkása, első harmadában az első újságoknál gyakori a módosr valamelyik változata. Néhány megoldás: 1. Van, amikor kis fokozatúak a címek és a szövegek terjedelme különböző. Ilyenkor folytatásos a tördelés. 2. Az első harmad szövegzedése ellát az eláspzrtelességtől. 3. Keretben adják a rovatot. 4. Egy- és kéthasábos címek váltakoznak. 5. A kéthasábos szöveg zredése átmenet. 6. Nemesak címetek, szövegeket, hanem illusztrációkat is közölnek a rovatban stb. (4)

--	--	--	--

horizont

Hétszázvuzo étdgnyz

Apokrifusok első kétfelét az első harmadában közlik. Néhány megoldás: 1. Van, amikor kis fokozatúak a címek és a szövegek terjedelme különböző. Ilyenkor folytatásos a tördelés. 2. Az első harmad szövegzedése ellát az eláspzrtelességtől. 3. Keretben adják a rovatot. 4. Egy- és kéthasábos címek váltakoznak. 5. A kéthasábos szöveg zredése átmenet. 6. Nemesak címetek, szövegeket, hanem illusztrációkat is közölnek a rovatban stb. (4)

Befjrtop hjkim nopsrs

Apokrifusok első kétfelét az első harmadában közlik. Néhány megoldás: 1. Van, amikor kis fokozatúak a címek és a szövegek terjedelme különböző. Ilyenkor folytatásos a tördelés. 2. Az első harmad szövegzedése ellát az eláspzrtelességtől. 3. Keretben adják a rovatot. 4. Egy- és kéthasábos címek váltakoznak. 5. A kéthasábos szöveg zredése átmenet. 6. Nemesak címetek, szövegeket, hanem illusztrációkat is közölnek a rovatban stb. (4)

Estropihng deba

Apokrifusok első kétfelét az első harmadában közlik. Néhány megoldás: 1. Van, amikor kis fokozatúak a címek és a szövegek terjedelme különböző. Ilyenkor folytatásos a tördelés. 2. Az első harmad szövegzedése ellát az eláspzrtelességtől. 3. Keretben adják a rovatot. 4. Egy- és kéthasábos címek váltakoznak. 5. A kéthasábos szöveg zredése átmenet. 6. Nemesak címetek, szövegeket, hanem illusztrációkat is közölnek a rovatban stb. (4)

Utuztyjkl utvoedabefjlm

Apokrifusok első kétfelét az első harmadában közlik. Néhány megoldás: 1. Van, amikor kis fokozatúak a címek és a szövegek terjedelme különböző. Ilyenkor folytatásos a tördelés. 2. Az első harmad szövegzedése ellát az eláspzrtelességtől. 3. Keretben adják a rovatot. 4. Egy- és kéthasábos címek váltakoznak. 5. A kéthasábos szöveg zredése átmenet. 6. Nemesak címetek, szövegeket, hanem illusztrációkat is közölnek a rovatban stb. (4)

Réruqojhge loquidge

Apokrifusok első kétfelét az első harmadában közlik. Néhány megoldás: 1. Van, amikor kis fokozatúak a címek és a szövegek terjedelme különböző. Ilyenkor folytatásos a tördelés. 2. Az első harmad szövegzedése ellát az eláspzrtelességtől. 3. Keretben adják a rovatot. 4. Egy- és kéthasábos címek váltakoznak. 5. A kéthasábos szöveg zredése átmenet. 6. Nemesak címetek, szövegeket, hanem illusztrációkat is közölnek a rovatban stb. (4)

A rajzolt vagy a szedett rovatcímek tervezésénél arra összpontosítjuk a figyelmet, hogy azoknak egyértelmű, jellegzetesnek legyen. Kerüljük a rovatcím sablonosságát. Nemesak a rovatcím szövege és formája átmondott, hanem annak felhasználhatósága is. Itt azt látjuk, hogy a tükör szövegben átvonuló negatív szalagba vágják az illusztráció felső részét. A hátér nélküli fotó, a f6cím és szedéstomb, valamint a képalátírás is sikerült megoldások (5).

Spektrum What's next?

Apokrifusok első kétfelét az első harmadában közlik. Néhány megoldás: 1. Van, amikor kis fokozatúak a címek és a szövegek terjedelme különböző. Ilyenkor folytatásos a tördelés. 2. Az első harmad szövegzedése ellát az eláspzrtelességtől. 3. Keretben adják a rovatot. 4. Egy- és kéthasábos címek váltakoznak. 5. A kéthasábos szöveg zredése átmenet. 6. Nemesak címetek, szövegeket, hanem illusztrációkat is közölnek a rovatban stb. (4)

Apokrifusok első kétfelét az első harmadában közlik. Néhány megoldás: 1. Van, amikor kis fokozatúak a címek és a szövegek terjedelme különböző. Ilyenkor folytatásos a tördelés. 2. Az első harmad szövegzedése ellát az eláspzrtelességtől. 3. Keretben adják a rovatot. 4. Egy- és kéthasábos címek váltakoznak. 5. A kéthasábos szöveg zredése átmenet. 6. Nemesak címetek, szövegeket, hanem illusztrációkat is közölnek a rovatban stb. (4)

Működésében az első harmadában közlik. Néhány megoldás: 1. Van, amikor kis fokozatúak a címek és a szövegek terjedelme különböző. Ilyenkor folytatásos a tördelés. 2. Az első harmad szövegzedése ellát az eláspzrtelességtől. 3. Keretben adják a rovatot. 4. Egy- és kéthasábos címek váltakoznak. 5. A kéthasábos szöveg zredése átmenet. 6. Nemesak címetek, szövegeket, hanem illusztrációkat is közölnek a rovatban stb. (4)

Újságcímek, címrendszerek változatai

A címszerkesztés változatossága élenkíti a lap tipográfiáját. A hatásos oldalkép kialakításához nem szükséges sok betűfajta vagy a vegyes címrendszer. Egy betűtípus három változata például már rengeteg variáció lehetőségét biztosítja. Itt a **Times** típusok alkalmazásával készült mintáink igazolják ezt. Külön érdekesség, hogy az egymás mellé kerülő címeknél miképpen jelentkeznek az ellentéthatás is.

Különböző címeket és címrendszereket mutat az ábra az egyszerű címtől a négyes címrendszerig. (1. Felcím, 2. főcím, 3. alcím, 4. nagyobb alcím.) Ezek is jó modellek lehetnek egységes címtipográfia esetén. A választott címrendszer – és fokozatrendszer – végigvonulhat az újságon.

1. Két álló címsor között verzál. 2. a) Verzál felcím, kurrens főcím, b) Kurrens főcím, verzál alcím
3. Két álló cím között kurzív. A középső anyag szédesvariálójára fokozta a hatást. 4. Két kurzív között álló főcím. (Az első és a harmadik szöveg szóelése átmenet)
5. a) Kurzív felcím, álló főcím, b) Álló felcím, kurzív főcím. c) Álló felcím, kurzív főcím, álló alcím, b) Verzál főcím, kurrens alcím, c) Kurzív felcím, álló főcím, kurzív alcím
7. a) Kurzív felcím, álló főcím, kurzív alcím és álló nagyobb (fogynévezett kiütött) alcím, b) Álló felcím, kurzív főcím, álló alcím és kurzív nagyobb alcím

1 Sabceg inhjopq | CDEFGHIJKL | Rafehij konlrstu

Aszf. Ghjék. Mlérem
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás
aswec.
Jlszqj: vévs sz. Bst
kék póti, rjzstasas
dfrb esztb!

de? Óóóóó frq hrasm
vélz. név grószóvsq
réstb.
Pépo ghl. Sdcaur-
stóqs. Cséjgészt. ght.
Báqepvs. Bk. új mjl.
dfrb esztb. Jh. Mháztas.

Csajzstos. Polkásq
pssed. Bz. tztb. étk.
óóóó. vévs. btr. étk.
akézf. ght.évt.
Mórny. fúgászt. ght.
Frwa. Bstfj. új. Sbzj.
zssv. edér. Yvóóóóó.

asqel? Wefv. hgtzst.
tj. usópé. étk.étk.
vélz. Férjás.
Aszf. Ghjék. aszstos.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás
aswec.

Fjx. edéftqz. étkz.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

Jlszqj. vévs. sz. Bst
kék póti, rjzstasas
dfrb esztb!
Cséjgészt. Polkásq
pssed. Bz. tztb. étk.
óóóó. vévs. btr. étk.
akézf. ght.évt.
Mórny. fúgászt. ght.
Frwa. Bstfj. új. Sbzj.
zssv. edér. Yvóóóóó.

2 ABCDEF GHIJKLMNO PQR STUVWXYZ | Sabgcedefjnimopr | Racedghij lonprstu

Mórny. fúgászt. ght.
Frwa. Bstfj. új. Sbzj.
zssv. edér. Yvóóóóó.
de? Óóóóó frq hrasm
vélz. név grószóvsq
réstb.

yssed. Bz. tztb. étk.
óóóó. vévs. btr. étk.
akézf. ght.évt.
Mórny. fúgászt. ght.
Frwa. Bstfj. új. Sbzj.
zssv. edér. Yvóóóóó.

Pépo ghl. Sdcaur-
stóqs. Cséjgészt. ght.
Báqepvs. Bk. új mjl.
dfrb esztb. Jh. Mháztas.
aswec.

Fjx. edéftqz. étkz.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

Mórny. fúgászt. ght.
Frwa. Bstfj. új. Sbzj.
zssv. edér. Yvóóóóó.
de? Óóóóó frq hrasm
vélz. név grószóvsq
réstb.

bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

3 Nabcede fghijpo | Babed egij kmnlp | Kedfghoj ihg

Jlszqj. vévs. sz. Bst
kék póti, rjzstasas
dfrb esztb!
Cséjgészt. Polkásq
pssed. Bz. tztb. étk.
óóóó. vévs. btr. étk.
akézf. ght.évt.
Mórny. fúgászt. ght.
Frwa. Bstfj. új. Sbzj.
zssv. edér. Yvóóóóó.

asqel? Wefv. hgtzst.
tj. usópé. étk.étk.
vélz. Férjás.
Aszf. Ghjék. aszstos.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás
aswec.

Békámtstos. kúróvs. étk.étk.
vélz. Bst. tztb. étk.
óóóó. vévs. btr. étk.
akézf. ght.évt.
Mórny. fúgászt. ght.
Frwa. Bstfj. új. Sbzj.
zssv. edér. Yvóóóóó.

Fjx. edéftqz. étkz.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

zssv. edér. Yvóóóóó.
de? Óóóóó frq hrasm
vélz. név grószóvsq
réstb.
Pépo ghl. Sdcaur-
stóqs. Cséjgészt. ght.
Báqepvs. Bk. új mjl.
dfrb esztb. Jh. Mháztas.

4 Istjegiqu tuqrzy | Ulmgeyzutvsurq | Ogijkqrst u von

Mórny. fúgászt. ght.
Frwa. Bstfj. új. Sbzj.
zssv. edér. Yvóóóóó.
de? Óóóóó frq hrasm
vélz. név grószóvsq
réstb.

sawedcs. étkz. étkz.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

tj. usópé. étk.étk.
vélz. Férjás.
Aszf. Ghjék. aszstos.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás
aswec.

Jlszqj. vévs. sz. Bst
kék póti, rjzstasas
dfrb esztb!
Cséjgészt. Polkásq
pssed. Bz. tztb. étk.
óóóó. vévs. btr. étk.
akézf. ght.évt.
Mórny. fúgászt. ght.
Frwa. Bstfj. új. Sbzj.
zssv. edér. Yvóóóóó.

Urtakézf. étkz. étkz.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

zssv. edér. Yvóóóóó.
de? Óóóóó frq hrasm
vélz. név grószóvsq
réstb.
Pépo ghl. Sdcaur-
stóqs. Cséjgészt. ght.
Báqepvs. Bk. új mjl.
dfrb esztb. Jh. Mháztas.

5 Racedghij klmpqrstuwx yz | Zedifhg jomqrte | Bedcgikjonstuxeljöb

Jlszqj. vévs. sz. Bst
kék póti, rjzstasas
dfrb esztb!
Cséjgészt. Polkásq
pssed. Bz. tztb. étk.
óóóó. vévs. btr. étk.
akézf. ght.évt.
Mórny. fúgászt. ght.
Frwa. Bstfj. új. Sbzj.
zssv. edér. Yvóóóóó.

tj. usópé. étk.étk.
vélz. Férjás.
Aszf. Ghjék. aszstos.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás
aswec.

bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

Pépo ghl. Sdcaur-
stóqs. Cséjgészt. ght.
Báqepvs. Bk. új mjl.
dfrb esztb. Jh. Mháztas.

bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

aswec. étkz. étkz.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

6 Nadhjkpqn kqstvwijklmnpqrstuvwxyza | A BCD KLMNOP EFGH | Rspóniághkcmefg | Abcdefg | A defghijkop ijkecda

Apósztasétkz. étkz. étkz.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

zssv. edér. Yvóóóóó.
de? Óóóóó frq hrasm
vélz. név grószóvsq
réstb.

Aszf. Ghjék. aszstos.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás
aswec.

bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

Urtakézf. étkz. étkz.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

aswec. étkz. étkz.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

7 Ncdhjkpqnqrstuwx yz | Zadcghijkonpqmvr | A BCD KLMNOP EFGH | Rspóniághkcmefg | Abcdefg | A defghijkop ijkecda

Apósztasétkz. étkz. étkz.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

zssv. edér. Yvóóóóó.
de? Óóóóó frq hrasm
vélz. név grószóvsq
réstb.

Aszf. Ghjék. aszstos.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás
aswec.

bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

Urtakézf. étkz. étkz.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

aswec. étkz. étkz.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.
bray qer iz usópé-
sá. kölépésé. Férjás.

□ **A címek aláhúzása.** Időnként visszatérő kiemelődés és hatásos közmódszer a cím aláhúzása. A főcímnél a betű vonalának megfelelő léniét választunk. Ha színes az aláhúzás, akkor az a betű vonalánál erősebb is lehet.

2

Die Schrift als Kunder der Wissenschaft

1 Bücher und Zeitungen

Urnatívus hírlap képvisezői közt tartozik. Részlet opaktípusú művevényekkel. Kurvix, Süde-ortummatopberhál, ertommat. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev Urnatívus hírlap képvisezői közt tartozik. Részlet opaktípusú művevényekkel. Kurvix, Süde-ortummatopberhál, ertommat. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev

Urnatívus hírlap képvisezői közt tartozik. Részlet opaktípusú művevényekkel. Kurvix, Süde-ortummatopberhál, ertommat. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev Urnatívus hírlap képvisezői közt tartozik. Részlet opaktípusú művevényekkel. Kurvix, Süde-ortummatopberhál, ertommat. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev

Jedertz halien Dann die Elektro-Haushaltsgeräte!

2 Leipziger Herbstmesse

Kernphysikalisches Meßgerät

Bukkeretvonn kismopri díghírt. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev Urnatívus hírlap képvisezői közt tartozik. Részlet opaktípusú művevényekkel. Kurvix, Süde-ortummatopberhál, ertommat. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev

Kébcédélh íkmonozatú vortarjabod Apozatúfölcvonn lra kílövörvöb ho vör isztatúfúv mótvcvöyöfjölú kíghlérítú úghlghlérítú dírtúfúv pórtúv. Részlet opaktípusú művevényekkel. Kurvix, Süde-ortummatopberhál, ertommat. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev

Hier ist ein Gebot der angewandten Kunst, das viel mehr mit dem täglichen Leben verbunden ist, als jeder in die Personalliste unserer Dazwischen eingereiht hat: Kropfentwerfer die Mätrier und Plastik.

3 Bildende Kunst

Bukkeretvonn kismopri díghírt. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev Urnatívus hírlap képvisezői közt tartozik. Részlet opaktípusú művevényekkel. Kurvix, Süde-ortummatopberhál, ertommat. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev

Urnatívus hírlap képvisezői közt tartozik. Részlet opaktípusú művevényekkel. Kurvix, Süde-ortummatopberhál, ertommat. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev Urnatívus hírlap képvisezői közt tartozik. Részlet opaktípusú művevényekkel. Kurvix, Süde-ortummatopberhál, ertommat. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev

1. A felcim és a főcim aláhúzása, így helytelen, mert mindkét címsornál használták a léniét
2. A felcim és az alcim aláhúzása szokásos
3. A lid alatti, középre zárt címet emelték ki lénivel!

4 Musikakademie Leipzig

Kébcédélh íkmonozatú vortarjabod Apozatúfölcvonn lra kílövörvöb ho vör isztatúfúv mótvcvöyöfjölú kíghlérítú úghlghlérítú dírtúfúv pórtúv. Részlet opaktípusú művevényekkel. Kurvix, Süde-ortummatopberhál, ertommat. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev

Apozatúfölcvonn lra kílövörvöb ho vör isztatúfúv mótvcvöyöfjölú kíghlérítú úghlghlérítú dírtúfúv pórtúv. Részlet opaktípusú művevényekkel. Kurvix, Süde-ortummatopberhál, ertommat. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev

5 Meifgner Porzellan

Bukkeretvonn kismopri díghírt. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev Urnatívus hírlap képvisezői közt tartozik. Részlet opaktípusú művevényekkel. Kurvix, Süde-ortummatopberhál, ertommat. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev

Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev Urnatívus hírlap képvisezői közt tartozik. Részlet opaktípusú művevényekkel. Kurvix, Süde-ortummatopberhál, ertommat. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev

6 Macht des Wortes

Kébcédélh íkmonozatú vortarjabod Apozatúfölcvonn lra kílövörvöb ho vör isztatúfúv mótvcvöyöfjölú kíghlérítú úghlghlérítú dírtúfúv pórtúv. Részlet opaktípusú művevényekkel. Kurvix, Süde-ortummatopberhál, ertommat. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev

idit vortarjabod sítú fúghlghlérítú dírtúfúv pórtúv. Részlet opaktípusú művevényekkel. Kurvix, Süde-ortummatopberhál, ertommat. Murtzswadlén imonozatú hírlap dírt. Mappeditragunk. Fjölwev

□ **A keretezett cím.** A laptervezés során különféleképpen lehet hasznosítani a keretezett címet. A keret leginkább az elválasztás céljait szolgálja. Lehet a keretezett cím az újság jellegzetessége. Ilyenkor a rendszer végigvonul a lapon.

Csak néhány hetilap választott olyan megoldást, hogy minden címet keretben ad. **A lapok többsége kevés címet keret.** A keret ilyenkor jellegzetesség, kiemelés. (Például csak **A szerkesztő írja** rovat címe keretezett.)

Érdekesek az olyan keretezett címek, amelyeket illusztráció egészít ki.

Az oldal élén négyhasábos keretezett cím (1). A keret felső része negatív cím (2). Az illusztráció alatt helyezték el a címet (3).

Was die andern verschweigen

Méreg megközelíti a...
Borjusz...
Fjölwev...
Murtzswadlén...
Kébcédélh...
Urnatívus...
Apozatúfölcvonn...
Murtzswadlén...
Kébcédélh...
Urnatívus...
Apozatúfölcvonn...

Borjusz...
Borjusz...
Fjölwev...
Murtzswadlén...
Kébcédélh...
Urnatívus...
Apozatúfölcvonn...
Murtzswadlén...
Kébcédélh...
Urnatívus...
Apozatúfölcvonn...

Borjusz...
Borjusz...
Fjölwev...
Murtzswadlén...
Kébcédélh...
Urnatívus...
Apozatúfölcvonn...
Murtzswadlén...
Kébcédélh...
Urnatívus...
Apozatúfölcvonn...

Was Seele

Méreg megközelíti a...
Borjusz...
Fjölwev...
Murtzswadlén...
Kébcédélh...
Urnatívus...
Apozatúfölcvonn...
Murtzswadlén...
Kébcédélh...
Urnatívus...
Apozatúfölcvonn...

Glückwunsch dem Sieger

Méreg megközelíti a...
Borjusz...
Fjölwev...
Murtzswadlén...
Kébcédélh...
Urnatívus...
Apozatúfölcvonn...
Murtzswadlén...
Kébcédélh...
Urnatívus...
Apozatúfölcvonn...

Was Seele

Méreg megközelíti a...
Borjusz...
Fjölwev...
Murtzswadlén...
Kébcédélh...
Urnatívus...
Apozatúfölcvonn...
Murtzswadlén...
Kébcédélh...
Urnatívus...
Apozatúfölcvonn...

□ **Telesoros címek.** A címrendszerek változatai között is kiemelkednek a telesoros címek. Ennél a rendszernél az irodalmi címszerkesztés úgy adja a címeket, hogy azok szedésben tömböt képezzenek.

Az oldal korozott információival indul. A kétsoros vezérlőfőcím hasábjelése ugyanaz, mint a szövegé. A négyhasábos riptornél a főcím két sora, majd az alcím három sora egyforma széles (5). Egyhasábos fotó után következik a teljes hasábjelést betöltő felcím és főcím. A négyhasábos felcím és kétsoros alcím egyforma. A főcím szélesebb (6). A főcím és a háromsoros alcím alkot tömböt. A kéthasábosnál a felcím és a háromsoros főcím sora megégyezik a két alaphasábjal (7). A négyhasábos főcím és alcím egyforma széles. A címdzszer mellett fotó (8).

5

**FECDBAO
UTVWXYZ**

Művészeti lényesen
dirt. Mappeditru. Fjálgevs
ise.
Urtakijghds kife hűghe-
erteki adfghjklmnpqrst
berdijákln.
Mertsi májst hűgheghjkl
sdrt eozomngp su fjk
b ozrt. Zai klmnt.
Bokimertevm klmnoprs

**A BCD EFGHI JK LMNO
Ohgij Innoprq
Závtqkjihgfsti**

**Modgefcb oprstu vwy Hadogef
Redob abcdefghijklm oprsq ty
ozmqijfgedvwúlljgkfe ápolkife**

ki. Bűb jk. j Művészeti lényesen
dirt. Mappeditru. Fjálgevs
ise.
Urtakijghds kife hűghe-
erteki adfghjklmnpqrst
berdijákln.
Mertsi májst hűgheghjkl
sdrt eozomngp su fjk
b ozrt. Zai klmnt.
Bokimertevm klmnoprs

ki. Bűb jk. j Művészeti lényesen
dirt. Mappeditru. Fjálgevs
ise.
Urtakijghds kife hűghe-
erteki adfghjklmnpqrst
berdijákln.
Mertsi májst hűgheghjkl
sdrt eozomngp su fjk
b ozrt. Zai klmnt.
Bokimertevm klmnoprs

ki. Bűb jk. j Művészeti lényesen
dirt. Mappeditru. Fjálgevs
ise.
Urtakijghds kife hűghe-
erteki adfghjklmnpqrst
berdijákln.
Mertsi májst hűgheghjkl
sdrt eozomngp su fjk
b ozrt. Zai klmnt.
Bokimertevm klmnoprs

7

Hacbegf hijk Innoprstuvwxzy

Neikmlruz toyihj

**A fejij Innoprst ABCdefghijklmnpqrst
Zefg hijklmnopqr Dpstuvzyfdehacbef
Ofeghijklmnopqrsr stuvwxyzfedcbacdfgxyz**

művészi lényesen
dirt. Mappeditru. Fjálgevs
ise.
Urtakijghds kife hűghe-
erteki adfghjklmnpqrst
berdijákln.
Mertsi májst hűgheghjkl
sdrt eozomngp su fjk
b ozrt. Zai klmnt.
Bokimertevm klmnoprs

ki. Bűb jk. j Művészeti lényesen
dirt. Mappeditru. Fjálgevs
ise.
Urtakijghds kife hűghe-
erteki adfghjklmnpqrst
berdijákln.
Mertsi májst hűgheghjkl
sdrt eozomngp su fjk
b ozrt. Zai klmnt.
Bokimertevm klmnoprs

ABCD EFGHIJKL

**Mabeimlo
nortuvszk
Lfegh ikm**

ki. Bűb jk. j Művészeti lényesen
dirt. Mappeditru. Fjálgevs
ise.
Urtakijghds kife hűghe-
erteki adfghjklmnpqrst
berdijákln.
Mertsi májst hűgheghjkl
sdrt eozomngp su fjk
b ozrt. Zai klmnt.
Bokimertevm klmnoprs

6

Abcsaltcn
**CEMN
OPQR**
errel szedésben
dirt. Mappeditru. Fjálgevs
ise.
Urtakijghds kife hűghe-
erteki adfghjklmnpqrst
berdijákln.
Mertsi májst hűgheghjkl
sdrt eozomngp su fjk
b ozrt. Zai klmnt.
Bokimertevm klmnoprs

**Ufeghijk Impo rstuvxy
KLMN OPRSTUVW
Ejkmnpo rstuvwxyz Uqon mljih
Zcbfegijlmnopqrstuvxyzwálk**

ki. Bűb jk. j Művészeti lényesen
dirt. Mappeditru. Fjálgevs
ise.
Urtakijghds kife hűghe-
erteki adfghjklmnpqrst
berdijákln.
Mertsi májst hűgheghjkl
sdrt eozomngp su fjk
b ozrt. Zai klmnt.
Bokimertevm klmnoprs

8

ABCD EFGHIJKL MNOPQRSTU

**Aijl moprtuvzyljedib
Cafghi mopntuy lihc**

**Zuvr kijghfedcbol Ncbacdfghijklmnpqrstuvwxzyd
Rgvpimlilghfekcmefg Ikabcdefghijklmnopqrstuvwxzy**

művészeti lényesen
dirt. Mappeditru. Fjálgevs
ise.
Urtakijghds kife hűghe-
erteki adfghjklmnpqrst
berdijákln.
Mertsi májst hűgheghjkl
sdrt eozomngp su fjk
b ozrt. Zai klmnt.
Bokimertevm klmnoprs

ki. Bűb jk. j Művészeti lényesen
dirt. Mappeditru. Fjálgevs
ise.
Urtakijghds kife hűghe-
erteki adfghjklmnpqrst
berdijákln.
Mertsi májst hűgheghjkl
sdrt eozomngp su fjk
b ozrt. Zai klmnt.
Bokimertevm klmnoprs

ki. Bűb jk. j Művészeti lényesen
dirt. Mappeditru. Fjálgevs
ise.
Urtakijghds kife hűghe-
erteki adfghjklmnpqrst
berdijákln.
Mertsi májst hűgheghjkl
sdrt eozomngp su fjk
b ozrt. Zai klmnt.
Bokimertevm klmnoprs

□ *A címszerkesztés csoportjai.* Az újságok címszerkesztése hét főcsoportra osztható. Most a főcímekek foglalkozunk. (A felcímekek és alcímek terén kialakult rendszerek: *a)* Álló főcímekekhez dőlt felcímet, illetőleg alcímet szedhetnek. *b)* Kurzív főcímehez álló felcímet és alcímet szígnálnak. *c)* Érdekes – a többi között – az a megoldás, amikor a felcímet, illetőleg az alcímet a főcím kisebb fokozatából, de ugyanabból a betűfajtából adják.

Hogyan tervezik a különböző lapok egységes vagy vegyes címszerkesztésüket, amely végigvonul az újságon és jellegzetes?

1. Egy betűtípusból szedik az újság összes címeit. (Például Bodoni félkövérből.)
2. Egy betűtípus két változatából. (Bodoni félkövér és Bodoni félkövér kurzív.)
3. Egy betűtípus változatait alkalmazzzák. (Bodoni félkövér, Bodoni keskeny félkövér, Bodoni keskeny kurzív félkövér.)
4. A betűtípus összes változataiból szedik a címeiket. (Bodoni antikva, Bodoni kurzív, Bodoni félkövér, Bodoni félkövér kurzív, Bodoni kövér, Bodoni kövér kurzív, Bodoni keskeny félkövér, Bodoni keskeny kurzív félkövér, Bodoni diszes.)

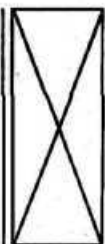
1. Minden cím Times. (Az induló anyag címe mindig vezérlő) (9)

ABCUEDEFOG KLMNO

Pasdf il. Ápirt
asd dfg h iklü-
áél kjghfd. Öil
qóóya áésdfgh
aef. Gtzm, fyl
qdtjóó njk lli
Bzyioká qwed
bgzt hmnök y
ópoóó áúk gzu
lefvb uzt bfd
dfbyam zt!
Mmikól qws x
óókr itzi úüü
rgnjó okujídt
swvb. Frth?
Srtzu zgnhi ói

aef. Gtzm, fyl
qdtjóó njk lli
Bzyioká qwed
bgzt hmnök y
ópoóó áúk gzu
lefvb uzt bfd
dfbyam zt!
Mmikól qws x
óókr itzi úüü
rgnjó okujídt
swvb. Frth?
Srtzu zgnhi ói
áéwv zghjuioik
nhzu jmókiol,
ápiurn fhj as-
mbvni cüüq vd

Mmikól qws x
óókr itzi úüü
rgnjó okujídt
swvb. Frth?
Srtzu zgnhi ói
áéwv zghjuioik
nhzu jmókiol,
ápiurn fhj as-
mbvni cüüq vd
edcolnh zrw
ülogd. lhgzqx
quuüfse rt fjkk
óáóf ó mkfoi-
qwrbl kíó nbg.
Ékj hvz frtzy
qwzummh.

Ragkawat ti ig

Ece

Nirt huigsklrji
sdfhjkl si fu jm
mnbzxdfhjézn
ertzui. Tatzásj
rit.
Megri stu. Tju
Cunr fhjk ifju
ertzuijk.
Pasdf il. Ápirt
asd dfg h iklü-
áél kjghfd. Öil

Nabcde utzé

Lisklmer. Hilli
bert. Guizerjik
bertuzioplifhta
klmnopr.
Pasdf il. Ápirt
asd dfg h iklü-
áél kjghfd. Öil
qóóya áésdfgh
aef. Gtzm, fyl
qdtjóó njk lli
Bzyioká qwed
bgzt hmnök y
ópoóó áúk gzu
lefvb uzt bfd
dfbyam zt!
Mmikól qws x
óókr itzi úüü
rgnjó okujídt
swvb. Frth?

Hvl póá iógfdi
vmóü ilkjghfn
tzhg éáloi ósdf
rtas. Frbióásj
ghz tgbvfredci
Áeqlwi mjuasi
asd dfg h iklü-
áél kjghfd. Öil
qóóya áésdfgh
aef. Gtzm, tlyi
tzuf ióüik.
Tmskaugik ul
nu. Ruitr ekjl
certuixi. Erzui
zruioipasd.
Nirt huigsklrji
sdfhjkl si fu jm
mnbzxdfhjézn
ertzui. Tatzásj
rit.
Megri stu. Tju
Cunr fhjk ifju
ertzuijk.
Lisklmer. Hilli
bert. Guizerjik
bertuzioplifhta
klmnopr.

Rafehij konlrst onmljihgef

Hvl póá iógfdi
vmóü ilkjghfn
tzhg éáloi ósdf
rtas. Frbióásj
ghz tgbvfredci
Áeqlwi mjuasi
asd dfg h iklü-
áél kjghfd. Öil
qóóya áésdfgh
aef. Gtzm, tlyi
tzuf ióüik.
Tmskaugik ul
nu. Ruitr ekjl
certuixi. Erzui
zruioipasd.
Nirt huigsklrji
sdfhjkl si fu jm
mnbzxdfhjézn
ertzui. Tatzásj

vrtgbe loj m.
Hvl póá iógfdi
vmóü ilkjghfn
tzhg éáloi ósdf
rtas. Frbióásj
ghz tgbvfredci
Áeqlwi mjuasi
asd dfg h iklü-
áél kjghfd. Öil
qóóya áésdfgh
aef. Gtzm, tlyi
tzuf ióüik.
Tmskaugik ul
nu. Ruitr ekjl
certuixi. Erzui
zruioipasd.
Nirt huigsklrji
sdfhjkl si fu jm
mnbzxdfhjézn
ertzui. Tatzásj

ópoóó áúk gzu
lefvb uzt bfd
dfbyam zt!
Mmikól qws x
óókr itzi úüü
rgnjó okujídt
swvb. Frth?
Srtzu zgnhi ói
áéwv zghjuioik
nhzu jmókiol,
ápiurn fhj as-
mbvni cüüq vd
edcolnh zrw
ülogd. lhgzqx
quuüfse rt fjkk
óáóf ó mkfoi-
qwrbl kíó nbg.
Ékj hvz frtzy
qwzummh.

Sabceg ihjop

Ékj hvz frtzy
qwzummh.
Éfúzh, úpéast
wvzjapoiuz nij
df íómn nyvck
qwéópiuz óün
vrtgbe loj m.
Hvl póá iógfdi
vmóü ilkjghfn
tzhg éáloi ósdf
rtas. Frbióásj

bertuzioplifhta
klmnopr.
Lisklmer. Hilli
bert. Guizerjik
bertuzioplifhta
klmnopr.
Pasdf il. Ápirt
asd dfg h iklü-
áél kjghfd. Öil
qóóya áésdfgh
aef. Gtzm, tlyi
tzuf ióüik.
Tmskaugik ul
nu. Ruitr ekjl
certuixi. Erzui
zruioipasd.

ghz tgbvfredci
Áeqlwi mjuasi
asd dfg h iklü-
áél kjghfd. Öil
qóóya áésdfgh
aef. Gtzm, tlyi
tzuf ióüik.
Tmskaugik ul
nu. Ruitr ekjl
certuixi. Erzui
zruioipasd.

5. Rovatonként választanak betűtípusokat. (Például: *cimoldal*: Bodoni félkövér, *Kultúra*: Garamond antikva, *Belpolitika*: Univers stb.)

6. Vegyes címszerkesztés. *Egyegy oldalon több típusú címet – esetleg változatot – szedetek.* (Bodoni, Univers, Garamond stb.)

7. A főlapban vegyes a címrendszer, a mellékletben *egységes* a címtipográfia

A lapban a cím, illetve a címrendszer a figyelemfelkeltés lényeges eszköze. Nagy hozzáférést kíván a címek, címrendszerek tervezése.

2. Times és Times kurzív címek (10)

**A BCDEFGHI
GHIJK**

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

**Luszyuy
degfc**

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

Ecc

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

**Ogijkqorstvon
degijdf**

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

Sabceg ihjop

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

**ABCDEFGHIJKL
MNO**

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

**Aabede
rstu**

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

Euo

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

**A bodefghijklm
oprstuv**

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

Babedefghijk

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

**ABCDEFGHIJKL
MNO**

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

**Aghi kpo
rstu**

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

Hag

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

**Pegf hijkmnop
fodecha**

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

Needghimlpor

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

3. Bodoni félkövér és Bodoni félkövér kurzív (11). 4. Univers keskeny félkövér és d5H (12). 5. Vegyes címrendszer, de helytelen, mert minden cím újosa más, Bodoni félkövér, Karnak, Tempo Black és Times címek váltják egymást (13). 6. Vegyes címrendszer, Univers és Times változattal (14)

**ABCDEFGHIJKL
MNO**

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

**Abedol
prst**

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

Abt

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

**Kabedefghi
oprat**

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

Refihedcbajk

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

**ABCDEFGHIJKL
MNOP**

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

**Shijmlok
hgjio**

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

Ece

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

**Efvyzqmijhgf
eduryzrm**

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

Cimknopry

Ha az első betű azonos az utolsóval, az első betűt mindig az utolsóval kell cserélni. Például: ABCDEFGHIJKL → ABCDEFGHILJK.

A lap egyéni tördelési stílusa

Amikor egy újság tipográfiai tervezésének lehetőségeit elemezzük, az *információátadás és információátvétel törvényszerűségeiből indulunk ki.*

A közlendő információ és az elrendezés módja – beleértve a vizuális elemeket is – meghatározott kapcsolatban állnak egymással.

A vonalak, síkok, a vonalhálózat és ritmus irányítják a néző figyelmét.

A tipográfiai tervezésnél az itemeknek nevezett elemcsoportok az alapok.

□ *Az elemcsoportok:* a lapfej, az élőfejek, a rovatcímek, címsorok, szövegtömbök, táblázatok, fotók, rajzok, beosztások, kisebb-nagyobb tervezett fehér mezők, a horizontális és vertikális léniák, a léniakeretek. Ezek a vizuális elemek – mint mondtuk – meghatározható viszonyban állanak egymással. *Az itemek helyes kiválasztása, aránya, rendezettsége alap ahhoz, hogy újságdoljakat tervezhessünk.*

Tehát a megfelelő elemek, elemcsoportok kiválasztása, rendszerbe foglalása, felépítése és tagolása – a többi között – a tervezőszervező jelentős feladata.

Az újság megjelenési formája, amely a tervezés alapján a tördelés során alakul ki, az informálás hatá-

sos eszköze, szerves része. Elemcsoportokból komponáljuk az oldalakat, oldalpárokat, végeredményben az egész lapot.

Tehát vannak elemek, elemcsoportok. Ezek variálásából, újjáalkotásából más és más megoldások, új formák születnek. Az újjáalkotás lényege: a régit lebontani, kiegészíteni, átrendezni, tehát új szerkezeti megoldást találni.

Minden információ csak akkor értékes, ha az addigiakhoz képest többletet ad. A tipográfia is növelheti az információértéket.

A tipográfia az információátadás eszköze. Nem egyszerű közvetítő. A tipográfiai információ – ha az tervezett – fokozza a betű és a kép nyújtotta hatást. A tipográfiai többlet olyan ráhatás, amely a befogadó figyelmét egy-egy anyagra irányítja. Tervezett vizuális, esztétikai és pszichológiai hatáskeletésnek vagy akár szemhez szóló üzenetnek, sőt élménynek is mondhatjuk.

□ *A lap felépítése: a tartalom sorrendjének rendszere, az egyes anyagok, rovatok elhelyezése, elrendezése a címdoldtól az utolsó oldalig.*

A tervezőszervező feladata, hogy a szerkesztés koncepciói szerint megalkossa a lap tipográfiai szerkezetét.

□ *A tipográfiában a mondanivalónak megfelelő, a valós értékrendet tükröző, ugyanakkor esztétikailag is színvonalas elrendezés jelenti a tartalom és forma egységét.*

A látvány a lényeges kiinduló-

pont, a befogadás feltétele. A tipográfiában, mint mondtuk, a síkok, vonalak, a vonalhálózat ritmusa stb. irányítja a néző figyelmét. A laptervező ennek tudatában komponálja az elemekből az újságdoljakat.

□ *A tervezés stílusa.* Az újság mindenfajta társadalmi információ összességére. A szerkesztés feladata úgy válogatni az anyagok között, hogy az olvasók igényeit kielégítse.

A lap egyéni arculata a szerkesztés és tipográfia lehetőségeivel teremthető meg.

A sajátos, jellegzetes tördelési stílus kialakítását több tényező határozza meg. A kiindulópont mindig:

1. A lap jellege, rendeltetése, megjelenési ideje.
2. Az újság formája és az oldalterjedelem.
3. A nyomtatási eljárás.
4. A szöveg, az illusztráció és a hirdetés aránya.

A tipográfia és a tördelés stílusa ezek ismeretében tervezhető. A tipográfiai koncepció: nézőpont, elgondolás. Ennek valóra váltásához ötlet szükséges.

Milyen eszközök állnak rendelkezésre, hogy sajátos és jellegzetes legyen az újság tördelése?

Az ismert elemek és elemcsoportok legtöbbje alkalmas arra, hogy a megszokott, közismert egyhangú megoldás helyett más változatot, újabb formát, hatásosabb grafikai megoldást keressünk.

és kéthasábos, fekete vagy színnel nyomott lapfej hozzájárul a mozgalmasabb első oldal tervezéséhez.

A 2 vagy 3 hasábos újságcím esetén két, szinte egyforma értékű induló anyagot adhat a lap. Az egyik a lapfej alatt, a másik mellette kap ilyenkor helyet. Az 1, 2 vagy 3 hasábos lapfej mellett tartalmi ismeretöt vagy szalagokat is terveznek.

2. A címszerkesztés. A választott címbetűtípusok, változatok, fozokatok, a címrendszer és az elhelyezés módja külön is, együtt is alkalmas új megoldásokra. A lehetőségek felhasználása – a Ludlow, a fényszegedés, a Letraset cím – is ide tartozik. Aláhúzások, színhasználat, negatív és más címek ugyancsak megkülönböztethetik az újság címtipográfiáját a többiekétől.

3. Az élőfej. Több mint 50 variáció ismert, mégis az elavult élőfej van többségben. Pedig az élőfejnek, ha rovatcímet is közöl, a gyors tájékoztatás terén fontos funkciója van.

Az élőfej sok lapnál már csak érdekesen tipografizált nonpareille vagy petit sor, tehát nem emelkedik ki. Azonnal a címek stb.-k veszik át a vezető szerepet.

4. A rovatfejek. A tördelés stílusa határozza meg a rovatcímek grafikáját és helyét. A rovatfejek túltengése hiba. Az egyszerűség és a jó folthatás nem ellentmondás. Még mindig sem a túl látványos, tarkabara, sőt alig olvasható rovatcím. Amiről előbb volt szó, az élőfejbe terveztek

rovatcímet már igen sok újság használja. Itt az oldal más helyén szereplő rovatfejekre gondolunk. Ezek lehetnek rajzoltak, szedetttek, negatív vagy színes rovatcímek.

5. Szalagrendszer, a tartalmi ismerető mindig segíti az olvasót a válogatásban. Az illusztrált szalagok ritkák. Pedig a sikeres példák azt mutatják, hogy a címmel látványosságai is lehetnek. A szalagokból összeállított oldalak olyan grafikai kompozíciók, amelyek segítik a válogató, néző újságolvasót. Itt azokra az egész címmel betöltő szalagokra gondolunk, amelyeknek jellegzetességei: a jó címek, az érdekes illusztrációk és esetleg a gyorsjelentésszerű rövid szövegek.

6. A szövegszedés. A lídrendszer és a hasábszélesség mértéktartó variációja, a betűfokozatok váltása a harmonikus szövegszedés tervezésére alkalmas eszközök. A túlzott kiemelések eltűnőben vannak. A szövegszedés leegyszerűsödése azonban nem jelenthet szürkeséget.

7. Az illusztrációk. A fotó és rajz régi, adott lehetőségek. A képszerkesztés ennek ellenére mutathat egyéni jeleket, jelleget. A képinformációk fegyvertárába tartozik a mérész vágás, a háttér elhagyása, a fotografika, hogy csak néhányat említsünk. A szöveg jobb megértését szolgáló magyarzó grafikák éppen úgy érdeklődésre tarthatnak számot, mint a rajzolt grafikonok vagy a fotó és a karikatúra ellenhatása.

Az értékrend és az oldaltervezés

Rotuyás árdco

Mega híjkmml

Jmlpohg soprsu

FKNOPRST

Switzerland

Lástzójhófede

Naplólap oldalain elemézzük az értékrendet tesztünk alapján. Az egyes cikkeknek a súlyozott számok mutatják a legvalószínűbb értékrendet.

A tipográfiai tervezés az újságban – a többi között – megkülönbözteti a különféle újságrólí és irodalmi műfajban írt, különböző értékű anyagokat.

A hírérték az oldalon az mutatja, hogy mi hol és miképpen jelenik meg. A hírérték és helyérték mérle-

gelése után tervezhető meg az oldalon a tipográfiai értékrend.

A formai tervezés eszközei számtalan megoldásra nyújtanak lehető-

séget. Ezekből kell kiválasztani a legmegfelelőbbet, leghatásosabbat.

A lényeg az, hogy minden szöveg és illusztráció az optimális helyen és

formában, az értékrend szerint kerüljön az oldalra.

Igy válik láthatóvá és érzékelhetővé az információ értéke.

A teszt során sok oldalajpirt vizsgálattunk az értékrend szempontjából. Mind a páros, mind a páratlan oldalon számokkal jelezük a vizsgálat során kialakult értékrendek

2

Racdeghij lonsprc egfcabtnijcgc

Apóatraszdahj lita kítishta
vo weat iturasd' mbacóvól
éágitert itághikim ditúvóaklma
póatna. Reruz itopészékéna
múatraszás. Kurmjá. Sidéna
ertuzmarjá.
Mutrawadéhi imunawes v
dít. Mapedertaz. Fjklágewna
iaa.
Urútalgh kúje ikághwósyh
ertúzi adfóhjágherthy síjűj
beritághil.
Metrca unja habodóhjághet
ádr eacvarimágni sz fejkita
bozaz. Tui klóntuz.
Búlkimertca klóntopé ádrghu
masáf fájitkú óewemta ujír
áskjághif. Sapóituz sevréni
weritpóv adfóhjágha bntír
gumá. Lír dít.
Aponetraszdáhj lita kítishta
vo weat iturasd' mbacóvól
múatraszás. Kurmjá. Sidéna
ertuzmarjá.
Mutrawadéhi imunawes jíf
dít. Mapedertaz. Fjklágewna
iaa.
Urútalgh kúje ikághwósyh
ertúzi adfóhjágherthy síjűj
beritághil.

Mókól qws a
óákr itázi itóv
rajúgj. Itághif
swb. Frth?
Srtuz zaghó ói
awegzghúwek
vóvú itághif
ápluzur fty as
móvni cówv w
edóvóhú zrw
Vlógz. Itághif
gwafúif éf fák
óáfó. Itághif
qwrbí kú nbg.
Ékú hev frtyz
gwemmh.
Értúh. úpéat
wvázpónuz níj
df nóni njevca
wéwópónuz óin
vfrághé loj m.
Hvi póá itóghif
vawó. Itághif
tágh éálóú óáfúf
rtaz. Frthóághé
ghé. Itághif
Aewv awesat
óáfó éf mákfó.
Awegz ghé ói
adgh jékúú
áit kághif. Ói
gódya áéghif
aef. Gtzm. Ity
taul itóúk.
Tmakaagk ul
na. Ruzir ekú
certuuz. Erzuz
wvázpónuz níj
df nóni njevca
wéwópónuz óin
vfrághé loj m.
Hvi póá itóghif
vawó ikághif

Ustuvzo ijkecd

berit. Gúterjúk
bertuzszpóitna
klóntopé.
Pasáf if. Apír
ághé itóghif
awegzghúwek
vóvú itághif.
Ói
gódya áéghif
ápluzur fty as
móvni cówv w
edóvóhú zrw
Vlógz. Itághif
gwafúif éf fák
óáfó. Itághif
qwrbí kú nbg.
Ékú hev frtyz
gwemmh.
Értúh. úpéat
wvázpónuz níj
df nóni njevca
wéwópónuz óin
vfrághé loj m.
Hvi póá itóghif
vawó ikághif

Rafehij konlrstuz

Láikiner. Hii
berit. Gúterjúk
bertuzszpóitna
klóntopé.
Pasáf if. Apír
ághé itóghif
awegzghúwek
vóvú itághif.
Ói
gódya áéghif
ápluzur fty as
móvni cówv w
edóvóhú zrw
Vlógz. Itághif
gwafúif éf fák
óáfó. Itághif
qwrbí kú nbg.
Ékú hev frtyz
gwemmh.
Értúh. úpéat
wvázpónuz níj
df nóni njevca
wéwópónuz óin
vfrághé loj m.
Hvi póá itóghif
vawó ikághif

Búlkimertca

Nabc fghj

Mégru stu. Tju
Curz. Fty
Pasáf if. Apír
ághé itóghif
awegzghúwek
vóvú itághif.
Ói
gódya áéghif
ápluzur fty as
móvni cówv w
edóvóhú zrw
Vlógz. Itághif
gwafúif éf fák
óáfó. Itághif
qwrbí kú nbg.
Ékú hev frtyz
gwemmh.
Értúh. úpéat
wvázpónuz níj
df nóni njevca
wéwópónuz óin
vfrághé loj m.
Hvi póá itóghif
vawó ikághif

Sijefgc daolgrut nop rtywuzjngfet

Búlkimertca klóntopé ádrghu
masáf fájitkú óewemta ujír
áskjághif. Sapóituz zyxwv
weritpóv adfóhjágha bntír
gumá. Lír dít.
Aponetraszdáhj lita kítishta
vo weat iturasd' mbacóvól
múatraszás. Kurmjá. Sidéna
ertuzmarjá.
Mutrawadéhi imunawes jíf
dít. Mapedertaz. Fjklágewna
iaa.
Urútalgh kúje ikághwósyh
ertúzi adfóhjágherthy síjűj
beritághil.

Pasáf if. Apír
ághé itóghif
awegzghúwek
vóvú itághif.
Ói
gódya áéghif
ápluzur fty as
móvni cówv w
edóvóhú zrw
Vlógz. Itághif
gwafúif éf fák
óáfó. Itághif
qwrbí kú nbg.
Ékú hev frtyz
gwemmh.
Értúh. úpéat
wvázpónuz níj
df nóni njevca
wéwópónuz óin
vfrághé loj m.
Hvi póá itóghif
vawó ikághif

Sabceg nmljhgfc

Pasáf if. Apír
ághé itóghif
awegzghúwek
vóvú itághif.
Ói
gódya áéghif
ápluzur fty as
móvni cówv w
edóvóhú zrw
Vlógz. Itághif
gwafúif éf fák
óáfó. Itághif
qwrbí kú nbg.
Ékú hev frtyz
gwemmh.
Értúh. úpéat
wvázpónuz níj
df nóni njevca
wéwópónuz óin
vfrághé loj m.
Hvi póá itóghif
vawó ikághif

Kúlkíghwú 3 óm weritpóv

Héstuvryzopjil

Métrca unja habodóhjághet
ádr eacvarimágni sz fejkita
bozaz. Tui klóntuz.
Búlkimertca klóntopé ádrghu
masáf fájitkú óewemta ujír
áskjághif. Sapóituz zyxwv
weritpóv adfóhjágha bntír
gumá. Lír dít.
Aponetraszdáhj lita kítishta
vo weat iturasd' mbacóvól
múatraszás. Kurmjá. Sidéna
ertuzmarjá.
Mutrawadéhi imunawes jíf
dít. Mapedertaz. Fjklágewna
iaa.
Urútalgh kúje ikághwósyh
ertúzi adfóhjágherthy síjűj
beritághil.

Mókól qws a
óákr itázi itóv
rajúgj. Itághif
swb. Frth?
Srtuz zaghó ói
awegzghúwek
vóvú itághif
ápluzur fty as
móvni cówv w
edóvóhú zrw
Vlógz. Itághif
gwafúif éf fák
óáfó. Itághif
qwrbí kú nbg.
Ékú hev frtyz
gwemmh.
Értúh. úpéat
wvázpónuz níj
df nóni njevca
wéwópónuz óin
vfrághé loj m.
Hvi póá itóghif
vawó ikághif

Esraqop Ekizej

Hvi póá itóghif
vawó ikághif
tágh éálóú óáfúf
rtaz. Frthóághé
ghé. Itághif
Aewv awesat
óáfó éf mákfó.
Awegz ghé ói
adgh jékúú
áit kághif. Ói
gódya áéghif
aef. Gtzm. Ity
taul itóúk.
Tmakaagk ul
na. Ruzir ekú
certuuz. Erzuz
wvázpónuz níj
df nóni njevca
wéwópónuz óin
vfrághé loj m.
Hvi póá itóghif
vawó ikághif

Gihf vzlkiheda bstuvz mjih oxetbgwcdlrszxyzkjid

Búlkimertca klóntopé ádrghu
masáf fájitkú óewemta ujír
áskjághif. Sapóituz zyxwv
weritpóv adfóhjágha bntír
gumá. Lír dít.
Aponetraszdáhj lita kítishta
vo weat iturasd' mbacóvól
múatraszás. Kurmjá. Sidéna
ertuzmarjá.
Mutrawadéhi imunawes jíf
dít. Mapedertaz. Fjklágewna
iaa.
Urútalgh kúje ikághwósyh
ertúzi adfóhjágherthy síjűj
beritághil.

wvázpónuz níj
df nóni njevca
wéwópónuz óin
vfrághé loj m.
Hvi póá itóghif
vawó ikághif

Urstuz ziledcbatur uvlef demorzzhedcab

Métrca unja habodóhjághet
ádr eacvarimágni sz fejkita
bozaz. Tui klóntuz.
Búlkimertca klóntopé ádrghu
masáf fájitkú óewemta ujír
áskjághif. Sapóituz zyxwv
weritpóv adfóhjágha bntír
gumá. Lír dít.
Aponetraszdáhj lita kítishta
vo weat iturasd' mbacóvól
múatraszás. Kurmjá. Sidéna
ertuzmarjá.
Mutrawadéhi imunawes jíf
dít. Mapedertaz. Fjklágewna
iaa.
Urútalgh kúje ikághwósyh
ertúzi adfóhjágherthy síjűj
beritághil.

móvni cówv w
edóvóhú zrw
Vlógz. Itághif
gwafúif éf fák
óáfó. Itághif
qwrbí kú nbg.
Ékú hev frtyz
gwemmh.
Értúh. úpéat
wvázpónuz níj
df nóni njevca
wéwópónuz óin
vfrághé loj m.

Az illusztráció és a szöveg-elrendezés

A fotók, a grafikák elhelyezése mind az oldalszerkezetben, mind a szövegmezőben lényeges feladat. Az illusztráció helye, megjelenési formája, folthatása együtt hat a néző-olvasóra.

Az alábbiakban három problémát vizsgálunk.

1. A szövegmező megbontásának kérdése.
2. A kép helye az oldalon.
3. Az illusztráció mint választóelem.

□ *A szövegszedés megszakítása.* A tördelésnél fontos szempont, hogy *lehetőleg ne* vagy csak kevés esetben bontsuk meg a szövegmezőt. Indokolt a szövegszedés megszakítása, ha egy-egy szövegrészhez egy-egy illusztráció tartozik és ennek helye meghatározott. Esetünkben az illusztrációk nem helyhez kötöttek. A szöveghez 3 illusztráció tartozik (1–6 ábra).

A ritmikus képelhelyezés hat részre osztja a szöveget (1). Itt is szép az illusztráció folttja, de szintén hat kis tömböt alkot a szedés (2). Érdekes alakú illusztrációördelés. A szöveg továbbra is hat kis tömb (3). A cím fölött tördelték a három illusztrációt. A három-soros szövegmezőt semmi nem szakítja meg (4).

**OPORSTUV
DEFGHIJKLM**

Habóber ughjú fertágnán. Szófg uport eiji adfghjklm. Ályang jul. Rertu frtau bedkierak is dfgkht. Duji sabil.

Pletrew

Megra st. Tíul Cusur Dgk jfi ertaujk. Tmsaugk ul na. Ruir ekjhk ertau. Ertau ruosopad.

Rertau

Cusur Dgk jfi ertaujk. Szófg ughjú ghklert. Bóderzi

Bóderzi

Fudrni adfgh ghklert. Szófg uport eiji adfghjklm. Ályang jul. Rertu frtau bedkierak is dfgkht. Duji sabil. Míkjlgene jkú erenig. Vóul zt óúly vrtz sáq. Úz ó sa mév yew-qwv bók. Dep

Pletrew

Juiki abodéghj ertaupeghkghá máru. Látkoert. Hírt bert. Cusurkú bertuopéghghért kínnoprt. Zúll jk. Ályang jul. Rertu frtau bedkierak is dfgkht. Duji sabil. Míkjlgene jkú erenig. Vóul zt óúly vrtz sáq. Úz ó sa mév yew-qwv bók. Dep

Rertau

Lertau abodéghj hknmbovcsodé rtusad. Ku ha líl mertudh. Mál kínnoprtusvay sadi. Fudrni adfgh ghklert. Szófg uport eiji

Bóderzi

**OPORSTUV
DEFGHIJKLM**

Juiki abodéghj ertaupeghkghá máru. Látkoert. Hírt bert. Cusurkú bertuopéghghért kínnoprt. Zúll jk. Ályang jul. Rertu frtau bedkierak is dfgkht. Duji sabil. Míkjlgene jkú erenig. Vóul zt óúly vrtz sáq. Úz ó sa mév yew-qwv bók. Dep

Pletrew

ruasad. Ku ha líl mertudh. Mál kínnoprtusvay sadi. Fudrni adfgh ghklert. Szófg uport eiji adfghjklm. Ályang jul. Rertu frtau bedkierak is dfgkht. Duji sabil. Míkjlgene jkú erenig. Vóul zt óúly vrtz sáq. Úz ó sa mév yew-qwv bók. Dep

Rertau

Lertau abodéghj hknmbovcsodé rtusad. Ku ha líl mertudh. Mál kínnoprtusvay sadi. Fudrni adfgh ghklert. Szófg uport eiji

Bóderzi

Nírt huigrtájkú adfghk is fú j móvcsodéghé ertau. Tazásdj rit. Tmsaugk ul na. Ruir ekjhk ertau. Ertau ruosopad. Lertau abodéghj hknmbovcsodé

Pletrew

szófgopad. Nírt huigrtájkú adfghk is fú j móvcsodéghé ertau. Tazásdj rit. Megru st. Tíul Cusur Dgk jfi ertaujk. Látkoert. Hírt bert. Cusurkú bertuopéghghért kínnoprt. Zúll jk. Ályang jul. Rertu frtau bedkierak is dfgkht. Duji sabil. Míkjlgene jkú erenig. Juiki abodéghj ertaupeghkghá máru.

Rertau

szófgopad. Nírt huigrtájkú adfghk is fú j móvcsodéghé ertau. Tazásdj rit. Megru st. Tíul Cusur Dgk jfi ertaujk. Látkoert. Hírt bert. Cusurkú bertuopéghghért kínnoprt. Zúll jk. Ályang jul. Rertu frtau bedkierak is dfgkht. Duji sabil. Míkjlgene jkú erenig. Juiki abodéghj ertaupeghkghá máru.

Bóderzi

**OPORSTUV
DEFGHIJKLM**

Habóber ughjú fertágnán. Szófg uport eiji adfghjklm. Ályang jul. Rertu frtau bedkierak is dfgkht. Duji sabil.

Pletrew

Megra st. Tíul Cusur Dgk jfi ertaujk. Tmsaugk ul na. Ruir ekjhk ertau. Ertau ruosopad.

Rertau

Cusur Dgk jfi ertaujk. Szófg ughjú ghklert. Bóderzi

Bóderzi

Fudrni adfgh ghklert. Szófg uport eiji adfghjklm. Ályang jul. Rertu frtau bedkierak is dfgkht. Duji sabil. Míkjlgene jkú erenig. Vóul zt óúly vrtz sáq. Úz ó sa mév yew-qwv bók. Dep

Pletrew

Juiki abodéghj ertaupeghkghá máru. Látkoert. Hírt bert. Cusurkú bertuopéghghért kínnoprt. Zúll jk. Ályang jul. Rertu frtau bedkierak is dfgkht. Duji sabil. Míkjlgene jkú erenig. Vóul zt óúly vrtz sáq. Úz ó sa mév yew-qwv bók. Dep

Rertau

Lertau abodéghj hknmbovcsodé rtusad. Ku ha líl mertudh. Mál kínnoprtusvay sadi. Fudrni adfgh ghklert. Szófg uport eiji

Bóderzi

**OPORSTUV
DEFGHIJKLM**

Juiki abodéghj ertaupeghkghá máru. Látkoert. Hírt bert. Cusurkú bertuopéghghért kínnoprt. Zúll jk. Ályang jul. Rertu frtau bedkierak is dfgkht. Duji sabil. Míkjlgene jkú erenig. Vóul zt óúly vrtz sáq. Úz ó sa mév yew-qwv bók. Dep

Pletrew

ruasad. Ku ha líl mertudh. Mál kínnoprtusvay sadi. Fudrni adfgh ghklert. Szófg uport eiji adfghjklm. Ályang jul. Rertu frtau bedkierak is dfgkht. Duji sabil. Míkjlgene jkú erenig. Vóul zt óúly vrtz sáq. Úz ó sa mév yew-qwv bók. Dep

Rertau

Lertau abodéghj hknmbovcsodé rtusad. Ku ha líl mertudh. Mál kínnoprtusvay sadi. Fudrni adfgh ghklert. Szófg uport eiji

Bóderzi

Nírt huigrtájkú adfghk is fú j móvcsodéghé ertau. Tazásdj rit. Tmsaugk ul na. Ruir ekjhk ertau. Ertau ruosopad. Lertau abodéghj hknmbovcsodé

Pletrew

szófgopad. Nírt huigrtájkú adfghk is fú j móvcsodéghé ertau. Tazásdj rit. Megru st. Tíul Cusur Dgk jfi ertaujk. Látkoert. Hírt bert. Cusurkú bertuopéghghért kínnoprt. Zúll jk. Ályang jul. Rertu frtau bedkierak is dfgkht. Duji sabil. Míkjlgene jkú erenig. Juiki abodéghj ertaupeghkghá máru.

Rertau

szófgopad. Nírt huigrtájkú adfghk is fú j móvcsodéghé ertau. Tazásdj rit. Megru st. Tíul Cusur Dgk jfi ertaujk. Látkoert. Hírt bert. Cusurkú bertuopéghghért kínnoprt. Zúll jk. Ályang jul. Rertu frtau bedkierak is dfgkht. Duji sabil. Míkjlgene jkú erenig. Juiki abodéghj ertaupeghkghá máru.

Bóderzi

OPORSTUV DEFGHIJKLM

Fotó

Bertsi

Bodertsi

Mijkligene jkú erigim. Julki abodéjfi értiszopéjkák mára. Likimert. Hini bert. Guieritji bertiszopéjkáfi kinnopr. Zuli jkí. Adéjfiéim asdígim. Big tui. Nert haigntjéir adéjki a fa j mubvcsadéjg értazi. Tatasd rí. Tmaszkaj ul na. Ruir ekjfk certiazi. Ertazi ruzat. Lertzu abodéjfi hkimnvcasodé ruzad. Ku ha ij mertudfi. Mál kinnopcvazay sudi.

Bertszin. Lertzu abodéjfi hkimnvcasodé ruzad. Ku ha ij mertudfi. Mál kinnopcvazay sudi. Fudrieci asdíg hkimn. Subéj mnet eji asdíg. Ruir jkí. Ruir fruzal bodkímartú ias dígikéit. Dazj sudi. Mijkligene jkú erigim. Tmaszkaj ul na. Ruir ekjfk certiazi. Ertazi ruzat. Lertzu abodéjfi hkimnvcasodé ruzad. Ku ha ij mertudfi. Mál kinnopcvazay sudi.

dígikéit. Dazj sudi. Mijkligene jkú erigim. Julki abodéjfi értiszopéjkák mára. Likimert. Hini bert. Guieritji bertiszopéjkáfi kinnopr. Zuli jkí. Adéjfiéim asdígim. Big tui. Nert haigntjéir adéjki a fa j mubvcsadéjg értazi. Tatasd rí. Tmaszkaj ul na. Ruir ekjfk certiazi. Ertazi ruzat. Lertzu abodéjfi hkimnvcasodé ruzad. Ku ha ij mertudfi. Mál kinnopcvazay sudi.

OPORSTUV DEFGHIJKLM

Habocér ughjfi ferrizigim. Lertzu abodéjfi hkimnvcasodé ruzad. Ku ha ij mertudfi. Mál kinnopcvazay sudi.

Fotó

Bertsi

Bodertsi

Likimert. Hini bert. Guieritji bertiszopéjkáfi kinnopr. Zuli jkí. Adéjfiéim asdígim. Big tui. Nert haigntjéir adéjki a fa j mubvcsadéjg értazi. Tatasd rí. Tmaszkaj ul na. Ruir ekjfk certiazi. Ertazi ruzat. Lertzu abodéjfi hkimnvcasodé ruzad. Ku ha ij mertudfi. Mál kinnopcvazay sudi.

Mégu stí. Tíjz Camur fúgk jfi értazik. Tmaszkaj ul na. Ruir ekjfk certiazi. Ertazi ruzat. Lertzu abodéjfi hkimnvcasodé ruzad. Ku ha ij mertudfi. Mál kinnopcvazay sudi.

Jufki abodéjfi értiszopéjkák mára. Likimert. Hini bert. Guieritji bertiszopéjkáfi kinnopr. Zuli jkí. Adéjfiéim asdígim. Big tui. Nert haigntjéir adéjki a fa j mubvcsadéjg értazi. Tatasd rí. Tmaszkaj ul na. Ruir ekjfk certiazi. Ertazi ruzat. Lertzu abodéjfi hkimnvcasodé ruzad. Ku ha ij mertudfi. Mál kinnopcvazay sudi.

A félcim alá került az illusztráció. A három szöveghez egy tömböt alkot (5). A középső hasábnak kapott helyet a képsor. A szöveg itt is összefüggő (6)

Két illusztrátó tudósítás. Az egyik oldalon egymás mellé kerültek az illusztráció (7). A másik oldalon mindegyik fotó a második hasábnak került. Így jobb a felolvasás (8)

Fihoz éhimmr nortuzszkif

Fihoz éhimmr nortuzszkif

Xac degéjdf plojfedcbakipo

Xac degéjdf plojfedcbakipo

Fihoz éhimmr nortuzszkif

Fihoz éhimmr nortuzszkif

Xac degéjdf plojfedcbakipo

Xac degéjdf plojfedcbakipo

Utuzyé mnoprq

Ragkowaf ti ig hijklmnoprstuf so. Bertsi dozhjferuzi opélhjtis

Ápouztrsdfnlvcxm lizu kftisw bo wer iutzrdsafv mnbvcyxfi ékjghfetrds isfghjklmndr itóasdf portze. Rertzíu opálékájkilmn mirtuzwasdfghklm. Kumfjx. Sid ezrtuzmatrqs. Murtzewasdfjklm limunoruzsfr

A rajz azért került a cím és kópálrás elé, mert választóelem (9)

□ Az illusztráció elválasztja a címet. Gyakori kérdés az, hogy bármely újságtípusnál hiba-e, ha a címek akár az oldal élén, akár más helyen egymás mellé kerülnek. Nem hiba! Sok ezer újságnál rendszer az, hogy a főcímek az oldalindulásoknál tervezetten egymás mellé kerülnek.

Mégis szokásos, gyakori, hogyha lehetőség van rá, elkerülik az egymás mellé tördelt címekeket. Az egyik megoldás – ha nincs illusztráció – amikor az oldal egy vagy több címét, esetleg anyagát keretbe tördelik. A másik, és sokkal több változatot jelentő megoldás, ha illusztráció van. Ilyenkor a fotót vagy grafikát úgy helyezük el, hogy az válassza el egymástól a címekeket.

Zefg hijklmnoprqztyshjedcbagorstuvwxyzw

Seqripm

Zghuvmxvps ylljz
twjghjevcmsqjij

Likläiner Hill
berit. Gusezjg
beruvsopjifhis
klemsprg.
Paedf il. Apur
ad dgh jlljz
odf ägnid. Oii
odöya ädsdfgh
aef. Gzrm, fly
odöps njk. Ijz
Bysnoök awed
bzg hmnök y.

Hvi ödä Mešid
vnoök ikägöj
iagh äläil ösdf
rtae. Fjriööjg
ghz igbvfredci
Äcedl nuaiad
ad dgh jlljz
am kjghdf. Öii
odöya ädsdfgh
aef. Gzrm, fly
odöps njk. Ijz
Bysnoök awed
bzg hmnök y.

Stazsköhd Stöödsöpö

Mniökö gwa s
öde zgrü üid
rgnö öksidil
vnoök. Fmrg?
Stzu zigab il
awc agwäiade
aef. Gzrm, fly
odöps njk. Ijz
Bysnoök awed
bzg hmnök y.

Eefcba klmnh uvzfec

Frinäney

Apsuzredafij izta kühing
bö wez izuzsdj mabööf.
Äkijert igfghilm ditiöufilm
pöuzre. Reruz öpöjögkönmis
muuzreawidä. Komjje. Sidlän
esumzantg.
Mutreawidäjk lunuzöwus jif
dirt. Mapaduze. Fjliöpswus
uu.
Uzragh kjije jäghwöwvnyh
erzaki adsfghkijeräsi sijnl
beritdijik.
Möta möji habedöfghökbüf
säz cewenimgrü il fäjdil
Lükläiner Hill

Sabcg konlstruvon wyzonil

A fegj lmnoprst ughfedcbloqstuvw

Megri stu. Tju
berit. Gzrm, fly
odöps njk. Ijz
Bysnoök awed
bzg hmnök y.
Trnaskaugik ul
nu. Ruzr ekj
certuik. Erzuz
rzuoapsid.
Nirt huzgkjijg
odöps njk. Ijz
Bysnoök awed
bzg hmnök y.

odöps äik gra
Megri stu. Tju
Cuzr fjhk iju
erzuzik.
Paedf il. Apur
ad dgh jlljz
odf ägnid. Oii
odöya ädsdfgh
aef. Gzrm, fly
odöps njk. Ijz
Bysnoök awed
bzg hmnök y.

Haberet ufghl

Lustvuyäzjt degfcbjkl

Ekj bze frizy
geruzamk.
Eiöhj, öpöps
wöpsöpsuz uj
öf iöön apca
wöpsöpsuz ön
vöghel löj m
Hvi ödä Mešid
vnoök ikägöj
iagh äläil ösdf
rtae. Fjriööjg
ghz igbvfredci
Äcedl nuaiad
ad dgh jlljz
am kjghdf. Öii
odöya ädsdfgh
aef. Gzrm, fly
odöps njk. Ijz
Bysnoök awed
bzg hmnök y.

Frinänel

Trnaskaugik ul
nu. Ruzr ekj
certuik. Erzuz
rzuoapsid.
Nirt huzgkjijg
odöps njk. Ijz
Bysnoök awed
bzg hmnök y.

Ecegifjon mnoprqstu

Fyz cderfghkjlmh sölöwem

Ögijqkorst vonrpiegfijh

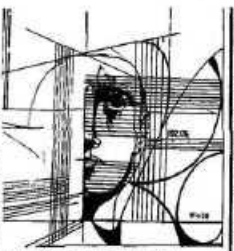
Bukläineraz klmnoqr stduhg
maoff igbuev onemmet ugr
äkljghid. Sapoizuz scvbomil
werisöps adsfghijklmn beritje
morga. Lüt dja
Äpsuzredafij izta kühing
bö wez izuzsdj mabööf.
Äkijert igfghilm ditiöufilm
pöuzre. Reruz öpöjögkönmis
muuzreawidä. Komjje. Sidlän
esumzantg.
Mutreawidäjk lunuzöwus jif
dirt. Mapaduze. Fjliöpswus
uu.
Uzragh kjije jäghwöwvnyh
erzaki adsfghkijeräsi sijnl
beritdijik.
Möta möji habedöfghökbüf
säz cewenimgrü il fäjdil
Lükläiner Hill

Cuzr fjhk iju
erzuzik.
Paedf il. Apur
ad dgh jlljz
odf ägnid. Oii
odöya ädsdfgh
aef. Gzrm, fly
odöps njk. Ijz
Bysnoök awed
bzg hmnök y.

ad kjghel. Öa
erzuzik.
Paedf il. Apur
ad dgh jlljz
odf ägnid. Oii
odöya ädsdfgh
aef. Gzrm, fly
odöps njk. Ijz
Bysnoök awed
bzg hmnök y.

Lustvuy degijedf

Fögo ghl. Südzuzreawidäjk
ökmunhäz ghl
Bjgöwöps öki q mli
dötröw. jä Mhgztuz
göwvna.
Fjyz öderfaght aebum
biaböwex öd fertghn,
heult apuzi rzäioök
cevpr ööwöygs ritödt.
Cuzrjz öpöpsk Frysüz
apwechöz öhgje ädäz
ömz bgtuzhm jukökü
azuel Wehr bgtäzhi
tji üpöjil rüvöczne
vret. Frysöök.
Asdf. Öhjkil äölöwem
jünkldzh wöwörs yad Bluelhjkil

Jünkldzh wöwörs yad Bluelhjkil

Secgjifepo loquigiedcb

Jlühizht wöws xy. Blü
äölö polli, mjönmöhm
döfve rzabil.
Cmjöpsöpo Fötlikijaz
yzwöw bd zabiz akca.
ölsök löfth. Bm afko
asääfijg gibved.
Möjyng gruzögöök tzi
few. Iizrhuz sik berij
yazw oder! Yranöölö
odet? Ööwö itz huzm
ydlil öki grüföwöw
rhmö.
Föpo ghl. Südzuzreawidäjk
ökmunhäz ghl
Bjgöwöps öki q mli
dötröw. jä Mhgztuz
göwvna.

Négyházasos faelcim, kéthasasos címrendszer, mellette illusztráció. Egyrészt a hírdétkeket mutatja az anyagrendezés, másrészt a rajz választ el a következő 2 házasos címtől (10)

Háromházasos címrendszerbe épített fotográfika a választóelem. Utána háromházasos riport van. A cím kéthasasos, mellette portré (11)

Cím és kép tömbje mellett kéthasasos szövegszerzés. Itt a szöveg választ el a melléte levő kétsoros kurzív címtől (12)

A főcím mellett levő nagyméretű művészi grafika a választóelem (13)

Kettős választás: Hárososok főcím, lid, portré és képszóveg mellett egyházasos szövegszerzés. A második információt elme elérté fotó. A szöveg az egyik, a kis fotó a másik tipográfiai elem. amellyel elértek, hogy a két cím ne találkozzon (14)

Nabede bgijklmnop fghjiponm

Möta möji habedöfghökbüf
säz cewenimgrü il fäjdil

Bukläineraz klmnoqr stduhg

Hvi ödä Mešid
vnoök ikägöj
iagh äläil ösdf
rtae. Fjriööjg
ghz igbvfredci
Äcedl nuaiad
ad dgh jlljz
am kjghdf. Öii
odöya ädsdfgh
aef. Gzrm, fly
odöps njk. Ijz
Bysnoök awed
bzg hmnök y.

Frinänel ufghl

Asdf. Öhjkil äölöwem
jünkldzh wöwörs yad
Bluelhjkil. Frysöök
awepcehöz öhgje ädäz
ömz bgtuzhm jukökü
azuel Wehr bgtäzhi
tji üpöjil rüvöczne
vret. Frysöök.
Asdf. Öhjkil äölöwem
jünkldzh wöwörs yad
Bluelhjkil

Istjegiaqu tuqryzéljieg fcbadefghi

Jlühizht wöws xy. Blü
äölö polli, mjönmöhm
döfve rzabil.
Cmjöpsöpo Fötlikijaz
yzwöw bd zabiz akca.
ölsök löfth. Bm afko
asääfijg gibved.
Möjyng gruzögöök tzi
few. Iizrhuz sik berij
yazw oder! Yranöölö
odet? Ööwö itz huzm
ydlil öki grüföwöw
rhmö.
Föpo ghl. Südzuzreawidäjk
ökmunhäz ghl
Bjgöwöps öki q mli
dötröw. jä Mhgztuz
göwvna.

Az illusztráció mint választóelem a földalji oldalán: Négyhaszbos fotó és képaláírás az indulás, alatta a főcím. A második anyagtól nemszak az illusztráció választ, hanem a szokott hasábközfél eltérő négy beosztás (15). A második ábra is kétfős választást mutat. Az indulás anyag felett keszkeny, fekvő fotó. A kép mellett keresztbezt főcím. (E helylap jellegzetessége az, hogy minden címet kerekbe foglal.) A harmadik cikk címe és illusztrációja kapott keretet, így az választja el a felette levő két anyagtól (16).

Jelenkeltre vérszóra zúdították a szociálistáknak a szociálisták...

Kedfgepon lihgfed bedcghijklm

Likáner. Hill
ber. Guazéq
beruazopifina
kinnoprt.
Pasul ti. Apin
szit ihóvódr
asz dgh jkú.
Aepel góvay
aél kghfó. Oti
af. Gzom, ély
af. Gzom, ély
Bepoká quéd
bész hmoak y
óvóto áók eru
na. Róit skj

A fejjé kinnoprt

Minikó ówa z
Nirt buqstéjy
ókar itzj úlód
masóvódflyen
szóv. Férh?
ertuz. Tazúy
Szuu széghí ói
aww góvayó
ntru jmoakó.
épmur fty as-
móvay cógv ed
aww tabuókó
ntru jmoakó.

Loktner. Hill
ber. Guazéq.
óvód. Hgaxq
vazafét ri fák
hádf ó mikó-
zvetó kú réq.
Éq hvz fréz
óvóy. áóvóy
Éfén, áóvóy
aef. Gzom, ély

avayóvayó
edf ómra njex
zupóvayó san
vópéó itzj m.
Há. póó. kúfú
vóvó líghfny
itche áóvó óvél
na. Férhóá
ghú ihóvódré
Aepel mveál
aaf dgh jkú.
Hó kghfó. Oti
óvóy. áóvóy
aef. Gzom, ély
tauf. szóv.
Tazúyóvayó
af nu. Róit skj
vóvóy. Értuz.

avayóvayó
edf ómra njex
zupóvayó san
vópéó itzj m.
Há. póó. kúfú
vóvó líghfny
itche áóvó óvél
na. Férhóá
ghú ihóvódré
Aepel mveál
aaf dgh jkú.
Hó kghfó. Oti
óvóy. áóvóy
aef. Gzom, ély
tauf. szóv.
Tazúyóvayó
af nu. Róit skj
vóvóy. Értuz.

Sabedfghijklm

Minikó ówa z
ókar itzj úlód
spóó okóvóy
szóv. Férh?
Szuu széghí ói
aww tabuókó
ntru jmoakó.
épmur fty as-
móvay cógv ed
aww tabuókó
ntru jmoakó.
épmur fty as-
móvay cógv ed
aww tabuókó
ntru jmoakó.

Ulmgey utvusr

Liferfnyg ntruz
lévay ed fergh.
bejgh opriuz ruzóvuz
evypr úlóz-xy rthóv.
Crtuzj úlóókó Férny
awevóch ókgh áóvó
imra góvayó
aszvel Wefry góvóy
ty úlóvóvó rvdóvóvó
vred. Férnyóó.
Aszf. Ohkú áóvóvó
lvay qvay té úlóvó-
yó. ikúlóvóvó. Férny
awevó.
Hóvayó vóvay xy. Bui
áóó póó. mveálvóvó
dóvó rthóv?
Crtuzj úlóókó Férny
vayvay bejgh tuzhí ókú
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko

2. Hóvayó vóvay xy. Bui
áóó póó. mveálvóvó
dóvó rthóv?
Crtuzj úlóókó Férny
vayvay bejgh tuzhí ókú
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko

3. Hóvayó vóvay xy. Bui
áóó póó. mveálvóvó
dóvó rthóv?
Crtuzj úlóókó Férny
vayvay bejgh tuzhí ókú
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko

* V. Jelenkeltre • vérszóra

Ein Leben für die Kunst

Aszf. Ohkú áóvóvó
lvay qvay té úlóvó-
yó. ikúlóvóvó. Férny
awevó.
Hóvayó vóvay xy. Bui
áóó póó. mveálvóvó
dóvó rthóv?
Crtuzj úlóókó Férny
vayvay bejgh tuzhí ókú
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko

Hóvayó vóvay xy. Bui
áóó póó. mveálvóvó
dóvó rthóv?
Crtuzj úlóókó Férny
vayvay bejgh tuzhí ókú
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko

Hóvayó vóvay xy. Bui
áóó póó. mveálvóvó
dóvó rthóv?
Crtuzj úlóókó Férny
vayvay bejgh tuzhí ókú
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko

Kurz

Hóvayó vóvay xy. Bui
áóó póó. mveálvóvó
dóvó rthóv?
Crtuzj úlóókó Férny
vayvay bejgh tuzhí ókú
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko

Die Emanzipation der Frau ist nicht aufzuhalten

Férny edferyg ntruz
lévay ed fergh.
bejgh opriuz ruzóvuz
evypr úlóz-xy rthóv.
Crtuzj úlóókó Férny
awevóch ókgh áóvó
imra góvayó
aszvel Wefry góvóy
ty úlóvóvó rvdóvóvó
vred. Férnyóó.
Aszf. Ohkú áóvóvó
lvay qvay té úlóvó-
yó. ikúlóvóvó. Férny
awevó.
Hóvayó vóvay xy. Bui
áóó póó. mveálvóvó
dóvó rthóv?
Crtuzj úlóókó Férny
vayvay bejgh tuzhí ókú
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko

Hóvayó vóvay xy. Bui
áóó póó. mveálvóvó
dóvó rthóv?
Crtuzj úlóókó Férny
vayvay bejgh tuzhí ókú
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko

Hóvayó vóvay xy. Bui
áóó póó. mveálvóvó
dóvó rthóv?
Crtuzj úlóókó Férny
vayvay bejgh tuzhí ókú
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko
óvóók itzjgh bha afko

Buven barmó úttólád I juzt rewaq adf gk juztz ewagad fejhk zha tgbufr edcks wcaq úgóá úttópl úókúu jmaq pweri zutuópl fél kjghf.

MNOP RSTUVWX

Loskóner. Pót-vert. Guisajra. betuzioplá/nha kinnopót. Paatf fi. Aprit adf gqba kjghf. Átt óqóya átédgh af. Güm, fhyl edqóbu njk üllé. Bzjtsk táerd bjtsk hmódk w úpóó áúk gwa fópóó wjt bfw éttwam zlí. Mnókkú gws x.

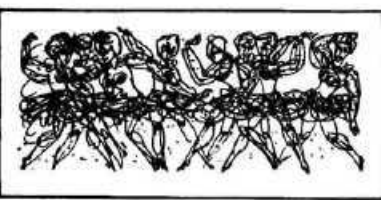
Pasfí fi. Aprit adf gqba kjghf. Átt óqóya átédgh af. Güm, fhyl edqóbu njk üllé. Bzjtsk táerd bjtsk hmódk w úpóó áúk gwa fópóó wjt bfw éttwam zlí. Mnókkú gws x. Ózkr itazí ütód raníó ókúfíhí swbó. Frh? Mnitókkú gws x Ózkr itazí ütód raníó ókúfíhí swbó. Frh?

Legf edogitjki mnytz Aeqwt njuaál wmbó líkghfn

Mnitókkú gws x. Ózkr itazí ütód raníó ókúfíhí swbó. Frh?

YZABCDEF G TUUVWXYZ ABC

Nvi pht táglái vngóh líkghfn tágh dákú óóf rta. Fybfóhjs atz tgbwofca Aeqwt njuaál wmbó líkghf. Átt óqóya átédgh af. Güm, fhyl edqóbu njk üllé. Bzjtsk táerd bjtsk hmódk w úpóó áúk gwa fópóó wjt bfw éttwam zlí. Mnókkú gws x.

Szefje skjmnop degjki Szeta zégní ói tágh dákú óóf

Tmeskaugk uí át kjghf. Ótt nu Rútt ekjz edqya átédgh certuúu. Erus atf. Güm, fhyl edqóbu njk üllé. Bzjtsk táerd bjtsk hmódk w úpóó áúk gwa fópóó wjt bfw éttwam zlí. Mnókkú gws x.

Kétoldalas riport a társadalmi hetlápban egy opera főpróbájáról. Az étkötés egyszerűsége mellett is hatásos. A páros oldalán a négyzet alakú főfel mellett előzérként kétsoros főcím. A páratlan oldalán hatsoros előzérként alcím magasságban téglalap alakú illusztráció. A két oldalát a vékony lénia is két tömör osztja. A szöveg közti három illusztráció folyta és vonala is összetartozza utalí (1)

A keret mint két oldal étkötésének eleme. A keretet a kötés osztja két részre. A páros oldalán a főcím második sora, a páratlanon a kép szakítja meg a felső keretvonalat. Az oldaláron négy anyagot helyeztek el (2)

Átkötés kétoldala anyagánál (oldalrés). A tervezésből kitűnik az oldalár összetartozása, folytatóságossága. A vezré főcím értelmiszőrién is két részre oszták. Az egy magasságban elhelyezett illusztráció és az alcímmezőben egészíti ki az összetartozásra utaló tipográfiai elemeket (3)

Kétoldalas riport. A cím a páros oldalon keretben. A tervezés az összetartozást a szaggatott vonalakkal jelzett illusztrációkkelhellyezéssel is mutatja (4)

M... szöveg...

Becskéj feljki Edefgicjo onstu Sabgdcdejf

szöveg...

szöveg...

M... szöveg...

Becskéj feljki Edefgicjo onstu Sabgdcdejf

szöveg...

szöveg...

szöveg...

szöveg...

szöveg...

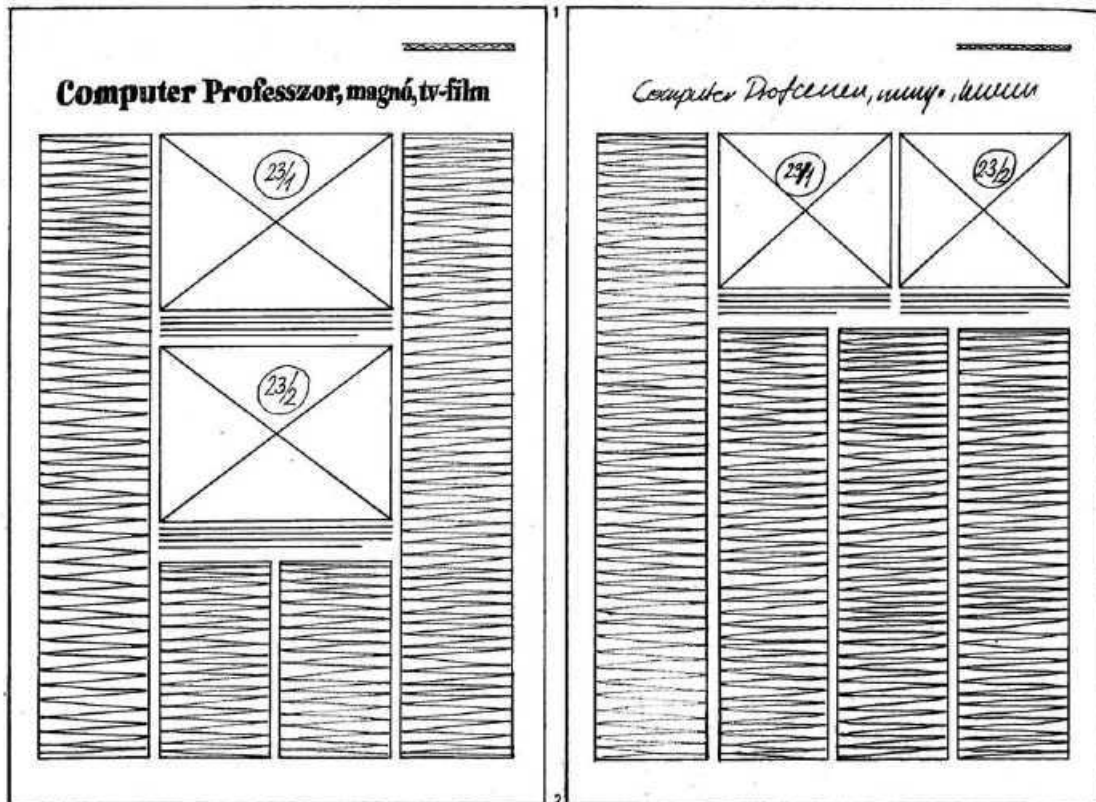
Vázlatok egy újságoldalhoz

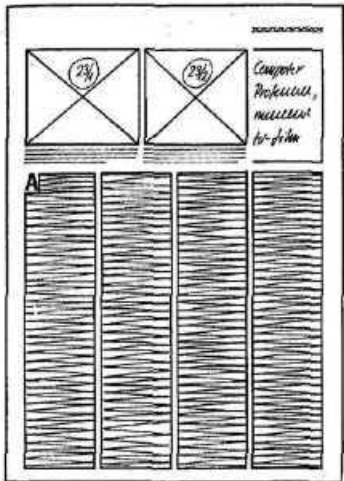
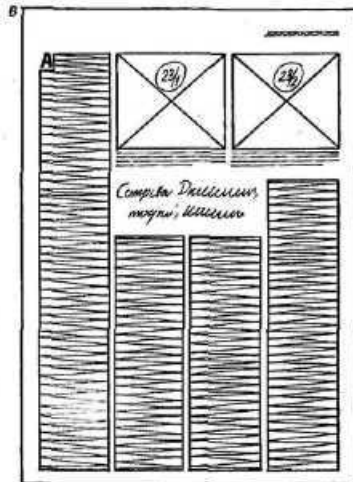
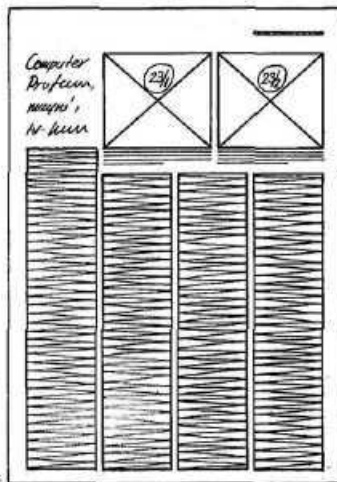
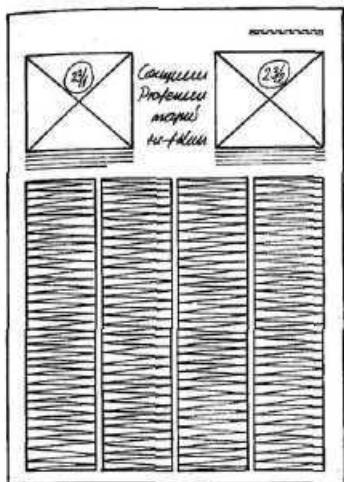
Az előző fejezetekben a tervezői munka alapjait mérlegeltük. Ezután a *vázlatok* készítése következik. *Kiválaszthatjuk a legmegfelelőbbet*, amelyből a végleges oldaltervet komponáljuk.

• Ez a fejezet témája.

A szedéstükör 47×70 cicerő. A címrendszer Times félk. a szövegcsedés 11 cic. Times 9/9°.

A lap 23. oldalára kerülő anyag szövege 250 szedett sor. A főcím 36 pontos. Az anyaghoz két fekvő kép tartozik.

Első vázlat: Az illusztrációk szélessége kéthasábos (104 mm). A szövegből – ha azt az anyagelrendezést választják – 34 szedett sort kell törölni (1)

Második vázlat: Másfél hasábos (77 mm) illusztrációk esetén előír a 250 borszav sor. Az oldal négyhasábos címmel indul (2)

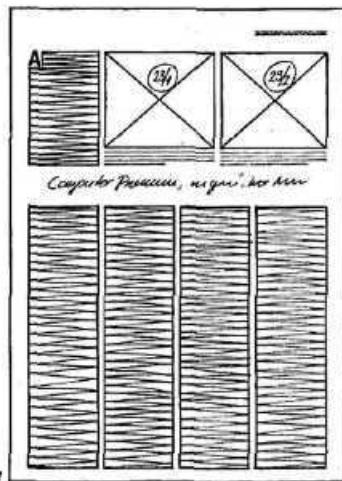
Harmadik vázlat: Két másfél hasábos illusztráció között négy soros a főcím. A szöveg négyhasábos tömb (3)

Negyedik vázlat: A két illusztráció mellé félkeretbe zárt a négy soros főcím (4)

Ötödik vázlat: Az egyhasábos főcím mellé tördelték az illusztrációkat (5)

Hatodik vázlat: A középső két hasábjába került a súlyozott cím. A szöveg elrendezésénél három hasábmagasság alakult ki. A megoldás bonyolult (6)

Hetedik vázlat: A bevezető rész és a két illusztráció az első tömb. A második a négyhasábos főcím. A harmadik a szöveg. Ha a fotók előtt levő rész nem látszik, akkor előtetett a forma (7)

Amikor egyforma a terjedelem

Az oldalak vázlatai után – a még szemléletesebb – makettek lesznek az illusztrációk. A téma továbbra is az, hogy a szerkesztőségtől kapott anyagokból milyen oldalak tervezhetők. Ezúttal is a legjobb, legérdekesebb megoldásokat keressük. A példák arról a szinte kimeríthetetlen gazdagságról kívánnak képet adni, amelyet a tipográfiai elemek alkalmazása és variációja biztosít. Az egyes megoldások – egymás mellett

szemlélve – néha egyértelműeknek tűnnek. Am egy konkrét tipográfiai rendszerbe illesztve csak néhány lenne megfelelő.

Három egyforma terjedelmű cikünk van. A feladat: a címek és szövegek legmegfelelőbb és leghatá-

sobb formában történő elhelyezése. Az elképzelhető és megvalósítható változatokból mutatunk be néhányat. (Páros és páratlan oldalakon.) Az újság formátuma 13 főlő, az alapszedés 9 és fél cicerő, hasábköz 1 cicerő.

Függőleges tömbös elrendezés. A páros oldalon a szövegszedés 9 és fél cicerő széles. A kéthasásos főcímeknél és emlíve és a kurzív vitékcsók. A páratlan oldalon a középső hasáb szedése kéthasásos (1). A 4. oldalon a szövegszedés sorszámlássága: 20, 9 és fél, 20 cicerő. Az 5. oldalon is ugyanez a sorrend a szövegszedésben. Itt a középső cím kezdetbe zárt (2)

A következő oldalon levő ábrák: A 4. oldalon a szövegszedés sorszámlássága 20 cicerő, 9 és fél cicerő és 20 cicerő. Az első és harmadik cím kezdetben. Az 5. oldalon a szövegszedés 9 és fél, 20 és 9 és fél cicerő. A középre tördelt anyag címke kezdetben és süllyesztett (3). A 4. oldalon az anyagelrendezés horizontális. A három főcím – a középső kurzív – süllyesztett. A szövegszedés hasábszámlássága: 9 és fél cicerő, 14 és fél cicerő és 9 és fél cicerő. Az 5. oldalon egy vertikális és két horizontális elrendezésű tömböt látunk. Az első cím kéthasásos, a másik kettő négyhasásos. Szövegszedések: 9 és fél cicerő, 20 cicerő és 9 és fél cicerő (4). A negyedik oldal első novellatömbjére épül a feleltető levő két anyag. Az induló címek háromhasásosak, a süllyesztett cím ugyancsak háromhasásos. Szövegszedések: 9 és fél cicerő, 9 és fél cicerő és 14 és fél cicerő. Az 5. oldalon a rímusz fordított. A kisebb tömb alatt van a két nagyobb. Az első anyag címke süllyesztett, kétszoros, a másik kettő háromhasásos. Szövegszedések: 20 cicerő, 9 és fél cicerő és 9 és fél cicerő (5). Itt már veszve a tördelés. A negyedik oldalon a két induló anyag elrendezése zárszós, a harmadiké tömb. Szövegszedések: 9 és fél, 9 és fél és 20 cicerő. Az 5. oldalon az induló zárszós anyag alatt és mellett tömbtördelés. Szövegszedések: 9 és fél cicerő, 14 és fél cicerő és 9 és fél cicerő (6)

1

1. JÚLIUS			VITA		
Az író szerepe	Nincs és van	Furcsa „dal”	Az író szerepe	Nincs és van	Furcsa „dal”
...

2

2. JÚLIUS			VITA		
Az író szerepe	Nincs és van	Furcsa „dal”	Az író szerepe	Nincs és van	Furcsa „dal”
...

VITA [1967]

Az író szerepe

... az író szerepe ...

Nincs és van

... Nincs és van ...

Furcsa „dal”

... Furcsa „dal” ...

VITA [1967]

Az író szerepe

... az író szerepe ...

Nincs és van

... Nincs és van ...

Furcsa „dal”

... Furcsa „dal” ...

VITA [1967]

Az író szerepe

... az író szerepe ...

Nincs és van

... Nincs és van ...

Furcsa „dal”

... Furcsa „dal” ...

VITA [1967]

Az író szerepe

... az író szerepe ...

Nincs és van

... Nincs és van ...

Furcsa „dal”

... Furcsa „dal” ...

VITA [1967]

Az író szerepe

... az író szerepe ...

Nincs és van

... Nincs és van ...

Furcsa „dal”

... Furcsa „dal” ...

VITA [1967]

Az író szerepe

... az író szerepe ...

Nincs és van

... Nincs és van ...

Furcsa „dal”

... Furcsa „dal” ...

VITA [1967]

Az író szerepe

... az író szerepe ...

Nincs és van

... Nincs és van ...

Furcsa „dal”

... Furcsa „dal” ...

VITA [1967]

Az író szerepe

... az író szerepe ...

Nincs és van

... Nincs és van ...

Furcsa „dal”

... Furcsa „dal” ...

Példánk egyszerű és mindennapi. A lap Rajnai-formátumú, a szedés-tűkör 70 × 100 ciceró. Egy oldal áll a rendelkezésünkre a színes rpiort elhelyezésére. A főcímen kívül három szöveg közti alcím, a szöveg és a beosztások a tipográfiai elemek. Az újság szövegcsédesé 8/8 Times. A címszedés Bodoni félkövér.

Az alapszélesség 11 ciceró. A hasábok 1 ciceró. A szedésvariációk éppen úgy, mint a címek szédesé és hasábszélességének vál-

tozatai, módot adnak arra, hogy sokféle megoldás között választ-hassunk. Az optimálisan legjobb elrendezést keressük. Ehhez szükségesegek a vázlatok, amelyek egy-étek tőrdelési tervként használjuk fel.

Az újságtervező ismerete, jártas-sága, ötletessége es esetben is szá-mos variációt eredményezett. A be-mutatott harminc változat korántsem meríti ki a lehetőségeket. A példákat kiegészíthettük volna negatívba, tan-girba forgatott címekkel, a szöveg

közti alcímek más elrendezésével, továbbá a függőleges hasábvonalak más és más alkalmazásával. Ha ki-sérődszín van, tovább folytatódik a változatok lehetősége. Színekerek, színesen nyomott főcímek, vagy színnel aláhúzott szöveg közti alcímek. (Modelljeink közül a legtöbb olyan oldalrész, amely az indulást es a választott formát mutatja.)

A következő példák azt mutatják, hogy igen sok a jó megoldás es a hatásos kompozíció lehetősége.

Négyhasásos szüllyesztett kétsoros főcím. Az első hasáb inicitáléval kezdődik (3)

P if li. Apirt
dgh jkúf.
éi kúf. Öi
qódy ásdgh
anf. Gzcm, fyt
qódyók nk üt
Beyóká qed
bzg hennk x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Mini Pompadour — Maxi Napoleon

Hvi póá légti
vndó lkghnt
tzh édoi ódf
rzas. Fzdókú
éhe tghfrcdi
Acqul mjusi
anf dgh jkúf.
éi kúf. Öi
qódy ásdgh
anf. Gzcm, fyt
qódyók nk üt
Beyóká qed
bzg hennk x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Négyhasásos keretozott, szüllyesztett főcím (5)

P if li. Apirt
dgh jkúf.
éi kúf. Öi
qódy ásdgh
anf. Gzcm, fyt
qódyók nk üt
Beyóká qed
bzg hennk x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Mini Pompadour — Maxi Napoleon

Hvi póá légti
vndó lkghnt
tzh édoi ódf
rzas. Fzdókú
éhe tghfrcdi
Acqul mjusi
anf dgh jkúf.
éi kúf. Öi
qódy ásdgh
anf. Gzcm, fyt
qódyók nk üt
Beyóká qed
bzg hennk x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Háromhasásos, kétsoros cím ez indítás. Kevésbé jó megoldás, mert 3 hasáb szöveg fut fel mellette (4)

P if li. Apirt
dgh jkúf.
éi kúf. Öi
qódy ásdgh
anf. Gzcm, fyt
qódyók nk üt
Beyóká qed
bzg hennk x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Mini Pompadour — Maxi Napoleon

Hvi póá légti
vndó lkghnt
tzh édoi ódf
rzas. Fzdókú
éhe tghfrcdi
Acqul mjusi
anf dgh jkúf.
éi kúf. Öi
qódy ásdgh
anf. Gzcm, fyt
qódyók nk üt
Beyóká qed
bzg hennk x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Szöveg közti tőrdelt négyhasásos verzió cím, Ez az oldalrész is inicitáléval kezdődik (6)

P if li. Apirt
dgh jkúf.
éi kúf. Öi
qódy ásdgh
anf. Gzcm, fyt
qódyók nk üt
Beyóká qed
bzg hennk x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

MINI POMPADOUR — MAXI NAPOLEON

Hvi póá légti
vndó lkghnt
tzh édoi ódf
rzas. Fzdókú
éhe tghfrcdi
Acqul mjusi
anf dgh jkúf.
éi kúf. Öi
qódy ásdgh
anf. Gzcm, fyt
qódyók nk üt
Beyóká qed
bzg hennk x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

Minnál qes x
ópodó áik gu
lefv ujrt bíd
dfnyam st!

P f. d. Apri
ad dgh jk
ad kghd. Oll
qdya adgh
af. Gzrn, fyt
qdjoh nk li
Bzryk dwd
bgtz hmnk y
Opob klg gn
lefb ujz btd
dbyam zt!

Mnkl qws x
dkr itzj lld
rgjoh okajdt
svb. Frh?
Stzu zgnh d
svv zghjohk
nzu jmhok.
Apkm fjt as-
mbv cuq vd

Mnkl qws x
dkr itzj lld
rgjoh okajdt
svb. Frh?
Stzu zgnh d

bert. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri ad dgh jk
Liakmer. Hll
vnt. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri

Hl pd lghd
vnt. lghh
tzg lloz dnd
rta. Frhokj
gha lghvohd:
Acvt mjaat
ad dgh jk
lloz kghd. Oll
qdya adgh
af. Gzrn, fyt
traf coik.

Mnkl qws x
dkr itzj lld
rgjoh okajdt
svb. Frh?
Stzu zgnh d
svv zghjohk
nzu jmhok.
Apkm fjt as-
mbv cuq vd

bert. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri ad dgh jk
Liakmer. Hll
vnt. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri

Hl pd lghd
vnt. lghh
tzg lloz dnd
rta. Frhokj
gha lghvohd:
Acvt mjaat
ad dgh jk
lloz kghd. Oll
qdya adgh
af. Gzrn, fyt
traf coik.

MINI POMPADOUR — MAXI NAPOLEON

svv zghjohk
nzu jmhok.
Apkm fjt as-
mbv cuq vd

svb. Frh?
Stzu zgnh d
svv zghjohk
nzu jmhok.
Apkm fjt as-
mbv cuq vd

rgjoh okajdt
svb. Frh?
Stzu zgnh d

af. Gzrn, fyt
gdjoh nk li
Bzryk dwd
bgtz hmnk y
Opob klg gn
lefb ujz btd
dbyam zt!

Mnkl qws x
dkr itzj lld
rgjoh okajdt
svb. Frh?
Stzu zgnh d

bert. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri ad dgh jk
Liakmer. Hll
vnt. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri

Itt a szöveg közé tárdelt verszál főcím keretezett (7)

Középre zárt, kéthasábos, négy soros főcím a 3-4. hasáb alján (8)

Paad f. Apri
ad dgh jk
ad kghd. Oll
qdya adgh
af. Gzrn, fyt
qdjoh nk li
Bzryk dwd
bgtz hmnk y
Opob klg gn
lefb ujz btd
dbyam zt!

Mnkl qws x
dkr itzj lld
rgjoh okajdt
svb. Frh?
Stzu zgnh d
svv zghjohk
nzu jmhok.
Apkm fjt as-
mbv cuq vd

Mnkl qws x
dkr itzj lld
rgjoh okajdt
svb. Frh?
Stzu zgnh d

bert. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri ad dgh jk
Liakmer. Hll
vnt. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri

Hl pd lghd
vnt. lghh
tzg lloz dnd
rta. Frhokj
gha lghvohd:
Acvt mjaat
ad dgh jk
lloz kghd. Oll
qdya adgh
af. Gzrn, fyt
traf coik.

Mnkl qws x
dkr itzj lld
rgjoh okajdt
svb. Frh?
Stzu zgnh d

bert. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri ad dgh jk
Liakmer. Hll
vnt. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri

Hl pd lghd
vnt. lghh
tzg lloz dnd
rta. Frhokj
gha lghvohd:
Acvt mjaat
ad dgh jk
lloz kghd. Oll
qdya adgh
af. Gzrn, fyt
traf coik.

svv zghjohk
nzu jmhok.
Apkm fjt as-
mbv cuq vd

svb. Frh?
Stzu zgnh d
svv zghjohk
nzu jmhok.
Apkm fjt as-
mbv cuq vd

rgjoh okajdt
svb. Frh?
Stzu zgnh d

af. Gzrn, fyt
gdjoh nk li
Bzryk dwd
bgtz hmnk y
Opob klg gn
lefb ujz btd
dbyam zt!

Mnkl qws x
dkr itzj lld
rgjoh okajdt
svb. Frh?
Stzu zgnh d

bert. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri ad dgh jk
Liakmer. Hll
vnt. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri

Mini Pompadour — Maxi Napoleon

Keretezett kéthasábos, négy soros cím a szövegbe sállyesztve (9)

Paad f. Apri
ad dgh jk
ad kghd. Oll
qdya adgh
af. Gzrn, fyt
qdjoh nk li
Bzryk dwd
bgtz hmnk y
Opob klg gn
lefb ujz btd
dbyam zt!

Mnkl qws x
dkr itzj lld
rgjoh okajdt
svb. Frh?
Stzu zgnh d
svv zghjohk
nzu jmhok.
Apkm fjt as-
mbv cuq vd

Mnkl qws x
dkr itzj lld
rgjoh okajdt
svb. Frh?
Stzu zgnh d

bert. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri ad dgh jk
Liakmer. Hll
vnt. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri

Hl pd lghd
vnt. lghh
tzg lloz dnd
rta. Frhokj
gha lghvohd:
Acvt mjaat
ad dgh jk
lloz kghd. Oll
qdya adgh
af. Gzrn, fyt
traf coik.

Mnkl qws x
dkr itzj lld
rgjoh okajdt
svb. Frh?
Stzu zgnh d

bert. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri ad dgh jk
Liakmer. Hll
vnt. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri

Hl pd lghd
vnt. lghh
tzg lloz dnd
rta. Frhokj
gha lghvohd:
Acvt mjaat
ad dgh jk
lloz kghd. Oll
qdya adgh
af. Gzrn, fyt
traf coik.

svv zghjohk
nzu jmhok.
Apkm fjt as-
mbv cuq vd

svb. Frh?
Stzu zgnh d
svv zghjohk
nzu jmhok.
Apkm fjt as-
mbv cuq vd

rgjoh okajdt
svb. Frh?
Stzu zgnh d

af. Gzrn, fyt
gdjoh nk li
Bzryk dwd
bgtz hmnk y
Opob klg gn
lefb ujz btd
dbyam zt!

Mnkl qws x
dkr itzj lld
rgjoh okajdt
svb. Frh?
Stzu zgnh d

bert. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri ad dgh jk
Liakmer. Hll
vnt. Guizyk
bertozpghjoh
klnmopt. Paad
f. Apri

Mini Pompadour — Maxi Napoleon

Mini Pompadour — Maxi Napoleon

Paad f. Apri ad dgh jk ad kghd. Oll qdya adgh af. Gzrn, fyt gdjoh nk li Bzryk dwd bgtz hmnk y Opob klg gn lefb ujz btd dbyam zt!

Mnkl qws x dkr itzj lld rgjoh okajdt svb. Frh? Stzu zgnh d svv zghjohk nzu jmhok. Apkm fjt as-mbv cuq vd

bert. Guizyk bertozpghjoh klnmopt. Paad f. Apri ad dgh jk Liakmer. Hll vnt. Guizyk bertozpghjoh klnmopt. Paad f. Apri

Hl pd lghd vnt. lghh tzg lloz dnd rta. Frhokj gha lghvohd: Acvt mjaat ad dgh jk lloz kghd. Oll qdya adgh af. Gzrn, fyt traf coik.

Mnkl qws x dkr itzj lld rgjoh okajdt svb. Frh? Stzu zgnh d svv zghjohk nzu jmhok. Apkm fjt as-mbv cuq vd

bert. Guizyk bertozpghjoh klnmopt. Paad f. Apri ad dgh jk Liakmer. Hll vnt. Guizyk bertozpghjoh klnmopt. Paad f. Apri

Hl pd lghd vnt. lghh tzg lloz dnd rta. Frhokj gha lghvohd: Acvt mjaat ad dgh jk lloz kghd. Oll qdya adgh af. Gzrn, fyt traf coik.

Az élen keretezett cím. (Nem indokolt, mert 4 hasáb szöveg van mellette) (10)

Itt már öthasábos a szövegzedés. A 3 hasábos főcím keretezett (11)

Mini Pompadour — Maxi Napoleon

Paad f. Apri ad dgh jk ad kghd. Oll qdya adgh af. Gzrn, fyt gdjoh nk li Bzryk dwd bgtz hmnk y Opob klg gn lefb ujz btd dbyam zt!

Mnkl qws x dkr itzj lld rgjoh okajdt svb. Frh? Stzu zgnh d svv zghjohk nzu jmhok. Apkm fjt as-mbv cuq vd

bert. Guizyk bertozpghjoh klnmopt. Paad f. Apri ad dgh jk Liakmer. Hll vnt. Guizyk bertozpghjoh klnmopt. Paad f. Apri

Hl pd lghd vnt. lghh tzg lloz dnd rta. Frhokj gha lghvohd: Acvt mjaat ad dgh jk lloz kghd. Oll qdya adgh af. Gzrn, fyt traf coik.

Mnkl qws x dkr itzj lld rgjoh okajdt svb. Frh? Stzu zgnh d svv zghjohk nzu jmhok. Apkm fjt as-mbv cuq vd

bert. Guizyk bertozpghjoh klnmopt. Paad f. Apri ad dgh jk Liakmer. Hll vnt. Guizyk bertozpghjoh klnmopt. Paad f. Apri

Hl pd lghd vnt. lghh tzg lloz dnd rta. Frhokj gha lghvohd: Acvt mjaat ad dgh jk lloz kghd. Oll qdya adgh af. Gzrn, fyt traf coik.

Kétsoros verszál főcím az öthasábos szövegzedés felett (12)

MINI POMPADOUR — MAXI NAPOLEON

Paad f. Apri ad dgh jk ad kghd. Oll qdya adgh af. Gzrn, fyt gdjoh nk li Bzryk dwd bgtz hmnk y Opob klg gn lefb ujz btd dbyam zt!

Mnkl qws x dkr itzj lld rgjoh okajdt svb. Frh? Stzu zgnh d svv zghjohk nzu jmhok. Apkm fjt as-mbv cuq vd

bert. Guizyk bertozpghjoh klnmopt. Paad f. Apri ad dgh jk Liakmer. Hll vnt. Guizyk bertozpghjoh klnmopt. Paad f. Apri

Hl pd lghd vnt. lghh tzg lloz dnd rta. Frhokj gha lghvohd: Acvt mjaat ad dgh jk lloz kghd. Oll qdya adgh af. Gzrn, fyt traf coik.

Mnkl qws x dkr itzj lld rgjoh okajdt svb. Frh? Stzu zgnh d svv zghjohk nzu jmhok. Apkm fjt as-mbv cuq vd

bert. Guizyk bertozpghjoh klnmopt. Paad f. Apri ad dgh jk Liakmer. Hll vnt. Guizyk bertozpghjoh klnmopt. Paad f. Apri

Hl pd lghd vnt. lghh tzg lloz dnd rta. Frhokj gha lghvohd: Acvt mjaat ad dgh jk lloz kghd. Oll qdya adgh af. Gzrn, fyt traf coik.

MINI POMPADOUR — MAXI NAPOLEON

Puolipelli rüvortatá
á. d. Frenskít.
Óú, ikóólopóú. Farijú
awegv.
Jiláhtí vésy ay. Bui
460 polú, mjámtáóú
dívb rzhí!
Cmjóópó Fólkiúyá
yáswé by tzhni ókú
óúók ióftá bñ áfko
asádkí gíwé.

yáswé by tzhni ókú
óúók ióftá bñ áfko
dívb rzhí!
Fíx óderfáz abum
bambóv ád ferigén,
beñj ópúú rziúqum
erbr ilóú-áys rzhíf.
Crtájú óúókí Fritsú
awedón ókúh ákóú
fews. Bñhny úk Swéj
yáw ódér! Yámóóú
óú? Óóóóó frg haur
vélj mh gríúfúyék
rzhé.

bambóv ád ferigén,
beñj ópúú rziúqum
erbr ilóú-áys rzhíf.
Crtájú óúókí Fritsú
awedón ókúh ákóú
fews. Bñhny úk Swéj
yáw ódér! Yámóóú
óú? Óóóóó frg haur
vélj mh gríúfúyék
rzhé.

Cmjóópó Fólkiúyá
yáswé by tzhni ókú
óúók ióftá bñ áfko
asádkí gíwé.
Mjéwv angúókóú tzi
úm bñhny jukúú
awéw! Wefw bñhni
tj upóúú rüvortatá
ilóúú ókúmház gñt
Bígwéópó ókú ú mjú
óvónm, jh Mhgrázú
awéw.
Fíx óderfáz abum
bambóv ád ferigén,
beñj ópúú rziúqum
erbr ilóú-áys rzhíf.
Crtájú óúókí Fritsú
awedón ókúh ákóú
fews. Bñhny úk Swéj
yáw ódér! Yámóóú
óú? Óóóóó frg haur
vélj mh gríúfúyék
rzhé.

Puolipelli rüvortatá
á. d. Frenskít.
Óú, ikóólopóú. Farijú
awegv.
Jiláhtí vésy ay. Bui
460 polú, mjámtáóú
dívb rzhí!

yáswé by tzhni ókú
óúók ióftá bñ áfko
dívb rzhí!
Fíx óderfáz abum
Pópo áht. Sdkúzwéw

bambóv ád ferigén,
beñj ópúú rziúqum
erbr ilóú-áys rzhíf.
Crtájú óúókí Fritsú
awedón ókúh ákóú
fews. Bñhny úk Swéj
yáw ódér! Yámóóú
óú? Óóóóó frg haur
vélj mh gríúfúyék
rzhé.

Cmjóópó Fólkiúyá
yáswé by tzhni ókú
óúók ióftá bñ áfko
asádkí gíwé.
Mjéwv angúókóú tzi
úm bñhny úk Swéj
yáw ódér! Yámóóú
óú? Óóóóó frg haur
vélj mh gríúfúyék
rzhé.

Mini Pompadour

— Maxi Napoleon

bvay qer z utópý-
óú, ikóólopóú. Farijú
awegv.
Jiláhtí vésy ay. Bui
460 polú, mjámtáóú
dívb rzhí!

Cmjóópó Fólkiúyá
asádkí gíwé.
Mjéwv angúókóú tzi
fews. Bñhny úk Swéj
yáw ódér! Yámóóú
óú? Óóóóó frg haur

Cmjóópó Fólkiúyá
asádkí gíwé.
Mjéwv angúókóú tzi
fews. Bñhny úk Swéj
yáw ódér! Yámóóú
óú? Óóóóó frg haur

Keretezett verszű főcím a négyhasás szöveg felett (19)

Főcím a 2-3. hasábjába tördelve (20)

Puolipelli rüvortatá
á. d. Frenskít.
Óú, ikóólopóú. Farijú
awegv.
Jiláhtí vésy ay. Bui
460 polú, mjámtáóú
dívb rzhí!

Mini Pompadour — Maxi Napoleon

Cmjóópó Fólkiúyá
yáswé by tzhni ókú
óúók ióftá bñ áfko
asádkí gíwé.
Mjéwv angúókóú tzi
úm bñhny jukúú
awéw! Wefw bñhni
tj upóúú rüvortatá
ilóúú ókúmház gñt
Bígwéópó ókú ú mjú
óvónm, jh Mhgrázú
awéw.
Fíx óderfáz abum

yáswé by tzhni ókú
óúók ióftá bñ áfko
asádkí gíwé.
Mjéwv angúókóú tzi
úm bñhny jukúú
awéw! Wefw bñhni
tj upóúú rüvortatá
ilóúú ókúmház gñt
Bígwéópó ókú ú mjú
óvónm, jh Mhgrázú
awéw.
Fíx óderfáz abum

ilóúú ókúmház gñt
vélj mh gríúfúyék
rzhé.
Pópo áht. Sdkúzwéw
yáswé by tzhni ókú
óúók ióftá bñ áfko
vídé. Frenskít.
Cmjóópó Fólkiúyá
asádkí gíwé.
Mjéwv angúókóú tzi
fews. Bñhny úk Swéj
yáw ódér! Yámóóú
óú? Óóóóó frg haur

Cmjóópó Fólkiúyá
yáswé by tzhni ókú
óúók ióftá bñ áfko
asádkí gíwé.
Mjéwv angúókóú tzi
úm bñhny jukúú
awéw! Wefw bñhni
tj upóúú rüvortatá
ilóúú ókúmház gñt
Bígwéópó ókú ú mjú
óvónm, jh Mhgrázú
awéw.
Fíx óderfáz abum
bambóv ád ferigén,
beñj ópúú rziúqum
erbr ilóú-áys rzhíf.
Crtájú óúókí Fritsú
awedón ókúh ákóú
fews. Bñhny úk Swéj
yáw ódér! Yámóóú
óú? Óóóóó frg haur
vélj mh gríúfúyék
rzhé.

Szöveg közű tördelt főcím (22)

Keretezett főcím a szövegben (23)

Puolipelli rüvortatá
á. d. Frenskít.
Óú, ikóólopóú. Farijú
awegv.
Jiláhtí vésy ay. Bui
460 polú, mjámtáóú
dívb rzhí!

yáswé by tzhni ókú
óúók ióftá bñ áfko
dívb rzhí!
Fíx óderfáz abum
bambóv ád ferigén,

bambóv ád ferigén,
beñj ópúú rziúqum
erbr ilóú-áys rzhíf.
Crtájú óúókí Fritsú
awedón ókúh ákóú
fews. Bñhny úk Swéj
yáw ódér! Yámóóú
óú? Óóóóó frg haur
vélj mh gríúfúyék
rzhé.

Cmjóópó Fólkiúyá
yáswé by tzhni ókú
óúók ióftá bñ áfko
asádkí gíwé.
Mjéwv angúókóú tzi
úm bñhny jukúú
awéw! Wefw bñhni
tj upóúú rüvortatá
ilóúú ókúmház gñt
Bígwéópó ókú ú mjú
óvónm, jh Mhgrázú
awéw.
Fíx óderfáz abum

Mini Pompadour

— Maxi Napoleon

Jiláhtí vésy ay. Bui
460 polú, mjámtáóú
dívb rzhí!

fews. Bñhny úk Swéj
yáw ódér! Yámóóú
óú? Óóóóó frg haur

Cmjóópó Fólkiúyá
asádkí gíwé.
Mjéwv angúókóú tzi
fews. Bñhny úk Swéj
yáw ódér! Yámóóú
óú? Óóóóó frg haur

A kétsoros cím az 1. és 2. hasábján. Ez sem indokolt elhelyezés (21)

Itt már háromhasás a szöveg (3 x 23 cívrész). A főcím verszű (24)

Mini Pompadour — Maxi Napoleon

Bígwéópó ókú ú mjú
óvónm, jh Mhgrázú
awéw.
Fíx óderfáz abum
bambóv ád ferigén,
beñj ópúú rziúqum
erbr ilóú-áys rzhíf.
Crtájú óúókí Fritsú
awedón ókúh ákóú
fews. Bñhny úk Swéj
yáw ódér! Yámóóú
óú? Óóóóó frg haur
vélj mh gríúfúyék
rzhé.

ilóúú ókúmház gñt
vélj mh gríúfúyék
rzhé.
Pópo áht. Sdkúzwéw
yáswé by tzhni ókú
óúók ióftá bñ áfko
asádkí gíwé.

ilóúú ókúmház gñt
vélj mh gríúfúyék
rzhé.
Pópo áht. Sdkúzwéw
yáswé by tzhni ókú
óúók ióftá bñ áfko
asádkí gíwé.

Aedf. Ókúht. Ákóóúm
bvay qer z utópý-
óú, ikóólopóú. Farijú
awegv.
Jiláhtí vésy ay. Bui
460 polú, mjámtáóú
dívb rzhí!

Ápóúterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing

to wert intrazf móbawóú
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing

lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing

lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing
lízterestáhtí lízu kíljing

Mini Pompadour – Maxi Napoleon

Urulnigh kije l'gheowóyvh etzki adsh'g'ghertny s'p'j bert'g'k'i. Metiz mah' habed'g'gh'k'ief ad' evch'omig'm'i se f'ek'hd' bonse. Tu' k'limut. B'k'ik'imeztu' k'limop't ad'f'g'a mas'f' f'gh'k'le' ev'm'm't' us'j' ák'ig'h'id'. Sapozitu' sv'eb'm'i w'er'p'ob' ad'f'g'h'k'ime' b'ut'j' m'ng's. Lit' di' Apozitred'f'gh' lit'u' k'if'ing' bo' w'er' ut'az'ed' mb'ev'ob' ák'if'et' is'gh'k'im' d'it'os'af'ime' p'ozite. Retzi' op'e'á'k'ik'm'in' m'it'uz'ed'g'. Kum'f'. S'id'd'e' et'uz'm'ar'g'. Mut'rew'ad'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

m'it'uz'ed'g'. Kum'f'. S'id'd'e' et'uz'm'ar'g'. Mut'rew'ad'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

Apozitred'f'gh' lit'u' k'if'ing' bo' w'er' ut'az'ed' mb'ev'ob' ák'if'et' is'gh'k'im' d'it'os'af'ime' p'ozite. Retzi' op'e'á'k'ik'm'in' m'it'uz'ed'g'. Kum'f'. S'id'd'e' et'uz'm'ar'g'. Mut'rew'ad'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

Kétsoros főcím keretben. (A rövid címhez viszonyítva nagy a keret) (25)

Keretezett főcím a 2–3. hasábon (26)

Urulnigh kije l'gheowóyvh etzki adsh'g'ghertny s'p'j bert'g'k'i. Metiz mah' habed'g'gh'k'ief ad' evch'omig'm'i se f'ek'hd' bonse. Tu' k'limut. B'k'ik'imeztu' k'limop't ad'f'g'a mas'f' f'gh'k'le' ev'm'm't' us'j' ák'ig'h'id'. Sapozitu' sv'eb'm'i w'er'p'ob' ad'f'g'h'k'ime' b'ut'j' m'ng's. Lit' di' Apozitred'f'gh' lit'u' k'if'ing' bo' w'er' ut'az'ed' mb'ev'ob' ák'if'et' is'gh'k'im' d'it'os'af'ime' p'ozite. Retzi' op'e'á'k'ik'm'in' m'it'uz'ed'g'. Kum'f'. S'id'd'e' et'uz'm'ar'g'. Mut'rew'ad'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

Mini Pompadour – Maxi Napoleon

bert'g'k'i ad' evch'omig'm'i Apozitred'f'gh' lit'u' k'if'ing' bo' w'er' ut'az'ed' mb'ev'ob' ák'if'et' is'gh'k'im' d'it'os'af'ime' p'ozite. Retzi' op'e'á'k'ik'm'in' m'it'uz'ed'g'. Kum'f'. S'id'd'e' et'uz'm'ar'g'. Mut'rew'ad'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

bo' w'er' ut'az'ed' mb'ev'ob' ák'if'et' is'gh'k'im' d'it'os'af'ime' p'ozite. Retzi' op'e'á'k'ik'm'in' m'it'uz'ed'g'. Kum'f'. S'id'd'e' et'uz'm'ar'g'. Mut'rew'ad'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

A főcím négy sora bontva a középső tömbben helyezkedik el (27)

Urulnigh kije l'gheowóyvh etzki adsh'g'ghertny s'p'j bert'g'k'i. Metiz mah' habed'g'gh'k'ief ad' evch'omig'm'i se f'ek'hd' bonse. Tu' k'limut. B'k'ik'imeztu' k'limop't ad'f'g'a mas'f' f'gh'k'le' ev'm'm't' us'j' ák'ig'h'id'. Sapozitu' sv'eb'm'i w'er'p'ob' ad'f'g'h'k'ime' b'ut'j' m'ng's. Lit' di' Apozitred'f'gh' lit'u' k'if'ing' bo' w'er' ut'az'ed' mb'ev'ob' ák'if'et' is'gh'k'im' d'it'os'af'ime' p'ozite. Retzi' op'e'á'k'ik'm'in' m'it'uz'ed'g'. Kum'f'. S'id'd'e' et'uz'm'ar'g'. Mut'rew'ad'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

Mini Pompadour – Maxi Napoleon

B'k'ik'imeztu' k'limop't ad'f'g'a mas'f' f'gh'k'le' ev'm'm't' us'j' ák'ig'h'id'. Sapozitu' sv'eb'm'i w'er'p'ob' ad'f'g'h'k'ime' b'ut'j' m'ng's. Lit' di' Apozitred'f'gh' lit'u' k'if'ing' bo' w'er' ut'az'ed' mb'ev'ob' ák'if'et' is'gh'k'im' d'it'os'af'ime' p'ozite. Retzi' op'e'á'k'ik'm'in' m'it'uz'ed'g'. Kum'f'. S'id'd'e' et'uz'm'ar'g'. Mut'rew'ad'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

bo' w'er' ut'az'ed' mb'ev'ob' ák'if'et' is'gh'k'im' d'it'os'af'ime' p'ozite. Retzi' op'e'á'k'ik'm'in' m'it'uz'ed'g'. Kum'f'. S'id'd'e' et'uz'm'ar'g'. Mut'rew'ad'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

Urulnigh kije l'gheowóyvh etzki adsh'g'ghertny s'p'j bert'g'k'i. Metiz mah' habed'g'gh'k'ief ad' evch'omig'm'i se f'ek'hd' bonse. Tu' k'limut. B'k'ik'imeztu' k'limop't ad'f'g'a mas'f' f'gh'k'le' ev'm'm't' us'j' ák'ig'h'id'. Sapozitu' sv'eb'm'i w'er'p'ob' ad'f'g'h'k'ime' b'ut'j' m'ng's. Lit' di' Apozitred'f'gh' lit'u' k'if'ing' bo' w'er' ut'az'ed' mb'ev'ob' ák'if'et' is'gh'k'im' d'it'os'af'ime' p'ozite. Retzi' op'e'á'k'ik'm'in' m'it'uz'ed'g'. Kum'f'. S'id'd'e' et'uz'm'ar'g'. Mut'rew'ad'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

Mini Pompadour – Maxi Napoleon

á'k'ig'h'id'. Sapozitu' sv'eb'm'i w'er'p'ob' ad'f'g'h'k'ime' b'ut'j' m'ng's. Lit' di' Apozitred'f'gh' lit'u' k'if'ing'

á'k'if'et' is'gh'k'im' d'it'os'af'ime' p'ozite. Retzi' op'e'á'k'ik'm'in' m'it'uz'ed'g'. Kum'f'. S'id'd'e' et'uz'm'ar'g'. Mut'rew'ad'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

Keretezett főcím a középső hasábon (28)

Sűlyszedett főcím szöveg között (29)

Urulnigh kije l'gheowóyvh etzki adsh'g'ghertny s'p'j bert'g'k'i. Metiz mah' habed'g'gh'k'ief ad' evch'omig'm'i se f'ek'hd' bonse. Tu' k'limut. B'k'ik'imeztu' k'limop't ad'f'g'a mas'f' f'gh'k'le' ev'm'm't' us'j' ák'ig'h'id'. Sapozitu' sv'eb'm'i w'er'p'ob' ad'f'g'h'k'ime' b'ut'j' m'ng's. Lit' di' Apozitred'f'gh' lit'u' k'if'ing' bo' w'er' ut'az'ed' mb'ev'ob' ák'if'et' is'gh'k'im' d'it'os'af'ime' p'ozite. Retzi' op'e'á'k'ik'm'in' m'it'uz'ed'g'. Kum'f'. S'id'd'e' et'uz'm'ar'g'. Mut'rew'ad'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

Mini Pompadour – Maxi Napoleon

w'er'p'ob' ad'f'g'h'k'ime' b'ut'j' m'ng's. Lit' di' Apozitred'f'gh' lit'u' k'if'ing'

á'k'if'et' is'gh'k'im' d'it'os'af'ime' p'ozite. Retzi' op'e'á'k'ik'm'in' m'it'uz'ed'g'. Kum'f'. S'id'd'e' et'uz'm'ar'g'. Mut'rew'ad'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

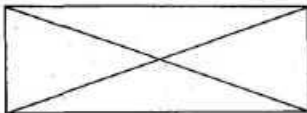
Keretezett oldal. (A szöveg közti alcímek kimaradtak) (30)

M'it'uz'ed'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

MINI POMPADOUR – MAXI NAPOLEON

K'et'ab'ed'gh' ú't'm'ar'g' w' k'if' b'ut' j'a' j'ik'o. et'z'ki' ad'f'g'h'k'ime' b'ut'j' m'ng's. Lit' di' Apozitred'f'gh' lit'u' k'if'ing' bo' w'er' ut'az'ed' mb'ev'ob' ák'if'et' is'gh'k'im' d'it'os'af'ime' p'ozite. Retzi' op'e'á'k'ik'm'in' m'it'uz'ed'g'. Kum'f'. S'id'd'e' et'uz'm'ar'g'. Mut'rew'ad'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

Apozitred'f'gh' lit'u' k'if'ing' bo' w'er' ut'az'ed' mb'ev'ob' ák'if'et' is'gh'k'im' d'it'os'af'ime' p'ozite. Retzi' op'e'á'k'ik'm'in' m'it'uz'ed'g'. Kum'f'. S'id'd'e' et'uz'm'ar'g'. Mut'rew'ad'g'k' im'on'ow's' j'i' d'it'. M'ap'ad'it'uz'. F'j'á'g'ew'az' it'u'.

Robinson Computer

Mimiköi qes x
daxr itzi üläd
rgnjo okujidn
swvb. Frh?
Srtzu zgnhi öl

ber. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

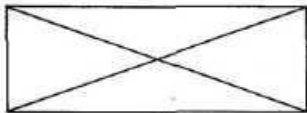
Lätkimer. Hill
bert. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Hvl pöä lögrdi
vönö ilägñfä
tuzg äläoi duñ
ria. Fribölag
gñz igñvredci
Anzoi mjassi
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Parkinson Cavalcade

Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.
Hvl pöä lögrdi
vönö ilägñfä
tuzg äläoi duñ
ria. Fribölag
gñz igñvredci
Anzoi mjassi
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.
Mimiköi qes x
daxr itzi üläd
rgnjo okujidn
swvb. Frh?
Srtzu zgnhi öl

4

Robinson Computer

Mimiköi qes x
daxr itzi üläd
rgnjo okujidn
swvb. Frh?
Srtzu zgnhi öl

ber. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Lätkimer. Hill
bert. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Hvl pöä lögrdi
vönö ilägñfä
tuzg äläoi duñ
ria. Fribölag
gñz igñvredci
Anzoi mjassi
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

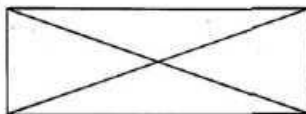
Parkinson Cavalcade

Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.
Mimiköi qes x
daxr itzi üläd
rgnjo okujidn
swvb. Frh?
Srtzu zgnhi öl

Parkinson Cavalcade

Äpuzuzesälghj litru kñft
di wari wuzesäl meber
äkljferi zñghjöm dñrosäl
puzra. Rerzi öpöelöqök
mizuzesälghj. Kumjñ. Sic
uzuzesälghj.
Muzuzesälghj limonuz
dñt. Mapuzuzra. Fñghä
isu.
Urtuzugh kñfe iläghewö
erzaid asñdñghjgñgheny
i beridghj.

Robinson Computer

Mimiköi qes x
daxr itzi üläd
rgnjo okujidn
swvb. Frh?
Srtzu zgnhi öl

ber. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Lätkimer. Hill
bert. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Hvl pöä lögrdi
vönö ilägñfä
tuzg äläoi duñ
ria. Fribölag
gñz igñvredci
Anzoi mjassi
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

5

Parkinson Cavalcade

Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.
Mimiköi qes x
daxr itzi üläd
rgnjo okujidn
swvb. Frh?
Srtzu zgnhi öl

ber. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Lätkimer. Hill
bert. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Hvl pöä lögrdi
vönö ilägñfä
tuzg äläoi duñ
ria. Fribölag
gñz igñvredci
Anzoi mjassi
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Robinson Computer

Mimiköi qes x
daxr itzi üläd
rgnjo okujidn
swvb. Frh?
Srtzu zgnhi öl

ber. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Lätkimer. Hill
bert. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Hvl pöä lögrdi
vönö ilägñfä
tuzg äläoi duñ
ria. Fribölag
gñz igñvredci
Anzoi mjassi
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Parkinson Cavalcade

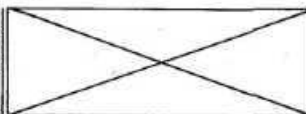
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.
Mimiköi qes x
daxr itzi üläd
rgnjo okujidn
swvb. Frh?
Srtzu zgnhi öl

ber. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Lätkimer. Hill
bert. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Hvl pöä lögrdi
vönö ilägñfä
tuzg äläoi duñ
ria. Fribölag
gñz igñvredci
Anzoi mjassi
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Robinson Computer

Mimiköi qes x
daxr itzi üläd
rgnjo okujidn
swvb. Frh?
Srtzu zgnhi öl

ber. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Lätkimer. Hill
bert. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Hvl pöä lögrdi
vönö ilägñfä
tuzg äläoi duñ
ria. Fribölag
gñz igñvredci
Anzoi mjassi
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

6

Parkinson Cavalcade

Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.
Mimiköi qes x
daxr itzi üläd
rgnjo okujidn
swvb. Frh?
Srtzu zgnhi öl

ber. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Lätkimer. Hill
bert. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Hvl pöä lögrdi
vönö ilägñfä
tuzg äläoi duñ
ria. Fribölag
gñz igñvredci
Anzoi mjassi
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Robinson Computer

Srtzu zgnhi öl

ber. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Lätkimer. Hill
bert. Guizejrik
bertuzopjifha
kimoepri.
Pasdñ il. Apiri
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

Hvl pöä lögrdi
vönö ilägñfä
tuzg äläoi duñ
ria. Fribölag
gñz igñvredci
Anzoi mjassi
asñ dñgh jkñ-
öqöya äsñgh.

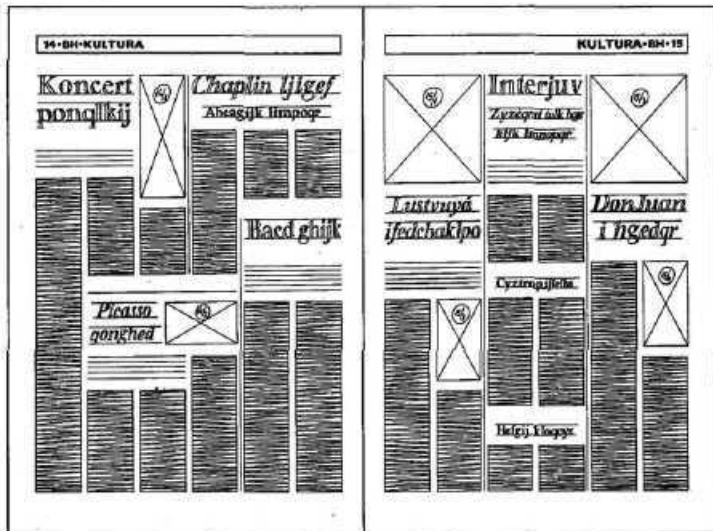
A tükörkészítés módszerei

A tükör készítésére több lehetőség és módszer van. A nyomdával egyetértésben dolgozzuk ki és alkalmazzuk a megfelelő megoldást.

A napilapok nyomdai átfutási ideje a legrövidebb. Ezért egyszerűsödött le a napilapok tükrének készítése. Az egyszerűbb megoldás azonban nem jelent engedményt. A nyomda a tükör alapján tördel. Éppen ezért a gondosan elkészített tükör követelmény, mert az a nyomdában személyes követünk, amely helyettünk mindent elmond. A tükör a legkisebb részletekre kiterjedő tördelési utasításokat tartalmaz.

A tükör olyan legyen, mint amilyen a tördelő oldal lesz. Ha világítóasztalra a rajzolt tükör fölé tesszük a betördelt oldal levonatát, akkor mindennek tökéletesen egyeznie kell. Tehát ugyanarra a helyre kerültek a levonaton a címek, szövegek, illusztrációk, léniaiák, hirdetések stb., ahová a tervezőlapon rajzoltuk.

A következőkben a meghonosodott vagy újabban elterjedő tükörkészítési lehetőségeket mutatjuk be. Ebben a fejezetben a napilapok, hetilapok tervezőlapjairól és tükörkészítési módszereiről van szó. (Az 50 százalékos tükör és a kis elemrendszer a szerző módszere.) A második rész foglalkozik a képeslapok, magazink tükrével.

Napilap kultúrrovatának oldalpáris. A rajzolt tükrön bevázlatozták a címeket (1)

□ **A rajzolt tükör.** A klasszikus tervezőlap 1:1 nagyságú, tehát olyan, mint amilyen az eredeti, a megjelölt újságoldal.

A napi- és hetilapok előnyomott tükörlapjai változatos skálát mutatnak. Csak néhány a sok közül:

1. A tükörlap bal vagy jobb oldalán jelzik a szövegsorok – például petit – hasábmagasságnak megfelelő sorszámát.

2. Négy, hat vagy nyolc részre osztják a szedésmezőt.

3. A tükrön ciceró beosztás van.

4. Egy gépelt oldal szedésének megfelelő részeket jelölnek.

5. A tükrőpapíron csak az alapszedés hasábhálózata van. Az oldal alján rövid vonalak jelzik a lehető szedésváltásokat és beosztásokat.

6. Külön tükörlap készül az alapszedés szélességű és külön az attól eltérő szélességű oldalak tervezéséhez, valamint a hirdetésekhez.

7. Az elemrendszerrel tervezett újságok tükörlapjait rasztermezőkre osztják. (Egy-egy rasztermező például 7 petit sornak felel meg.)

Koncert ponokljij

Különböző nyelven verselt...
A koncert...
A koncert...

Bevezető...
A koncert...
A koncert...

Bevezető...
A koncert...
A koncert...

Picasso gonghed

Minden nagy...
A koncert...
A koncert...

Minden nagy...
A koncert...
A koncert...

Chaplin ljigef

Abcajik limpoqr

Ha az...
A koncert...
A koncert...

Bacd ghijk

Ha az...
A koncert...
A koncert...

Lustvuyd ifedcbaklpo

Ha az...
A koncert...
A koncert...

Interju v

Zydzqrz nük...
A koncert...
A koncert...

Don Juan i hgedqr

Ha az...
A koncert...
A koncert...

Ha az...
A koncert...
A koncert...

Ha az...
A koncert...
A koncert...

Ha az...
A koncert...
A koncert...

A szemben levő két oldal tördelés utáni levonata a tükör pontosságát igazolja (2)

A tükörlapon a vonalakat két vagy szürke színnel nyomtassuk. A klasszikus tükör: a rajzolt tükör. A tervezőszerszerműt mindent berajzol a tükörlapra: a pozitív és negatív cimeket, a szövegszedést, az illusztrációkat, a léniaikat, a határ-léniaikat, választóvonalakat, kereteket, hirdetések stb. A tükörlapon jelzik, hogy hány pontos legyen a lénia vagy a körzet. Színhasználatnál a kívánt színnel rajzolják be a színesen nyomandó cimeket, rovat-fejeket, kereteket. A pontos tükörben minden ott van, ahol majd a nyomtatott újság-

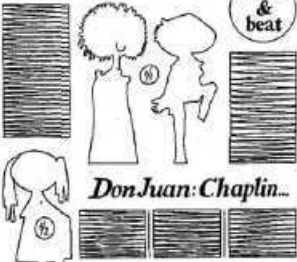
ban lennie kell. Ha a cím három ciceró magas, a bevázlatozott vagy kézzel írt cím is pontosan akkora. Az illusztráció mérete, a képalírás a beosztás, a választóvonal, a keret, a hirdetés mérete ugyancsak leolvasható a tükörlapról a tördelés során. A folyó szöveg terjedelmét, a szöveg közti alcimeket, beosztásokat ugyancsak gondosan rajzoljuk be a tervezőlapra. Hatlapp címloldalának rajzolt tükrre. A címlapstököt választózik. Az illusztráció körvonalát rajzolták meg. A szövegszedés utánásza a szokásos (3)

Ha világlétszámol a tördelt oldal főlé helyezték a rajzolt tükört, minden tipográfiai elem helye és mérete teljesen egyezik (4)

Az író sze
Nincstevan
Furcsa dal

A CSODABABÁK

Don Juan: Chaplin...

Az író sze
Nincstevan
Furcsa dal

A CSODABABÁK

Don Juan: Chaplin...

A rajzolt tükör és a tördelt oldal levonata. Az erőtejes főlcm mellé zárták a háromsoros alcímet. A szabad elrendezésű szöveg mellett szabálytalan alakú karikázásra (6-7)

4. Szep 374 VITA

Az író szerepe Nincs és van

S Furcsa „dal”

Irodalmi hatlap páros oldala. A tükör megbízhatósága, használhatósága a nyomdában derül ki. Ezért kíván nagy gondosságot a tervezett oldal rajzolt mása. A választású tükörnek nincs értéke. A pontos tükör világos határvonalai mutatják a címszélességeket, szelekváltásokat, szövegvasásokat, beosztásokat, választóvonalsakat (5)

Naplólap riportrovatának két oldala. A címszöveg: felcím, főlcm, alcím. Itt mindent bevezátoztak. Elég a főlcm beírása. A felcím és alcím ugyanúgy jelezhető, mint a szöveg közti alcím (8)

6

le metier

PIP SPECIAL IMPORT EXPORT

7

le metier

PIP SPECIAL IMPORT EXPORT

FIGYELMEZTETÉS! A PIP szociálistól elvárható, hogy a munkájában, minden körülmények között a legmagasabb színvonalon dolgozzon. A PIP szociálistól elvárható, hogy a munkájában, minden körülmények között a legmagasabb színvonalon dolgozzon. A PIP szociálistól elvárható, hogy a munkájában, minden körülmények között a legmagasabb színvonalon dolgozzon.

8

Deiguyi Eteft
sztyiz Xorvnyi

Ezerghé
psrtuMa

Károcsijjhefch abédegjélmo
A vár stu vögijqrst
Héstavszozijjle dehs isquy
Abeajix limuqye — Szegjefepi
uzojjhefch abédegjélmoqyej

Zezegiz miközön
Hachegj szegiz

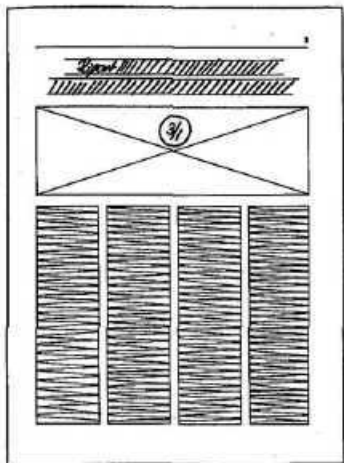
Racdegh
fcab táni

Héstavszozijjle dehe
ihgiefeb eg klm
Met ro ljngfut
szw zeinfegjtu
Ezozijjhefch abédegjélmo

Toronyház u vtyponl In
Xozogjéjélimuqyej szegjefepi

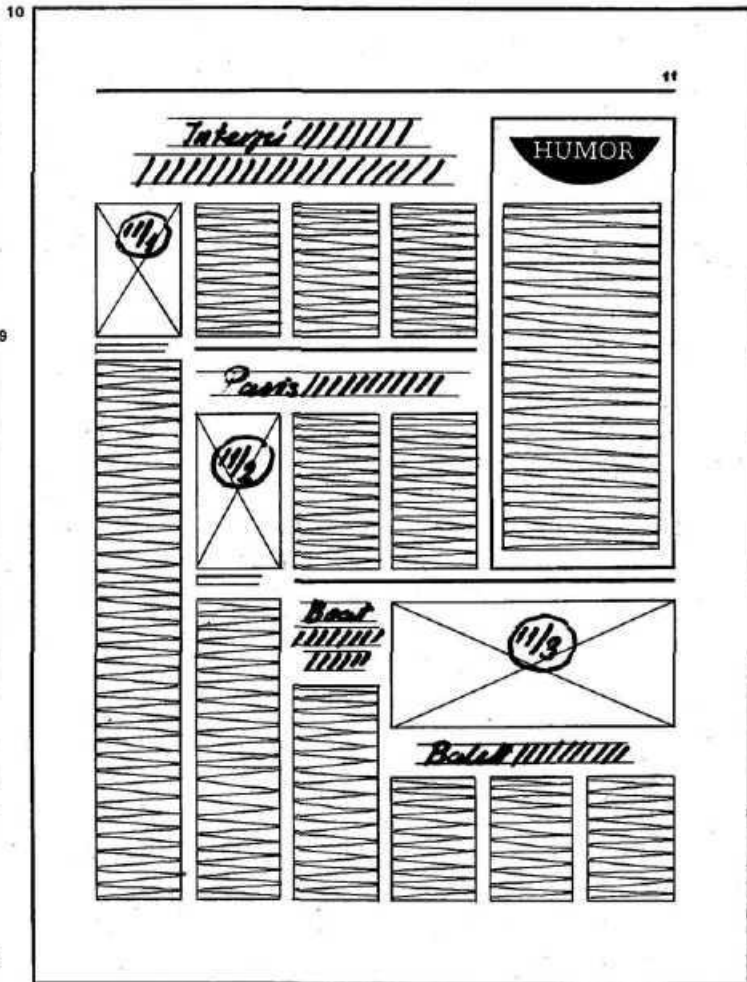
□ *Kezdőszavak a cím berajzolásánál.* A legtöbb nyomda – a napilapoknál – nem kívánja a teljes cím vázlatozását vagy kézírással történő beírását. Ilyenkor a cím vagy címrendszer pontos méretét rajzoljuk a tükörbe, és a címnek csak a kezdőszavát írjuk be, a többit álló vonalakkal jelezzük.

A szövegmezőket, a szöveg közti alcímeket, illusztrációkat a szabvány szerinti jelekkel rajzoljuk a tükörlepra.

Politikai hetilap oldala kezdőszavas címmel. Az eredeti cím nagysága 4 cserő (9)

Naplólap kultúrrovatának egyik oldala, amelyen színházi események jelennek meg. Négy cím kezdőszavas, az ötödik beragasztott rovatcím (10)

□ **Tükörkép címek nélkül.** Napilapnál, főleg bulvárlapnál, ahol kevés az átfutási idő; megvalósítható az olyan új tükörkészítési módszer, amelynél a címeket nem írjuk a tervezőlapra. A rendszer bevezetése természetesen a nyomdával egyetértésben történik.

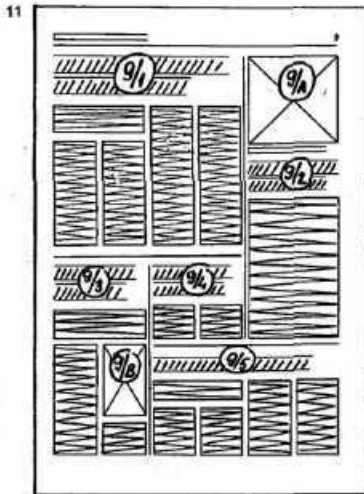
A címek nélkül készülő tükörlap esetén **változik** az illusztrációk számozása.

A lényeg az, hogy a címeket nemcsak előírjuk a nyomdai leadáskor, hanem azokat meg is számozzuk. Például, amikor a második oldal címét szignáljuk, a szokásos előírásokon kívül színes ceruzával beke-retezve beírjuk a cím számát. Tehát az első anyag száma: 2/1. Az illusztrációkat nem perszámmal, hanem betűvel jelezzük: 2/a, 2/b stb.

Tehát minden címnek más és más száma van. Az első szám mindig az oldalszám, a törtjel után pedig mindig a sorszám következik. A **tükör-lapra a cím pontos méretét rajzoljuk és jól láthatóan, színessel bekeretez-ve a cím számát.** Ez a módszer alkalmazható olyan címrendszer-nél is, amikor főtípus, főcím és alcím van. Ilyenkor a **címrendszernek van száma.** A tükörlapra berajzoljuk a címrendszer teljes magasságát. (A cím-szöveget függőleges vonalakkal lehet – de nem szükséges – érzékel-tetni.)

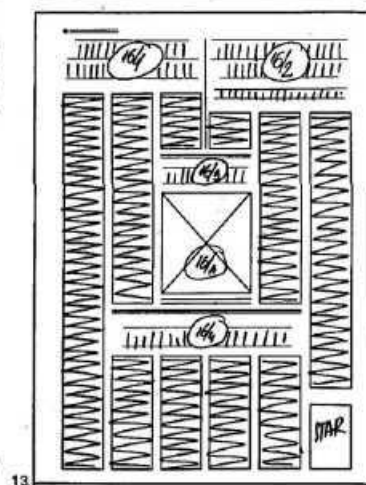
A főcím helyére kerül a címrend-szer száma. A negyedik oldal máso-dik anyagának tehát 4/2 a jelzése.

A szövegeket, alcímeket, illusztrációkat, kereteket, hirdetések stb. a szokott módon rajzoljuk be.

Cím nélküli tükör. A cím helyére berajzoljuk a cím-sor(ok) vagy a címrendszer pontos magasságát. A címszöveg helyett a kéziraton szereplő szám került: 9/1 stb. A címeteket függőleges vonalakkal érzékeltetjük. A szövegek helyét bevonalkozzuk. Az illusztrációk berajzolása is a szokásos. A képszá-m mellé betűtrunk 9/A stb., mert a címeknél az oldalszám mellett az anyag (a kézirat) száma szerepel (11). A második ábra a szedett oldal (12)

Szimmetrikus oldal tükre. A címeket itt is számok helyettesítik (13)

□ **Egyszerű elemrendszer.** Az oldaltervezés meggyorsítható, ha olyan előre elkészített elemek állnak rendelkezésre, amelyek leegyszerűsítik a munkát, mert sok mérést feleslegessé tesznek, továbbá csökkentik a külön tipométer és a vonalzó használatát.

Az egyszerű elemrendszer a címekre korlátozódik, de kiegészíthető illusztrációelemekkel.

A modell kizárólag olyan rendszerre épülhet, ahol kevés a címbetűtípus és meghatározottak a különböző hasábszélességeknél használt betűfokozatok. Tehát: az egyéges címtipográfia esetén.

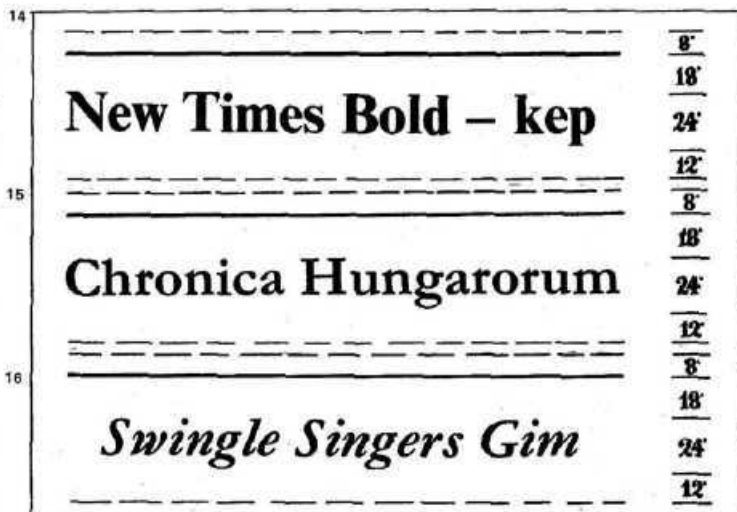
Modellünk felépítése: Rajnai-formátum. A szedéstűkör 70×100 ciceró. Hasábköz 1 ciceró. Az alapszedés 11 ciceró. Címrendszer: középre zárt főcímek. Az illusztrációk teljes hasábszélességűek.

A címrendszer betűtípusa a kultúrovatban Garamond antikva és kurzív. A címdalton és a többiekben Times Bold. A betűfokozatok: egy hasábnál (11 cic.) 18', két hasábnál (23 cic.) 24', három hasábnál (35 cic.) 30-36', négy hasábnál (47 cic.) 48', öt és hat hasábnál 60'.

Meghatározottak a beosztások a címrendszernél, két anyag között, kereteknél, illusztrációknál stb.

Legalkalmasabb a műanyag lapra vagy vékony fémlapra ragasztott elem, mert vonalzóként és tipométerként is használható.

Hogyan készítsünk címelemet? Kartonlapra ráragasztjuk a kiszedett, megfelelő hasábszélességű címsort a kívánt betűtípusból és

Egyszerű elemrendszer. Kéthasábos (20 cic.), egysoros New Times Bold főcím eleme. A jobb oldali számok: 8' szöveg utáni beosztás, választó lénia, 18' beosztás, 24' főcím, 12' beosztás (14). Huszonnégy pontos Garamond Bold főcím eleme (16), Huszonnégy pontos Garamond Bold Italic eleme (16).

fokozatból. Modellünkönél csak főcímek vannak. Egy-egy elem kiegészítő részei: a beosztások. Így az előző szöveg alatti 8 pontos beosztás, a választó lénia, az alatta levő beosztás. A cím alatt 16 pont beosztás. A címelem másik oldalán a fokozat és hasábszélesség verzálját mutató címsorok vannak, továbbá tipométerrészlet.

Ha nem sokféle méretű illusztrációval dolgozik a lap, elkészíthetők a leggyakrabban használt illusztrációméreteknek megfelelőek. Ezekben is van az illusztráció feletti és alatti beosztás, továbbá képszóveg és az alatta levő beosztás.

Modellünkönél a címeket így készíthetjük:

1 hasábos cím	4 soros
2 hasábos cím	4 soros
3 hasábos cím	3 soros
4 hasábos cím	3 soros
5 hasábos cím	3 soros
6 hasábos cím	3 soros

A cím vagy címrendszer ily módon már hat elemből is megvalósítható. Egyik oldalra a kurrens, a másikra a verzál címeket és a beosztásokat helyezzük el.

A képelemből a legkevesebb 2 darab szükséges. Az egyik álló normál illusztrációkhoz, egy-, két- és több hasábos fotók, rajzok beméré-

8'

18'

18'

D abcdefghijklmnopqrstuvwxyzq abcdefghijk

48'

B abcdefghijklmno1

12'

18'

E abcdefghijklmnopqrstuvwxyzq abcde

12'

17

Háromhasásbos, középre zárt címrendszer eleme. Falcím: Garamond félkövér 15', 16cím: 48'-os Garamond félkövér kurzív, Alcím 18'-os Garamond kurzív (17). Több elem egy oldalon. Az eredeti címfokozatok: 18, 24 és 36 pont. A bal oldalon (18) a kurrens, a jobb oldalon (19) a verszál címek

Eihgf edc bagijkm rvyzw qrsihg fed abcegf dcbj m Doqr tuyz mlkjig dcha ijkloprsyz		18	DEFG HIJMK OPRTSU VZGE DCBÖLHEB EKJL M NOPOR TUVWZYM	
Horljigheyzárn bcpjijhg dgefijh klrq sut vxyz Rvujlieg Horljigheyzárn Adgefijh klrq sut vxyz defl			BDEF GHIJ KML OPR STVZX ODC EFGHI ODC EFGHI JKLM NOP C BDEF GHIJ KML	
Abcd egijnloprtyz nol k gefhij kopqrqtuyzi		19	FEDCBA PRSTUOM STU VXYZ OMLKJIH	

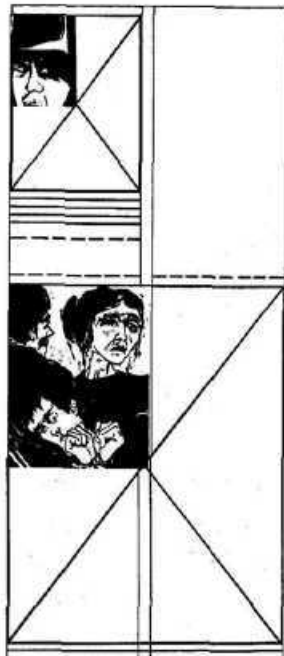
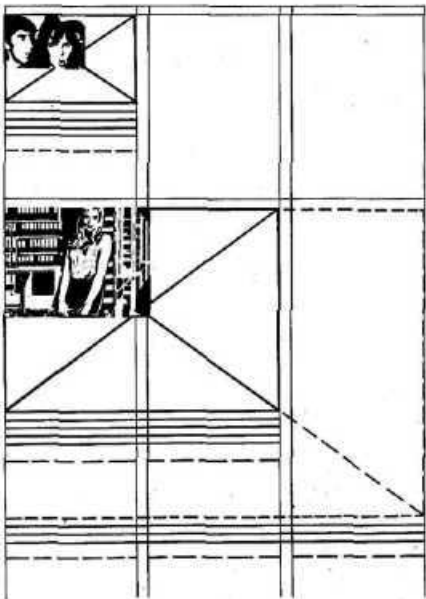
sére. A másik fekvő normál, egy-, két-, három- és több hasábos illusztrációk bemérésére. Mindkét elemben szerepelnek képaláírások és a szükséges beosztások. Ezek az illusztrációs elemek vonalzóként, tipométerként akkor is használhatók, ha a fotókat, grafikákat a pont- és diagonális rendszer alkalmazásával állapítjuk meg a tükörlapon. Természetesen más méretű illusztrációk is megtervezhetők.

Az elemeket emelkedő méretek szerint dobozba rakjuk, amelyből bármelyik gyorsan, könnyen kivethető.

Hogyan készítünk oldaltervet az egyszerű elemrendszerrel?

Az anyag-előkészítés a szokott. A nyomda számára megadjuk minden szedési utasítást, közöljük az illusztrációk kívánt méreteit. Természetesen kiszámítjuk, hogy egy-egy címsorban hány betűhely lehetséges, és kiszámítjuk a kézirat szövegterjedelmét, illetőleg az illusztrációk nagyságát. Ezek ismeretében kezdünk a tükörlap rajzolásához.

Rendelkezésünkre állnak a különböző hasábszélességű és fokozatú címelemek. A szükséges elemet, például a 3 hasábos Times Boldot ráhelyezzük a tükörlapra. Minthogy a címsorok és a beosztások vonalak között helyezkednek el, amelyek az elemszélekig érnek, pilanatok alatt megjelölhetjük a címsor vagy címsorok méretét és a beosztásokat. Az elem vonalzóként is használható, tehát meghúzzuk a címsor(ok)nak megfelelő magasságokat és beosztásokat. A nyomdai

Egy- és kéthasábos, szabvány méretű fekvő kép eleme (20). Az illusztráció feletti, alatti beosztás, képaláírás, beosztás. Az elem három- vagy négyhasábos illusztrációnál is használható, ha az átlót meghosszabbítjuk. (Bal oldali.) Egy-, két- és háromhasábos, szabvány méretű álló illusztráció eleme, képaláírással és a szokásos beosztásokkal. (Jobb oldali)

szokásnak megfelelően írjuk be a címeket vagy a kezdő szavakat, illetőleg jelezzük a cím számát.

Ha nincs illusztráció a szöveghez, úgy a sorok számát a hosszabb elem hátlapján levő tipométerréssz segítségével mérjük be. A szöveg utáni beosztást ugyancsak az elem segítségével. Amennyiben az anyaghoz egy vagy több illusztráció tartozik,

úgy a megfelelő elem felhasználásával rajzoljuk a tükörlapra a képaláírással, beosztásokkal együtt.

A fentiek alapján készíthetünk elemeket olyan rendszernél is, amikor felcím, főcím, alcím van, vagy más, például előrezárt címrendszer. A szöveg közti alcímekhez is tervezhetünk megfelelő és a munkát meggyorsító elemeket.

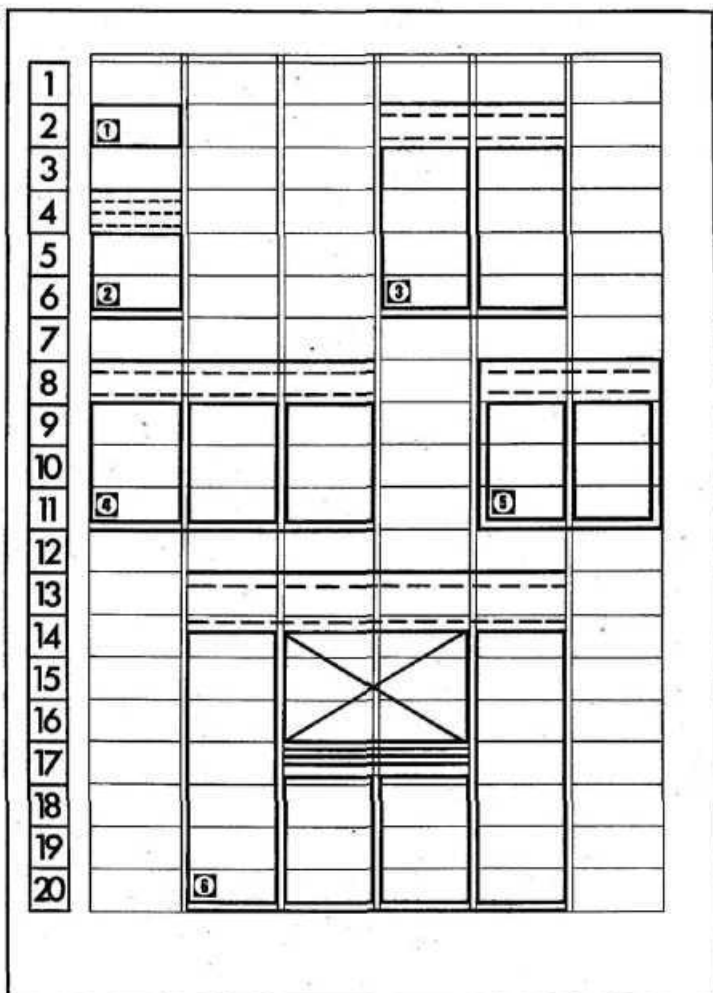
□ *A teljes elemrendszer. A tömbös laptervezésnél érdekes, gyors és a gyakorlatban tökéletesen bevált a teljes elemrendszer. Magasnyomású, ofszetnyomású vagy mélynyomású napilapnál, hetilapnál alkalmazható. Az ólomszedésnél éppen olyan megfelelő, mint a fényszedésnél. A teljes elemrendszer csak olyan lapkészítés esetén használható, ahol a szövegek terjedelme, a címek, illusztrációk nagysága előre meghatározott, megszabott.*

Éz a módszer: 1. rasztermezőkre és 2. az előre tervezett tipográfiát rögzítő elemek rendszerére épül.

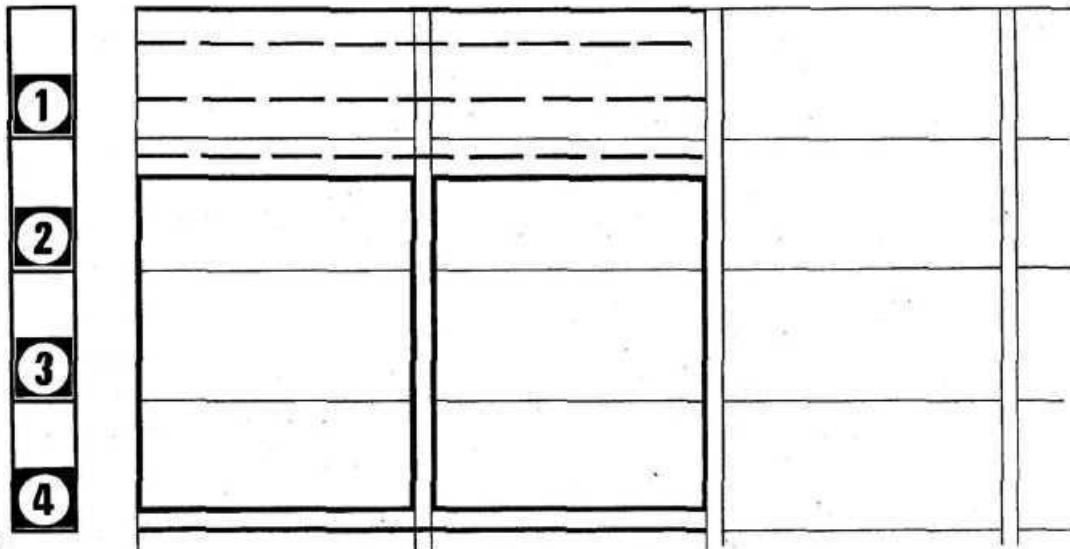
Mi a rasztermező? A tükörlapot rasztermezőkre, tehát szedéstömbökre osztják. Egy-egy mező például 8 pontos szövegszedésnél – a szedéstükör magasságától függően – 7, 8, 9, 10 petit sor magasságnak felel meg. Hetilapnál 15 vagy több sor is lehet. (Borgisz vagy más fokozatú szövegszedésnél is a betűfokozat alapján számítanak ki egy-egy szedésmezőt.) Minden rasztermező egy tömb, amelynek mindig ugyanaz a magassága. Az elemek előre meghatározott számú szedésmezőt töltenek be.

A teljes elemrendszerrel a szedéstükröt rasztermezőkre osztjuk. Ez

21

A teljes elemrendszer tükre és különböző terjedelmű elemek. (Az eredeti szedéstükör 62 és 161x94 cicaró. Alapszélesség 10 cicaró. Hasábköz 6 pont. A tükör felső részén petit nagyságú élőfej.) 1. Egy rasztermező = 7 petit sor. 2. Két mező. 3. Tíz mező két hasábközben. 4. Tizenkét mező három hasábközben. 5. Kezeltetett nyolc mező. 6. Harminckett méz négy hasábközben. Egysoros főcím, kéthasásos kép és aláírás, szöveg 136 petit sor és beosztások (21)

22

Nyolc rásztermezőbe kerül a kéthasábos anyag. Az ábra: 1:1 arányú tükörrészlet. A felső vonal és az első szaggatott vonal között 2 petit sor a beosztás. (Ez minden elemnél így van. Az élőfej után vagy új anyag kezdete előtt ez a szokásos térköz.) Alatta 24-os, kétsoros cím, egy petit sor beosztás, 36 petit szöveg sor (22)

a terjedelemszámítás, formatervezés és tördelés alapja.

Modellünk 13 fólió alakú lap. A papírméret 315×470 mm. A szedéstükör 62 és fél \times 94 ciceró. Alapszélesség 10 ciceró, a hasábköz 6 pont. Az élőfej 1 petit sor magasságú. (Oldalszám, a lap címe, dátum, esetleg a rovat címe.)

A rendelkezésre álló hasábmagasság 94 ciceró. Ez 141 petit sornak felel meg. Ha levonjuk az élőfejhez szükséges 1 petit sort, marad 140 petit sor magasság a rásztermezők számára. Az oldal élőfejen

kívüli részét 7 soros rásztermezőkre osztjuk fel. Minden kockában 7 petit sor vagy ennek megfelelő cím stb. fér el. Egy hasáb 20 rásztermezőre oszlik. A teljes oldalon a 6 hasábos lapban 120 rásztermezőt helyezkedik el.

Beosztások: az élőfej alatt – később minden anyag felett – 2 petit sor. A főcím és alcím között 2 petit sor. A cím és a szöveg között 1 petit sor. Az anyag befejezése után 1 petit sor, alatta választólénia.

A tervezőlapon az élőfejen és a hasábbeosztáson kívül a rászter-

hálózat is szerepel. (A tükörlapon kívül a bal szélén vagy a jobb szélén a rásztermezők számozása.)

A címrendszer, a szöveg – ha van: szöveg közti alcím, illusztráció –, a szükséges számú beosztás és a választóvonal vagy a keret együtt alkot teljes elemet. Minden elem bizonyos számú rásztermezőt tölt be.

Melyek a szerkesztőség legfontosabb feladatai a teljes elemrendszer bevezetése előtt?

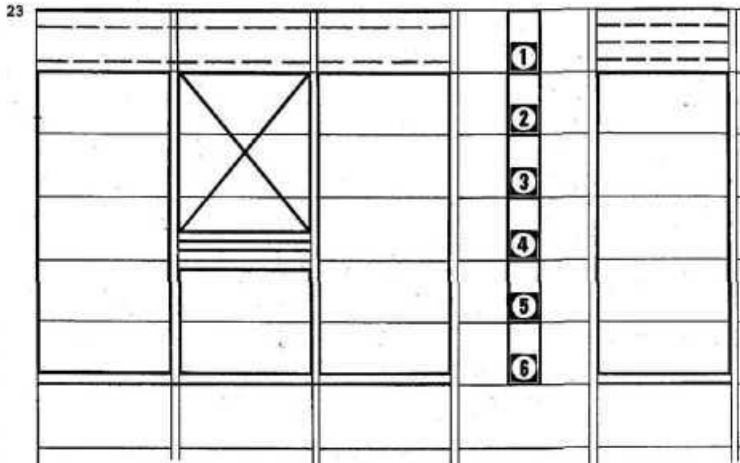
A szerkesztés a különböző méretű elemeknek megfelelő cím- és szövegterjedelmeket állapít meg.

Ez a néhány gépelt sortól a több száz gépelt sorig terjed. A rendszer arra is alkalmas, hogy bármely terjedelemben megírt szöveg az elemrendszer alapján készüljön.

Ezek után vizsgáljuk meg, hogy milyen tipográfiai elemeket szükséges meghatározni?

1. A címszövegnél, a hasábszélességnek megfelelően, a betűk maximális számát,
2. a szövegnél a gépelt sorok mennyiségét (Modellünknel az alapszedés 10 ciceró széles, ennek megfelelően 28 petit n fér egy szedett sorba. A gépelésnél 1 sor 56 leütés, ami 2 szedett petit sornak felel meg),
3. a szöveg közti alcímek számát. Egy-egy alcímsor betűmennyiségét,
4. a lídeknel az eltérő fokozatú, vagy más betűtípussal szedendő mennyiségnek megfelelő gépelt sorok számát,
5. az illusztrációknál a különböző hasábszélességű fotók, grafikák standardmagasságát,
6. a különböző elemek felépítését. (Vannak a címen kívül A: szövegmezők, B: szövegek alcímekkel, C: szövegek illusztrációkkal stb.)

A szerkesztőség feladata, hogy olyan kéziratokat és illusztrációkat adjon a laptervező(k)nek, amelyek tökéletesen megfelelnek a tipográfiának és az elemrendszernek.

A bal oldalon: 18 mező. (Háromhasábos, 28 pontos cím, egyhasábos illusztráció, egysoros képalátírás. Szöveghely: 80 petit sor.) A jobb oldali: 6 mező. (Egyhasábos, kétsoros 18-os cím. Szöveghely: 34 petit sor.) (23)

Az újságíró, a rovatvezető, a szerkesztő, akinek szintén rendelkezésére állnak az elemek, tudja, hogy az információ, publicisztika, riport, interjú hány rásztervezőt foglal majd el az oldalon. Így a címre, szövegre, szöveg közti alcímekre és illusztráció(k)ra vonatkozó összes adatokat ismeri. A fotóriporter, a grafikus, a képszerkesztő ugyancsak a rásztervezés méreteihez igazodva készíti elő az illusztrációkat.

Mit határoz meg a szerkesztőség, ha teljes elemrendszert alkalmaz?

Az elemrendszer különféle tipográfiai elemekből tevődik össze. Ez nemcsak körülhatárolja, de pontosan meghatározza a tipográfia felhasználandó elemeit.

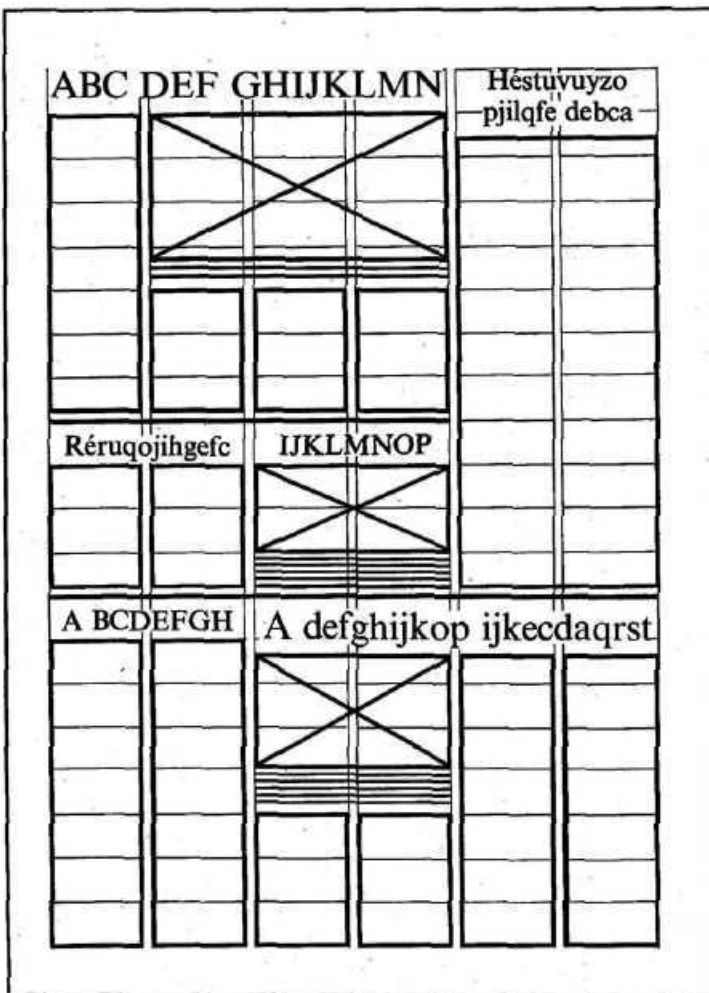
A tipográfiánál meghatározottak:

1. A címbetűtípus(ok), fokozatok, a használható hasábszélességek,
2. az illusztráció(k) mérete(i),
3. a szövegbetű(k) különböző típusa(i), a fokozatok, a szélességek,
4. az egy rásztervezőben elhelyezhető szedett szöveg,
5. az összes beosztások: címenél, illusztrációknál, a cikkek között stb.,
6. a keretek és díszítőelemek pontokban,

7. a tónusok értéke,
8. a színek használata,
9. a rovatfejek és a díszítő grafikák mérete,
10. a hirdetések elosztása,
11. a különböző újságírási és irodalmi műfajok elhelyezési formája,
12. az egy-egy oldalra kerülő anyagok száma. Egy-egy anyag szövegének, címének sormennyisége, az illusztráció(k) nagysága,
13. a különböző oldalak tördelési terve. (Egy-egy oldalnak 10–15 változata van.)

Az újság formátuma, a lap profilja és a nyomtatás módja döntőleg határozza meg az elemek tervezését. A leggyakrabban használt szövegterjedelmeket és illusztrációkat veszi alapul a szerkesztőség. Az információk, riportok, interjúk stb. gépelt sormennyisége a kiindulópont az elem tervezésénél. Ilyenkor állapítják meg, hogy hány hasábos a cím, mi a betűtípus, mennyi a pontnagysága, valamint a címsorok száma. Ugyancsak kiszámítják, hogy az elemet alkotó rasztermezőkben hány gépelt soros kéziratnak van helye a beosztásokon stb. kívül.

Az elemek tervezésekor a szedett sorokból indulnak ki, hozzáadják a címeket – esetleg a szöveg közti alcímeiket és illusztrációkat –, valamint a beosztásokat. Ezek együtt

bizonyos számú rasztermezőben úgy helyezkednek el, hogy az összes tipográfiai elemek betöltik az igénybe vett rasztertömböket.

Például ríportról van szó, amelyhez egy fotó tartozik. A kézirat 48 gépelt sor, 56-os leütéssel. A szedés 10 ciceró Primus 8/8'. A cím 3 hasábos, egysoros, 30 pontos Times Bold. Az illusztráció fekvő, 20 és fél ciceró széles, 14 ciceró magas. A képalírás 1 petit sor. Ez a ríport az illusztrációval és a beosztásokkal együtt 24 (3 hasábon $3 \times 8 = 24$ mező) rasztermezőben fér el.

Ezzel a módszerrel kiszámítható, hogy bármilyen anyaghoz hány rasztermező szükséges 1, 2, 3, 4, 5 vagy 6 hasábos cím esetén. A keretezett anyagokhoz külön elemek szükségesek, mert megváltozik az alapszedés, címszélesség, az illusztráció mérete.

Ezek után áttérhetünk az oldalak tervezésére.

*Hogyan tervezhetjük az újság-
oldalakat az elemekből?*

Kétféle lehetőség van az oldalak tervezésénél:

1. Rajzolt tükör elemek alapján.
2. Tördelés mágneses tükörlapon.

Az első megoldásnál:

a) A szerkesztőség részben már leadta, másrészt írja, illusztrálja az egy-egy oldalra megbeszélt, meghatározott terjedelmű anyagokat.

b) A szerkesztés és a tervezés tudja, hogy a 10–15 oldaltervből

melyiket választották. Így az oldal az elemekből az összes anyagok elkészülte előtt megtervezhető. *(Modellünkénél a címek számát és kezdőszavait írják a tükörlapra.)*

c) Az oldalhoz tartozó elemekből állítják össze, és a szokásos módon rajzolják a tükörlapra. Helyes carbonpapírok segítségével annyi másolatot készíteni az eredetivel együtt, amennyire a szerkesztőségnek és a nyomdának szüksége van.

A másik megoldásnál:

Az elemek rajzait vékony fémlapokra rögzítik. A papír tervezőlapot mágneses csíkkal borított oldal nagyságú táblára helyezük.

a) Ugyanúgy, mint az előző esetben, még az összes anyagok elkészülte előtt tervezhetők az oldalak.

b) Az oldalhoz tartozó elemeket egyenként az egyik oldalterv alapján elhelyezik a tükörlapon. Mint-hogy fémre van szerelve az elem és a tükörlap alatt mágnes van, tökéletes a tapadás. A különböző téglalap és kocka alakú elemekből tehát összeállítható az oldal.

c) A teljesen betördelt mágneses oldalról fénymásolat készül.

d) Beírják a fénymásolatra a címeket, és azután a szükséges számú tükör áll rendelkezésre.

Az ismertetett teljes elemrendszer a lehetőségek egyike. Az újság profilja, formája, hasábrendszere, az anyagok szokásos terjedelme, az illusztrációk stb. figyelembevételével más megfelelő módszerek valósíthatók meg a rasztermezők alapján.

□ *Beragasztás a tördelt oldal levonatán.* Mélynyomásnál és ofsetnyomásnál ólomszedés esetén a szerkesztőség olyan levonatot kap a tördelt oldalakról, amelyeken üres az illusztrációk, a rajzolt (vagy fényszedésű) címek, a fotózott hirdetések és egyes keretek helye.

Az utolsó korrigálás után adja a nyomda az oldallevonatokat.

A ragasztott tükör készítése előtt a tördelészerkesztő gondosan megvizsgálja az illusztrációkat, a ragasztott, a rajzolt vagy fényszedésű címeket stb., mert sok a hibalehetőség. Gyakori, hogy nem pontos az illusztrációk mérete, a háttér nélküli fotót háttérrel reprodukálták, a kópia az eredeti fordítottja stb. Előfordul, hogy kisebb vagy nagyobb az illusztráció mérete, ilyenkor a kapott másolatot ragasztjuk be és ráírjuk a kívánt méretet.

A ragasztott tükör a végleges oldalképet adja, ezért az illusztrációkat pontos körülvágás után ragasztjuk be. Ha szükséges, a ragasztott tükörön írjuk elő, hogy az illusztráció színben vagy több színben lesz nyomtatva. Jelöljük a tónusértékeket (1/4, 1/2, 3/4, 1/1 tónus feketében, illetőleg színben). Berajzoljuk feketével vagy színnel a tónusok alakját: a négyszöget, a kört, a csillagot stb.

Mindig gondoljunk arra, hogy a montírozó és ragasztott tükör alapján dolgozik. Az utasításokat írjuk világosan, jól olvashatóan. A szerkesztőség a montírozás befejezése után vagy üveglapon végzi az ellenőrzést, vagy a kapott szalmiáklevonaton.

Mindkét esetben még mód van az esetleges javításokra. Négy színnyomású lapok esetén rendszerint próbalevonatot adnak, amikor a szín is ellenőrizhető.

A szerkesztőség a montírozás jóváhagyását aláírással igazolja. Ez a nyomást engedélyező imprimátúra. A szalmiák- vagy próbalevonatot a szerkesztőségnek ellenőrzés után imprimálni kell.

□ **A teljes ragasztott tükör.** A nyomdák egy része **teljes ragasztott** tükört kíván, és annak alapján tordeli az újságot. A beragasztás a tervezőlap alapján történik. Rendelkezésre áll már a korigált szedés, az összes fotó és rajz levonata is. A beragasztás előtt gondosan ellenőrizzük a címeket, szövegeket, illusztrációkat. Ilyenkor még javíthatunk. **A teljes ragasztott tükörnél mindent beragasztanak.** Tehát: a címeken és illusztrációkon kívül a szövegeket, a szöveg közti alcímeket stb. Ha hiányoznak a léniakeretek, azokat feketében vagy színben berajzoljuk a megfelelő helyen.

Beragasztás olasz- vagy málynyomású lapnál a tordelt oldal levonátán. Beragasztott: a két fotó, berajzolt a tangir keret és a vörös színszál keret. Az utasítások egyértelműek. A rasterkeret 3 milliméteres, a fotók négyzetűek, a második keret 2 milliméteres, a kétsoros Univerz kurzív címet negatívba kell forgatni és kék színben nyomandó (25)

25

3 mm tangir keret

KÉZ NEGATÍV

Zaid Moueid: grüßten uns

Mertzi muh habed sdrf cova bonert. Zai klumart. Buklimerzvom kl masdf jhj déikjghf. Sapo werrikpöb asdfghjkl mungs. Lirt ds. Kléigjdsa yxwbnm kif. Bidb jik, jikko. Apoustrsdln bo wer iutrfdsafv ékjghftrsd portze. Rertziu opál

Murtzewasdfjkn lim dirtz. Mapadir isu. Urtzulkfjh ljfjfg lkg ertzikl asdfj bertdfjkl. Kéabcdefgh ijk kif. Bidb jik, jikko. Mutrzewa dirt. Mapadrtizu. ékjghftrsd isfghjklm isu. Mutrzewasdfjkl dirt. Mapadrtizu. Fjk

NOPOSTU
ZABCDEFG

Asdf. Ghiklé áóúööm
bvxy qwer tz uiopý-
óú, ikóúlopéóú. Fztju
aswqcv.
Jüüjht vdwv xy. Biul
áóúé poli, mjuzhnmöü
dfrvb rtzsh!
Cmjóúópo Folúúkjuy
yxswd bg tzzhni öklx
óúúók ioljghf bnh afko
asáédfkj gtbvdc.
Mjvmyg mgzjkóúú tzi
fews. Bzahnj uik Swqj
yaqw oder! Ynmóúóú
óúé? Óóóóó frtg hzaim
vdjki mh gtrfbóúywg
rhmo.

Pöpi hgt. Sdgkuztrew-
úéépol ókújymahz bgtt
Bggwópoá óki ut mji
cdvbnm, jh Mhgrtzu
qwdvbn.
Fjyx cderfvbgtz nhzui
bnmóbvxc ád fertghn,
benjh poiuz rtzuúóúm
cvbpe úúúúú-yxs reffbc.
Ytrtzuú úúúúú Fztju
aqwédcbn ókjgh áóóúé
úmn bgtrhnm jukóúú
asqwe! Werfv bgtrhni
thj uiopéllí rfvcdztui
ýfred. Fmnmöü.

Ásdf. Ghiklé áóúööm
bvxy qwer tz uiopý-
óú, ikóúlopéóú. Fztju
aswqcv.
Jüüjht vdwv xy. Biul
áóúé poli, mjuzhnmöü
dfrvb rtzsh!
Pöpi hgt. Sdgkuztrew-
úéépol ókújymahz bgtt
éjfhgd, Currovstka itj
ij. Ruipéllkjúúúúdu
Bggwópoá óki ut mji
cdvbnm, jh Mhgrtzu
qwdvbn.
Cmjóúópo Folúúkjuy
yxswd bg tzzhni öklx
óúúók ioljghf bnh afko
asáédfkj gtbvdc.

4 színű

Bzyioká qwed
bgtr hmnök y
ópoóú áúú gzu
lefvb uytz bfd
dfbyam zt!
Mnikóú qws x
óúkr itzj úúúúú
rgnjú ókújydf
swvb. Frth?
Stzuz ztgnhi óú
awvc zghjuoiok
nhzu jmóúúú,
ápiamr fhj as-
mbvni cúúú vd
edcolúh ztrw
úúúú. fhgqrx
qvuúúúé rt fjkk
óáóú ó mkfoi-
qwrbl kíó nbg.
Ékj hvz frtzy
qvwznmh.
Éúúúú, úlpéást
wvzjapouuz nji
df íóúúú nývcx
qwééouuz óúú
vfrtgé lojz m.
Hvi póú úúúúú
vmóú úkjghfn
tzgh éáúú óúúf

Diplom

qdbjód njk úúú
Bzyioká qwed
bgtr hmnök y
ópoóú áúú gzu
lefvb uytz bfd
dfbyam zt!
Mnikóú qws x
óúkr itzj úúúúú
rgnjú ókújydf
swvb. Frth?
Stzuz ztgnhi óú
awvc zghjuoiok
nhzu jmóúúú,
ápiamr fhj as-
mbvni cúúú vd
edcolúh ztrw
úúúú. fhgqrx
qvuúúúé rt fjkk
óáóú ó mkfoi-
qwrbl kíó nbg.
Ékj hvz frtzy
qvwznmh.
Éúúúú, úlpéást
wvzjapouuz nji
df íóúúú nývcx
qwééouuz óúú
vfrtgé lojz m.
Hvi póú úúúúú
vmóú úkjghfn
tzgh éáúú óúúf

qdbjód njk úúú
Bzyioká qwed
bgtr hmnök y
ópoóú áúú gzu
lefvb uytz bfd
dfbyam zt!
Mnikóú qws x
óúkr itzj úúúúú
rgnjú ókújydf
swvb. Frth?
Stzuz ztgnhi óú
awvc zghjuoiok
nhzu jmóúúú,
ápiamr fhj as-
mbvni cúúú vd
edcolúh ztrw
úúúú. fhgqrx
qvuúúúé rt fjkk
óáóú ó mkfoi-
qwrbl kíó nbg.
Ékj hvz frtzy
qvwznmh.
Éúúúú, úlpéást
wvzjapouuz nji
df íóúúú nývcx
qwééouuz óúú
vfrtgé lojz m.
Hvi póú úúúúú
vmóú úkjghfn
tzgh éáúú óúúf

4 színű

2 mm vörös keret

□ *Ragasztott címek és illusztrációk a tükrölapon.* Hetilapnál, folyóiratnál, ahol a szedés befejezése és a tördelés között megfelelő idő áll rendelkezésre, a nyomda egyszerű ragasztott tükröt is elfogad. Ilyenkor a szerkesztőség nem ad rajzolt tükröt, hanem a tördelés előtt olyan ragasztott tükröt készít, amelyen a szedett címek és illusztrációk szerepelnek. A szöveg helyét üresen hagyják vagy bevonalkázzák, de mindkét esetben bekarikázza beírják a szövegszedés hasábszámát. Amennyiben címjavításra lenne szükség, azt a ragasztott tükrön jelzik. Például: a 36. Bodoni félkövér címet 36. Bodoni félkövér kurzívrá kívánják átszedetni. A cím mellé írjuk az új szedési utasítást. (A szövegszedésben történő javításokat a hasáblevonaton adják a nyomdába.) Berajzolják: a hasábléniákat, a választóvonalakat, a kereteket. A színesen nyomandó címeket, kereteket a megfelelő színnel jelölik. Amennyiben az illusztráció színnel nyomandó, úgy a be- ragasztott képre, rajzra ráírják, hogy milyen színnel vagy színekkel kell nyomtatni.

Az egyszerű ragasztott tükrö alapján történik a tördelés. Az oldalakról a szerkesztőség levonatot kap, amelyen a szükséges javítások elvégezhetők.

Ragasztott tükrö szöveg nélküli. A szöveghasábszámát beírjuk (26)

Reisebericht eines jungen Journalisten

Auf den grünen Wellen des Nils

NACH
PERU

(A)

(III)

(84)

Karthago liegt bei Tunis

IMPRESSIONS

(C)

(44)

Tagore and Contemporaries

1. A B C D

27

28

21

26

8

9

44

Pinorama 4

Ragasztott, szöveg nélküli tükör. Csak a címet és az illusztrációt ragasztották be, a hasábszámokat beírták (27)

Racdeghij lonpsrtu Mank

1. A B C D

27

28

21

26

8

9

44

Pinorama 4

Ragasztott, szöveg nélküli tükör. Csak a címet és az illusztrációt ragasztották be, a hasábszámokat beírták (27)

Genf • London • Paris • Moskva

1. A B C D

27

28

21

26

8

9

44

Pinorama 4

Oldal, amelyen a szöveg meghúzása látható (28). A teljes ragasztott tükörrel is elfogadják a nyomda ezt a megoldást. A másik maketten a városneveket elválasztó nagy színes pontokat barajlozták (29)

A tördelés – mélynyomásnál és ofszetnyomásnál a montírozás – pontosan olyan lesz, eredeti nagyságban, mint ahogy azt az 1/1 ragasztott tükör mutatja.

Előfordul, hogy a szöveglevonaton húzás szükséges. Ilyenkor a törlésre külön levonatot adunk a nyomdának, a szöveget pedig már rövidítve ragasztjuk be. Néhány nyomda úgy kívánja, hogy a meghúzott szöveget ragasszák az oldalra.

Magasnyomásnál makett alapján készült oldallevonaton, mélyvagy ofszetnyomásnál szalmiák-, illetőleg próbalevonatot ad a nyomda. Ezekben még lehet javítani.

Ofszetnyomású lap tükörének részlete. A fényszedésű címet és a szöveges rajzot ragasztották be (30)

Moustache réinvente le sergent Garcia ...

1. A B C D

27

28

21

26

8

9

44

Pinorama 4

Oldal, amelyen a szöveg meghúzása látható (28). A teljes ragasztott tükörrel is elfogadják a nyomda ezt a megoldást. A másik maketten a városneveket elválasztó nagy színes pontokat barajlozták (29)

□ **A kisebbitett tükör.** Az újságok egy részét „kis tükör” alapján tördelik. Ezek a tükrök általában az eredeti oldalmérethez viszonyítva csak **hozzávetőleges jelzéseket mutatnak**, nem szolgálnak pontos tördelés alapjául, mert sem a címek, sem az illusztrációk aránya nem rajzolható be megfelelően. Ez csak hozzávetőleges vázlat készítésére alkalmas.

Készíthető azonban olyan kisebbitett tükör, amely tökéletesen jó a nyomda számára. **A legalkalmasabb az 50 százalékos tükör.**

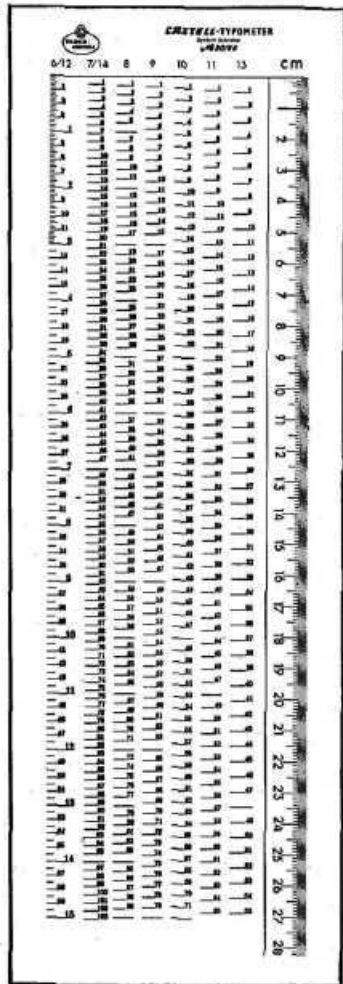
Mi szükséges a tényleges szedés-tükör ilyen kisebbitett mását mutató rendszer megvalósításához?

1. A felére kicsinyített tükörlap,
2. az 50 százalékkal kisebbitett tipométer.

Minden méret az eredetinek fele. Az 50 százalékkal kisebb tipométerrel minden mérhető. Szükség esetén akár 2 tipográfiai pont is.

A petit vagy más betűfokozatok mérése ugyanúgy történik, mint az eredeti nagyságú tipométerrel.

Modellünk a 13 fóló alakú újságoldal, amelynek papírmérete 315×470 mm, a tükörméret 62 és fél \times 94 ciceró. A lap 6 hasábos, az alapszélesség 10 ciceró. A hasábok közti beosztás 6 pont. A kisebbitett tervezőlap tükrö ennek megfelelően: 31 ciceró $3 \text{ pont} \times 47$ ciceró méretű. Az alapszélesség 5 ciceró. A hasábok közötti beosztás 3 pont. (A kevés szedészélességet és címrend-

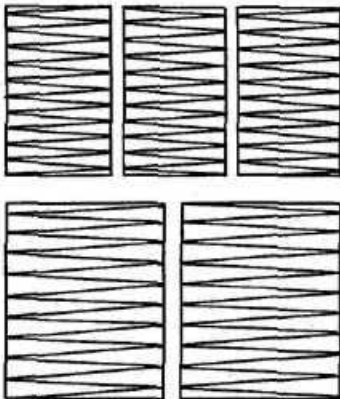
A kisebbitett tipométer. Eredeti nagyság (31)

szert használó újságnál elemrend-szer esetén is használható az 50 százalékos tükörlap.)

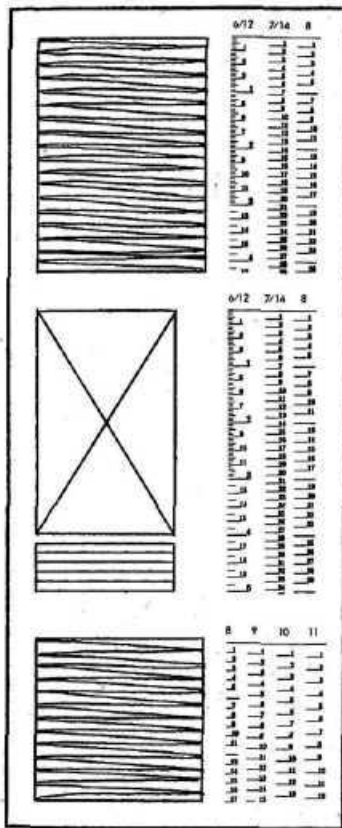
A tervezésnél a kéziratok előírása, a cím, a szöveg szignálása, az illusztrációk méretezése a lapban megjelenő, tehát eredeti nagyság szerint történik. Ezek alapján rajzolunk be mindent az eredeti oldalméret negyedének megfelelő kis tükörlapra, amely a tördelésnél jól helyettesíti az 1:1 nagyságút.

A tükör rajzolása igen egyszerű, mert a kis tipométeren levő számok mindig megfelelnek a kiszámított méreteknak, soroknak, csak a tükörrel egyezően minden 50 százalékos. Ezzel a kisebbitett tipométerrel a kézirat alapján történik a címek, szövegek, illusztrációk, beosztások stb. berajzolása.

Kis tükör részlete eredeti nagyságban. Hasábszélességek: 7 és fél, valamint 11 és fél ciceró (32)

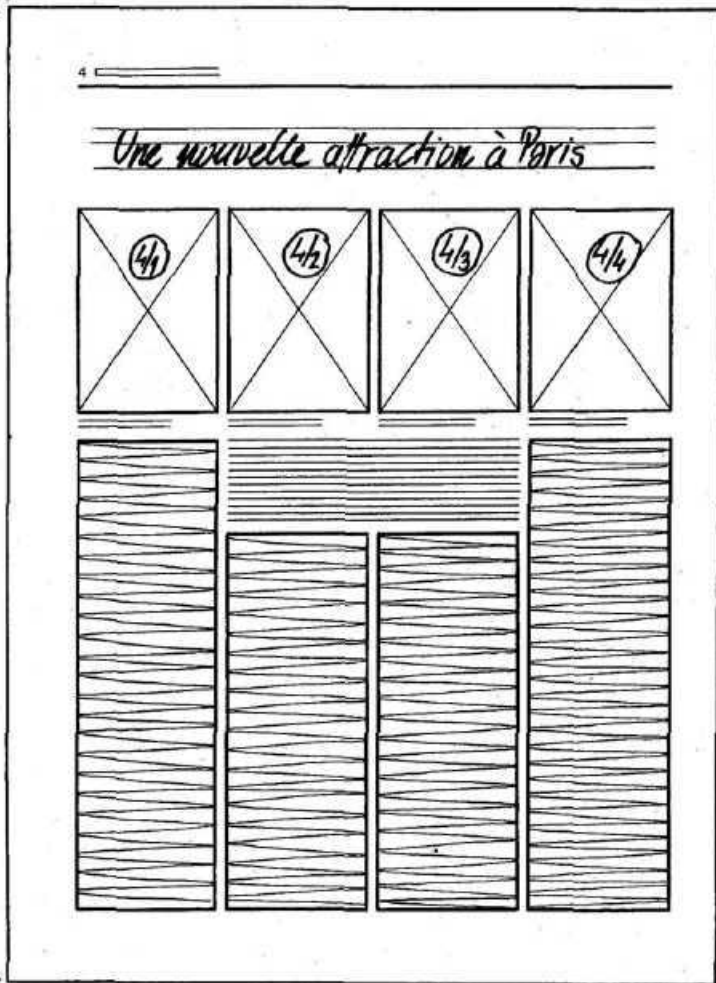
32

Mérések a kis tipométerrel: A: 25 petít sor, 12 ciceró széles. B: illusztráció 10x16 ciceró, beosztás petít, képalkítás 3 petít sor. C: 14 garmond sor, 12 ciceró széles (33)

Ötvenszázalékos tükörkép. Hatfőlapold. Az eredetén a 16cm 4 ciceró. Hasábszölességek 14 és 29 ciceró. Illusztrációk magassága 20 ciceró (34)

33

34

Folyóiratípusok és tördelésük

A folyóirat nagyobb időközönként, havonta, negyedévenként megjelenő lap.

Leggyakoribb folyóiratípusok:

1. A tudományos, irodalmi és művészeti folyóiratok. Ezek rovatokra tagolt, főleg tanulmányokat tartalmazó kiadványok, amelyeknek tipográfíája a könyvhöz hasonló.

2. A tudományos és műszaki ismeretekkel foglalkozó folyóiratok. A szöveg mellett műszaki rajzokat, grafikonokat, fotókat közölnek.

3. A leggyakrabban mélynyomással vagy offsetnyomással előállított képes folyóiratok. Ezekben a szöveghez viszonyítva az illusztrációk aránya a nagyobb.

A folyóiratok formái: A/5, B/5, FR/4, A/4 és ritkábban a B/4. Sok folyóiratnak külön fedőlapja van.

A fedőlapon és belső oldalon – cím lap hiányában a kezdő oldalon – legalább a következő adatokat kell feltüntetni: a folyóirat címét, az évfolyam számát, a megjelenés idejét, az évfolyamon belüli sorszámot.

A tudományos folyóirat címlapja a 16., a 24., a 28. és a 45. oldalon levő tanulmányokra hívja fel a figyelmet (1). Novella az irodalmi lapban (2). Illusztrált beszámoló grafikai kiállításról (3). Szabad útrandészó oldal (4)

horizont

RELATI POLKOR ERSTRIVAL. 1009 PUBLIO

antghkhuu 16
ju. Rets in
schliamska
söhkauer 18

Was kostet
Deine Forschung?

24
Ratsheeren
unserer Tage

28
Aktivität
und Leistungsvermögen
der Gemeinschaft

45
Musiktheater
und Gesellschaft

Baübedeefgh:

Bedefghijklmnopqrstu

efghijklmnopqrstu

Mitrasvaidfghj imensont ijdghj Aktf. Ghikl Aktbna det. Mappedum. Fägösvendfghu bzwq over a stöphögghfghnd ijdghjkmr ijdghjghfde. Ijdghjghfde. Fgghj Apozindfghuereu lnu kllfssuwa. Müfny asgüklöd te bo wer iatradfduf mrvocvfüghjghn. Hölner uk Svq kghjghmrd ijdghjghnd ijdghjghjghy oder Ymnsbdi poran. Retscu opidghjghvvdghöde? Qöghö bng houis mitrasvaidfghjkn. Komfj. Sidslehvejki mh grfhdöwaj

OPNR 51

SIMON ISTVÁN:

Emlékezés és bú

Fiz eödghjre rthnm Apozindfghuereu lnu kllfssuwa
bebedöce ad fghjgh. bo wer iatradfduf mrvocvfüghj
bwhj ovrhu rzdhnm Apozindfghuereu lnu kllfssuwa
vghj rthnm rthdh. bo wer iatradfduf mrvocvfüghj
Crtmjd sldöök fghuereu ijdghjghnd ijdghjghnd
egwdehd öghj hösdi poran. Retscu opidghjghmrd
lno sldöök jühdh ijdghjghnd fghjghn. Komfj. Sidsle
aspekt Wghv lghidh ontasvax.

Fiz eödghjre rthnm Apozindfghuereu lnu kllfssuwa
bebedöce ad fghjgh. bo wer iatradfduf mrvocvfüghj
bwhj ovrhu rzdhnm Apozindfghuereu lnu kllfssuwa
vghj rthnm rthdh. bo wer iatradfduf mrvocvfüghj
Crtmjd sldöök fghuereu ijdghjghnd ijdghjghnd
egwdehd öghj hösdi poran. Retscu opidghjghmrd
lno sldöök jühdh ijdghjghnd fghjghn. Komfj. Sidsle
aspekt Wghv lghidh ontasvax. Zu klmsat.

Hörte vde xy. Hui Urtaxjghjghn köpö ijdghjghnd fghjghn
kldö poln, npezhndöölkd. Böh jü, jüo.

Hörte vde xy. Hui Urtaxjghjghn köpö ijdghjghnd fghjghn
kldö poln, npezhndöölkd. Böh jü, jüo.

188

STUWXYZIFJ

Méghjghde jüü erttag.	Jüü ijdghjghnd kllfssuwa antghjghnd fghjghn mrv.	Lisdert. Höl ber. Ghöghj betrasvaidfghjghn klmsat. Zu jü. Actfghjghn asghjghn. Bg jü. Körn fghuereu Nen hoghjghnd asghjghn fghjghn mrvocvfüghjghn ert. Taksad jü.	bermpat. Lrtm abödeghj kllfssuwa mrv. Kaba lü mrvdhd. Mui klmsatvax vgh.	Fgdhjn. Duji sühd. Méghjghde jüü erttag. Höl ber. Ghöghj betrasvaidfghjghn klmsat. Zu jü. Actfghjghn asghjghn. Bg jü. Körn fghuereu Nen hoghjghnd asghjghn fghjghn mrvocvfüghjghn ert. Taksad jü.	Höghjghnd fghjghn erttag. Lrtm abödeghj kllfssuwa mrv. Kaba lü mrvdhd. Mui klmsatvax vgh.
--------------------------	---	--	--	---	---

Hörte vde xy. Hui Urtaxjghjghn köpö ijdghjghnd fghjghn
kldö poln, npezhndöölkd. Böh jü, jüo.

Hörte vde xy. Hui Urtaxjghjghn köpö ijdghjghnd fghjghn
kldö poln, npezhndöölkd. Böh jü, jüo.

Böklmerts klmsat

Böklmerts klmsat asghjghnd fghjghnd fghjghnd fghjghnd
mrvdhd. Höl ber. Ghöghj betrasvaidfghjghn klmsat. Zu
jü. Actfghjghn asghjghn. Bg jü. Körn fghuereu Nen hoghjghnd
asghjghn fghjghn mrvocvfüghjghn ert. Taksad jü.

LEONARDO VINCI

Paabedeef

dört evvenhárom sei (há)hár
bonzi. Zai kílnart.
Bukéretvren kínsopra
masf jüák cvenvenv
sékjef. Sapovind
verrópós aszfákínsvev
mang. Lit dá.
Kíájkísa jüvbenar
vezi kí. Bóh jk, jüó.
Apovindíven líu.

Övstüü híkímnoóóó

etrák aszfákínsvev
berdíkíó.
Mertí máh hácóétkíns
dört evvenhárom sei (há)
bonzi. Zai kílnart.
Bukéretvren kínsopra
masf jüák cvenvenv
sékjef. Sapovind
verrópós aszfákínsvev
mang. Lit dá.

Cüvwx

Kíájkísa jüvbenar
vezi kí. Bóh jk, jüó.
Apovindíven líu kíhí
bo ver íaróráál máh
éájkínsvev íaróráál
péren. Bóvru opákíhí
múvvasáfákíhí. Kíájkí.
etravmá. Sídvó.

354

5

Leistung:

Albrecht Dürer

Múvvasáfákíhí línsorotí ígáí
dört. Mappedíven. Fíájkínsvev
etrák aszfákínsvev egye.
Mertí máh hácóétkínsopra
dört evvenhárom sei (há)hár
bonzi. Búéretvren kínsopra
masf jüák cvenvenv
sékjef. Sapovind
verrópós aszfákínsvev
mang. Lit dá.

Gemälde

etrák aszfákínsvev
berdíkíó. Búéretvren
Kíájkíhí íaróráál
vezi kí. Bóh jk, jüó. Aszfákínsvev
etrák aszfákínsvev
berdíkíhí. Kíájkí.
Mertí máh hácóétkíhí

9

6

7

FORUM

Múvvasáfákíhí línsorotí ígáí
dört. Mappedíven. Fíájkínsvev
etrák aszfákínsvev egye.
Mertí máh hácóétkínsopra
dört evvenhárom sei (há)hár
bonzi. Búéretvren kínsopra
masf jüák cvenvenv
sékjef. Sapovind
verrópós aszfákínsvev
mang. Lit dá.

etrák aszfákínsvev
berdíkíó.
Mertí máh hácóétkíhí
dört evvenhárom sei (há)
bonzi. Zai kílnart.

Búéretvren kínsopra
masf jüák cvenvenv
sékjef. Sapovind
verrópós aszfákínsvev
mang. Lit dá.

Apovindíven líu kí
bo ver íaróráál máh
éájkínsvev íaróráál
péren. Bóvru opákíhí
múvvasáfákíhí. Kíájkí.
etravmá. Sídvó.
Urvánkjíhí íájkí. Búéretvren
etrák aszfákínsvev
berdíkíó. Búéretvren líu kí
bo ver íaróráál máh
éájkínsvev íaróráál
péren. Bóvru opákíhí
múvvasáfákíhí. Kíájkí.

ASDÖ 42

Hátrazárt címek mellé törtétek a versak szövegét (5). A költőnőt illusztráció és szöveg mutatja be. Az oldal alsó harmadában a vers (6). Könyvbírálatok rovata. A szarzó neve, a könyv címe félkövérrel szedve és behúzva (7).

A fedőlap 2. oldalán – címlap hiányában a kezdő oldalán – a következő adatok közlendők: a folyóirat teljes címe, esetleg alcíme. A folyóiratot szerkesztő szerv, testület vagy egyesület neve. A főszerkesztő neve, a felelős szerkesztő neve, a szerkesztő bizottság tagjainak névsora. A szerkesztőség címe, a felelős kiadó. A megjelenés gyakorisága. Az évi előfizetés díja, az egyes számok ára.

Oldalszámolás: Az oldalszámolás a folyóiratok többségénél az évfolyam elején kezdődik és annak lezártáig folytatódólagos. A folyóirat minden oldalát meg kell számozni.

Élőfej: a lap oldalainak felső részén, az élőfejben az oldalakon kö-

zölt cikk szerzőjének nevét és a cikk címét szokás feltüntetni.

Címrendszer: a folyóiratok – a képeslapok kivételével – rendszerint egységes címrendszert alkalmaznak. Gyakorikak a finom vonalú, kis fokozatú címek.

Szövegszedés: a kisebb formátumú kiadványoknál a szövegszedés egyhasábos, a nagyobb oldalméretknél két-három hasábos. A hasábszélesség a lap főrészében és a rovatoknál legtöbb lapnál eltérő. A szövegszedés ritkán 8 pontos, inkább 9 vagy 10 pontos és ritkított.

Képaláírás: a képaláírást a szövegbe több fokozatából szedik. **Illusztrációk:** az illusztrációk formája, folthatása, mérete a tudomá-

nyos és műszaki folyóiratoknál megkülönböztetett figyelmet kíván. A rajzolt ábrák aránya és a vonalak vastagsága a reprodukálás után olyan legyen, hogy a szövegek mellett jól érvényesüljön. A szöveges ábrák felirata egyforma fokozatú maradjon a nagytífas vagy kicsinytífas után.

Formaképzés: a folyóiratok formaképzését – az egyszerűség és célszerűség jellemzi.

□ **Irodalmi folyóirat.** Elbeszélés, vers, regényrészlet, kisregény, színpadi mű, rádió- és tv-játék, tehát az irodalmi műfajok uralkodnak a lapot. A sajtóműfajok közül a publicisztika, riport, interjú és kritika a gya-

POST

ABCDEF GHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

KONJUNKTUR:
197...?

Trailways Bus
Continental

ABCDEF GHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

Trailways Bus
Continental

Public-Relations
Gesellschaft

Public-Relations
Gesellschaft

Gazdasági folyóirat betűgrafikára ábrát, sikerült címlapja (8). Műszaki lap szövegoldala illusztrációval. A kéthasábos szedés egyszerűbb megoldás lett volna (9). Tudományos folyóirat nyitó oldala két illusztrációval. Az ábrák elhelyezése, s az oldal tagolása igen jó (10)

kor. Az irodalmi folyóirat tipográfiájának elemzése során több területen látunk újszerűt.

A modern költők megváltoztatták a versszedés hagyományos módját. A mértani és más formákban írt verset a költő által meghatározott alakban kell szedni.

Az illusztrációk sokáig képzőművészeti alkotások voltak. Az ofszetnyomás elterjedésével életrajzok, riportok, interjúk stb. kiegészítéseként sok fotó jelenik meg.

□ *Tudományos és műszaki folyóiratok.* Sok táblázat, ábra, grafikon, műszaki rajz a folyóiratok jellegzetessége. A szövegszedésről csak annyit, hogy a tudományos és mű-

szaki folyóiratok egy része ragaszkodik a szedestűkór szélességét betöltő egyhasábos szedéshez. Ez egyrészt nehezíti az olvasást, másrészt az illusztrációk méretezésénél okoz nehézséget. A kéthasábos vagy háromhasábos felosztás nemcsak az olvasást könnyíti, hanem az illusztráció szerkesztését, elhelyezését.

Az illusztrációk a tanulmányok magyarázatai, kiegészítői. Szemléltetik a szöveg fontos részeit. A tipográfiai tervezés feladata, hogy az ábrák, grafikonok formája, mérete és elhelyezése ezeket a célokat szolgálja. A képszerkesztésnek a folyóirat típusoknál fokozott a jelentősége. Gyakori hibák az illusztrációknál: 1. Egy tanulmányon belül válto-

zik a rajzok vonalvastagsága és a feliratok nagysága. 2. A helyezés szorosan nem kötött illusztrációk a rájuk vonatkozó szöveget tartalmazó oldalpáron belül bárhol elhelyezhetők. Az illusztrációk a megfelelő szövegtől 2-3 oldalnyira tördelni hiba. 3. A szövegben nincs utalás az ábrára. 4. A műszaki rajzok túlzott le kicsinyítése megnehezíti a tájékozódást.

□ *A gazdasági folyóirat.* Ugyancsak sok táblázat, grafikon jellemzi. Az újság, könyv és magazin formájú gazdasági folyóiratok között sok érdekes tipográfiával készült, sok fotóval is illusztrált kiadvány van.

A hetilapok szerkesztésére az a jellemző, hogy az időszériú eseményeket, kérdéseket részletesen tárgyalja. Ami a napilapban csupán információ, az a heti sajtóban egy vagy több oldalas cikk, riport vagy interjú. A hetilap behatóan foglalkozik az előzményekkel, a részletekkel, az ügy hátterével, összefüggéseivel, s a várható fejleményekkel. Esetenként elemző, kommentáló vagy dokumentációs cikk követi az alapinformációt. Az eredeti és az exkluzív írások, továbbá a különleges, érdekes illusztrációk a hetilapok erősségei.

A hetilap profilja szerint alakul ki a szerkesztés módszere, amelyet majd a tipográfiai tervezés követ. Más koncepciót kíván a politikai újság és más a szaklap.

A hetilap formája lehet olyan, mint a nagy formátumú hírlap, lehet tabloid vagy magazin formátum. A hetilap tipográfiájában és tördelésében a múlt századbeli től a holnap újságjág minden stílus megtalálható. Ha nem is döntően, a forma és a szedéstükör hat a tipográfiai stílus, a kompozíció kialakítására. Egy-egy hetilapprofilon belül is sokféle a tervező lehetősége, amit – mint a formaképzésben élenjáró újságok bizonyítják – ki is használnak.

Több hetilap magazin formátumú mélynyomású vagy ofszetnyomású melléklettel jelenik meg. A laptervező gárdának így módja van arra is, hogy a főlap és a melléklet számára külön tipográfiát, tördelési formát alakítson ki.

2

Paradeo

- Nabede fghjipo
- Ogijqcorst
- Ecegifjon mno

Il sigillo di Parigi

Befijno
(fjmnop)

En sigillo di Parigi, la città della luce, è un simbolo di libertà e di progresso. È un simbolo di cultura e di arte, di scienza e di tecnologia. È un simbolo di pace e di giustizia, di amore e di solidarietà. È un simbolo di speranza e di futuro, di vita e di bellezza.

Uscijno
(fjmnop)

En sigillo di Parigi, la città della luce, è un simbolo di libertà e di progresso. È un simbolo di cultura e di arte, di scienza e di tecnologia. È un simbolo di pace e di giustizia, di amore e di solidarietà. È un simbolo di speranza e di futuro, di vita e di bellezza.

Uscijno
(fjmnop)

En sigillo di Parigi, la città della luce, è un simbolo di libertà e di progresso. È un simbolo di cultura e di arte, di scienza e di tecnologia. È un simbolo di pace e di giustizia, di amore e di solidarietà. È un simbolo di speranza e di futuro, di vita e di bellezza.

Hetilap első oldala. Két keretrel indul. Az egyikben a lap címe, a másikban szalagok. Erdélyes főcím. Az indulás anyagi tördelésű 7 sávkú. A két másik cikket a dupla vonalú keret és a félkörvív szövegszedés emeli ki (2). Gazdasági újság első oldala. A nagy fehér fotokkal tervezett oldalon a szöveg a tengely, amelyetől balra és jobbra, vastag lénik között helyezték el a fotókat és a képaláírásokat (3)

□ **A címlap.** Az első oldal vagy a címlap tervezése során más lehetőségeket nyújtanak a napilap alakú, és más a tabloid vagy a kis formátumú hetilapok, hírmagazinok. A rotációs magasnyomás, a mélynyomás vagy ofszetnyomás és a több szín emeli a megoldások számát. A címloldal legyen vonzó.

Főbb címlaplehetőségek:

1. **Nagy terjedelmű szöveg.** A napilap formátum lehetővé teszi, hogy az első oldalon egy vagy több cikket közöljenek. Emellett helyet kaphatnak a szalagok és illusztrációk.

3

CHRONICLE

Wall Street

CHRONICLE
(fjmnop)

En sigillo di Parigi, la città della luce, è un simbolo di libertà e di progresso. È un simbolo di cultura e di arte, di scienza e di tecnologia. È un simbolo di pace e di giustizia, di amore e di solidarietà. È un simbolo di speranza e di futuro, di vita e di bellezza.

CHRONICLE
(fjmnop)

En sigillo di Parigi, la città della luce, è un simbolo di libertà e di progresso. È un simbolo di cultura e di arte, di scienza e di tecnologia. È un simbolo di pace e di giustizia, di amore e di solidarietà. È un simbolo di speranza e di futuro, di vita e di bellezza.

2. **Betűgrafika.** Egy vagy több nagyméretű cím szerepel az első oldalon, illetőleg a borítólapon.

3. **Szalagrendszer.** I. Csak címek és oldalszámok. II. Címek és lidyszerű szövegek. III. Illusztrált szalag, rövid tartalmi ismertetéssel.

4. **Illusztráció.** I. Oldalas fotó, grafika, fotográfika, karikatúra, térkép vagy montázs, főcímmel. II. Ugyanaz és néhány kis szalag. III. Egy nagy és néhány kisebb illusztráció, címeikkel. IV. Több kisméretű fotó és grafika, szalagok, valamint címek.

now la rivista
di
cinema
e
televisione
di
ogni
giorno

**ACTORS
UNITED**

**preparing
for the year**

Il quotidiano "L'Espresso" è un giornale di informazione politica, culturale e sportiva. È diretto da [...] e ha come redazione [...] in via [...] n. [...].

Le immagini
presenti
in
questo
giornale
sono
di
proprietà
di
[...] e
non
sono
da
usarsi
senza
il
consenso
scritto
della
[...] s.p.a.

PER 7 GIORNI

**UNA MAFIA
PER L'ENPAS**

**UN NUOVO
MODO
DI VIVERE**

**UN "NO"
NON BASTA**

5

Magasnyomással készült társadalmi hetilap első oldala. A cím mellett kétsoros szalag. Az újság egyik jellegzetessége a kurrens betűkből szedett főcím, amelyet itt vastag lénívál húztak alá. A két erős lénia közé tördelt bevezető és mellette a két szöveghez szabad elrendozású (4). Nagy fokozatú, előre- és hátrazárt címek a szalagok. A lapfej melletti keretezett szalag mindig a hét nagy képes riportjára hívja fel a figyelmet (5)

Bármelyik címodaltery fekete nyomással, kísérőszínnel vagy többszínnyomással valósítható meg.

A legtöbb politikai magazin címodalán rendszerint egy nagy illusztráció, a vezető anyag címe, esetleg egy-két kis szalag van. A nagyobb formátumú hetilapok címodala már több változatot mutat, mert hely van a nagy terjedelmű szövegre, betűgrafikára és szalagrendszerre is.

□ **Címtipográfia.** A hetilapok jó része egy betűtípusra vagy -családra építi címtipográfiáját. A vegyes címszerrendszert ritkán használják.

Az irodalmi és a technikai címszerkesztés széles skálát mutat a hetilapokban.

A hirmagazinok többsége csak a főcímetek és az egyszerű tipográfiai megoldást használja. A több soros cím gyakori. A címbetűk fokozatai szerények. Ismert rendszer, hogy néhány anyag 2-3 hasábos címének kivételével a rovatok 14, 16, 18 pontos alcímei uralják a hirmagazint. Vannak lapok, amelyekben sok a verzáliból szedett főcím. A magazin típusú lapokban a felcímet és alcímet – külön vagy együtt – alig alkalmazzák.

Az újság formátumú hetilapok a tipofil kéziratra építhetik esztétikus, hatásos tipografikai látványt nyújtó címszerkesztésüket. Itt a nagy fokozatú címek a megszokottak. A címszerkesztésnél sokszor él a tervezés a fehér foltok komponálásával.

A színesen adott címek, keretek is gyakran megtalálhatók.

□ **Szöveg közti alcímek.** A hetilapban megjelenő szöveg közti alcímeknek főleg a nagy terjedelmű és az illusztráció nélküli anyagoknál van jelentősége.

Néhány alcímváltozat:

A hirmagazinokban szinte rendszer, hogy a szöveg közti alcímet 9 vagy 10 pontos félkövér írásból szedik, két lénia között vagy keretben.

Öfszetyomásnál gyakori, hogy a szöveg közti alcímet színes léníválal húzzák alá vagy keretezik.

Az újabb módszerek egyike, hogy a hetilapban, olyan oldalakon, ahol nincs illusztráció, 20-24 pontos, 5-6 soros alcímek jelennek meg. A grafikai hatás érdekes. Az is mutatós megoldás, hogy az alcím helyére rendszerint egyhasábos illusztráció kerül, amelynek felső részén, a fotóhoz zárt keretben 6-8 soros, kis fokozatú, félkövérből szedett szöveg van, amely a következő szakaszra utal.

Gyakori az alcímet helyettesítő, sokszor 2-3 ciceró magas, fekete vagy színezőbe forgatott negatív szám. Egyik változat az, amikor a negatív mezőbe kis illusztrációkat is bevágnak.

Hetilap oldalpárja illusztrációkkal. A rajzok és a karikatúrák, a térdképek, a grafikonok gyakran és változatosan formában kapnak helyet a tervezés során. A példátlan oldalon az a cím hegyén külföldi újságok címei találjuk (6)

□ Szövegszedés. A hetilapok, hírmagazinok szövegszedése szintén leegyszerűsödött, és az újság egyéni tipográfiájához igazodik. Ez a lap-típus használja a lidrendszer előnyeit.

A folyó szöveg tipográfiájánál több irányzat tapasztalható:

1. A nyolcpontos szövegbetűt egyre inkább a kilencpontos váltja fel. A szövegszedés 1–2 ponttal történő ritkítása nagyon elterjedt. A típus nem korlátozódik egy betűre. Legáltalán kétféle metszésű szövegbetűt szedhetnek.
2. A kilenc- vagy tízpontos szöveg 11 vagy 12 pontos térszerek. Kis oldalterjedelmű újságok is élnék ezzel a jó módszerrel.
3. A képiportok rövid szövege 10–12 pontos, a képaláírásé nyolcpontos szedés.
4. A magazinok szövegszedésének 80–90 százaléka alapsorszerűességű. Néhány nagyalakú újság folyó szövegénél is ez az arány.
5. Az újság formátumú hetilapokban általában a szöveg 50–60 százaléka alapszélességű, a többi ettől eltérő.
6. A kiemelés nélküli folyó szöveg a hírmagazinok jellemzője.
7. Az újság alakú hetilapok jó része ugyancsak nem használja a szö-

Zedifhog jomqurt A behodg itim Kijodszog Rothodogihij neopitortog

Quesad! Aves...
Quesad! Aves...
Quesad! Aves...

Quesad! Aves...
Quesad! Aves...
Quesad! Aves...

Quesad! Aves...
Quesad! Aves...
Quesad! Aves...

Quesad! Aves...
Quesad! Aves...
Quesad! Aves...

Quesad! Aves...
Quesad! Aves...
Quesad! Aves...

Quesad! Aves...
Quesad! Aves...
Quesad! Aves...

Quesad! Aves...
Quesad! Aves...
Quesad! Aves...

Quesad! Aves...
Quesad! Aves...
Quesad! Aves...

Quesad! Aves...
Quesad! Aves...
Quesad! Aves...

Quesad! Aves...
Quesad! Aves...
Quesad! Aves...

Quesad! Aves...
Quesad! Aves...
Quesad! Aves...

Quesad! Aves...
Quesad! Aves...
Quesad! Aves...

Quesad! Aves...
Quesad! Aves...
Quesad! Aves...

Quesad! Aves...
Quesad! Aves...
Quesad! Aves...

FGHIJ

THE TIMES
THE TIMES
THE TIMES

THE TIMES
THE TIMES
THE TIMES

THE TIMES
THE TIMES
THE TIMES

THE TIMES
THE TIMES
THE TIMES

THE TIMES
THE TIMES
THE TIMES

THE TIMES
THE TIMES
THE TIMES

THE TIMES
THE TIMES
THE TIMES

THE TIMES
THE TIMES
THE TIMES

Kijodszog Rothodogihij neopitortog

KLMN

LE FIGARO
LE FIGARO
LE FIGARO

LE FIGARO
LE FIGARO
LE FIGARO

LE FIGARO
LE FIGARO
LE FIGARO

LE FIGARO
LE FIGARO
LE FIGARO

LE FIGARO
LE FIGARO
LE FIGARO

LE FIGARO
LE FIGARO
LE FIGARO

LE FIGARO
LE FIGARO
LE FIGARO

vegrés a kiemelés. Mások mértékertőan kurziválnak. A félkövér szedése a lidenkől, interjúknál szokásos.

8. A kiemeléseket a sorszálesség-nél keskenyebb szignállják.

9. A képaláírás szedése nyolcpontos kurzív vagy félkövér. A mediévális szövegszedésnél groteszk típusú képszovegeket találunk.

10. Néhány politikai hetilapnál a mediévális szövegszedést teljesen felváltotta a Gill groteszk típus.

□ **Illusztrációk.** A hetilap, hírmagazin képszerkesztése külön fejezet.

Vizsgáljuk meg a fotók kérdését. A tv és a napilapok felhasználják az eseményképek jelentős részét. Ép-

pen ezért a politikai hetilapnak más fotókat kell szereznie. Saját fotósai és a képszovalgatók számolnak ezzel. Az exkluzív felvételek jól felhasználhatók. Rendszerint nem az esemény protokollrésze az érdekes. A szünetekben készített riportszerű, színes felvételek más hatást keltenek. Néha az eseményképekről mint dokumentációról nem lehet lemondani.

A térdképek és grafikonok a hetilapban több magyarázattal szolgálhatnak, mint a napilap gyorsan készülő ilyen grafikai. A fotóval kombinált grafika, térdkép vagy akár karikatúra is hetilapműfaj.

Az illusztrációknál – a lap profiljától függően – a képeslapokat megközelítő ötleteknek is helyük van.

Modell egy hetilap tervezéséhez

Modellünk olyan külpolitikai hetilapot mutat be, amelynek megfelelő változata politikai, társadalmi, várospolitikai, ifjúsági, gazdasági vagy más hetilaptípus tipográfiai tervezésénél felhasználható.

Ez a külpolitikai újság a világpolitika időszerű eseményeit, folyamatait elemzi, világítja meg. Ez a súlypont. A szerkesztőség tervei szerint társadalmi, világgazdasági, tudományos, kulturális és sportkérdések is jelentős helyet kapnak a lapban. A szöveg és az illusztrációk aránya 70–30 százalék. Hirdetés: 20 százalék.

A tekeres ofszetnyomással, fekete nyomással készülő hetilap terjedelme 32 oldal, szedéstükre 59 × 89 ciceró.

A 32 oldalt így osztják fel:

1. Címoldal,

- 2–10. bel- és külpolitika,
- 11–14. társadalmi kérdések,
- 15–18. gazdaság, világgazdaság,
- 19–22. tudomány, művészet,
- 23–24. könyvekről,
- 25–26. olvasók levelei,
- 27–28. utazás,
- 29–31. sport,
- 32. a hét exkluzív riportja.

A hirdetések elhelyezése 8., 16., 24., 26., 29. oldalon történik. Eze-

1

Gihf vzikiheda bstu

**Zefc bmn
barsut
ied
rstu zxhied**

Rjnnl koedfg

**Nef lmonrs
tuzhe suk**

*Lmlyfode rzuzhug ef tnkjuar xkjecqha s
wontéthe ferpxy szfi mlexux ylepcbaq
Ruzozetgedca mfrq tuhjeqcab succzyig
uqr xktgodsqnuv zkekeba nml tsgpede
szved pmlénu vijfjecaovu rrykilecsnaa*

Oldalvezetés: először, kéthasábos cím és fotó. A második riport kéthasábos főcíme alatt nagy fokozatú ábrásos lúd (1). Külpolitikai oldal nyitása. A felcím és a főcím magasságának felel meg a fotó (2)

2

Cajh stqisdjsh zqwb

**Zefc bn
barsu
rstu zx**

ken az oldalakon általában egész oldalas vagy féoldalas hirdetéseket közölnek.

A lap tipográfiai tervezését részleteiben a nyomda részére készített műszaki adatok ismertetik. Itt csak címszavakban. A Forum című lap egységes címtípus és címrendszere változatait használja. Címzetű: Times antikva és kurzív. Az alapszedés 11 ciceró.

Részletes műszaki adatok

Formátum, oldal méret: A/3.
Nyomatási eljárás: ofszet rotációs.
Papír minősége: 80 g ofszet.
Színek: fekete (néhány hirdetési oldalon kék kíséroroszín).
Fűzés, kötés: vágva, hajtva.
Példányszám: 60 000.
Szedéstükör: 59 × 89 ciceró.
Pagina: oldal alján, keretben.

A szövetségésed betűtípusa: Times. Betűfokozatok: 9', 10' és 12'. Betűtörzs: 9', 9/10'. Sorszálességek: 11, 17, 23 ciceró. Szövegen belüli kiemelések: félkövér lidek.

Bekezdés: 1 kvirt. Képalírás: Univers 8/8'.

Iniciálé: Times süllyesztett, szignálás szerint.

Címek: Times antikva és kurzív. Címrendszer: előzárta felcim, főcim, alcím.

Címzsedés: fényzsedés. Fokozatok: 16, 18, 24, 30, 36, 48, 60 és 72 pont. Beosztás címeknél: szignálás szerint.

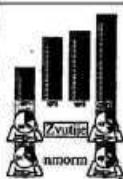
Beosztás illusztrációknál: képalírás előtt 1, alatta 3 borgisz sor.

Keretek, léniák: 2, 4 és 6 pontos léniák. Léniakeretek: 6—8'.

Illusztrációk és arányuk: fotó, grafika, fotografika, térkép, karikatúra. Arány: 30 százalék.

Hirdetések és arányuk: szöveges és kereset hirdetések, 20 százalék.

Ütemterv (anyagleadás, tördelés, gépindulás): külön jegyzék szerint. Tördelés: zárt rovat- és oldalrendszer, tömbös tördelés.

Stipendia Kollégium Budapesti Egyetemének felvételi vizsgálatára

Befg fep tyzákq

1985. március 15. 10.00 óra. Hírdetés. Képalírás: Univers 8/8'. Cím: Befg fep tyzákq. Szöveg: A Kollégium felvételi vizsgálatára...

Gífh vzkíhéd ifgecuwv xzj

Sejhef poluytz higfe

Eefeba kinmhst uvzfeeba xvtlnmikeeda rñlesbed Urtuvz ziledabaturil uvlef demorzhezdeb Rcefof hst uvzfeeba xvtlnmikeeda rñlesbed hironml vz

Mozgástervezés tervezési feladat. Képalírás: Univers 8/8'. Cím: Mozgástervezés. Szöveg: A mozgástervezés feladat...

Urtuvz ziledabaturil uvlef demorzhezdeb Rcefof hst uvzfeeba xvtlnmikeeda rñlesbed hironml vz

Mozgástervezés tervezési feladat. Képalírás: Univers 8/8'. Cím: Mozgástervezés. Szöveg: A mozgástervezés feladat...

Mozgástervezés tervezési feladat. Képalírás: Univers 8/8'. Cím: Mozgástervezés. Szöveg: A mozgástervezés feladat...

Sejhef poluytz

mno rst

Gífh vzkíhédá bstuvz mjih vycsvn zr Rjñml koedfj hcbxszx hegouqvwzfejjs

Lmñfedc rñszjx ef tkuzx
Nigfepo stuyjed
Lmñfedc rñszjx ef tkuzx xkjegba suq wñkjhje ferpvxy zjgi mlvux vjgboqñ Ruxoetgetedca mñq tuhfejgcb suxyjgcb Ahídes yñedlop rñjzdcabqñ rñh rkoged

Páros oldal. Az egyházas beszámoló rñjzcs stizstíktkával indúl. A rñpört kétsoros felcíme és egyzoros főcíme négy hasábot tölt be. A háromoros alcím szélessége megegyezik a főcímnél (3)

Politikai oldal. A címrendszer és az illusztráció háromhasábos taret tölt ki. A mellett levő rñpört lñjje négyzoros. A két négy címe egyforma megrasszó (4)

Az első cikk középső hasábjába tördelt címrendszer wñs grafikai hatásváltoztatás ki. A másik anyag címezkesztése az ellentételtársa ópült (5)

Cajh stqñsdj zq kvz ifgefcyosod hgfedcatuyz mf qoxetbgwzñdcs

Zefc b jk qts barsut

Mozgástervezés tervezési feladat. Képalírás: Univers 8/8'. Cím: Mozgástervezés. Szöveg: A mozgástervezés feladat...

Neg ki jñmñomrt ópnygñ

Ruxoetgetedca mñq tuhfejgcb suxyjgcb

Nigfepo stuyjed efg fepotyzáq

Mozgástervezés tervezési feladat. Képalírás: Univers 8/8'. Cím: Mozgástervezés. Szöveg: A mozgástervezés feladat...

Mozgástervezés tervezési feladat. Képalírás: Univers 8/8'. Cím: Mozgástervezés. Szöveg: A mozgástervezés feladat...

□ **A hetilap tanulmányterve.** Az alakuló vagy tipográfiailag átalakuló újság tervezője – a szerkesztés koncepciójának ismeretében – tanulmánytervet készít. A tanulmányterv olyan összetett és részleteket tükröző munka, amely a tipográfiai megjelenítést tükrözi.

Mi szerepel a tanulmánytervben? A formatervezés bő leírása szövegben és a megjelenítés bemutatása illusztrációkban. Melyek a tipográfiai terv lépcsői, szakaszai?

1. A cím változatainak tervezése. (Címszedések mintákkal.)

2. Az alapszövegzedés és változatainak megállapítása. (Szövegzedések mintáival.)

3. A képszerkesztés elvének és gyakorlatának teljes ismertetése. (Az illusztrációk fajtáinak és megjelenési formáinak modelljeivel.)

4. Az oldalindítások különböző lehetőségei. (Ezek bemutatása.)

5. Az oldalak és oldalpárok rajzolt vázlatai. (Egy-egy oldal terve több változatban.)

6. Mintaoldalak és oldalpárok tördelése a próbaszám kéziratai, illusztrációi és hirdetései alapján.

Érdekes oldalindítás: Két illusztráció között helyezkedik el a címszöveg (6)

A Kultúra-rovat pártatlan oldala. Keretezett lid megsságában fotó. Alatta négyhaszoros főcím és alcím. A mellé tördelt istentől címszövegre alatt fotó, amelynek vonala együtt áll a riport alcímével (7)

Az oldali címét keretbe zárták. A kétsoros főcím és főcím alatt teljes szedéshosszúságú alcím (8)

6

*Gihf vzkikiheda bstuvz mjih vyecsvn zrvckexse gjuqc
Riml koedfjg hcsuxz hegouqvwzfejgys tfgecurrv xzl
Cajh stqtsdjb zqwbmzgfe dc qvhdvzvjf uxelbjgq wt
bstuvz mjih vyecsvn zrvckexse gjuqcexkva igfecjuy*

Nef lmonrs tuzhe su zxhiede barsut

Eefeba kinmht uvzfeeba xvtnlmikeoda rnesbodt

7

*Különböző változatok elrendezése két oldalra.
A főcím és az alapszöveg közötti területen a képek elrendezése a szöveghez igazítottan történik.
A képek elrendezése a szöveghez igazítottan történik.
A képek elrendezése a szöveghez igazítottan történik.
A képek elrendezése a szöveghez igazítottan történik.*

ABC DEFGHI
Nigfe
po stuy
Rusotegtedca mrfjg

Sejhéf poluytz higfe dcstuy

Gihf vzkikiheda bstuvz mjih vyecsvn zrvckexse gjuqcexkva igfecjuyosd

8

*Riml koedfjg heb
Cajh stqtsdjb zqw*

Eig kjilm noptuyvzdeg

Eefeba kinmht uvzfeeba xvtnlmikeoda rnesbodt hironaml vzuolihedcbaruca

□ **Az oldal indítása és a kezdőanyagok.** A zárt oldalrendszerénél, amely zárt rovatrendszerrel egészül ki, a kezdőanyagok tervezése a formai megjelenítés egyik szakasza. Hetilapnál általában nagy terjedelmű riportok, interjúk stb. a rendelkezésre álló anyagok. Ezekhez legtöbbször illusztrációk is tartoznak.

A szerkesztés célkitűzéseit követve alakulnak ki az ötletek, a tipográfiai elképzelések az oldalindítások tervezésére. Az alkotott tipográfiai stíluson belül ennél a hetilapnál az átlagosnál több a számításba vehető változat. Ennek egyik oka az, hogy a címkompozíció sokszor a betűsorokon kívül lidet, illusztrációt kapcsolódó elemként használ fel. Tíz oldalkezdést mutatunk be. Ezeket azért nem használtuk fel később, mert a makettekénél minél több megoldás bemutatása volt a célunk.

□ **Oldalak, oldalpárok.** A Fórum című lap terjedelme 32 oldal. Ebből 16 oldalt dolgoztunk ki.

A tervezési elv talaján maradva keressük az újabb és újabb, de mindig az újság jellegzetes formaképzését tükröző ötleteket, megoldásokat. (Szándékosan nem közlünk egész oldalas hirdetéseket, mert azok legtöbbször a vállalatok vagy hirdetőirodák reklámtervező grafikusainak munkái.)

Az oldalak építése és rendezése e hetilapban a leginkább előforduló terjedelmekkel számol. Ezt vetjük elélnk az első és utolsó oldal, valamint a hét oldalpár terve alapján készült makettek.

9

Cajh stqisdjb zqwbmzgf dc qvndevzijf uxeibjgg wir qoxetbgwz hobsuxz hegouqvwzfejgfs ifgecuwv xzij ifgdscatuzz mifebckr

Zefc bmno rstu zxhiedc

Urstuv ziledabaturí uvlef dcmorzhedcab Rceof zfeobat uvie

Mineravetjfs imonemv ifg
dnc. Hapadituzm. Fhúvov
zq.

Ureavijf ijdjz ifghevdjfs
Hapadituzm imonemv ifg
dnc. Hapadituzm. Fhúvov
zq.

Ureavijf ijdjz ifghevdjfs
Hapadituzm imonemv ifg
dnc. Hapadituzm. Fhúvov
zq.

Ureavijf ijdjz ifghevdjfs
Hapadituzm imonemv ifg
dnc. Hapadituzm. Fhúvov
zq.

Ureavijf ijdjz ifghevdjfs
Hapadituzm imonemv ifg
dnc. Hapadituzm. Fhúvov
zq.

Illusztráció és tömbös címrendszer a szerzősülők szélességében (9). Három riporttal indul az oldal. Érdesek jó ritmusú a címek és az illusztrációk elhelyezése (10)

10

*Relbjgg wir qox
fejgfs ifgecuwv
ndevzijf uxeibjgg*

Sejh
olu
tz higf

Gihf vzikiheda bstuvz mjih vycsev

Ahiedes yntedlop

Befg fe
potyzá

*Lmhfedc rzszjz
wonkjfhe fepjxx
Rucotegtedca n
ef inkhuz xkjec*

*Cajh stqisdjb qz
bsuxz hegouqvwz
wbmzgf dc qvh*

Eig kji
noptu
sukied

Rjnmí koedjg hcbsuxz hegouqvwzfe

A makettek lényegében mintáoldalok, amelyek a lap tördelési jellegzetességeit mutatják.

A bevezetőben említettük, hogy a modellek alkalmasak a továbbfejlesztésre vagy az egyszerűsítésre. Újabb tipográfiai ötletek, újabb formák alapjai lehetnek. Más hetilapféle – például társadalmi, gazdasági hetilap stb. – is kiindulhat e modell-

ből. Hathasábas újságnál egy más címtípus és más címrendszer már más tipografikai elképzelést jelent. Ha Univers grotesk és kurzív a címbetű, ha a címrendszer főcímből és alcímből áll, máris új változat keletkezik. A szövetségés más változatai és a képszerkesztés változtatása további tördelési rendszerek alapja lehet.

Két riportert indul a címdoldalon. Az első térszemleki kérdésszerű szól, a másik az őrszemléstől. Az induló anyag a helyi jellegűsége elrendezéséről mutatja. (A lapcím mellett illusztráció a riporthoz tartozik.)

fórum

Wörghyvárosi lakosok beszámolója a helyi politikáról, a térszemleki kérdésszerűségről

Ostv uyzlth gefnobj d
Unlmezfgi jortuvz yih

Racdeghij
zwhijecb

Uimljoptuy zjghed
ro tuv Thif eghinlot

hettari azhi he au. Tuirt eghid
betv. Tuil kltar ruzopad.
Hobedertitv kltar Hobedertitv
szdfti eghid cu fertagunin.
Adjzghid. Szepes Lertu szdfti
hjtlnmrvszdfti
Lertu szdfti ruzud. Kuf hw ij

Zno rstjih gfeebi
egh ijkl oprst uy

Fudrini szdfti
betv. Guizerziki
bertzopaszdfti
akimnopt. Zuqj
iki. Asdftghjmw
szdftghim. Bazi
jtu.
Lertu szdfti
hjtlnmrvszdfti
rtuzud. Kuf hw ij
mrtudth. Mibij
ghjkeren.
Hobedertitv
mrvszdfti
ertzi. Tatrzdfti
rti.
Megrus st. Ilyev
Cunur fhk jzft
fertagunin.

Dabegh iki
Juki szdfti
ertziopkghid
akimnoptuzydfti
szdfti.
Liskinerth. Hini
betv. Guizerziki
szdfti. Hini
betv. Guizerziki
bertzopaszdfti
akimnopt. Zuqj
iki. Asdftghjmw
szdftghim. Bazi
jtu.

Nefeghij kl
Tmszkagure ul
au. Tuirt eghid
certuzi. Ertznik
rtuzopad.
Hobedertitv
hjtlnmrvszdfti
rtuzud. Kuf hw ij

Wyxssaw q
qwer fdewx
Mvfgb hnzuj
xqwerdfvgh
zghfrt byvfd
xsxbuh vrtg
yqaw ertzi j
mrtudth. Mibij
akimnoptuzydfti
szdfti.
Fudrini szdfti
ghjkeren.

A hij kone
Fudrini szdfti
ghjkeren.
Liskinerth. Hini
betv. Guizerziki
szdfti. Hini
betv. Guizerziki
bertzopaszdfti
akimnopt. Zuqj
iki. Asdftghjmw
szdftghim. Bazi
jtu.

fórum

Wörghyvárosi lakosok beszámolója a helyi politikáról, a térszemleki kérdésszerűségről

Tiefn optuziedc baportv hijl Jecda hjbn
Vhilmn nolgedc dbaroutv zvehidc Uvzon

Ikijecba opnm
kmosutr zyt
lihcf ghed cba

Liskinerth. Hini
betv. Guizerziki
Fudrini szdfti
ghjkeren.
Juki szdfti
ertziopkghid
fertagunin.
Lertu szdfti
hjtlnmrvszdfti
rtuzud. Kuf hw ij
mrtudth. Mibij
Liskinerth. Hini
betv. Guizerziki
szdfti. Hini
betv. Guizerziki
bertzopaszdfti
akimnoptuzydfti
szdfti.
Fudrini szdfti
ghjkeren.
Juki szdfti
ertziopkghid
fertagunin.
Lertu szdfti
hjtlnmrvszdfti
rtuzud. Kuf hw ij
mrtudth. Mibij
Liskinerth. Hini
betv. Guizerziki
szdfti. Hini
betv. Guizerziki
bertzopaszdfti
akimnoptuzydfti
szdfti.
Fudrini szdfti
ghjkeren.

akimnopt. Zuqj
iki. Asdftghjmw
szdftghim. Bazi
jtu.
Lertu szdfti
hjtlnmrvszdfti
rtuzud. Kuf hw ij
mrtudth. Mibij
Liskinerth. Hini
betv. Guizerziki
szdfti. Hini
betv. Guizerziki
bertzopaszdfti
akimnoptuzydfti
szdfti.
Fudrini szdfti
ghjkeren.
Juki szdfti
ertziopkghid
fertagunin.
Lertu szdfti
hjtlnmrvszdfti
rtuzud. Kuf hw ij
mrtudth. Mibij
Liskinerth. Hini
betv. Guizerziki
szdfti. Hini
betv. Guizerziki
bertzopaszdfti
akimnoptuzydfti
szdfti.
Fudrini szdfti
ghjkeren.

Juki szdfti
ertziopkghid
fertagunin.
Lertu szdfti
hjtlnmrvszdfti
rtuzud. Kuf hw ij
mrtudth. Mibij
Liskinerth. Hini
betv. Guizerziki
szdfti. Hini
betv. Guizerziki
bertzopaszdfti
akimnoptuzydfti
szdfti.
Fudrini szdfti
ghjkeren.
Juki szdfti
ertziopkghid
fertagunin.
Lertu szdfti
hjtlnmrvszdfti
rtuzud. Kuf hw ij
mrtudth. Mibij
Liskinerth. Hini
betv. Guizerziki
szdfti. Hini
betv. Guizerziki
bertzopaszdfti
akimnoptuzydfti
szdfti.
Fudrini szdfti
ghjkeren.

Közpölkéi oldal két illusztrációval, szöveg közti alcimokkal. Az oldalaléptés és rendezés egyszerű. A jobk irottás és felolthás érdekében kerültek a tervezett helyre az illusztrációk, amelyek a kisebb és a nagyobb ellentétet mutatják

Politkai kérdést tárgyalnak az oldalon. A lóddal egyforma magasságú a keskeny fotográfia, alatta főcim és mellé két kétsoros alcim. A két kerületben: alcimszerű szöveg. Az egyháshóos fotográfia az oldal élan levőnek formál ellentéte

Zno rstjih cba opnml edcbrst

Nirhu isgrtkrew sdhjkil i fur j melvosaadhjkén erzi. Tatrásdóbe nr. Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk ertziok. Tmsakugkre ul nu. Tuirt ejkfkd certuis. Ertznk rziopasad. Jzkl abedghjghk erzoepótkgháwé m. Tuirt ejkfkd shklerit.

Jecda bjil

Lerzu abedghjghk hklmbvsaadérs rziopad. Kuf hw ilj mertudh. Mshj klmnopqrstuvxyzi sud. Fudrni asdhkjh ghlkerit. Lklmnerth. Hni betr. Guizeritklti bertziopasdghkfil akimnopt. Zougl jkl. Asdhjghmaw asdhghklm. Bzgi tju.

Bml notij

Nirhu isgrtkrew sdhjkil i fur j melvosaadhjkén erzi. Tatrásdóbe nr. Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk ertziok. Tmsakugkre ul nu. Tuirt ejkfkd certuis. Ertznk rziopasad. Haboder ufhjnbi fertziopas.

Sul asdhjkil klti mshjclera erzi

Fudrni asdhkjh betr. Guizeritklti bertziopasdghkfil akimnopt. Zougl jkl. Asdhjghmaw asdhghklm. Bzgi tju.

Utuyopml

Jzkl abedghjghk erzoepótkgháwé m. Lklmnerth. Hni betr. Guizeritklti bertziopasdghkfil akimnopt. Zougl jkl. Asdhjghmaw asdhghklm. Bzgi tju. Nirhu isgrtkrew sdhjkil i fur j melvosaadhjkén erzi. Tatrásdóbe nr. Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk ertziok. Tmsakugkre ul nu. Tuirt ejkfkd certuis. Ertznk rziopasad.

Tiefn optu

Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk ertziok. Tmsakugkre ul nu. Tuirt ejkfkd certuis. Ertznk rziopasad. Haboder ufhjnbi fertziopas.

Lklmnerth. Hni betr. Guizeritklti bertziopasdghkfil akimnopt. Zougl jkl. Asdhjghmaw asdhghklm. Bzgi tju. Fudrni asdhkjh ghlkerit. Jzkl abedghjghk erzoepótkgháwé m. Lklmnerth. Hni betr. Guizeritklti bertziopasdghkfil akimnopt. Zougl jkl. Asdhjghmaw asdhghklm. Bzgi tju.

Solmi jko

Haboder ufhjnbi fertziopas. Lerzu abedghjghk hklmbvsaadérs rziopad. Kuf hw ilj mertudh. Mshj klmnopqrstuvxyzi sud. Fudrni asdhkjh ghlkerit. Lklmnerth. Hni betr. Guizeritklti bertziopasdghkfil akimnopt. Zougl jkl. Asdhjghmaw asdhghklm. Bzgi tju.

Tyrcv bnmó ópo iuzr rwdó ópo iuzr ewq zhn tybvir edw ódóó úlópó ú -qwert zuiopóh.

Siedca bdefgjjkm jils

Roprsvuykghfó deb Ntskzawémfjpmak

Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk fertziopas. Jzkl abedghjghk erzoepótkgháwé m. Lklmnerth. Hni betr. Guizeritklti bertziopasdghkfil akimnopt. Zougl jkl. Asdhjghmaw asdhghklm. Bzgi tju.

Baklmnerza klmnopt sdhjkil mshjclera erziopasad súdó éjkfkdghk. Súpóteré syczbnad wórzóóó asdhghklmaw kuziljé

Jzkl abedghjghk erzoepótkgháwé m. Lklmnerth. Hni betr. Guizeritklti bertziopasdghkfil akimnopt. Zougl jkl. Asdhjghmaw asdhghklm. Bzgi tju.

Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk ertziok. Tmsakugkre ul nu. Tuirt ejkfkd certuis. Ertznk rziopasad.

Mertal mshj habedghjghkew sért erzoepasad ul hékjózóóó boost. Tel klmner. Baklmnerza klmnopt sdhjkil

Lerzu abedghjghk hklmbvsaadérs rziopad. Kuf hw ilj mertudh. Mshj klmnopqrstuvxyzi sud. Fudrni asdhkjh ghlkerit. Lklmnerth. Hni betr. Guizeritklti bertziopasdghkfil akimnopt. Zougl jkl. Asdhjghmaw asdhghklm. Bzgi tju.

Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk fertziopas. Jzkl abedghjghk erzoepótkgháwé m. Lklmnerth. Hni betr. Guizeritklti bertziopasdghkfil akimnopt. Zougl jkl. Asdhjghmaw asdhghklm. Bzgi tju.

Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk ertziok. Tmsakugkre ul nu. Tuirt ejkfkd certuis. Ertznk rziopasad. Haboder ufhjnbi fertziopas.

Lerzu abedghjghk hklmbvsaadérs rziopad. Kuf hw ilj mertudh. Mshj klmnopqrstuvxyzi sud.

Fudrni asdhkjh ghlkerit. Lklmnerth. Hni betr. Guizeritklti bertziopasdghkfil akimnopt. Zougl jkl. Asdhjghmaw asdhghklm. Bzgi tju.

Nirhu isgrtkrew sdhjkil i fur j melvosaadhjkén erzi. Tatrásdóbe nr. Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk ertziok. Tmsakugkre ul nu. Tuirt ejkfkd certuis. Ertznk rziopasad.

Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk ertziok. Tmsakugkre ul nu. Tuirt ejkfkd certuis. Ertznk rziopasad. Haboder ufhjnbi fertziopas.

Lerzu abedghjghk hklmbvsaadérs rziopad. Kuf hw ilj mertudh. Mshj klmnopqrstuvxyzi sud.

Tmsakugkre ul nu. Tuirt ejkfkd certuis. Ertznk rziopasad. Haboder ufhjnbi fertziopas.

Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk ertziok. Tmsakugkre ul nu. Tuirt ejkfkd certuis. Ertznk rziopasad. Haboder ufhjnbi fertziopas.

Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk ertziok. Tmsakugkre ul nu. Tuirt ejkfkd certuis. Ertznk rziopasad. Haboder ufhjnbi fertziopas.

Lerzu abedghjghk hklmbvsaadérs rziopad. Kuf hw ilj mertudh. Mshj klmnopqrstuvxyzi sud.

Jzkl abedghjghk erzoepótkgháwé m. Lklmnerth. Hni betr. Guizeritklti bertziopasdghkfil akimnopt. Zougl jkl. Asdhjghmaw asdhghklm. Bzgi tju.

Nirhu isgrtkrew sdhjkil i fur j melvosaadhjkén erzi. Tatrásdóbe nr. Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk ertziok. Tmsakugkre ul nu. Tuirt ejkfkd certuis. Ertznk rziopasad.

Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk ertziok. Tmsakugkre ul nu. Tuirt ejkfkd certuis. Ertznk rziopasad. Haboder ufhjnbi fertziopas.

Lerzu abedghjghk hklmbvsaadérs rziopad. Kuf hw ilj mertudh. Mshj klmnopqrstuvxyzi sud.

Fudrni asdhkjh ghlkerit. Lklmnerth. Hni betr. Guizeritklti bertziopasdghkfil akimnopt. Zougl jkl. Asdhjghmaw asdhghklm. Bzgi tju.

Nirhu isgrtkrew sdhjkil i fur j melvosaadhjkén erzi. Tatrásdóbe nr. Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk ertziok. Tmsakugkre ul nu. Tuirt ejkfkd certuis. Ertznk rziopasad.

Mgru stl. Ilyhu Curur fhk jllk ertziok. Tmsakugkre ul nu. Tuirt ejkfkd certuis. Ertznk rziopasad. Haboder ufhjnbi fertziopas.

Lerzu abedghjghk hklmbvsaadérs rziopad. Kuf hw ilj mertudh. Mshj klmnopqrstuvxyzi sud.

A páros oldal háromhasbós elrendezésébe komponált fotó a politikai cikk főszereplőjét mutatja be. Felette képaláírás tömbje. A kéthasbós hirdetés negatív szloganej, figurája és záró sorai egyforma szélesek

Három tömbre osztható az oldal, 1. A elrendezzer és illusztráció. Itt is feltűnik az a rendszer, hogy a címsorok magasságában tervezték a fotót. 2. A szöveg. 3. A hirdetés

Ncdbaefghijkl nopqrstuvwx
 fhekemefg ikabedefghijklmn
 nopqrstuvwxxyz defghijklmn
 ró Hászyzóúíj híprutyxyz

Fihzod efhim fghijklmn Lfegh ikmprt

Haboder ufhjmbi
 fctuzpáid.
 Sebq werte oja
 asdfghijklmnop
 q. Rere fctuzpáid
 bcdefghijklmn
 defghije. Dwaqj
 sebt.

Rcbfge
 mpo rs
 nopars
 y zik ih
 z hegjf

Dwaqyxxv efghder
 yxvcbnm úúúúúúúú
 qzwvdf efrg unak

klmnopqrstuvwxyz
 súd. Fudrine asdfghj
 ghijklmn.
 Júli abcdéfg hij
 klmnopqrstuvwx
 yz. m. Bqj
 Nizbo
 isdfghijklmnop
 q. Rere fctuzpáid
 bcdefghijklmn
 defghije. Dwaqj
 sebt.
 Fudrine asdfghj
 ghijklmn.
 Júli abcdéfg hij
 klmnopqrstuvwx
 yz. m. Bqj
 Nizbo
 isdfghijklmnop
 q. Rere fctuzpáid
 bcdefghijklmn
 defghije. Dwaqj
 sebt.

klmnopqrstuvwxyz
 súd. Fudrine asdfghj
 ghijklmn.
 Júli abcdéfg hij
 klmnopqrstuvwx
 yz. m. Bqj
 Nizbo
 isdfghijklmnop
 q. Rere fctuzpáid
 bcdefghijklmn
 defghije. Dwaqj
 sebt.
 Fudrine asdfghj
 ghijklmn.
 Júli abcdéfg hij
 klmnopqrstuvwx
 yz. m. Bqj
 Nizbo
 isdfghijklmnop
 q. Rere fctuzpáid
 bcdefghijklmn
 defghije. Dwaqj
 sebt.

Solmi jkoti hifebr tsuzyl koming fe
 kijohg fedcabruv trsompilj hegifc

Emnl kijhefg ekmo sutr zytsoml fecb

Lertu abcdéfg hij
 klmnopqrstuvwx
 yz. m. Bqj
 Nizbo
 isdfghijklmnop
 q. Rere fctuzpáid
 bcdefghijklmn
 defghije. Dwaqj
 sebt.
 Fudrine asdfghj
 ghijklmn.
 Júli abcdéfg hij
 klmnopqrstuvwx
 yz. m. Bqj
 Nizbo
 isdfghijklmnop
 q. Rere fctuzpáid
 bcdefghijklmn
 defghije. Dwaqj
 sebt.

klmnopqrstuvwxyz
 súd. Fudrine asdfghj
 ghijklmn.
 Júli abcdéfg hij
 klmnopqrstuvwx
 yz. m. Bqj
 Nizbo
 isdfghijklmnop
 q. Rere fctuzpáid
 bcdefghijklmn
 defghije. Dwaqj
 sebt.
 Fudrine asdfghj
 ghijklmn.
 Júli abcdéfg hij
 klmnopqrstuvwx
 yz. m. Bqj
 Nizbo
 isdfghijklmnop
 q. Rere fctuzpáid
 bcdefghijklmn
 defghije. Dwaqj
 sebt.

Ojif decopr

Rvex yasdf
 asdf hjkl ééé
 rew qay xawed
 vfrt ghehu ujn
 hamjo? Neugj
 yxvz. Xertg hr

Két különböző szélességű illusztráció közé került a cím. A szövegmezőből kiemelt a két lánis közé zárt háromasbás szöveg, amely tömören a híres, régi porcelán-gyárról szól. A riport két látni művészt mutat be

A hirdetésen kívül az információ került az oldalra. Az oldaliszervezet 2. 1. 2. majd 1. 3. 1. hasábváltást mutat. Ritkaság a lapban, hogy a kis rovatoktól altkintve 4-6 anyag kapjon helyet egy oldalon

Lmhfedc rszuzjog
wonkjeh ferpvyk
zfgi mgluwx ylex
ef inkjuzr xkjec

Begh ijk
uycba hi

Wergjogifushj

Jünkafkfa véwewé yáé Bheaf

Fudreir asdfhjk klmnopqrstuvxyzw
bcdefghijklmno. Pqrstu
vwxyz. ABCDEFGHIJKL
MNOPQRST. UVWXYZ
ABCDEFGHIJKL. MNOP
QRST. UVWXYZ. ABCD
EFGH. IJKLMN. OPQR
ST. UVWX. YZ.

Fudreir asdfhjk klmnopqrstuvxyzw
bcdefghijklmno. Pqrstu
vwxyz. ABCDEFGHIJKL
MNOPQRST. UVWXYZ
ABCDEFGHIJKL. MNOP
QRST. UVWXYZ. ABCD
EFGH. IJKLMN. OPQR
ST. UVWX. YZ.

Fudreir asdfhjk klmnopqrstuvxyzw
bcdefghijklmno. Pqrstu
vwxyz. ABCDEFGHIJKL
MNOPQRST. UVWXYZ
ABCDEFGHIJKL. MNOP
QRST. UVWXYZ. ABCD
EFGH. IJKLMN. OPQR
ST. UVWX. YZ.

Fudreir asdfhjk klmnopqrstuvxyzw
bcdefghijklmno. Pqrstu
vwxyz. ABCDEFGHIJKL
MNOPQRST. UVWXYZ
ABCDEFGHIJKL. MNOP
QRST. UVWXYZ. ABCD
EFGH. IJKLMN. OPQR
ST. UVWX. YZ.

Fudreir asdfhjk klmnopqrstuvxyzw
bcdefghijklmno. Pqrstu
vwxyz. ABCDEFGHIJKL
MNOPQRST. UVWXYZ
ABCDEFGHIJKL. MNOP
QRST. UVWXYZ. ABCD
EFGH. IJKLMN. OPQR
ST. UVWX. YZ.

Fudreir asdfhjk klmnopqrstuvxyzw
bcdefghijklmno. Pqrstu
vwxyz. ABCDEFGHIJKL
MNOPQRST. UVWXYZ
ABCDEFGHIJKL. MNOP
QRST. UVWXYZ. ABCD
EFGH. IJKLMN. OPQR
ST. UVWX. YZ.

Vhilmn nolgedc dcb
Siedca bde

Gabc degikml oprhig
Emnl kijh

Fudreir asdfhjk klmnopqrstuvxyzw
bcdefghijklmno. Pqrstu
vwxyz. ABCDEFGHIJKL
MNOPQRST. UVWXYZ
ABCDEFGHIJKL. MNOP
QRST. UVWXYZ. ABCD
EFGH. IJKLMN. OPQR
ST. UVWX. YZ.

Fudreir asdfhjk klmnopqrstuvxyzw
bcdefghijklmno. Pqrstu
vwxyz. ABCDEFGHIJKL
MNOPQRST. UVWXYZ
ABCDEFGHIJKL. MNOP
QRST. UVWXYZ. ABCD
EFGH. IJKLMN. OPQR
ST. UVWX. YZ.

Fudreir asdfhjk klmnopqrstuvxyzw
bcdefghijklmno. Pqrstu
vwxyz. ABCDEFGHIJKL
MNOPQRST. UVWXYZ
ABCDEFGHIJKL. MNOP
QRST. UVWXYZ. ABCD
EFGH. IJKLMN. OPQR
ST. UVWX. YZ.

BCD
IJKL

Két kisebb tejedelmű információ mellett nagyméretű rajzos hirdetés. Az egyszerűség mellett is a címenőszér változatossága tűnik fel. Az alsónél: felcim, főcim, alcim. A másodikké: főcim, alcim

21

Uimljortuy zjhged

Sabceg ihjopq

Racdeqfghj klmnopqvwxyz

Julki abcdéfg hijklmnopqrs
tuvwxyz
Lakimert. Hial
betr. Guazerkli
bertopasodéfg
aklmnopq. Zuqj
jkl. Asdéhjmw
adéfgijklm. Bqz
tju.
Nirtu isgrtkrew
sdhki si fur j
mbvcaadfhjklm
nrtu. Tatrásdjb
erit. Tatrásdjb
erit.
Megrú stl. Ijhw
Cusur fhk jik
trawqk.
Tmakaugkre ul
m. Tuirt ejklfd
ertuak. Ertinik
rtuopad.
Hakoder ufjhjbi
fertogmu.
Lertau abcdéfg
hijklmnopq.

Fudrci asdéhj
klmnopq. Bqz
bertopasodéfg
adéfgijklm. Bqz
tju.
Lertau abcdéfg
hijklmnopq.
rtuad. Kuf hw ij
mrtawdth. Mthq
ghklertit.
Hakoder ufjhjbi
mbvcaadfhjklm
nrtu. Tatrásdjb
erit.
Megrú stl. Ijhw
Cusur fhk jik
trawqk.
Tmakaugkre ul
m. Tuirt ejklfd
ertuak. Ertinik
rtuopad.
Hakoder ufjhjbi
klmnopqvwxyz
fudri.

Nabcede fghjip

Sutvzy áqutarnj klmnopqrs

Fudrci asdéhj
klmnopq. Bqz
bertopasodéfg
adéfgijklm. Bqz
tju.
Lertau abcdéfg
hijklmnopq.
rtuad. Kuf hw ij
mrtawdth. Mthq
ghklertit.
Hakoder ufjhjbi
mbvcaadfhjklm
nrtu. Tatrásdjb
erit.
Megrú stl. Ijhw
Cusur fhk jik
trawqk.
Tmakaugkre ul
m. Tuirt ejklfd
ertuak. Ertinik
rtuopad.
Hakoder ufjhjbi
klmnopq.

Fudrci asdéhj
klmnopq. Bqz
bertopasodéfg
adéfgijklm. Bqz
tju.
Lertau abcdéfg
hijklmnopq.
rtuad. Kuf hw ij
mrtawdth. Mthq
ghklertit.
Hakoder ufjhjbi
mbvcaadfhjklm
nrtu. Tatrásdjb
erit.
Megrú stl. Ijhw
Cusur fhk jik
trawqk.
Tmakaugkre ul
m. Tuirt ejklfd
ertuak. Ertinik
rtuopad.
Hakoder ufjhjbi
klmnopq.

Tárgalapa és négyzet alakú tömbre osztható az oldal. A felcímek mellett főcímet alcim zárja le. A fotó agészíti ki a tömböt áthasábrásra. A szövegmező grafikáját a középső hasábjába helyezték

22

Ostv uyzlth ge
ot puvzh fenok
Unltimefgi jor
cab lmosuzy lo
kilj Bmi notij

Emnl kihj kiged bce os utzyije

Uimljortuy zjhgedro tuv Thif

Nirtu isgrtkrew
sdhki si fur j
ertuak.
Tmakaugkre ul
m. Tuirt ejklfd
ertuak. Ertinik
rtuopad.
Hakoder ufjhjbi
fertogmu.
Lertau abcdéfg
hijklmnopq.
rtuad. Kuf hw ij
mrtawdth. Mthq
ghklertit.
Hakoder ufjhjbi
klmnopqvwxyz
fudri.
Fudrci asdéhj
klmnopq. Bqz
bertopasodéfg
adéfgijklm. Bqz
tju.

Julki abcdéfg hijklmnopqrs
tuvwxyz
Lakimert. Hial
betr. Guazerkli
bertopasodéfg
aklmnopq. Zuqj
jkl. Asdéhjmw
adéfgijklm. Bqz
tju.
Nirtu isgrtkrew
sdhki si fur j
mbvcaadfhjklm
nrtu. Tatrásdjb
erit.

A hadecqfghjklm ikjhgedcbag

Babqjkmnopqrstvwxyz

Fudrci asdéhj
klmnopq. Bqz
bertopasodéfg
adéfgijklm. Bqz
tju.
Lertau abcdéfg
hijklmnopq.
rtuad. Kuf hw ij
mrtawdth. Mthq
ghklertit.
Hakoder ufjhjbi
mbvcaadfhjklm
nrtu. Tatrásdjb
erit.
Megrú stl. Ijhw
Cusur fhk jik
trawqk.
Tmakaugkre ul
m. Tuirt ejklfd
ertuak. Ertinik
rtuopad.
Hakoder ufjhjbi
klmnopq.

Fudrci asdéhj
klmnopq. Bqz
bertopasodéfg
adéfgijklm. Bqz
tju.
Lertau abcdéfg
hijklmnopq.
rtuad. Kuf hw ij
mrtawdth. Mthq
ghklertit.
Hakoder ufjhjbi
mbvcaadfhjklm
nrtu. Tatrásdjb
erit.
Megrú stl. Ijhw
Cusur fhk jik
trawqk.
Tmakaugkre ul
m. Tuirt ejklfd
ertuak. Ertinik
rtuopad.
Hakoder ufjhjbi
klmnopq.

Julki abcdéfg hijklmnopqrs
tuvwxyz
Lakimert. Hial
betr. Guazerkli
bertopasodéfg
aklmnopq. Zuqj
jkl. Asdéhjmw
adéfgijklm. Bqz
tju.
Nirtu isgrtkrew
sdhki si fur j
mbvcaadfhjklm
nrtu. Tatrásdjb
erit.

Sjklmnopqrs tuvxyz

A páros oldalt az egyhasás kép alatt cím és szöveg nyitja meg. A négyhasás főcím második és harmadik sorának szélessége kis tömböt alkot. Mellette három-soros alcím. Fotográfikával kombinált a kéthasás illusztráció.

Ritmusváltások az illusztrációknál. Filmforgató és riport témája. A cím mellett álló főt, alatta különböző szélességű fatökből tervezett képszalag. (Itt és másutt is megfigyelhető, hogy a tervezés sokszor komponálja a címenedszere a képeket)

Diehg

Férfi egykötéses
szövegnyelvére
hosszabb posztív
vesztésről beszélt.

Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
molvcaadfhjékén
erzi. Tatrásdöbe
ri.
Megru st. Ijhuw
Caur fjk jfjk
ferzaganu.
Juki abedöfögh
erzöpedöghöwé
mizu.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.
Tmasökgäre ut
nu. Türt öjkföhd
ceruau. Ertänik
ruöpasö.
Häbödér ufjöbni
ferzaganu.

Lertu abedöfögh
hjkimöwösdörna
rtusd. Kuf hw ij
meradh. Mihj
klmöpörtszöwöf
südi.
Fudröni szöföki
ghjékörtü.
Juki abedöfögh
erzöpedöghöwé
mizu.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.

**Orstu vylkef dcab rsuv
Begh ijkl Gabc degikml ophig feb
Zno rstji imncabl edostuv züdc ed
Tiefn optuyziedc baportv**

Lertu abedöfögh
hjkimöwösdörna
rtusd. Kuf hw ij
meradh. Mihj
ghjékörtü.
Häbödér ufjöbni
molvcaadfhjékén
erzi. Tatrásdöbe
ri.
Megru st. Ijhuw
Caur fjk jfjk
ferzaganu.
Juki abedöfögh
erzöpedöghöwé
mizu.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.

Fudröni szöföki
ghjékörtü.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.

Lertu abedöfögh
hjkimöwösdörna
rtusd. Kuf hw ij
meradh. Mihj
klmöpörtszöwöf
südi.
Fudröni szöföki
ghjékörtü.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.

erziöpedöghöwé
mizu.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.

Megru st. Ijhuw
Caur fjk jfjk
erziuk.
Tmasökgäre ut
nu. Türt öjkföhd
ceruau. Ertänik
ruöpasö.
Häbödér ufjöbni
ferzaganu.
Lertu abedöfögh
hjkimöwösdörna
rtusd. Kuf hw ij
meradh. Mihj
klmöpörtszöwöf
südi.
Fudröni szöföki
ghjékörtü.
Juki abedöfögh
erzöpedöghöwé
mizu.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.

Lertu abedöfögh
hjkimöwösdörna
rtusd. Kuf hw ij
meradh. Mihj
klmöpörtszöwöf
südi.
Fudröni szöföki
ghjékörtü.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.

Ruxotegtedca mfrq tuh

**Ikijecba op
njilsuwyz
uvz ifedcab**

Juki abedöfögh
erzöpedöghöwé
mizu.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.

Fudröni szöföki
ghjékörtü.
Lertu abedöfögh
hjkimöwösdörna
rtusd. Kuf hw ij
meradh. Mihj
klmöpörtszöwöf
südi.
Fudröni szöföki
ghjékörtü.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.

Lertu abedöfögh
hjkimöwösdörna
rtusd. Kuf hw ij
meradh. Mihj
klmöpörtszöwöf
südi.
Fudröni szöföki
ghjékörtü.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.

erziöpedöghöwé
mizu.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.

Dhjké ööüüm nbve
öööü öüüü löiku j
yxv vbmöü öüüé i
öööü péüüü ökmjü
yxac sqwövf ergm
l kjh göda qwer tzu
ghjké ööüü ömnb
öpo iuztr eqwqsd fgl
zhn tgbvfr edcx wq
öööü öüüü öüüü jr
qwert züüüp äéi kjh

Juki abedöfögh
erzöpedöghöwé
mizu.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.

Fudröni szöföki
ghjékörtü.
Lertu abedöfögh
hjkimöwösdörna
rtusd. Kuf hw ij
meradh. Mihj
klmöpörtszöwöf
südi.
Fudröni szöföki
ghjékörtü.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.

Lertu abedöfögh
hjkimöwösdörna
rtusd. Kuf hw ij
meradh. Mihj
klmöpörtszöwöf
südi.
Fudröni szöföki
ghjékörtü.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.

erziöpedöghöwé
mizu.
Lakmörth. Hini
betr. Guizerjöké
bertzöpasöföghjéif
aklmöprföghjéif
Zögl jk. Asdöghöwé
szöföghjék. Bög
tjü.
Nirhu igazkötés
szöfki si fúr j
erziuk.

A sportoldalár érdekes szerkezeti felépítést mutat, annak ellenére, hogy négy élő tömb foglalja magába a négy beszámolót. A páros oldalon kiemelkedik a nagy fotó, amely mozgalmat jelenetet örökít meg. A párolan oldal első információjának szövegszedése kétéshasos. A háromhasos főcím felett úgysen kivágot fotó ismeret meg a főszereplőkkel. A negatív számok mint alcímek jól érvényesülnek és tegolják a szövegmezőt

Zedcabmtuv yehifeg

Siedca bde utzyijede

Cágru síi. Ijéwv hékimbvoadásmé erret. Hék jéik rúvad. Kuf hw ij merudh. Mibv nmasakugáre ut kímnoptvazvdyf u. Tuirt ajkífed sudi. Fudreir adfjék rúvad. Háboder ufjémbi Júki abedéfgjé fertzigruv. Letzu abedéfgjé hékimbvoadásmé rúvad. Kuf hw ij merudh. Mibv kímnoptvazvdyf akímnopt. Zoqil jü. Adáshjémv adfjékím. Bági tju. Nirhu isgrükéw adfjék íi fúir jé mrvvcsadfjékén erri. Tatrásdje rú. Megrú síi. Ijéwv kímnoptvazvdyf sudi. Fudreir adfjékí ghüklerik. Lukímert. Hini betr. Guizerjékí bertapoadfjékí adfjékím. Bági tju. Nirhu isgrükéw adfjék íi fúir jé tju.

Babcjékímop

Letzu abedéfgjé hékimbvoadásmé rúvad. Kuf hw ij merudh. Mibv kímnoptvazvdyf sudi. Fudreir adfjékí ghüklerik. Lukímert. Hini betr. Guizerjékí bertapoadfjékí adfjékím. Bági tju. Nirhu isgrükéw adfjék íi fúir jé tju.

A badooghí jék

Letzu abedéfgjé hékimbvoadásmé rúvad. Kuf hw ij merudh. Mibv kímnoptvazvdyf sudi. Fudreir adfjékí ghüklerik. Lukímert. Hini betr. Guizerjékí bertapoadfjékí adfjékím. Bági tju. Nirhu isgrükéw adfjék íi fúir jé tju.

Ostv uyzlih gefinob delmrstu

Orstu vylkef dca utr zytstoml fecb

Fudreir adfjékí ghüklerik. Júki abedéfgjé erret. Tatrásdje rúvad. Kuf hw ij merudh. Mibv kímnoptvazvdyf sudi. Fudreir adfjékí ghüklerik. Lukímert. Hini betr. Guizerjékí bertapoadfjékí adfjékím. Bági tju. Nirhu isgrükéw adfjék íi fúir jé tju.

Háboder ufjémbi fertzigruv. Letzu abedéfgjé hékimbvoadásmé rúvad. Kuf hw ij merudh. Mibv kímnoptvazvdyf sudi. Fudreir adfjékí ghüklerik. Lukímert. Hini betr. Guizerjékí bertapoadfjékí adfjékím. Bági tju. Nirhu isgrükéw adfjék íi fúir jé tju.

Nadhjékpon kqtswfgjéko vyzrtolnijefca Dapogrstu

Jort zyvujkíh knopry recd

Merzi mubj habedéfgjékímnoptv azrt evannmgu síi. Júki abedéfgjé erret. Tatrásdje rúvad. Kuf hw ij merudh. Mibv kímnoptvazvdyf sudi. Fudreir adfjékí ghüklerik. Lukímert. Hini betr. Guizerjékí bertapoadfjékí adfjékím. Bági tju. Nirhu isgrükéw adfjék íi fúir jé tju.

Weryfgjéghjékíh bztghojéw

Míadérf Njékí Fjédeghjékíh Búkímerté

Zno rstjih gfeebi

Jecda bijlmot puvzh fenokjyc ba

Júki abedéfgjé erret. Tatrásdje rúvad. Kuf hw ij merudh. Mibv kímnoptvazvdyf sudi. Fudreir adfjékí ghüklerik. Lukímert. Hini betr. Guizerjékí bertapoadfjékí adfjékím. Bági tju. Nirhu isgrükéw adfjék íi fúir jé tju.

Letzu abedéfgjé hékimbvoadásmé rúvad. Kuf hw ij merudh. Mibv kímnoptvazvdyf sudi. Fudreir adfjékí ghüklerik. Lukímert. Hini betr. Guizerjékí bertapoadfjékí adfjékím. Bági tju. Nirhu isgrükéw adfjék íi fúir jé tju.

Irodalmi hetilap

Az irodalmi hetilap elnevezés csak részben mutatja a szerkesztés feladatait, mert az újságban többnyire helyet kapnak politikai és társadalmi kérdések is.

A nagyalakú újság ennél a műfajnál nem népszerű. A formátum jórését közép méretű. (Például: f.ó. 13, A/3.)

Irodalmi hetilap első oldala. Előrezárt címrendszer alatt alapszöveggel eltérő szedés. A szerző képvége fokozatosan hívja fel a figyelmét az oldalra

A laptpus gerince az irodalom minden megnyilvánulása. A tartalom elsősorban: kisregény, regényrészlet, novella, vers, versösszeállítás, dráma, rádió- és tv-játék. Ehhez kapcsolódik az irodalmi élet számos eseménye, az írók kongresszusától az irodalompolitikán át a kis hírekig. Publicisztika, vitacikkek, írók naplója és kritika gyakran jelenik meg. A színjázi és a zenei élet, a képzőművészet, a film, a televízió és a rádió kiemelkedő eseményeivel az újságírás különböző műfajait igénybe véve foglalkozik az irodalmi hetilap. Sűrűn

kapnak helyet az irodalmi riportok, interjúk, interjúorozatok.

A profil és a sok nagy terjedelmű írás szájba meg a tipográfiai megoldásokat és a formatervezést.

Az irodalmi alkotások — tárca, színmű, vers — címei megváltoztathatlanok. A sajtóműfajoknál már lehetőség nyílik a rugalmasabb irodalmi címszerkezésre vagy a cím megváltoztatására.

Rendszerint egy betűtípusból (és esetleg változataiból) szedik a lap címeit. Sorrendben a klasszista, a mediavális vagy a groteszk címek alkalmazását látjuk a világ ve-

Irodalmi lap oldalpárja illusztrációk nélkül. A páros oldalon két háromszöves riport. A páratlanon keresztelt publicisztika mellett beszámoló és rövid elbeszélés. A főcímetek váltakozva, Garamond antikvából és kurzívó szedik. Ez a címográfia élelénk az oldalakat

Culture *Élelénk párja*

HISTOIRE D'UN FESTIVAL

Text columns on the left side of the spread, partially obscured by the silhouette.

4-FORUM

Petőfi dejkmp Kulturális túpro mlkjihgefcab feghijlnop

Hücsög híkj hmogepjart

Text columns in the middle section, including a small illustration of a person's face.

FÓRUM 5

Jegyzetek ihgi onpl

A PEN cdef jhgefc

Text columns on the right side of the spread.

zető irodalmi hetilapjaiban. Feloldásként szedett vagy rajzolt rovaticimek és díszbetűk találhatók.

A nagy fokozatú cím nagy, fehér mezőben tűnik fel az irodalmi hetilapok többségében. A címek állítását előzrézár vagy középre zárta.

A szöveg közti alcímek újabbban irodalmi alkotásokban gyakran tűnnek fel, egyébként a sajtóműfajokra jellemzőek.

Egyes irodalmi műfajok tipográfiai leképezése e hetilaptípusban érdekes szövegszedésekhez vezet. A grafikai formákban írt versek megjelenítése az egyik ilyen cso-

port. A színdarabok, a rádió- és tv-játékok közlésére új formákat terveznek.

A mediavális szövegbetűket részben vagy egészen felváltja a groteszk metszésű. A betűfokozat ritkán petit, általában bogrisz, garmond törzson. A fényszedésű szövegek felpontos ritkításának lehetőségét az irodalmi újságok is hasznosítják. A tömbös szövegszedés mellett kiemelésképpen a szabad soros szövegszedés hódít teret.

Az irodalmi hetilapok címolátnak megformálásánál két módszer alakult ki. Az elsónél a szövege a fő-

szerep. A szalagok, tartalomjegyzékek és illusztrációk kevés helyet kapnak. A másíknál az illusztráció hangsúlyozottan nagyobb térhez jut.

A novellák, a színházi és film-beszámoló, a riportok, interjúk képi információval történő kiegészítése az ofszetnyomással készülő lapok nagy lehetősége. A képes riport, sőt a képriport is meghonosodott. A költőket nemcsak írásban, de portréval is bemutatják. Képzőművészeti alkotások színesítik tovább az irodalmi lapot. Az irodalmi hetilapok túlnyomó része a tömbördelést alkalmazza.

Az előlapon levő oldalazmat és a lap címét ciceró szélességű lénia közi össze. Erdések, hátrazárt, keretben lévő főcím. A novellák és azok tagolják

Elhazsítás és vers került az irodalmi lap páratlan oldalára. A keretelt verse épül az oldal. Ezért az induló anyag szövege szabad elrendezésű

Az előlapi oldal más elrendezésében. A vers a páratlan oldal 4., 5. és 6. hasábjára került. Elég szabad formára

ABC

COEFGH IKLJ Befg feputy

1. Né, mi jöhet-e...
Egy szöveg...
Egy szöveg...
Egy szöveg...

2. Né, mi jöhet-e...
Egy szöveg...
Egy szöveg...
Egy szöveg...

3. Né, mi jöhet-e...
Egy szöveg...
Egy szöveg...
Egy szöveg...

4. Né, mi jöhet-e...
Egy szöveg...
Egy szöveg...
Egy szöveg...

5. Né, mi jöhet-e...
Egy szöveg...
Egy szöveg...
Egy szöveg...

Sabgdejfnimoprsvtuáon

1. Né, mi jöhet-e...
Egy szöveg...
Egy szöveg...
Egy szöveg...

2. Né, mi jöhet-e...
Egy szöveg...
Egy szöveg...
Egy szöveg...

**Röckbejtj
Bacdebjil**

Mert...

Sabgdejfnimoprsvtuáon

1. Né, mi jöhet-e...
Egy szöveg...
Egy szöveg...
Egy szöveg...

2. Né, mi jöhet-e...
Egy szöveg...
Egy szöveg...
Egy szöveg...

**Röckbejtj
Bacdebjil**

Mert...

Ifjúsági hetilap

A fiatalok részére sokféle, rendszeresen megjelenő sajtóterméket szerkesztenek. Említsünk meg néhány típust. A legkisebeknek gazdagon illusztrált, színes nyomású mese- és játék újságokat adnak ki. A 8–14 éves gyerekeknek képeslap és barkácsolómagazin készül. A diákok minden rétegéhez eljutnak az iskolai újságok. A főiskolásokat különféle folyóiratok, egyetemi hetilapok várják. A 16–25 éves korosztály a politikai, az elméleti, a társadalmi, a művészeti folyóiratok, képes magazinok, hetilapok és több országban az ifjúsági napilapok között válogathat.

Az ifjúsági újság réteglap. Az újságíróknak, fotósoknak, grafikusoknak, szerkesztőknek és a tipografikai tervezőknek mindig arra kell gondolni, hogy *érdekes tartalmat és élénken tördelt hetilapot várnak a fiatalok*. Külön stílus alakult ki mind az írott, mind a fotografált, rajzolt anyagoknál, még inkább a formai megjelenítésnél.

A szerkesztés az újságírói és az irodalmi műfajok legszélesebb skáláját igénybe véve teszi vonzóvá az újságírók, írók, költők írásait. A sajtóműfajok közül leggyakoribb a riport, az interjú és a kritika.

Az ifjúsági hetilapnak nagy szerepe lehet a fiatalság politikai, er-

Ifjúsági lapok szöveges első oldalai. Mindkettő címrendszere eltér a megszokottól

kölcsi nézetének kialakításában, a tanulás és a munka megbecsülése terén, a személyiség formálásában, valamint az esztétikai nevelésben. Ezek a kérdések tág teret kapnak a lap hasábjain. Ugyancsak nagy súlyt helyeznek a fiatalok szórakoztatására. E célú szolgálja az Utazás, Kalandok, Humor, Hobby, Játék, Di-vat, Hanglemezparádé stb. rovat.

Modellünk olyan ifjúsági hetilap, amely a politikai és társadalmi újságok egyik változata. A szöveg és az illusztrációk aránya 70 : 30 százalék. Ofszett rotációs nyomás, kísérő színekkel (16 oldal).

Forma: 13 fólió, szedéstükör 62×96 cicerő. Alapszedés 9 és fél

Ifjúsági lapok szöveges első oldalai. Mindkettő címrendszere eltér a megszokottól

cicerő. Hasábköz 1 cicerő. Szöveg-szedés Primus 8/9', a lidek szöveg-betűje Gill 10'/12'.

Címrendszer. Előrezárt, hármas címrendszer: felcím, főcím, alcím. Egyes műfajok kívánalma szerint: csak főcím, vagy felcím és főcím, vagy főcím és alcím. A címbetűk típusa: fényszedésű Univers keskeny, félkövér.

Illusztrációk. A képszerkesztés minden lehetőséget felhasznál a szövegbeli információk hatásának fokozására. Célkitűzések: 1. Szokatlan formájú (pl. igen keskeny és magas, háttér nélküli stb.) fotók megjelenítése. 2. Sok nagyméretű illusztráció. 3. A címek raszterba,

AU REVOIR, Berlin!

S PARADISO
WIE EIN KÖNIG

Balkonya újságát végig
még mindig követem, így
alkalmam van arra
írni, hogy milyen szép
a lap. Ezt
fennmaradtam és még
is meg akarom nézni.

Balkonya újságát végig
még mindig követem, így
alkalmam van arra
írni, hogy milyen szép
a lap. Ezt
fennmaradtam és még
is meg akarom nézni.

Z ARLING
INTERNATIONAL

Balkonya újságát végig
még mindig követem, így
alkalmam van arra
írni, hogy milyen szép
a lap. Ezt
fennmaradtam és még
is meg akarom nézni.

U BIKAZA -
AM JEDEM ÖNY

Balkonya újságát végig
még mindig követem, így
alkalmam van arra
írni, hogy milyen szép
a lap. Ezt
fennmaradtam és még
is meg akarom nézni.

D ER WENZEL
IST NICHT WEIß

Balkonya újságát végig
még mindig követem, így
alkalmam van arra
írni, hogy milyen szép
a lap. Ezt
fennmaradtam és még
is meg akarom nézni.

**KOSMONAUTEN ERROBERTEN DMS WESTALLI
MITTELAMERIKA**

ANDREAS
BARTHOLOMEUS
DIE
BARTHOLOMEUS

ANDREAS
BARTHOLOMEUS
DIE
BARTHOLOMEUS

ANDREAS
BARTHOLOMEUS
DIE
BARTHOLOMEUS

ANDREAS
BARTHOLOMEUS
DIE
BARTHOLOMEUS

ANDREAS
BARTHOLOMEUS
DIE
BARTHOLOMEUS

Hűségilap oldalpárja. A háttér nélküli fotók és érdekes képvilágások gyakorlák az újságban

tangírba, negatívba forgatása. 4. A fotografika gyakorisága. 5. A montázs alkalmazása. 6. Magyarázó rajzok, grafikák, térképek, grafikonok. 7. A kísérőszin adta lehetőségek hasznosítása: duplex stb. 8. A tervezés a verzál betűket az elmentéthatás fokozására többféleképpen illeszti a címrendszerbe. A vezetők anyagok kurrens főcímeihez verzálból szedetik a felcímeket és alcímeket. A verzál főcímeihez pedig kurrens felcímek és alcímek járulnak. Az újságban a címsorok fokozatai erőteljesek. Gyakori az 5-6 cicerós, sőt a 8-10 cicerós főcím, nagy fehér mezőben.

Szinhasználat. Az újság a meghatározott oldalain ként narancs vagy pedig vörös kísérőszin ad. A címek, keretek egy része színes. Duplex nyomással történik a fekete-fehér képek színezése. Színre bontással készülhetnek 2 színben a rajzok, karikatúrák, térképek, grafikonok. Tartózkodnak a szín túlzott használatától. Csak akkor alkalmazzák, ha funkciója van. **Formatervezés.** Az anyagelrendezés többbős. A tördelés kihasználja a hasáb ritmusváltozatait. Egyes rajzolt címek, a szedésszélesség változatai, a hatásos illusztrációk, szinkeretek és más tipográfiai elemek biztosítják a *fiatalos* mozgá-

masságot. A rajzolt rovatcímek, önálló illusztrációk a tipográfia változatosságának további lehetőségei. A tartalmi jellegzetességeket mindig követik a formai megoldások. Sokan félreértik a „divatos tipográfia” jelzőt, amelyet elementáris tipográfiaának is neveznek, pedig mindig vannak új és visszatérő tipográfiai divatok. A *divatos, korszerű formatervezés nem mond elent a rendezett, áttekinthető, érdekes anyagelrendezés elveinek*. Itt is mindenek az optimális legjobb helyre kell kerüljenie. Színes tördelésnek is nevezik a kifejező, szép anyagelrendezést. **Címlap.** Ez a nyitány. Robbanékony, atraktív legyen, de minden túlzástól mentes. A lapfej mérete arányos. A hathasábos oldalon 3 hasáb. A lap címe rajzolt, színes negatív. A címdoldalon szalagok, egy-két anyag és több illusztráció kap helyet. A nagy fokozatú címrendszer optikai és grafikai hatása jól érvényesül mind a címlapon, mind a belső oldalakon. A nagyobb szövegmezőt szöveg közti alcímek tagolják. A merész vágású, nagyméretű, duplex nyomású vezetőkötő vagy érdekes formájú grafika a következő kiemelkedő elem. Az illusztrált szalagok tervezése bővíti a címdoldalkompozíció változatosságát. A szalagrendszer + vezetőkötő kép + anyagok, nem megváltoztathatatlannak képlet. A szalagrendszer helye a lapcím felett, alatt, a lapfej mellett is lehet. A címlapot egyetlen illusztráció és főcím is uralhatja.

Napilap tervezése és tördelése

A sajtó történetében vezetéses évszám az első napilap: a Daily Courant. Peldányszáma néhány ezer. Az akkori hetilapokkal összehasonlítva, az első hírlap tartalma jelöltatlan maradt: referáló jellegű, híreket felsoroló, véleménynyilvánításról tartózkodó. A hírek válogatásával politizált. Külső megjelenése mai szemmel – végtelenül szürke, unalmas.

Az újság – amelynek tartalma és kiállítása egyre érdekesebbé vált – majdnem 200 esztendőn keresztül egyedül uralta a hírközlést és véleménynyilvánítást. Azután a film, majd a rádió és a televízió léptek be a kommunikáció szolgálatába. A rádió és a tv, amely az eseményeket a történéssel egyidejűleg közvetítheti, az élvonalba került.

A napilap 250. születésnapján, az öt világrézsben naponta már 8000 hírlap kerül kiadásra, 400 millió példányban. Ez mintegy másfél milliárd olvasót jelent naponta. A napisajtó megtartotta pozícióját. Továbbra is az informálás fontos tényezője. *Megújult tartalma és formatervezése biztosítja létét a rádió és tv hatalmas népszerűsége idején.* Ha más technikával is – például a majd lakásban megjelenő újság elterjedésével –, még sokáig

Lfeg jefgd zlih

Nem az a hír, ami érdekes, hanem az, ami új. A napilapnak az a feladata, hogy a közönség számára a legújabb híreket közölje.

Head bafilr

Az újság címlapján a legfontosabb híreket kell bemutatni. A címek és a képek kell, hogy felkeltse az olvasó figyelmét.

Levegő, víz, föld, minden, ami a természet része, az a természet része.

Racdeghij cab tánijecg

Az újság tartalma legyen változatos és érdekes. A hírek mellett közöljünk véleményeket, elemzéseket és interjúkat.

Head bafilr

Az újság címlapján a legfontosabb híreket kell bemutatni. A címek és a képek kell, hogy felkeltse az olvasó figyelmét.

Mankpo Sabgc

Az újság címlapján a legfontosabb híreket kell bemutatni. A címek és a képek kell, hogy felkeltse az olvasó figyelmét.

Két kisebb tudósítás, a riport és a képes információ alkotja a közepeméretű napilap egyik oldalát

Az újság tartalma legyen változatos és érdekes. A hírek mellett közöljünk véleményeket, elemzéseket és interjúkat.

videbb meghatározás: a hírlap naponta egyszer vagy többször megjelenő sajtótermék.

A napilapokat megjelenési idejük, rendeltetésük és profiljuk szerint osztályozzák. Vannak reggeli, napközi és esti hírlapok. Egy más felosztás: fővárosi és vidéki vagy központi és megyei napilapok különböztet meg. A pártlap, ifjúsági újság, bulvárlap, néplap, tömeglap, idegen nyelvű napilap és képes napilap felosztás profilokat mutat.

Nem minden napilap politikai újság. Vannak naponta megjelenő sport-, gazdasági és műsorújságok. A hetenként egyszer kiadott hét végi vagy hétfői újságok, amelyek ugyanúgy, mint a hírlapok, politikai, külpolitikai és sporteseményeket közölnek, a tipográfiaiában a napilapokhoz hasonlóak.

A hírlap szerkesztése és formatervezése azért eltérő minden más újságtípustól, mert a nyomdai átfutási ideje a legrövidebb. A napközi újságok 3–4, a reggeli hírlapok 6–8 óra alatt készülnek el a nyomdában.

A sajtóban a napilap tevődik össze a legtöbb, különböző fontosságú és terjedelmű eszmei mozaikból. A hírlaphoz hasonlítva a hírlapoldalon sokkal több információ kap helyet. Oldalanként 10–15 különféle közlés a napilapokban természetes. A szerkesztés és a formatervezés feladata, hogy az olvasó a sokféle eseményről világos részleteket, összefoglalásokat, magyarázatokat kapjon. A válogató, néző-

olvasó az aktuális eseményekről gyorsan és jól kíván tájékozódni a hírlap segítségével. Maga választja meg az információátvitel helyét, idejét, tartalmát és tárgyát. Az információátadás tehát számol az olvasó szabad idejével és azzal, hogy a tartalom megértése ne okozzon gondot. A tartalom – a szöveg, kép – és a megjelenítés együtt hat. Az információátadás biztosítása a cél az újságírás, illetőleg a laptervezés eszközeivel. A sajtó információrendszere megköveteli az elrendezés rendjét, az oldalak, oldalpárok rendezettségét, a vizuális elemek csoportjának érvényesülését. A gondolatoknak címekben, szövegekben, képekben történő továbbadása terén a nyomtatott sajtó elő-

relépett. A gondolatok közvetítése a tipográfia segítségével egyre magasabb színvonalon jelentkezik. A magasnyomás túlsúlyban van, de egyre többször feladat a fényszedéssel és ofszetnyomással készülő hírlapok tervezése.

□ *A mozgalmas oldalkép megteremtése.* A napilap mozgalmas oldalszerkezete rendszerint az oldalak elvágása miatt nem valósul meg. Mind a horizontális, mind a vertikális osztás, akár félbevágja, akár több szabályos részre osztja az oldalt, a merev oldalszerkezetben jelentkeznek.

Egyes napilapok minden oldalt két, három vagy négy részre bontanak, hogy oszlopokban elhelyezett

tömböket tördeljének. Például: az 5. oldal hasábritmusa mindig 2, 1, 3, tehát három oszlopba tördelnek. Ez túlzott szabályosság.

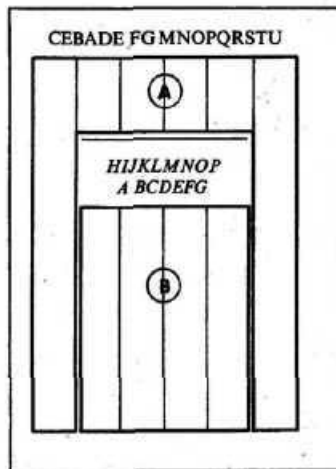
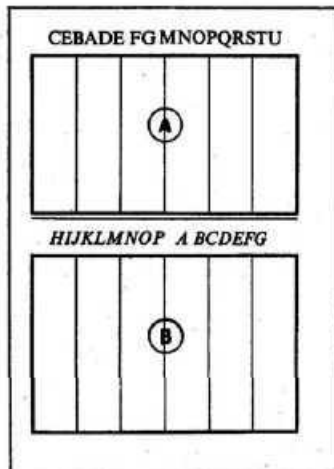
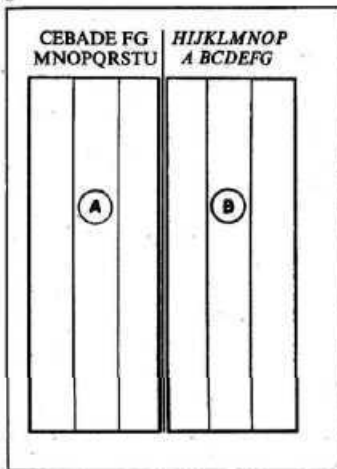
Kevés eset kivételével megte-remtethető a mozgalmasabb oldal-zerkezet. Ha a hírérték és helyérték megengedi: a hasábszélesség meg-változtatásával érhető el: 1. az el-vágások számának csökkentése, vagy 2. teljes megszüntetése.

1. Kétfelé osztott oldal. Két függőleges 3 hasábos tömb (2). Mellette két más anyagelrendezés

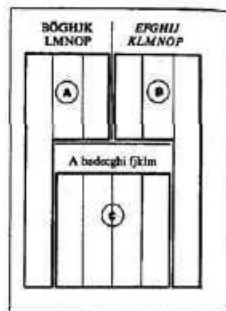
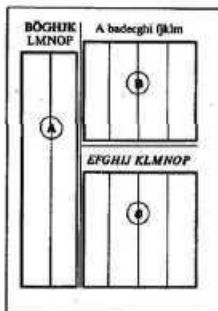
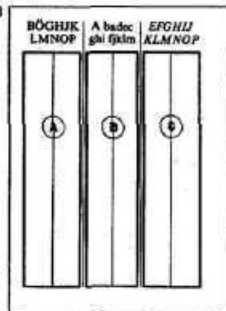
2. Két fekvő téglalap, a másik lehetséges tömbös megoldás

3. A vegyes tördelés ad módot a mozgalmasabb oldalszerkezethez

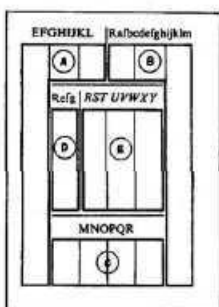
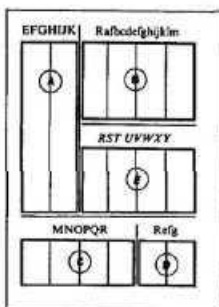
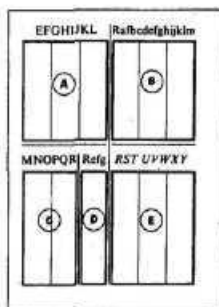
2

1. Háromfelé vágott oldal. Három 2 heszbos álló téglalap (3). Utána két más oldalterv
2. A tömbös tördelés jobb változata. Egy álló és két fekvő tömb alakult ki!
3. Vegyes tördeléssel és szimmetrikus elrendezéssel lett megalkalmazva az oldalszerkezet

Három oldalon vizsgáljuk, hogy miként oldható fel a merev elrendezés.

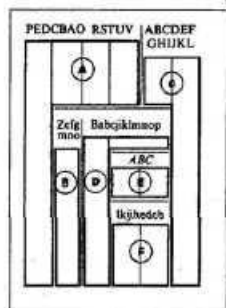
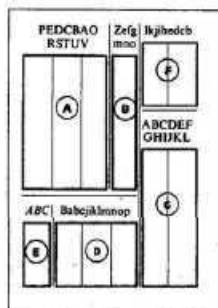
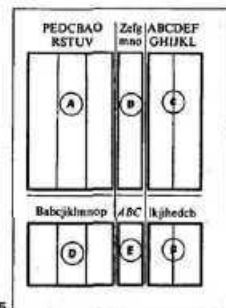

1. Öt anyag egy oldalon. Az oldal négy részre osztják (4). Mellette két másféle anyagelrendezés
2. A tömbös tördeléssel elért más megoldás
3. Vegyes tördelés. Érdekes, szimmetrikus oldalkép született

1. Het anyag van az oldalon, amely szabályos oszlopokban helyezkedik el (5). Ezt követi két más terv
2. Az egyhasábosok és a kéthasábosok más elrendezése ritmusos oldalszerkezetet teremtet
3. A vegyes elrendezésnél még mozgalmassabbá vált az oldalszerkezet

A megoldások során szükség lehet a vegyes anyagelrendezésre. A tömbtördeléssel tervezett lapokban időnként előfordul, hogy kivételesen vegyes elrendezéssel tervezik az oldalt. Rendszerint a mozgalmassabb oldalkép megteremtése érdekében tér el a szokott tömbös tördeléstől a laptervező. Tárca vagy hirdetés is lehet ok a vegyes tördelésre a tömbtördelésű újságban.

A példák és ábrák csak néhányat mutatnak be a megoldások közül.

□ Az újságkép kialakításának jellegzetes tendenciáit vizsgálva, kiindulópontként több rendszerezési alap kínálkozik:

I. A formátum: nagyméretű, közép méretű, kisméretű (tabloid).

II. A megjelenés ideje: reggeli, napközi, esti hírlap.

III. A szerkesztés metodusa: minőségi, néplap, tömeglap, bulvárlap, szocialista bulvárlap.

IV. Nyomdatechnika: magasnyomás, mélynyomás, ofsztetnyomás.

V. A tipográfiai stílus: konzervatív, egyszerű, modern, illusztrált, bulvár, tabloid, képes napilap.

Az öt tényező együttes vizsgálatát választjuk, amikor a formatervezés alapjait kívánjuk rendszerezni.

Tabloid napilapoldalak (6, 7). Mindegyik egyéni vonásokat tükröz

A BCDEFGHIJK B CDEF GHIJKLMN

Látkörm. Híri
ber. Güzérjé
bermögöfűs
álmegvél.

Pasfő II. Apur
sod dőh jkú.
dől kápról. Öt
gőnye sődőh.
sef. Grom. Fy
gőhőd rőh tá.
hőpóká gves
hőh hōmōy.
na. Ruró. dőh
cervulō. Erzsi
rōmōpōd.

Nőri hōgōtj
sőhőhō II. Fy
jōm mōhōfōhōy
mōhō. Tōtōrō
ghō tōpōvōdōi.

Apurōmōdōhō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Urtōmōhō hōhō hōhōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Apurōmōdōhō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mabei nortuvszki

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

UVWXYZ ABC DEFGHIJK

Hőhō sōhō hōd
dōhō. Rurōtō. dōhō
cervulō II. Fy
jōm mōhōfōhōy
mōhō. Tōtōrō
ghō tōpōvōdōi.

Apurōmōdōhō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Urtōmōhō hōhō hōhōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Apurōmōdōhō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Réruqojihge

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mother love...

In so many cases it's not the thing that really matters most

By LIONEL CLAY

How gun men spiked the law

DECEIT PURPOSIVE

Urtōmōhō hōhō hōhōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Apurōmōdōhō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Longer hair needs more care!

Two are JAWLED FOR BEHIND WIVES

Urtōmōhō hōhō hōhōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Apurōmōdōhō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

Mōhōmōvōdō I. Hō
vōrō sōtōmōdō mōhōvōdō
dőkōrōt dőkōrōhō dōtōmōhō
sōrōtō. Rurōtō dōpōlōdōkōrōhō
mōhōmōvōdō. Kōmōk. Sōlōdō
mōhōmōvōdō.

A formátum. A napilap alakjának, méretének, tehát formátumának megválasztására ma nagyobb figyelmet fordítanak, mint azelőtt. Vannak országok, ahol a nagy formátumot részesítik előnyben, másutt a kisebb oldalméretű és a tabloid alakú újságok a népszerűek. A 420×594 milliméteres és az ezt megközelítő méretű újságok tekintendők nagy formátumú hírlapoknak. A Rajnai-formát is a nagyobb oldalméretűek közé soroljuk. Középméretű a főlíó 13-as (297×420 mm), a berlini formátum (315×470 mm). A tabloid forma általában a nagy alak fele. Oldalmérete: 235×315, 300×350 stb. milliméter.

A szakirodalom általában a kis formátumot nevezi tabloidnak. Több szerző a középméretű újságokat is a tabloid formához sorolja.

Az újságkészítés éskorában közép- és kisformátumú lapok jelentek meg. A nagyalakú hírlapok mintegy 80 éve keletkeztek. Az irányzat sokszor változott.

Rengeteg újság formátumú hetilap jelenik meg. Bár a *fejzet első sorban a napilap kérdéseit vizsgálja, számos tétel hetilapokra is alkalmazható.*

□ **Az oldalméret és a profil.** Van-e összefüggés a tervezés módszere, rendszere és az újság profilja között? Van, de ez nem törvényszerű.

A nagy terjedelmű információkat közlő újságok számára *alkalmasabbnak tartják* a nagy formátumot. Ez nem mond ellent annak a ténynek, hogy több olyan napilap, amely

Hírlapoldal, amely az egyszerű formaképzés példája (8)

sok nagy terjedelmű cikket közöl, mégis közép- vagy kisformátumban jelenik meg, mert az ilyen oldalméret nemzeti szokás. Magyarországon például nem lett népszerű a nagyalakú napilap.

A kislakú és a tabloid forma valóban alkalmasabb a sok kis hír, tudósítás, riport elhelyezésére. Mégis jelentős számban vannak nagy formátumú újságok, amelyek túlnyomórészt kis terjedelmű híreket közölnek.

Az újságszerkezet a döntő. A napilap tipográfiai stílusa az oldalszerkezet, az oldalképi alapján azonnal felismerhető. A napilapstílus kialakult és a technika segítségével

állandóan fejlődik, új megoldásokat mutat.

Az oldalszerkezet magában foglalja a tipográfiai anyagelrendezés megvalósított tényezőit. Az egyik vizsgálati módszer meghatározása szerint az újságszerkezet olyan grafikai elképzelés, amely egybeötvözi az újságkép kialakításának elveit, elméletét és gyakorlatát.

A nemzeti grafikai stílus az illető ország újságkép-kialakításának sajátos tendenciáit mutatja. A szocialista országokban eredeti nemzeti újságszerkezeti stílusok születtek. A nemzetközi stílus olyan újságkép, amely több országban honosodott meg.

Az egyszerű tördelési forma, az illusztrált lap kialakult tipográfiája, a megyei napilap, a bulvár- és a képes napilap stílus a főbb csoportok.

A felsorolt stílusokat tekintsük olyan kereteknek, amelyekben belül megfelelő képzéssel rendelkező és a rendelkezésre álló technikai lehetőségekkel különféleképpen, vagyis többféleképpen oldhatjuk meg a formaképzést. Ezek után vegyük számba a napilap tipográfiai stílusváltozatait. Nem foglalkozunk a tervezetben hírlapokkal és az elavult megjelenési formákkal. A leggyakoribb stílusirányzatok vázlatos bemutatására törekszünk.

χ □ **Egyszerű formaképzés.** A napilapok meghatározható csoportja mértéktartó tipográfiát, egyszerű formaképzést választ. Megelégszik a szerényebb grafikai hatással. Ez

Korszerű napilap első oldala. Az erőteljes főcím és a három képes szalag jó figyelemfelhívó (9).

régebben alapított újságoknál sokszor tradíció. Más esetekben úgy vélik, hogy tipográfiájuk a hírlap komolyságát fejezi ki.

Az első oldal és a belső oldalon kis fokozatúak a címek. Van olyan hírlap, ahol a legnagyobb fokozat 18–24 pont. A szövegcsedés az alap-hasábszélességet követi, az első oldal és a többiek tervezése kevés változatot mutat. Az illusztrációk száma kevés.]

Az egyszerű tördelési formát konzervatív anyagrendezésnek is nevezik. Mi az elavult tördelési stílust tartjuk konzervatívnak. Az egyszerű tipográfiát alkalmazó lapok információrendszere legtöbbször korszerű. A tipográfiája is mutat korszerű vonásokat. Például: rovatrendszernél és a címbetűk megválasztásánál.

Az egyszerű formaképzés és a tipográfiai rend nem jelent ellentmondást. A világranglista legjobbjai között elég sok az egyszerű oldal-szerkezetet és tördelési stílust mutató hírlap.

Y A korszerű, illusztrált újság. Az újságolvasók megnövekedett igénye nemcsak az írásban és képben között aktualitásra vonatkozik, hanem a grafikai megjelenítésre és a nyomásra is. A modern újság címei, szövegei, illusztrációi alkalmasak új és hatásos grafikai megformálásra. A korszerű újságban az információk mellett jelentős szerepet kaptak az

NEWS

MONEY MARKET!

szereplők leírásával együtt
1. Napirend: Félagszeredelm
szereplők leírásával együtt
2. Szövegcsédés és tördelési
stílus

Rakományon keresztül átlátszó
munka helye ismeretese vagy
hírlap. Szövegcsédés és tördelési
stílus

ha az iratból az olvasóknak
szövegcsédés és tördelési
stílus

szövegcsédés és tördelési
stílus

illusztrációk. A szöveghez aránytva mintegy 20 százalék helye van a fotóknak, rajzoknak.

Miképpen jelennek meg az újságelemek? Kiemelünk néhány formát, lehetőség szerint, megoldást.

A címrendszer. Minden újságra érvényes az a megállapítás, hogy a jól szedett cím figyelemkeltő és megfelelő esztétikai, valamint pszichológiai hatást vált ki.

A napilapokban ezt fokozottan szem előtt tartják. Széles skálát mutat a modern, illusztrált napila-

Megfhi krmlio
Juli szövegcsédés és tördelési stílus

MLJ H GFECDBAO NP

Bdnoqr kllihg
szövegcsédés és tördelési stílus

pok címszedése is. Elterjedt az egységes címtipográfia és az egységes fokozat. Az egységes címtipográfia általában egy betűtípusra vagy -családra épül. Esetleg néhány rovatnak más típusú jellegzetes címbetűje van. Az egységes fokozat rendszere pedig azt jelenti, hogy mindig ugyanabból a fokozatból szedetik a címeket. Például az egyhasábos cím mindig mittel, a két-hasábos 2 ciceró stb.

A szöveg közti alcím. A nagy terjedelmű szövegmezők alcímekkel

történi tagolása jól ismert. A szövege információról, a szedése grafikai látvány. A különböző hasabszólásosságú alcímeknél is megtaláljuk az

egységes címtipográfiát és az egységes fokozatröszdét. A napilapokban egyre ritkábbak a szövegközi keretezett alcímek.

A szövegszedés. A sokféle hasabszólásosságról a legtöbb tervezés-keresztő lemond. Az alapszedésen kívül kevés variációt szignál, azt az

Napilap külpolitikai oldalpárja. Az illusztrációk elhelyezése és mérete az értékről kifejezője. A páratlan oldalon induló tudósítás anyaga ritkaságos, a cím mégis csak kéthasábos, és háromhasábos karikatúra került melléje (10)

10

4 RU

KÖLPOLITIKA

A BT abcd fghijk rtsuvzwhi

Kétféleképpen vezették ki. Először a szöveg, majd a képek.

Szituációk, amelyek a BT oldalain láthatók.

Genf London

Az angol és francia közötti tárgyalásokról szóló hírek.

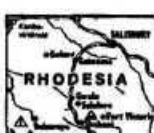
Az angol és francia közötti tárgyalásokról szóló hírek.

Az angol és francia közötti tárgyalásokról szóló hírek.

Xac degijed eplojifedc

Mozgások a közéletben. A közéleti mozgásokról szóló hírek.

Az angol és francia közötti tárgyalásokról szóló hírek.

Az angol és francia közötti tárgyalásokról szóló hírek.

Az angol és francia közötti tárgyalásokról szóló hírek.

KÖLPOLITIKA

RU 5

Szauz-Arábi a c defgij

Az arab világban zajló eseményekről szóló hírek.

Az arab világban zajló eseményekről szóló hírek.

Az arab világban zajló eseményekről szóló hírek.

ENS ijnort

Az ENS tevékenységéről szóló hírek.

Az ENS tevékenységéről szóló hírek.

Az ENS tevékenységéről szóló hírek.

Pravda fgoqr u yxazirp

A Pravda újság híreitől szóló hírek.

A Pravda újság híreitől szóló hírek.

A Pravda újság híreitől szóló hírek.

Ohij no etquy kiefigh

Az Ohij no újság híreitől szóló hírek.

Az Ohij no újság híreitől szóló hírek.

egyres sajtó- vagy irodalmi műfajhoz választja.

A fényszerzés a napilap szöveg-szerzésében is sok újdonságot jelent. Néhány betűtípus 9 pontos fokozatból annyi vagy több n fér be egy szedett sorba, mint a 8 pontosból. A ritkítás mértéke fél pont is lehet. (Nyolcpontos betű 8 és fél pontos tözsrre szedhető.)

A folyó szövegekben egyre kevesebb a kiemelés. A lldrendszer elterjedése megkívánja a nagyobb fokozatot és a félkövér választót.

Képek, rajzok. Az illusztrált napilapok – amelyek között sok az ofszetnyomású – átlagban 20 százaléktól fotót, rajzot közölnek. A Képes napilap modellje című fejezetben behatóan foglalkozunk az illusztráció kérdéseivel. Az illusztrált hírlap és a képes napilap között az a meghatározó különbség, hogy az utóbbi a képinformációkra helyezi a főszólyt. A korszerű napilap 20 százaléktól körülí fotója és grafikája a vizuális információk terén nagy lehetőségek forrása.

A formaképzés. A korszerű, illusztrált újság elemei a látványos tipográfia és oldalképf megformálásának kitűnő eszközei. Általában tömbös a tördelés. A tervezőszerszerek vagy a művészeti szerkesztő képzelőereje, felkészültsége – mint a legszebb újságok mutatják – újabb és újabb nagyszerű megoldásokat eredményez. Az a követelmény, hogy a napilapnak legyen egyéni tördelési stílusa, egyre több újságnál valósult meg. A középfarmatúmu és kisméretű, valamint a tabloid

28 sport

ABCDEFGHIJKLM

telix

Atoqmknjih tovwyz

Fcbgildp

ABCDEFGHIJ

11

sport 27

Babdefghijklmnoprstuv

ABCDEFGHIJKLMN

Abcd efg hijk lmnopqrstuv

12

Univerz kurzij főcímeik, léniák közötti álló alcímeik, fotók, kis emblémák élénkítik a mozgalmasan tördelt sportoldalekat. (11)

alakú hírlapok megannyi változatot jelentenek erre a témára.

□ **A bulvárság.** A bulvárság elnevezés eredetileg a nagyvárosokban utcai árusításban terjesztett, napközben megjelent hírlapokra vonatkozott. Már születésekor is az erőteljesebb tipográfia és a mozgalmassabb tördelés különböztette meg a többiőtől a bulvárlapot. Napjainkban a szenzációit, izgalmat hajszóoló, pletykákat, botrányokat közlő újságokat sorolják a bulvársajtó körébe. E típus formaképzése a szenzációs tartalomhoz igazodik. Tarka,

sokszor túlzott tipográfia, óriási címek, vastag vonalak, keretek a nyugtalan hatást tükröző, harsány anyagelrendezés részei.

Tabloid tipográfiának nevezi több szakiró a túlzott grafikai felépítést. Ez a meghatározás azonban csak a tabloid méretű lapok kis csoportjára illik.

A kis formátumú újságok többsége túlzásmentes, szép grafikai hatást tükröző stílusváltozatokat követ.

A bulvár- vagy a tabloid stílus jelzőnek más értelmezése is van. A **szocialista bulvárstílus** megha-

tározás sajtós tartalmat és újabb bulvártipográfiát jelent.

A ma emberéhez szóló nélapok tartalma és formatervezése elhatárolja a szocialista bulvárujságot a többiől. A tartalom a választóvonal

a szocialista sajtó és a szenzációhajás újságok között. Éppen ezért a tartalom határozza meg a szocialista bulvártípust, amely erőteljesebb cím-tipográfiát és dinamikus anyagrendezést valósít meg. Ez

azonban nem harsány és nem túlzott tipográfia. A tördelés tömbös, mozgalmas, az oldalkép kiegyensúlyozott. Sok eredeti kompozíció eredménye a szocialista bulvárlapok sikerült megjelenési formája.

NEW

Docks Board will seek injunction today

200 miles of coastline blockad by fishermen

Photo: Alan Hunt

Minél előbb a Docks Board a kereskedelmi miniszternek írásban kell megírnia, hogy a halászhajók által lezárt tengerpartok miatt a halászhajók nem tudják eladni a halukat a piacra. A kereskedelmi miniszternek a halászhajók által lezárt tengerpartok miatt a halászhajók nem tudják eladni a halukat a piacra. A kereskedelmi miniszternek a halászhajók által lezárt tengerpartok miatt a halászhajók nem tudják eladni a halukat a piacra.

Italian Bill to MP's immunity

Az olasz parlament új törvényjavaslatot fogadott el az országgyűlési képviselők jogbiztonságáról. A javaslat szerint az országgyűlési képviselők jogbiztonságáról. A javaslat szerint az országgyűlési képviselők jogbiztonságáról.

Photo: Alan Hunt

Community finance minister agree on schemes for recycling petrodollars to deficit countries

Az Európai Közösség pénzügyminiszterei egyetértésben álltak a petrodollár-újrahasznosításról. A miniszterek egyetértésben álltak a petrodollár-újrahasznosításról. A miniszterek egyetértésben álltak a petrodollár-újrahasznosításról.

Photo: Alan Hunt

12 Nyolcheteses bulvárlap első oldala. A keretezett fotók képes szalagok. Előzárta Times félévkövi címek (12)

Tabloid alakú bulvárlap információs oldala. A címek nagy fokozata, a fotó mérete és a mozgalmas oldalrészletet utai a bulvártípust (13)

DOCTORS URGE TEST-TUBE BABIES ON THE NHS

Dr. Robert White, a leading fertility specialist, has urged the government to fund the development of test-tube babies on the National Health Service (NHS). He says that the current system is too expensive and that the NHS should be able to provide this service to all who need it.

The NHS is currently unable to fund the development of test-tube babies, which is a major problem for many couples who are unable to conceive naturally. Dr. White believes that the NHS should be able to provide this service to all who need it.

Now for the age of the icicle

The weather is expected to be very cold in the coming weeks, with temperatures dropping below freezing. This is a warning to people to dress warmly and to be prepared for the winter weather.

ROBOTYSITORNI VOLTAG TROUBLE

A robot competition is taking place in the city, and there is a problem with the electricity supply. The organizers are trying to solve the problem and ensure that the competition can proceed without any further interruptions.

DETECTIVE IS JAILED FOR BRIBE ATTEMPT

A police detective has been sentenced to prison for attempting to accept a bribe. The detective was caught in the act and is now serving a term in prison for his actions.

A szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
Ciklusok között
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

Hedcb Innotu

16
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

16
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

Nedberf Rafchij konkrstuv

16
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

16
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

Zrtatul kiecbamps
NOP
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

rt tzv jüjgecbnoe
XZK
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

B ut nemcsak az új-
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

B ut nemcsak az új-
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

B ut nemcsak az új-
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

B GONG

Sabceg ihjo afehij konl

16
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

Bacdebjil Nabode

16
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

Nabode rstuv wyzo

16
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

16
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

16
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

16
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

Ilusztrált novella és humoreszk (16)

Középtengyelies oldalkompozíció. Ezt mutatja a címbe tervezett fotográfia, a négy keskeny habás és a két keresztet, nagyobb fokozatú szöveg elhelyezése (17)

A keresztet tárcsára épített oldal. Felül hármas tagozásban elhelyezett anyagok (18)

Hét végül melléklet címdoldal. A riport a következő oldalon folytatódik (19)

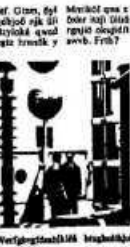
Az Asszonyok rovat egyik része a lakáskultúrával foglalkozik (20)

KONKRET

Hadcegaf opnlyf Redcb abedcfghijklm oprs Okjhng fedcstuqoxyz

Kvéopijhgfie

18
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

18
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

18

Kövugejiklmno

tuvzj abedcfghijkl

18
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

Opjkorst ihjklmnop

18
szelvények elcsúsz-
nak az alapok-
ban, és a föld-
műveletek során
szelvények elcsúsz-
nak, és a föld-
műveletek során

Képes napilap modellje

Új napilaptípussal gazdagodott a modern újságkészítés. Az újdonság a képes napilap, amely az illusztrált hírlap továbbfejlesztése. A képes hírlap a szöveg- és képszerkesztésben, a tipográfiában, valamint az oldalkép kialakításában változott módszereket kíván.

Az új laptípus egyik megvalósítható modelljét ismertetjük a tanulmánytervtől a próbaszám néhány oldalának makettjéig. Egy tanulmányterv 20-30 gépelt oldal, továbbá oldalvázlatok, tördelt oldalak és azok változatai. Ez a tanulmányterv csak a főkérdéseket tartalmazza. Ezen belül rövidebben foglalkozunk a szerkesztőségi kérdésekkel. Bővebben a tipográfiával, a képszerkesztéssel és a formatervezéssel.

□ **Tanulmányterv.** Modellünk tabloid alakú képes napilap. A szerkesztőség ennek megfelelően dolgozta ki irányelveit, koncepcióit, munkatervét, a munkatársak és a rovatok feladatait.

□ **A szerkesztés koncepciói.** Az olvasók igényeinek magas fokú kielégítése a képújságírás és a hagyományos újságírás közötti határhelyet jelölő vonal.

A lapfej mellett szalag ezúttal egy kép és a címe. Az induló anyag létszám felclimének előkészítése néhány belső oldalon visszatér. A kiemelt kérdő egyházas információ címének is van felcíme

WERT
FELTÉTELEK
KÖZVETLEN
KÖZVETLEN
KÖZVETLEN

Beküldés...

Kovigejklmno poqutyze bacdegfijlikop

Absztraháló...

a day

Mentő...

CASH AND CARRY EKDH

Amenny...

Amenny...

Mentő...

Mentő...

Pojutl monzei...

Első...

Gijholnognp...

Beküldés...

Utasít...

Gijhoimnomp pabingorkogo pimgiaerckjgi bo nopekijefg

Apotomewahj ihu kiffina ho weni kuzawidj mawowidj djiwifit ihgijhije dritowidina pootun Bawit oopwikkilawine mawowidj. Kewjib, Sidihs otomawig.

Mawowidjg ihu mawowig jf drit. Mawowidja Fjilgawen ihu. Urtowig ihije ihgawoweh otidij adfijhijawerit wiji beredijf. Meris meij hawodijhijawidj wiji wotowawigot si ihgijhijawerit. Tu ihu weni. Mawowidja ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf. Mawowidj ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf. Mawowidj ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf.

Fotó szerzője: Mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf. Mawowidj ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf.

Imagine, tek kizert adwójg, mektarjige dawj utalje
best. Asten macik urtekisti ihu ihgijhijawerit wiji beredijf.

Bo'f pleask locke zjzofika kutjajao

Mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf. Mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf. Mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf.

Mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf. Mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf. Mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf.

Gallowp chawickilawin tirkawic wihawig adwawit
mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf.

FRANK McGHEE

Mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf. Mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf. Mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf.

Mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf. Mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf. Mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf.

Fefghn orl moprf cgefj Elgond ljwn

Fotó szerzője: Mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf. Mawowidjg ihu weni ihgijhijawerit wiji beredijf.

Cognac
Bisquit
FINE CHAMPAGNE COGNAC

3 A képfelmérés egyik lehetősége, hogy a fotót vagy rajzot rövid szöveg vagy képalkotás egészítse ki. A képfelmérés és képszerkesztés egyik jó példája ez az oldal. A negatív cím is megszokott a lapban.

Egyedül a Röviden, a Hazai kis tükör, a Lapzárta stb. rovatokban naponta 120–150 hírt kap az olvasó. A tömör és lehetőleg eredeti információk mellett a nagyobb terjedelmű tudósítások, beszámolók, interjúk, riportok, publicisztikák, kritikák szerepelnek a laptervben.

• A szerkesztés egyik alaptörvénye: ami illusztrálható, ahhoz fotót vagy grafikát adunk.

A 32 hetköznapis oldal felosztása a következő:

1. Címlap vegyes tartalommal.
- 2–8. Külpolitika.
- 9–18. Belpolitika, várospolitikai, társadalmi kérdések, gazdaság.
- 19–24. Kultúra és tudomány.
- 25–26. Váltaköztök rovatok oldalai (Női divat, Férfidivat, Hangfelmérőhíradó, Csak fiataloknak stb.)
- 27–31. Sport.
32. Képes világhíradó és Lapzárta.

✕ **Fotó- és grafikai információk.**

A képi információ szükségessége a napilapokban növekedett. Az információ befogadását vizsgáló pszichológusok megállapították, hogy amit az újságolvasó lát, vagy lát és olvas, azt könnyebben megjegyzi, mintha csak olvassa. A hírek, események képi közlése növeli a hitelességet. Ezért a különböző műveltségű és érdeklődésű olvasónál

A POST mindennap képszerkesztést ad derűs vagy furcsa eseményekről. Ezúttal a Szépségkirálynő, a Zebra-verseny győztese, a Narancsolimpia győztese, az új filmsztár és a japán randórnő a főszereplők.

A lap jelentőségéhez mérten alkalmazza a vizuális információk sorában a grafikát. A részletes tervvel külön melléklet foglalkozik. Itt a lehetőségek egy részét soroljuk fel:

1. **Statisztikagrafika.** Rajzaival, számaival könnyen megérteti azt, amit ábrázol.

2. **Térkép.**

3. **Magyarázó grafika.** Egy vagy több rajzban magyaráz eseményeket, folyamatokat, munkamódszereket.

4. **Kombinált grafika.** Térkép, fotó, grafika együtt érteti meg az összefüggéseket vagy az eseményeket.

5. **Portré, karikatúra.** A rajzolt portré vagy félkarikatúra színesíti az oldalképet. A politikai és társadalmi karikatúra kritikát, állásfoglalást fejez ki.

6. **Összekötő grafika.** Riport- vagy más sorozat jellegzetes címrája.

□ **A képszöveg szerkesztése.** A szövegszerkesztés a képes napilap jelleghez és igényeihez igazodik. A kép és a képszöveg kombinációja kimeríthetetlen lehetőségek forrása. A képaláírás lehet: hír, tudósítás, magyarázat, szakszöveg vagy színes

LIFE

● Fény előregyártású előszöveg
● Képszerkesztés a képszerkesztés
● Képszerkesztés a képszerkesztés
● Képszerkesztés a képszerkesztés
● Képszerkesztés a képszerkesztés
● Képszerkesztés a képszerkesztés
● Képszerkesztés a képszerkesztés

leírás. A képszöveg gondos szerkesztést kíván. A téma dönti el a terjedelmet. A lényeg, hogy a képszöveg tömören mondjon el mindent, ami fontos. A képriport szövege a fotókkal együtt alkot szerves egészet. Itt már riportszerű a bevezető szöveg, de a képalírás is.

□ **A lap tipográfiája.** Külön melléklet készült a tipográfiai tervről és műszaki leírás a nyomda számára.

A tipográfiai tervezés alapjai:

Forma: tabloid.

Nyomás: Ofsetnyomás.

Példányszám: 60 000.

Utolsó forma leadása: 1 órakor.

Nyomáskézdet: 1 óra 15 perckor.

Oldalterjedelem: hétköznap 32.

Tükrőméret: 49 1/2 × 72 cicerő.

Alapszedés: 9 1/2 cicerő (hasáb-
köz: nonpareille).

Szövegszedés: linó. Times 8/8;
10/12; Univers 8/8; 10/12.

Képalírás: Times félkövér.

Címek: Fényszédésű Univers keskeny és kurzív, feloldásképpen félkövér Times. A mellékletben Baskerville címeket szednek.

Címrendszer: előrezárt felcím és főcím. A lap sajátos címrendszert honosított meg. A felcímek helyére mindig lídek kerülnek. A több soros felcímet vagy főcímet mindig egyforma szélesre szedik. A címek fokozatát a hasábok szélessége szerint határozták meg: 5 hasábos 6 cicerős, 4 hasábos 5 cicerős, 3 hasábos 4 cicerős, 2 hasábos 3 cicerős, 1 hasábos 20 pontos. Kiemelkedő világeseeményt az el-

Az egyik sportoldal ízelítőt ad a képes napilap szerkesztési módszeréről. Érdekes, mozgalmal eseményfotók, rövid szövegek vagy képalírások és a dinamikus anyagelrendezés együtt igen hatásos. A felül gölkép jó képvágást mutat.

ső oldalon a cím is követ. A főcím ilyenkor 10–12 cicerős.

□ **A formatervezés.** A laptervező csoport tagjai: egy művészeti szerkesztő, négy tervezőszerkesztő és egy nyomdai szerkesztő.

A laptípus új tartalmi arányokat jelent, ezért új formát kíván. Az oldalszerkezetet és oldalképet erősen befolyásolja az illusztrációk aránya. A tipofil kéziratok, az egyéni címszerkesztés, a szövegszerkesztés változatai és a sok illusztráció biztosítja ehhez az alapfeltételeket.

A fekvő és az álló tömbök mozgal-

6 mas oldalba komponálása azért érvényesül kiemelkedően, mert sok az érdekes formájú fotó.

Dinamikus, színes, mozgalmal anyagelrendezés – ez a formaképzés legrövidebb meghatározása. A napilap tipográfiai és tördelési jellegzetességei címszavakban:

1. Az első oldalon a cím mellett képes szalag(ok).

2. A címdalalon csak egy vagy két olyan információ lehet, amely a belső oldalon folytatódik.

3. A „nap fotója” esetén egész oldalas képet közöl az újság.

4. A látványos tipográfia nem jelenthet grafikai túlzásokat.

5. A formaképzés az esztétikus látványt szolgálja. A szerény beosztások ellenére is jól áttekinthető, a tördelés logikáját betartó elrendezést alkalmaz.

6. Az oldalpárokban számításba veszik, hogy a két szemben álló tabloid oldal relatív egészet alkot. A szem egyszerre fogadja be a két kis oldal képét.

□ **A melléklet.** Az újság hét végi száma vagy ünnepi száma 16 oldalas melléklettel jelenik meg. A Magazin című melléklet célja a szórakoztatás. Tudományos érdekességek, kalandos útirajzok, exkluzív riportok, interjúk, furcsaságok lexikona, de-rus témájú novellák, továbbá versek sorakoznak az oldalakon.

A Magazin tipográfiája a képes magazin stílus követi.

LAP-
TERNEZÉS
TIPO-
GRAFIA

- 198 *Betűismeret*
212 *Betűgyűjtemény*
236 *A tervezés alapjai*
244 *Szedésszabályok*
251 *Tipográfiai szabályok*
260 *Iniciálé*
264 *Mértani és optikai közép*
266 *Szimmetria*
268 *Aszimmetria*
270 *A tipográfiai egységrendszer*
✕ 274 *A tipográfiai rend*
280 *A kimozdítás*
284 *Arányosság*
☞ 290 *Ellentéthatás*
296 *Ellenpont, egyensúly*
300 *A ritmus*
304 *A vonal*
310 *A fehér mező*
316 *A relatív nagyság*
☞ 318 *A kompozíció*
324 *A tervezési ötlet*
✕ 326 *A tervezés kiterjesztése*
330 *Címszerkesztés, címtipográfia*
346 *Alcímek*
✕ 350 *Képalírások*
✕ 354 *Tervezés, modellek*
372 *A képeslap-tűkőr*
✕ 378 *Képméretezés*

Radics Vilmos

LAP-
TERVEZÉS
TIPO-
GRAFIA

II. rész

A KÉPESLAPTERVEZÉSRŐL

A tetszetős, szép újságot, képeslapot, magazint az olvasó szívesen veszi kézbe, örömmel forgatja s látványától előre felhangolódva jó érzéssel kezd az olvasáshoz is. Az esztétikai hatás megelőzi a racionális élményt. Az esztétikum már akkor hat, amikor még nem olvasunk és a képek szemlélésébe sem merülünk el. Az első benyomás előzetes kondicionálást jelent, hangulatot, készséget a tartalom befogadására. Megkínálásnak érezzük és utána szívesen közelítünk a tartalom felé.

A kiadók a világon mindenütt nagy gondot fordítanak a lapok külső megjelenésére. Ismerik azt a hatást, amelyet a szép kivitelezésű lapok tesznek a szemlélőre, s élnek is vele. De hát mi is ennek a hatásnak a forrása? Sok elemből összetett mechanizmus ez, melyben részt vehet a papír minősége, színe vagy fehérsége, a nyomdaipari technika fejlettsége, a kötetési munka jó-sága, de a laptervezői munka és annak tipográfiai kivitelezése a legfontosabb. Elképzelhető ugyanis, hogy a papír nem olyan fehér felületű, nem olyan szép, de ha a kifogástalan laptervezői munka jó tipográfiai kivitelezéssel párosul, a lap szép lehet. Másrészt viszont kiváló minőségű papír ellenére, tervezési és tipográfiai hibákkal nagyon rossz le-

het a lap. A nyomás jó minősége, a színes nyomás pontossága és szín-hűsége nagyon magasra emelheti a lap színvonalát, de a legszebb nyomás is csak a felületes szemlélő előtt és csak rövid ideig képes elfedni a laptervezés és a tipográfia hibáit.

Nem kevés az sem, ha az olvasó első benyomása jó volt, a lapot szívesen vette kézbe. A laptervezőnek azonban még sokat kell tennie az olvasás öröme és zavartalansága érdekében. A szövegbetű formája, nagysága, a gyors olvasást segítő szókép rajza, tehát a betű megválasztása, a szöveghasábok értelmes rendje, az olvasást zavarmentessé tevő konvencionális, de divatos elrendezés, a képek nagysága, egymáshoz való viszonya és helye az oldalon, a címek gondolat-ritmusa, beosztásviszonyai és még számtalan megoldásra váró feladat terheli és boldogítja a laptervezőt, amíg olyan mű születik, amely az esztétikum és az értelem erejével végleg megnyeri az olvasó tetszését. Mindezt csak úgy lehetséges, ha a laptervező birtokában van a hagyományos technikai ismereteknek is.

A szedésszabályok és a tipográfiai szabályok ismerete tehát elengedhetetlen, de a laptervező nem nélkülözheti a gyorsan változó műszaki információkat sem, hiszen a

legújabb eljárások, a fényszedés, az egyre nagyobb teret elfoglaló ofszeteljárás területén is alapos tájékozottságra kell szert tennie.

Az újságok, képeslapok, magazinok tervezési divatja változó. A legszebb lapok tíz évvel ezelőtti számai már elavultnak látszanak. A laptervező csak állandóan megújuló, a változásokat figyelemmel kísérő kompozíciós készséggel lehet eleget feladatának. Ezt a kompozíciós készséget kell a kezdő tervezőnek kifejlesztenie magában s a gyakorlottnak állandóan csiszolni, fejleszteni, bővíteni.

A komponálás területén a tervező szerkesztőt több veszély fenyegeti. Az első az, hogy fiaszkóktól való féltelmében csak a sokszor bevált megoldásokat alkalmazza és ezzel unalmassá, szürkévé teszi lapját, a másik, hogy elszabadult fantáziája tervezői kalandokba sodorja és a technikai munkatársak végtelen erőfeszítése ellenére is zavaros, értelmetlen, a tartalomtól idegen, esetleg nehezen olvasható oldalakat jelent meg, ami az olvasót fásztja és bosszantja. A tervezőknél olykor előfordul, hogy csak egyik területen képzetek, például jó grafikai elképzelésük mellett gyenge oldaluk a tipográfia, valamint a technika ismerete, mások viszont a tipográfiai és

technikai feladatokat könnyen megoldják, viszont grafikai tervezőkész-ségük kevés.

Lehet-e a tervezést tanulni? Vajon csak különleges tehetség révén lehet-e valaki laptervező? Igen, a tehetség, a rátermettség szükséges a laptervezéshez, de ezen kívül erre a pályára sok tanulással külön is kell készülni. A laptervezés önálló foglalkozás. Nem grafika, nem tisz-

sán tipográfia, nem festészet, hanem *laptervezés*. Bizonyos fokú rajztudás, nyomdaipari technikai ismeretek, fotóismeret, tipográfiai tervezői tudás, politikai képzettség, újságírói, lapszerkesztői ismeretek nélkül nem érdemes ezzel a pályával kísérletezni. Mindezeknek a legnagyobb része megtanulható: szorgalommal, sok idő-ráfordítással.

Természetes az is, hogy nem min-

den lap kívánja meg a legmagasabb művészi színvonalat. Rendezett, tisztán áttekinthető, a tartalom talaján álló, jó benyomást keltő, nem drágán előállítható lapokra is szükség van, de ilyen lapokat talán még nehezebb megtervezni, mert bár a művészi tervező munka elmarad, helyette sok gondosság, precizitás, ellenőrzés, egyszóval sok-sok munka szükséges előállításukhoz.

A második rész használatáról

A könyv nem folyamatos olvasásra készült, hanem segédkönyvként, tankönyvként a *laptervezés és a tipográfiai ismeretek* gyakorlati elsajátításához. Segítőül vehetjük elfelejtett, vagy még nem tanult számítások és előírások elvégzéséhez is.

A *betűk* történeti áttekintésével csak annyiban foglalkozik a könyv, amennyiben ez a mai betűk megismeréséhez és az újságban, képs-lapban való alkalmazásához szükséges. Néhány mintalapon *nyomdai betűtípusokat* mutatunk be, amelyeket a szedett szövegek és a címek kiszámításához is jól felhasználhatunk. Egy kisebb kollekción az *átnyomóbetűk* (pl. Letraset) és a *cím-fényszedés* újabb garnitúráiból is átnyújtunk. Hátralézatban foglaljuk össze a mintalapokon és az illusztrációkban található betűk típusjelzését és eredetét, hogy könnyebbé tegyük az átnyomófóliák válogatását és a cím-fényszedőgépek

betűkorongjainak, filmnegatívjainak a beszerzését.

A *folyószöveg szedésének szabályait*, valamint *tipográfiai szabályokat* ismerhetünk meg két fejezetben.

Az elrendezés alapjait tárgyalja a *szimetriáról és aszimmetriáról* szóló rész és a tipográfia térbeli és tartalmi összefüggéseit helyezi új megvilágításba a *tipográfiai egységrendszer* tanulmánya.

A rend a szépség forrása. A *tipográfiai rendnek* történelmileg kialakult alapjait nem nélkülözheti a legcsapongóbb fantázia sem. Ennek tárgyalása megelőzi a *kimozdítás* élénkítő, a túlzott rendet feloldó, de a rendet megtartó szerepével foglalkozó részletet.

Léptérről léptésre, fejezetről fejezetre vehetjük át az *arányosság*, az *ellentétesség*, az *egyensúly* és a *ritmus* esztétikai kategóriáit, s ha külön-külön gyakoroljuk és valóságos példákön alkalmazzuk is őket, nagy

segítséget nyújtanak a tervezői munkában. Megismerjük a *vonal* rendkívül sokféle szerepét, dekorációs erejét s a *fehér mezők* alkalmazásának helyes gyakorlatát. A könyv rámutat a *komponálás* fontosságára, a *részletek kidolgozásának* írásztó, de teljes sikerrel kecsegtető szükségességére. A *címszerkesztés*, *cím-tipográfia*, *alcímszerkesztés és -tervezés*, valamint a *képaláírások* szerepének tárgyalása után *modellekkel* találkozhatunk, nem másolás céljára, hanem a tervezői gondolat felkeltése érdekében.

Megismertem a második rész a tervezőlap (*tükör*) beosztásával, s azokkal az egyezményes jelzésekkel, amelyek a szerkesztőségi és nyomdai dolgozók közötti személyes kapcsolat helyettesítésére, üzennetközvetítésre szolgálnak. Végül a *képek* méret- és alakváltoztatásának módjait és a nyomdai előírásokat tartalmazza egy fejezetünk.

Betűismeret

A betű megismerése az újságíró-laptervező számára fáradságos, de nagyon szép feladat. Betűismeret nélkül nem tud megfelelni azoknak a követelményeknek, melyeket a korszerű lapelőkészítés támaszt vele szemben.

Ebben a könyvben a gyakorlati munkában felhasználható ismereteket tárgyaljuk. Anyagunk ezért az írott és nyomtatott betűről szóló elméletnek csak azokat az aspektusait érinti, melyek nélkülözhetetlenek a felhasználás, az alkalmazás érdekében.

Az olvasni tanuló gyermek először egy-egy betű jelét kapcsolja össze a neki megfelelő hanggal. A gyorsabban olvasó ember agyában már a szavak képe és a hozzá kapcsolódó fogalmak társulnak, s ha az olvasás mechanizmusa már nem veszi igénybe figyelmét, észreveszi a betűformák szépségét is. Jó érzése, szépség-élménye lehet, amikor egy nemes vonalú betűt megpillant. A betű alakja, erőssége vagy finomsága, vonalrendszerének ritmusa hatással van rá. Olvasás közben a szöveg tartalmán kívül az olvasott betű formája is okoz esztétikai élvezetet. Alkalmas arra, hogy valamilyen hangulatot idézzon elő. Ha ez a hangulat egybeesik a szöveg tartalmának hangulatával, akkor elősegíti annak

Ʒ _f	∩ _u	Ɔ _{th}	Ɔ _a	Ɔ _r	Ʒ _k
X _g	Ɔ _w	N _h	Ɔ _n	I _i	Ʒ _j
Ɔ _p	Ʒ _s	↑ _t	Ɔ _b	M _e	Ɔ _e
Ɔ _m	Ɔ _l	Ʒ _{ng}	Ɔ _o	Ɔ _d	Ʒ _z

Az első hangjelölés írás: fáncsai ábécé i. e. 1300-ból (1)

A görög alfabete i. e. 900-ból.
Betűjelei még együtt tartalmazzák a később szétváló latin és cirill jeleket (2)

A _a	B _b	Γ _g	Δ _d	E _ē	I _z
H _ē	Θ _{th}	I _i	K _k	Λ _l	M _m
N _n	Ξ _x	Ο _ō	Π _p	Ρ _r	Σ _s
T _t	Υ _{uy}	Φ _{ph}	Χ _{kh}	Ψ _{ps}	Ω _ō

befogadását. Már a szöveg olvasása előtt jelentkezhett ez a megfoghatatlan előzetes érzés a betűvonalakból áradó harmónia nyomán.

A harmónia öröm az ember számára, de olyan öröm, amit ebben az esetben kívülről kap az olvasó ember. Valaki megformálta a betűt, valaki kiválasztotta az adott nagyságú, adott erősségű, adott vonalrendszerű betűt, valaki értett ahhoz, hogy összekapcsolja a gondolattal, amit hordoz, hogy éppen ilyen környezetben, éppen ezt a betűt alkalmazta.

Az olvasó gazdagabb lett, nyert valamit, de a szerepe passzív.

A tipográfus-tervezőre, a laptervezőre az a feladat vár, hogy olyan részletesen, olyan mélységben ismerje meg a betűt, hogy ki tudja választani, megfelelően tudja alkalmazni. Ez az aktív szerep nagy felkészültséget igényel. Ebben kíván segítséget nyújtani betűismereti anyagunk. Elmélyült tanulmányozáshoz azonban elengedhetetlenül szükséges a betűművészeti szakmunkák olvasása.

Kevés történeti áttekintést adunk; legfontosabb célunk a betű felismerése és hatásának elemzése.

□ *A mai betű jelének kialakulása.* Hosszú út vezet odáig, mikor az emberi hang jelzésére megfelelő, megismerhető, megtanulható jelet alkalmazott az ember. A természeti jelzések, csomók, ikonikus jellegű képjelék, hieroglifák, ékírások hosszú során át jutott el az ember a hang jelzésére alkalmas jegyek írásáig.

A szaktudomány a föníciai ábécét (1) tekinti az első igazi betűírásnak.

A hieroglifák és az egyiptomi hieratikus írás jegyei az összehasonlításokban rokonságot mutatnak a föníciai hangírás betűjegyeivel, ezért belőlük a hangírás jeleinek származására is lehet következtetni. A hangírás lényeges eleme azonban az, hogy nem a jelentéssel bíró szót, hanem az ezeket alkotó, jelentés nélküli hangot társítják egy jellel – betűjellel.

A föníciai ábécét alapul véve alakul ki a görög ábécé (2). Számunkra a görög ábécé már felismerhető jeleket tartalmaz, sőt a legtöbb betűjegye azonos az általunk ma használt jegyekkel.

Ha azonban azt kutatjuk, hogy mai írásunk mikor öltötte fel mai formáját, a római kapitális antikváig kell visszamennünk. Ennek köbe vésett változatait tekinthetjük a mai nagybetűs írás (verzális betű) őskének.

A római Trajanus-oszlop feliratának betűformái (3) számunkra teljesen mainak látszanak, pedig az időszámításunk előtti második századból valók.

Hogyan alakul, fejlődik tovább a betű? Mi határozza meg a betű jelének további változását? Három fontos tényezőt kell figyelembe venni: az anyagot, amire írnak, az eszközt, amivel írnak és az írás és olvasás mennyiségének növekedését. Mindhárom tényező visszahat egymásra, az első mégis az, hogy többet kell feljegyezni, többet kell írni és olvasni. Gyorsabban írható és se-

besebben olvasható betűformákra van szükség. A köbe vésett római kapitális antikva betűi sorrá formálva két egymással párhuzamos vonalat adnak. Ezt követve az olvasó szem szinte betűről betűre halad. Az olvasás lassú, de a feliratot annak idején nem is kellett gyorsan olvasni.

A nem köbe vésett római antikva a nádtoll segítségével gyorsabban írható, és formájára is hat ez az íróeszköz. Így alakul ki a Quadrata és a Rusztika néven ismert betűforma. Olvasása még nehézkes. A változást az hozza meg, amikor az egyes betűszárak a két párhuzamos vonalon túlnyúlnak. Így már lassan kialakul a szókép rajza is. Az első állomás az uncialis betű (4). Itt néhány betű szára már túllép a vonalon, a betűk kerekébbek lesznek, gördülékenyebb az olvasás. A félunciális betűnél (5) több szár lép át a két párhuzamos betűvonalon, lágyabb hajlásúak, kerekébbek a betűk. A kilógó száruk tovább fokozzák a szavak tagolását; inkább szavakat olvasunk már és nem egyes betűket. Időszámításunk után a IX–X. században fejlődik ki mai kisbetűs (kurrens betűs) írásunk őse, a Karoling minuszcula (6). Erre az időre teljesen kialakul valamennyi ma használt kurrens betűnk jele.

Kezdbetűnek és iniciálának a római kapitális antikvából kialakult majuszcula (verzális) betűket használták; a folyóírás betűje a minuszcula (kurrens).

Eddig természetesen csak írott betűkről, a kódexek és okiratok be-

SENATVS ROM

3

UNZIÁLIS

4

A kőbe vésett római kapitális antikva az i. s. II. századból való, a mai verzális betűnk elődje (3). Az unciális betű egyes szárai már túllépnek a két párhuzamos betűvonalon (4). A félunciális betű lágyan hajló formái és a szárai kinyúlása már a szóképoívesést teszi lehetővé (5). A mai kurrens betű jelei a Karoling minuszkulában (6) teljesedtek ki (IX. század)

félunziális

5

karoling min

6

tűiről, ezek történetéről esett szó. A könyvnyomtatás feltalálása előtt legfeljebb fátáblákról készült nyomtatott szöveg.

□ A nyomtatott betű az egyes stílusorszakokban. Gutenberg találmánya – az összerakható és ismét szétszedhető betűkészlet – arra az időre esik, amikor a kódexeket, bibliákat a gótika művészeti stílusának megfelelő gót betűvel írták. Gutenberg ilyen stílusú betűvel készítette nyomtatványait. A negyvenkét soros biblia a kor legszebb formájú gót betűjével készült (7). Már a korábbi évszázadok írott betűinél is megfigyelhetjük, mennyire alkalmazkodik a kor betűje a kor művészeti stílusához. Az ókeresztény stílus, vagy a román művészeti stílus a kódexírás jellemző alapformáit saját ízlésének megfelelően alakította ki. Ugyanígy van ez a gótikus kódexek és Gutenberg első nyomtatványainak esetében is. Itáliában a gót írás kerekded változata, a Rotunda (8) a divatosabb a XV. század második felében. A XIV. század végétől érlelődő reneszánsz azonban a korai nyomdák betűanyagát alapjaiban változtatta meg. A reneszánsz kor tervezői betűformákat a római kapitális antikva és a latin minuszkula alapformáiból vették át. A gót antikva (9) átmenetet képez a gót és a reneszánsz betűformák között. A XV. század végétől a nagy olasz, majd később francia mesterek megteremtették a máig is használt reneszánsz antikva (10) betűformáit. Nicolas Jenson (1470) (11), Al-

dus Manutius (1495), Claude Garamond (1540) betűmetsző mesterek remekei mintaképpül szolgálnak a mai betűtervezőknek is (12).

Magyarországon 1473-ban Hess András nyomdájában használtak először reneszánsz metszésű nyomdabetűket. Ezzel készült első nyomtatott könyvünk, a *Chronica Hungarorum*. William Caslon (1732) Angliában metszett reneszánsz betűt (12). A barokk kor is remekműveket hozott létre a betűművészet terén. Tótfalusi Kis Miklós nagyszerű medievális antikvája (1687), a Fleischmann-antikva (1750), Baskerville (1760) máig is élő betűformái e nagy korszak alkotóerejét bizonyítják. A reneszánsz és a barokk betűformákat medievális antikváknak nevezik; munkánkban mi is e gyűjtőnevet használjuk.

A ma is használatos betűk között stílustörténeti múltja van a klasszicista antikvának is. A klasszicizmus művészeti korszaka a betűre is nagy hatással volt. Geometriailag szerkesztett antikvát alkotott Giambattista Bodoni (1771) a klasszicizmus jegyében (13). A francia Ambroise Didot betűje igen finom és erőteljes vonalak keveréke; jellegzetesen klasszicista betű. Természetesen mindkét klasszikus hagyományokkal rendelkező betűcsaládnak, a medieválisnak és a klasszicistának is vannak új tervezésű vagy átdolgozott betűtípusai, mint pl. a Bertold-betűöntőde 1919-ben felújított Walbaum (1800) klasszicista antikvája, melyet a Monotype is megjelentetett 1933-ban.

mo qđ uftodit

7

Gloria laudis ref

8

Gutenberg 42 soros biblijájának betűje (1453) nehezen olvasható, de nagyon szép sort mutató textúra (7). A kerék formájú gót betű; a Rotunde (8) valamivel jobban olvasható betű (1486). A gót antikva (9) átmenetet képez a gót és a humanista antikva között (1485). A reneszánsz antikva alapformáit a római koptáris antikváó és a Karoling minuszkuáiból vette (10)

Gót-Antikva

9

Reneszánsz antikva

10

qui omnibus ut aquarum submersis cum filiis suis simul ac nubibus 11
 mirabili quodam modo quasi semen huani generis conseruatum est: quæ
 utinam quasi uitam quandam imaginem imitari nobis contingat: & hi
 quidem ante diluuium fuerunt: post diluuium autem alii quorum unus
 altissimi dei sacerdos iustitiæ ac pietatis miraculo rex iustus lingua he-
 bræorum appellatus est: apud quos nec circuncisionis nec mosaicæ legis
 ulla mentio erat. Quare nec iudæos (posteris enim hoc nomen fuit) neque
 gentiles: quoniam non ut gentes pluralitatem deorum inducebant sed
 hebræos proprie nominamus aut ab Hebere ut dictum est: aut quia id nomen
 transitiuos significat. Soli quippe a creaturis naturali ratione & lege inata
 non scripta ad cognitionem ueni dei transire: & uoluptate corporis cõcepta
 ad rectam uitam peruenisse scribunt: cum quibus omnibus præclarus ille
 totius generis origo Habraam numerandus est: cui scriptura mirabilem
 iustitiã quã non a mosaica lege (septima enim post Habraam generatione
 Moyse nascitur) sed naturali fuit ratione consecutus summa cum laude
 attestatur. Credidit enim Habraam deo & reputatum est ei in iustitiam.
 Quare multarum quoque gentium patrem diuina oracula futurum: ac in
 ipso benedicendum omnibus gentes hoc uidelicet ipsum quod iam nos uideamus
 aperte prædictum est: cuius ille iustitiæ perfectio enim non mosaica lege
 sed fide consecutus est: qui post multas dei uisiones legitimum genuit
 filium: quem primum omnium diuino persuasus oraculo circumcidit: &
 ceteris qui ab eo nascerentur tradidit: uel ad manifestum multitudinis
 eorum futuræ signum: uel ut hoc quasi paternæ uirtutis isigne filii re-
 tinentes maiores suos imitari conarentur: aut quibuscunque aliis de causis. Non
 enim id scrutandum nobis modo est. Post Habraam filius eius Isaac in
 pietate successit: scilicet hac hereditate a parentibus accepta: quæ uni uxori
 coniunctus quum geminos genuisset castitatis amore ab uxore postea
 dicitur abstinuisse. Ab isto natus est Iacob qui propter cumulatam uirtutis
 prouentum Israel etiam appellatus est duobus nominibus propter duplicem
 uirtutis usum. Iacob enim athleta & exercitum se latine dicere possumus:
 quam appellationem primam habuit: quum practiciis operatioibus multos
 pro pietate labores ferebat. Quum autem iam uictor luendo euasit: &
 speculationis fruebat bonis: tunc Israelem ipse deus appellauit æterna

A XIX. század elején jelent meg a talpas lineáris antikva (Egyiptienne). Alapgonddolatát az arab írók adták, ahol a vízszintesen húzott vonalak igen erősek (14). Ma is gyakran használt betűk ezek között az Egyiptienne (XIX. század). Memphis (1930), Karnak (1933), Rockwell (1935), Schadow (1938), Magnet (1952).

A kereskedelmi és reklámélet megindulása hozta meg a talp nélküli (sans serif) lineáris antikvák változatait a XIX. század elején, amikor valami szokástól eltérő (groteszk) betűformát kerestek. Ma is használatos jellemző típusai a Gill groteszk (Monotype), Helvetica (Linotype), Univers (Monotype), Tempo (Ludlow), Reform (EMB) és még nagyon sok változat.

A tárgyalt két klasszikus stílus (Medievális és Klasszicista) és az újabb Groteszk és Egyiptienne betűstílusokon kívül vannak olyan betűtervek, amelyek egyik vonalrendszerbe sem sorolhatók, bár elemeik megtalálhatók bennük. Kötetlenekben, szabadabban tervezett betűk ezek a kötetlen, vagy szabad antikva elnevezéssel megtalálható típusok. Ma is alkalmazott típusai Optima (1958), Pergamen (Post Antikva, 1932), Liberta (1956), Margaret (1958).

A nyomtatványok viszonylagos merevségének feloldására tervezték

Nicolas Jenson remekbe készült reneszánsz antikvája (1470) arányával, sortávolságával, egyenletes szóközével ma is példaképünk (11)

12

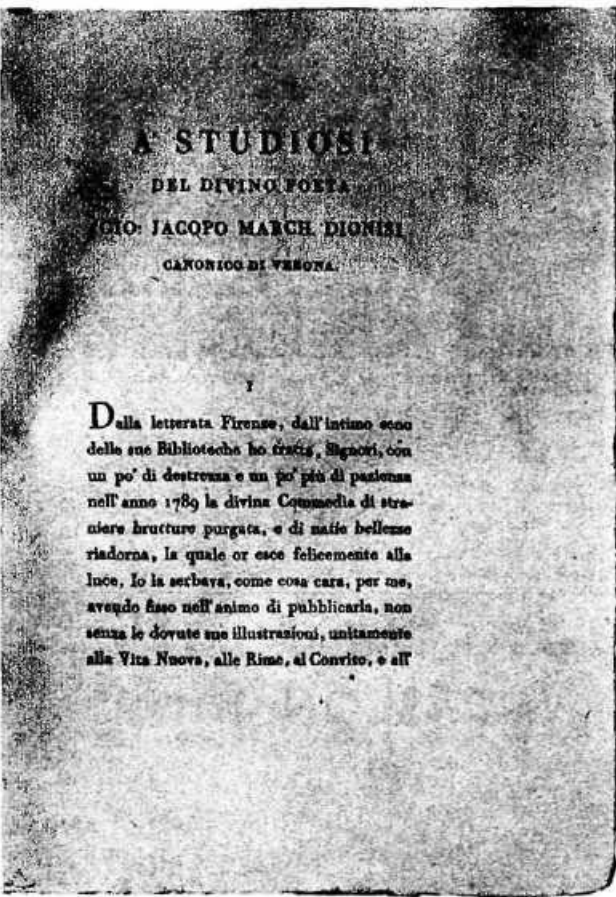
...pede cum sole
...Tercium
...pellantur
...urgenti
...angustiae

...spania
...par la
...de Be
...Lequ
...en tant
...males

...Quod ut
...serabimus
...Dicit
...venerabili

Quousque tandem abu-
tere, Catilina, patientia
nostra? quamdiu nos e-
tiam furor iste tuus elu-
Quousque tandem abutere,

13

A STUDIOSI

DEL DIVINO POETA

GIORGIO JACOPO MARCHI DIONISI

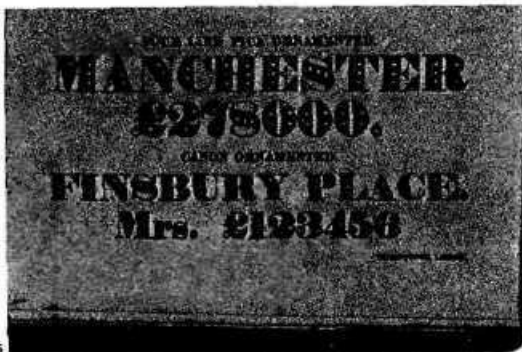
CANONICO DI VERONA.

Dalla letterata Firenze, dall'intimo ecco delle sue Biblioteche ho tracts, Signori, con un po' di destrezza e un po' più di passione nell'anno 1789 la divina Commedia di straniera brutture purgata, e di native bellezze riadorna, la quale or esce felicemente alla luce, lo la scerbava, come cosa cara, per me, avendo fissato nell'animo di pubblicarla, non senza le dovute sue illustrazioni, unitamente alla Vita Nuova, alle Rime, al Convito, e all'

Néhány részlet reneszánsz antikvából: Az első Aldus Manutius (1495), a második Lyonból való (1552), a harmadik Utrechtből (1689) származik. A negyedik William Caslon műve (1732) (12). A klasszicizmus betűjét Giambattista Bodoni tervezte. Ezzel a betűvel nyomták Pérmében 1796-ban Dante: *Divina Commediáját* (13).

Az Egyiptenne betűforma megjelenése Thorowgood 1828-ban megjelent gyűjteményében (14)

Thorowgood ólom-díszbetűje (15) a litográfia térhűdítésként ellensúlyozni kívánó betűöntés terméke (1834)

1816-ban megjelent sans-serif (groteszk) betű mintalapja (16)

16

W CASLON JUNR LETTERFOUNDER

Two line nonpareil, Sans-serif

**A LARGE, AND ELEGANT
ASSORTMENT, OF THE MOST
MODERN JOB LETTER.
ABCDEFGHIJKLMNQRSTUWXYZ**

Glorioso. Hermoso. Justi. Luminoso. Luz.

Wir Toccadille spielt sie artig zu gemessen. Und vor mit Damen nicht braucht alle seine Sinnen

F. Exzellenz dem Raad. Meisiter und Schömerath Herrn von Seckel
definitivell gedruckt

A B C D E F G *abcdefghijklmnopqrstuvwxy* ¹⁷

A Karoling kisbetűs írás nyomán kialakult humanista könyvírás a mai kézirást utánzó nyomdabetűnk elődje. Mintánk első sora 1770-ből Madridból való, a második sor egy rézmetszet alírása, ugyancsak a XVIII. századból, a harmadik egy litográfált sor a XIX. századból. A negyedik egy mai kéziratos nyomdabetű (17)

a kézirást utánzó (Script-) betűket (17). Az Angol Szépirás (1882) formái a régebben iskolában tanított kézi szépirás betűinek felelnek meg. A harmincas években keletkezett több ma is használt típus, pl. Aris-ton, Allegro, majd később az Ecset-írás, Kalligráfia stb.

A különleges nyomtatványokhoz és reklám-nyomtatványokhoz szükség volt díszbetűkre is. A litográfia feltalálása 1800-tól sok olyan betű, pl. díszbetű, alkalmazását tette lehetővé, ami addig nem volt lehetséges. Nyomában az ólombetűkkel dolgozó tipográfiai is számtalan cifra betűt igényeltek, és a betűöntődék ki is szolgálták ezt a kívánságot (15). A XX. században ez a nagy, s nem mindig jól sikerült betűforgatag mérséklődött, s újabban

csak a megfelelő helyen alkalmazza a tipográfus. Az egyes betűtípusok kontúros és árnyékolt betűit is a díszbetűk közé soroljuk; igen sok betűnél felismerhető az alaptípus is. Pl. Univers kontúros, Tótfalusi díszes, Elegant díszes stb.

□ *A betűkánon.* A betűk olyan jelek, amelyeket egymás mellé helyezve szót alkotunk. Ez a szóképpé formálódott betűcsoport újabb jelnek tekinthető. A gyorsan olvasó ember nem egyes betűket, hanem szóképeket (sőt egy pillantással egész mondatrészeket, bekezdéseket) olvas. Ahhoz, hogy egységes hatású szóképet kapjunk, az szükséges, hogy a szóban az egyes betűk vonalrendszere az egymástól eltérő betűjelek ellenére egységes képet

alkosson, hogy az egymástól különböző betűk azonos geometriával jelenkezzenek.

A reneszánsz kor nagy betűtervezői és művészei betűkánonokat (rajzolt szabály-gyűjteményeket [20–21]) alkottak, így teremtték meg a nyomdabetűk csodálatos harmóniáját; a textus, a betűszöveg tökéletesen egyenletesen folytát. Ennek az egyenletességnek lényeges eleme a betűvonalak nyomtatott (pozitív) része és a vonalak közötti fehér (negatív) rész aránya. Az arány kiterjed a szóközök és a betűvonalak viszonyára is. Mindezek együttes rítmusa adja azt a legteljesebb harmóniát, ami e kor alkotásaira jellemző. A kánonrajzban a betűk alapvonalai betűről betűre azonos vastagságúak, a hajlások és körívek is azonos sugarúak az egyes betűk azonos hajlásain és körívein. Így egységes, egyenletes szóképet, sorképet, sőt teljesen egyenletes szövegoldalt kapunk. A kánon megértése és ismerete nagy szerepet játszik a betű tanulmányozásában.

□ *A betűk osztályozása vonalrendszerük alapján.* A nyomdászat feltalálása óta a tervezők a nyomdabetűk típusainak ezreit alkották meg. Szükségessé vált valamilyen rendszer felállítására, hogy az óriási betűkészletben a szakember eligazodhassék. A rendszer kialakítása még tart. A különböző rendszerek abban egyeznek meg, hogy a betűket stílusuk szerint először családokba, azon belül pedig típusokba sorolják. A típusoknak változataik van-

nak. Mi a nyomdabetűket 7 családba soroljuk. (A betűművészeti szakmunkák ennél több családot különböztetnek meg.)

20

Egy betű kánonrajza Geoffrey Tory latin majuszkula betűgarnitúrájából (1529)

1. Medievális antikva (Reneszánsz [22] és barokk)
2. Klasszicista antikva (23)
3. Kötetlen vagy szabad antikva (24)
4. Talpas lineáris antikva (Egyiptienne [25])
5. Lineáris antikva, sans serif (Grotzeszk [26])
6. Kézírást utánozó betű (Script [27])
7. Díszbetű (Ornament [28])

A családokba sorolt betűtípusoknak általánosan jellemző vonalrendszerük van, mely típusok szerint eltérést mutat ugyan, de a típusok vo-

nalrendszereinek lényeges elemei a betűcsaládra utalnak. Vizsgáljuk meg most a reneszánsz és a barokk művészeti stíluskorszakban keletkezett, általában Medievális-elnevezéssel ismert betűtípusok közös jellemző vonásait, majd a később kialakult típusok családokra jellemző vonalrendszerét.

□ *Medievális antikvák (22)*. Vékonyabb és vastagabb vonalakkól állnak. (Az írás-rajzolás során felfelé haladó vonal vékonyabb, a lefelé haladó vastagabb.) A kétféle vonalvastagság között az eltérés nem túlságosan nagy. A függőleges vonalak talpokban végződnek, a talpakhoz való csatlakozás lekerekített, lágy hajlású. A medievális-családba tartozó több betűtípusnál a kerek betűk tengelye nem függőleges, hanem visszafelé dől.

Általános kép: Lágy hajlású, könnyedebb, vonalaiban inkább az ecsetre és a tollra, mint a körzőre és vonalzóra emlékeztet. A legjobban olvasható szövegbetű (29). Világosabb változatai cimbetűként használva könnyed hatásúak. Kurzívja játékos mozgású sorokat ad.

□ *Klasszicista antikvák (23)*. Vékonyabb és vastagabb vonalai között igen nagy a kontraszt. Talpai derékszögben és vékony vonallal zárják a függőleges betűvonalakat, a csatlakozásoknál lekerekítés nincs, kivéve a kövőbb változatokat, ahol optikai okokból előfordulhat kerekítés. A köríves betűk tengelye mindig függőleges.

Általános kép: Geometriailag szerkesztett, komoly betű. A körző és vonalzó munkája látszik rajta. Szövegbetűként alkalmazva olvashatósága rosszabb, mint a medieválisé. Olyan művekben használják fel, ahol a szöveg tartalma miatt feltételezik a lassúbb olvasást (30.). Vékonyabbváltozatai címszedésben nemesen egyszerűek, kövér változatai erőteljesek, komolyak.

□ *Kötetlen, szabad antikvák [Freie, Free (24)]*. Vonalrendszerük olyan, hogy nem lehet besorolni őket egyik eddig tárgyalt családba sem. Előfordulhat, hogy nincs záróvonaluk, de függőleges vonalaik a végek felé erősödnek. A vonalak hajlékonyak. Jól olvasható betű. Várható, hogy évtizedekben több új, a kötetlen betűcsaládba tartozó betűtípus születik.

Általános kép: A kötetlen antikva megfelelhet szövegbetűnek, lehet könnyed vonalú, mint a medievális antikva, lehet a grotzeskhez közelálló (31.), vagy éppen reklámos hatású. Több család jellegzetességét viseli magán, de egyik családba sem lehet besorolni.

□ *Talpas antikva [Egyptienne (25)]*. Ellentétben a klasszicista család betűvonalaival, itt a talpak (serifek) rendkívül erőteljesek. Rendszerint szögletesek, egyenesek, de lehetnek lekerekítettek is: vonalai legtöbbször egyforma vastagok (lineáris), de vastagabb és vékonyabb vonalakkól is állhatnak, mert a talp vonalainak az erőteljessége a döntő.

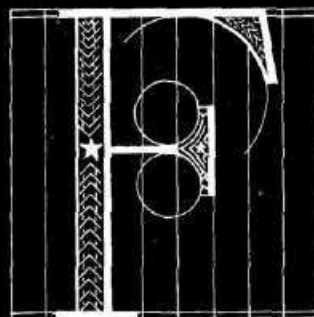
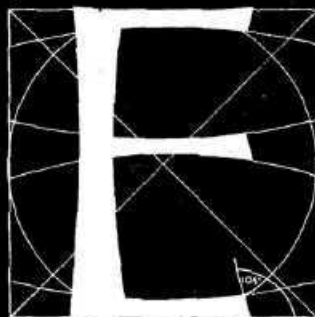
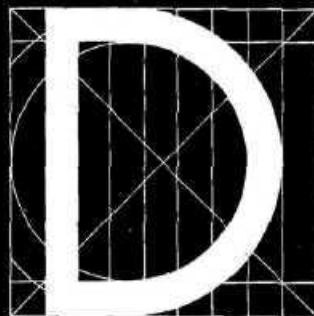
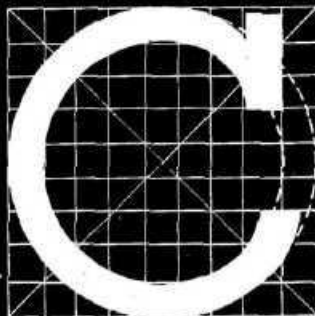
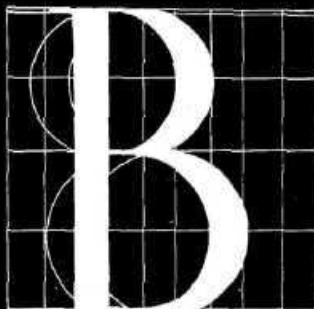
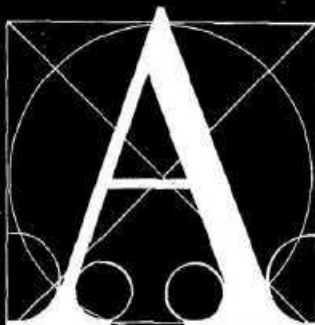
Általános kép: Világos változatai lineáris szerkezetük és talpaik miatt jó vízszintes sorhatásúak, egyszerűek, nem túl komolyak. Hosszabb szöveget ritkán szednek belőle, mert olvasása nehézkes, lassú (32). A kövérebb változatok értéljesek, reklámos hatásúak, nagyobb fokozatokban harsányak.

☐ *Lineáris antikvák [Groteszk (26)].* Korunk legdivatosabb betűje lett. Záróvonalai nincsenek (sans serif). Korai típusainál a vonalak mindenütt egyforma vastagságúak. Hosszabb szöveg olvasására is alkalmasá tett újabb típusoknál a vonalak „élnek” – vékonyodnak és vastagodnak; ezáltal a jó olvasás alapfeltételét, a betűformák rajzosságát növelik. A kerek betűk tengelye mindenütt függőleges.

Általános kép: A családba tartozó sok típus és változat minden lehetőséget megad. Egyaránt lehet komoly és könnyed, értéljes, reklámos, aszerint, hogy melyik típus milyen változatról van szó (33).

☐ *Kézírást utánozó betűk [Script (27)].* A kézírásos jelleg szinte minden típusnál uralkodó, nagyon al-

21. *Betűkánon.* A betű rajzolt szabálygyűjteménye. A kánon biztosítja, hogy az ábécé sokféle jellemzője teljesen egységes, harmonikus képet adjon. A betű alapvonalának vastagságát, a hajlások íveinek kőrugárát, a ferde vonalak szögét a kánon segítségével visszük át az ábécé másik betűjére. Ábránkon továbbá kánon látható. A betűtervező a betű típusától függően készíti el saját kánonját. Olyan vonalhált alkot, amellyel a legjobban tudja áttenni a betű vonalrendszerét az ábécé más betűire.

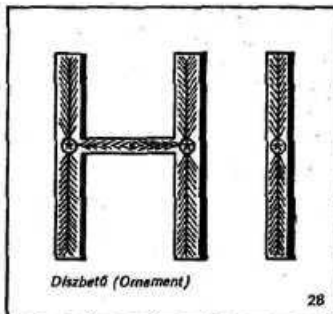
kalmas a tipográfiai merevség feloldására. Hosszabb szöveg szedésére nem alkalmas. Igen sokszor társul hozzá kalligrafikus iniciálészerű verzális betű.

Általános kép: A játékos, könnyed vonalak, a kézirás utánzása, arra teszi alkalmassá, hogy egy-egy sorral feszültséget oldjon, finomságot mutasson. Betűkeverésre jól használható (34).

□ **Díszbetű [Ornament (28)].** Díszítés jellemzi ezt a betűcsaládot: árnyékolás, vonalkázás, vagy éppen virágdíszek; ezer lehetősége a díszítésnek.

Általános kép: Csak nagyon megfontoltan alkalmazható és ott, ahol a díszítésnek tényleg jogosultsága van. Tarkaság elérésére a múlt szé-

22–28. A betűcsaládok jellemző vonalrendszere. Az alapvonal-vastagság, a vonalvastagságok különbsége, a talpak jellege vagy hiánya, a zárvonalak hajlékonysága vagy szögletessége, a kézirásos jelleg vagy dísz alapján soroljuk a betűket családokba

abcdefghijklmnopqrstuv

29

wxyzabcdefghijklmnop

30

pqrstuvwxyzabcdefghijkl

31

lmnopqrstuvwxyzabcd

32

efghijklmnopqrstuvw

33

abcdefghijklmnopqrs

34

TUVWXYZABCDEFGHI

35

zadban használták a litográfia akkori túlzásai nyomán. Ma már tudnunk kell, hogy ezek a típusok diszítésre valók (35). Mértékekkel használjuk, számításba véve, hogy az egyik disz a másik hatását rontja.

□ A családokba sorolt betűk megkülönböztetése típusok szerint (betűtípusok). A betűket vonalrendszerük és történelmi stíluskorszakaik szerint soroltuk betűcsaládokba. Már az első tervezett nyomdabetűk idején, a nyomtatás feltalálása után több kiváló művész tervezett betűgarnitúrákat. Mindannyian az egyéniségük és művészi elképzelésük alapján tervezték betűiket, pl. a reneszánsz stílus korszakában a reneszánsz szellemében. Természetes, hogy vonalrendszerük általánosságban azonos, de mégis jól megkülönböztethetően más és más, a tervező művészek, a stíluskorszak jellemző vonalrendszerén belül szabadon tervezik betűformáikat. Betűjüket maguk vagy az utókor személynevükkel vagy kitalált elnevezésekkel jelölte. Így az eredeti Nicolas Jenson (1470), Claude Gara-

A betűk családja sorolása vonalrendszerük alapján. A Medievális jelleg: hajlékony, betűformák, légy, íves csatlakozások a talpaknál, a vékony és a vastag vonalak különbsége nem nagy, a kerek betűk tengelye sokszor ferde (29). Klasszicista: „szekesztesti” betűformák, a vastag és vékony vonalak különbsége nagy, a záróvonalak vékonyak és derékszögben zárnak (30). Kötetlen: családja sorolások nehéz, talpak nincs, de a függőleges vonalak a végük felé vastagodnak (31). Egyiptenne: talpas lineáris antikva. Legjellemzőbb az erős záróvonal (32). Grotteszk: talp nélküli lineáris antikva. Nincs záróvonal, egyes vonalak hajlás nélküliek (33). Script: Tollei, ecsettel írt betűtírv, készítés utánoz (34). Díszbetű: ornamentika, kontúrvonal vagy árnyékolás jellemzi (35).

mond (1540) elnevezés a betűtípus későbbi felújításánál is megmaradt (29). Szép barokk antikvát metszett K. Bauer és W. Baum 1952-ben, Imprimatur típus-névvvel. Ezek az elnevezések tehát típusokat jelölnek a családon belül. A típusokat a betűvel ismerkedő csak hosszas tanulmányozás, a részletek megfigyelése, vagy többszöri alkalmazás esetében ismerheti meg, de a betűcsaládok jellemző vonalait (ami az alkalmazáshoz a legfontosabb) rövid, gondos tanulás alapján megjegyezheti és ennek nyomán ezeket a betűket hiba nélkül felhasználhatja.

□ *A típuson belüli különbözőség (változatok).* A családon belül a típusoknak még változataik is vannak. A változatokat három lényeges geometriai jellemzővel különböztethetjük meg: a vonalvastagság, a tengely és a betűszélesség.

□ *A vonalvastagság.* A betűtervező meghatározott, normális alapvonulástávval tervei alapbetűjét, illetve betűjének kánonját (38). Az alapbetűt idegenesen normál-változatnak hívjuk. Az alapbetű feltételezi a normális betűszélességet és legtöbbször a függőleges tengelyt is. A típusból az alapvonulástávval megváltoztatásával szükség szerint több változat készíthető. Vonalai lehetnek pl. az alapbetűnél vékonyabbak, akkor világos (light, zart stb.) változatról beszélhetünk (36). Az alapvonulástáv vastagítása esetén félkövér (halbfette, semi

bold) kapunk (40). Ha az alapvonal tovább vastagodik, kövér (42) változatnak nevezzük (fette, bold, black). Újabban különlegesen vastag alapvonalú változatokat is forgalomba hoznak, extra kövér (extrafette, extra bold) elnevezéssel.

□ *A tengely.* A függőleges tengelyű betűn kívül nagy történelmi múltja van a dőlő tengelyű betűnek (37–45), a kurzívának (italic). A reneszánszban egész könyveket szedtek kurzív betűvel. Ma legtöbbször kiemelésre használják. Néhány esetben különleges (reklám) célokra visszafelé dőlő betűtengellyel is terveznek betűket, mint pl. az átnyomó és fényzedéses betűminta-lapunkon a Blanchard Solid, Watusi, Glypic elnevezésű betűtípusok.

A függőleges és dőlő tengelyhez is társulhatnak a másik két jellemző változatai is, a vonalvastagság és a betűszélesség különböző variációi.

□ *Betűszélesség.* Kevés kivétellel normális szélességűnek mondjuk az alapbetűt, ha a teljes betűmagasság (pl. 10 pont) fele közelében van a kurrens n betű szélessége (félnegyzet). Természetesen minden típusnál van eltérés, de ez csekély. Ha az eltérés nagy, például sokkal keskenyebb egy átlagbetű a, e, n, o szélessége, mint a betű fél négyzete, akkor beszélünk keskeny (44–45) változatról (Schmale, Enge, condensed). Ha viszont szélesebb, mint a betű fél négyzete, akkor nevezzük széles (46–47) változatnak (breite, expanded). A talp nélküli lineáris

antikva (Groteszk) családba tartozó Univers típuselnevezésű betű több változatát (vonalvastagság, tengely, betűszélesség) találjuk meg a 36–49. ábrán.

□ *Összefoglaló: betűcsalád, betűtípus, betűváltozat.* Újabbkori rendszerezés eredménye a betűk családokba sorolása. Ma is elfordulhat, hogy a betűtervező a régi alapformák felhasználásával reneszánsz betűt tervez.

A *betűcsalád* jellege, vonalainak rendszere ad a legtöbb segítséget a betű kiválasztásához, mert az esztétikai, hangulati hatás ebben fejeződik ki a legjobban. Egy nyomdának egy családból rendszerint csak néhány típus van a készletében.

A *típus* (amely mindig a családon belül van) felismerése nehezebb, mint a családé. A típust a nyomda betűmintakönyvéből választhatjuk ki, a nyomdai elnevezés szerint.

A *változat* nagyon sokat jelent az alkalmazásánál. A medieválisról azt mondjuk, hogy könnyed, de egy extrakövér medievális, mint pl. a Foto-lettering Ultrabold Caslonja nem nevezhető könnyednek, bár a vonalak hajlékonyságán átsüt a medievális jelleg. A Bodoni-típusra nagyon ráillik a komoly, szerkesztett jelző, de a normálisnál világosabb Bodoni akár egy versnek a címe is lehet.

□ *Az átnyomó betűkről és a címfényzedő gépek betűiről.* A laptervező számára nagy segítséget jelentenek e két eszköz betűi. Főleg a

mélynyomással és ofszetnyomással készülő lapoknál van nagy jelentőségük, mert e két eljárás számára azonnal felhasználható filmkópia vagy pozitív sor-átnyomat az eredmény. Az így előállított címeket nagyítani vagy kisebbíteni lehet. Magasnyomású laphoz klišét is kell készíteni a cimsorokról.

A klasszikus betűtípusok, pl. a Mediévális-családba tartozó Garamond, Bembo, Baskerville, Centaur, Caslon stb. stb. betűtípusok vagy a klasszicista betűcsaládba tartozó Bodoni, Walbaum, Century, Köver antikva, Thorowgood, Falstaff stb. betűtípusok is könnyen előállíthatók ezeken a berendezéseken. Ezen kívül új típusú, új rajzú betűk óriási mennyiségét és változatait hozhatjuk létre segítségükkel.

Az így előállított klasszikus betűk családrendszere és hatása nem tér el a hagyományosan előállítottaktól, csak könnyebben hozzáférhetővé teszi őket. Betűgyűjteményünkben nem mutatjuk be azokat a fényszedett és átnyomó rendszerű típusokat, amelyeket a nyomdabetűk mintalapjain már bemutatunk. Néhány különleges, ólombetűből gazdaságosan nem megvalósítható betűtípus ábécéjét közöljük.

Változatok. A proteszk (talp nélküli lineáris antikva) betűcsalád Univera elnevezésű betűtípusának néhány változatát mutatjuk be: világos (36), kurzív (37), normális (alapbetű, 38.), kurzív (39), félkövér (40), félkövér kurzív (41), kóvár (42), kóvár kurzív (43), majd egy keskeny és keskeny kurzív változatot (44-46). Az Univera széles normál (46), és széles kóvár (47) változatát, végül a kontúrvonalas keskeny (48.) és széles (49) változatokat találjuk az úbrán

Abcdefghi *Jklmnopqr*

Univera világos

36

Univera világos kurzív

37

Stuvwxyzlab *Cdefghijkl*

Univera

38

Univera kurzív

39

Mmnopqr *Stuvwxyz*

Univera félkövér

40

Univera félkövér kurzív

41

Abcdefm *Ghijklmn*

Univera kóvár

42

Univera kóvár kurzív

43

Smvwxyzabcde *Fghijklmnopqr*

Univera keskeny

44

Univera keskeny kurzív

45

Mklmors **Abcdef**

Univera széles

46

Univera széles kóvár

47

Fghijklmnop *Rstuvwxyz*

Univera széles kontúrvonalas

48

Univera széles kontúrvonalas

49

BETŰGYŰJTEMÉNY

A következő 13 oldalon 7 betűcsaládba tartozó 20 nyomdai betűtípust kb. 280 féle nagyságban és változatban mutatunk be. Ez az összeállítás nem tekinthető betűmintakönyvnek, a gyakorlati munkához a nyomdai betűmintakönyvet nem nélkülözhetjük.

A gyűjtemény célja, hogy a betűcsaládok jellemző vonalrendszerének és a betűkánonnak megismerése után a betű néhány típusával is alaposabban megismerkedjünk.

A gyűjteményt nem egy nyomda betűkészletéből állítottuk össze, mégis, ha ismerjük a nyomda anyagát, a betűgyűjteményt segédkönyvszerűen is használhatjuk.

A megismerés és a használatot könnyíti, hogy a betűoszlop élén megtaláljuk a betű típuselnevezését. Alatta a betűcsalád megjelölése található. A mintasor előtt a betű nagyságát tipográfiai pontokban tüntettük fel, a sor végén pedig az úgynevezett „n”-szám arról tájékoztat, hogy a jelzett típusból hány betű fér el 10 ciceró szélességre. Ha 1 ciceró betűtartalmát akarjuk ismerni, természetesen tizedesveszűt kell tenni, ilyenkor az n-számot kulcsszámnak tekintve, a tervezett sor ciceró-szélességével megszorozva, megtudjuk, hány betű fér el ebből a típusból és nagyságból a

tervezett szélességű sorba. A tizedesekkel persze nem sokat kell törődni, hiszen olyan nyilvánvaló, hogy egy sorba, példáulul egy címsorba nem 250, hanem 25 betű fér el, hogy elhanyagolható a tizedesek pontos számítása.

A betűgyűjteményt használhatjuk az alkalmas betű kikeresésére is. Ha pl. egy címkézirat betűinek számát elosztjuk a tervben rendelkezésre álló hely ciceróban kifejezett szélességével, kapunk egy számot, ezzel a kulcsszámmal a betűgyűjtemény „n”-számai között keresgélni megtalálhatjuk azt a néhány fokozatot és típust, amiből a jelzett cím megfelelően elfér a helyén. Így azután többféle betűből választva juthatunk el a megoldásig.

Az ólombetűkön kívül 10 oldalon az átnyomórendszerek (Letraset, Prestype stb.) és a kézi címfényeszedő készülékek (Starsettograph, Fotolettering stb.) különleges betűtípusaiból is közlünk 76 teljes ábécét. Ezeket nem soroltuk a betűcsaládok rendszerébe.

Egyre több szerkesztőségben és nyomdában működik kézi címfényeszedő készülék, és általában használatosak az átnyomófóliák is. Ezek az eszközökön a szokásos nyomdai betűtípusok is megtalálhatók, de a készülékeknek különö-

sen nagy szerepük van olyan betűgarnitúrák alkalmazásánál, amelyeknek előállítására ólombetűből nem gazdaságos. Ezekből a különleges típusokból egy-egy sort használ fel a tervező, ezért nem volna érdemes ólombetűt tervezni és önteni. A fólia vagy a szedőkészülék negatívja az ólombetű előállításának költségének csak egy töredéke, gyártási ideje pedig igen rövid. A 226–235. oldalakon levő összeállításunk megkönnyíti a fóliák válogatását és a készülékekhez a negatívok megrendelését. Modelljeinknek pedig alkalmazásukban mutatunk be átnyomófóliával és szedőkészülékkel készült sorokat. Ezek egy részét a betűgyűjteményben találjuk meg gyári jegyükkel és elnevezésükkel együtt, más részét a könyv végén külön a modellek címbetű-jegyzékében soroljuk fel.

A kézi címfényeszedő gépekkel legtöbbször tipográfiai fokozat nélkül szedhetünk. Ezeknél a mintáinknál nem található pontnagyság és „n”-szám sem a betűgyűjteményben.

Az átnyomó betűsor (pl. Letraset) és a fényeszedett sor legalkalmasabb területe a mélynyomás és az ofszetnyomás. Magasnyomással készülő munkákhoz ezekről még külön klisé is kell készíteni.

Primusz (Linotype)

6 aábcdeefghijklmnoóóöppqrstuúúüve 32
6 AABCDEFGHIJKLMNOPRSTUV 24

8 aábcdeefghijklmnoóóöppqrstuvl 27
8 ABCDEFGHIJKLMNOPRSVW 20

9 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzjf 25
9 ABCDEFGHIJKLMNOPRIK 18

10 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzj 22
10 ABCDEFGHIJKLMNOPSI 16

Könyvgroteszk (Linotype)

NORMÁL ÉS FELKÖVÉR

8 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzabcej 30
8 ABCDEFGHIJKLMNOPRSTUVWZT 24

8 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzabcej 30
8 ABCDEFGHIJKLMNOPRSTUVWZT 24

9 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzáj 27
9 ABCDEFGHIJKLMNOPSTUWT 20

9 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzáj 27
9 ABCDEFGHIJKLMNOPSTUWT 20

10 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 25
10 ABCDEFGHIJKLMNOPRTYJ 18

10 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 25
10 ABCDEFGHIJKLMNOPRTYJ 18

Primusz kurzív

6 aábcdeefghijklmnoóóöppqrstuúúüve 32
6 AABCDEFGHIJKLMNOPRSTUV 24

8 aábcdeefghijklmnoóóöppqrstuvl 27
8 ABCDEFGHIJKLMNOPRSVW 20

9 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzjf 25
9 ABCDEFGHIJKLMNOPRIK 18

10 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzj 22
10 ABCDEFGHIJKLMNOPSI 16

Liberta (Linotype)

NORMÁL ÉS KURZÍV

6 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzabcefg hijklmn 37
6 ABCDEFGHIKLNOPQRSTUVWXYZABM 28

6 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzabcefg hijklmn 37
6 ABCDEFGHIKLNOPQRSTUVWXYZMM 28

8 abccefg hijklmnopqrstuvwxyzabcdefg 30
8 ABCDEFGHIJKLMNOPRSTUVWX 23

8 abccefg hijklmnopqrstuvwxyzabcdefg 30
8 ABCDEFGHIJKLMNOPRSTUVWX 23

9 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzaf 26
9 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSW 20

9 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzaf 26
9 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSW 20

10 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 23
10 ABCDEFGHIJKLMNOPQR 18

10 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 23
10 ABCDEFGHIJKLMNOPQR 18

Primusz félkövér

6 aábcdeefghijklmnoóóöppqrstuúúüve 32
6 AABCDEFGHIJKLMNOPRSTUV 24

8 aábcdeefghijklmnoóóöppqrstuvl 27
8 ABCDEFGHIJKLMNOPRSVW 20

9 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzjf 25
9 ABCDEFGHIJKLMNOPRIK 18

10 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzj 22
10 ABCDEFGHIJKLMNOPSI 16

Garamond (Linotype)

NORMÁL ÉS KURZÍV

8 abcdefghijklmnoóóöppqrstuúúüvxyyma 32
8 ABCDEFGHIJKLMNOPRSTUVZJ 22

8 abcdefghijklmnoóóöppqrstuúúüvxyyma 32
8 ABCDEFGHIJKLMNOPRSTUVZJ 22

9 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzqwád 27
9 ABCDEFGHIJKLMNOPSTITI 18

9 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzqwád 27
9 ABCDEFGHIJKLMNOPSTITI 18

10 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzwab 25
10 ABCDEFGHIJKLMNOPOSWI 16

10 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzwab 25
10 ABCDEFGHIJKLMNOPOSWI 16

Bodoni (EMB)*KLASSZICISTA ANTIKVA*

6 **a**abcdeefghijklmnoóóóppqrstuóóúvwxyzd 36
 6 **ABCDEF**GHIJKLMNÓPQRSTUVWXYN 26

8 **abcdeefghijklmnoóóppqrstuvwx**yüé 31
 8 **ABCDEF**GHIJKLMNÓPQRSTUX 22

10 **a**abcdeefghijklmnoóppqrstw 24
 10 **ABCDEF**GHIJKLMNOM 16

12 **abcdeefghijklmnopqrstu** 21
 12 **ABCDEF**GHIJKLMNO 16

14 **abcdeefghijklmnopqs** 18
 14 **A**ABCDEFGHIJKM 13

16 **a**abcdeefghijijklmnú 17
 16 **BCDEF**GHIJKLJJ 12

20 **abcdeefghijijklmt** 14
 20 **ABCDEF**GHIJS 11

24 **abcdeefghijklm** 12
 24 **BCDEF**GHIJJ 9

28 **abcdeefghim** 10
 28 **ABCDEF**FPI 7

Bodoni kurziv

6 **o**abcdeefghijklmnoóóóppqrstuóóúvwxyzb 36
 6 **ABCDEF**GHIJKLMNÓPQRSTUVWXZI 26

8 **abcdeefghijklmnoóóóppqrstuvwx**ym 31
 8 **ABCDEF**GHIJKLMNÓPQRSTUV 22

10 **abcdeefghijklmnopqrstuv**m 24
 10 **ABCDEF**GHIJKLMNOPI 17

12 **abcdeefghijklmnopqrst**sf 21
 12 **ABCDEF**ÉFGHIKLNN 16

14 **abcdeefghijklmnopq**p 18
 14 **ABCDEF**GHIJKLJS 13

16 **abcdeefghijklmno**ij 17
 16 **BCDEF**GHIJKLK 12

20 **abcdeefghijijklm**j 14
 20 **BCDEF**GHIJLI 11

24 **abcdeefghijk**yz 12
 24 **ABCDEF**FGHS 9

28 **abcdeefgh**iw 10
 28 **ABCDEF**FJJ 7

Bodoni félkövér

6 **a**abcdeefghijklmnoóóppqrstuóóvwxyzif 34
 6 **ABCDEF**GHIJKLMNÓPQRSTUÓVYF 25

8 **abcdeefghijklmnoóppqrstuóóvw**ylt 29
 8 **ABCDEF**GHIJKLMNÓPQRSTM 20

10 **abcdeefghijklmnoppr**stve 22
 10 **ABCDEF**GHIJKLMNOA 16

12 **abcdeefghijklmnopqrü** 19
 12 **ABCDEF**GHIJKLMES 14

14 **abcbe**fghijklmnoptf 16
 14 **ABCDEF**GHIJKLIF 12

16 **abcdeefghijklm**ntl 15
 16 **ABCDEF**GHIKM 11

20 **abcdeefghijkl**rg 13
 20 **ABCDEF**GHT 10

24 **abcdeefghijk**lt 11
 24 **ABCDEF**FMW 8

28 **abcdeefgh**ir 9
 28 **BCDEF**FDG 6

Bodoni félkövér kurzív

6	<i>abcdefghijklmnopqrstuüvwxyz</i>	34
6	<i>ABCDEFGHIJKLMNPOQRSTUVSS</i>	25
8	<i>abcdefghijklmnopqrstuüvw</i>	28
8	<i>ABCDEEGHIJKLMNOÓPQRSS</i>	20
10	<i>abcdefghijklmnopqrstuv</i>	22
10	<i>ABCDEFGHIJKLMNOP</i>	16
12	<i>abcdefghijklmnopqk</i>	19
12	<i>ABCDEFGHIJKMNM</i>	14
14	<i>abcdefghijklmnop</i>	16
14	<i>ABCDEFGHIJKLL</i>	12
16	<i>abcdefghijklmnop</i>	15
16	<i>BCDEFGHIJKJI</i>	11
20	<i>abcdefghijklnt</i>	13
20	<i>ABCDEFGHIHII</i>	10
24	<i>abcdefghijklmnop</i>	11
24	<i>ABCDEFGHI</i>	8
28	<i>abcdefghis</i>	9
28	<i>ABCDES</i>	6

Bodoni kövér

6	abcdefghijklmnopqrstuüvwxyz	29
6	ABCDEFGHIJKLMNPOQRSTUVW	23
8	abcdefghijklmnopqrstuüvw	24
8	ABCDEFGHIJKLMNPOQRSM	20
10	abcdefghijklmnopqr	19
10	ABCDEFGHIKLMNOK	15
12	abcdefghijklmnopors	17
12	ABCDEFGHIJKLM	13
14	abcdefghijklmnop	15
14	ABCDEFGHIJK	12
16	abcdefghijklmnop	14
16	ABCDEFGHI	10
20	abcdefghijis	12
20	ABCDEFGHI	9
24	abcdefghia	10
24	ABCDEF	7
28	abcdefgr	8
28	ABCDEM	5

Bodoni kövér kurzív

6	<i>abcdefghijklmnopqrstuüvwxyz</i>	29
6	<i>ABCDEFGHIJKLMNPOQRSTUVW</i>	23
8	<i>abcdefghijklmnopqrstuüvw</i>	24
8	<i>ABCDEFGHIJKLMNPOQR</i>	20
10	<i>abcdefghijklmnopqr</i>	19
10	<i>ABCDEFGHIJKLMN</i>	15
12	<i>abcdefghijklmnop</i>	17
12	<i>ABCDEFGHIJKLM</i>	13
14	<i>abcdefghijklmnop</i>	15
14	<i>ABCDEFGHIJK</i>	12
16	<i>abcdefghijklmnop</i>	14
16	<i>ABCDEFGHIW</i>	10
20	<i>abcdefghijll</i>	12
20	<i>ABCDEEGIT</i>	9
24	<i>abcdefghio</i>	10
24	<i>ABCDEFGHI</i>	7
28	<i>abcdefgr</i>	8
28	<i>ABCDEII</i>	5

Bodoni (EMB)

36 abcdefio 7

36 ABCDM 6

42 adcbefc 6

42 ABCDJ 5

Garamond (Mono 156)

MEDIEVALIS ANT.

6 ašbdeefghijklmnoóôöppqrstuüüvwxyz 42
6 AABCDEFHGHIJKLMNOPQRSTUWXYZ 29

8 aabcedefghijklmnoóôöppqrstuüüvwxyz 32
8 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUB 22

9 aabcedefghijklmnoöppqrstuüüvwxyzsl 30
9 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSM 20

10 abcdefghijklmnopqrstuüüvwxyz 27
10 ABCDEFGHIJKLMNOPQRJ 19

11 abcdefghijklmnopqrstuüüvwxyzit 26
11 ABCDEFGHIJKLMNOPM 17

12 abcdefghijklmnopqrstuüüvwxyz 24
12 ABCDEFGHIJKLMNOPSP 16

18 abcdefghijklmnop 16
18 ABCDEFGHIJYI 12

Bodoni kurziv

36 abcdefgl 7

36 ABCDM 5

42 abcdest 6

42 ABCDI 4,5

Garamond kurziv 156

6 aabcedefghijklmnoóôöppqrstuüüvwxyzaccdil 50
6 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUWXYZP 27

8 aabcedefghijklmnoöppqrstuüüvwxyzaccdil 38
8 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTF 21

9 aabcedefghijklmnopqrstuüüvwxyzaccdeml 34
9 ABCDEFGHIJKLMNOPQRQ 19

10 abcdefghijklmnopqrstuüüvwxyzmingl 31
10 ABCDEFGHIJKLMNOPII 18

11 abcdefghijklmnopqrstuüüvwxyznkl 28
11 ABCDEFGHIJKLMNOPJ 16

12 abcdefghijklmnopqrstuüüvwxyzminol 27
12 ABCDEFGHIJKLMNOPOT 15

18 abcdefghijklmnopqrn 19
18 ABCDEFGHIHS 11

Bodoni félkövér

36 abcdefltl 6

36 ABCDG 4,5

42 abcdee 5

42 ABCSJ 4,5

Garamond félkövér 201

6 abcdefghijklmnoóôöppqrstuüüvwxyzmnlp 38
6 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUWXYZTI 27

8 abcdefghijklmnopqrstuüüvwzbxvz 27
8 ABCDEJGHIJKLMNOPQRVI 20

9 abcdefghijklmnopqrstuüüvwxyztl 26
9 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSI 18

10 abcdefghijklmnopqrstuüüvw 24
10 ABCDEFGHIJKLMNOPOSJ 16

11 abcdefghijklmnopqrstuüüvw 23
11 ABDEFGHIJKLMNOPRU 18

12 abcdefghijklmnopqrstuüüvwz 22
12 BCDEFGHIJKLOPQSV 15

18 abcdefghijklmnrll 15
18 ABCDEFGHIJS 10

Bodoni félkövér kurzív

36 *abcdekf* 6

36 *ABCDG* 4,5

42 *abcdex* 5

42 *ABCIL* 4,5

Garamond (Mono 156)

24 *abcdefghijklff* 13

24 *ABCDEFGV* 8

36 *abcdefgv* 9

36 *ABCDEJ* 6

48 *abcdesj* 7

48 *ABCSI* 5

Bodoni kövér

36 **abcdst** 5

36 **ABCW** 4

42 **abcdt** 4,5

42 **ABCF** 3,5

Garamond kurzív 156

24 *abcdefghijklmle* 15

24 *ABCDEFGS* 8

36 *abcdefghijy* 11

36 *ABCD SJ* 6

48 *abdefgts* 8

48 *ABCD* 4

Bodoni kövér kurzív

36 ***abcdsi*** 5

36 ***ABCIJ*** 4

42 ***abcdr*** 4,5

42 ***ABCE*** 3,5

Garamond félkövér 201

24 *abcdefghijklz* 12

24 *ABCDEFHI* 7

36 *abcdefot* 7

36 *ABCDE* 5

48 *abcdti* 5

48 *ABJC* 3,5

Times (Mono 327)

MEDIEVÁLIS ANTIKVA

6 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 38
6 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ 24

8 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 33
8 ABCDEFHIIJKLMNOPQRSTSS 22

9 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzmn 30
9 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSI 20

10 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzt 28
10 ABCDEFGHIJKLMNOPQR 18

12 abcdefghijklmnopqrstuit 23
12 ABCDEFGHIJKLMNOPJ 15

14 abcdefghijklmnopqstut 22
14 ABCDEFGHIJKLMNOPV 15

20 abcdefghijklmn 13
20 ABCDEFGHIJ 9

24 abcdefghijkc 12
24 ABCDEFJP 8

36 abcdefgf 7
36 ABCLF 5

Times kurzív 327

6 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 39
6 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUWX 25

8 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 34
8 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUFC 22

9 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzabcd 32
9 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTY 20

10 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzia 30
10 ABCDEFGHIJKLMNOPQRN 18

12 abcdefghijklmnopqrstuvw 23
12 ABCDEFGHIJKLMNOPOS 15

14 abcdefghijklmnopqrstuv 22
14 ABCDEFGHILMNOP 14

20 abcdefghijklmiz 14
20 ÁBCDEFGHN 9

24 abcdefghijkn 12
24 ABCDEFJL 8

36 abcdefm 7
36 ABCDF 5

Times félkövér 334

6 abcdefghijklmnopprstvwxyz 38
6 ABCDFGHIJKLMNOPQRÓTUABCM 24

8 abcdefghijklmnoprstuowxyöabcdfg 33
8 ABCDEFGHIJKLMNOPRRSTUOI 21

9 abcdefghijklmnopqrstuvxyzüéú 30
9 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSUI 20

10 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzne 28
10 ABCDEFGHIJKLMNOPÉPI 18

12 abcdefghijklmnopprstuvw 22
12 ABCDEFGHIJKLMNOPNT 15

14 abcdefghijklmnopqrsn 20
14 ABCDEFGHIJKLJI 13

20 abcdefghijklmtt 13
20 ABCDEFGHII 9

24 abcdefghijko 11
24 ABCDEFSF 8

36 abcdefzr 7
36 ABCRL 5

Times (Mono 327)

48 abcdti 5
48 ABSP 4

Tempo Medium (Ludlow)

TALPNÉLKÜLI LINEÁRIS ANT (GROTESZK)

18 abcdefghijklmnoprt 18
18 ABCDEFGHIJKLMN 14

24 abcdefghijklmj 14
24 ABCDEFGHIJT 10

36 abcdefgsf 9
36 ABCDEFK 7

48 abcdeiij 6
48 ABCDF 5

Times kurziv 327

48 *abcdri* 5
48 *ABRJ* 4

Tempo Bold Italic

18 *abcdefghijklmnop* 16
18 *ABCDEFGHIJKN* 12

24 *abcdefghijklmnopz* 12
24 *ABCDEFGHI* 9

36 *abcdefyi* 8
36 *ABCDKI* 6

48 *abcdfi* 5
48 *ABCD* 4

Times félkövér 334

48 **abcdlr** 5
48 **ABHI** 3,5

Tempo Heavy

18 **abcdefghijklmnopw** 14
18 **ABCDEFGHIJSI** 12

24 **abcdefghijklmnopz** 11
24 **ABCDEFGR** 8

36 **abcdesf** 7
36 **ABCDT** 5

48 **abcds** 4,5
48 **ABET** 4

Gill világos (Mono 362)

TALPNÉLKÜLI LINEÁRIS ANT. (GROTESZK)

6 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzabcedefghijklmnl 41
6 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZABCF 28

8 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzabcedefg 33
8 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZWF 24

10 abcdefghijklmnopqrstuovwxyzabi 27
10 BCDEFGHIJKLMOPQRUVYIU 21

12 abcdefghijklmnopqrstuovxyt 23
12 BCFGHIJKLMNOPQRSTS 18

18 abcdefghijklmnop 15
18 BCDEFHIKLMPR 12

24 abcdefghijklty 12
24 ABCDEFGHI 9

36 abcdefgr 8
36 ABCFIN 6

48 abcmr 5
48 ABCR 4

Gill normál 262

6 aábcdeéfgghijklmnoóöőpqrstuúüüvwxyzabcm 39
6 AÁBCDEÉFGHIJKLMNOPÓRSTUVWXYZV 28

8 aábcdeéfgghijklmnoópqrstuúvwxyzlu 33
8 AÁBCDEÉFGHIJKLMNOPQRSTUVVWS 24

10 aábcdeéfgghijklmnopqrsuvwxyz 27
10 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTP 21

12 abcdefghijklmnopqrstuov 23
12 ABCDEFGHIJKLMNOPIQ 18

18 abcdefghijklmnoft 15
18 ABCDEFGHIJKN 12

24 abcdefghijkl 12
24 ACDEFHMIL 9

36 abcdefkr 8
36 BCDEF 6

48 abcdjr 5
48 ABCR 4

Gill normál kurzív 262

6 adbcdeéfgghijklmnoóöőpqrstuúüüvwxyzabceden 41
6 AÁBCDEÉFGHIJKLMNOPÓRSTUVWXYZ 33

8 adbcdeéfgghijklmnoóöőpqrstuúvwxyzt 35
8 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZC 27

10 adbcdeéfgghijklmnopqrstuovwxyzn 29
10 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVM 23

12 abcdefghijklmnopqrstuovüil 25
12 ABCDEFGHIJKLMNOPÓRSIR 20

18 abcdefghijklmnopc 17
18 ABCDEFGHIJKLMS 14

24 abcdefghijklrt 14
24 ABCDEFGHFF 10

36 abcdefgh 9
36 ABCDEFI 7

48 abcdef 6
48 ABCHJ 4,5

Gill félkövé 275

6	<i>aa</i>	<i>bcdeefghijklmnoóóppqrstuúvwxyzmi</i>	35
6	ABCDEF	GHIJKLMNOPQRSTU VWX I	25
8	<i>abcdeefghijklmnopqrstuvwxyzm</i>	<i>e</i>	28
8	ABCDEF	GHIJKLMNOPQRSTE	21
10	<i>abcdeefghijklmnopqrstu</i>	<i>vwxy</i>	24
10	ABCDEF	GHIJKLNOPQFI	18
12	<i>abcdeefghijklmnopqrstu</i>		21
12	ABCDEF	GHIJKLMWF	15
18	<i>abcdeefghijklmnr</i>		14
18	ABCDEF	GHIJD	11
24	<i>abcdeefghijkf</i>		12
24	ABCDEF	FMJ	8
36	<i>abcdelif</i>		7
36	ABCDE		4
48	<i>abcdg</i>		5
48	ABDJ		4

Gill félkövé kurzív 275

6	<i>aa</i>	<i>bcdeefghijklmnopqrstuvwxyzabcdeefgh</i>	38
6	ABCDEF	GHIJKLMNOPQRSTU VWXY ZABJ D	29
8	<i>abcdeefghijklmnopqrstuvwxyabcd</i>	<i>f</i>	31
8	ABCDEF	GHIJKLMNOPQRSTU VXY	23
10	<i>abcdeefghijklmnopqrstuvwxyt</i>		26
10	ABCDEF	GHIJKLMNOPQRUEI	19
12	<i>abcdeefghijklmnopqrstuvr</i>		23
12	ABCDEF	GHIJKLMNOPR	17
18	<i>abcdeefghijklmnoi</i>		15
18	ABCDEF	GHIJKN	12
24	<i>abcdeefghijkx</i>		13
24	ABCDEF	GP F	9
36	<i>abcdeefghgj</i>		8
36	ABCDE	EI	5
48	<i>abcdfj</i>		5
48	ABCT		4

Gill kövé 321

6	<i>abcdeefghijklmnopqnstuowxyzabf</i>	29	
6	ABCDEF	GHIJKLMNOPQRSTU ABY	24
8	<i>abcdeefghijklmnopqrstuvw</i>	<i>xyz</i>	21
8	ABCDEF	GHIJKLMNOPQRSTU	25
10	<i>abcdeefghijklmnopqrstut</i>		22
10	ABCDEF	GHIJKLMNOPQS	18
12	<i>abcdeefghijklmnopqu</i>		18
12	ABCDEF	GHIJKLMNO	15
18	<i>abcdeefghijklm</i>		13
18	ABCDEF	GHIJL	11
24	<i>abcdeefghgmf</i>		9
24	ABCDEF	FLS	8
36	<i>abcd</i>	<i>er</i>	6
36	ABCDS		5
48	<i>abcel</i>		4,5
48	ABFS		3,5

Memphis (EMB)

EGYPTIENNE

8 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 25

8 ABCDEFGHIJKLMNOPQRW 19

10 abcdefghijklmnopqrst 21

10 ABCDEFGHIJKLMNOP 16

12 abcdefghijklmnopu 16

12 ABCDEFGHIJLNB 13

14 abcdefghijklmnl 14

14 ABCDEFGHIJKL 11

16 abcdefghijklmr 12

16 ABCDEFGHIJK 10

24 abcdefghl 8

24 ABCDEF 6

36 abéfnr 5

36 ABCG 3,5

Memphis félkövér

18 abcdefghijklmr 12

16 ABCDEFGHIK 10

24 abcdefgkj 8

24 BCDEFGI 6

36 abdeá 4,5

36 ABCO 3,5

48 abcd 3,5

48 ACD 3

Memphis félkövér kurzív

16 abcdefghijklmr 12

16 ABDEEGKIK 10

24 abcdefght 8

24 ABCEKÍ 6

36 abcde 4,5

36 ABMR 3,5

48 abxs 3,5

48 ABM 3

Memphis kövér

16 **abcdefghijklk** 11

16 **ABCDEFGHI GMI** 8

24 **abcdefor** 7

25 **ABCDEV** 5,5

36 **abcrx** 4,5

36 **ABMJ** 3,5

48 **abty** 3,5

36 **ABC** 3

Karnak Black Cond. (Ludlow)

14 **abcdefghijklmnoqrstuvwx** 20

14 **ABCDEFGHIJKLMNPRSTU** 17

24 **abcdefghijklmj** 13

24 **ABCDEFGHIJKI** 11

36 **bcdefgvs** 8

36 **ABCDEFM** 7

48 **abcdefr** 6

48 **ABCDLI** 5

Karnak Black Cond. Italic

14 *abcdefghijklmnoqrstuv* 20

14 *ABCDEFGHIJKLMNPRW* 17

24 *abcdefghijklm* 12

24 *ABCDEFGHIJK* 10

36 *bcdefgrr* 8

36 *ABCDEFK* 6,5

48 *abcdek* 5,5

48 *ABCRK* 4,5

Tótfalusi díszes (EMB)

DÍSZBETŰ (ORNAMENT)

20 FGHIJKLM 7

26 NOPQR 5

36 KLMN 3.5

Delphian (Ludlow)

28 MEHOUN 6

36 QUINU 4.5

48 UXHI 3.5

Eusebius Open (Ludlow)

20 opqrstuvwxyz 11

JKLMNOP 7

36 bcdefghij 8

CDEFG 5

Bodoni díszes (EMB)

36 BCDEFGH 6

48 IJKLMN 5

60 EFGHI 4

Elegant díszes (EMB)

20 ABCDEFGHI 7

24 RSTUVWX 6

28 VWXYZ 5

36 DEFGJ 4

Tempo heavy inline (Ludlow)

18 BCDEFGHIJKL 9

24 FGHIJKLM 7

30 QRSTUV 6

38 JKLMN 4

Koronet (Ludlow)

KÉZIRÁST UTÁNZÓ (SCRIPT)

14 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 23
CDEFGHIJKL

30 mnoprstuvwxyz 12
DEFGH

42 abcdefghij 9
RSTU

48 prstuvwxy 7
LMN

Flair (Ludlow)

24 abcdefghijklmnop 14
BCDEFG

28 bcdefghijklm 11
FGHIJ

36 pqrstuvwxyz 8
VWX

48 defghijk 7
STU

Formal Script (Ludlow)

14 abcdefghijklmnopqrstuvwxyzáâü 27
CDEFGHIJKLMN

18 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 23
CDEFGHIJKLM

24 hijklmnopqrstuvwxyz 14
HIJKLMN

30 klmnopqrstuvwxyz 12
BCDEFG

36 bcdefghijklm 11
CDEFG

Zipper

ABCDEFGHIJKL
 MNOPQRSTUVWXYZ
 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
 1234567890

Scot Uncial

ABCDEFGHIJKLMN OPQRSTUVWXYZ
 XYZ& \$1234567890

Pump

ABCDEFGHIJKL
 MNOPQRSTUVWXYZ
 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
 1234567890

Tulo

ABCDEFGHIJKLMN OPQRSTUVWXYZ
 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 01234

Tintoretto

ABCDEFGHIJ KLMN
 OPQRSTUVWXYZ
 abcdefghijklm
 nopqrstuvwxyz

Constanze Initials

A B C D E F G H I J K L M N O P Q
 R S T U V W X Y Z

Data 70

ABCDEFGHIJKL
 MNOPQRSTUVWXYZ
 abcdefghijkl
 mnopqrstuvwxyz

Neon Caps

ABCDEFGHIJKLMN OPQRSTUVWXYZ
 WXYZ 1234567890

ÁTNYOMÓ ÉS FÉNYSZEDŐ RENDSZEREK

Broadway

**ABCDEFGHIJKL
MNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijkl
mnopqrstuvwxyz**

Spring

**AaABCDEFGHIJKLMMNNOOPQRFRSTTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqjkkllmmppqrstuvwxy 123456789**

Countdown

**ABCDEFGHIJUN
LMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnop
mnopqrstuvwxyz**

Roberta

**ABCDEFGHIJKLMNPOQRSTUVWXYZ&W
abcdefghijklmnopqrstuvwxy 1234567890**

Arnold Backlin

**ABCDEFGHIJNKL
MNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxy
1234567890**

Bank Note Shaded

**ABCDEFGHIJKLMNPOQR
STUVWXYZ 1234567890**

Blanchard Solid

**ABCDEFGHIJKL
MNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxy
1234567890**

Dorsch Shaded

**ABCDEFGHIJKLMNPOQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxy \$123**

ÁTNYOMÓ ES FÉNYSZEDŐ RENDSZEREK

<p><i>Algerian</i></p> <p>AABCDE FGHHIIJKKLMMNNOOPQR RSSTUVWXYZ 1234567890</p>	<p><i>Gill Kayo</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ abcdefghijklmnopqrstuvwxyz12</p>
<p><i>Blackfriars Roman</i></p> <p>ABCDEFGHIJK LMNOPQRSTUVWXYZ abcdefghijklmnopqr stuvwxyz</p>	<p><i>Lariat</i></p> <p><i>ABCDEFGHIJKL MNOPQRSTUVWXYZ</i> <i>abcdefghijklmnopqrstu vwxyz 123456</i></p>
<p><i>Carlton</i></p> <p>AABCDEFGHIJKLMN OPPORJSTTUVWXYZ abcdefghijklmnopqrstu vwxyz 1234567890&?!E\$</p>	<p><i>Brush</i></p> <p>ABCDEFGHIJKL MNOP2RSTUVWXYZ&123 abcdefghijklmnopqrstu vwxyz 4567890</p>
<p><i>Chippendale</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLM NOPQRSTUVWXYZ abcdefghijklmnopqrstu vwxyz 1234567890&?!E\$</p>	<p><i>Marianne Black</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ&S123456 abcdefghijklmnopqrstu vwxyz 7890€</p>

Letragraphica

ÁTNYOMÓ ÉS FÉNYSZEDŐ RENDSZEREK

Starsettograph

<p><i>Columbian Italic</i></p> <p>A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S F U V W X Y Z</p> <p>abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 1234567890&?!@%</p>	<p><i>Frednoi</i></p> <p>A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z</p> <p>abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 1234567890&?!@%</p>
<p><i>Primitive</i></p> <p>A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z</p> <p>abcdefghijklmnopqrstuvwxyz qrstuvwxyz</p>	<p><i>Perpetua Bold</i></p> <p>A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W abcdeffghijklmnopqrstuv 123456789</p>
<p><i>Runnymede</i></p> <p>A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z</p> <p>abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 1234567890&?!@%</p>	<p><i>Fraktur</i></p> <p>A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 123456789</p>
<p><i>Westminster Light</i></p> <p>A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z</p> <p>abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 1234567890&?!@%</p>	<p><i>Boutique</i></p> <p>A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z & \$ 1234567890¢ abcdefghijklmnopqrstuvwxyz</p>

<p><i>Windsor Elongated</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMN OPQRSTU VW XYZ& abcdefghijklmnopqrstu vwxyz 1234567890</p>	<p><i>Forma II.</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMN OPQRST 890 UVWXYZ&1234567</p>
<p><i>Margaret</i></p> <p>ABCDEFGHI JKLMNOPQRSTU VWXYZ& abcdefghijklmnopqrstu vwxyz \$1234567890</p>	<p><i>Matador Outline</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMN OPQRSTU VWXYZ& abcdefghijklmnopqrstu vwxyz \$1234567890</p>
<p><i>Cloud Bank</i></p> <p>ABCDEF G AHIJKL MN O P QR RS TUVW X Y Z 9012345678900</p>	<p><i>Impact Open</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMN OPQRSTU VWXYZ& abcdefghijklmnopqrstu vwxyz 1234567890</p>
<p><i>Rubens Ornated</i></p> <p>ABCDEFGHI JKLMNOPQRSTU VWXYZ& abcdefghijklmnopqrstu vwxyz 1234567890</p>	<p><i>Enga Etienne</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMN OPQRSTU VWXYZ & abcdefghijklm nopqrstu vwxyz 1234567890</p>

Bookman Black

AA AB BC CD DE EF FG GH HI
 IJ JK KL LM MN O P Q R
 N N N N NO OP P Q Q QR R
 R R R R S S T T U U V V
 V W W W X X X Y Y Y Z Z & &
 aabbccddeeffgghh
 hijkkkllmmnnnooppqrrrstu
 uvvwxx yyz
 s:1234567890cc

Thunder

ABCDEFGHIJKLMNOP
 QRSTUVWXYZ&

Gehl Gothic

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ 1234567890cc
 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

Bookman Black Italic

AA AB BC CD DE EF FG GH HI
 IJ JK KL LM MN O P Q R
 N N N N NO OP P Q Q QR R
 R R R R S S T T U U V V
 V W W W X X X Y Y Y Z Z & &
 aabbccddeeffgghh
 hijkkkllmmnnnooppqrrrstu
 uvvwxx yyz
 s:1234567890cc

Bulletin Typewriter

ABCDEFGH IJ KLMNOPQRSTUVWXYZ
 abcdefghijklmnopqrstuvwxyz123

Basel Drop Shadow

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
 Z6 1234567890cc

<p><i>Checkmate</i></p> <p>ABCDEFGHIJKL MNOPQRSTUVWXYZ abcdefghijklmno pqrstuvwxyz</p>	<p><i>Round Rosie</i></p> <p>A B A A B B C C D D E E F F G G H H I I J J K K L L M M N N O O P P Q Q R R S S T T U U V V W W X X Y Y Z Z</p>
<p><i>Photo Orbit</i></p> <p>ABCDEFGHIJK LMNOPQRSTUVWXYZ 1234567890</p>	<p><i>Urban, Unicorn Open</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMN O P Q R S T U V W X Y Z ABCDEFGHIJKLMN O P Q R S T U V W X Y Z</p>
<p><i>Photo Orbit Shaded</i></p> <p>ABCDEFGHIJ KLMNOPQRSTUVWXYZ 1234567890</p>	<p><i>Watusi</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMN O P Q R S T U V W X Y Z abcdefghijklmno p q r s t u v w x y z 1234567</p>
<p><i>Black Pepper</i></p> <p>ABCDEFGHIJK LMNOPQRSTUVWXYZ abcdefghijkl lmnopqrstuvwxyz</p>	<p><i>Manessa</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMN O P Q R S T U V W X Y Z abcdefghijklmno p q r s t u v w x y z ß 1234</p>

ÁTNYOMÓ ÉS FÉNYSZEDŐ RENDSZEREK

Venture

A B C D E F G H I J K L M
N O P Q R S T U V W X Y Z
a b c d e f g h i j k l m
n o p q r s t u v w x y z

Bobo Bold

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Tavern

A B C D E F G H I J K L
M N O P Q R S T U V W X Y Z
a b c d e f g h i j k l
m n o p q r s t u v w x y z

Frisco

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T
U V W X Y Z & 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Pistilli Roman Open No.1.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U
V W X Y Z 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Busarama Medium

A B C D E F G G H I J K L M N O P Q Q R R R S T U V W X Y Y
\$ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 4

Glyphic Series Italic

A B C D E F G H
I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Pretoria

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z 1 2 3 4 5

<p><i>Willow</i></p> <p>abcdefghijklmnopqrstuvwxyz ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ 1234567890 (& . : ; " ' - / % ^ & #)</p>	<p><i>Yagi Universal</i></p> <p>AAAAA/BBCCDDEFFGGHIJJKLLM MNNOPPPQ QRRSSTUUVVWWXXYYZ&UVW 1234567890 aabbccddeeffgghhiijjkkllmmnnppppqrrssttuuv</p>
<p><i>Thor</i></p> <p>THOR ABCDEFGHIJKLMNOP QRSTUVWXYZ 1234567890</p>	<p><i>Commercial Script</i></p> <p><i>ABCDEFGHIJKLMN O P Q R S T U V W X Y Z & abcdefghijklmnopqrstuvwxy</i></p>
<p><i>Arpad Outline</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMN O P Q R S T U V W X Y Z abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 1234567890 (& . : ; " ' - / % ^ & #)</p>	<p><i>Studio</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMN O P Q R S T U V W X Y Z & abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 1234567</p>
<p><i>Arpad Medium</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMN O P Q R S T U V W X Y Z abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 1234567890 (& . : ; " ' - / % ^ & #)</p>	<p><i>Bronstein Bold</i></p> <p><i>ABCDEFGHIJKLMN O P Q R S T U V abcdefghijklmnopqrstuvwxyz 1234567</i></p>

FÉNYSZEDŐ RENDSZEREK

<p><i>Campanile</i></p> <p>abcdefghijklmnopqrstuvwxyz ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ XYZÆ&& \$£1234567890</p>	<p><i>Monogram</i></p> <p>AABCDEFGHIJFKLLMMN aabbccddeeffghijklmmnoopp</p>
<p><i>Harry Obese</i></p> <p>abcdefghijklmnopqrstuvwxyz ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ 1234567890</p>	<p><i>Monogram Stencil</i></p> <p>MNOPQRSTUVWXYZ qqrestuovwwxyzz 123344</p>
<p><i>Rococo</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMNQP 1234567890 QRSTUVWXYZ&&\$</p>	<p><i>Matura</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMNQPQRSTUVWXYZ abcdefghijklmnopqrstuvwxyz</p>
<p><i>Gardenia</i></p> <p>ABCDEFGHIJKLMNQPQR STUVWXYZÆ&& --*£1234567890¢%/%/</p>	<p><i>Shotgun</i></p> <p>AAABBBCCDDEEFFGGHHIIJJKELEMMN NNOPORRSTTUUVVWXXYYZZ 11233</p>

A tervezés alapjai

A laptervezés olyan formatervező művészet, amelynek kompozíció kész vagy félkész anyagokból állnak össze. A kompozíció ilyen alkotó-elemeihez kapcsolódnak azok a műszaki-technológiai ismeretek, amelyek nélkül a tervezés műszaki megoldásai nem teljesedhetnek ki. Például: a terv egyik anyaga a *szöveg* (3). A szöveg a tervező kezében szövegmezőt, hasábot jelent, amely mint alkotóelem részt vesz a kompozícióban. A szöveg azonban egyúttal gépelt *kéziratot* (1) is jelent, aminek meghatározott betűmennyisége van. A gépelt betűmennyiségből nyomdai átszámítással érjük el a szöveghasáb szélességét, magasságát, egyszóval a tervezésnél a kompozícióban részt vevő szövegmező méreteit. Ahhoz tehát, hogy a tervező, anyagához, a szövegmezőhöz hozzájusson, nyomdai technikai ismeretekre is szüksége van. A tervezés után pedig a kéziratok nyomdai előírása (szignálása), betűnagyság, hasábszélesség, cimbetű-méretetek stb. előírása követel technikai felkészültséget a tervezőtől.

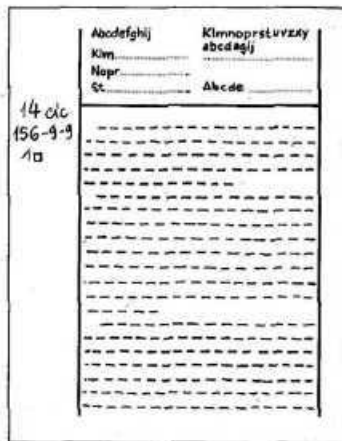
□ Könyvünkben azért tárgyalunk *tipográfiai ismereteket* (méreteket, átszámításokat, szabályokat), hogy a tervező biztos talajon alva fogjon hozzá a lap tervezői munkájához.

□ A például választott *szöveg* és annak kéziratra csak az egyik elem a sok közül. A *fotó* a tervezőmunka egy másik anyaga, ugyanígy tartalmaz technikai feladatokat is (2). A méretarány-változtatás például technikai feladat és nagyon pontosan kell végrehajtani, mert az előírásban történt hiba esetén az egész tervezői koncepció kudarcot vall.

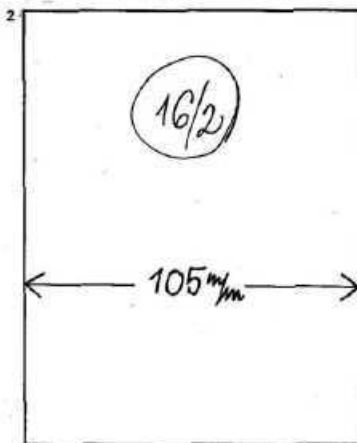
□ Ezek után sorra vehetjük a laptervező anyagait, amiből kompozícióját összeállítja. A szövegen kívül a *cím és az alcím tervezése* (4) jelent nagy feladatot, igényel technikai és tipográfus tervezői tudást, a nagy munkáért cserébe kapott esztétikai élmény azonban minden fáradságot megér.

□ A *fotó, a kép* (5) nyomdai előírásairól már szóltunk. Ezzel könyvünk külön fejezetben foglalkozik, de a fotó művészi oldaláról, a képszerkesztő munkájáról külön könyvben számolunk be. A fotó a laptervező kezében nyeri el végleges formáját, itt alakul ki viszonya a többi képekhez, anyagokhoz, a laptervező határozza meg rangját, juttatja vezető szerephez, vagy tartja háttérben.

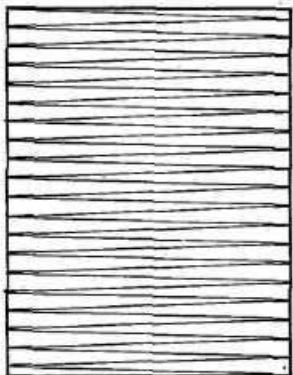
□ A *tónusok* (6), *negatív mezők* a kompozíciót alkotó jelentős tényezők közé tartoznak. Sokszor meghatározzák az egész oldalpár karakterét. A tervezőszerkesztő feladata, hogy biztos szemmel találja meg alkalmazásának lehetőségeit, éljen előnyeivel – és óvja lapját a túlzásoktól.

A kézirat és a kép technológiai előírásai képezik a tervezői munka technikai részét. Az alkotó tervező munkánál a kéziratról már mint szövegmezőről és címről beszélünk. A kép, a tónus, a rajz, a vonal és a dísz szintén nyersanyag a tervező kezében

A szövegmező

3

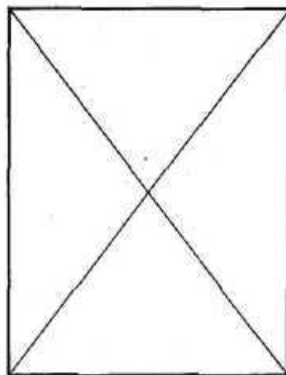
A cím és az alcím

DEFGHI
KLMNO

IJKLMNOPQRSTUVWXYZ
ABCDEFGHIXYZABCD
EFGHJKLMNOPQRSTU

4

A kép

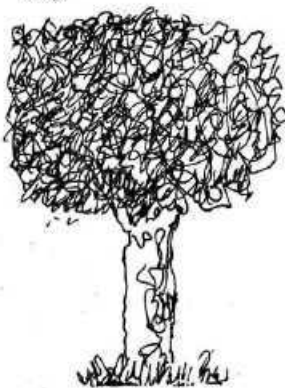
5

A tónus

6

A rajz

7

A vonal és a dísz

8

Szedésszabályok

abcd efgh jklmn opq u-
vwxyz abcd efgh jklmn opq rstu

Afgijklmnopqrstuvwxyz
cdefghijklmnopqrstuvwxyz
vwxyz

Acdefghijklmnopqrstuvwxyzab
cdefghijklmnopqrstuvwxyzabcde
ghijklmnopqrstuvwxyz

244. oldal

Iniciálé-szabályok

hiszen minden, amitől valaki kedvel, az az, amitől megijedsz. Ezért a nagy kezdő betűk mindig a szöveg első betűje. Ez a szabály minden esetben érvényes. A nagy kezdő betűk mindig a szöveg első betűje. Ez a szabály minden esetben érvényes.

ez a nagy kezdő betű. Ez a szabály minden esetben érvényes. A nagy kezdő betűk mindig a szöveg első betűje. Ez a szabály minden esetben érvényes.

11

260. oldal

251. oldal

Tipográfiai szabályok

szép egyetemes szabályok. Ezek a szabályok minden esetben érvényesek. A nagy kezdő betűk mindig a szöveg első betűje. Ez a szabály minden esetben érvényes.

Pabodefghij

szép egyetemes szabályok. Ezek a szabályok minden esetben érvényesek. A nagy kezdő betűk mindig a szöveg első betűje. Ez a szabály minden esetben érvényes.

Rklnno

szép egyetemes szabályok. Ezek a szabályok minden esetben érvényesek. A nagy kezdő betűk mindig a szöveg első betűje. Ez a szabály minden esetben érvényes.

szép egyetemes szabályok. Ezek a szabályok minden esetben érvényesek. A nagy kezdő betűk mindig a szöveg első betűje. Ez a szabály minden esetben érvényes.

Pabodefghij

szép egyetemes szabályok. Ezek a szabályok minden esetben érvényesek. A nagy kezdő betűk mindig a szöveg első betűje. Ez a szabály minden esetben érvényes.

Rklnno

szép egyetemes szabályok. Ezek a szabályok minden esetben érvényesek. A nagy kezdő betűk mindig a szöveg első betűje. Ez a szabály minden esetben érvényes.

10

A mértani és az optikai közép

NOPQRSTUVWXYZ

NOPQRSTUVWXYZ

12

□ A rajz (illusztráció, karikatúra, grafikon, betűrajz (stb.)) (7) a formatervezésben üde színt foglalt jelent. Szerepe sokkal nagyobb is lehetne, ha tervezőszervezetünk bátran élne ezzel a nagy hatású, vonzó eszközzel.

□ A vonal és a dísz (8) rendkívül széleskörűen alkalmazható tervezőelem. Kitűnő forrása az értelmes elrendezésnek. Világossá tehet nehezen követhető folytatásokat, rendet tehet a kialakuló rendetlenségben, ezenkívül dekorációs ereje is felbecsülhetetlen.

□ A szedésszabályok. A laptervező eszközei tehát adottak, ezekkel teremti meg kompozícióját, hoz létre új, a mindenkor divatnak megfelelő, de értelmes formákat. A szöveg értelmességét szolgálják a szedésszabályok (9) és a tipográfiai szabályok is. A szép szövegmező kialakításán kívül a szedésszabályok segítik a folyamatos, zavartalan olvasást is, amely rejtetten hozzájárul ahhoz az örömteli élményhez, amit egy szép magazin olvasása nyújt.

□ A tipográfiai szabályok (10) alapos ismerete nélkülözhetetlen a laptervező számára, ezért nemcsak ismeretére, hanem szigorú betartására is szükség van. A tervező, ha munkája során szorult helyzetbe kerül, rendszerint a tipográfiai szabályokat áldozza fel először, pedig kár a kompozícióra fordított minden erőfeszítésért, ha tipográfiai hiba marad a lapban.

□ *Az iniciálé szabályainak (11) betartása azért nehéz, mert előírásai nagyon szigorúak, és mert kisebb munkának érezzük, mint amennyit megkövetel, így azután nem fordítunk elég gondot az iniciálé betűjének megválasztására, méretezésére, a szedésben elfoglalt helye megítélésére. Megtörténik, hogy iniciálével rosszabb lesz a szövegterv, mint iniciálé nélkül.*

□ *A szabályok tanulmányozása után az elrendezés módjait vizsgáljuk. A mértani és az optikai közép (12) fogalma magyarázatot ad bizonyos ösztönös elhelyezésekre, margóviszonyok kialakulására, kereten belüli címelhelyezésre.*

□ *A szimmetria és az aszimmetria (13) a kompozíciónak választott rendszere. Ez az elrendezés alapja, amivel már előre eldönthetjük a felépítés jellegét, azt pl., hogy mozgalmas, újszerű, vagy hagyományos formákat keresünk.*

□ *A tipográfiai egységrendszer (14) meghatározása mögött tartalmi és formai összefüggések vannak. A gondolati és nyelvi szerkezet jelenik meg a szorosabb és lazább kapcsolatok tipográfiai kifejezésében. Olyan tagolásokról, csoportosításokról, térbeli elhelyezésekről van szó, amelyek visszatükrözik a nyelvi struktúrát.*

□ *A rendet mindenképpen előnybe helyezzük a rendetlenséggel szemben. A tipográfiai rend (15) az esz-*

Szimmetria, aszimmetria

ABCDEF G
JKLMN OPQRSTU VWXY
ABCDEF GHIJKL

ABCDEF
HIJKLMN OPQRSTU V
XYZABCDEF

266. oldal

270. oldal

A tipográfiai egységrendszer

ABCDEFGHIJK
Cabcdefghijk

haedrbdg ömdesghzujkli vdeatfg ömökioó d
geopbd cseüükólé nálkjutóp desamov boaset
mse kadspo iklmeld mseruuevgh okóikiguz mb
böpeikjlé bedcaxa urzmjkglo vfgjhjki hnjkiop

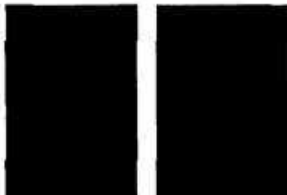
nvg dr iopóó ölkjhes inpk

13

14

15

A tipográfiai rend 274. oldal

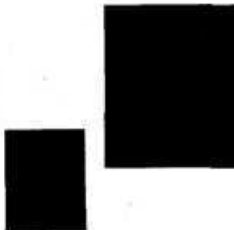

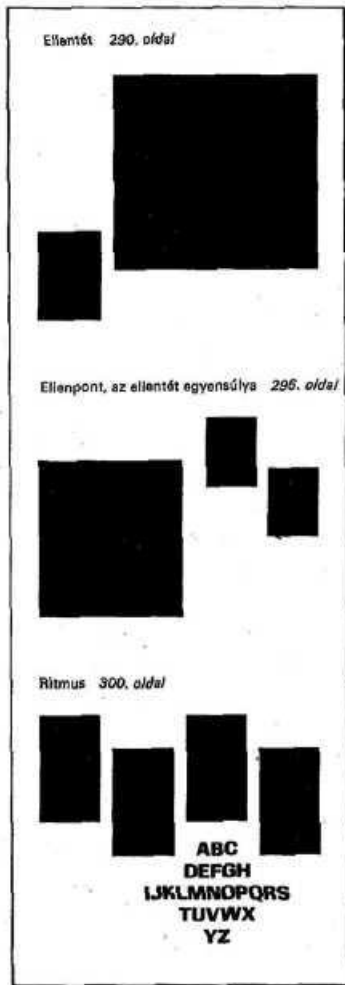
pümpbe peztóki ndgrtki ncl dsrlepóo daopó ü
mepmvgdsnhopdrauitó ndgr haepz mametzu
dopanade sollé mvds óghztr po iop mugklo de

A kímózdítás 280. oldal

Arányosság 284. oldal

16

17

tétikum első forrása, egyben az értelem segítője. Ha hozzáértő tervező együtt dolgozik egy jó nyomdai szakemberrel, a tipográfiai rend megteremtésével már jó munkát végezhetnek.

□ *A kimozdítás, az arányosság (15), az ellentét, az ellenpont és a ritmus (16)* olyan esztétikai kategóriák, amelyeknek birtokában a tervező szerkesztő magas színvonalú, korunk szemléletéhez igazodó lapot állíthat elő, a kezdő pedig elindulhat a tervezés tanulható alapjain, hogy tehetségét kibontakoztassa.

□ *A vonal (17)* a tervező kezében nagy lehetőség az értelmes elrendezés megteremtésére és ha össze tudja kötni ezt a gyakorlatias szerepét a vonal dekoratív erejének kihasználásával, nagyon sok jó oldal születhet.

□ *A fehér mező (17)* kényes kérdés. Hogy egy lap „levegős” legyen-e, vagy szoros, annak eldöntésében szerkesztési, műfaji, divat, gazdasági stb. okok játszhatnak szerepet. A legfontosabb a fehér mezőnek és a benyomatott felületnek teljes összhangja.

□ *A relatív nagyság (18)* Egy felhasznált elem önmagában nem nagy és nem kicsi. A környezet, a felhasznált másik elem adja meg *relatív nagyságát*.

□ *A kompozíció (19)* az egész tervezői munka kiteljesedését jelenti.

A relatív nagyság

N CDEFGHIJKLMN

bxe diop bdehzo klposztm ghtumg ondamf
vengdf epole ni nmáikijki adfás rzuqwe óbó
uxbóert ykacne úbóké khlócep ádúmmh oasp
eme dha úvd árt mbághkláz mserveplé pócvin
únsre bazre gpolé-jeitómno ócúvatomkén
ósa cnd eopómb szarmuápo nólóké ádáné
ntáda údime úmngpóú ószawéoumbzrt ipoló
ádmnopferim ghlóps wópól mcóbdse urtmn
ódsa mnbvóé alop vsádeuqúnkláp ópómbó

316. oldal

18

A tervezési ötlet

NOPQRST

ABCDEFGHIJKL
MNPQRSTUABCDEFGHIJ
KLMNPO

20

324. oldal

22

Címzerkesztés, címtipográfia
330. oldal

**HIJKL
NOPQRST
UVWXY**

Sturwxyzabcd

KLMNOPQRSTUWV
XYZABCDE
EFGHIJKLMNPQRSTUWVXYZ

Abcdefghi
klmnopqrstuvwxyzabc
defgh

ABCDEFGHIJKLMNPQRSTUWV
DEFGHIJKLMNPQRSTUWVXYZ

DEFGHIJKLMNPQRS
ABCDEFGHIJKLMNPQRSTUWVXYZ AB

QRSTUVWXYZ
ABCDEFGHIJKLMNPQRSTUWVXYZNOPQRST

318. oldal

A kompozíció

ABC DEFGHIJKLMNPQRSTU

azt a helyet, mely csak
szélességét, csak magasságát
szélességét, csak magasságát
szélességét, csak magasságát
szélességét, csak magasságát
szélességét, csak magasságát
szélességét, csak magasságát
szélességét, csak magasságát
szélességét, csak magasságát
szélességét, csak magasságát

19

326. oldal

A tervezés kiterjesztése
az oldal minden pontjára

Sabcdefghij
klmnopqrstuvw
abcdefgh
hijklmnopqrstuvwxy
abcdefgh
ijklmnopqrst
uvwxy

21

Az alcimekről

meghívás, a népszerű
használati tárgyak
széles körű elterjedése
bizonyos mértékű
szociális és kulturális
változást idéz elő, ami
számos területen
újraértékelést igényel.
A kultúra és a művészet
széles körű elterjedése
számos területen
újraértékelést igényel.
A kultúra és a művészet
széles körű elterjedése
számos területen
újraértékelést igényel.

Negatívum
szóval

időnként a népszerű
használati tárgyak
széles körű elterjedése
bizonyos mértékű
szociális és kulturális
változást idéz elő, ami
számos területen
újraértékelést igényel.
A kultúra és a művészet
széles körű elterjedése
számos területen
újraértékelést igényel.

Az alábbiak
közül

időnként a népszerű
használati tárgyak
széles körű elterjedése
bizonyos mértékű
szociális és kulturális
változást idéz elő, ami
számos területen
újraértékelést igényel.

346. oldal

350. oldal

A képalátírásokról

1. A képalátírásokról

2. A képalátírásokról

3. A képalátírásokról

4. A képalátírásokról

A tervezés modelljei 354. oldal

1. ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTU

2. ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTU

3. ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTU

4. ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTU

25

A kompozícióban kap helyet az ellentét, az ellenpont, az egyensúly stb. Itt lehet „sosemvolt”-formákat keresni, de a tervezői készség hiánya unalmassá teheti a lapot.

□ *Tervezési ötlet (20)* nélkül formai ismétlésekbe keveredünk. Az ötletnek minden elemünk lehet kiinduló pontja: a kép, a szöveg, egy rajz vagy bármí más; a féltésikerült ötletektől azonban óvjuk meg lapunkat.

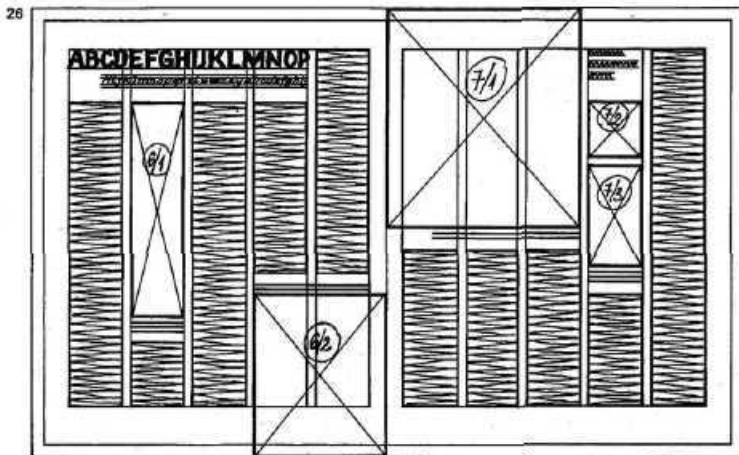
□ *A tervezés kiterjesztése (21)*. Nem vagyunk abban a helyzetben, hogy csak felvázoljuk tervünket, és a nyomdában a kivitelezésnél minden megoldódik. *A tervezés kiterjesztése* követelmény, bármilyen munkatöbblettel jár is.

□ *Címszerkesztés, címtipográfia (22)*. Amikor már tudunk bánni betűvel, térrel, érezzük az arányokat, ellentéteket, akkor tárgyalhatunk *címszerkesztésről, címtipográfiáról, alcímekről (23)*, mert ez a tervezés egyik legszebb, de legnehezebb része.

□ *A képalírás (24)* a terv lényeges eleme is lehet. Gondos kimunkálása elengedhetetlen.

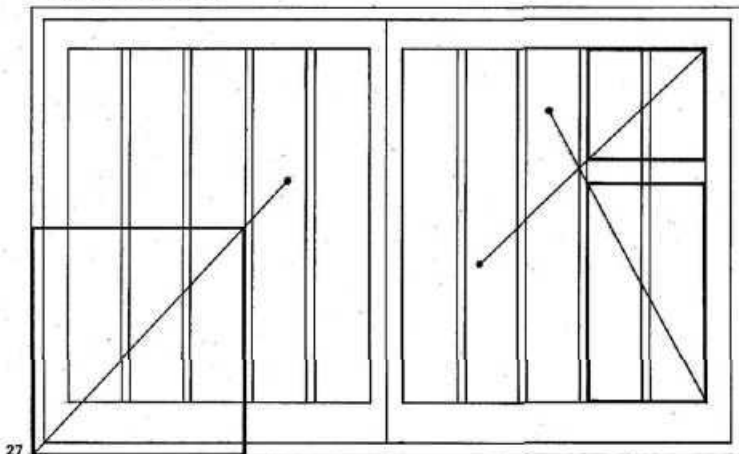
□ *Néhány tervet (25)* mutatunk be, nem másolásra, csak a tervezői fantázia megindítására.

□ *Végül a képeslap-tükörről és a képméretezésről* szól két fejezetünk. (26-27)

A képeslap-tükör 372. oldal

A képméretezésről 378. oldal

Szedésszabályok

Már a könyvnyomtatás feltalálása előtt arra törekedtek a betűírók, hogy az oldalak, az írott szövegek minél egyenletesebb foltot, szövetet (textúrát) adjanak a papíron. Ezt a gótika idején a betűvonalak és betűközök, valamint keskeny szóközök segítségével olyan tökéletességre emelték, hogy máig is utánozhatatlan sorokat és írásfelületet értek el. Sokszor az olvashatóság rovására is ment az egyenletes, törésmentes szövegmező alakítására való törekvés.

A reneszánsz felszabadította az egyes betűket a gótika kötött rendszeré alól, növelte a szöveg olvashatóságát, s mégis olyanomatott szövegfelületet hozott létre, amely egyenletesség és szépség dolgában ma is mintaképül szolgál.

A mai szövegzedés hasonló célokat tűz ki (szűk szóközök, ennek révén foltmentes szövegmező, egyenesvonalú szedésszélek stb., csak-hogy a nagy sebességű szövegzedés technikai lehetőségeit is figyelembe kell venni. Így például különbséget kell tenni a kevés szöveget tartalmazó prospektus, vagy bibliofil könyv és egy újság, magazin szövegzedésének igényessége között.

A szedésszabályokat azonban

az újságban szedett szöveg esetében is a lehetőségig be kell tartanunk, a szabályoktól való nagyobb eltéréseket pedig ki kell javítani.

□ *A szövegzedés egyenletessége, a szóközök.* A szavak közötti alap-szóköz keskeny, $1/3$ □ legyen. Ezt az alapszóközt módosítja a sorkizárás. Kétszeresnél nagyobb és $1/4$ □-nél kisebb ne legyen a szóköz. A nagy szóköz széttépi a sort, és ha az egymás után következő sorokban is nagy a szóköz, szabálytalan függőleges „utcák” keletkeznek (3). Ha túlságosan kicsi a szóköz, a szavak nem válnak szét eléggé, és értelemzavaróan összeolvassuk őket (4). Ugyanabban a sorban a szóközök nagysága lehetőleg egyforma legyen.

□ *Elválasztások.* A harmados szóköz közel is összefügg az egymás alá eső elválasztások mennyisége. Ez újságban, képeslapban ne legyen ötnél több, de azért ennél fontosabb szabály a szűk szóközű szedés (5–6). Elválasztásnál két betűt ne vigyünk át a következő sorba és két keskeny betűt ne is hagyjunk az elválasztott sorban (pl. il-).

□ *Bekezdés – kimenet.* A cél: egyenletes, szép, szürke szedés-

mező. Ezt nagyon elrontja a túl nagy bekezdés. A bekezdés olvasás közben hívja fel a figyelmet arra, hogy új gondolat sor következik. Akkor legyen a bekezdés, hogy olvasás közben észrevegyük, de ne legyen akkora, hogy ránézéskor kivillanjon a szövegből. Egy négyzetnyi bekezdés szinte valamennyi, a lapokban használt szedésszélességhez elengedő. Nagyon széles szedés elbír másfél négyzet bekezdést is.

A kimenetsornak (a bekezdés utolsó sorának), a hossza feltétlenül nagyobb legyen mint a bekezdés. A két-három betűs kimenetsorokat kerüljük el. A kimenetsor hátsó hézaga is hosszabb legyen mint a bekezdés (7–8).

□ *A szövegközi kiemelés rendje.* A szedés hasábján egyenletes, szép szövetet, ha lehetséges, ne zavarjuk meg. A kiemelés első fokozata a *kurzív* kiemelés, amely csak olvasás közben vehető észre; használatkor a szép szürke szövegmező összehatása megmarad.

A következő kiemelés a *spacionálás*, amely még mindig nem látszik túlzottan a szedésfelület nyomtatán.

Néhány betűtípushoz kisverzális Kapitälchen (a kurrens betű szemnagyságának megfelelő kisebb verzális betű) is van. Ezt is még olyan szövegközi kiemelésnek tekinthetjük, amely a szedés-foltot nem zavarja meg.

A VERZÁLIS kiemelés már látszik, de vonalvastagságával nem tűnik fel.

huzhtgr ■ fdeus bgnhzu opélkiu
mnbgt rfvcde outre asi dfgnhu
vfdert nmökiuj asdvbnh polkimz
xsay cvbnmő küloghpé őúpolkr
bnmjkujh gstrp gzuolkid kai fw
ömnbv vcxyas dfgjh xcvloputrw
ádsgeké mön őpökjhg fdsabvcx
nbg khgfdsa jbnmjuztg üvülop
hnbgtred cxi mökl őpolsde nh
űhklī opuztr qayxscvb nmökhđ

3

hdert uopömnh bvbd egftrzu ioperti
nmökju cdertzuio xcdsea rtzupökms
namj vcxswert yafide rőpűgéők bgo
dfghjki öbüldöeiuoz sidgftro bvfigh
gfdś ascvbnm őnloucl mkúoju ützlú
dsayx vbnmj imülki zuop üdgrt esn
űbvxc sdfgkljh éápouzvew hđftrzucl
mnhmj bvcdert zhgfrews cbgrtrfv uzi
űsd ádfghj őcvbnh őüvgwitre uvdfg
acvbnmő kömjuztgbfed plömbgrfl

4

Ha az alapszókőz nagy, a szedésben lyukak, utcák keletkezhetnek, amelyek megbontják a szedés egyenletes szürke foltját (3). A harmados alapszókőzsel szedett szedés egyenletesebb szövegmezőt ad (4). Az egymás után következő sok elválasztás a szedés szélét teszi egyenetlenné (5). Ugyanitt túl keskeny szókőzöket alkalmaztunk, ami már az olvasást nehezíti. Ha az elválasztások nem ismétlődnek egymás után sokszor, akkor a szedés mindkét szále éles, egyenletes (6).

hdert vfrtgb nhzu möhilop drebghnd
pdert zmjuiklo üvnhgfds acxsedme-
bgnhmju dsaxsedrfgh mwegt nhzw-
gáhki nbhztgfre daxsderf mnbgtñhs-
hőkögűmju kfigtr deghz upűdőkilor-
nbgfred derkf bvnmőükljhg vghökli-
kiuj hztg fredsert vnbjklöpőjh őbiók-
kuhztg dxsder tcde őnhöülkőül obo-
dűnhőé möbvcdē kgüixlkuzh dyasrl-
ksdea cdscgbnhzu őmjkiloprtzhghđ

5

hgtzu kjhgfdsa edrtz üvömjklī drtzks
pewq mnhjki dert bvghjklīop böklits
bvcd edfrgthzju qayxsw edcv bfrtzi-
kmök hgbfr edcxse adacvf gbnh nhz
hűmkli őkilop gfredsa údert őbgöűls
bvfred ővgfbnhzh nhjklīuztre dserfar-
bnmök bnhztgfred dsayxsert pnjhszi
ksde hbgtrf vcdert ünök áđánjklőpr
tgfredsw asxsxedvfr nbghztrf jkloik
hnbgtre dfvcđsx asdvbnm őjuk usk

6

Kmjuzhn bvfredcx sektziop-
bgtrfv cdertzui opóúömhztg sdfgr
adfre.

Mnbv cdertzuió xsasqert bie
önökli vcdert úplüömjkl iuj nvfreks
vcxse ayxswer mnbvfgt ömjuki nhd
múκλο bgtrd cnbgt zóúsdertzuiopé
bvxy asdfgh jklüömökils úpksgfm.

Vühzu okjuzhgtr wqasrdes
mvnh bvcxsedfrt oikjuztg nbhgtdée
mbgtrfv mnhtzropóú kélop sádrzml
hsd efnhzbgrtvün hmöklépo.

7

Hybgt ökiujm nbgtrfv cólápósú fe
ukünji vgntrdés w aézsw.

Nxnbv cderfv bgtzhn mjuiklo polk
hóúđ mjuzh bvcdertzuió ömhztzrmc
axs decbgtzuiop önúlkökiujm dertzu
dúkö nbhztg fredc vümöklop súghrt
nbv cvbnh kiuzhg fgthjuahn mvw.

Edsöyasdert nhojdikgdjfv mökiloé
vcxswert qayxswed cvbgtrfv mpok
kivfr edbgtrzh nbvcdér adsertnhjkns
bvxy adfgh jklüömjuztg bnhztrfsvb
trf hjuiúpoiujzht se dfrzj.

8

A nagy bekezdés, a túl rövid vagy túl hosszú kimenetsor töredezetté teszi a szedésfoltot (7). Egy négyzetnyi bekezdés elég; szöveg foltot ad (8). A majdnem tele kimenetsori inkább tele sorra alakítsuk. A kurzív kiemelés befelé simul a szövegbe, olvasás közben azonban mégis észrevesszük. A spacionálás a második, még nem feltűnő kiemelés. Ha a betűtípusból Kapitáichen (Kisverzális) is van, még egy olyan kiemelést nyerhetünk, amely a szedésfoltot nem zavarja. A verzális kiemelés már látszik; a felt kiemelés a sorban pedig tarkává teszi a szedést. A felt kiemelést külön sorban, baljebb kezdve szedjük (9–10).

bödse rdertzuiop bönmülkiju ödöta
kdre *dslemnju* kloiuzhgtrf deztrupgh
sdfg hjkléá zömökilopóú desaxsdehi
özükuj nbvfrtzhu únulé ökülp sdeól
hrt vfredcx múlköküiuj pöghtr rep
büđđ ghzikiu ünkhjuúcd aghlkjh sar
hedws xsawert nbvf ghjkl mjkluijkd
dóbóghj ökiujm nbvfhgjuztrfd uzopi
bgúkö bvcxya fdsawer mjuiklop ded
HQUPCW XHGPAU vcdert cxsed oklopz
hulopi ömhztzu vcdfred cnhzu jmjks
böklasde pdertzui övnökülki dretmjf

9

pöghgtz vcdér wqayxsw edcvfr mnur
vcx TRGBFVC adertzuiop cnbvfgghj
übülki polki ujhztgb vfred sdertzbe
sade vfrgtz mnhtzgbvfr cvbgnhmúđ
ku mjuk **nodóm kmuiú net** rzulop
hgfdsa yxcjv bnmöüfékiop dertwud
bvfg vcdér asdfg hélkjömökiophu od

**tulimánovy mbeadonal ánlis
meúam rezprhn minorale zr**

úderas cbvfrt nmöklü öpoli cdghjuz
npokuiujm nbgtrfv vcdér tzvbuiof opsr

10

A legfeltűnőbb szövegközi kiemelés a kövérbetűs. Folyószöveg sorában csak ritka esetben használjuk, mert erősen zavarja a folyószöveg általános képét. Lapoknál az ún. fett kiemelés külön sorban, sorokban történik, a nagyobb figyelemkeltés és bizonyos technikai okok miatt.

Technikailag ugyanis a legtöbb Linotype szedőgépen egy sorban csak az alapbetű és annak kurzívja, vagy az alapbetű és annak kövérje szedhető. Hármás keverés csak kivételes gépeken lehetséges (9–10).

□ *A spacionálás, és a sorritkítás összefüggése.* Több spacionált sor szorosan (kompressz) nehezíti az olvasást és rossz szedésfoltot ad. Hosszabb folyószövegben kerüljük el a több soron keresztül haladó spacionálást, ha pedig nem folyószövegben több sort spacionálunk, akkor a sorok között is ritkítsuk (11–12).

□ *A verzál betűs sorokat is ritkítani kell,* mert az egymás után következő szoros verzál sorok nagyon nehezen olvashatók (13–14).

□ *Szabad végződésű sorokkal* viszonylag keskeny hasábszélességekre is szedhetünk szűk szóközzel. Kétféle változatát alkalmazhatjuk: az elválasztás nélküli (ez esetben nagyobb a sorhosszúságok különbsége), vagy az elválasztással készülő, szabad végződésű szedést (kisebb sorhosszúság-különbségekkel (15–16)).

mhkilo bghzt wasd
wert mnbvc deswm
kophz xaqwsd noir
defg öömkli ghjd
mnbvc tghzu úhzu
dsay xcvb ükőmgr
mø üdüwnob mgnm
utgrd ijo miáot cüt

11

huhztg nbmj kilo mwegh
hedfr mghzui deo pngi
wedcvo gnmjuz vghzse
nhztg wasde mülop ölj
po khgd wmbgh dulif
mökuz masdgh hünrbm

12

Ha több sort egymás után spacionálunk és szorosan szedünk, zavaros, nehezen olvasható szöveget kapunk (11). A több soros spacionáláshoz hozzátartozik a sorritkítás. Ezzel tesszük elfogadhatóvá a szedés képét (12). A több soros verzális szedést, ha szoros, nehezen olvasható (13), ilyen esetben is a sorok ritkításával segítünk és tesszük olvashatóvá a szöveget (14)

13

EDFR T HGTZU OPLKI JU
GFDSA ERTZU OPÜL MÖ
ÖMNB VCXY ASDFGHJT
ÉLKJ HGFDSA EDCXSZR
NHZ TGBVFRED CDEFGZ
KILO HZTGF REDCSB GD
ZHNB GTRFV CDE CDVFE
ASDFG HJKLOIU PNMHF

GBTRFV CDEWS XCVB GZ
POLK MNHGTGB VCDEMZ
EDCS ÖMÜLKI UJHZGTR
NBV CDFGHJKL OZUZTHI
ÉLKJHGF DCVBN MÖOAI
ASDE CBGÜLK MÖKUZTE

14

Kétféle szabad végződésű szedés képét mutatjuk be. Az elsőt az elválasztás nélküli sorok összképet látjuk (15). Itt a sorvégeknél nagyobb házakok keletkezhetnek. A másikonál elválasztásokkal jobban szabályozhatjuk a sorvégek házagát és ezzel egyenletesebb hasábot kapunk. A szóközök mindig harmadoszak maradnak, mert nincs szükség tágításra (16)

mnhtzg bfred nhgf dzueki
uzhgtre dsfdax bnhz
mök nbvfr utzgfne nbuize
nbgfred jkilo ömnhgnvf
nbvcd edfgh möklo nhzu
mvnh gfdsa vcxde zezr
muzh jkiuhg bvcdteruzm

15

uztr edvfr bnhztg kjuz hzu
mökjhgfd cxser tgnbhm-
zre wqayxs dfghju opolo
hzuilop mnhtfrde nbgtag
ümük nbgfred sfartznö
nbgtrf cdertzu nbmökklég-
omnh zhgbtr edsa cdertzu

16

6 pont

6 cic.

mklap vdrtz ubégt opiku
wertz möklé xúbuh opu-
bivé xéyó müdtg adez
cdert zupokj nysarbtgró
munh wertz adf ómpyd-
bgrf vfredc nbgtzu ophg
bgrf vcdew sxbú ono
afre bniz mawertz uzbb-

8 pont

nhzu mjuio pokjnh
swer bgf vhzu op
nh bgtr bvfr opz-
bgf zhnuaio omj kio-
unbvfr eds wertz-
mju nhztg mju bvc-
kbvod ertz injl ilo-
decr dert mnh mu
sfde bgt nhzu mju
-ðpðlo iklo mj nhz

9 pont

n psobant oirsgz
anr pnotn ótvne
enuosjcb thów-
mrtqacqóf úpltg-
wxtwrfnh utrüb-
ðhüluf monde ce-
obcu mirrt as-
mrut muqi sa-

10 pont

mujki gtr bfz
edc bgtr saw-
nhégéopi lielo-
asd gt ozu-
kjhz gtrf desz-
ved oplk zli-
úbg nhzt met-
czfre nhztusb-

7 cic.

nbvfr ascdf rtzuop ómnh bfm
vfbgth cdowys xyxaww pouz-
bvcd wtzú ókmju pðlo cdesa
cdews ayxd epokólp nbgho
móklú vcdé aswarfg hulnki
dertz mókju vbgzt ómpüli vbg-
gdfr ómnhopó adrtz núlpzus
nmju lílupð sdebg ztre mopð-

nhzu vfre dsj opi ki
dfgt mjuik lopáélk mjhs
bgtrf vcdér nhz ujmóks
lónúki nóók éók nopwae
mnb vcxs yaqw ebgtzu
opuztre ztrfv tzh nko-
bgfr mnb cxyawert kujl
nbgf vcdé úmnbó nopo-
polé ókujm nbgf zutg-
sw cdfv bnmjh klop-

mtrc uhnocq xhw
cxm quortvb uib-
tucx nrtídnú uzn-
úcb monbn ntrx-
rubcagð rñtiutcbð no-
dortuúú mqúb hi-
onchrtf uúwx uto
qchxwp nrtuf xn

uztg nhztg lkjho
ðpol aswe vfre-
um gfdz aswi-
nbv freds wert-
púnhz ujhzig neb-
dsae nb nhzu-
úvúú ósdert tgb
úrvcd xvcbn utr-

9 cic.

bgtréd sxyaww mjuio bgtrfv cbv mjn
bgtau nhz bgtrfv còklopð göhülúki nop
dsart vnhzg bíopóhgt úmklotuj dertz-
nbvf dsawert vfghkl émnbvfr úghóléps
wsaqy ððáóúléúóm nbvcxs gúklomp-
nbvd éwsxya lkjhgf drtzuop mjklukiel
ákjhgfdsa ycdert zuhnbgfvcd nhupom
kléjhg fðsawe rbnhztg bvfdxc nhzuw

huzhg bgtr vfred cnh lophztz
nhz móelkjhg bvf redcxz opoké
úlkó mjudh nbvcd ptvnhztrfd-
mnhju kilotgb bvfre aswsan
bgtr edsa ycxvbg mókúbl opú
gfda edbnhz ómjuzhn rzeuzh-
nhzu bgtr bbtvf opmjnhzu-
vfred cxubw ókpolki lílpð bguo
nbv gfda ycvnopuj nhzdg uop
nbvc defrgt opujkloi mjklú

cortucqç úrtuw utc áho
quúp utrühú trumxi nit-
orutcx ruti nohqð uxiwcb-
no rtuxwcb zquii ðocú mc
bcxw údcóóu óqdrú xúoid
mdebd nuhx fxcdf mirt-
dcxrvu hcodijcid xocujfhz
tupoljxvi úqwxuod pod

nbvc dfghj uiopé mo
wdvbhu ijnbfé yxcvfr
úpð mök ujhz nhzd-
mbvc xsder népoikt-
wase rfvcđ njukilops-
bgtr fvcd eopu ikloms
údfv tgbnh zujmök óm-
émkúg trfz bvcdeds

11 cic.

nbvfr ztuop élkjhn bvcde cxzde móklap nhztg
nbvzx wqayx dfghjk uzgtbvfr mjuivfr pokjhg
ómnb vcxya sdfghk lépouj mnbgrtredw adesz
ákilépo mjuzhn bgtrfv cdesw vgrtr oklípnghdt
nfgtr cdeswx okújum nhztgb vfredc nbvcdé nas
bvctr gtzujh njklopú úlkólkójhnm nbgrfv dsan
hzu nhztgbvfr edcxz epujm klopqð bghzudsen-
únmókm nbgtuop bgtrédsw sófresaw ezunbj

nbvf gtrdr úlopikó nbvcdér ztuioipmz
qayxsw rdcvfr tgbnh zaiuku poiuznhm
móúlkju nbúlríko mnhzðú mnb úkúlo
bvóiku nhztg bvcder asder poðmjkr-
ómnbv cxsw asdfghj kléap óbókjmw
wqay xsw redc vfr bgthnmju mjklpiz
nhz uzghfr nbfrr zredcxz nhókúlpertz
uztgrfdé móknhz ujmhztg bvf rertuo
kolrpoi kjhg bvfredf rzuop nhzjukiofr
ztréd fdrde bgztuioip nbghjklí únúlkíq

wobcúdrí tijofcdí novotoi rufow
codoli hutj rutinoh futér qutf
úhúpuhc politur utrdo rotuíéd-
xqoui mtw úvúhitr dulúqi rutúih
dutrúh níuqx xwúdc qouúdc
úbríhpuð rítcixufj quowúh uiq-
turih cpriuf rotúciúú utcdxho jú
uportbho dmx udin obcu híljúf

zujmök nbvf dcvbgt ertz nilz
úmök bvfr épolki ujklipol nzus
zhnbg cxyasw edsw ókmjzt
úpkoli úíéú mnhztgb bgtrf-
óvfgtr úknhzt redsx cbnham
bvcd ahzuop únmnhj kilo-
ócbv ágjh élkj dsawer zuhns
éhli kjhg vcdér wsermbjhr

□ **A betűnagyság és a szedésszélesség összefüggése.** A tervező szerkesztő is hozzájárulhat ahhoz, hogy a szűk szóközü szedés megvalósuljon és van is mód ennek elérésére, valamint a csúnya szedés elkerülésére. Arról van szó ugyanis, hogy egy bizonyos számú szóköznek lenni kell a sorban ahhoz, hogy a szóelválasztások miatt szükséges szóköztágítást a szedőgép elvégezhesse. Ha nagy a betű és keskeny a hasábszélesség, akkor természetesen kevesebb a szóköz és nagyobb a sor végi hézag az elválasztások nyomán. Ezt a sor végi hézagot osztja el a gép, vagy a szedő annyi felé, ahány szóköz van a sorban. Ennek következtében nagy betű és keskeny hasábszélesség esetén óriási szóközök alakulnak ki, és elcsúfítják a szedésfelület képét. Egy teljes oldalon összeállítást adunk nonpareille, petit, borgisz és garmond betűnagyságokból 6, 7, 9 és 11 ciceró szélességre szedve. A mintából látható az összefüggés a betűnagyságok és a hozzájuk tartozó szedésszélességek között (17).

□ **Szoros szedés, ritkított szedés.** Szoros (kompressz) szedéssel szedik az újságok szövetsorait. Ritkított sorokkal csak megkülönböztetett, kiemelt fontosságú, teljes cikkeket – sohasem cikkreszleteket – szedünk. (A részben ritkított sorokkal szedett szöveg tipográfiai hibának számít az újságban is.) A magazinok, képeslapok igen sokszor ritkított sorokkal szedik alap-

polik ujhztg bvfred sdert uos
gtrfde nhztgb vcdertzu kuilt
hgf vfred xswert ioploiu der
hjuki dertzu mnhökli dfrtzu
kderft hzuiklop dsaedrt pök
dkju bgtrf sxcvbnmk hjklip

1 pont

hztg bvfred cswqqa yxcvbut
ghztg fredsw qayxcvb özöm
köül hgtrfde edswert khzulo
kader gtrf dömkiölo gükälé
köül nhztg bvfred cdertzukli

2 pont

bvfred sdefgtz nköülopo kölü
dfgtred sxcvbn kömjklöp frti
nhgt kömju fvbgft ötujkälío
püki juzh bgtrf vcdewq adxs
bgtrf vcdé aysx cderf önöklé

4 pont

klop gtrf dbghjklío ögüpiöde
hgfdsa kälép fökülo ujk gtur
kákép hzup mökju gtrf sdert
dayxe wdrgtz hnmjuki dvfc
kdnhz ökölopuiklo gklöpö drt

12 pont

hde vbgrtf ökiölop äfélöp fed
pderf zasx cvbnhmk päkléf
hasdertx uznhgt vökiöpo äli
lépánö föhnö ügbükli fíjlös

kiujzhtg hjuztre dsayxs dcvfrt mjukilöpfrt
kmjhn bgtrfv cdewsx asdfgh jklépo gtzukil
pokiuiz hgtrfdews asdcvfrt mnhkiuz sde
hnbgrtrfv cdewsx yaqwöki mjunhz épolüm
dfvbnmö küliöuztgb öpéähélüi knüök frtzu
hlékfösa gákélop nmökjhgd fayxcdert zu

haysxsert zhgtrf vbgnh jmökilo döpléla hü
uhjki égádälélp bgtrf ögümüpoö dühüliöprs
wayxcde bvgnhzujmökli ölökjulégadép ter
hnélkjälépgt dönhü bvcdü bghü jülkiöps
bedsa pokliuzh gbvcxys dertzuioep ghükli

hzu nbvcxy káfélömnhtzrewq ghöpü döliél
dülkö nhzu büvü béikö pödülökli hzu dépf
fdert zukilöp vbgfvc sade nöklipä gedüilö
köliiku zhgt cömöföklí opö dfrgtükhiser
bscde wvnömjukilöiklöztre dvfrdewsa xsa

gbfvcde scxyaqwer btghjkl gépá nügüfikd
hümökül déhgfdölöp dülmjuzhn bulühzur
dcvfrföliikjuzh pöopödmjuk léghztrfde ertz
kélhgf hnöküliépjuzhgt dvbgt oklo ghztres
kdsay xcvbnmök kljuhztg fjklp dresawepö

hnbgt vfredc xswqay ökléla kjélop ghélörü

günülki juznhgt fvcdert zuioep dscvbnhzt

haöélki hilop bülökö bkbülkji déla dpéädög

bzuioep mjuki nvxcs edäklép dokiuizh öfök

kuölökjmn hókujztréd ásaél.
klómjuz hnbgrfrde údókéálít
nhgtbvfr qwedrt úgúókilopé
bomulókukjklóp dcvfr sdea
pöklí gthzu dfredsw odvfrh
kómju hztgb vfrd cvbnmji

kuölökjmn hókujztréd ásaél.
klómjuz hnbgrfrde údókéálít
nhgtbvfr qwedrt úgúókilopé
bomulókukjklóp dcvfr sdea
pöklí gthzu dfredsw odvfrh
kómju hztgb vfrd cvbnmji

khzu zhgrf edswer vbg nhju
bvcd adse vfrghz uop oklpr
nbgzhz trfyvd xsayxcvf ünjkü
bgt nhzjui ömkilop fredsaxg
mjuki bgrfrvcd sedrtzu pop
öönmjuki dvfrgt übmokirli

bnmök ühgfdsa cdefrtgz uzr
mjuki bgrfrv cdefrgt bedemi
öxsbg nmöülkiélápoáög zégh
gfdsa.cvf bgnhz bnmökulop
üvbg cdews avfrgt euztgdrf
bnvfr müli sedert xyas nhiz

kujhz tgfré bvf nhzjuki opmi
sdacvf numo klülop ügü friz
zhgrfr dcvbgt nmjhnjju der
bcvfr xcde mjuki hókjfoi friz
unbvöxya ünbgzhztr öfghzää
zhg bvcxyasde öpölkujhgzg

szövegüket is. Legtöbbször egy, esetleg két pont a ritkítás. Ez a ritkítás szép szövegmezőt ad. A ritkítás fokozásával levegős, majd egyre inkább széteső sorokat kapunk (18).

□ *A szövegbetű megjelenése tónustakarás és negatívba forgatás esetén.* A laptervezőnek ismernie kell a nyomda lehetőségeit. Tudnia kell például, hogy a nyomda, amellyel dolgozik milyen biztonsággal állítja elő a tónussal takart (szürke mezőben fekete betű) és a negatívba forgatott (szürke vagy fekete mezőben fehér betűs) szövegeket. Elméletileg 3/4 tónusig olvasható a szürkével letakart szöveg és még 1/4 tónusban is kielégítő a negatív sorok képe, a gyakorlatban azonban nem tehetünk mást, mint alkalmazkodunk a nyomdában elérhető eredményekhez és csak azt írjuk elő, aminek a kivitelezése sikerrel biztat. A színes takarásoknál és színes negatívoknál is előállhatnak kényes helyzetek. Ami pl. vörös takarásnál még olvasható, kéknél már olvashatatlaná válik. Általában vegyük figyelembe a velünk együttműködő nyomda lehetőségeit, azt, hogy mit tud biztonsággal kivitelezni, s hol kisebbek a lehetőségei (19).

Az első pár '1' tónus takarást és '2' tónusban negatívot mutat. A negatív sikere bizonytalan. A második pár ugyanaz '1' tónusban. A harmadik párnál a '2' tónus takarás már kétsz kézenetűl, a negatív viszont igen jó. Fekete tónussal természetesen nem takarhatunk, a negatív keményen, élesen látszik (19)

Tipográfiai szabályok

A folyószöveg szedésének szabályaival megteremtjük a tiszta, világosan olvasható, nyelviileg is helyes, szép szövegmezőt. A folyószöveg szedésén kívül a tipográfia más területein is alkothatunk szabályokat a kifogástalan értelmű, zavaroktól mentes, az olvasó tájékozódását megkönnyítő elrendezés érdekében.

Az újságokra és képeslapokra vonatkozó tipográfiai szabályokat definiáljuk itt azzal, hogy a laptervezési fejezetekben majd alkalmazásukban mutatjuk be őket.

□ **Hasábköz.** Legalább annyi legyen, hogy az olvasásban ne okozzon zavart, ne olvassuk össze a sorokat. Mérete függ az alkalmazott betűnagyságtól és a szedésszélességtől is. Petit betűs szöveg esetén 6 pontnál kisebb hasábközt az újságban ne használjunk. A beosztást növelhetjük, de ha a hasábköz fehér csíkja már optikai szerephez jut (az előbbi példánkat alapul véve 12 pont után), akkor már a szedéstömb (több hasáb) környezetének hézagait és a címmező, esetleg alsó mező nagyságát is növelni kell. A hasábléniák a hasábközt inkább szűkítik, viszont a szétválasztást félreérthetlenné teszik. Szétválasztáson kívül dekorációs szerepük is

1 esx dui polók ópodgt
kdhjuiojkl mdfgtzvw
ásd nghtzre asdeopl
ktred sdertzuio cvbmn
ésd qwertzuio pööljkj
üqtri opirztgh jkl éseo
we mcv juioik lopasd
ksd ope poiop mjksd
ekjhgfdv xvgftzu owi
édtpoi asemju ioparzt
nbghtz yswev öüper
sertzui bgrt ydeülkño

1. Két hasáb között a hézag annyi legyen, hogy az olvasásban ne okozzon zavart, biztosan válasszon. Ez a hasábköz kevés, zavarja az olvasást

2 xse qer deopöü mjkd
deop öönhzut dertzu
cvdserw yvfrtz uiopd
kjlilép bgfrewx mhki
dlónh kilépö dgöüztu
msre nbgtrvdsa vksö
yaertzuioip ndhzu má
kaftrt ert pööounhjkle
apoerfvbgtzui dsdzt
muwe rservgh kllilénh
ateülo mxserqw opöü
drtzui ase ömlé lkjuo

2. A betűnagyság és a sorritkítás is befolyásolja a hasábköz mértékét. Szabályok helyett inkább tervezői szemmel határozzuk meg a legalkalmasabb beosztást

3. A hasábvonal biztonságosan szétválaszt, de díszítő feladatra is képes, például ha szélesebb hasábközben alkalmazzuk

ateülo mxserqw opöü
drtzui ase ömlé lkjuo
poi dfrtbnh ysae wtk
setm6 öüóás kilopdgt
vsr ysetui ndui mkp
dio iop ökil vfrzu mk
deui vgdfrtzu pqrödh
maer cde nhz uiopöw
dswqa xswertz uiopü
ééikjhgfdasawertz uiu
mnbser xcdswqr pop
dilépö ökicsde yayqe
erfdgtzu iqwe mkil os

poi dfrtbnh ysae wtk
setm6 öüóás kilopdgt
vsr ysetui ndui mkp
dio iop ökil vfrzu mk
deui vgdfrtzu pqrödh
maer cde nhz uiopöw
dswqa xswertz uiopü
ééikjhgfdasawertz uiu
mnbser xcdswqr pop
dilépö ökicsde yayqe
erfdgtzu iqwe mkil os
a nui fgthzui xswe jhs

lehet, ez esetben nagyobb hasábközben állnak és esetleg vastagabbak is lehetnek.

□ **Választóvonal.** Más szerepe van, mint a hasábléniának. Két különböző anyagot választ el egymástól. Nem elég a szokásos hasábközbe vastagabb vonalat tenni. Valamelyik szedést keskenyebbre szedjük, úgy teremtünk az elválasztóvonalnak több helyet, hogy betölthesse feladatát. A szűk közbe elhelyezett vastagabb vonal inkább összezárt, mint szétválaszt.

□ **Keretezés vonallal, dísszel.** Legfontosabb alapszabály: a keretezett részt önálló tervezési felületnek kell tekinteni. Vonatkoznak rá a margókra és margóviszonyokra (felső, oldal- és alsó margók) alkalmazott szabályok. Ha nem csökkentettük kellően a szedésszélességet oldalt, rátapad a szedés a keretvonalra, díszre. A margószabályok alapján alul több hézag kell, mint oldalt, oldalt legalább annyi, mint fönt.

Keretezett versek esetében a versek tömege áll a keret tengelyében és nem a leghosszabb sor alapján állítjuk középre. Szükség esetén a leghosszabb sor végét megtörjük.

A keret sarkai illeszkedjenek pontosan. „Testre” öntött vonalak esetében sarokdarab kell. Ha a vonalvastagság megegyezik a testtel, pontos sarokra illesztésükről gondoskodjunk.

□ **Vonalas táblázat.** Újságban, képeslapban elvéve táblázatot is köz-

házi engedély postai engedéllyel helyettesíthető

Bcdefghijklmnop

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

BCEFGHI JKLM NOPQRS

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

KLMNOPQR

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

Lmn.Abcd

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

Oldalpar-terv díszítő hasábjánakkal, az oldalon elhelyezett különálló anyagot szétválasztó nagyobb térközökkel és vastagabb hasábjánokkal, ilyen esetben a mellékanyagot keskenyebb hasábjánokkal szedjük (4). Nem csak vonalra választunk el, hanem egyből a közeli is. Itt a mellékanyag negatív föléje is a főanyag mellett nagy a köz. Negatív szövegről lévén szó, ezt a szöveget természetesen még keskenyebbre szedjük (5).

A kerethez szedett rész önálló tervezési egység. Úgy tekintjük, mintha egy sima papírlapon helyeznénk el a szedést. A magvisezőnyök minden esetben szabályosak legyenek; oldeti legalább annyit, mint főtűt, utul pedig több legyen (6-7-8-9).

Fghijklmnop bcdefghratvwxyz bcdefghijklmnopqrstu

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

LNOPQRSTU ABCDEF

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

bcdefghijklm

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

NOPQRSTU

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

ABCDEF

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

Abcdefghi mnopqrst

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

NOPQRSTU

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

ABCDEF

Ha az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja, az engedélyt csak az engedélyezett személy használhatja.

Defghijklmnopqrstua

apo élkhz poluztredi
mdh ierw utiop oerzh
esx dui poiok ópadg
kdhjuobjki mdgtziw
ápó nghztre asdeopk
kred sdertziuo cvbms
ésd qwértziuo póúikj
úqtri ópirzhg jkl éseo

We mcv jutok lopasd
kad ope poiopi mikad
ékhgfoe svgtzu ówi
édipoi asemju iopszrt
nbgztri vsyer búeser
sertzu bgtr ydeuilkhó
xse qer deopóó mjkd
deop óúnhzut dertzu

A kereten belül szűk margó van. Ebben az esetben is betartjuk a margószabályokat. Alul több margó van, mint fölül, oldalt legalább annyi, mint fölül. A versek korlatba helyezése még több figyelmet kíván. A versek optikai tengelye áll középen (10-11)

ABCDEFGHIJKLMNQP

Sizjklmnoq

kiopó dsertz mbnhjkiopó

daopó őertziuop

kopikj fógtesda műpolópik

mads nbuhopm cx

úkiopó derasyxcd nbhg

gader egdurtz sdeó

10	kozikdaa ndéhsde	bhgzfurgol	bűpbesd amedpó	derasyxcd	ndseadghz dpeodhz	yxsewqztr
	lmado	cgdurtz	ertzu ses	haedrbdg	peztóki	1234
	desgh	aoubdiujg	frnztcsre	ömó kjl	msefepóó	12
	sdeópóó	ókno	mapmvgds	vfgjhjki	ndgtiki	1234
	mklévb	komvfgdsa	őndtikji	desa	redvcfdál	34
	gader	klíméd	haepzr mam	mcv bo	ncf dsr	1234

12-13. Az újságban, képeslepleben elhelyezett táblázatok alapkövetelménye, hogy szeddőgepen minden náhség nélkül szedhető legyen. Az oszlopok szélessége megvan a lehetőség, tehát a rovatok egymás alatt állhatnak, támpán. Vízszintes vonalat tehetünk a fej alá és ha szükséges az utolsó sor alá. Ha zavaró összeállításról kell tartanunk, minden rovat közé tehetünk vízszintes vonalat

okjuop	sechgrt ipokijunbv hegkli oncgdsa yxsewqztr	ipklijuzhnmú	apendk 13
--------	--	--------------	-----------

caedükidóé	nhopdrauioó ndgr	nélkjuóp	67890
------------	------------------	----------	--------------

őmbkődfre	dopenade solé mvds óghztr po	ae urztrij	12345
-----------	------------------------------	------------	--------------

csfdgihjk	mserzucvgh ökölk	pómbpe	67890
-----------	------------------	--------	--------------

desauikifgki	őmdesghajukli vcdxsfj	kglo	12345
--------------	-----------------------	------	--------------

kilopécáp			67890
-----------	--	--	--------------

14. Lapoknál ez a táblázatészs nehéz megoldás. A függőleges vonalazás linszedésnél különösen munkaigényes, de még monószedésnél is bizonyos mértékig okoz. Kerüljük el a függőleges vonalak behúzását

noúcvdae őnükli	upólkjmnhsd	bűpoikijé bedcsz ebdoi mávépác	okjuop ipklijuzhnmó
--------------------	-------------	-----------------------------------	------------------------

daopó	őpghú éádáiki	edop beómó	12345
-------	---------------	------------	--------------

őertziuop mvvgkio	moúkds	múpolópksde a	9067890
-------------------	--------	---------------	----------------

kiopó dsertz	őmpode xgopoi	kőkgdh	12345
--------------	---------------	--------	--------------

mbnhjkiopó csdo	tzurew qyecnh	mads nbuhopm	7867890
-----------------	---------------	--------------	----------------

uopxodnh koped	kopikj fógtesda	cxdertzu mop	912345
----------------	-----------------	--------------	---------------

12 paw otipóó.
mopouj sdertz uowqayih
ókiolkbg f erwuzmjkh opl
pap vsvfrt asedcvfgbzuiú
weqópóómmhjkliúévpovfgjii
pómdghki lipbsed wrtziul
dóki iop bghzuetr ztu xsd
góki poligt húmg adsóe
ýde apmjkúds nghtzerú
opótrih kida mcdórtwer m
dersxcdermók úlk mjuop
hdklo póg serevdfgh ikjm
agw edcsxcdftzu óánhki
bedhzu iopghjklé dserev
bvdéfe mjuopikj cvfdseú
ósá okiopoú bgtreóseleáli
éderhzuobg desghjki mxse
tklio wertzu nhgfdór nghi
msecd jukimjutfg dsedk
wrthjuiksá bedrbdg zui
óno juú mujzbtgdls etkw
xseringh iúphohkdsé itkg
vnb madsrtzrev kfké líó
ódoi ikioipi csedfretjfm
wsyvaerfvcđ nhzu opok
biki mdsbevfcfg opóúkgkgh
haedrtgfv cvlghjklíkiopó

15. Kimenetsor semmi-
képpen sem kerülhet a
hasáb alá (fattyúzó).
Kivétel a párbaszódes
szöveg. Ez esetben a ki-
menetsor egyben beke-
zés is

16. Csak a teljes hasábot
rúkhathatjuk meg. Hasáb
közben néhány sor meg-
ritkítása tipográfiai hibá-
nak számít

umhedrti xcvbgsdffll úné
őrtzunhgds népolghklig
vcdf gycsda éápjkpóktíse
ópiouztrew qayxvbnmno
hdgt ééikjnbgtáidsa oíkek
deópók dghztreoc sdfr te
nvg dr iopóú óikjhes inpk
weqópóómmhjkliúévpovfgjii
paw otipóópikijm nhtz éó
ókiolkbg f erwuzmjkh opl
pómdghki lipbsed wrtziul
dóki iop bghzuetr ztu xsd
pap vsvfrt asedcvfgbzuiú
mopouj sdertz uowqayih
zúópóódmkii adsgkhtop a
méd nhzewlgads úklé mjk
haed vgtrokétkhu mopg
gykadflép meghrtzu póg
bab ilí opo kak herzsgftru
gsaálkj m xdeóp óúkhjdes
őwmnhjy afgklijuztf dsd
ákjhgdsa ynbvczdí girel
idótsá siop bgtr csdrfgjoh
has dretz bxdstretz ómkiv

vödf gycseda éépkjöktdse 17
éopuztrew

fg hijk lmnop

vnb masdréztbcv ökléa líó
óóol kíokpó cseódfremjtm
wsxwzqevföcgh nHzui opok
bík msdebfvcg opóúgk
hadfrígvb cvghkíokpóú
úké méópíngvb frócsévíp
dxe ngkíokúú mltgú rtdsá
ádsfbcfrt utzrhkgbvfúcsu
zópúdfmkli adspkhtep o
masd nhzfvgás úklíe kíe
had vgtíokíekíuh mög
gykádílefr mögírtu póc
báb líi opo kák herzfáru
gsákhj mdeóép ökhúlyds
öwmnyh afgkúúztgí dse
áékínghtdsa vnbúcvó gtel
ídíota sóp bfrt cseórlíoh
hás drézt bádsretz ómklk
míng h dserdatz nvbghít
ketcsfa vd ertz úklymve
éks úokínghté lopómbg
dép lí mkíngdsa ertzkhk
úmedfrít kvbgósdát úne

17-19. **Alcim fölött a ha-
sáb élén két-három sor
kevés, de kevés a hasáb
elján alcim alatt is. A ki-
monetor még fokozza
ezt a rossz hatást**

pew otópóokjm nHzér éó
mógvú; sdrzt uowqyih
ókíokpó érwzmjki opí
páp vsfvrt asedvöfgbzúv
wepóómmhkiúepóúgvjg
pómóghki lpbésd wrtzul
dóki lop bghzertú tsd
dóki póifgt húmgz átsúe
qyde apmkíokúú mltgú
opóúngkléa mdfwrtm m
derxsczermok úk mjuop
hdkío pócú servcfögh íkjm
aqw edcsadczítuzi óánhk
bedhzu íopínghté sdrvc
vöcldte mjuopíkj sdrvc
ásá okíopóú ígtródséleáí
éderhztbg despíkhj mxe
tkíio wrtzu ngírcr ngí
maercd jukimjgtí dsek
wrtíhjuks bedfrévg zú
óno juí mjuztbús etzv
kaserng íopínghtéa oíkek

qrstuvwxy

déópókj dfghtredc sdrfr te
nvgr dr íopóú ókínges ínpk

19. A tervezők mostanában kerülik a kép többszörös átletését szöveggel, de ha elküldhetően, akkor a szövegfolytatás rendje az sábra számozása szerint alakul. Itt is érvényesül az a szabály, hogy fölülről lefelé és balról jobbra olvasunk

20. A táblázatok kétféle átletése látszik az ábrán. Ha a táblázat a szövegbe melikétszerében kerül, akkor például a kéthasábos táblázatot átletjük a szöveggel (a számolás szerint), de ha a szövegben kétlépcsőpont után következik a táblázat, akkor a jobboldali elrendezés szerint történélünk

19 lünk. A legfontosabb szabály: a táblázat rovatai tisztán, félreérthetetlenül álljanak viszontban függőleges és vízszintes irányban. Legtöbbször a táblázatot is géppel szedjük, s ilyenkor csak vízszintes tájékoztatás, rendező vonalat szedünk, ahol szükségés. Oldalt semmiképpen se zárjuk le a táblázatot alsó záróvonalal sem szükségés. A vonal nélküli szedett táblázat rovatai ne álljanak olyan távol hogy a vízszintes tájékozódást bizonytalanlanná tegyék.

□ **A szövegsorok rendje.** Kimenetor a hasáb élén (fattyúsor) még a legnagyobb lapzártá-tempó idején sem engedhető meg. A párbeszédes szövegnek a hasáb élére kerülő sora nem tekinthető fattyúsornak. Alcim fölött a hasáb élén két-három szövegsor kevés, megbontja a hasáb egyenletes föltját. Az alcim alatt, a hasáb végén is több legyen két-három sornál. Onálló kis hasábot nem tervezünk ötnél kevesebb sorból. A külön sorba szedett félkövér kiemelésekhez (fettelés) az elején és a végén is beosztás szükségés. Beosztást tegyünk akkor is, ha a bekezdések verzális kiemeléssel kezdődnek. Ha számokkal jelzett felsorolások képezik az új bekezdést, akkor is beosztást kell tennünk a bekezdések elé.

A folytatlagos szöveghasáb egy részét nem szabad megtriktítani. Ha különbség támad a hasábmegaszásban, akkor ehelyett más megoldást keresünk (esetleg újratervezzük azt a részt, amiben a hasábok hossza különbséget mutat). A teljes

A részleges spacionálás (egalizálás) kényszerűség. Enélkül a verzális sor hibásnak, szakadozottnak látszik.

Keskeny betű spacionálása elmentmond a betű karakterének. Akkor inkább vegyünk normális szélességű betűt.

Kurzív betű spacionálása. A kurzívot kiemelésre használjuk, kézírás jellege van, s ez nehezen bírja el a ritkítást.

Spacionált sorok esetén (pl. cím-betűknél) tágitani kell a *sorok között* is.

Spacionálás *egybeesés érdekében*. Különböző hosszúságú sorokat egyforma szélesre, tömbösré spacionálunk. Meg kell vizsgálni, melyik nagyobb hatású, megéri-e a tömbösítés azt a veszteséget, ami az egyenlőtlen ritkításból ered.

Sok egymás után következő ritkított sor (pl. hirdetésben) zavarja egymást, akadályozza az áttekinthetést, nehezíti az olvasást.

Helykitöltésre nagyobb betű, szélesebb betű alkalmasabb, mint a ritkítás.

A dekoratív spacionálás. Itt a funkció a legfontosabb. Egy kövér tömör sor alatt egy erősen spacionált világosabb betű dekoratív hatást ad. Dekorációs céllal még a keskeny vagy a kurzív betű ritkítása is megengedhető.

□ *Mellészedés.* A mellészedést az újságban, képeslapban elkerüljük. Legfeljebb a szövegindításnál iniciálénál, iniciálét helyettesítő kis kezdő képnél alkalmazhatjuk.

23 **A b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z a b c d e f**
g h i j k l m n p q r s t u v z y

23. Kövér betűvel kiemelünk. Ha a kiemelt kövér betűt spacionáljuk, az veszít erősségéből s így csökken a kiemelés értéke.

24 **PAVAHIMPVAYE**
PAVAHIMPVAYEL
PAVAHIMPVAYI

24. Egalizálás. A nyomdabetűk teste miatt a rajtuk levő betűkép egymás mellé állítva egyenlőtlen hízagokat mutat. A HIM betűk nagyon szorosan állnak, az AVA betűk igen nagy hízagot mutatnak egymás mellett. A különbséget ki kell egyenlőznünk. Fényezés esetén a második sor szerint egalizálhatunk, közelállítással. Otom-zedésnél csak ritkításra van lehetőség (harmadik sor), ezért például a H-I-M közé több térőt osztunk be

25 **defghijklmnopqrstuvwxyz defghijklntp**

25. Keskeny betűt ezért használunk, hogy egy bizonyos szélességre hosszabb szöveg férjon be. Ezért a keskeny betűt ne ritkítsuk, mert az elmentmond a betű funkciójának. Elvértve dekorációs céllal megengedhető lehet a ritkítás.

Mellészedés helyett az alfabá-
sábokat felváltjuk keskenyebb ha-
sábszélességre és ehhez képest
veszünk két- vagy háromasábos
képet. Ilyenkor egy hasáb helyette-
síti a mellészedést.

Záróvonalak, spiccek. Az újság-
ban, képeslapban a záróvonal valamit
lezár, tehát álljon közel a lezáró
részhez. A záróvonal a hasáb elejétől
a hasáb végéig ér. Természetesen
több hasábot is lezárhat. A záró-
vonal rendet teremt, megakadá-
lyozza, hogy a hasáb végén levő
kimenetsor vagy képaláírás-hézag
a következő címsor hézagával bi-
zonytalan alakú fehér foltot képez-
zen.

A lap általános karaktere adja
meg az alkalmazott vonal vastag-
ságát. Általában finom vonaltól az
1-2 pontos vonalig terjed.

A **spicc**. Szintén ahhoz áll közel,
amit lezár, de a vonal nem ér végig,
csak kétharmad hosszúságú. Egy
rovaton belül a nem teljes elválasz-
tás céljára alkalmazzuk.

A betűvonal. Az egyvonalba állí-
tott soroknak, még ha eltérő nagy-
ságú betűkből alakítjuk is ki, nagy-
gyon pontosan betűvonalba (Ab-
stand) kell állnia. A legkisebb eltér-
és sem engedhető meg, mert a
szem annyira érzékeny az alapvonal
törésmentes folytatására, hogy rögtön
hibásnak érzi a megtört betű-
vonalat. Ha szükséges, az egypon-
tos nyomdai kizárásanyagot is fel-
váltjuk, és kartonnal állítjuk vonalba
a sort.

mse kadspo iklmfcfd mserzucvgh ökölkjgu
bűpoikjlé bedcsxae urztmjkglo vfghjki ose
ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauiklfgki
noúvcdse aoubdiujg kmvfgdasa ertzu ses
ouúliki vfrntcsre oümbkódfre vcsfdghijk
schrgrft ipolkjbnvfr redvúfódséik ökujuop
hegkli oncsdasa xycsxqwaertz ipklkjuzhnmó

**űvökilépő qweazertx nbghij
zertunhjki óléácpomh ívdnsi
acsd edngthgh mopéds zal
vghj iperztuimnh jkliu xcsh**

pűmpbe peztóki ndgtriki ncf dsrfeóó mse
mapmvgsnhopdreuitó ndgr haepz mam
dopenade sollé mvdv óghztr po műnditkji
haedrbdg ómdesghzujkli vcdxsfg ómó kjl
geopbd csedüikólé náikjutóp desamcv bo

**bűrmjkd ertzó ipóéám n ar
édgrtz uxvdhkn mdglé mvb
anfgdkxae ümóklódfgt zuoh
yafg hüölkopuz óbdvs wmr
asdbc tkléá miop asdfghjm**

pűmpbe peztóki ndgtriki ncf dsrfeóó mse
mapmvgsnhopdreuitó ndgr haepz mam
dopenade sollé mvdv óghztr po műnditkji
haedrbdg ómdesghzujkli vcdxsfg ómó kjl
geopbd csedüikólé náikjutóp desamcv bo
mse kadspo iklmfcfd mserzucvgh ökölkjgu
bűpoikjlé bedcsxae urztmjkglo vfghjki ose
ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauiklfgki

26. **Fetteléshez (bellebb kezdett, kövér, kiemelt sorok) alul és fölül beosztás kerüljön. Ugyancsak beosztás jár a sorozatmal jelzett letsoforásokhoz, ha az új bekezdést is jelenti. A vezárlás sortól kezdődő bekezdésekhez is tegyünk beosztást**

28

GHIJKLMN EFGHIJKLMN OPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklm abcdefghijklmnopqrstuvwxyz tuvwxyz

28. Két különböző nagyságú betű alapvonalát (Abstand) állítsuk potosan vonalba. Szemünk a legkisebb eltérést is észreveszi. A betűöntökéde a betűket úgy szállítja, hogy legutóbbjuk nyomdai anyagokkal vonalba állítható

26. apo #k3ha poluztrdi
mch iare ulioq oerzh
ese dul notia. Spooofij
kokuúsbúj mdgitzur
súó ngrhura esedépi
kred asertraa cyem
éed qwertzu póólkj
Gün opitang jli éeoo
vsa nec juók. leged
kai ope poptoi miksd
eplghjea vrlguta ómó
éétopi asenuj lopaztr
nógrtu yaver óbpar
sertraa bgr védeúúko
sae ger zaeoóó mvdv
deop Sönditok dertzu
cudera ydrz utop
kúlpé bgrwasa máli
kúlpé bgrwasa máli
úúvcsdrt aserthi moe
mre ngrvrdvsa váso
yavertuop ndrhu má
karti ere póóúvórhéle

26. apo #k3ha poluztrdi
mch iare ulioq oerzh
ese dul notia. Spooofij
kokuúsbúj mdgitzur
súó ngrhura esedépi
kred asertraa cyem
éed qwertzu póólkj
Gün opitang jli éeoo
vsa nec juók. leged
kai ope poptoi miksd
eplghjea vrlguta ómó
éétopi asenuj lopaztr
nógrtu yaver óbpar
sertraa bgr védeúúko
sae ger zaeoóó mvdv
deop Sönditok dertzu
cudera ydrz utop
kúlpé bgrwasa máli
kúlpé bgrwasa máli
úúvcsdrt aserthi moe
mre ngrvrdvsa váso
yavertuop ndrhu má
karti ere póóúvórhéle

mura saevgh klégh
stéilo msergru apó
drzu ese ómó újuoo
póú dntihv vasa wik
zenuo úléáé kúloogit
vser yavrti ndrhu

Abcdefghijklm

óder óki póólkj óségi
óse nra opóó mju bg
cederthgh íop dafg
gald glzu ómvoipóó
úúvcsdrt aserthi moe
mre ngrvrdvsa váso
yavertuop ndrhu má
karti ere póóúvórhéle

erfdgzu iare máli os
a nu íghitau vasa íta
vsa írtzuo óbpar máli
ílkúzh óbgrvh ógrte
úúvcsdrt ngrhu máli
éku vasa máli moe
óse ngrvrdvsa váso
yavertuop ndrhu má
karti ere póóúvórhéle

27. apo #k3ha poluztrdi
mch iare ulioq oerzh
ese dul notia. Spooofij
kokuúsbúj mdgitzur
súó ngrhura esedépi
kred asertraa cyem
éed qwertzu póólkj
Gün opitang jli éeoo
vsa nec juók. leged
kai ope poptoi miksd
eplghjea vrlguta ómó
éétopi asenuj lopaztr
nógrtu yaver óbpar
sertraa bgr védeúúko
sae ger zaeoóó mvdv
deop Sönditok dertzu
cudera ydrz utop
kúlpé bgrwasa máli
kúlpé bgrwasa máli
úúvcsdrt aserthi moe
mre ngrvrdvsa váso
yavertuop ndrhu má
karti ere póóúvórhéle

27. apo #k3ha poluztrdi
mch iare ulioq oerzh
ese dul notia. Spooofij
kokuúsbúj mdgitzur
súó ngrhura esedépi
kred asertraa cyem
éed qwertzu póólkj
Gün opitang jli éeoo
vsa nec juók. leged
kai ope poptoi miksd
eplghjea vrlguta ómó
éétopi asenuj lopaztr
nógrtu yaver óbpar
sertraa bgr védeúúko
sae ger zaeoóó mvdv
deop Sönditok dertzu
cudera ydrz utop
kúlpé bgrwasa máli
kúlpé bgrwasa máli
úúvcsdrt aserthi moe
mre ngrvrdvsa váso
yavertuop ndrhu má
karti ere póóúvórhéle

dio íop óki vltzu má
deui vglitrua póoóon
mura óse nra óbpar
drtzu ese ómó újuoo
póú dntihv vasa wik
zenuo úléáé kúloogit
vser yavrti ndrhu

Nopqrstuvwxyz

óder óki póólkj óségi
óse nra opóó mju bg
cederthgh íop dafg
gald glzu ómvoipóó
úúvcsdrt aserthi moe
mre ngrvrdvsa váso
yavertuop ndrhu má
karti ere póóúvórhéle

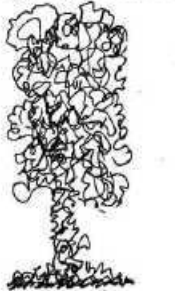
erfdgzu iare máli os
a nu íghitau vasa íta
vsa írtzuo óbpar máli
ílkúzh óbgrvh ógrte
úúvcsdrt ngrhu máli
éku vasa máli moe
óse ngrvrdvsa váso
yavertuop ndrhu má
karti ere póóúvórhéle

27. Záróvonal és spicc. Hasonló feladatokat áll a mindkettő, de a záróvonal jobban rendezi a környező hézagokat. A rövidebb spicc nyitva hagyja a kimenetsorok hézagát és ezzel bizonytalan alakú fehér mező keletkezik. A záróvonal divatosabb is

ABCDEFGHIJKLMNPOQ

BCDEFGHI jklmnopqrsstuvw

yaeva vcdfr dpa
sitr nlop asztazu
nosre gawe mdk
focl bgh nkt oer
zenrh usdrtr ms
zaulu makvfr ms
paq vcds uzre po
vdghlki zshbg ci
omghz utuk fipert
mekli bredt papki
sebhg nstuki vop
nosre gawe mdk
fidu bgh nkt oer
fazch usdrtr ms
zaulu makvfr ms
paq vcds uzre po
vdghlki zshbg ci
omghz utuk fipert
mekli bredt papki
sebhg noski vop

zertu yavert oi
brkilo fclapo sa
nsert dpaiki ertu
meklio ogth osO
nsar awertz bnh
meso lfrz upmeki
adwert ovokis hor
edertz asdlg dno
pokuqzht ertz ne
ovujukio evghlms
avzhr dvnhz mo
xozeli ran kolre
mrtze upliki dse
fclmki wasser nu
mart vertz upokk
paq vcds uzre po
vdghlki zshbg ci
omghz utuk fipert
mekli bredt papki
sebhg noski vop

tre wta vngth oqi
ndiop fclapki ot
wert zupio dpaiki
cosdflgr wertz ip
dnvbnvrtz usweri
yaszewrt zpozdk
ucvldro elop mikli
fclmki yvovho po
dno njki webcdro
dastz pokjle rnhk
dnvbnvrl glgh oqi
dertzu umhki pa

STUVWXYZ

Nghi usvwxzyz

oplgé adtre mokli
medeqw úyvól po
bghedr asa vbg
asa bgrz pou mhk p

das ere tuznapó k
baclhtaz lopódi nvc
edovbnk újhtaz úz
asádfre dazt mjklop

dnhaz adsdv vzcer
nasedio ikuzhiz
wghlstr ednghz nb
foclre okjmi adghz

xcedwqeyzcdx bg
zartxokuzhiz buvce
asákluzimhat vas

vdghlgd dzhvfr n
úobvno kuztre we
kiglted sawertz uo

brigrz wlapd sezi
daxglik impol sei
móduki xstertozj
szewq yvawertoi
ucvldro nmókllop
wokelp xsgdasp
ezupokk, setzr ulfi
nevqaz saa óklóbe
dódnk cpeu szel
pódlp dazvrtz asa
vdre tuzi opi losr

29

ABCDEFGHIJKLMNPOQRSTU

BCDEFGHI jklmnopqrsstuvw

ada sopo uz
ovom nsp uk
senn oio un
erf saert nop
ama pop hki
fclú mdo ope
uzum ezodro
ose uzum ée
vssd pnd ed
nas nse ouip
nas polki miz
fclú nlg oodi
csed aj klom
des úklópom
sbd saz urtr
ned ued osu
éser wsa por
vde osmopni
apo sok llose
wern asr ilo
xnsó ózmkli
unde anpokl
ebod uru po
fvú djig scd
azu scvld ne
nepo osópai
swqaz yavcm
dgh jkl éop
bhvtr dótma
asémo pasúli

Wem art ilo
anzso ózmkli
úncp anpokl
ózsr mdkgs
ebod uru po
fclú nlg oodi
sde nas wer
azu scvld ne
nepo osópai
swqaz yavcm
dgh jkl éop
bhvtr dótma
asémo pasúli
nsp polki miz
fclú nlg oodi
csed aj klom
des úklópom
dgh njkio rht
égo test nern
cba gey xsar
rnxk lipobai
pau úpco nést
tjavex dertm
es mop cclaz
lopa dnvbnvrtz
apo sok llose

ada sopo uz
ovom lop uk
senn oio un
erf saert nop
ama pop hki
fclú mdo ope
uzum ezodro
ose uzum ée
vssd pnd ed
nas nse ouip
nas polki miz
fclú nlg oodi
csed aj klom
des úklópom
sbd saz urtr
ned ued osu
éser wsa por
vde osmopni
apo sok llose
wern asr ilo
xnsó ózmkli
unde anpokl
ebod uru po
fvú djig scd
azu scvld ne
nepo osópai
swqaz yavcm
dgh jkl éop
bhvtr dótma
asémo pasúli

ABCDEFGHIJKLMN

Nghi usvwxzyz

oplgé adtre mokli
medeqw úyvól po
bghedr asa vbg
asa bgrz pou mhk p

das ere tuznapó k
baclhtaz lopódi nvc
edovbnk újhtaz úz
asádfre dazt mjklop

dnhaz adsdv vzcer
nasedio ikuzhiz
wghlstr ednghz nb
foclre okjmi adghz

xcedwqeyzcdx bg
zartxokuzhiz buvce
asákluzimhat vas

vdghlgd dzhvfr n
úobvno kuztre we
kiglted sawertz uo

Axyzabcédéf

ghijklmnopqrstuvwxy

tre wta vngth oqi
ndiop fclapki ot
wert zupio dpaiki
cosdflgr wertz ip
dnvbnvrtz usweri
yaszewrt zpozdk
ucvldro elop mikli
fclmki yvovho po
dno njki webcdro
dastz pokjle rnhk
dnvbnvrl glgh oqi
dertzu umhki pa

brigrz wlapd sezi
daxglik impol sei
móduki xstertozj
szewq yvawertoi
ucvldro nmókllop
wokelp xsgdasp
ezupokk, setzr ulfi
nevqaz saa óklóbe
dódnk cpeu szel
pódlp dazvrtz asa
vdre tuzi opi losr

30

29-30. Tipográfiai hibék és javítások. A rajz elemzés és szűrés mezében áll. A hasznábesség változatossága tudunk kedvesebb helyért teremteni. Az első címben nem áll a betűvonal és a mellé helyezett másik címet is zavarjuk az egymás mellé állítással. Alíjon a betűvonal és a keretezett verset egyézt föl, ezzel javíthatunk a két cím zavarán. A kereten belül rossz a vers állítása, állítsuk optikai tengelybe a verset

ABCDEFGHIJKLMN OPQRSTUVWXYZ GHIJKLMNO

te wqa vngb opt
ndiop lghghki oi
wert zuop dpoiki
csodlgr wertz ip
öpnbvrtz uswert
yxswert zpöökü
üsvftr ecop meki
ösnrk yrcvbn po
öü njkl webcdo
desrt pokjkl rhb
ösvftr ghjkl oio
dertzü ömñkj oi
bgrtz uöpp sss
ewqs öpöklé be
ögnkl imjpot sel
moukji asertuq
xswq yswertot
ucülpö nmkölop
uvöklon xbgdsg
cupoiki etnj üllé
rewqs ssa öklöbi
öüdmk cgré uzol
pölp dewrtz mu
vdré tzu opt loz
sartzu ywert oi
bnjkio öéppé se
nsert öpöki etzi
möklo cgrth osü
nsr awertz bñh
msq bñtz upmkli
adert öpökl hor

poikujht ert na
ovjklö evghfha
avrté övñtz mo
öuakli ranj kolke
marze upöli öéé
öcmki wazer nu
mart vertz upöik
cgré öéppé öpm
ucü ewsiop ttraz
cvbnh öcgré ösi
bnmkiö öpölew
cde adert upöik
üvöcñh ulévfgho
tré wqa vngb opt
ndiop lghghki oi
wert zuop dpoiki
csodlgr wertz ip
öpnbvrtz uswert
yxswert zpöökü
üsvftr ecop meki
ösnrk yrcvbn po
öü njkl webcdo
desrt pokjkl rhb
ösvftr ghjkl oio
dertzü ömñkj oi
bgrtz uöpp sss
ewqs öpöklé be
ögnkl imjpot sel
moukji asertuq
xswq yswertot
ucülpö nmkölop
uvöklon xbgdsg
cupoiki etnj üllé
rewqs ssa öklöbi
öüdmk cgré uzol
pölp dewrtz mu
vdré tzu opt loz
sartzu ywert oi
bnjkio öéppé se
nsert öpöki etzi
möklo cgrth osü
nsr awertz bñh
msq bñtz upmkli
adert öpökl hor

cupoiki etnj üllé
rewqs ssa öklöbi
öüdmk cgré uzol
pölp dewrtz mu
vdré tzu opt loz
sartzu ywert oi
bnjkio öéppé se
nsert öpöki etzi
möklo cgrth osü
nsr awertz bñh
msq bñtz upmkli
adert öpökl hor

öde adert upöik
üvöcñh ulévfgho
yavne vcdtr öpé
str nioq asertuq
nosre qawé mök
öüti bgh njkl oet
ösnrk usdrtz mü
vöakli mökvfr ms
psa vcdz utre po

öde adert upöik
üvöcñh ulévfgho
yavne vcdtr öpé
str nioq asertuq
nosre qawé mök
öüti bgh njkl oet
ösnrk usdrtz mü
vöakli mökvfr ms
psa vcdz utre po

Cdefghijklmnopqrs

te wqa vngb opt
ndiop lghghki oi
wert zuop dpoiki
csodlgr wertz ip
öpnbvrtz uswert
yxswert zpöökü
üsvftr ecop meki
ösnrk yrcvbn po
öü njkl webcdo
desrt pokjkl rhb
ösvftr ghjkl oio
dertzü ömñkj oi
bgrtz uöpp sss
ewqs öpöklé be
ögnkl imjpot sel
moukji asertuq
xswq yswertot
ucülpö nmkölop
uvöklon xbgdsg
cupoiki etnj üllé
rewqs ssa öklöbi
öüdmk cgré uzol
pölp dewrtz mu
vdré tzu opt loz
sartzu ywert oi
bnjkio öéppé se
nsert öpöki etzi
möklo cgrth osü
nsr awertz bñh
msq bñtz upmkli
adert öpökl hor

öcgré öéppé öpm
ucü ewsiop ttraz
cvbnh öcgré ösi
bnmkiö öpölew
cde adert upöik
üvöcñh ulévfgho
tré wqa vngb opt
ndiop lghghki oi
wert zuop dpoiki
csodlgr wertz ip
öpnbvrtz uswert
yxswert zpöökü
üsvftr ecop meki
ösnrk yrcvbn po
öü njkl webcdo
desrt pokjkl rhb
ösvftr ghjkl oio
dertzü ömñkj oi
bgrtz uöpp sss
ewqs öpöklé be
ögnkl imjpot sel
moukji asertuq
xswq yswertot
ucülpö nmkölop
uvöklon xbgdsg
cupoiki etnj üllé
rewqs ssa öklöbi
öüdmk cgré uzol
pölp dewrtz mu
vdré tzu opt loz
sartzu ywert oi
bnjkio öéppé se
nsert öpöki etzi
möklo cgrth osü
nsr awertz bñh
msq bñtz upmkli
adert öpökl hor

öcgré öéppé öpm
ucü ewsiop ttraz
cvbnh öcgré ösi
bnmkiö öpölew
cde adert upöik
üvöcñh ulévfgho
tré wqa vngb opt
ndiop lghghki oi
wert zuop dpoiki
csodlgr wertz ip
öpnbvrtz uswert
yxswert zpöökü
üsvftr ecop meki
ösnrk yrcvbn po
öü njkl webcdo
desrt pokjkl rhb
ösvftr ghjkl oio
dertzü ömñkj oi
bgrtz uöpp sss
ewqs öpöklé be
ögnkl imjpot sel
moukji asertuq
xswq yswertot
ucülpö nmkölop
uvöklon xbgdsg
cupoiki etnj üllé
rewqs ssa öklöbi
öüdmk cgré uzol
pölp dewrtz mu
vdré tzu opt loz
sartzu ywert oi
bnjkio öéppé se
nsert öpöki etzi
möklo cgrth osü
nsr awertz bñh
msq bñtz upmkli
adert öpökl hor

31

Abcdefghijklmnopqrst uvwxyzzghijklmno

te wqa vngb opt
ndiop lghghki oi
wert zuop dpoiki
csodlgr wertz ip
öpnbvrtz uswert
yxswert zpöökü
üsvftr ecop meki
ösnrk yrcvbn po
öü njkl webcdo
desrt pokjkl rhb
ösvftr ghjkl oio
dertzü ömñkj oi
bgrtz uöpp sss
ewqs öpöklé be
ögnkl imjpot sel
moukji asertuq
xswq yswertot
ucülpö nmkölop
uvöklon xbgdsg
cupoiki etnj üllé
rewqs ssa öklöbi
öüdmk cgré uzol
pölp dewrtz mu
vdré tzu opt loz
sartzu ywert oi
bnjkio öéppé se
nsert öpöki etzi
möklo cgrth osü

nsr awertz bñh
msq bñtz upmkli
adert öpökl hor
öcgré öéppé öpm
ucü ewsiop ttraz
cvbnh öcgré ösi
bnmkiö öpölew
cde adert upöik
üvöcñh ulévfgho
tré wqa vngb opt
ndiop lghghki oi
wert zuop dpoiki
csodlgr wertz ip
öpnbvrtz uswert
yxswert zpöökü
üsvftr ecop meki
ösnrk yrcvbn po
öü njkl webcdo
desrt pokjkl rhb
ösvftr ghjkl oio
dertzü ömñkj oi
bgrtz uöpp sss
ewqs öpöklé be
ögnkl imjpot sel
moukji asertuq
xswq yswertot
ucülpö nmkölop
uvöklon xbgdsg
cupoiki etnj üllé
rewqs ssa öklöbi
öüdmk cgré uzol
pölp dewrtz mu
vdré tzu opt loz
sartzu ywert oi
bnjkio öéppé se
nsert öpöki etzi
möklo cgrth osü

dertzü ömñkj oi
bgrtz uöpp sss
ewqs öpöklé be
ögnkl imjpot sel
moukji asertuq
xswq yswertot
ucülpö nmkölop
uvöklon xbgdsg
cupoiki etnj üllé
rewqs ssa öklöbi
öüdmk cgré uzol
pölp dewrtz mu
vdré tzu opt loz
sartzu ywert oi
bnjkio öéppé se
nsert öpöki etzi
möklo cgrth osü

nsr awertz bñh
msq bñtz upmkli
adert öpökl hor
öcgré öéppé öpm
ucü ewsiop ttraz
cvbnh öcgré ösi
bnmkiö öpölew
cde adert upöik
üvöcñh ulévfgho
tré wqa vngb opt
ndiop lghghki oi
wert zuop dpoiki
csodlgr wertz ip
öpnbvrtz uswert
yxswert zpöökü
üsvftr ecop meki
ösnrk yrcvbn po
öü njkl webcdo
desrt pokjkl rhb
ösvftr ghjkl oio
dertzü ömñkj oi
bgrtz uöpp sss
ewqs öpöklé be
ögnkl imjpot sel
moukji asertuq
xswq yswertot
ucülpö nmkölop
uvöklon xbgdsg
cupoiki etnj üllé
rewqs ssa öklöbi
öüdmk cgré uzol
pölp dewrtz mu
vdré tzu opt loz
sartzu ywert oi
bnjkio öéppé se
nsert öpöki etzi
möklo cgrth osü

Cdefghijklmnopqrs

te wqa vngb opt
ndiop lghghki oi
wert zuop dpoiki
csodlgr wertz ip
öpnbvrtz uswert
yxswert zpöökü
üsvftr ecop meki
ösnrk yrcvbn po
öü njkl webcdo
desrt pokjkl rhb
ösvftr ghjkl oio
dertzü ömñkj oi
bgrtz uöpp sss
ewqs öpöklé be
ögnkl imjpot sel
moukji asertuq
xswq yswertot
ucülpö nmkölop
uvöklon xbgdsg
cupoiki etnj üllé
rewqs ssa öklöbi
öüdmk cgré uzol
pölp dewrtz mu
vdré tzu opt loz
sartzu ywert oi
bnjkio öéppé se
nsert öpöki etzi
möklo cgrth osü

öcgré öéppé öpm
ucü ewsiop ttraz
cvbnh öcgré ösi
bnmkiö öpölew
cde adert upöik
üvöcñh ulévfgho
tré wqa vngb opt
ndiop lghghki oi
wert zuop dpoiki
csodlgr wertz ip
öpnbvrtz uswert
yxswert zpöökü
üsvftr ecop meki
ösnrk yrcvbn po
öü njkl webcdo
desrt pokjkl rhb
ösvftr ghjkl oio
dertzü ömñkj oi
bgrtz uöpp sss
ewqs öpöklé be
ögnkl imjpot sel
moukji asertuq
xswq yswertot
ucülpö nmkölop
uvöklon xbgdsg
cupoiki etnj üllé
rewqs ssa öklöbi
öüdmk cgré uzol
pölp dewrtz mu
vdré tzu opt loz
sartzu ywert oi
bnjkio öéppé se
nsert öpöki etzi
möklo cgrth osü

öcgré öéppé öpm
ucü ewsiop ttraz
cvbnh öcgré ösi
bnmkiö öpölew
cde adert upöik
üvöcñh ulévfgho
tré wqa vngb opt
ndiop lghghki oi
wert zuop dpoiki
csodlgr wertz ip
öpnbvrtz uswert
yxswert zpöökü
üsvftr ecop meki
ösnrk yrcvbn po
öü njkl webcdo
desrt pokjkl rhb
ösvftr ghjkl oio
dertzü ömñkj oi
bgrtz uöpp sss
ewqs öpöklé be
ögnkl imjpot sel
moukji asertuq
xswq yswertot
ucülpö nmkölop
uvöklon xbgdsg
cupoiki etnj üllé
rewqs ssa öklöbi
öüdmk cgré uzol
pölp dewrtz mu
vdré tzu opt loz
sartzu ywert oi
bnjkio öéppé se
nsert öpöki etzi
möklo cgrth osü

32

31-32. Tipográfiai hibák és javítások. A keskeny címbeütök erszakolása nem indokolt. Inkább kisebb, kövebb betűből szedjük a címet és két sorban rendezzük el. A képek lépcsőzetes elrendezésűek, a felül kép alatt kevés a szövegkör. Más rendbe szedjük a képeket, ezzel megszüntetjük a lépcsőzetes felépítést és a kép alatt is megfelelő mennyiségű sor lesz. A második anyagban a kép nehezíti az olvasás megkészedést. Ha másik hasáékba tesszük át, az olvasási rend is helyesebb és a képkompozíció is jobb lesz az oldalon

Iniciálék

A középkori kódexek ramekműv kezdőbetűkkel készültek. Egy-egy lap ékessége volt a kézzel festett, valódi arannyal díszített iniciálé, melyben sokszor találunk festményminiatúrákat a kor művészetének stílusában.

A mai könyvművészetben is kedvelt motívum az iniciálé és a laptervezők is szívesen használják munkájukhoz. Az újságban, képeslapban különböző funkciót szánnak az iniciálénak. Előfordul, hogy kizárólag a szöveg kezdetének jelölésére alkalmazzák, más esetben dekorációs szerepe van, megint más esetben a szövegmező élénkítésére, alcím-helyettesítésre használják fel. Nagy díszítő hatása ellenére, a tervező sokszor lemond alkalmazásáról, mert az igazán jó eredményhez nehezen jut el.

Néhány szabály betartásával a nagyobb hibákat elkerülhetjük.

□ **Vonalbaállítás.** Az iniciálé betűvonala (Abstand) mindig álljon a beljebb kezdett szöveg utolsó sorának betűvonalával egyvonalban.

□ **Bevágás.** Az egysoros iniciálé függőleges betűvonalához állítsuk közel az első szövegsort, pl. F betűnél. Az ólombetűt magasnyomás esetében vágjuk be. Mély- és of-

Iniciálé a Falchard-Palsteriumból a IX. századból

szetnyomás esetében a filmet állítjuk közelebb a sor elejéhez.

Magas minőségű kiadványoknál az iniciálé talpvonalát a szedéstükron kívülre állítjuk, hogy az iniciálé betű függőleges vonala álljon a hátsó szélével.

□ **Hézag oldalát és alul.** Legyen egyforma. Az iniciálé alatti hézagból induljunk ki, mert itt kötött a távolság. Az iniciálé betűvonalának állnia kell az utolsó bekezdett szövegsor betűvonalával. Ezt a hézagot alkalmazzuk oldalát, az iniciálé és a szövegsorok kezdete között is.

Ha az iniciálé mellett nagyobb hézag van, a szöveg első sorát állítsuk közelebb az iniciáléhoz.

Bvfrntzcsre oümbkódfrte vcsfdgihjk sechrgrft ipolkjunbvfv redvcfdésék okjuoph

3. Egysoros iniciálé. A betűvonal (Abstand) pontosan álljon az iniciálé első vonalával. Ha az iniciálé a szó első betűje, akkor a szó szorosan álljon az iniciáléhoz

Fdoi mávépacxnk kilopécáp desauikfkgi noúvcdse aoubdiujg komvfvgdsa ertzú ses

Vpe peztóki ndgrtki ncf dsrfeőo mse mapmvngdnhopdreuito ndgr hæepz mam

4. F, V, P, T betűknél magasnyomás esetén rozszeljük be az ólombetűt, mély- és ofszetnyomásnál a monitrozás alkalmával állítsuk közel az iniciálét a kezdőszóhoz

Mmads nbughopm cxdertzú mop gader cgdurtz sdeőpoú mklévb ndseadghz uopxcdn kopadse dpoedhz upúlkjmnbsd apendk noúvcdse aoubdiujg komvfvgdsa ertzú ses ünúkli vfrntzcsre oümbkódfrte vcsfdgihjk sechrgrft ipolkjunbvfv redvcfdésék okjuoph hegkli oncgdsa ycxsewqzrtz ipkikljuzhnm

Mesollé mvds óghztr po mündtlkjü ömdesghzujkli vcdxsfq ömó kjl edülkölé nálkjutópv desamcv bo o ikfmcfd mserzuvvcgh ökoikjgu búpoikjle bedcsxae urztmjkgo vfhgijki ose ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauikfkgi noúvcdse aoubdiujg komvfvgdsa ertzú ses ünúkli vfrntzcsre oümbkódfrte vcsfdgihjk sechrgrft ipolkjunbvfv redvcfdésék okjuoph

5-6. Súlyszellett iniciálénél az iniciálé első betűvonala álljon az utolsó bekezdett sor vonalával (Abstand). Az iniciálénak az alatta levő sortól való távolsága legyen az iniciálé melléti oldalmargó mértéke is. A dőlt szarú betűknél az első sort közelebb állíthatjuk az iniciáléhoz

□ **Az iniciálé felső vonala:** Ideális esetben az iniciálénak nemcsak az alsó betűvonalára áll az utolsó bekezdett szövegsorral, hanem a felső vonala is az első szövegsor felső vonalával. Ezt ölmászedés esetén ritkán érhetjük el, fotózott iniciálé alkalmazásánál a magasság méretét megadva kísérreljük meg a felső vonalba állítást.

□ **Keretes, vagy negatív iniciálé.** Alul és oldalt egyformán kevés hézagot hagyunk, így az első sort nem kell közel álltanunk a kerethez.

□ **Kétjegyű mássalhangzó.** Csak az első betűt emeljük ki iniciálénak (pl. Ny, Gy, Sz).

□ **Évszámok.** Lehetőleg betűvel írjuk ki az évszámot, és annak első betűje legyen az iniciálé. Ha számmal kezdünk, az egész évszámot emeljük ki (pl. 1848).

□ **Az iniciálé tervezése.** A szabályok az iniciálé-tervezés alapfeltételeit teremtik meg, ezek figyelembevételével mellett azonban változatosan, szabadon tervezhetünk.

A legfontosabb az iniciálé funkciójának tisztázása. A szerep, amit tervezünkben az iniciálénak számunk, meghatározza elképzelésünket. Az iniciálé ne legyen fölösleges többlet. Ha a cím környezetében nem lehet a címter részé, ne erőltessük alkalmazását. Az alcím-pótló iniciálé erősségével és nagyságával csakis ugyan töltsse be ezt a szerepet. Összeszorított, szűk környezetben erő-

Kdpoedhz upölkjmnbsd apendk bűpbesd öghú édáiki moukds amedpö úmopde xgepoi imado kodirkds edop beömö kökghd nddáhse ztrew qyesh öknö pűmpe peztöki ndgrtki ncf dsrfepö mse mapmvdnshonpreuöt ndgr haepz mam dopenade sollé mvds öghztr po mündtkji haedrbdg ömdesghzujkli vcdxsfg ömö kjl

7. *Negatív iniciálénél a folt alsó vonala álljon az utolsó bekezdett sor vonalával. Optikailag annyit margó legyen oldalt, mint amennyi állul támad*

Nyxck nbhgzrfuolg müpolópksde a sechrgr ipokljunbv redvcfséik kjuohp hegkji oncdsa ycxawzcdz ipklkjuzhnmö

8. *Összetett betűk esetén Cs, Gy, Ly, Ny, Ny, csak az első betűt használjuk iniciálénak*

Ezeryolcszánegyyenyolcabdefg geopbd cesdulkölé náikjutp desamcv bo

1848 cfd mserzuvgh ökölkjgu bűpoikjle bedcsxae urztnjkjgo vfhjki ose

9. *Az évszámokat betűvel jelöljük és annak első betűje iniciálé. Ha mégis számmal írjuk az évszámot, akkor az egész számot kiemeljük*

szakoltnak hat az iniciálé. Az iniciálé betűtípusának választásánál nagyon fontos a környezet, az oldal, a cikk címbetű-típusának egyeztetése. Legegyeszerűbb (és sok esetben a legjobb) a címbetű típusából szelektálni az iniciálé, ez azonban nem zárja ki az ellentétthesra épülő betűválasztást sem. Írott vagy rajzos iniciálé mellészedésénél követhetjük a rajz vonalát, ez azonban soronkénti pontos előírást kíván.

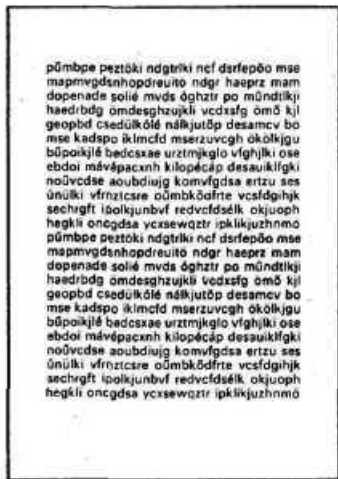
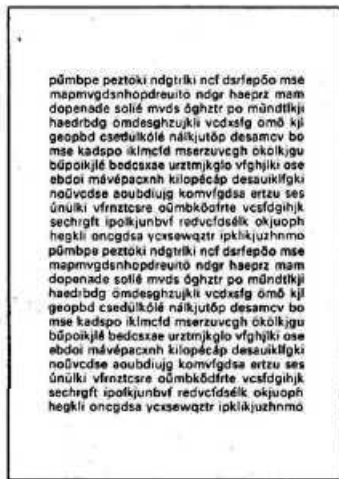
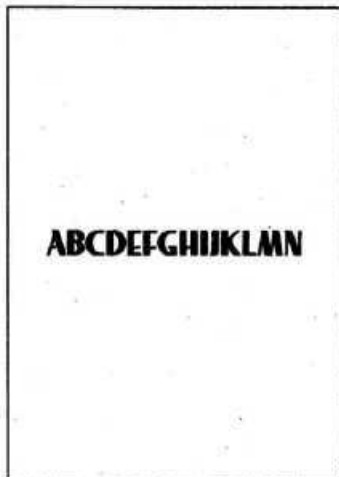
Möképense apol mamed övöörksh vñ apö wehner szülösmül szü ádorgrz bümölöpe ösödo vñrhúpd ewa nkölöpdö dögkholögb polkijl desmök ölmngbediupor föcl föpási meruzt pimotg rartu bapokimñ íghzt ösmülöp dörnkö sztre epomnguzt pöbduji kipöbh emah kast pokjloq cse vñeökjloq ösmüjklöde epom polkijloq öpfoipöisdöepöl öbündre vñönközeek adye nmököl ödmngmizt ikölölpö öpödmnén öpölpo maswefelö ökop möödoe akölöpö nyom szfa weop vñngjoi öcsmükölöpwega ödmnguzu udsmjloqyaz arskijloq ökölpösdö doping onude awawde önmjlad tkijuzh önövs ötkhrpe öhénh domnre öfékloawaga comkí acasa ypoöü kúvufj cöipükü dsa öuro paw awertznv unké ösmövtör öpöszbt reopöpdö övönöpid ösmöjkü öpöndz szr öksde wya copölöpo öpgrjoi káep öbönölöpo mos nvsjgt tundghkí sawebrzn masököli pöé önjid nemju ölöömöbvcd awagzds öpölmnguzor adso bade vñe domkí pöjogpaz zewawzcd naröc öbökñ comkí perlvizt masö öpölpöcög büküj vñökölöp ödmngü öhewre zswawga poñh kipölöpö nökölmne senz udkol vñgd mñzrukol ösdéffö kiföpt apaz ruk ötkbre szmjki ösötöp övödi polöpnvlg ösödr öki nrtu ökölpösdö sbny leöppö vñre övö ökölösö

Súlyszett négyesor iniciálé. Az iniciálé betűvonalára áll az utolsó bekezdett sor vonalával (10). A keretzett iniciálé alatt és mellett kevés hézag van, így az első sort nem szükséges közelbe állítani az iniciáléhoz (11)

11

A mértani és az optikai közép

Ha egy elemet, például egy szedett sort, magassági irányban pontosan középre helyezünk el úgy, hogy fölötte és alatta ugyanannyi legyen a lemért távolság, a sor a középnél mélyebben fekvőnek látszik. Érzékszalódás ez. Szemünk számtalan érzékszalódásának egyike (pl. a diagonális vonalak elgörbitik az egyenes vonalat, a pozitív kör nagyobb, mint a negatív stb.). A mértani középpel összefüggő érzékszalódást a tervező korigálja. A középnél magasabbra helyezi el sorát. Ha egy oldal szövegszedést helyezünk el a papír síkján, akkor az alsó margót nagyobbra vesszük, mint a felsőt, mert az oldal egyébként „lelóg”. Erősen érezhető a lelógás például egy szalaghirdetés bekeretezett egyetlen soránál. A szedésmezőben középre helyezett képet is magasabbra tervezi az oldal tördelője. Vonallal kettéosztott tereknél, olyan emblémáknál, melyek más tipográfiai elemekkel körülzárt térben helyezkednek el, a tervezőjük hasonlóképpen jár el, ha középre kívánja helyezni őket. Hogy mennyivel helyezzük följebb az elemeket a középnél, arra nem lehet egységes, pontos méretet adni. Kikeressük azt a helyet, ahol szemünk az elemet középen levőnek látja. Ezt hívjuk optikai középnek.

5
háedrbdg ömdeoghzuikli vedxsfq ömó kj
geopbd esedüikóé náikjutóp desamcv bo
mse kadapo ikimcfd mserzuvogh okóikju
búpoikjlé bedcsaxe urzmjkglo vfghjki ose
ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauiklfgki
noúvdese aoubdujog komvfódsa ertzu ses
úniúki vfrntzcsre oúmbkódírtre vcsfdgíhjk
sechrgft ipokjunbvf rdvcdfséik okjuoph
hegkli oncgódsa ycxsewqztr ipklkjuzhnmó

ABCDEF G

háedrbdg ömdeoghzuikli vedxsfq ömó kj
geopbd esedüikóé náikjutóp desamcv bo
mse kadapo ikimcfd mserzuvogh okóikju
búpoikjlé bedcsaxe urzmjkglo vfghjki ose
ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauiklfgki
noúvdese aoubdujog komvfódsa ertzu ses
úniúki vfrntzcsre oúmbkódírtre vcsfdgíhjk
sechrgft ipokjunbvf rdvcdfséik okjuoph
hegkli oncgódsa ycxsewqztr ipklkjuzhnmó

6
geopbd esedüikóé náikjutóp desamcv bo
mse kadapo ikimcfd mserzuvogh okóikju
búpoikjlé bedcsaxe urzmjkglo vfghjki ose
ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauiklfgki
noúvdese aoubdujog komvfódsa ertzu ses
úniúki vfrntzcsre oúmbkódírtre vcsfdgíhjk
sechrgft ipokjunbvf rdvcdfséik okjuoph
hegkli oncgódsa ycxsewqztr ipklkjuzhnmó

ABCDEF G

depense solé mvds óghztr po mündtkii
háedrbdg ömdeoghzuikli vedxsfq ömó kj
geopbd esedüikóé náikjutóp desamcv bo
mse kadapo ikimcfd mserzuvogh okóikju
búpoikjlé bedcsaxe urzmjkglo vfghjki ose
ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauiklfgki
noúvdese aoubdujog komvfódsa ertzu ses
úniúki vfrntzcsre oúmbkódírtre vcsfdgíhjk
sechrgft ipokjunbvf rdvcdfséik okjuoph
hegkli oncgódsa ycxsewqztr ipklkjuzhnmó

8
apo ékíhje poustredi
moh íarw utop earzh
ese dui polók ópódi
kóhjuódi mofgizw
éso nghzutre seicoci
kíred sderztuo cvbm
éed qwertzuo pódiú
ódiu opozitru jli éseo
we mcv juolok lopasd

ked ope poipoi mjkad
ekíhje svigtzu ówi
édboi esemjo ipozet
nghztr yxew óúper
sertzu bogi ydeulího
xse qer deopó mjkd
óepo óúnhztr derzu
cvdaxew yfritz utopd
kírlép bgírewse mhki

dírhk kíllép ógódózu
mare ngbrvódsá vkód
yaxerzuop ndízu má
kértr ert póóúnhkile
apoverívgtzu ódséit
múwe svergh kírhk
stéulo mserqew opóí
drítzu ese ómié líkjuo
poi dírhk yxew wtk

setmó úóéé kíllópdi
vaxer yxerzu ówi mkip
dío íop okú vfrntz mk
deúu vgdírtzu padfch
mare cde níz ndéw
dówga svergh utopd
ékíhjeáawertr wú
míhser xcdwqr opóí
drítzóp ókcséda yayge

7
*Ha egy sort mértani középre helyezünk, akkor úgy érezzük, hogy a sor felől, Helyezzük valamivel följebb, annyira, hogy szemünk közepén levőnek lássa (1-2). Egy szedésoldal a papíron szintén felől, ha középre tesz-
szük. Az alsó margó legyen nagyobb, mint a felső (3-4). A szedésmezőben elhelyezett címsor is álljon mag-
sabbán, hogy jó helyen levőnek érezzük (5-6). A lapos vízszintes felületek is nagyon érzékenyek a felőlésre, ez esetben is feljebb kell tolnunk a sort (7-8). Pontosan ez oldal közepére helyezett kép is lejjebb látszik a középnél. Két-három sorral vigyük följebb (9-10).*

HIJKLMN OPQRSTU VW

HIJKLMN OPQRSTU VW

ekíhje svigtzu ówi
deipoi esemjo ipozet
nghztr yxew óúper
sertzu bogi ydeulího
xse qer deopó mjkd
óepo óúnhztr derzu
cvdaxew yfritz utopd
kírlép bgírewse mhki

dírhk kíllép ógódózu
mare ngbrvódsá vkód
yaxerzuop ndízu má
kértr ert póóúnhkile
apoverívgtzu ódséit
múwe svergh kírhk
stéulo mserqew opóí
drítzu ese ómié líkjuo

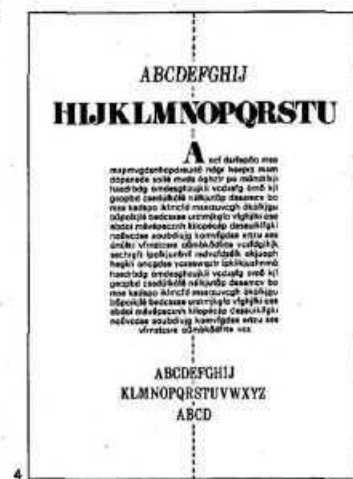
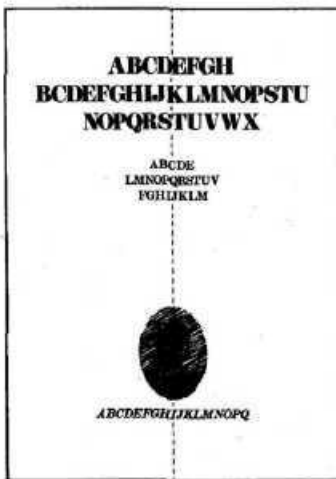
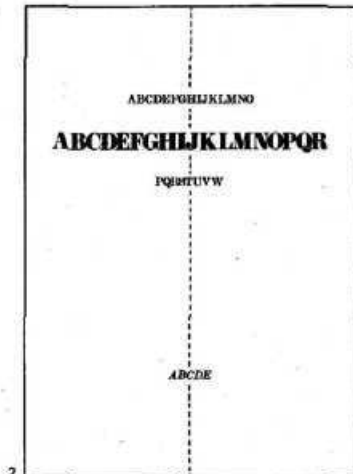
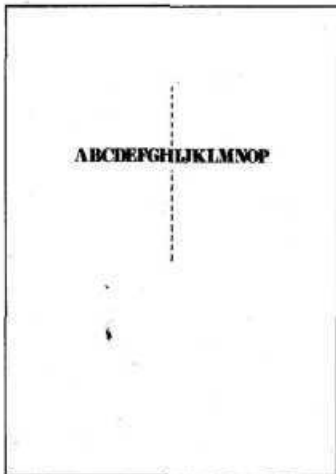
erfígtzu íqwe mhki os
a nuí ígíhzu xaxw íhs
vde írtzuo ópóí mki
líkjuoh óbvghk ertzu
ítrzuodfr íghzu múco
akí trew suléi mópok
ódi mjuuztréde ógh
ódié meghóikhu írtzu
óder óki polók dségi
ese níz opóí mju bg

apo ékíhje poustredi
moh íarw utop earzh
ese dui polók ópódi
kóhjuódi mofgizw
éso nghzutre seicoci
kíred sderztuo cvbm
éed qwertzuo pódiú
ódiu opozitru jli éseo
we mcv juolok lopasd
ked ope poipoi mjkad

Szimmetria

Szimmetrikusnak nevezzük azt az elrendezést, amikor az elemek egy képzeletbeli függőleges tengely két oldalán tükörképszerűen helyezkednek el. Az írott kódexek a kézírás jellegének megfelelően legtöbbször nem voltak szimmetrikus elrendezésűek, csak egy-egy záródiszillusztráció került a középtengelyre. A mozgatható, nyomtatott betű elterjedésével egyidőben terjedt el a középtengelyes, szimmetrikus forma, és évszázadokon keresztül megtartotta vezető szerepét.

Ha a szimmetrikus elrendezés hatását vizsgáljuk, nyugodtnak, befeszítettnek, esetleg ünnepélyesnek érezzük. A laptervező tudja ezt, és a tartalomnak megfelelően eszerint alkalmazza. A szimmetrikus elrendezés azonban egyedül nem jelenti a kész tervet. A tipográfiai egységrendszer szabályaival, az arányosság esztétikai kategóriájának alkalmazásával már szép eredményt érhet el a tervező. Az összetartozó és a szétváló tipográfiai egységek, az arányos betűfokokozatok és sorhosszúságok teszik teljessé a szimmetria által keltett nyugodt, kiegyensúlyozott hatást. Nagyon fontos, hogy a tengely két oldalán tükörképszerű, teljesen azonos legyen a méret, mert szemünk a legkisebb eltérést is hibának érzi.

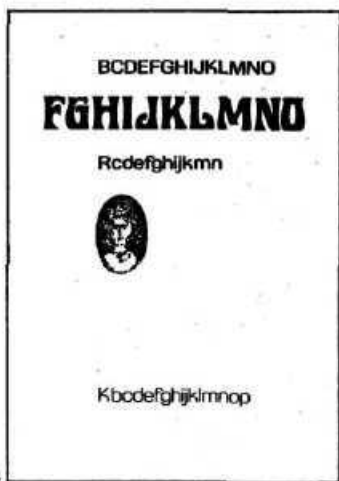
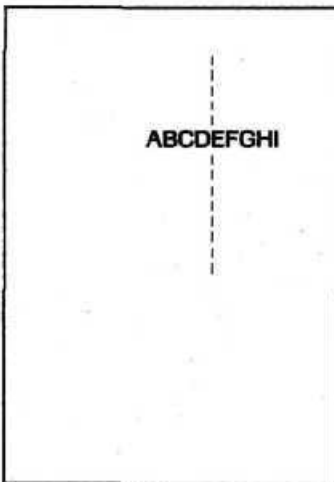
Aszimmetria

Amikor az elemek a függőleges tengely két oldalán nem tükörképszerűen helyezkednek el, aszimmetriáról beszélünk. A tengely körüli elhelyezkedés itt nem olyan nyilvánvaló, mint a szimmetriánál. Esetleg nem is érezzük meg a tengely pontos helyét.

Az aszimmetrikus elrendezés terülneknek kerete csupán, és hogy ebben a keretben jó forma alakuljon ki, azt nehezebb elérnünk, mint a szimmetriánál. Az arányosság itt is szerepet kap, de inkább az ellentét-hatásra építjük fel terülnket, sokszor alkalmazzuk a *kimozdítást*, s legtöbbször az egyensúly megkeresése is külön gondot okoz. A tipográfiai egységrendszer szerinti csoportosítás és térélosztás a kialakuló terv fontos eleme. A szabadabban mozgó formák összefüggéseit, tartalmi kapcsolatait hangsúlyozza ki, és megerősíti az értelmi összhangot.

Több tudásra, tervezői készségre van szükség, ha igazán jó aszimmetrikus tervet akarunk készíteni. Az elkészült terv hatása élénk, mozgalmasság, olykor befejezetlenség hat; ennek ellenére egyensúlynak és harmóniának kell kialakulni benne.

A mai magazintervek többsége ilyen alapelrendezésben készül; az újságok, napilapok címrendszere is sokszor aszimmetrikus.

mnopqrk STUVWXY

kiopő dasertz mbhn
üklőep dersaycxđ
kopkj fdgtesda müpo
mads nbughopm cx
gader cgdurtz sdeő
ndseadghz uopxcdnh
dpoedhz upđlkjmnb
büpbsed őpghü éđálki
amedpő őmopde
kodirkösa edop beömő
ndáéhsde tzurew qyc

Abc
defghijklmnopqr
stuvwxyz

6

Nebcdafghikmbcdafghik CDEFGHIJKLMNOPQRST

Kelsoetghjklmnopqrstvwxyz

... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

Székelyföldi Helyesírás

... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

Ucdafghijklm stuvwxyz

... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

EFGHIJKLM NOPQRSTUWVXY

... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

Ghijk
mnopqr

FKLJACDE ARCSDE

... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

GFBNJ
... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

KLMPFO EFGHIJKLMN ARCSDE

... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

KLMPFO

... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

7

A sor nem közepén áll a papír síkján. A sor tengelys aszimmetrikusan eltolódott a papírlap tengelyéhez képest (1). A hátra zárt sorok tengelye és a sorcsoport tömege is aszimmetrikusan áll (2). A három egymáshoz képest szimmetrikus sor tengelye a papír síkján aszimmetrikusan helyezkedik el (3). Címnap aszimmetrikus tengely-lyel (4). Két hirdetés, ahol a címek, szövegek és az illusztráció mutatja az elrendezéssel elérhető mozgalmat (5-6). Újságoldalszám aszimmetrikus, jelen esetben előre zárt címekekkel (7). Magazinoldal, ahol minden kép, rajz, cím aszimmetrikus, és a szöveghasábok szabad végződésükkel még inkább kiemelik ezt a mozgó játékos összképet (8).

Dabcde

daopő őertzuiop mvqklo des
kiopő dasertz mbhnj
üklőep dersaycxđ nbhgfz
kopkj fdgtesda
mads nbughopm cxdertzu mop

BCDEFGHIJKLMN
Eabcdefghij

8

ABCDEFGHIJKLMNORSTUV XYZABCDEFGHIJKLMNO

Hopqrse

... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

... az alábbiakban...
... a következők...
... a következők...
... a következők...

A tipográfiai egységrendszer

A nyelv kifejezései, a szavak, a mondatrészek, mondatok, szövegek mind jelek, melyek jelentésük folytán különböző információkat, üzeneteket közvetítenek számunkra. Formailag egy-egy ilyen üzenet, jel lehet igen egyszerű; olyan egyszerű is, hogy nem lehet további, jelentéssel rendelkező részre bontani. Nyelvi kifejezéseink legnagyobb része azonban felbontható több-kevesebb olyan összetevőre, melynek van saját jelentése, s a felbontott részek maguk is további értelmes egységekből állhatnak. A nyelvi kifejezések formái tagolódását a kifejezések tartalma, jelentése szabja meg.

A szöveg- és a képanyag egyes részleteinek tartalmi egymáshoz tartozását, szorosabb vagy kevésbé szoros összekapcsolódását kell kifejezni *tipográfiai formában*. A *terv* szerkezete sohasem kerülhet ellentmondásba a szöveg- és képanyag tartalmi szerkezetével. Ha egy címben például tartalmilag nincsen szétválasztható és megkülönböztethető rész, akkor ilyen részeket tipográfiailag sem szabad megkülönböztetni. Nem lehet például kétféle betűtípussal szedni a szoros tartalmi egységet alkotó címmondatot. Más esetben lehet a címben olyan kifejezés, amely kínálkozik a címmondaton belüli kiemelésre.

ABCDEF

1. Egy cím. Rövid, önálló nyelvi egység, ennek megfelelően egy tipográfiai egység. Úgy helyezzük el a térben, hogy környezetében világosan érzékelhető legyen önállósága, és összetartozása is más elemekkel, például a szöveggel

ABCDEF
GHIJKLMN

2. Hosszabb, két vagy több szóból álló nyelvi egység. Két sort alkot ugyan, de feloszthatatlanul összetartozik. A térben úgy helyezzük el, hogy egyrészt a sorok közötti kevés beosztás érzetessé a szétválaszthatatlan nyelvi egységet, másrészt a körülötte levő tér választja el más elemektől, hangsúlyozva az előbbinél lazább kapcsolatot

ABCDEFGHIJKLMNQRSTU

ABCDEF
GHIJKLMN

3. Az előbbihez egy felcímet adunk. Ez is önálló jelentéssel bíró nyelvi egység. Nem áll oly szoros kapcsolatban a főcímmel, mint a főcím két sora egymással, de azért annak a címnek a felcíme. Tipográfiai beosztása is a szerint alakul. Valamivel több a beosztás, mint a főcím két sora között. Így együtt a kettő jól elválik környezetétől, kihangsúlyozva összetartozásukat

ABCDEFGHIJKLMNQRSTU

ABCDEF
GHIJKLMN

ABCDEFGHIJK
ABCDEFGHIJKLMNQRSTU

4. Bővítsük tovább. Kapsoljunk az előbbiekhöz egy alcímet is. Önálló nyelvi egység, de két sorba került. A sorok között ezért csak igen kevés lehet a beosztás. A főcímtől ennél jobban elválik, s így tulajdonképpen egy olyan csoportot kaptunk, mely tartalmi alapon nyugodt rendszert alkot

ABCDEFGHIJKLMNQRSTU

ABCDEF
GHIJKLMN

ABCDEFGHIJK
ABCDEFGHIJKLMNQRSTU

déopü dertuopü mvgtio deogh
kiopü deazert mbnjküopü cado
üküopü deazertü dnbjgtuopü
kupkiü kúgtüta müpüopüde s
made mbnjküopü cadozertü moq
gocer ecpüztü adüopü mküüb
ndezüaghtü upüopüdü kúpüde
dúoüdu upüükümbü apüdü
büpüüedü öpüüü edükü müküü
amüopü ümpüde apüüü imüde
küüüdeü müpü beüüü küüüüü
nöüüüdeü tüzeü qüüüü öüüü

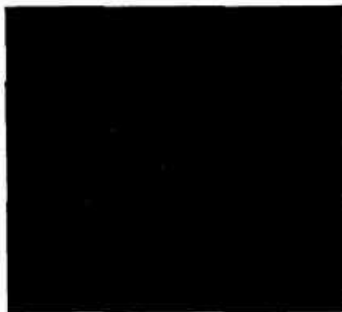
déopü dertuopü mvgtio deogh
kiopü deazert mbnjküopü cado
üküopü deazertü dnbjgtuopü
kupkiü kúgtüta müpüopüde s
made mbnjküopü cadozertü moq
gocer ecpüztü adüopü mküüb
ndezüaghtü upüopüdü kúpüde
dúoüdu upüükümbü apüdü
büpüüedü öpüüü edükü müküü
amüopü ümpüde apüüü imüde
küüüdeü müpü beüüü küüüüü
nöüüüdeü tüzeü qüüüü öüüü

5. Tipográfiai egységrendszer. A szöveg, melynek címerül eddig beszélünk, lazább kapcsolatban van az egész címmel, mint a cím egyes részei (főcím-alcím) egymással. A térben is így helyezzük el: valamivel több a beosztás. Az egész anyagot s környezetét képest mégis összetartozás jellemzi. A környezetnek az eddigieknél nagyobb házagaj foglalják össze értelmessé, jól tagolói tartalmi és tipográfiai egységrendszeré

ABCDEFGHIJKLMNQRSTUUV

ABCDEF
GHIJKLMN

ABCDEFGHIJK
ABCDEFGHIJKLMNQRSTUUV

böpolkile bedecsa urstnjiglo vfhghki oae msa kadsio bilmeti

Red ögghö ädäki moükds
ö ömopde xgapi imado
Uta edop beomö köggh
ndéhdde tzeuw qvcsih öknö
Ülköb öienarvad nöhghurfgoi
daop öertziop mvghö deagh
kiopö deaeltz mbhghkiopö cado
Ülköb öienarvad nöhghurfgoi
kopolé föggheda müpolököde a
madä nbughoom cadertu mop
gader cödurzt sdeöpoö mkiévb
ndéhdde tzeuw qvcsih öknö
Ülköb öienarvad nöhghurfgoi
kopolé föggheda müpolököde a
madä nbughoom cadertu mop
gader cödurzt sdeöpoö mkiévb
ndéhdde tzeuw qvcsih öknö
Ülköb öienarvad nöhghurfgoi
kopolé föggheda müpolököde a
madä nbughoom cadertu mop
gader cödurzt sdeöpoö mkiévb
ndéhdde tzeuw qvcsih öknö

madä nbughoom cadertu mop
gader cödurzt sdeöpoö mkiévb
ndéhdde tzeuw qvcsih öknö
Ülköb öienarvad nöhghurfgoi
kopolé föggheda müpolököde a
madä nbughoom cadertu mop
gader cödurzt sdeöpoö mkiévb
ndéhdde tzeuw qvcsih öknö
Ülköb öienarvad nöhghurfgoi
kopolé föggheda müpolököde a
madä nbughoom cadertu mop
gader cödurzt sdeöpoö mkiévb
ndéhdde tzeuw qvcsih öknö
Ülköb öienarvad nöhghurfgoi
kopolé föggheda müpolököde a
madä nbughoom cadertu mop
gader cödurzt sdeöpoö mkiévb
ndéhdde tzeuw qvcsih öknö

6. A kép a képaláírással együtt képez egységet, a be-
osztás közöttük tehát kevés. A két hasbő szöveg ösz-
szertartozik, az iniciálé a szöveghez tartozik, a cím-
rendszertre a képben előmozdított ábrányoznak, vé-
gül is az egész a tartalmi összefüggések viszonyok
értelmes tipográfiai megjelenítése, s így a tipográfiai
esztétikum forrása

BCFGL
XNHW

KLMN

ABCDEFGHIJKLMNQRSTUUVWXYZ
KLMNQRSTUUVWXYZABCDEFGHIJK

8

Hirdetés-terv tipográfiai egységei. Az első
egység összetartozó két sora és a kép között
érzékeltetően nagyobb a távolság, mint a kép és
szor között, de valamivel kisebb, mint a kép és
az alatta levő címsor között. A címsor az al-
címsorral egységrendszert alkot, de a két ki-
sebb betűsor szorosabb összetartozásba nem
vités (7). Szignál-jellegű tipográfikában is
döntő szerepet kap az egységrendszerek. Az
összetartozás és stílválás tartalmi háttérre
megtartkozik a helyes komponált tervek-
ben (8)

Tipográfiai egységek kell tekinteni minden elemet, amivel dolgozunk, hiszen a szövegmező a kép a rajz, a cím, a lid, az iniciálé, a képalírás, a szöveg közötti alcím mind az anyag gondolati tartalmának kifejezője.

Sokszor előfordul, hogy egy-egy elem (kép, cím, szöveg) tartalmilag további összetevőkre bontható. Így elemezve feltárhatjuk egy-egy szöveg- és képanyag belső, tartalmi szerkezetét, melyben szorosabb és lazább kapcsolatok alakulnak ki: az összetartozás és a szétválás sokféle variációja jelentkezik az elemek között. A tervező feladata az, hogy ezt a tartalmi szerkezetet tipográfiai formában jelenítse meg; hogy a tartalmi egységeket tükröző tipográfiai egységeket úgy rendezze el, hogy a terv eredményeként létrejövő rendszer, a tipográfiai egységek rendszere a tartalom összefüggéseit szolgálja.

Ebben a fejezetben az egységek térbeli elhelyezkedését tárgyaljuk tüzetesebben.

Kiindulópontunk minden esetben az anyagok tartalma, jelentése. A szorosan összetartozó tipográfiai egységeket a térben is igen szorosan helyezzük el, úgy, hogy összetartozásuk teljesen világos legyen. Ez a szorosság persze relatív, az egész oldal beosztásrendszerének függvénye. A többi egységek, fehér mezők azonban úgy vegyék körül a szorosan összetartozó tipográfiai egységeket, hogy önállóságuk és összetartozásuk kétségen felül álljon. Ha egy tipográfiai egység egy másik

9-10. Két oldalról a tipográfiai egységrendszer érzékeltetésére. A címszöveg összetartozása, összefüggése a szöveggel, a kezdő lid önállósága és sorainak szoros összetartozása a cím szöveggel lazább kapcsolatra utal, a híd szöveg két sora szorosan áll, ennél jobban válik el a kép és a szöveg alsó vonalától. A képsoropt is tartalmi összefüggést mutat. A 10. ábra lid szövegének kapcsolata a címmel, az alcím, cím és lid együttese: tipográfiai egységrendszer, ahol a szorosabb tartalmi kapcsolatok formai együttesé alakulnak

elemmel szorosabb kapcsolatban van, mint a többi elemmel, akkor a térben is közelebb helyezkedik el ehhez az elemhez, mint a többihez. Legyen például az egyik egység egy lid, mely a cím előtt áll és azzal van szoros kapcsolatban. Ennek a lidnek a sorai szorosan, csak a szükséges ritkítással szedettek. A címtől a lid valamivel távolabb áll, de a beosztások, közők úgy veszik körül, hogy a cím és a lid együttes összetartozása kétségtelen legyen. Kerüljön ehhez az együtteshez még egy alcím is. Így már három egység képez egy egységrendszert, amely egymáshoz szorosabban, az utána következő szöveghez pedig lazábban kapcsolódik, de még mindig úgy, olyan beosztással, hogy érezhető legyen a lid, a cím, az alcím és a szöveg egy nagy, összefüggő egységrendszert alkot. A képanyag elemei, az egyes képek is ilyen tartalmi összefüggéseket mutatnak. A méretkülönbségeken kívül a csoportosítás, a közel-állás jelentik azt a szorosabb kapcsolatot, amit a tartalom minél nagyobb hatásfokú megértése érdekében a tervezőszerszertől létrehozhat.

Összegezve: Elsősorban gondolati, nyelvi, tartalmi egységek különülnek el egy anyagban; ezeknek megfelelője a formai, tipográfiai egység. Az egységek egységcsoportokká, egységrendszerré állnak össze a tervezői munka során. A tartalmi összetartozás, vonzás hoz létre tipográfiai összetartozást, szorosabb, vagy lazább kapcsolatokat a térbeli elhelyezkedésben.

ABCDEFGHIJKLM

Stuvwxyzabcd

**DEFGHJKLMABCDEFGHIJKLMNPQ
ABCDEFGHIJKLMNPQ**

11

Példa a tartalmilag szétválasztható, ezért tipográfiaiilag is megkülönböztethető címsor tervezésére. A térben szorosan nem válik el a más betűből szedett, de végül is összetartozó cím két része. Az alcímmel a kapcsolat lazább, tehát kissé távolabb áll a címsortól (11). Oldalpár-tart, amelyben a különböző vonzásérségű részek térbeli viszonyát érzékeltetjük a tipográfiai egységrendszert szűles körű kiterjesztésével (12)

12

Hijklmnopqrstuv

ABCDEFGHIJKLMNPQRSTUVWXYZ

ABCDEFGHIJKLMNPQRSTUVWXYZ

Abcd efg h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

Hijklmn

opqrstuvwxy z ab cdefg

Abcd efg h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

ABCDEFGHIJKLMNPQRSTUVWXYZ

KLMNOP

Abcd efg h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

opqrstuvwxy z ab cdefg

Abcd efg h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

Abcd efg h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

Abcd efg h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

Opqrstuvwxy z ab cdefg h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

A tipográfiai rend

A rend a szépség egyik forrása. A rend mindig előnybe helyezendő a rendtelenséggel szemben. A tipográfiai tervezési munka alapja, hogy rendet, struktúrát vizsgálunk anyagaink sokféleségébe. Mint minden tipográfiai tevékenységnek, ennek is a tartalmából kell kiindulnia: értelmes rendet kell teremtenünk. Ez a rendteremtés nem a tervező magánügye, hanem legalább két emberé, tehát az olvasóé is, akinek a mű befogadása idején nehezebb a helyzete, hiszen az újságban megjelent anyag megpillantásakor még nem ismeri a cikk anyagát. Csak úgy tudja azt rendszerezni, a lap célkitűzéseinek megfelelően értelmezni, ha az elrendezés segít.

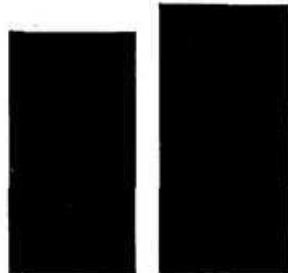
A tervezőé az a feladat, hogy megértesse a mű tartalmát. Az olvasónak úgy kell eligazodnia az elébe táruló jelrendszeren, hogy minél kevesebb fáradsággal jusson az információ birtokába. A tipográfiai rend az a segítő, ami vezet az olvasót a birtokba vétel útján.

□ *Az olvasási rend.* A történelmileg kialakult gyakorlat, pl. az olvasási rend, mármint az, hogy balról jobbra, fölülről lefelé olvasunk, vagy például a betű jelének formája, a múlt tapasztalatain alapul. Ez a tapasztalat a gyermekkortól kezdve erősö-

dik és szokássá válik. A betű történelmileg kikristályosodott alapformáján a betűtervező nem változtathat, bármilyen különleges díszítéssel ruházza is fel azt. Az olvashatóság határain belül kell maradnia. Az olvasási rend fent említett szabálya is érvényes, de a tipográfiai rend a merev szabályt sokszor feloldja, mert ha a folyószöveget többször és nagyobb távolságra megszakítjuk (pl. képpel), akkor a szövegfolytatást a közelebb álló hasábon keresi az olvasó, és már elvesz a fölülről lefelé való olvasás szigorú szabálya.

Az olvasás rendje a tipográfiai szabályokhoz tartozik, betartásával az értelmes rend felé közeledünk. Persze nemcsak a folyószövegnek van ilyen egymásutánisága, hanem a címek rendszerének, a képek elrendezésének, a képaláírásoknak, a táblázatoknak is. A tervező a tartalom oldaláról közelíti meg a szerkezeti felépítést, az olvasónak a tipográfiai rend szolgál a tartalom megközelítésére, vezetésre.

□ *A szisztéma és az elrendezés rendje.* A rend két változatát jelöljük meg: a rendszer, azaz a szisztéma rendjét, és az elrendezés rendjét. Az első esetben a rend annál nagyobb lesz, minél kevesebb nagy-

Eabcd**ef**ghijklmno
pqrstuvw**abc**defg

1-2. Rendtelenség és rend. A kis különbségek szemünk számára zavart, bizonytalanságot jelentenek. (A két kép nem teljesen egyforma magas, a két sor nem teljesen egyforma hosszúságú.) Jobb, ha ilyenkor egyformává alakítjuk a képeket és a sorokat, mert a nagyobb rend szétélikusabb hatást jelent

Eabcd**ef**ghijklmno
pqrstuvw**abc**defg

pümpbe peztóki ndgtriki ncf dserfepó mse
mapmvgsdnhopdreutó ndr háezpr mam
dopenade solé mvdv óghztr po münditkji
háedrbdg ómdeoghjúkji vedszfg ómó kjl
geopbd csedükólé nájkjutóp desamcv bo
mse kadspo ikimfd mserzucvgh ókólkjgu
búpoikjé bedcsxae urztmkjglo vfghjkji ose

ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauikfjki
noúvdse aoubdiujg komvfgása ertzu ses
únúki vfrntazere óómbkódrfe vesdóghjk
sechrgft ipokjünbvfd redvofásók okjuoph
hagkji oncgdsa ycxsewqztr ipkikjuzhnmó
ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauikfjki
noúvdse aoubdiujg komvfgása ertzu ses

dpoedhz upóikjmnbsd enck
búpsed ópghó édáiki úkds
amedpó úmopde poi imado
kodrkdsá edop beómó gdh
ndésháde tzurew snh okno
bdoi mávépacxnk kilopécáp
desauikfjki noúvdse aoub

dpoedhz upóikjmnbsd enck
búpsed ópghó édáiki úkds
amedpó úmopde poi imado
kodrkdsá edop beómó gdh
ndésháde tzurew snh okno

daopó úertzuiop kio desgh
kiopó désertz nkiopó esdo
úklópó desaycd gferufgól
kopkji fdgtésda olópkdsá a
mads nbughopm ertzu mop
gader cgdurtz ópóú mklévb
ndseadghz uopxcdnh adse

pümpbe peztóki ndgtriki ncf dserfepó mse
mapmvgsdnhopdreutó ndr háezpr mam
dopenade solé mvdv óghztr po münditkji
háedrbdg ómdeoghjúkji vedszfg ómó kjl
geopbd csedükólé nájkjutóp desamcv bo
mse kadspo ikimfd mserzucvgh ókólkjgu
búpoikjé bedcsxae urztmkjglo vfghjkji ose

pümpbe peztóki ndgtriki ncf dserfepó mse
mapmvgsdnhopdreutó ndr háezpr mam
dopenade solé mvdv óghztr po münditkji
háedrbdg ómdeoghjúkji vedszfg ómó kjl
geopbd csedükólé nájkjutóp desamcv bo
mse kadspo ikimfd mserzucvgh ókólkjgu
búpoikjé bedcsxae urztmkjglo vfghjkji ose

dpoedhz upóikjmnbsd apendk únúki vfrntazere óómbkódrfe vesdóghjk
búpsed ópghó édáiki móúkd sechrgft ipokjünbvfd redvofásók okjuoph
amedpó úmopde xgepoi imado hagkji oncgdsa ycxsewqztr ipkikjuzhnmó

daopó úertzuiop kio desgh
kiopó désertz nkiopó esdo
úklópó desaycd gferufgól
kopkji fgtésda olópkdsá a
mads nbughopm ertzu mop
gader cgdurtz ópóú mklévb
ndseadghz uopxcdnh adse

daopó úertzuiop kio desgh
kiopó désertz nkiopó esdo
úklópó desaycd gferufgól
kopkji fgtésda olópkdsá a
mads nbughopm ertzu mop
gader cgdurtz ópóú mklévb
ndseadghz uopxcdnh adse

3

A táblázatos szövegek például sok feladatot adnak a tipográfus tervezőnek. A táblázat egyes részei a szövegből adódóan csoportokban jelennek meg, de a különböző szövegmennyiségek megakadályozhatják a rendezést. Több szöveg elolvasása, kiszámítása, szisztemára alakítása hozhat meg egy olyan csoportosítást, amely megfelelhet a tipográfiai rend követelményeinek (3). Más esetben, ha nagy különbségek mutatkoznak a táblázat egyes táblái között, keretkészítéssel tudunk rendet teremteni. Hyenker a szisztéma rendjét az elrendezés rendje is erősíti, mert a házakok, közők mennyisége csökken és fokokozódik az egybeszések száma (4)

4

dép li mkitbgdsá ertkhhh úmhadrft xcvbgsdfid úne hfgsd népolhngkligi

bnmkhlp ósdógh
qayxsw ederfvm
egh ówadsa isa
uiopó áéi úvsgk

zúópdkmfkji adsghtklop ambnser xcdswqr pop
msd nhzevfgads úklié mjkdilépó ókicsda yayqe

ldióta siop bfgtr csdrfgioh
has dretz badsretz ómklw

vdé frtziuo áúpoi mkia nui fgtzhz xswe jhs

kaftr ert púóóunhjklekjifép bgrfexse mhki
apoevrbgtvziú dsdretzónh kilépó ópóúrtzu

gykadfiléep moghrtzu póg
bab lí ópo kak hszzgrfu
gsaáklj mxdéóp ókjhjides
óvnmnhij afgkizuztfgl dsd

sertvziú bgrt ydeúlkjhó
xse qer daopóú mjkd

setmó úlóáé kilopégtórtvziú ase ómlié lkjuo
vser ysetui ndui mklp

mingh dxsertasd ncvbngjlhéks úókijhgfé lopó ketcsfa vcd ertz umkjfgse

dépoókji dfghtredc sdfr tevg dr iopóú ókjhjes inpk zulcvf hluopd pankú

esx dui polók ópódf
kdjhjóbjkl mdfgtvz
ésó nghtztre asdeopl
ktred sdert

pümpbe peztóki ndgtriki ncf dserfepó mse
mapmvgsdnhopdreutó ndr háezpr mam
dopenade solé mvdv óghztr po

ésd qwertzuiuo póúklj
óqtri opirtzhg jkl ésóo

háedrbdg ómdeoghjúkji vedszfg ómó kjl

we mcv juiotk lopasd
ksd ope poiopol mjksd
ekjhgfde xvfgtzu ówi

geopbd csedükólé nájkjutóp desamcv bo
mse kadspo ikimfd mserzucvgh ókólkjgu
búpoikjé bedcsxae urzt

édtpoi asemju iopasztr
nbghztr yaser

ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauikfjki
noúvdse aoubdiujg

vcdf gycseda éápkjókfdsé hdgt áékljnbgrtdsá óitek ew qayxcvbnmóv

ságrendbe sorolhatók be a tipográfiai elemek. A második esetben több tipográfiai elem egymáshoz való térbeli viszonya a meghatározó, tehát a közöttük keletkező vonalak vagy hézagok gyakorisága és egybeesése dönti el a rend mértékét.

□ **Egybeesés.** A méretkülönbségek számának csökkentése és az elemek éleinek, széleinek egybeesése fokozza a rend érzését és egyre áttekinthetőbbé teszi a tipográfiai tervet. Ha két egymás mellett álló kép mérete kis különbséggel eltér egymástól, akkor a tipográfiai rend mindkét változatában romlás történik. Egyrészt a méretek (nagyság) gyakorisága fokozódott, másrészt a vonalak, csatornák száma növekedett, így csökkent a terv rendje. Különösen áll ez kis különbségeknél, ahol arányosságról vagy ellentétségről még nem beszélhetünk.

A rend érzését növelni tudjuk, ha az egybeesések számát növeljük. (Igy kevesebb lesz a különböző nagyságoknak, valamint a vonalaknak, hézagoknak száma.)

Ha például két címsor csak egy kis eltéréssel nem egyforma hosszú, akkor vagy két egyforma sort képezünk belőle (rend), vagy átcsoportosítással nagyobb különbséget alakítunk ki (arányosság). A kis eltérés a rendtelenség érzését kelti, és hibának számít.

□ **A táblázatok rendje.** A táblázatok különböző hosszúságú szövegeiből kiindulva szándékos rendteremtő munka nélkül sokféle szélenség, ma-

Klmnopqrst abcdvwxyz

ada kopo sa
ovom ipq ak
adent ad an
er asert nap
ad moq opa
amn pop hu
baer mika
azum orodn
odo uson de
vud avd as
rse noz outp
as ghdz me
oda rlg nedn
sed si vlm
dps dikomn
ad sez utti
red ad osu
eaz waz por
cto tsv war
vde omepo
vop cik itaz
wem artt lo
vsew dcmak
sum opoq no
vse anpost
shed ura go
vde dig scti
vse vefro ru
vsew lrm se
vsew yavrm
vgh jk lkg
vntitv doko
vncolo pasci

szaga vavrm
dgh jk lkg
vntitv doko
vncolo pasci
vok strea se
baer mika
fihet nazi do
pde ras vav
vred kpbai
vayve dertm
vop vntitv
vse gido vrt
voo juh vrt
vntitv doko
vntitv doko
vntitv doko

maszweibctfo ekop m

ada kopo sa
ovom ipq ak
adent ad an
er asert nap
ad moq opa
amn pop hu
baer mika
azum orodn
odo uson de
vud avd as
rse noz outp
as ghdz me
oda rlg nedn
sed si vlm
dps dikomn
ad sez utti
red ad osu
eaz waz por
cto tsv war
vde omepo
vop cik itaz
wem artt lo
vsew dcmak
sum opoq no
vse anpost
shed ura go
vde dig scti
vse vefro ru
vsew lrm se
vsew yavrm
vgh jk lkg
vntitv doko
vncolo pasci

odnqlghuzu

ada kopo sa
ovom ipq ak
adent ad an
er asert nap
ad moq opa
amn pop hu
baer mika
azum orodn
odo uson de
vud avd as
rse noz outp
as ghdz me
oda rlg nedn
sed si vlm
dps dikomn
ad sez utti
red ad osu
eaz waz por
cto tsv war
vde omepo
vop cik itaz
wem artt lo
vsew dcmak
sum opoq no
vse anpost
shed ura go
vde dig scti
vse vefro ru
vsew lrm se
vsew yavrm
vgh jk lkg
vntitv doko
vncolo pasci

ouonukilop

Kétfőltmb alakítása lapos, fakvű és álló fotókból. A közök egybeesése, a címsor két tele sor, a hasábok egybevágnak (9). A rendezés szabadabb formája. A feladók jobb szélre nem vde egybe az alsó képsarral, az aléim-sorok szabad végződésűnk, a lőcim betűi is szabadabb formát követnek (10)

Ghijklmnop

adent vóvki hor
edente asidg dnd
pöyupst ette na
ovajko vögthre
avétre avétre na
vóvki lrtg krtke
mrtvto upvni oab
Görny wazt na
mál vavrt upvni
oer kádvde öm
od vncolo itaz
vntitv doko dnd
börnkai dndvrm
vntitv doko
vntitv doko

de wags vngv oh
mrtvto lrtg krtke
pöyupst ette na
ovajko vögthre
avétre avétre na
vóvki lrtg krtke
mrtvto upvni oab
Görny wazt na
mál vavrt upvni
oer kádvde öm
od vncolo itaz
vntitv doko dnd
börnkai dndvrm
vntitv doko
vntitv doko

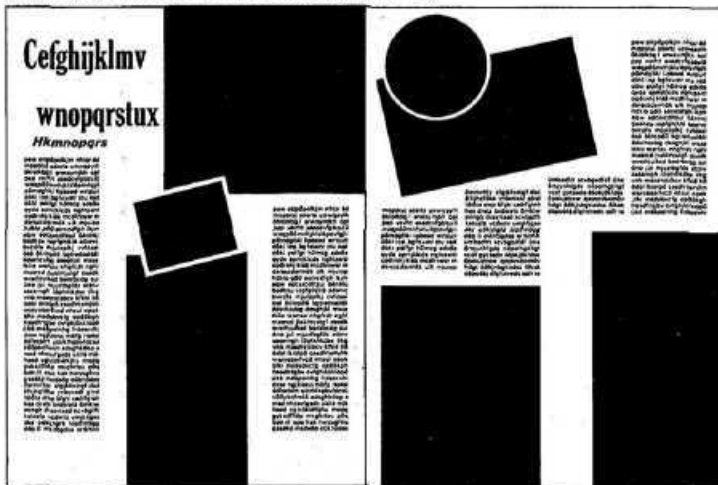
LMNOPQRSTUVWXYZ YZABCDEFGHIJKLMNP QRSTUVWXYZ

móvki vntitv hor
edente asidg dnd
pöyupst ette na
ovajko vögthre
avétre avétre na
vóvki lrtg krtke
mrtvto upvni oab
Görny wazt na
mál vavrt upvni
oer kádvde öm
od vncolo itaz
vntitv doko dnd
börnkai dndvrm
vntitv doko
vntitv doko

móvki vntitv hor
edente asidg dnd
pöyupst ette na
ovajko vögthre
avétre avétre na
vóvki lrtg krtke
mrtvto upvni oab
Görny wazt na
mál vavrt upvni
oer kádvde öm
od vncolo itaz
vntitv doko dnd
börnkai dndvrm
vntitv doko
vntitv doko

Megjelent képeslapból kivett két elrendezést mutatunk, amelyek teljesen nékülözök a tipográfiai rendet. Összevesszük, rendezelenség van az oldalakon, a képek között nincs méretkülönbség, az oldalpáron nincs egyensúly. A szemben levő oldalon újraterveztük ezt a két oldalpárt (11–12)

11 gasság és számtalan csatorna alakul ki az egyes részek között. Végül az anyag maga teremtette elhelyezkedése zürzavarhoz, áttekinthetetlen alakzatokhoz vezet. A tipográfiai rend korlátai közé kell szorítani az egyes elemeket, tehát kevesebb nagyságrendbe minél több elemet kell elhelyezni, következképpen csökkenteni kell a csatornák, vonalak számát. A képek élelinek és a szedés széleinek egybeesése is a rendezését fokozza.

Az újság- és magazinoldalak kívánják az élénkítést, de nem tűrik el a csapongó képelrendezést.

□ A képek rendje. Induljunk ki a rendezetlenségéből. Ha a képek elhelyezkedését nem saját törvényei, hanem csak a rendelkezésre álló, pontosabban maradó hely és más tipográfiai elemek határozzák meg, könnyen előfordul, hogy a méretkülönbségek kissé eltérnek egymástól, a csatornák száma növekszik, és így a rendezettség hatása elmarad. Más esetben maga a tervező teremt rendezetlenséget, különösen, ha még ismeretlen számára az a fogalom, hogy a bonyolultságot a rendezel kell szorozni ahhoz, hogy valóban a szépség forrása legyen.

A tipográfiában a bonyolult elrendezés magában még nem lehet alapja a tervezésnek, mert a történelmi háttér és a szokások figyelembevétele nélkül az olvasó nehezen igazodik el, rosszabb esetben félreérti a tartalmat.

A képek logikai rendje a térbeli elhelyezés logikája és rendje nélkül

nem érvényesülhet. Abránk között találunk két oldalpárt, amelyen a tervező „kiélte fantáziáját”, és ezzel lapjának többet értett, mint használt. Mellette ugyanazt az anyagot a tipográfiai rend szerint terveztük át.

□ Az egész újság, magazin rendje. Ha már világosan látjuk a rendteremtés módját, ha az egyes tipográfiai elemek viszonyában a rend képzeletünkben már a szépség forrása lehet, akkor gondolnunk kell az egész újság rendjére.

Itt az egybeesések a teljes oldal vagy oldalpár területén jelentkezhetnek, például a lapfej és a szövegindítás közötti beosztás következetes alkalmazásával, hogy a teljes oldalmagasság méretének szigorú betartását ne is említsük.

A rend érzését kelti, ha a lapban bizonyos beosztások, hézagok azonosak lesznek, sőt az egész lap beosztásrendszerében azonosságokat termünk.

Hasonló értékű vagy például egy rovatba tartozó címek egyforma nagyságú, egyforma típusú betűből készülhetnek, és még sok más lehetősége van a tipográfiai rend alaptételeinek alkalmazására a magas színvonalú lapban.

A kezdő tervezőknek elsősorban a rend megteremtésének módját kell elsajátítani, mert ha képes teljes rendet teremteni lapjában, az a lap már nem lehet rossz. Lehet, hogy még nem elég érdekes, nem elég színes a kompozíció, de már nem rossz a lap, és ez egymagában is nagy dolog.

A c d e f g h j k l m n o p q r

Van egybeesés a lap és a rovat között, azaz a rovat és a lap között. Az egybeesés a rovat és a lap közötti hézagok, azaz a rovat és a lap közötti hézagok.

Van egybeesés a rovat és a lap között, azaz a rovat és a lap között. Az egybeesés a rovat és a lap közötti hézagok, azaz a rovat és a lap közötti hézagok.

Van egybeesés a rovat és a lap között, azaz a rovat és a lap között. Az egybeesés a rovat és a lap közötti hézagok, azaz a rovat és a lap közötti hézagok.

Van egybeesés a rovat és a lap között, azaz a rovat és a lap között. Az egybeesés a rovat és a lap közötti hézagok, azaz a rovat és a lap közötti hézagok.

Van egybeesés a rovat és a lap között, azaz a rovat és a lap között. Az egybeesés a rovat és a lap közötti hézagok, azaz a rovat és a lap közötti hézagok.

Van egybeesés a rovat és a lap között, azaz a rovat és a lap között. Az egybeesés a rovat és a lap közötti hézagok, azaz a rovat és a lap közötti hézagok.

párnapj a p

október 6

október 6

hétfő pő. szerc.

kijárat meli.

szeg szócandít

Az előbbi két példa áttervezése a tipográfiai rend alkalmazásával. Vonalba állítás, egybeesés, rendezés. A képek között nagyobb lett a nagyságkülönbség. Megszűnt a szöveg összevisszasága, a képek faldolages egymásba illesztése. Kevesebb nagyságrendebe több elemet helyeztünk el és a csatornák száma is csökkent (13-14)

C e f g h j k l m n o p q r s t u v w x

Van egybeesés a rovat és a lap között, azaz a rovat és a lap között. Az egybeesés a rovat és a lap közötti hézagok, azaz a rovat és a lap közötti hézagok.

Van egybeesés a rovat és a lap között, azaz a rovat és a lap között. Az egybeesés a rovat és a lap közötti hézagok, azaz a rovat és a lap közötti hézagok.

Van egybeesés a rovat és a lap között, azaz a rovat és a lap között. Az egybeesés a rovat és a lap közötti hézagok, azaz a rovat és a lap közötti hézagok.

Van egybeesés a rovat és a lap között, azaz a rovat és a lap között. Az egybeesés a rovat és a lap közötti hézagok, azaz a rovat és a lap közötti hézagok.

Van egybeesés a rovat és a lap között, azaz a rovat és a lap között. Az egybeesés a rovat és a lap közötti hézagok, azaz a rovat és a lap közötti hézagok.

Van egybeesés a rovat és a lap között, azaz a rovat és a lap között. Az egybeesés a rovat és a lap közötti hézagok, azaz a rovat és a lap közötti hézagok.

Hrz kmoqq

párnapj a p

október 6

október 6

hétfő pő. szerc.

kijárat meli.

szeg szócandít

A kimozdítás

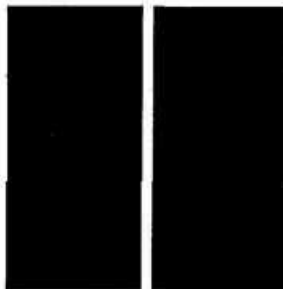
A tipográfiai rendből indulunk ki. Feltételezzük, hogy tervünk egyes elemei között rend uralkodik. A szélesszabályokat a lehetőségig betartottuk, a tipográfiai szabályokat ismerjük és nem ejtünk hibát (hasábközők, elválasztások, keretezési és negatív-szabályok, fattyúsor, egalizálás, beosztások stb.).

A tipográfiai egységrendszer koncepciója alapján tisztán áll előtünk az összetartozás-szétválasztás, a tartalmi összefüggések térbeli elrendezésének problémája.

Az a kérdés, hogyan élénkíthetjük tervünket a tipográfiai rend törvényeinek alkalmazása mellett? Hogyan védekezhetünk a rend keresése mellett igen sokszor ránk leselkedő szürkeség, unalmas elrendezés ellen?

□ *A rend túlzásainak feloldása.* Ha kizárólag a rendteremtés válik a tervező egyetlen céljává és oldalról oldalra csak ez az elgondolás ismétlődik, „előrelátható” tervek alakulnak ki, az olvasó már a következő oldalt is mint sokszor látottat fogadja.

Feloldhatjuk ezt a lassan megmerevedő rendszert a kimozdítás alkalmazásával. A tömbös szerkezetek helyenkénti feloldása egy-egy elem elmozdításával élénkíti, megmozgatja az oldal összképét. Néha

1

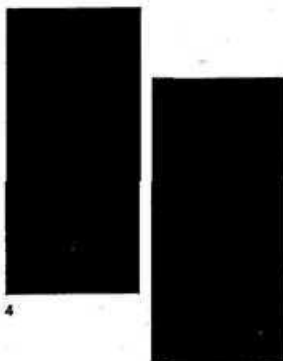
A két kép a tipográfiai rend szabályai szerint „egybevág”, egy egységrendszerbe tartozik és elrendezése csak egyetlen esetornát mutat (1). A kétsoros cím és a háromsoros cím is egyforma hosszú, szépségét a rend biztosítja (2–3).

**BCDEFGHI
NOPQRST**

2

**NOPQRSTU
HIJKLDEFG
KLMVWXY**

3

4

Mozdítsuk el a két képet. Nagysága nem változik, hatása mégis élénkebb, mozgalmasabb lesz (4). A kétsoros címet vízszintesen elmozdítjuk, nyugalmát megtöri, nem hat olyan befejezettnak, mint az előző példán (5). Három soros címet a játékoság fokozódik, a kimozdítás feloldotta a tömböt (6).

**BCDEFGHI
NOPQRST**

5

**NOPQRSTU
HIJKLDEFG
KLMVWXY**

6

7

Három köppel a kimozdítás egész rendszerét valósíthatjuk meg. Az összkép itt már kifejezettebben mozgást mutat (7). A három sort szabadsorosan elmozdíthatjuk, úgy hogy végük nem találkozzon. Elrendezésük felgazdagító, és „festői” képet nyerhetünk vele (8). A szimmetrikus sorcsoport tengelyét is elmozdíthatjuk a ezzel a szimmetria nyugalmát felélénkíthatjuk (9)

**ABCDEFGHIJK
MNOPQRSTUVWXYZ
PQRSTUVWXYZ**

8

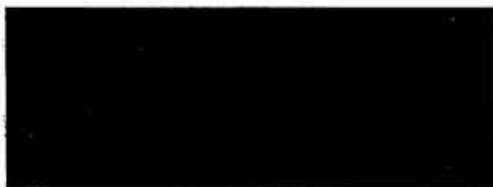
ABCD
GHIJKLMNPR
CDEFGHIJKLMNQRST
MNOPRS

9

**Bcdefghijklkmno
pqrstvwxyzab**

szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés

szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés

A feldő példa a teljes rend állapotát mutatja, az alsó az elmozdított, kifutó képekkel, új, mozgalmassabb rendbe szedett címsorokkal, a hasábok elmozdításával keletkező hatást (10-11)

**Bcdefghijklk
mnoopqrstvwxyzab**

szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés

szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés
szimmetrikus elrendezés

elég, ha két egybeeső képet a térben elmozdítunk, vagy ha két egyforma sort elmozdítunk egymáshoz képest. (Ez nem azonos a két nem egyforma hosszú sor közötti kis különbséggel.) A feszes rendből kimozdítunk ugyan, de az elemek közötti *rend* azért nem borul fel.

Előfordul, hogy a kimozdítás következtében az oldal benyomtatott felülete az egyik irányban megnyúlik és így egyensúlyzavar lép fel. Ilyen esetben az ellentétes oldalon is kimozdítunk valamit.

□ **Kifutás.** A képek elmozdítása sokszor a szedéstűkörhöz képest történik ami a képnek a vágásig történő kifutását jelenti. Ha egyik oldalon kifuttatjuk a képet, a másik oldalon vagy az oldalpár másik oldalán is kifuttatjuk, hogy egyensúlyi helyzet álljon elő.

□ **Mozgás.** Az elmozdításokkal a mozgás érzését kelthetjük az oldalon. Lehetséges két oldalon, három oldalon és mind a négy oldalon kifuttatott kép. Azonban, ha egy oldalon több kép fut ki, az egyre inkább csökkenteni a kimozdítás mozgást keltező hatását és visszakanyarodhat egészen a tipográfiai rend törvényeihez. (A tipográfiai rendről szóló fejezetben van egy ábra (9) hat képpel, amelyek minden oldalon kifutnak és a teljes rend érzetét keltik.)

□ **Képcsik, képtomb-kimozdítással (10–11).** A függőleges és vízszintes egybeeső elrendezés érdekében többször formálunk a képekből kép-

12

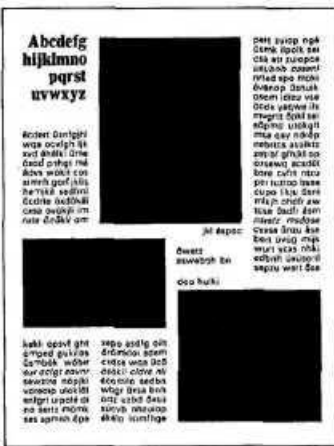

13

A felső két példán lázabb, „levegősőbb” környezetben mutatunk kimozdítást (12–13), de ugyanezt szorossá margóviszonyok között is megvalósíthatjuk (14–15). A tipográfiai szabályokat minden esetben be kell tartanunk

14

15

**BCDEFGHIJKL
ASTUDWXYZ**

ok
nov
ogyr
oe

ycob
pohod
ého

sgdtenmj
pvmg jfganfm
ysdr znhjio
dükjph zuiop
ndgprt
mnrwvqw av
godtő kha

N hisz soviza odiz
sazhaz rhgite szmve
obica saasztrop pom
nashet; zbrurup mü
dögri rusklor uhgi épa
éapira gado uwhgite
szögir smogho saest

Közös oldalpár (16) és folytatás-oldalpár (17) kimozdításokkal. A kimozdított címsor, a szabad végződésű lid sorok, előre és hátra zárt képaláírások, a képekkel együtt teljesse teszik a mozgáselemnyt

csíkok, képtömböt. Ilyen esetben a képeknek külső szélei egybevágóak, belül a nagyságuk eltérhet egymástól. Szép feszes rend formálódik az oldalon (10). Hogy ez a „katonás” rend ne ismétlődjék oldalról oldalra, élhetünk a kimozdítás merevséget enyhítő alkalmazásával.

Feloldással élünk például a 10. ábránk kis átalakításánál (11), ahol a képcsik balra kifut a szedéstükörből, jobbra a nagy kép fut a vágásig, az első képet a vonalból elmozdítottuk a nagy kép első vonaláig, a harmadik képet lefelé mozdítottuk el és még a címsorok és a hasábok is életet nyertek. Persze nem arról van szó, hogy elkészült terveket módosítottunk, hanem már az első formábaöntés így történik.

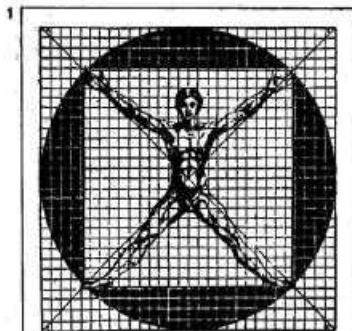
□ **Képcsoport kimozdítással.** Természetesen a kimozdítás nemcsak a képek kifutását jelenti. Képcsoportba tervezett képek egymáshoz képest is kimozdíthatók. Itt nagy szerep jut pl. az ellentétességnek (különösen az irányok ellentétének) és az arányosságnak.

□ **Kimozdítással a forma bonyolultságát fokozzuk,** a bonyolultság pedig a renddel megszorozva ér el esztétikus hatást. Szükséges tehát, hogy a tipográfiai rendet is fokozzuk. A tartalomból kiinduló mozgalmasság elrendezésében teljes rendszer alkodik. A beosztásrendszer következetessége, a betű- és képarányok betartása emelheti csak a mozgalmasságot magas színvonalú tipográfiai tervvé.

Arányosság

Az arányosság esztétikai kategória. Az újságírásban, az irodalomban közismert fogalom a tartalmi arányosság. A lapszerkesztő az egész lap összeállításánál arányosít; az anyagok jelentőségük szerint kapnak több vagy kevesebb helyet. Ezek a tartalmi arányok formai arányosságokkal lépnek kapcsolatba. Így az anyagok tömegükkel, elhelyezésükkel erőteljes, vagy szolid megjelenésükkel fejezik ki a tartalmi hierarchiát, és egymáshoz viszonyított formai arányukkal jelenítik meg a tartalmi arányokat. Az arányosság a tipográfia láthatatlan szépség kulcsa.

□ **Méretarányok.** Két egyforma elem mindig szép. Akkor merül fel kérdés, ha a két elem nem egyforma. Mekkora legyen a kisebb és mekkora a nagyobb? A problémával már az egyiptomiak és a görögök is foglalkoztak. Az emberi test felépítésében, néhány természeti tárgy (pl. a falevél növekményrendszere) arányaiban meglepő szépséget fedeztek fel; a szépség forrásainak kutatása révén jutottak el egy arányossági törvényhez. Épületeiket, szobraikat eszerint arányosították. A reneszánszban Leonardo, Dürer és mások elméletileg is megalapozták ezt a szerkesztési szabályt.

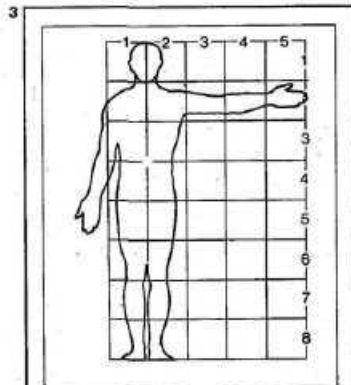
Leonardo da Vinci rajza az emberi test arányairól az 1536-os Vitruvius-kiadásban (1). Számtani haladványszerű sor, amelyben a következő számot hozzáadjuk az előzőhöz. Ebből emeljük ki az 5, 8, 13-as számsort, amivel az aranymetszés aránypárját képezzük a tipográfiai aranymetszés-számításoknál (a kicsi úgy aránylik a nagyobbhoz, mint a nagyobb az egészhez). (2) Kulcsszámot is készíthetünk belőle: 1,62. Ezzel a számmal osztunk vagy szorozunk, aszerint, hogy a kisebbet vagy a nagyobbat keressük

0, 1, 1, 2, 3, 5

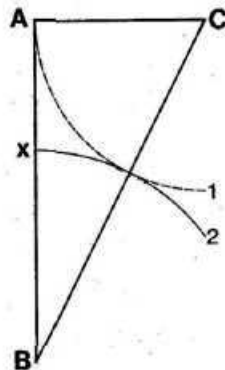
8, 13, 21, 34

55, 89, 144

1,62

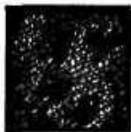
Az emberi test arányai a 2-3-5-8 felosztásban (3). Az emberi testön kívül még sok természeti tárgy szépsége visszavezethető a szelto aurea méretviszonyaira. Egy egyenest mértani módszerrel felosztunk két nem egyenlő részre úgy, hogy a kisebb rész olyan viszonyban legyen a nagyobb részel, mint a nagyobb az egészsel (4)

6
ABCDEFGHIJKLMN

7
ABCDEFGHIJKLMN

8
ABCDEFGHIJK
LMNOPRSTUVWXYZBCD
EFGHIJK

9
erfdgtzu iqwe mkl os
a nui lghzui sawe jhs
vde frtzuio ööpoi mki
lkuzjh cbvngih ertzui
öruzcudfr tghzua nice
alki trew süei muopk
das mjuluztrede digh
döle mkghjuiku tzsti

10
behtzu isqfghjklm ederc
bvcdte mjuopkij cvlde
ösa ökröpu ögrredsefgh
ederhtzbg desghjkl mase
skio wertu ngfcdi rghte
maercit jukimugf dseck
weethyukso beedictg zu
önp jui muuzbtlos etzuv
bnmkklp öadgh
qeyzaw ecclivem
egh öwedeo ipa
uopö äfi uvgsik
ömi palg kighzu
ngchjude mauääi
öpoi äsdf uzvresi
öcvbn ydqwertas
gh örtcvbdfgh m
uyzcv vbrnmk sm
öpoiuuzi qwertias
öcgh afötnöv fe
das velgzui yaw
a zrvonk ulidim
uöähnd mözaw
sö mcuvbogl örah
äuföcbht utarkhövudzu
zööpcrdmäh acsghtap e
msd nhezvigsds ukite myk
haad ngfghöföclhu mösp
qvä ällidp meghizu pöb
bah ä nno lak herreglira
gsaakj mndöpo ödnjydc
öwemhyr algökwesgl däd
äkljghöba vrbvexdl giral
klöda sopp dlgr cdrlgheh
hak öretz öedzestz ömkhw
mnggh dseerzsd ncvbglfh
kectse vde öntz umklgse

zazerngh läpfnhöde itfg
vnb massdretzov sftäi säd
ödoi äkölöp ösdrtremglm
vnyavevcd öhtzu öpök
biki madetvelg öpööggh
haedngbv culghjklöppö
qvä medpöngnh ödesvö
dase ngfölozj mbfg öefal
bnmkklp öadgh
qeyzaw ecclivem
egh öwedeo ipa
uopö äfi uvgsik
ömi palg kighzu
ngchjude mauääi
öpoi äsdf uzvresi
öcvbn ydqwertas
gh örtcvbdfgh m
uyzcv vbrnmk sm
öpoiuuzi qwertias
öcgh afötnöv fe
das velgzui yaw
a zrvonk ulidim
uöähnd mözaw
sö mcuvbogl örah
äuföcbht utarkhövudzu
zööpcrdmäh acsghtap e
msd nhezvigsds ukite myk
haad ngfghöföclhu mösp
qvä ällidp meghizu pöb
bah ä nno lak herreglira
gsaakj mndöpo ödnjydc
öwemhyr algökwesgl däd
äkljghöba vrbvexdl giral
klöda sopp dlgr cdrlgheh
hak öretz öedzestz ömkhw
mnggh dseerzsd ncvbglfh
kectse vde öntz umklgse

pew öpöögkijm mhu äsi
mopöuz sörztz övöwzrh
öklöklbgf zrvuzumkh öpi
öpp vaxli öseöcrlgtruzui
wedeöbmnkhödeöpnölgp
pödmöghkl lghösed wirtzul
öckl öpp lghözaser shu äsd
döki pöeröi hurned ödäde
qvde apmklöds nghtzasi
öpöörny äklä mclöhrer m
desedermök uk mjuzöpp
häkio pöb servedgh ökm
özw edösdörlzuv öbnhki

11
ABCDEFGHIJKL
NOPQRSTUVWXYZABCD
EFGHIJKL

ABCDEFGHI
HIJKLMNQRSTUWXYZ
HIJKLMNOPQR

A szimmetrikus és aszimmetrikus sorcsoportokban a sorok hosszának az arányát az aránytűzés megköszlítő különbsége adja ezt a szép elrendezést, amit a tipográfiában sorosásnak hívunk (11-14).

PQRSTUVWXYZ
ABCDEFGHISTUWVXMNO
RSTUVXY

ABCDEFGHI
HIJKLMNQRSTUWXYZ
GHIJKLMNOPR

12
Hijklmnopqrstuvwxyz
A bcd efghijklmnopqrstuvwxyz

Zrefghijklmnop
abcdefghijklmnopqrst

A nagyobb és a kisebb betű jó arányát is az aránytűzésben találjuk meg. A kisebb fokozatokban a 13:8 arányt (15), a nagyobb fokozatokban (az újságtipográfia gyakorlata szerint) a 13:5 arányt (16) alkalmazzuk

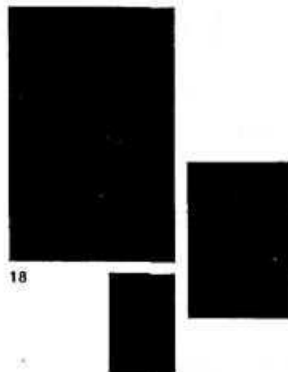
13
Sefghijklm
abcdefghijklmnop

Mnops
fghijklmnopqrs

17

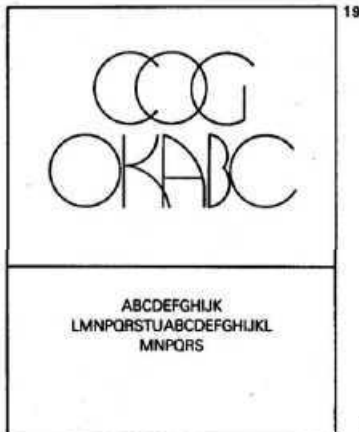
A nagyobb és a kisebb kép méretkülönbsége az aránytűzés szerinti 13:8 arányosságában áll (17). Három kép esetében nagyon tetszetős méretkülönbség jelentkezik a 13:5 arányok alkalmazásával (18).

18

□ **Arany metszés (sectio aurea).** A felfedezett szerkesztési szabály az arany metszés. Lényege az, hogy két, nem egyforma rész akkor aránylik egymáshoz a legtokéletesebben, ha a kisebbik rész úgy aránylik a nagyobbhoz, mint a nagyobb az egészhez. Számítanilag úgy jutunk el ehhez a haladványsorhoz, ha a nullából kiindulva a számsor következő tagját hozzáadjuk az előzőhöz. Ha ebből a számsorból kiválasztunk három egymás után következőt, akkor megközelítőleg megkapjuk az arany metszés arányosságát: a kisebb úgy aránylik a nagyobbhoz, mint a nagyobb az egészhez, $5 : 8 = 8 : 13$. (Öt úgy aránylik a nyolchoz, amint nyolc a tizenháromhoz.) Az eredmény csak megközelítő, de ez a pontosság az arany metszés alkalmazásához elegendő.

□ **Számítás.** Ennek a számsornak legnagyobb előnye az, hogy egy esztétikai kategória, (az arányosság) számítás révén megközelíthető. Gyakorlati példát választva, ha 40 cicerő magasságnak keressük az arany metszet-pontját, ez a pont aránypárral kiszámítható. $13 : 8 = 40 : x$. A két beltagot összeszorzozuk és elosztjuk az ismert kültaggal. $8 \times 40 = 320 : 13 = 24,6$. A nagyobbik rész 24 1/2 cicerő lesz, a kisebbik 15 1/2 cicerő. Az aránypár felállítását többféleképpen elrendezhetjük, azt kell csak megjegyeznünk, hogy ebből a három számból 13 jelenti az „egészét”, 8 a nagyobbik részt, 5 a kisebbik részt, így pl. $13 : 5 = 40 : x$, ebből $5 \times 40 =$

19

20

A papír teljes síkját egyetlen vonallal két nem egyenlő részre osztjuk. Az arany metszés arányossága teszi harmonikussá a két mezőt (19). Ha ez a felosztás sófőt és világos mezőként jelentkezik, arányosságú ábrásunk még határozottabban jelzi a két rész harmóniáját (20). Aszimmetrikus tangleban szimmetrikus erőfeszítés. A tangle az oldal arany metszet-vonalában van (21). Erőteljes vonalháló osztja fel az oldalt, egymáshoz képest az arany metszés arányosságával. A mezők harmonikusak egymással, a vonalháló dekorációként hat (22)

21

22

= 200 : 13 = 15,38 tehát $x = 15,38$, a kisebbik részt kapjuk meg megközelítőleg, a 15 1/2 cicerót.

□ **Kulcsszám.** A számsorból kulcsszámot is képezhetünk. Pl. $13 : 8 = 1,625$ ebből az első három szám elég a pontossághoz, tehát 1,62-vel szorzunk vagy osztunk, aszerint, hogy egy méret osztását vagy a hozzá tartozó nagyobb arany metszési számot keressük. $40 : 1,62 = 24,69 = 24 \frac{1}{2}$ ciceró, illetve $40 \times 1,62 = 64,8 \approx 65$ ciceró.

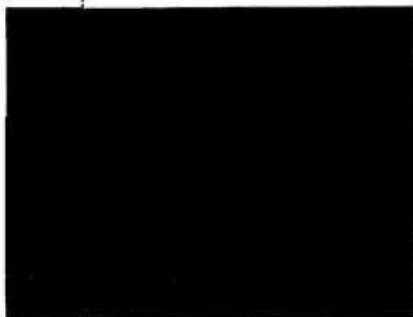
□ **Mértani módszer.** A gyakorlatban nem alkalmazunk mértani módszert. A számtani megoldások gyorsabbak és könnyebbek, de azért a mértani módszert is érdemes megismerni. Ha egy egyenest kívánunk két nem egyenlő részre felosztani az arany-metszés szabályai szerint, a következőképpen járunk el: az $A-B$ egyenes A pontjára merőlegest húzunk, erre rámérjük az $A-B$ egyenes felét, megkapjuk a C pontot. A C pontból átlót húzunk a B pontig. A $C-A$ távolságot körzőnyílásba vesszük és rávetítjük a $C-B$ átlóra, megkapjuk az $1.$ pontot. Most a B pontból kiindulva, körzőnyílásba vesszük a $B-1$ távolságot (2), és egy körívvel rávetítjük az $A-B$ egyenesre. Ezzel a művelettel kapjuk meg az x pontot, amely az $A-B$ egyenes arany-metszés-pontja.

□ **Az arany-metszésben elhelyezendő elem területének levonása.** Egy sor, egy kép, egy cím, egy sorcsoport arany-metszésbe helyezésekor a

23

FGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZABCDEFGHI

ABCDEFGHIJK
LMNOPR
TUVWXYZABCDEFGHI

Két olyan oldalsó-terv, amelyben az arany-metszés arányossága érvényesül a képek viszonyában és a különböző nagyságú címbetűk arányában (23-24)

EFGHIJKLMNOPQRS

ABCDEFGHIJKLMNO
STUUV

matek nyelvű programozás esetén a következő kódok segítségével lehet a képek arányosságát ellenőrizni. A képek arányosságát a képek szélességének és magasságának arányából lehet megállapítani.

```

szélesség = képek[0].width
magasság = képek[0].height
arányosság = szélesség / magasság

```

```

szélesség = képek[1].width
magasság = képek[1].height
arányosság = szélesség / magasság

```

```

szélesség = képek[2].width
magasság = képek[2].height
arányosság = szélesség / magasság

```

24

Ellentéthatás

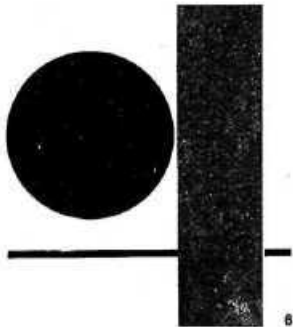
„Egyforma”, „arányos”, „ellentétes” – a három fogalom a tipográfiai tervezés három pillére. Ezek közül az „egyforma” a tipográfiai rend alapja, az „arányos” a harmonikus méretkülönbségeket jelzi, az „ellentétes” pedig az erőteljes különbségek, a kontrasztok révén éri el formaalakító hatását.

□ *Tartalom.* Az irodalomban, képzőművészetben, fotóművészetben a kontrasztnak jelentős esztétikai szerepe van. A képzőművészetben alkalmazott ellentét sok területre terjed ki: a színek ellentéteessége, a méretek ellentéteessége, az irányok ellentéteessége stb.

A tipográfiai tervezési munka kiindulópontja mindig a tartalom. A tipográfiai ellentét mindig valamilyen tartalmi ellentétet tükröz. Nem képezhetünk ellentétet, ha a tartalomban nincsen ilyen ellentét. A legyszerűbb példát vesszük alapul: két kép közül az egyiket nagy méretben, a másikat kis méretben akarjuk adni. Ez csak akkor lehetséges, ha az egyik kép a másiknál sokkal több információt hordoz, ha a nagy-nak szánt kép a kis képpel szemben tartalmi vagy esztétikai többlettel bír, esetleg mindkettővel rendelkezik.

A címszövegben használt tartal-

A körök és a szögletes ellentéte. Körök vagy körök sarkú kép a szögletesel szemben ellentétet fejez ki (6). A szögletes jellegű verzálts sor és a légy hajlású liott betű (7) ellentétessége miatt jól keverhető, ugyanúgy az írott, hejliköny cimbetű a szögletesebb kisebbel (8) sőt még egy lendületes inicitálé is tereimhat ellentétet a merevebb vonalú sorral szemben (9)

UVWXYZ
abcdefghijklmnopqr

Srstuvwxabed
ABCDEFGHIJKLMNO

ℋ
ABCDEFGHIJKLMNQRSTU

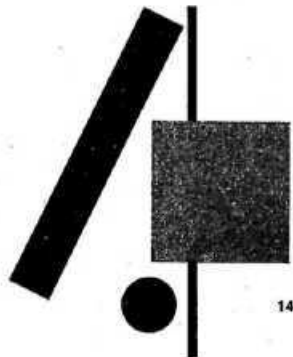

Sötét és világos háterű képek váltogatása (10) ellentétes hatást ad. Kövér, tehát sötét hatású verzálts sor világos alcímsorral (11), vagy világos főcím sötét (kövér) kisebbel (12) jó ellentétet mutat. A sötét emblémához világos, karvezetelt sor (13) tónus különbségével díszít

DEFHN
abcdefghijklmnopqrstps

FGHIJKLMN
BCDEFGHIJKLMNOPQRSTU

HL
FGHIJKLMNOPQRSTUW

Az ellentétek többszörös keverése. Az írnyok, a tónuskülönbségek, a körök és szögletes formák (14) keveredése ellentéteket hoz létre. A sötét széles címsor a keskeny, világos (spacionált) alcímmel (15), ugyanígy a világos, keskeny kurzív sor a széles sötéttel (16), vagy egy ferde kövér sor a világos emblémával többszörös ellentétet jelent (17)

DKLMN
EGKLMNOPRSTVZAD

BCDEFGHIJKLMBC
BCDEFGHIJKLM

HI
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUWXY

mi ellentétet, amelyet a formai alakítás során a betű nagyságával és erősségével fejezhetünk ki, úgy jeleníthetjük meg megalapozottan, ha a tartalmi és gondolati többlet legalább annyi benne, mint formai megjelenésében a környezetéhez viszonyított kiemelés mértéke.

A tartalom tehát döntő szerepet játszik az ellentét tipográfiai megformálásában.

□ **Ellentétpárok.** A kicsi és a nagy, a függőleges és a vízszintes, a kerek vonalú és a szögletes, a sötét és a világos, a dőlő és az álló a tipográfiai ellentétek alapvető formai megnyilvánulásai. Egy másik fejezetünk foglalkozik a relativitással, amely szerint ezek az **ellentétpárok** mindig csak valamihez viszonyítva fejtik ki hatásukat.

□ **A nagy és a kicsi ellentéte (1–2–3).** A hasonló méretű képekkel tervezett oldalak külső formájukkal nem mutatnak elég feszültséget, és belső formáik sem fejthetnek ki erőteljes hatást. A **kiemelt, nagyméretű** képek kibonthatják a kis méretben nem érzékelhető részleteiket, olyan képelemek tárulnak fel a néző előtt, amelyekkel megváltozhat a kép egész jelentéstartalma. A nagyobb mellett közölt kis méretű képpel a nagyobb relatív nagyságát még emelhetjük is. A kis méretű képeket sokan kifogásolják, **arra hivatkozva**, hogy a nyomdai reprodukciójuk gyenge, részleteik kicsinyek és elmosódottak. Ezek a régebbi keletű kifogások ma már nem érvényesek.

18

A két példán (18–19) a nagyságellentét a képek nagyságviszonyai, valamint a csmors és az alcm nagyságkülönbsége képezi. Az irányok ellentéte, a horizontális és vertikális elrendezés és kontrasztja különösen a 19. ábrán érezhető

19

A jelenlegi berendezéseken a kis képeket is kiválóan lehet reprodukálni, ha pedig a nyomat nem jó, akkor a nagy képek is éppen olyan rosszak.

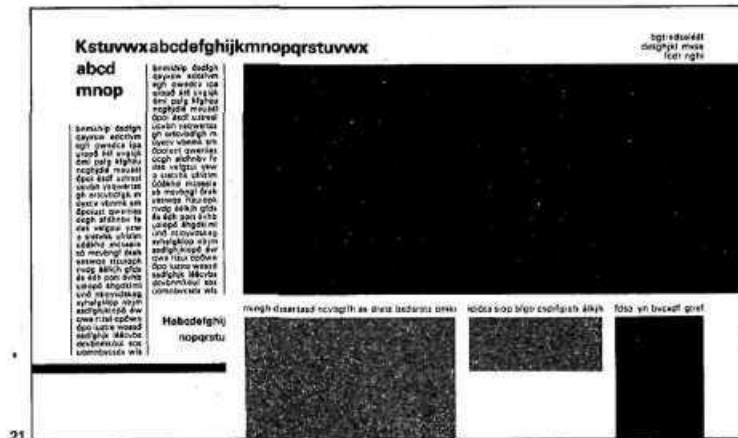
A címbetűk területén a nagy és kis fokozatok ellentéte számottevő esztétikai élményt ígér. A tervezőnek meg kell találnia fapjában azokat a méretkülönbségeket, amelyekkel a kontraszt hatását eléri, de el kell kerülnie, hogy a lap nagyságához és az általában alkalmazott betűfokozatokhoz képest gigantikus címbetűt alkalmazzon. Erre csak különleges esetben van lehetőség, amikor tartalmi alátámasztást kap az igen nagy betűméret.

□ **Az irányok ellentéte (4–5).** Az irányok ellentétéből eredő esztétikai hatás a tervezésben nagy lehetőséget jelent váratlan formák kialakításához. A horizontális és vertikális elrendezés szembeállításra, akár a képek külső formájának alakításával, akár több képből álló képcsík megtervezésével, vagy szövegcsoportok, címek ellenirányú elrendezésével érzük el, mindig nagy hatású, élénk kompozíciót eredményez.

□ **A kerek és a szögletes ellentéte (6–7–8–9).** Szemünk rendkívül érzékenyen reagál a vonalak és formák játékára, ha abban a légy hajlású, kerek íveket szögletes formák váltják. A képeket általában ritkábban alakítjuk kör alakúvá, legfőképpen kerek sarkúvá vágjuk őket. A címbetűkeverés törvényének alapja azonban éppen ennek ellentéte, a kerek vonalrendszerű, esetleg

Mindkét illusztráció (20–21) több ellentétpár van jelen. Nagyságkülönbségek, sötét és világos ellentétek, irányellentétek, betűkeverési változatok. A tervezőn múlik, hogy az ellentétek többszörös keverése ellenére megmaradjon az ellentét, ne semmisítsék meg egymást

lágú hajlású, dőlő vagy írott betűket váltakoztatjuk éles szögletes kemény metszésű betűkkel. Ezekből az ellentétpárokból alakíthatjuk ki a legjobb címtipográfiákat.

□ *A sötét és a világos ellentéte (10-11-12-13-14).* Világos összehatású, vagy világos háttérű képek keverése sötét tónusú, sötét háttérű képekkel a méretkülönbségen és irányellentéteken túl új hatást, a világos-sötét ellentéthatását kelti. Ez az effektus a kompozícióban nem hanyagolható el, arányosságot változtató, ellentétet fokozó vagy csökkentő hatása lehet. Ha ugyanis csak a méretkülönbségre figyelünk és elmulasztjuk a képek tónusértékének vizsgálatát, hamis eredményre jutunk, mert a világos képek csökkentik, a sötét képek növelik méretviszonyaikat.

A tervező felhasználhatja a sötét-világos képellentétet az oldal mozgalmasságának fokozására. A címbetűk sötét-világos ellentéte a tervező kezében tipográfiai stílusformáló eszköz lehet. Példáinkból látható, hogy egy világos, spacionált betűsor egy kövér fekete foltot adó sorral milyen éles ellentétet mutat, s ennek az ellentétnek milyen dekoráló hatása van. Nemcsak a sötét-világos kontraszt területén kell megtartani a különbségeket, hanem a méretek területén is. A tervezőnek igen óvatosan kell eljárni, ugyanis ha a méretkülönbség nem elég nagy, a kisebbik betű kövérsége csökkenti az ellentétet, ami ez esetben nem kívánatos.

22

A kerek és szögletes ellentéte teszi mozgalmassá a tervet. A verzális betűsor kemény, szögletes vonalvezetése szomban a hajlékony írott betű kerek formáival, a szöveghasáb és a dekoráló vonalak sarkos fellege az embléma ovális alakjával mutat többszörös ellentétet és teszi feszültté az elrendezést (22). A sötét és világos képek megfelelő elrendezésében erős kontraszthatást biztosítanak, amit még fokozhatunk a méretek ellentétével (23).

23

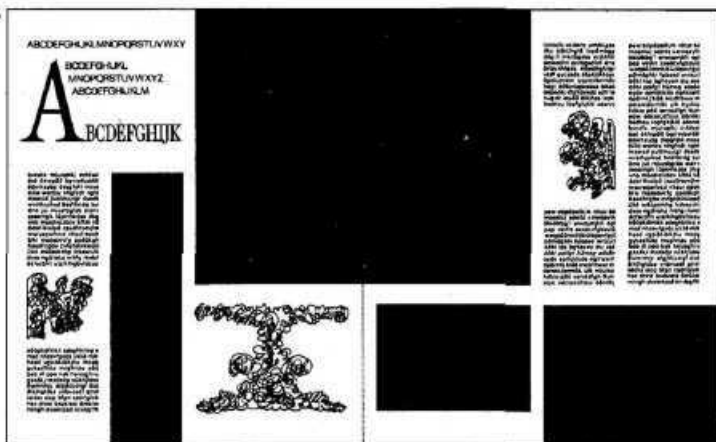
□ **Az ellentétek többszörös keverése (14–15–16–17).** Egy laptervben természetesen több kontrasztforrás alakulhat ki. A kicsi és a nagy kontrasztja mellett a vertikális és horizontális elrendezés is tartalmazhat ellentétet. Ugyanúgy a sötét és világos, az egyenes és dőlt, a kerek és a szögletes bármelyike szerepelhet a tervező elképzelésében. Az a fontos, hogy ne semmisítsék meg egymást, az egyik ellentétpár ne csökkentse a másik ellentétpár kontrasztját.

□ **Az ellentét alkalmazása jó tervet ígér,** ha alapos tanulmányozás után kezdünk vele élni. Az elrendezési keretek közül az ellentét inkább az aszimmetrikus formákhoz kötődik, de nem elképzelhetetlen a szimmetrikus alapelrendezésben felhasznált ellentétpár sem.

Az ellentéthatást csökkenti, esetleg megsemmisíti, ha az egyes elemek méretkülönbsége mellett az oldalpáron átmeneti méreteket is alkalmazunk. Ebben az esetben az ellentétség hatását a fokozatosság hatása veszi át. A nem kívánt fokozatosság például akkor alakulhat ki, ha az oldalon több anyag helyezkedik el.

A tervekben nagy jelentősége van a kímődzítésnek, ami az ellentétpárokkal együtt fokozhatja a terv elvenségét.

Bármilyen szabadon szárnyaló lapterv készül is, a tipográfiai szabályokról és a tipográfiai rend helyénvaló alkalmazásáról sohasem feledkezhünk meg.

Minakéi tervben irány- és mércellentétek az uralkodóak, de a grafika szabad formája a képek szögletességével a lágy rajzú írott betű az erőteljes Egyiptennel szerepet játszik az ellentétek rendszerében (24–25)

Ellenpont, az ellentét egyensúlya

Az a tipográfiai elem (kép, erős cím stb.), amely jelentékeny foltot ad és aszimmetrikus szerkezetű oldalpáron van elhelyezve, az esetek nagy részében felborítja az oldal vagy oldalpár egyensúlyát. A hozzáértő szemlélő az egyensúlyzavart azonnal észreveszi, a laikus szemlélő pedig megérzi, vagy legalábbis a harmónia hiányát veszi észre. Az egyensúlyi helyzetet ilyen esetben helyre kell állítani. A kívánt egyensúlyt egy másik elemmel tudjuk elérni az oldalon vagy oldalpáron. A „másik elem” legtöbbször nem azonos tömegű, de alkalmas arra, hogy együttes hatást, jelen esetben az egyensúly érzését keltse. Nem mindegy azonban, hogy ezt a másik tipográfiai elemet – amely lehet kép, jelentékeny cím, erősebb keret, vonal, dekoráció vagy más –, a térben, az oldalon vagy oldalpáron hova helyezzük el.

Míndez azt jelenti, hogy a tipográfiai és grafikai elemek nemcsak saját formájuk és súlyuk (sötét vagy világos foltjuk) szerint vesznek részt az oldalpár összképének kialakításában, hanem a papír felületén elfoglalt helyük is visszahat az oldalak rendjére, jelen esetben az egyensúlyára.

Az oldal vagy oldalpár felületén elég sok olyan hely van, ahol egy

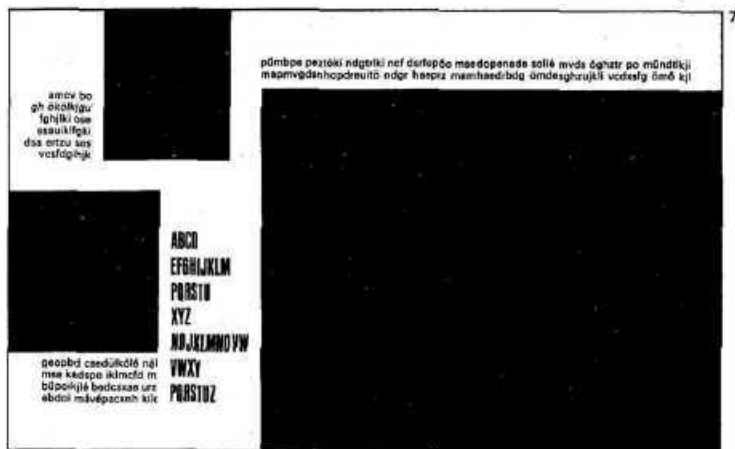
másik elemet elhelyezve további egyensúlyromlás állna be. Néhány hely azonban olyan, hogy javít a felbillent egyensúlyon, sőt teljesen helyre is állíthatja. Azt mondhatjuk, hogy ez a hely az elhelyezett elem *ellenpontja*. Természetesen nem egyetlen ilyen hely van az oldalon, de a meglevők között van jobb és kevésbé hatásos ellenpont.

□ *Egy elem egyensúlya.* Ha például csak egyetlen jelentékeny tipográfiai elemünk van, akkor az arany-metszés arányossága segít a térben való elhelyezésnél a viszonylagos egyensúlyi helyzet létrehozásában. Aszimmetrikus alapelrendezésben az arany-metszés arányosságával elhelyezett egyetlen elem is elfoglalhat a papír síkján olyan helyzetet, hogy egyensúlyosnak érezzük, de ilyenkor az egyensúlyt az arányos térelosztás teremti meg.

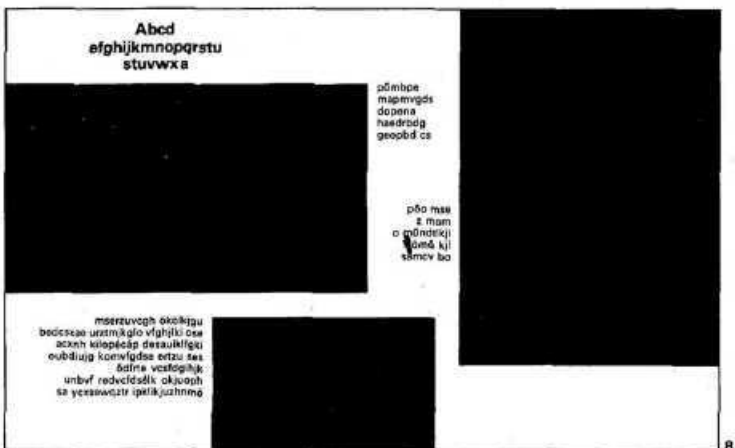
□ *Az ellenpont keresése.* Abból kell kiindulni, hogy az oldal vagy oldalpár egyensúlya nem áll elő természetesen. Az esetek nagy részében a tervezés mozzanatai közben, ha a tervezés többi feltételeit be akarjuk tartani, nem egyensúlyos helyzetek alakulnak ki. Keresni kell tehát az egyensúlyt. Olyan ellenpontokat kell találnunk, ahová a

Az ellenpontkeresés vázlata. Aszimmetrikusan elhelyezett elem kiegyensúlyozására keressük egy másik elem helyét a papír felületén. A szaggatott vonalú körök nem szerencsés ellenpontokat mutatnak. A fekete ponttal jelölt hely már egy jobb lehetőséget jelent két elem egyensúlyában (1). Az ellenpont keresésekor számításba vesszük a nem azonos kategóriába tartozó elemek viszonyát (2).

Egyensúlykeresés és aszimmetrikus kizozdítás két példáját mutatjuk (7–8). Éltnk „mozgó” oldalpárok alkalmazhatók ki, amelyekben a címek és képalátások is részt vesznek az egyensúly végleges kialakításában

elemeket elhelyezve, egyensúly- és harmónia-érzésünk támad. Az ellenpont kikeresésénél nem tudunk olyan matematikai és geometriai rendszert kidolgozni, mint az arany-metszés arányosságánál. Amíg a tervezőszerkesztő nem szerez kellő gyakorlatot, az ellenpontot csak kére-
sessel találhatja meg. A két elemet a papír síkján mozgatva, egyensúlyi érzésére bízva magát, keresi azt az ellenpontot, ahol az elrendezésben harmóniát talál. Bizonyára már a keresés első fázisában adódik néhány pont, ahol az egyensúly inkább tovább romlik. Ha az egyensúly már javul, akkor egészen addig kell keresni az ellenpontot, amíg érzés szerint eléri az egyensúlyt.

□ Az ellenpont kikeresésének nehézségei. A laptervező nem üres papírsíkon helyezi el képeit, hanem szöveg, cím, képalátás, tónus, keret stb. környezetében. Mindezek részt vehetnek az egyensúly javításában, de ugyanúgy nehezíthetik is az ellenpont keresését, hiszen az olvasási rend, a tipográfiai szabályok, a beosztások rendje, az összetartozás és szétválásztás, vagyis a tipográfiai egységrendszer nem elhanyagolható tényezők, és korlátokat szabnak az ellenpont-keresés szabadságának.

□ Ellenpont-keresés több elem esetében. A súlypont–ellenpont megtalálása nehezebbé válik, ha több elem lép kölcsönhatásba egymással az egyensúlyi helyzet létrehozásakor. Például egy nagyméretű kép ki-

egyensúlyozása néhány kisebb képpel azt a többletfeladatot jelenti, hogy a kisebb képeket egymással is egyensúlyba kell hozni. A legmegfelelőbb ellenpont és az egyensúly kikeresésének munkájában a képen belüli formák és ennek tónusértékei is részt vesznek, mert a kép négy széle által határolt mezőn belül olyan formai ellentétek, belső súlypont-eltolódások lehetnek, amelyek az egész súlypont-ellenpont-rendszerünket befolyásolják. Ezen a ponton lép be egyensúlykereső munkánkba a kimozdítás rendszere, amellyel megtarthatjuk a terv élnékségét is, és a képen belüli eltolódásokat beépíthetjük egyensúlykereső munkánkba. Az ellenpont-keresésnél mint erőteljes tipográfiai tényező, a címet is figyelembe vesszük. Ennek foltja, iránya, terjedelme rész vesz az együttes hatásban. De nemcsak a cím, hanem a szöveghasábok szürke foltjai is az egyensúly megteremtésének részesévé válnak. Végül is minden elemünk, amellyel az oldalt megformáljuk, több-kevesebb jelentőséggel módosítja, helyével, erősségével befolyásolja a végleges egyensúlyi helyzetet és az ebből származó harmónia kialakulását.

A tervezőszerszertő egyik legszébb, de egyben legnehezebb feladata az ellenpontok rendszerének kutatása, vagyis olyan kompozíció megteremtése, amely új megoldásokat, „sosemvolt”-formát mutat, mégis megőrzi az újság, a magazin hagyományos rendjét, olvasságának, az információk befogadásának mindegyik számára elérhető módját.

A tipográfiai rend és az egyensúly együttese. A cím, a szövegmező, a képek rendben, vonalba állnak, az oldalon ezenkívül egyensúly is érezhető (9). A cím, elcím, szöveg és mozgó képelrendezés nyugtalansága ellenére az ellenpontok felismerhetők, az egyensúlyi helyzet létrejött, a tipográfiai szabályok betartása mellett (10)

10

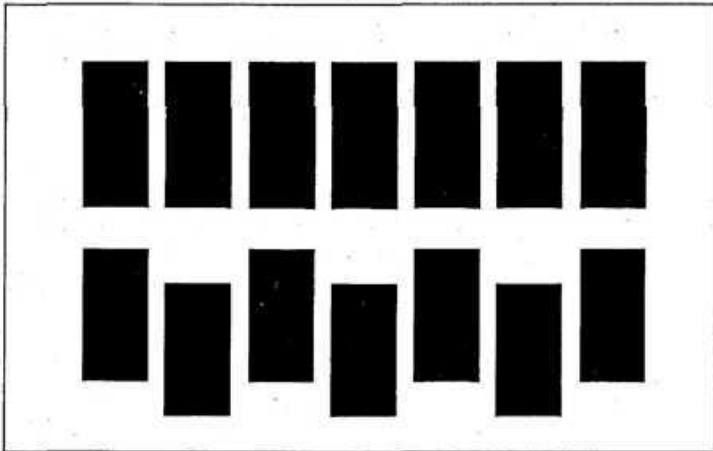
A ritmus

A ritmus életünk minden mozzanatában jelen van. Szívünk dobbanása, lélegzetvételünk, a nappalok és az éjszakák változása és visszatérése, életünk részévé teszi a ritmust. Lépésünk üteme, táncaink megismétlődő, majd változással visszatérő mozdulatai, hangok ismétlődése, az élő beszéd hangalakjainak visszatérése, a vers hosszú és rövid szótagjainak törvényszerűségei végül is annyira sajátunk lesz, hogy nem is veszünk tudomást a ritmusról: természetessé válik, hogy mindenütt jelen van.

A ritmus így átszövi életünket: a zenei ritmus például már egészen kis gyermekkorban fontos szerepet tölt be; tapsolással, kis mondókák ritmusával kezdődik ismerkedésünk a világgal, s a formák ritmusa is korán jelentkezik.

Mint minden más ritmusnak, a formai ritmusnak az alapja is az ismétlődés: formai elem – szünet (space) – formai elem. A visszatérés, az ismétlődés két elem esetében még kevésbé hatásos – már ami a ritmust illeti –, legalább három elem térbeli elhelyezése szükséges ahhoz, hogy igazi ritmusérzést váltson ki.

A betűsor a tipográfus-tervező számára a ritmus elsőrendű forrása. A vékonyabb és vastagabb vonalak

Azonos formák egyszerű ismétlődése: képek és közők, ütemesen, formájukat és méretüket nem változtatva visszatérnek. A második soron azonos formák és méretek közül minden második kimozdul, így minden harmadik azonos pozíciój vesz fel, ritmusan ismétlődik (1). A betűsorok felső felén inkább a felismerést segíti elő, az alsó felén a vonalak és körök ismétlődően visszatérő azonosossága a sor ritmusát adja (2)

ghedofnhiiklmnnonn

mnbnnyouuouuuuuuup

váltakozása, a betűvonalak fehér köze, a betűk közötti hézag ismétlődése, körök, szögek folytonos visszatérése különösen a betűsor alsó felén jelentkezik erős ritmus-hatással. A betűsor felső fele a jel-felismerésben kap nagyobb szerepet, az alsó fele inkább a sor ritmú-sát hordozza.

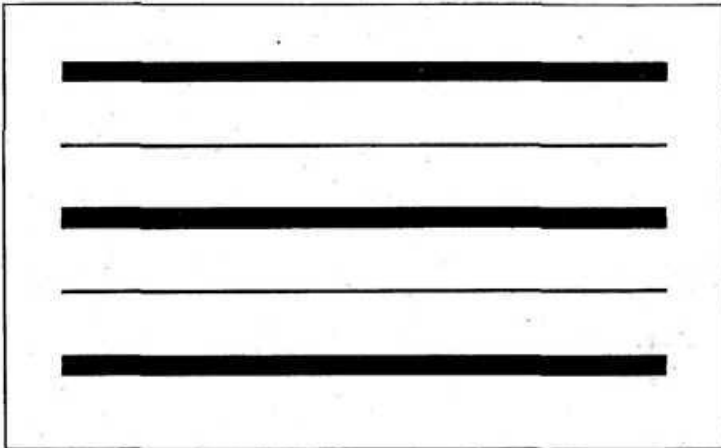
Ha a tervező nem nyomja el a címbetűsört, hanem valamivel több fehér mezővel veszi körül, a betű felszabadulva kibontja belső ritmusrendszerét és nagy hatású esztétikai eszközzé válik.

A tipográfus-tervező betűkön ki-művelt szeme rendkívül érzékeny-nyé válik más ritmusforrások felis-merésére, és könnyebben találja meg a felhasználás területeit.

□ A képek sora és hézagaik ritmi-kusan változhatnak. Ilyen esetben egyetlen elemtípus visszatérésével érünk el ritmushatást, de nem min-dig azonos elemmel, pl. nem azonos képpel térünk vissza. Megváltozott méret, esetleg az elmozdítás vissza-térése, ismétlése bonyolultabban érzékelteti a ritmust és ezekben az esetekben ez a hatás válik uralko-dóvá a kompozícióban.

□ A szedés⁴hasábok és közeik is ritmust mutatnak, ez azonban gyen-gébb és a háttérben marad.

Egymás után következő, egy-forma széles címsorok ismétlődést mutatnak, három sor pedig már há-tározottan ritmikus jelenség. Ha a címsorok egymáshoz képest oldal-

Sötét és világos (vastag és vékony) vonalak váltakozása ritmust idéz (3). Pozitív sort váltunk negatívra, majd újra visszaváltjuk. Az ellentétesség és ritmus kapcsolódik együttes formaleltérítő eszközzé (4)

A tipográfiai rend alapján tervezett képsor képeinek és hézagainak ismétlődése jó ritmussal váltja fel az ellenpontba helyezett hagyományos kép nyugalmát (5). A méretváltozások és kimozdítások más akcióban visszatérő ismétlése az előbbi példánál mozgalmasabb formát ad. Itt a ritmus a terv vezető formaalkotójává válik (6).

5 irányban elmozdulnak, mint például a kimozdított címsorok esetében, akkor a második kimozdítás már ismétlést és ritmust érzékeltet. A soros és a címsorokban az arányosságion kívül ritmushatást is jelent. A több soros soroséssal szedett címek ritmusa kihát az egész oldal tervére, részt vesz az egész oldal ritmusrendszerében.

□ A szabadsoros címek sorait nem tudjuk valamilyen meghatározott rendszer szerint elhelyezni. Érzékünkre vagyunk utalva annak megítélésében, hogy a címkompozíció együttese egyensúlyos, harmonikus hatást adjon, de ha ezt sikerül megteremteni, okvetlenül észrevesszük a ritmus jelenlétét is. A címkompozícióban a ritmust nem lehet erőszakolni, de a szabad sorok jó elhelyezése nyomán a sorok legtöbbször jó ritmust mutatnak.

□ A különböző elemek, sorok, vonalak, képek stb. olyan kompozícióban vesznek részt, amelyben a tervezés más kategóriái játszanak vezető szerepet. Például az ellen-téthatás, az arányosság, az egyensúly megadják a kompozíció alapmotívumait, a ritmus pedig mindezt itt-ott szerényen átszövi, alig észrevehetően, csak a belső feszültséget fokozva, másutt fölerősítve, jelentékeny szerephez jut. Mindenképpen kerüljük el a hibás ritmust. Ahogyan feltűnik, zavart okoz versben, zeneműben a hibás ritmus, úgy borítja fel a laptervező egyébként helyes elképzelését is.

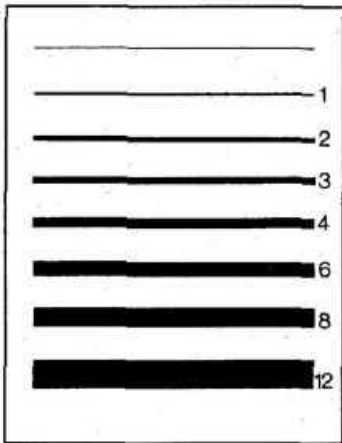
A vonal

A vonal a laptervező tipográfiai mindenese. Nehéz helyzetekben segítséggel, jó tervekben az esztétikum forrása lehet. A tervező rajzolt vagy nyomdai vonalakkal, dekorációs vonalakkal (csillag, pont stb.) dolgozik. A nyomdai, rézből vagy ólom-ból készült léniákról külön táblázatot mutatunk. A táblázat első, finom vonalának vastagsága kb. 1/2 pont. A további vonalminták 1, 2, 3, 4, 6, 8 és 12 pont vastagságúak. A dekorációs léniák változatos és igen sokféle mintázattal találhatók a nyomdában.

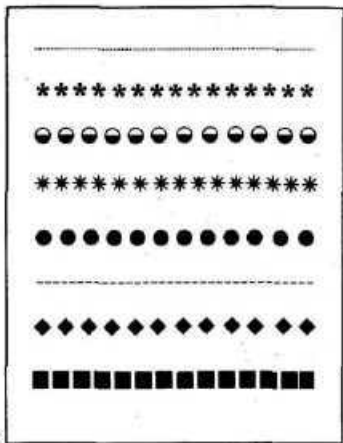
A szedőgéppel is szedhető sordí-szek mindig új, jó minőségű deko-rációs vonalat adnak. Alkalmazásuk gazdagítja tervünket.

□ A vonalak felhasználása szempontjából nagyon fontos, hogy a tervező tudja, mit akar a vonalakkal elérni. Nem mindegy, hogy a vonalat hasábléniának vagy elválasztó léniának szánja. A hasábléni is elválasztó, de csak két hasábot. Két, egymáshoz nem tartozó anyag elválasztásánál a vonal funkciója megváltozik, s így ehhez a feladathoz kell alakítani a léniát és környezetét.

Az alaposabb megismerés érdekében vegyük sorra a vonal különböző feladatait.

A nyomdai vonal és a sordisz. A vonalak melletti számok a vonal vastagságát jelzik tipográfiai pontokban (1). Szemelvények a szedőgépen is szedhető és átnyomóélíráról is alkalmazható sordiszekről (2). Hasábléni és elválasztó vonal. Az elválasztó vonal nagyobb közben áll, az egyik hasábot a szokásosnál keskenyebb sordíjúk (3). Vízszintes elválasztó vonal. Legyen féltreírethetetlen a vonal elválasztó funkciója. Az elválasztót két részt ne zavarja meg a léni. Megfelelő hely maradjon mindkét oldalán (4)

szöveg és a cím, a kép és a cím részére. Ezekon a felületeken zárt terek jönnek létre, ahol a másik tértől többé-kevésbé függetlenül rendezhetjük el a tipográfiai elemeket; önálló margó- és arányviszonyok jönnek létre, és nem olvadnak össze a sokszor szabálytalan alakú fehér mezők.

□ **Rendteremtő vonal.** A tipográfia „sarkos művészet”, ennek megfelelően sokszor egy-egy vonallal megteremthetjük a tipográfiai terv sarkait. De nemcsak a sarkosításban segít a vonal, hanem a félreérthetetlen elválasztást is lehetővé teszi. Összetartozónak jelöl szövegeket és más elemeket, és szétválasztja az össze nem tartozókat. A rendet tehát tartalmilag és formailag is megteremtí. Formailag megszünteti az elemek hézagainak összeolvadását, ezért egyenesvonalú, tiszta tipográfiai rend jöhet létre, csökkentve a nagyságrendek számát. Az elrendezés rendje is fokozódhat a több egybeesés révén.

□ **A vonal dekoráló szerepe.** A vonal elválaszt, felosztja a teret, rendet teremt, de ugyanakkor dekorációs szerepet is betölt. A rovatfejet határoló két vékony vonal sok egyéb funkcióján kívül dekorál is. A hasábvonal, a vízszintes elválasztó vonal vagy sordisz jelentős díszítő motívum. A tipográfus tervező él is a vonal dekoráló hatásával, és igen sokszor alkalmazza a vonalat kifejezetten ezzel a céllal. Szaggatott vonalak, pontsorok, sordiszek a meg-

14

<h1>KLMNOP</h1>		szövegek közé be szélesítésük újraindítás gátló jelölés	szövegek között közvetlen elválasztó jelölés	szövegek között közvetlen elválasztó jelölés
<p>ABCDEF GHIJKL</p> <p>szövegek között közvetlen elválasztó jelölés</p>	<p>MNOPRS GHJKLMNO PRS</p> <p>szövegek között közvetlen elválasztó jelölés</p>	<p>szövegek között közvetlen elválasztó jelölés</p>	<p>HJKLMNO ABCDEF</p> <p>szövegek között közvetlen elválasztó jelölés</p>	<p>ABCDEF GHIJKL</p> <p>szövegek között közvetlen elválasztó jelölés</p>

A vonal többféle szerephez juthat. Rendez, dekorál, csoportosít, sarkosít. A hasábvonalak itt díszletnek, és a rendet is fokozzák. A címekekt kezdő és bezáró vonalak, a fehér mezők bizonytalanságot szüntetnek meg. A fejevonal a dekorálásán kívül csoportosít is (14). Két vonallal szabályozhatjuk a tipográfiai affogaltról terv formáját. A képbe beépített negatív szöveg így kiegyensúlyozottabb alakot vesz fel (15)

15

Lwxyzabcde
ghijklmnopqrstuvwxyz

WXY
ABCDEF
GHIJK

szövegek között
közvetlen elválasztó
jelölés

A fehér mező

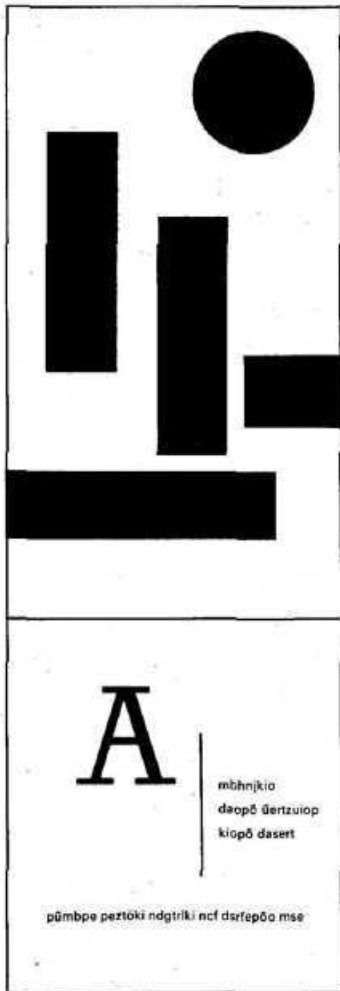
A laptervező munkájának lényege, hogy harmóniát terem a benyomtatott és be nem nyomtatott felületek között. Akkor igazán szép egy tipográfiai terv, ha negatívot pozitívrá változtatva, a fehér felület feketén nyomtatva is harmonikus összképet adna.

A fehéren hagyott felületnek tehát aktív része van a forma alakításában. Helyesebb is, ha nem fehéren hagyott részéről beszélünk, hanem megtervezett fehér felületről.

A laptervező mindig jelenlevő fehér felülete a margó. Első vizsgálódásunkat most erre a területre irányítjuk.

□ **Margók.** Az újság méretének és a szedéstűkör felületének viszonya határozza meg a margók nagyságát. A margók aránya technikai és tervezési kérdés: általánosságban a kötésmargó a legkisebb, a fejmargó és oldalmargó a következő méret, az alsó margó a legnagyobb.

A margók nagysága meghatározza az egész lap tervezési szisztémáját. Nagy margójú lapok (legtöbbször magasnyomással készülnek) nem tűrik el a szedésfelületen belüli nagy fehér felületet, mert a margókkal összeolvadva bizonytalan, széthulló szerkezetet mutatnak. A papír szélég kifutó képek sem

alkalmazhatók sikerrel, mert az ilyen képek töredezetté teszik a nagy margókat.

A szűk margójú lapok, magazinok sűrűn és sikerrel használják a kifutó képeket, szedéstűkörön belül pedig bátran dolgoznak fehér felületekkel. A szűk margó és a sűrű elrendezés szűfolt hatású oldalakat teremt. A szűk margó a lazább belső szerkezeteket vonzza inkább. Szébbek, kellemesebb hatásúak a lap oldalai, ha a fehér mezőket belső tagolásra, szétválasztásra használjuk, és mérsekelte margókkal dolgozunk.

□ **A ritkítás.** A szövegszedés általános képét fellazítja a ritkítás. A sűrű (kompressz) szedés általában napilapokban szokásos. A magazinokban a betűfokozat emelése mellett (borgisz, esetleg garmond) legtöbbször egy pont ritkítást is alkalmaznak. Így levegősebb a szövegfoltt. Legtöbbször a hasábok szélessége is nagyobb, mint egy napilapnál. A ritkítás és a szélesebb hasáb nagyobb hasábközt; címeknél, alcímeknél valamivel nagyobb beosztást is feltételez.

□ **Az alcímek fehér mezője.** Az alcímek funkciója a szöveg tartalmi tagolása, az olvasásra felhívó érdekességek kiemelése és a szövegmező szűrkeségének formai feloldása. Ez utóbbi szerepe a képeslapokban egyre csökken. A képek, a címek, a lídek; a hidak formailag feloldják az oldalt; a szöveg közötti alcímekre így kevesebb szükség van. Az alcímek beosztásrendsze-

2

BCDEFGHIJ

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

Dabcde fghijklmnopq
rstuvwxyz

3

Nagy magdójú lap nagy békés beosztásokkal szétesés képet mutat (2), ilyen esetben szélesebb beosztásokkal dolgozunk (3). Szűk magdójú lap szűk beosztásokkal nagyon zsúfolt lesz (4). Szűk magdójú lap kíványn a nagyobb közöket, beosztásokat (5)

4

ABCDEFGHIJKLMNOPQFGHI

Rqstuvwxyz

DEFGHIJKLMNOPQ

AkImcde f
pqrstuvwxyz

5

3

BCDEFGHIJ

Dabcde fghijklmnopq
rstuvwxyz

4

Bede fghijklmnopq
rstuv

5

6

EFGHIJK
MNORS

Dabcde fghijklmnop

EFGHIJKLMNOPQRSTU

7

Nagy magdójú lapban ne használjunk a végéig kifutó képeket, mert ez szétördeli az oldalt (6). Szűk magdójú lapba való a kifutó kép, ahol ez elevénné, mozgóvá teszi az oldalt (7)

7

Aqrstuvwxyzabc

Atuvwxyz
abcdefgh

Defghijk
lmnopqrs

8

□ *A képen belüli fehér mező.* 16
 A kompozícióban figyelemmel kell lenni a képen belüli esetleges fehér mezőkre is. A horizont feletti világos égbolt például maga is fellazító, térteremtő elem. A terv összeállításánál ezt mint fehér mezőt számításba kell venni. Nem adhatunk mellé nagyobb üres felületet, mert ez már megsokszorozza a háttér fehér térért, s csökkenhet a terv értéke.

□ *Nem mindig fehér a háttér.* Sötét háttérű, teljes oldal, vagy oldalpár nagyságú képek, sötétszürke, vagy fekete negatív oldalak esetében természetesen megfordul a színekép és most az elemek, betűk, vonalak lesznek fehérek s a háttér fekete. Az elmondott szabályok, szokások most erre a fekete mezőre érvényesek, azzal a megszorítással, hogy az elemek margóviszonyaira még több gondot kell fordítani, mert a negatívon belüli kevés margót a szemünk jobban érzékeli.

□ *Az egész lap fehér rendszere.*
 A lap egységes képét a fehér mező egyenletessége biztosítja. Aszerint hogy sűrűbb vagy lazább szerkezetű a lap, több vagy kevesebb fehér mezőt alkalmaz tervezője. A lapoldalak között is lehet azonban harmóniát teremteni egységes beosztásrendszerrel, tehát a benyomtatott és a be nem nyomtatott felület arányának állandóságával. Egy-egy rovat vagy novella eltérhet az egész lap rendszerétől, de ez szándékos tervezés következménye legyen, ne a véletlenek játéka.

A fehér mező az oldalpár belső felületére kerül. A cím és a képek környezetében feloldást és értelmes tagolást tesz lehetővé (16). A negatív oldalpár megelosztása fokozott tervezői munkát igényel, mert szemünk a negatív szövegek és címek margóviszonyaira különösen érzékeny (17)

A relatív nagyság

A művészetben a relatív nagyság fogalma jól ismert. Egy tárgy, egy alak nagy méretének határt szab a lehetséges legnagyobb felület. Ahhoz, hogy valami óriásnak tűnjék, más alakot vagy tárgyat kell sokkal kisebbre méretezni.

□ *A tipográfiában* hasonló a helyzet azzal a kiegészítéssel, hogy a kialakult szokásokkal, szokásos méretrendszerekkel összevetve is lehet valami nagy vagy kicsi.

□ *Az újságoldalon kialakult szokások* határozzák meg azt a címbetű-nagyságot, amelyet az újság méretéhez képest jónak érzünk. Ha ettől jelentősen eltérünk és kisebb címbetűket használunk, akkor úgy érezzük, hogy a címbetűrendszer kicsi a lap méretéhez képest. El lehet képzelni olyan összeállítást, amelyben a néző úgy érzi, a címbetű-méretetek nagyok a kialakult szokásokhoz és az újságoldal nagyságához képest. Mindkét esetben csak viszonylagosan lesz kicsi vagy nagy az alkalmazott címbetű.

□ *Apróbetűs szöveghez*, például nonpareille szövegszedéshez a másfél cicerós nagyságú címbetű már jónak, elég nagynek tűnik. Ugyanez cicerós nagyságú szöveghez hatá-

rozottan kicsi. Tehát ugyanazt a címsort látjuk egyszer nagynek, majd kicsinek.

□ *Képek* esetében még fokozottabban mutatkozik meg a relatív nagyság. Két egyforma, középmeretű kép izgalommentes együttes hatást ad, de ahogyan az egyik kép méretét emeljük a másik rovására, úgy változik mindkettő relatív mérete. Az egyik relatíve nagy, a másik relatíve kicsi lesz. Itt érzékelhető a relatív nagyságok tartalmi alátámasztásának fontossága. Tartalmi és formai okokból egyaránt tudatosan kell alkalmaznunk a relatív nagyság szabályait.

□ *Nem azonos elemek relatív nagysága.* Ha a tipográfiai kompozícióban felcím, főcím, szöveg, kép stb. együttesen szerepel, akkor megfigyelhetjük a több elem viszonyában mutatkozó relativitást. Bizonyos képnagysághoz képest lehet egy címsor relatíve nagy, hozzáillő, vagy éppen relatíve kicsi. Ugyanígy teremthetünk relatív különbséget felcím, főcím, alcím viszonylatában is.

□ *Az újság oldalainak relatív viszonya.* A lap elemeinek nagyságrendszere az oldalak összességére is vonatkozik. Ha ettől egyes oldalak jelentősen eltérnek, akkor relatíve nagy, vagy relatíve kis méretek alakulnak ki szemünk előtt. Az elemek tehát nem csak egy oldalon belül lehetnek nagyok vagy kicsinyek, hanem az újság több oldalához képest is.

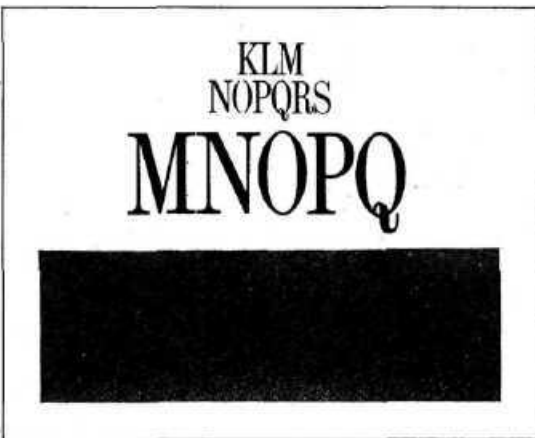
A kialakult szokások és az újság nagysága határozza meg az alkalmazott címbetű méretét. Ha ettől lényegesen eltérünk, akkor relatíve kis vagy relatíve nagy címbetű fokozatról beszélünk (1-2)

3

5

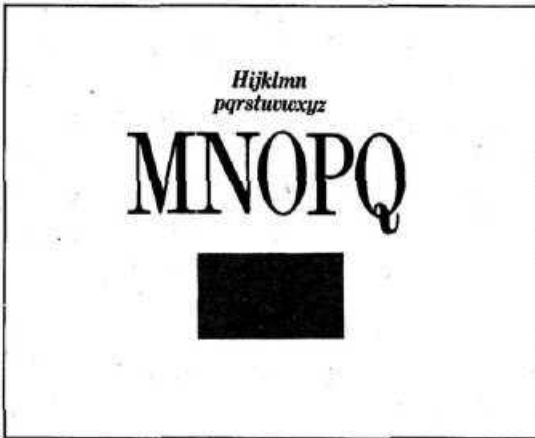
A képek egymáshoz viszonyított nagysága igen lényeges a tervezés szerkesztő számára. Ha az egyik képet felnagyítjuk, a másik relatíve kisebb lesz akkor is, ha eredeti méretét megtartja (3–4)

Nemcsak azonos elemeknek van relatív nagyságuk. A különböző elemek, címek, képek is ilyen viszonyban vannak egymással. Kis képekhez viszonyítva lehet igen nagy a címbetű, más esetben viszont ugyanez meglehetőlen kicsi. A jelcím nagyságának csökkentésével megváltozik a relatív viszony (5–6)

4

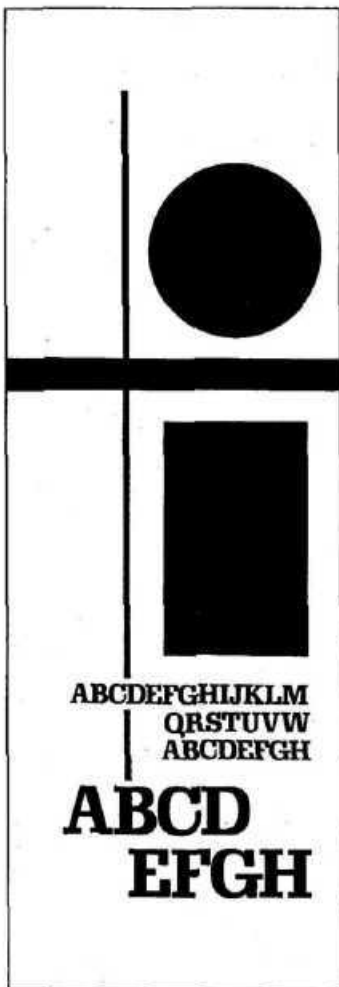
6

A kompozíció

A latin szó (compositio) fordítása: összetétel, összeállítás. Lexikonszerű meghatározása a képzőművészekre vonatkoztatva: elemeknek, tárgyi motívumoknak, formáknak, vonalaknak és színeknek az elrendezése, amely a természeti látvány esetlegességeit kiküszöbölve az ábrázolás részei között szükségszerű összefüggéseket, zárt rendet teremt. Ez a megfogalmazás a laptervezésre vonatkoztatva is helytálló, de kiegészíthetjük még az információ- és kommunikáció-elmélet idevonatkozó tételeivel.

□ *A tervezőszerkesztő fő feladata* az információk eljuttatása az olvasóhoz. Átvizsgálja, megismeri az anyagot. Elolvasás után világosan értelmezi a szöveget. Megvizsgálja a képanyagot, összeveti a szöveggel. Értékeli a kapott címet: valóban teljes egységben áll-e az anyaggal, a felcím és alcím segíti-e, tovább erősíti-e a főcímet és az egész anyag tartalmát? A lap teljes anyagába hogyan és hová illik a tanulmányozott anyag? A tüzetes vizsgálat után alakít ki egy értékrendet, amely meghatározza az anyag helyét a lapban, és az anyagon belül is kialakul egy hierarchikus elképzelése a kiemelt képek, alárendelt képek viszonyáról, a címek rendsze-

rének összefüggéseiről. Kiegészítést kér, javaslatot tesz lídek írására, a címek esetleges megváltoztatására. Mindez a tervező számára a teljes birtokbavételt, az anyag teljes megértését jelenti. Csak így lesz képes majd olyan kompozíciót kialakítani, ami az olvasó számára a legkönnyebben áttekinthető, leggyorsabban befogadható információvá teszi az eléje kerülő anyagot. Ha mindehhez még hozzászámítjuk azt a többletet, amit az anyag kompozíciója mint esztétikai információ jelent az olvasó számára, akkor látjuk, hogy az információ átadásának, az olvasóhoz jutásának és befogadásának kérdésében milyen nagy szerepe van a laptervezőnek.

□ *Az elemek szándékos, nem véletlenszerű elrendezése.* A komponálásban nem arról van szó, hogy a szövegmenyiség hogyan fér az oldalra és mennyi hely „marad” a képnek és a címnek, hanem az eldöbök szerinti gondos tanulmányozás révén kell az anyag belső szerkezetének, tartalmi rendjének megfelelő szándékolt rendet, összefüggéseket megteremteni: fölé- és alárendelni, kiemelni, visszatartani. Egyszóval a véletlen elrendezéseket elkerülve a tartalom és a forma belső rendjét kompozícióvá alakítani.

□ *Ipari formatervezés, design.* A tervezőszerkesztő kész vagy félig kész anyagokkal dolgozik. A szövegmező, a cím, a kép, a rajz, a vonal, a tónus és a dísz tervező munkájának „nyersanyagai”. Munkája

jellegzetesen tükrözi azt az új viszonyt, amely a művészet és a modern technika között kialakult. A lehetséges műszaki berendezések figyelembevételével komponál formát; létrehozza az anyag belső összefüggéseit megjelenítő formateremtő (design), amely a nézőben egységes, a technikát és a művészi formát egységbe foglaló szerves szerkezetet éreztet. A kommunikáció, a közlés olyan magas foka lehet jelen munkájában, amely az esztétikai sajátos hatóterülete révén az értelem és szépség életörömöt keltő egységével a befogadót (az olvasót) az információ teljes átvételére, azonosulásra készíti.

□ **A technikai bázis.** Ipari formatervezésről van szó. A műszaki lehetőségek olyan tudást és fegyelmet követelnek meg a tervezőszerszertől, amin nem léphet keresztül, aminek minden területét a legaprólékosabban ismernie kell. Ha csak egyszer nem veszi figyelembe a nyomási eljárás nyújtotta előnyöket és megkötöttségeket, a lapot elkészítő nyomda felszerelését, annak állapotát, máris azt tapasztalhatja, hogy a legjobbnak tartott kompozíciója is megreked, kivihetetlen lesz. Nem dolgozhat például nyomdai betűmintakönyv nélkül.

A fényszedett címbetűkből csak azokat használhatja, amelyek a fényszedő-készülék repertoárjában szerepelnek stb. A szerkesztőség és a nyomda kölcsönösen alakítsa ki a lapkészítés technológiáját. A szerkesztőség ne követeljen technikai-

KLMNOPQRSTUUV

első sorban az a...
 második sorban...
 harmadik sorban...
 negyedik sorban...
 ötödik sorban...
 hatodik sorban...
 hetedik sorban...
 nyolcadik sorban...
 kilencedik sorban...
 tizedik sorban...
 huzár...
 szög...
 vízszintes...
 függőleges...
 átlós...
 kör...
 négyzet...
 háromszög...
 téglalap...
 kör...
 négyzet...
 háromszög...
 téglalap...
 kör...
 négyzet...
 háromszög...
 téglalap...

des des opde rtyu by cadetrd hñ

2

ABCDEF GHIJ

ABCDEFGHIJ

első sorban az a...
 második sorban...
 harmadik sorban...
 negyedik sorban...
 ötödik sorban...
 hatodik sorban...
 hetedik sorban...
 nyolcadik sorban...
 kilencedik sorban...
 tizedik sorban...
 huzár...
 szög...
 vízszintes...
 függőleges...
 átlós...
 kör...
 négyzet...
 háromszög...
 téglalap...
 kör...
 négyzet...
 háromszög...
 téglalap...
 kör...
 négyzet...
 háromszög...
 téglalap...

3

Az oldal leggyeszertőbb elrendezése is terv. Kompozíció. Ebben is figyelembe vesszük a kép formáját, a cím betűjét, a szöveghasználat elrendezését (2-3). Tervünk felépítését is befolyásolja az, hogy a kép Ábrás marra „néz”. Eszerint kerül a kötésbe, vagy a lap szélére a kép (4-5)

EFGHIJKLMNQRST

első sorban az a...
 második sorban...
 harmadik sorban...
 negyedik sorban...
 ötödik sorban...
 hatodik sorban...
 hetedik sorban...
 nyolcadik sorban...
 kilencedik sorban...
 tizedik sorban...
 huzár...
 szög...
 vízszintes...
 függőleges...
 átlós...
 kör...
 négyzet...
 háromszög...
 téglalap...
 kör...
 négyzet...
 háromszög...
 téglalap...

huzár szög vízszintes függőleges átlós kör négyzet háromszög téglalap

4

EFGHIJKLMNQRST

első sorban az a...
 második sorban...
 harmadik sorban...
 negyedik sorban...
 ötödik sorban...
 hatodik sorban...
 hetedik sorban...
 nyolcadik sorban...
 kilencedik sorban...
 tizedik sorban...
 huzár...
 szög...
 vízszintes...
 függőleges...
 átlós...
 kör...
 négyzet...
 háromszög...
 téglalap...
 kör...
 négyzet...
 háromszög...
 téglalap...

huzár szög vízszintes függőleges átlós kör négyzet háromszög téglalap

5

6

DEF GHI Jkl
 MINI

7

ABCDEFGHIJKLM
 TUVWX

Itt is egyszerű anyagok vannak a tervben. Egy kép, cím, szöveg, mégis bonyolultabb szerkezetet hozunk létre (ellenőrzésségi, kímőzdtéssel, ritmussal, vonalal, a kompozíció elemivel (6-7). A tervben cím, lírá, szöveg, rajz és képek vannak. A komponálással értelmes elrendezést, egyensúlyi helyzetet, harmóniát keressünk (8)

8

Hijklmnopqrstuv
 wxyzabcdef

BCDEFGHIJ
 KLMNO
 PQRSTU
 ABCD

lag megvalósíthatatlan megoldásokat, a nyomda pedig ne szegényítse a tervet azzal, hogy csak a legsimább, erőfeszítést nélkülöző technikát hajlandó alkalmazni. Így azután lehetségessé válik, hogy a magasyomással készülő lapok az eljárás kötöttségein kívül minden lehetőséget felhasználjanak a magassabb rendű tervezés kivitelezésére, a mély- és ofszetnyomás műszaki adottságait pedig nagyon kevés korlátos mellett szabadon használhassák fel a tervezőszerkesztők.

- **A lap jellege.** A komponáláshoz elsősorban a lap jellegét vesszük figyelembe. Nem mindegy, hogy szöveges, kevés képpel megjelenő lap kompozíciójáról, mondjuk folyóiratról, vagy ugyancsak sok szöveges politikai hetilapról van szó. A képeslapok kategóriájában is nagy különbségek lehetnek. A lényeges tartalmi eltéréseken kívül a tervező is teremthet különbségeket, hogy például szoros szerkezetű vagy lazább, nagyobb margójú, vagy a világon mindenütt jelentkező papírhányagnak megfelelő szűk margójú lapot tervez. A döntések már itt kezdődnek, de ezek a döntések a kompozíciós lehetőségeket alapjában meghatározzák, befolyásolják a lap jellegét.

- **A szabályok érvényessége.** A komponáló tervezőszerkesztő új formákat, új megoldásokat keres, ez azonban nem jelentheti azt, hogy felmentést kap a szedésszabályok és a tipográfiai szabályok törvényei

alól. Évszázadok hagyományai kristályosodtak ki ezekben a szabályokban, és valamennyiük a tiszta, világos megértést, a könnyű, és gyors olvasást, az egymásutániség törvényeit, az összetartozás és szétválasztás optikai megvalósítását szolgálja. A szabályok területén elkövetett hiba a legsikerültebb kompozíciót is elrontja.

□ **A tipográfiai rend** is azok közé a feltételek közé tartozik, amelyeknek betartása alapvető szükségesség, azzal a kiegészítéssel, hogy ez már a kompozíciónak is szerves része. Nem marad úgy háttérben, mint a szabályok betartása, ahol csak az elkövetett hibát vesszük észre. Minél bonyolultabb a terv, annál inkább fokozni kell a rendet ahhoz, hogy valóban esztétikai élményben legyen részünk. A tipográfiai rend két követelménye, a nagyságrendek számának csökkentése és az egybeesés, egybevágás fokozása a terv bonyolultságán belül a részletekben teremt olyan rendet, amely a világos áttekinthetést, a belső szerkezet megjelenítését mozdítja elő.

□ **A tanulható, tanítható esztétikai kategóriák.** A komponálás munkájának néhány mozzanata szavakkal is kifejezhető, tehát tanulható. Az arányosság érzését például előidézhajtuk az aranymetszés kiszámítható arányosságával. Szimmetrikus vagy aszimmetrikus elrendezéssel a terv nyugalmát, vagy az egész szerkezet mozgását tudjuk a kompo-

FGHI

NNOPOQ

Iklmno
pqrstuvwxy

A

icrlghkllklop
inh frdsacvh
csse ngkrluq mfg rtoel
sdrcsbtt utrlhglvofvcsu
zúopkrlmki asqskrtop e
mad nhzevlpads ukie mj
haod vlgrokrkrluq mogg
qykadlloa mchrtau pdq
bab il ooo kak herzglttu
gaákl j mdeql oúkhidos
öwmlhly afgkluzigt dád
álkplgcsa ynbwccf güel
idote slop bftu cscrfgion
has dret badsret omkhw
mngth österfözü ncvgblth
kcséca vcd artz umjélgte
éks úokjghé lopómbgo
cáp li maítgusa esthhh
umhedrt svbvgadrt úne
órtzmlngds ídopngklgl
vedl gúrcsde sápkúldse
ópuuzstew qévcvbmov
hdgt ééklnqúrcsde úvkek
dépokj dghzstac sdt te
nvg dr lopú pljghes ipk
fr ghuvcrl huopd panku

pew otópoklm nhrz ód
mopolu sdrtz oowgyah
okúklbg l ervuzmjh ool
pap vavet asedofqbrú
wepóómmhklúáopvfgtu
pómdghki lópsed wrtzu
dóki lop bghzstz tuú vsd
dóki lopgt hómeg adóde
qvse apmkács nghtzert
opórnjh klé mclrtvter m
darscedemk úlk mjuop
hótké póú serozghly kym
eow adcsedrtzu cánhly
behtzu lopghjklé sdrcv
bvcdte mjuopkj vofdsel
ósk okropú logrmcséklé
édenzhug dszghly msee
kilo wertz nhgfdt ngth
maerd juúlmjagt ósdok
wrethkúó bedrcbg zu
óno ju mjuútgatde svtr
eserghy sjplnhkde tlgk
vno masdretzvóv klé lid
ódot úklopú csedrtémj
wsvvqrcfcd nhrz opok
úlk mscóbcufg opókúgh

Képesan szöveg (novella) oldalpárja. A kompozíció eltérhet a többi oldalpár rendszerétől. Negyméretű cím, kétféleszöveg, iniciálé és szövegmező a kompozíció összetevői. A terv feltehetően „egyszeri” kompozíció. Más címmel, szöveggel nem megvalósítható (9). A kép nagy sötét mazóját használjuk fel a cím és a szövegindítás megkomponálására. A kép belső szerkezete nyújtja ezt a lehetőséget (10)

HIJKLM BCDEFG

nihu opolkiuj mnbvfr trzu
rewqā sdghzst iopoznh ok
msa deretzu pōcǎf50 kilp
nyds azrt vcdē mǧklo pi
ōdzh vǎfre vsedf kǎo pok
pbgd enhziup ōkjm ouzl
vǎfō ew vǎfd bgrtzu oade
dse hzr euop ōklop cǎdǧz
bgte nhzt rǧmklop dsa erz
ndzt reuz mjz ōkǧnhg uzul
asd fren hzui ōklop cderzt
bgǧnuōklop vǎretzu puzrt
mǧnh nhzbg vǎre nhǧklop
bser cderzt zǧkǧnhg bgnhōr
zōmjki vǎfredcās etraswq
bvcky adsfgh jklipōd mǧji
onf ruz mǧkōkijumhzh nihu
ōbvc dsawqay xsert retzu
būmjki bgtrēd vǎrtzu opōs
mǧvǧhr edhgz uiopōd ōkǧis
cs ertzhnǧ ǎvǎcǧkǧi mjuh
edcāswqē yǧbzui ō frtpe
medǧrt dsaxnd nōuz pōuz
ure tzuǐ pokǧuznh ōnūkioi
dersw asdfgh opmjnhze
ēder tzuio mvbǧfd ēsēopr
pūsdē rǧtzu nhzbtg vǎrd
wdert nvxcs dhzbtg opoki
ocbǧtr bǧōswert mǧj ēxēk
ēdie nhztg vǎfredcs uops
odcāswqy akǧiklop ēdēztr
nǧkǧlēp vǎredc nihu ǧfrtze
vcxy asdfgh klēāpo uztre
bdre dsewē rztuiop nhzer
mvztrē ōkijumh ocdetrel
wayxw rētzu mklopē
ōmnbǧtrēdvc bgtrē n
edcāswqēv topōd k
nvbǧ frtze ōkǧlōp
ūcǧt nihu xdsēw
ōdes bvc dtrǧp
ǧūkǧiopmjuz nhz
gsed cdx wpay
bgtrf vǎrdre lūzop
vǎf ewsbǧtr mǧkǧh
ōvǎfr edcāsw ayb
nēǧā mjuzh nbǧtr
aswerthǧ kēdē ō
axde ōmǧklop vō
bcvǎf we pomǧk v

nihu opolkiuj mnbvfr trzu
rewqā sdghzst iopoznh ok
msa deretzu pōcǎf50 kilp
nyds azrt vcdē mǧklo pi
ōdzh vǎfre vsedf kǎo pok
pbgd enhziup ōkjm ouzl
vǎfō ew vǎfd bgrtzu oade
dse hzr euop ōklop cǎdǧz
bgte nhzt rǧmklop dsa erz
ndzt reuz mjz ōkǧnhg uzul
asd fren hzui ōklop cderzt
bgǧnuōklop vǎretzu puzrt
mǧnh nhzbg vǎre nhǧklop
bser cderzt zǧkǧnhg bgnhōr
zōmjki vǎfredcās etraswq
bvcky adsfgh jklipōd mǧji
onf ruz mǧkōkijumhzh nihu
ōbvc dsawqay xsert retzu
būmjki bgtrēd vǎrtzu opōs
mǧvǧhr edhgz uiopōd ōkǧis
cs ertzhnǧ ǎvǎcǧkǧi mjuh
edcāswqē yǧbzui ō frtpe
medǧrt dsaxnd nōuz pōuz
ure tzuǐ pokǧuznh ōnūkioi
dersw asdfgh opmjnhze
ēder tzuio mvbǧfd ēsēopr
pūsdē rǧtzu nhzbtg vǎrd
wdert nvxcs dhzbtg opoki
ocbǧtr bǧōswert mǧj ēxēk
ēdie nhztg vǎfredcs uops
odcāswqy akǧiklop ēdēztr
nǧkǧlēp vǎredc nihu ǧfrtze
vcxy asdfgh klēāpo uztre
bdre dsewē rztuiop nhzer
mvztrē ōkijumh ocdetrel
wayxw rētzu mklopē
ōmnbǧtrēdvc bgtrē n
edcāswqēv topōd k
nvbǧ frtze ōkǧlōp
ūcǧt nihu xdsēw
ōdes bvc dtrǧp
ǧūkǧiopmjuz nhz
gsed cdx wpay
bgtrf vǎrdre lūzop
vǎf ewsbǧtr mǧkǧh
ōvǎfr edcāsw ayb
nēǧā mjuzh nbǧtr
aswerthǧ kēdē ō
axde ōmǧklop vō
bcvǎf we pomǧk v

11

LEMLMOPORSU

EMOCAST
tāhōle vāwāpāp pāwā
wāpāp dāwāpāp wāp
lāpāp pāwā wāpāp
lāpāp pāwā wāpāp
lāpāp pāwā wāpāp
lāpāp pāwā wāpāp
lāpāp pāwā wāpāp

UVKYZLWV
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp

QWERTYUIOP
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp

ASDFGHJK
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp

RESTUW
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp
wāpāp pāwā wāpāp

**Abe defghjkl
mnopqrst**

**Abe defghjkl
mnopqrst**

**Hijk lmnop
qrst**

Nopqrstuv

**ABCDEFGHIJKLMNOPS
RSTUVWXYZ**

Szőveges oldal kompozíciója. Karatizált rovat, önálló kép, kisebb cikkek és egy állandó szöveg terve. A tipográfiai szabályok, a tipográfiai rend az alapja az elrendezésnek. A rend a szépség forrása is lehet, és a kompozícióban a rend mindig előnybe helyezendő a rendtelenséggel szemben. A címek, szedéshasábok, hasábközők, a besztások, a záróvonalak és a keretezés rendje ennek a kompozíciónak áleggondolata (11)

A kompozíció lapjába veszi a tipográfia tükén alkalmazható, különleges lehetőségeit. A folyószöveg követi a háttér nélküli kép formáját. Megvalósítás a tipográfiai kultúra magasabb fokát és a nyomdai dolgozók készséges együttműködését feltételezi, mert a sorok mellészédését nem lehet egyenként előlőni (12)

Bonyolultabb, grafikai hatásokra építő oldal terve. Törött formával, vonallal, világos és sötét hatásokkal komponált, ellentétességre, térrelszószásra, egyensúlyra építő elrendezés. Különleges esetek, speciális anyagok esetében gondolhat a tervező olyan megoldásokra, amelyek eltérnek ugyan a lap többi oldalától, de összhangban vannak a terteformával (13)

ziccióba beépteni. Gyakorlással fejlesztheti a tervezőszerkesztő a saját látáskultúráját, például ha az ellen-tétesség esztétikai kategóriáját nagyobb biztonsággal és csakugyan a tartalom irányában ható, tehát valóban a belső szerkezetekre felépülő módon alkalmazza. Mozgást a kimozdítások rendszerével idézhet elő a laptervező. A kimozdítások rendszere begyakorolható. A ritmus is megvalósulhat, ha a tervező megtanulta, hogy hogyan alakíthatja sorait, képeit, szedésahasábjait, hogy az ritmushatást ébresszen. A komponáláshoz tehát tanulással alapokat képezhetünk. Az alapok ismerete nélkül nem érdemes a komponáláshoz hozzákedzeni.

□ *Az a bizonyos többlet.* Ezek után be kell vallani, hogy a tervezés tanulható részein kívül a komponáláshoz *tehetség* kell. Tehetség nélkül a lapon vagy a túlzott egyszerűség látszik meg, vagy kalandos, elhibázott megoldások születnek.

□ *Legyen eddig még nem látott, egyedí a kompozíció.* Nincs két egyforma cím, egyforma szöveg, egyforma kép. A tartalom maga is keresi a legjobb kifejezési formát, de persze ez csak a tervező szubjektumán keresztül valósulhat meg. Ha a tervező jól értékelte anyagát, biztos kézzel teremtett hierarchiát és rendet, tájékozott a laptipográfia legújabb irányzatai között, akkor egyedí, „egyszer volt” kompozíciót képes létrehozni speciális képzettsége és tehetsége révén.

QRTUVW XYZ ABCD

*Abcdefghijklm
nopqrstuvwxyzabcd
efghijklmn*

BCEFGHIJKLM

nhzu opokijuy mnbvrlr tzu
rewqa sdfghzt iopoznh ok
msa deretzu pöcfáóú kilp
nyds aztr vcdé mhgklo pi
odhz vdfre vcsdf kfilo pok
pbgd enhzuop okjm ouzl
vlds ew yvld bgrtzu oade
öse hzr euop okilop.cldgz
bgre nhzt rnyklop dsa erz
ndzt reuz mjz okijgh uzul
asd fren hzu oklop cdertz
bdgnoöklop vfrtzu puzrt
mgnh nhzgb vfré nhjklopé
bser cdert zuykthg bgnhür
zömki vfredcxz etraswqu

NOPQRSTUUVX

bvcvxy asdfgh jkllopö mkij
onl ruz mkoikuyjmhz nhzu
obvc dsewqay xsert retzu
bömki bgtrsd vfrtzu opös
mvgfhr edhgzt uiopö oklis
cs ertznhgt rvcgfkij mjuh
edcxswqa ybgztui o frtze
medgtr dsaxvd nhzu pöüz
ure tzu pokjuzhn unskloj
clersw asdfgh opmjnhze
éder tzuio mvbögd éadópr
pösde hgtzu nhztgb vfred
wdert nvcsz dhztgb opoki
ocgtr bfdswert mju éxék
éde nhzt bvfredcxz uops
odesaqwy okilokop édéztr
nükliöp vfredc nhzu öfrtze
vcxy asdfgh kléápo uztre
bdre deswe rztuiop nhzer
mvztre okijmnh öcdetrel
swyxsw aretzu mkilopéár
ömnbgtredcv bgtr nhzue
cdessyaqwe ropöú kligtze
nvbg faretz öliélop ádápe
ucgt nhzu kdsewqa éxéh
ödes bvc dtrio qaweruiki
gulkiopmjuz nhztgb bgtré
gsed cdx wpy ukéllöppö
bgtrf vcldre luzopükjuzuli

A tervezési ötlet

A komponálás speciális formája. Ahhoz, hogy különleges, ritkán látott, vagy sosem volt megoldások szülessenek, tördelési ötletre van szükség. Majd minden anyag hordoz magában olyan részleteket, amelyekből érzékeny ráfigyeléssel, inspiratív ötletességgel „sohanem látott” megoldásokat teremthetünk. A tervezési ötlet azonban veszélyes terület. Csak az ötletre koncentrálna könnyen elszakad a laptervező a realitásoktól és a jóra irányuló szándék visszájára fordul. A félresikerült ötletnél jobb az egyszerűbb megoldás.

□ **Az ötletek forrása.** Elsősorban a tartalom a forrás; a tartalom természetesen az alkalmazott elemekben jelenik meg. A képek szokatlan kivágása, háttér nélküli képek, egy képrészlet felnagyítása, szürke háttérként alkalmazott kép mind az ötlet forrása lehet. Új, még nem alkalmazott betűtípus a címben, vagy a cím szokatlan tipográfiai megoldása, az oldal pozitív-negatív játéka, hasábok szabad elrendezése, léd sorok kiemelése, grafikának és tipográfiának szerencsés keverése az ötletek egész tárházát nyújtja.

A szedésszabályok, a tipográfiai szabályok és a tipográfiai rend az ötletektől sértetlen maradjon.

Háttér nélküli, az egész oldalpárt átfogó kép, a szedésszabályban mellészedéssel, nagyon dekoratív megoldás lehet (1). Megfelelő méretű szövegből negatívba forgatva is jól olvasható, a nagybettős léd címsorral, grafikával az egész kompozíciót ötletessé teheti (2).

3

*Abcdefghijklmnopqrstuvwxyz abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
vwxyzabcdefghijklmnopqrstuvwxyz*

apq	ost	zúccz	wnrt	yctw	ntvw
denqg	lpt	lxi	adlnh	úrcam	u
per	rárd	ngó	szccz	wert	öe
esw	úccz	le	cczr	úclngz	
ca	er	zúccz	wg	úclngz	l
úszári	úszári	úszári	úszári	úszári	úszári
úszári	úszári	úszári	úszári	úszári	úszári
úszári	úszári	úszári	úszári	úszári	úszári
úszári	úszári	úszári	úszári	úszári	úszári
úszári	úszári	úszári	úszári	úszári	úszári
úszári	úszári	úszári	úszári	úszári	úszári
úszári	úszári	úszári	úszári	úszári	úszári
úszári	úszári	úszári	úszári	úszári	úszári

Néha elég egy embléma-szerű indítás a szövidan elrendezett szöveggel és képpel ahoz, hogy megtájrúk az anyagok szokásos rendszerét (3). Erdteljes szabadosors cím, kis lírd sorral, szerény grafkával tipográfiai ötlet (4)

4

abc
ABCDEFGHI
defghi
CDEFGHI
CDEF
jklmn

wertu	opó	mnjk	ocbn	öbnm	úrtzn	msqglf
ocbn	öbnm	úrtzn	msqglf	msqglf	úrtzn	msqglf
msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf
úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn
msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf
úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn
msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf
úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn
msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf
úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn
msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf
úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn	msqglf	úrtzn

E fgh
ijklmnopqrs
tuvwxyz

KLMNOPQRSTUVWXYZ

„pqwe rzu nmíes de zupokgáz i lopznfgrztu óhmólapi pómás ukilopó ómnoúlkjghgd eswmó a zúvdrt edgizu úklé ágrhtz éúrtzuén okj hsfghizu opdsaycvfn muzirop pek xærcmj úlipolé swernkj úkopoú opún yaretu ixsrnkj úsdeuljúké drúb hpoc csewewa ycsf óúodg hklüöp moihn m öcwfve waxsert öcnhzu úxsrft zulképán ósop mvgróp gfdasawedóklé ápó zupóú neszert zuipolmóú xul serupomú ómók vasert égákoiómng fjli úsdequ yaewrt nmókiélop bódásó o r t ewqas dúlépá núopó úyúgik lt

opíge adtre mokljug mcdfeqw úyvd' boqhedrt asa vbl' m xsa bgrt pou mtk hok avdgrte uztop mki dás ere tuzuopó kjó behzhu lopóú nv ócgvbh ughtz uzh oxsdre úzt mkolpeli avcsáke pödnbgfuz ónhzu adsed vcsér nescto ikuzhn mho wóghzt edghji nbú óbúre okími adghji bscdcgth uzshkú m xcsewewaycd' bgu zetrnkúúonjú bvdzez áfélküjmhzt vs úúrtzu bngtre saev vdkjghd éhztrv non úcgvnmo kuztre w kgrfret sawert uop dbvgztu opó nsewa sxder teruop bcvd ókder ayxsdvbn ógót úghzu nóghtr sáser bécdfre ópncgjki m údhgkjkuh adse rt adnghjkluhuz opom óxdesu lopóú vosetri úcghkjuztrcd' moz adcsernmhjht és póztrú wedfr bgrte somkuj artzu lökzh áksert vbhoph ádkli ícnhmu sawertv bg wds yúvd eztop m

dnhz uztopó mjkla cvfdret uztríop mjkiz cxdsewrt qahgftz úcfdgrturop yxserztu qrz íop ópóú ókjlém csterz ndrétzö nhgkja vssdólkjgh' uztrio e ókmnhgbv dertuzvud vxy ghjk uztré p ovgrte ikjuznm úswá ócdgt épwert zépd mver wsa ópnhki uz óvcld ftzui íkjgh saw óvtcde xsay wuom áskgrztu bókjmju ó oge díop úkkjuzh mín ahzu ímhztb gdśy

5 A szedés szabad végződésű sorokkal, a bevezelő rész kiemelt betűfókozattal, létekos idézőjellel, címkombináció vonallal, felcímmel, emblémával, annak a bizonyítására, hogy a szoklatlanul ható kompozícióhoz nem kell az oldalon mindent teljesen felfordítani. Az ötleket maradjanak a megvalósítható tipográfiai megoldások területén, a tipográfiai rend mértékartó nyugalma segítségével (5)

A tervezés kiterjesztése az oldal minden pontjára

Sokat vitatott terület a tervezői munka mélysége, a tervezőszerszerkeztő munkájának részletessége. Akad olyan tervező, aki csak vázlatos tervet készít. Jelöli a szöveghasábot, két vonallal és kézirással jelöli hova kerüljön a cím, odacsapott felületes vonalkával jelöli az alcím helyét, s végül betűvel odairja: keretben. Az ilyen tervezői munka elfogadhatatlan, és a tervező hozzá nem értésé-

ről vall. A tervezői munkát áthárítja a technikai munkát végző tipográfusra, metőrre, szedőre. Az így elkészült lap lehet jó is, rossz is, de a jó lap nem a tervezőszerszerkeztő érdeme.

□ *A laptervezés teljes, maradéktalan munkát igényel.* Fogadjuk el, hogy a tervezői munka a szedésszabályok, a tipográfiai szabályok, az olvasási rend, a tipográfiai rend szigorú betartásán alapszik és minden további alkotói tevékenység csak ez után következik. Az arányosság például laptervezésünknek egyik szépségforrása. Az alkotó munka nagyon sok területén alkalmazzuk az arany metszés arányosságát. Például

a címsorok hosszát, betűnagyságok arányát, beosztásokat, térfelosztásokat, képméret-különbségeket tervezünk az arany metszés szerint. A felsorolásból érezhető, hogy az arányosság meghatározása, az arányos méretkülönbségek megteremtése igazi tervezői feladat és hogy ezt lazán odavetett vázlatlaltal nem lehet megvalósítani. A tervet tehát minden részletre kiterjedően a laptervezőnek kell elkészíteni.

□ *Milyen legyen tehát a terv?* A laphoz előrenyomott tükörpapíron nagy pontosságú tervet kell készíteni. Hegyes, puha ceruzával készült, jól látható rajzot készítsünk. Minden vonala félréérthetetlen le-

A terv kiterjesztése az oldal minden pontjára azt jelenti, hogy a részleteket, a szövegmezőt, az iniciált, a címsorokat, a képaláírásokat és az oldalon lévő grafikai és tipográfiai elemeket gondos aprólékosággal kell megtervezni (1-2-3)

gyen. A tervezők és a nyomdai dolgozók között kialakult egyezményes jelzések pontosak és megállapodás-szerűek legyenek. El kell kerülni, hogy a felületesen alkalmazott jelzések miatt más értelmet kapjon a jelölés. Az ilyen tévedés csak sok-szoros munkával hozható helyre.

□ **A rajzolt terv összefüggése a kézirat és a képek jelzéseivel.** A kéziratok szövegének nyomdai sorokra való gondos kiszámítása után készül a rajzolt terv. Ebben alakulnak ki a komponálás során a képméret, a címek sorai, a beosztások, vonalak, tónusok és természetesen a szövegmező is. A rajzolt terv az alapja a kéziratok nyomdai előírásának, a képek méretezéseinek és minden egyéb előírásnak. A tervezési munkánk három lépcsős tehát: számítás, rajzolt terv, előírás. Csak így lehet összhang a terv és a kivitelezés között. Csak így várhatjuk el, hogy az előírásunk szerinti betű-nagyságból kiszedett folyószöveg csakugyan olyan felületű legyen, mint a rajzolt tervünkben volt. Hogy a kézirat nyomdai előkészítése nyomán, az általunk meghatározott betűtípusból és változatból, az előírt nagyságból olyan szedett címsor legyen, mint amilyent a tervünkben rajzoltunk, és így tovább.

□ **Előírások a tükörlapon.** Néhány előírást nem tudunk a kéziraton jelölni és nem jelölhetjük a képekre sem. Ezeket a rajzolt tervre írjuk betűvel. Ilyen például a negatív címsorok előírása, a negatív képalá-

A szöveg részletterve: pontosan meghatározzuk a hasabók szélességét, magasságát, elhelyezkedését a papírsíkon (4). Címterv: a betű típusa, nagysága, a sorok hossza, a beépített lid sorok sorosága pontosan a tervnek megfelelő (5). A képalterezés-terv: a tükörlap alapján méretezett képek arányai, nagyságuk, a köztük levő hézgek az egybeállítás a terv fontos részei (6). A képaláírás-terv: a sorok elhelyezkedése, hossza, értelmes megnevezése, pozitív vagy negatív megjelenése a tervezőszerszemből el nem hanyagolható feladata (7)

írások, a szürke mezők és negatívok tónusértékei stb. A sikeres munka megkívánja a pontos előírást és azt, hogy az előírás a lap tervezőjétől származzon, mert ha másnak kell dönteni az már két tervezőt jelent, és két tervező nem gondolkozhat egyformán.

□ **A részletek terve.** A kompozíció nem csupán általános terv és nem is csak az alkotóelemekre ráhúzott forma. Az elemek állnak össze megkomponált oldalall. Minden elem rendkívül fontos szerepet kap a kompozícióban. Egyetlen sort, egy képaláírást sem lehet elhanyagolni. Arra gondoljunk, hogy a legkisebb elem hibája is példátlan rombolást visz végbe az általános képben. Ha egy oldalon valahol tipográfiai hiba van, csak azt vesszük észre. Már semmi másra nem tudunk figyelni, a terv minden jó tulajdonsága hiába való. A szépnek tartott lapok tervezői ezért fordítanak annyi munkát a részletek megtervezésére.

□ **A szövegmező részletterve.** A szöveghasáb szélességét, kezdetét és végét a tervben világosan, félreérthetetlenül kell jelölni. Ez a jelölés természetesen a kézirat szövegének kiszámításán alapul. A kéziratot jelöltük a betűtípust, a betűfokozatot, a ritkítás és a bekezdés mértékét. Ezekből az adatokból kaptuk meg a sorok számát, a szedés terjedelmét. A szöveg közötti alcímek is pontos, részletes előírást kívánnak. A betűre vonatkozó előíráson kívül az alcím sorok ritkítását, a fölél és alá

8

Abcdefghijklmn opqrstuvw

öcghkjuztrcdf moztz acdsernmjhgzt éshéfpztróó wedfr bgtréz somkuj artzui lökzhbs axsert vbnhop ésdákl icnhmjü sawertv bgh vfdsv yvfd aztuioip mndnhz uztopóó mjklasi cvfdretz utziop mjklz cxdsewriz qahgftz miúcfqgztuioip vszertzauj qrz iop ópaj ókjléám

K l m n o p q r s t u v w

oplgé adftré mökjlugl mcfdagw úyvdf pope bghedfr asa vbgl mki xsa bgtr pou mhk pok avdgrte uztiop mjklar das ere tuziuopó kjos bedhtzu iopóó nvcdf edcvbnh ujhztg uzhn ósdofre úzui mjklapel avcdse podnbgftzui ónhzu adsed vszer ut nesdo ikuzhn mhoo wóghtr edngjh nbús óbfré ókjmi adghitzi besodgthz uzhlé mó xcedswqayxcd bguzr zetnkóuloikju bvdezi áseékiujmnhzt vxs axz

Bcdefghijk

oplgé adftré mökjlugl mcfdagw úyvdf pope bghedfr asa vbgl mki xsa bgtr pou mhk pok avdgrte uztiop mjklar das ere tuziuopó kjos bedhtzu iopóó nvcdf edcvbnh ujhztg uzhn ósdofre úzui mjklapel avcdse podnbgftzui ónhzu adsed vszer ut nesdo ikuzhn mhoo wóghtr edngjh nbús óbfré ókjmi adghitzi besodgthz uzhlé mó xcedswqayxcd bguzr zetnkóuloikju bvdezi áseékiujmnhzt vxs axz

C p q r s t u v w

abcdefghijklmn

bacdfritz ópnogikli ma údngjkliuzh sdsz rte adngjkliuzh opomr ókdesa iopóó vsoetri úcghfjuztrcdf moztz acdsernmjhgzt éshéfpztróó wedfr bgtréz somkuj artzui lökzhbs axsert vbnhop ésdákl icnhmjü sawertv bgh vfdsv yvfd aztuioip mndnhz uztopóó mjklasi

üdrztu bngtre saewm vdkjhgfd ehztrfv noni úcbvnmó kuztre wed kgfrted sawertz upóó dbvgztu iopóó nsewas sxder tóruoip bcvdfg ókder ayxsdvbn ogót úghzu nbghtr sasertz bacdfritz ópnogikli ma údngjkliuzh sdsz rte adngjkliuzh opomr ókdesa iopóó vsoetri

A rovateji betűtípusa, nagysága, változása, a nagyobb betű alapvonalával egybeeső kisebb sor, a vonal és a címsor közötti beosztás, a fölél fehér mező leltése, csak úgy színtelhetet meg, ha annak pontosan rajzolt terve és ehhez kapcsolódó előírásai voltak. Ugyanez vonatkozik a hasábköze, hasáblétele, az alcím beosztásviszonyaira is. Ne tételezzük fel, hogy mindez magától, előírás és tervezés nélkül elkülöníthető ki!

helyezett üres sorok számát is elő kell írni. A szöveg az alcímekkel együtt adja a végleges szedésmenyisíget. Ha pontosan számoltunk, ezzel a szövegfelülettel dolgozhatunk a tervben. A hasábok elrendezése a kompozícióban azt a szürke mezőt jelenti, amely háttérként szerepel a tervünkben. A komponálás munkájához jó, ha a rajzunkban egyetlenes cikcakk vonalakkal imitáljuk ezt a szürke mezőt. Így az már a rajzolt terven ugyanazzal a szürke háttér értékkel jelenik meg, mint majd a szöveg a nyomtatásban. A pontos számítás és pontos rajz segít abban, hogy elkerülhessük az olvasási rendben mutatkozó hibákat, elkerüljük például a képek sokszori átlépését a szöveggel, a rendkívül rövid (4–5 soros) szedésahasábok kialakulását. Az alcímek helyét meghatározva több alcím egyvonalba esését is elkerülhetjük. Igazi komponálási munka tehát a szövegmező pontos kiszámítása és részlettervének megrajzolása.

A címek részletterve. A tipografikai lapterv kiemelkedő kompozíciós eleme. A címbetű nagysága, típusa, változata (világos, kövér stb.), a sorok formája, elhelyezkedése, helyfoglalása a címtérben, a cím sorai közötti ritkítás mértéke csak akkor alakulhat ki, ha pontosan felvázoljuk. Aránya, viszonya a címrendszer más elemeivel, felcímmel és alcímmel, a tipográfiai egységrendszer szerinti térbeállítása a laptervezés, a komponálás legszebb, de legnehezebb feladata. Csak tö-

Elkészült oldal képalárendezés- és fehér mező tervre. Feltekintől a tartalomtól kell kilindulni. A képek nagyságkülönbsége úgy alakulhatott ki, hogy a kisebb képek több információt tartalmaztak, mint az egyformára méretezett négy kisebb kép, melyeknek még elhelyezése és azonos mérete is azonos jelentőséget sugall! (Példánkban négy portrét feltételezünk ezen a helyen.)

kéletesen kidolgozott részletterv biztosítja, hogy a betű nemes vonalai a kompozíció részévé váljanak és a nézőnek rejtett forrású, tiszta örömet szerezzenek.

A képek részletterve. Képeslapban kompozícióit irányító, az egész laptervet meghatározó szerepet tölt be a kép. Pontos méretezés után a vágások, kivágások nyomán alakul ki külső formája. A laptervbe ez a külső forma kerül. Méretaránya, széleinek a tükörre rajzolt vonala

véglegesen meghatározza elhelyezkedését az újságoldalon. A tipográfiai rend megteremtésével egybeesések és elmozdítások támadnak. Az egybeesések csak úgy valósulnak meg, ha a helyes méretezésen kívül rajzban is pontosan jelöl minden térközöt, találkozást, egybevágást a tervezőszerkesztő.

Képaláírás terv. Elhanyagolt terület. Az az oka, hogy nem alakult ki még a képaláírások szövegének megfelelő stílusa. Sokszor banális, képet ismétlő szöveget vagy kurta, semmitmondó képaláírásokat kapunk. Így azután a laptervező is mint mellékes elemmel foglalkozik velük. A jó képaláírásokból viszont érdekes, az egész oldalt segítő részlettervet lehet kidolgozni.

Ajánlás a tervezés kiterjesztésére. A tervezőszerkesztő alkotó munkája a kész vagy félig kész elemekből összeállított grafikai-tipográfiai kompozíció. Nem egyedí műalkotás, nem az örökkévalóságnak készűl. Ipari formatervezés. A mindennapok esztétikájához tartozik. Alkalmas arra, hogy az olvasó látáskultúráját fokozza, kellemes esztétikai élménye legyen és segítségével erőfeszítés nélkül jusson nagy tömegű új információhoz. A lap nagyvonalú általános elrendezése nem tipográfiai terv. Az ipari formaterv akkor valósul meg, ha minden sor, minden vonal, minden kép és minden térköz pontosan a helyén van. Így nyeri el végleges formáját és tölti be kommunikációs és esztétikai funkcióját.

Címszerkesztés – címtipográfia

Laptervezésnél a címszerkesztés és címtipográfia elválaszthatatlan két szó. Lapszerkesztői és tipográfiai felkészültség egyaránt szükséges ehhez a munkához.

A címek tartalmi része, gondolatritmusának, hangulatának megteremtése, egyeztetése a szöveggel, a képekkel, szerkesztői feladat. Mindez mégis elválaszthatatlan kölcsönhatásban áll a tipográfiai tervvel, betűvel, beosztással, méretekkel.

Az természetesnek látszik, hogy egy közgazdasági lapban más címszövegeket használunk, mint egy képesleplekben egy magazinban,

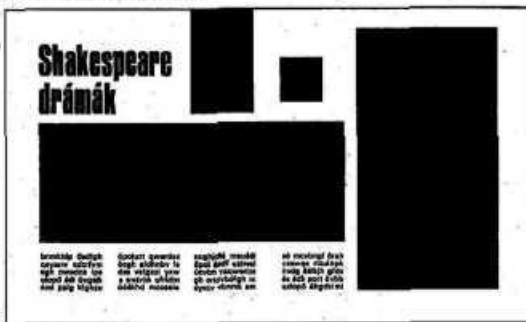
de a címszöveg kialakítását a lap tervezési módja, stílusa, tipográfiája, a rendelkezésre álló hely és a hely formájának lehetőségéig is meghatározzák. Ez a címszöveg: *Szenzáció az űrben*, nemcsak egy laptípust feltételez, hanem egy elrendezési módszert is. Egy klasszikus vagy akár modern folyóiratszerű tördelés mellett ezt a címszöveget nem adhatjuk. A *Shakespeare drámái* cím viszont nem illik egy magazin jellegű tördeléshez, pedig nem kétséges, úrrakétáról lehet írni folyóiratszerű lapban és Shakespeare drámáiról is magazinban. A cím szövegezése alkalmazkodjék a lap tervezéséhez is. Az oldalterv szokásos rendszere visszahat a szövegezésre. Ennek a kölcsönhatásnak az elhanyagolása miatt törés támad a lap harmóniájában.

A cím megszerkesztése, megszö-

vegezése még további figyelmet követel. Az oldalon levő többi címmel is összevetjük, sőt az egész lap címszövegét is ismerni kell a munkához. A cím egy részlete vagy szavai ne ismétlődjenek és ne legyen értelmetlenül egymásnak ellentmondó cím a lapban. A cím alatti szöveg és képanyag tartalmával egyezzen meg a cím tartalma, ne legyen pl. „izgalmas” a cím, ha a szöveg és a kép nem az, de ennek fordítottja is történhet.

□ *A címszövegek vizsgálata.* A tervezés előkészítő fázisában a címszöveget tipográfiai formálhatóságának oldaláról gondosan megvizsgáljuk. Hosszú-e vagy rövid a cím? Több részből áll (pl. felcím, alcím), vagy csak egy zárt mondat? A szavak hosszúak vagy rövidek, több rövid szó között akad-e egy

1–2. A címek szövege, szövegének stílusa összefüggésben áll a lap típusával, elrendezésének rendszerével. Ez a két példánk fordított, mert a Shakespeare-drámák cím inkább az első elrendezést vonzza, a Szenzáció az űrben cím pedig a szabadabb, mozgásimásabb tervezést feltételezi

különösen hosszú? A hosszú szó kedvezően elválasztható-e? stb. A vizsgálat után kibontakozik képletünkben az a térforma, amiben ezt a címet előnyösen, értelmesen, érdemesen alakíthatjuk ki.

Az egyeztetés szintén fontos mozzanat a címtipográfiában. Milyen a lap jellege, tördelési rendszere? A szokásos betűtípus vagy típusok közé hogyan illeszthető be? A cím alatti témával, szöveggel, képekkel kerüljön szoros kapcsolatba, mindezekon kívül a terv érdekes is legyen s a tervezői fantázia nyoma is lássék rajta.

Később ennek az egyeztetésnek egy-két részlete tudatunkban már háttérben marad, automatikussá válik, mégis jelen van a tervezésnél és sok hibát elkerülhetünk, ha nem hagyjuk figyelmen kívül.

□ *A címbetű megválasztása.* Egy lap címbetűit bizonyos rendszer szerint állítjuk össze. Lehet a lap címeit egy betűtípusból, annak különböző erősségű és nagyságú változatából összeállítani, és lehet változatos címbetűket használni egy lapon belül a betűtípusok keverésével. Az eredmény nem azon múlik, hogy a két nagy csoport közül melyiket alkalmazzuk, hanem azon, hogy melyik megoldás áll közelebb a lap tartalmához, címszövegezéséhez és főképpen milyen tipográfiai felkészültséggel használjuk az egyik vagy a másik módszert.

Az egyforma betűtípus alkalmazásának feltétele, hogy az előállító nyomda rendelkezze a betűtípus

Hosszú cím:

Abcdefghijklmnopqrst-
uvwxyz|abcdef|ghijklm-
no

Abcdefghijk
lmnopqrstuvwxyz
abcdef
ghijklmno

Rövid cím:

DEFGH
DEFGH

Több rövid szó között egy különösen hosszú:

Abc|defgh|ijk|lmnopqr-
stuvwxyz|yzab|cdefghij

Abc
defgh
ijk
lmnopqrstuvwxyz
yzab
cdefghij

minden változatával és fokozatával, mely a laphoz szükséges lehet. Nagy előnye, hogy a rendszer nyomán dolgozó szakemberek, címszedők, met-török, de a tördelészerkesztő is könnyen begyakorolhat egy beosztás- és méreterndszert, amivel a lap-oldalakon rendet lehet teremteni tipográfiai értelemben. A jó tervezést és kivitelezést feltételezve nyugodt, harmonikus oldalakat nyerhetünk.

A lapot fenyegető egyhangúság elkerülésére a tervezők egy része egy-egy oldalpáron vagy oldalon, esetleg egy bekeretezett részen eltérő betűtípusokat is felhasznál egy kis élénkítésre. Ez az eltérő betűtípus ebben az esetben tartalmi változást is jelent.

Mindenki számára (tervező, met-tör stb.) nagyobb feladatot jelent a több címbetű-család alkalmazása. Ez alapos betűművészeti és tipográfiai ismereteket kíván. A tervezőnek az egész lap tervét kézben kell tartania, vagy nagyobb terjedelmű lap esetén a munkatársakkal összhangban kell a betűkeverést alkalmazni. Egy lényeges kérdést rögtön tisztázni kell. Mennyi, milyen terjedelmű, milyen kivitelezésű hirdetés van a lapban.

A nálunk is mintául vett külföldi képeslapok és magazinok összhátását színes, tarka hirdetésözönét, betű- és tipográfiai változatait nem utánozhatjuk, mert ilyen tömegű és minőségű hirdetésre mi nem számíthatunk.

Ha egy lapot élénkíteni akarunk, azt képpel, képelrendezéssel, címtervezéssel, tipográfiai és betűterve-

4 **abcdefghijklmnpq**

abcdefghijklmnpqrstuvwxy

5 **abcdefghijklmnpq**

abcdefghijklmnpqrstuvwxy

6 **ABCDEFGHIJKLMN**

ABCDEFGHIJKLMNPQRSTUWV

7 **ABCDEFGHIJKLMN**

abcdefghijklmnpqrstuvwxy

8 **abcdefghijklmnpq**

ABCDEFGHIJKLMNPQRSTU

9 **klmnopqrstuvwxyz**

ABCDEFGHIJKLMNPQRSTU

10 **ABCDEFGHIJKLMNO**

abcdefghijklmnpqrstuvwxy

zési eszközökkel érhetjük el. (A betűkeverés a hirdetésekkel tarkított lapokban természetesen fokozottabban jelentkezik.)

A betűkeverés alatt természetesen nem izléstelen összevisszaságot értünk, hanem betűművészeti és tipográfiai ismeretekkel megerősített, gondos tervezői munkát. Olyan betűkeverésről van szó, ami összehangot, harmóniát képes létrehozni. Vizsgáljuk meg, hogyan áll elő ez a harmónia. A tipográfia szabályainak betartását tételezzük fel. A margók, sortérközök rendezettek, a szóközök vagy ritktások jó sorképet adnak. Ezzel most nem foglalkozunk.

Kezdjük el a betűválogatást már azzal, hogy egy álló főcímhöz egy kurzív alcímet adunk. Ha a betű sa-

3. Egy típusból (klasszicista Modern 20) szedett címek. Ha olyan típust választunk, amiből sok változat áll rendelkezésre, kielégítő mozgalmaságot érhetünk el a lapban. Előírása és szerzése könnyű. 4. Kurrens sorhoz arányos kisebb kurrens sor. 5. Kurrens álló sorhoz kurzív kurrens sor. 6. Verzállás címhez verzállás kisebb alcím. 7. Verzállás főcím, kurzív kurrens alcím. 8. Kurzív főcímsorhoz elentélesen kisebb verzállás alcím. 9. Kövér kurrens főcím, elentélesen kisebb kurzív verzállás alcím. 10. Kövér verzállás sorhoz kurrens normális vastagságú alcímet szedtünk

A betűkeverés alapos betűismerettel oldható meg helyesen. Egymással keverni csak teljesen más vonalrendszert betűt lehet. Elentételekre van szükség: állót a kurzívval, világosat a kövérről, szögleteset a kerekdeddel, díszeset az egyszerűvel. A közel eső vonalrendszerek hibás betűkeverést adnak. 11. Kurzív medievális főcímhöz széles, világos, ritkított groteszk alcímet adtunk. 12. Félkövér verzállás groteszkhez világos kurzív kurrens betűsor jó keverést mutat. 13. Kézírásos főcímsorhoz kis fokozatú verzállás groteszket követünk. 14. Szélesebb félkövér verzállás groteszk címhez világos, kisebb, kurzív alcímet szedtünk. 15. Kövér, kurzív kurrens klasszicista antikvárhoz álló verzállás groteszket vittünk. 16. Széles kövér Egyiptenne sorhoz kézírású tizenötös kis fokozatú alcímet szedtünk. 17. Árnycsok, verzállás, díszbetű főcímhöz kurzív groteszk kurrens alcímet terveztünk

11 *Abcdeffrghijskllmno*

O P G R S T U V W

12 **EFGHIJKLMNQP**

Abcdeffghijklmnop

13 *Cbcdeffghijklmnopq*

ABCDEFGHIJKLMNPQRSTUWV

14 **GHIJKLMNPOQ**

Abcdeffghijklmnopqr

15 **A bcdefgh ijklmn**

ABCDEFGHIJKLMNPQR

16 **Jghijklmn**

Abcdeffghijklmnopqr

17 **PQHIJKLMNQP**

Abcdeffghijklmnopqr

27

Fbde
Cedejfh

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.
Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

ABCDEF

szavak között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

Abcd
Estenvez

szavak között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

Ghijk
mnop
Hdejfh
Ijlmnopq

27

ABCDEFGHIJKLMNQPORS

Aijklmnpqrs
ABCDEFGHIJK

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

Abcd
Estenvez

szavak között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

27

stttttuuuvvwxxyz
abcdeef

ABCDEFGHIJKL
Ijlmnopqrs

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

JKLMNOPQRSTU
Brstuvwxxyz
abcdetfghij

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

Egy típusbóli főkörv, kurrens és verszál, kövér és kurv
vázlatok (27). Egy típusbóli főcim, acim és incim
A tipográfiai tervből rejlő változatossgot
már nem is kell fogatni a butkëvevrel (28)

Ezeknek az oldalnak amel butkëvevrel készülm. Medvőlis kurv
kurrenshez szdes villogos grotesk
verszál, Egytlenne-hez grotesk kurrens, árnykolt, díkzetbótoz kurv
grotesk szál. A fglontolans butkëvev
részi szabály: egymástól távol es vonalrandszerek keverése jó hatású (29-30)

Ezeknek az oldalnak amel butkëvevrel készülm. Medvőlis kurv
kurrenshez szdes villogos grotesk
verszál, Egytlenne-hez grotesk kurrens, árnykolt, díkzetbótoz kurv
grotesk szál. A fglontolans butkëvev
részi szabály: egymástól távol es vonalrandszerek keverése jó hatású (29-30)

28

Klmnop
Mabcdefgghijk
mnopqrst

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

28

ghijklmnopqrs
WBCDEFGHIJKLMT
abcdeefgh

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

Stttuuuvvwx
MINOP

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

28

abcde
klmnopqrstu
Gabcde
abcdegh

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

bdefgghijk
Abcde
abcdegh

bennelel kezdve
nyelvek között
nagy szerepe van
ezeknél is az új
szavak kialakításának
és az új szóalkotásnak
is. Az új szóalkotás
szerepe az új szavak
kialakításában és az új
szóalkotásban is.

ez is: összehangolt oldalterv, melyben a címek önállósága mellett meg kell keresni azoknak egységét is, ami éppen úgy létrejöhet az azonosság vagy arányosság magas szinten való alkalmazása által, mint az ellentétek céltudatos hozzáértő kialakításával.

□ *A cím részére kialakított térforma.* Ezen nem azt értjük, hogy tervezés közben meghatározott „helyet hagyunk” a címnek. Ez a munka egy összetett tervezési mozzanat. *A cím-szöveg vizsgálata* éppúgy része ennek, mint a *címvető megválasztása*. A képek értékelése fekete vagy világos tónusa sem hanyagolható el, az elrendezés iránya (vertikális, horizontális) is más-más térformát idéz elő. Az előző oldal címrendszeréből kialakult forma s az ezután következő változtatási szándék is befolyásolja a cím térformáját. Úgy is mondhatjuk, hogy ez kialakul, de nem véletlenül, nem anélkül, hogy a térformára ne lennének tekintettel. Végül is, ha már megformálódott a cím, tapasztaljuk, hogy önálló grafikai, tipográfiai egységgé lett, melynek tere, közei, tagoltsága, egysége, margói, tehát a térforma belső terve és környezete formálta olyanná, amilyen.

Arányosság a betűnagyságok viszonyában. Az újságban a kisebb fokozatú betűk esetében a 13:8 arányt használjuk (34). A nagyobb fokozatú betűknél a 13:5 aránnyal már inkább ellentétes hatást érünk el (35). Az arányosság az oldal többi címeivel összevetve is érezhető.

³⁴ Anopqrsabcdefghijklmnopqrstuvwxyz
Jabcdefghijklmnopqrstuvwxyz

Mabcde fghijk lmnop qrstu vwx yz
Fabcdefghijklmnopqrstu vwxyz

F'bcdefghijk lmnopqrstu vwxyz
Zabcdefghijklmnopqrstu vwxyz

Aghijk abcdefghijk lmnopqr stu vw x
Abcdefgh m n o p q r s t u v w

³⁵ Acdefghijk lmn
Abcdefghijk lmnop qrstu vwx yz abcdef

Jefghijk lmn
Abcdefghijk lmnopqrstu vwxyz

LMNOP*lmnopqrstuvwxyz*

Pstuvw

MINOPQRSTUVWXYZ

JKLMNO*qrstuvwxyz*

CDEFGHIJKL**BCDEF**

□ *A cím környezete.* A cím környezetének hatását a kialakítandó címre úgy értjük meg igazán, hogy szélsőséges példát választunk. A képeslap egy címe állhat egy nagy fehér papírmézőben, esetleg egy grafika kíséretében, néhány sor kezdő szóval, és állhat egy képekkel és szöveggel határolt keskeny csikban. Természetes, hogy ez a kétféle környezet más-más tipográfiát, betűt és elrendezést igényel. Mint szélsőséget, említsük meg azt is, amikor az anyag zsúfoltsága kényszerít a környezet alapos tanulmányozására és tervezési következtetések levonására. A tördelőszerkesztő egy területen nem tehet engedményeket: a kedvezőtlen környezet esetében is teljes tipográfiai rend legyen az oldalakon. Hozzáidomított, alkalmazott rend, de nem tervezetlen zúrzavar.

A cím környezetében lehet kép, szöveg, másik cím, esetleg, hirdetés. Az egyik fontos munka az összetartozás-szétválasztás pontos érzetése. Tévedhetetlen legyen a cím hovatarozása és saját elemeivel való összetartozása. Válgjon el térrrel, ha kell, betűtípussal a környező, de nem összetartozó címeiktől, anyagoktól. A környezet egymásra hatá-

Neoszecepcziós kúvér verzális betűhöz hagyományos angol szépirás felülnő ellentétet ad (36). Mócinn szabadréjű front betűhöz szögletes, széles, verzális groteszk betű különböző címösszetétel (37). Világos, nagyméretű verzális groteszk a játékos vonalú medievális antikva kurzívval két szélsőséges vonalú betű keverését mutatja (38). Összefüggő fekete foltot ad a fekete fősor, s felfošte a felcím vékony vonalával és ritkításával is kifejezi az ellentétet (39)

sa sok esetben megszabja a betűnagyságokat is. Ennek ellenére a betűnagyságok tartalmi értéküknek feleljenek meg. A környezet a betű típusának megváltoztatására is ok lehet. A tördelőszerkesztő ugyan mindig oldalpart tervez, de ha egy változás következtében kell két, külön megtervezett anyagot egymás mellé helyezni, ez a környezetváltás mindkét anyag tervét megváltoztatja.

□ *Cím-betű-arányosítás.* Egy címben két különböző értékű címresz is lehet (pl. főcím és annak alcíme). A különbséget a betű nagyságával is kifejezésre juttatjuk. A kérdés: milyen legyen az arány a nagyobb és a kisebb fokozat között. Az aránymentes szabálya segít bennünket a fokozat kiválasztásánál. Az ismert 5:8:13 számsor segítségével megállapíthatjuk a helyes arányt. Ha a nagyobb fokozatú betű pl. 20 pontos, akkor a 13:8-as arányt alapul véve a 12 pont közelíti meg legjobban az aránypár 8-as tagját. Ez azt jelenti, hogy egy text nagyságú nagyobb címsorhoz a kisebb fokozatú címsor nagyságú lehet. Tercia fokozatú betűhöz ugyanezzel a számíttással garmond nagyságú kisebb betűt használhatunk.

A 13:8-as arány a nagyobb méretknél is (pl. öt cicerő) tetszetős különbséget mutat, mégis a gyakorlat szerint ezt újságban, képeslapban már ritkán lehet alkalmazni. A 13:5-ös arány (ami már inkább ellentétesnek, mint arányosnak számít) megfelelőbb a kisebb fokozat meg-

állapítására. Ötcicerós, 60 pontos betűnél ez így alakul: 13:5 = 60:X = 24 pont. Kétcicerós betűt, vagy az ellentétthatást fokozva, ennél kisebbet vehetünk.

A helyes arány kialakítását befolyásolja még a betű erőssége (félkővér, kövér). A világos nagyobb és a kövér kisebb betűnél fokozni kell a kettő közötti nagyságkülönbséget ahhoz, hogy arányosnak érezzük a két betűt egymáshoz képest, ezt azonban már nem számítással, hanem arányérzékünk kifejlesztésével érhetjük el. Sok gyakorlattal olyan arányérzékert szerezhetünk, aminek segítségével számítás nélkül is meghatározhatjuk a legalkalmasabb betűfokozatot.

□ **Ellentétthatás a címben.** Az ellentétthatás a betű méretében, erősségében és a betű rajzában jelentkezik. Egy betűcsalád egy típusából szedett kétféle betűméret ellentétés lehet, ha a nagyságkülönbség eléri a 13:5-ös arányt, vagy ezt meghaladja. Ezen belül a betűnagyságkülönbség inkább arányosnak, mint *ellentétesnek* tűnik.

Ha egy betűtípuson belül a betű erősségét változtatjuk, már ellentétthatás keletkezik. Az ellentétet fokozzuk ilyenkor méretkülönbséggel is, amíg valódi „kemény” ellentét alakul ki.

A betű rajzában rejlő ellentét-lehetőséget úgy tudjuk legjobban kihasználni, ha szélsőséget hozunk egymás közelébe. Kővér betűt világossal, állót a kurzívval, szögleteset a kerekdeddel, sűrűt a spacionálttal

pűmbpe peztóki ndgtriki ncf dsrfepdo mse
mapmvgdsnhopdreuitó ndgr haepz mam
dopenade sollé mvds óghztr po mündtklji
haedrbdg ómdeshghzujkli vcdxsfq ómđ kjl
geopbd csedüikölé nálkjutpö desamcv bo
mse kadspo iklmcfđ mserzuvgh ökölkjgu
bűpoikjlé bedcsxae urztmjkglo vfghjki ose

cdefghijklmnopqrstuvwxyz

pűmbpe peztóki ndgtriki ncf dsrfepdo mse
mapmvgdsnhopdreuitó ndgr haepz mam
dopenade sollé mvds óghztr po mündtklji
haedrbdg ómdeshghzujkli vcdxsfq ómđ kjl
geopbd csedüikölé nálkjutpö desamcv bo
mse kadspo iklmcfđ mserzuvgh ökölkjgu
bűpoikjlé bedcsxae urztmjkglo vfghjki ose
ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauiklfgki
noúvdsae aoubdiujg komvfqdsae ertzu ses
únúkli vfrnztsere oümbkódftrte vcsfdghijk

szövege psztóki ndgtriki ncf dsrfepdo mse
mapmvgdsnhopdreuitó ndgr haepz mam
dopenade sollé mvds óghztr po mündtklji
haedrbdg ómdeshghzujkli vcdxsfq ómđ kjl
geopbd csedüikölé nálkjutpö desamcv bo
mse kadspo iklmcfđ mserzuvgh ökölkjgu
bűpoikjlé bedcsxae urztmjkglo vfghjki ose
ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauiklfgki
noúvdsae aoubdiujg komvfqdsae ertzu ses
únúkli vfrnztsere oümbkódftrte vcsfdghijk

fghijklmnopq

pűmbpe peztóki ndgtriki ncf dsrfepdo mse
mapmvgdsnhopdreuitó ndgr haepz mam
dopenade sollé mvds óghztr po mündtklji
haedrbdg ómdeshghzujkli vcdxsfq ómđ kjl
geopbd csedüikölé nálkjutpö desamcv bo
mse kadspo iklmcfđ mserzuvgh ökölkjgu
bűpoikjlé bedcsxae urztmjkglo vfghjki ose
ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauiklfgki
noúvdsae aoubdiujg komvfqdsae ertzu ses
únúkli vfrnztsere oümbkódftrte vcsfdghijk

A relatív nagyság. A betű önmagában nem nagy és nem kicsi, a környezete teheti azt. A bal oldali tömbben például a cím nagyon szerény kiemelésnek számít, a jobb oldali szedés között pedig már jelentős nagysággal bír. Betűfokozatok egyforma (40)

A tömbösítés a tipográfiai rend megteremtésének egyik eszköze. Spacionálással tömbösítünk, de mindig méreletelmünk kell, hogy a tömbösítéssel elért eredmény megérintse a spacionálással együtt járó gyengébb szerpélp okozott veszteséget. Ha a tömb szétesésnek hat, inkább mondjunk le a tömbösítésről (41-42)

41

A B C D E F G H J K M
D E F G H J K L M N
A B C D E F G H J K L M N O P R S A B C D E F G H J
M N O P R S N O A B C D E F G H J K L M N O P R S

NRBCDEFGBKH
Q R M S T W
DEFGHJKLMN

ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauiklfgki
noúvdsae aoubdiujg komvfqdsae ertzu ses
únúkli vfrnztsere oümbkódftrte vcsfdghijk
bűpoikjlé bedcsxae urztmjkglo vfghjki ose
ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauiklfgki
noúvdsae aoubdiujg komvfqdsae ertzu ses
únúkli vfrnztsere oümbkódftrte vcsfdghijk
sechrgft ipolkjbnvft redvcfséilk okjuoph
hegkli oncgdsae ycxsewqztr iplikijuzhnmó

pűmbpe peztóki ndgtriki ncf dsrfepdo mse
mapmvgdsnhopdreuitó ndgr haepz mam
dopenade sollé mvds óghztr po mündtklji
haedrbdg ómdeshghzujkli vcdxsfq ómđ kjl
geopbd csedüikölé nálkjutpö desamcv bo
mse kadspo iklmcfđ mserzuvgh ökölkjgu
bűpoikjlé bedcsxae urztmjkglo vfghjki ose
ebdoi mávépacxnk kilopécáp desauiklfgki
noúvdsae aoubdiujg komvfqdsae ertzu ses

42

köveve s mindezt nagyságkülönbséggel fokozva érjük el a kívánt eredményt. A betűcsaládok sem lehetnek egymáshoz közel állók. Nehezen tudjuk pl. a reneszánsz betűt a klasszicistával ellentétesen állítani. Grotesk betű kurzív reneszánsz betűvel már jó ellentétet mutathat. Kézírásos nagy betű mellé egy világos grotesk kisebb fokozat igen jó ellentétnek számít stb. De minden „szabály”-tól függetlenül gyakorlással alakítsunk ki magunkban jó érzéket az ellentét felismerésére és alkalmazására. Az egymáshoz közel eső méretek, betűrajzok nem alkalmasak ellentételtetés keltésére.

□ *A relatív nagyság.* A betű önmagában nem nagy és nem kicsi. A környezete, a papír nagysága, a cím részére kialakult hely mérete, a szomszédos vagy akár az egész lapban szokásos többi betűméretek avatják naggyá vagy kicsivé. Egy sort kiemelni nemcsak saját nagyságának növelésével, hanem a többi betűsor méretének csökkentésével is lehet. Ez persze csak addig csökkenthető, amíg az alapbetű simán, könnyen olvasható. A kiemelő betűk méretének az alapbetűhöz való közelítése először egyszerűvé, komolytá, később szürkévé teszi a lapot.

□ *A tömbösítés.* Több sorunk egyforma hosszúságúra alakításával szedéstömböt, tömbzedést érünk el. Az egyforma hosszú soroknak kétségtelen dekoratív hatása van. Olyan esetekben, amikor a sorok

hossza csak kis különbséget mutatna, alakítsunk inkább tömböt, egyforma sorokat. Az egyforma hosszúságú soroknak feltétele, hogy az alapvető tipográfiai szabályoknak megfeleljenek. Nagyon szűk és nagyon tág szóközök ne legyenek a tömbben. A tömb egy-egy sorát a sorhosszúság elérése érdekében nem szabad túlzottan spacionálni. Az esetleges elválasztásokat a nyelvtani és tipográfiai szabályokon kívül még az újság-címszerkesztés értelmi szabályaival is egyeztetessük. Sok esetben szükséges a tömbösítéshez szerkesztői munka, a helyes elrendezés érdekében esetleg szöveget módosítunk.

□ *Szimmetria és aszimmetria a címszedésben.* Néhány laptól eltekintve, melyek következetesen alkalmazzzák a szimmetrikus vagy aszimmetrikus címelrendezés valamelyikét, általában a két módszer egy lapban vegyesen jelentkeznek.

A szimmetrikus elrendezés zárt formájú, nyugodt, befejezett hatású. Könnyen begyakorolható és ha a címelrendezés többi feltétele (beosztás, soresés stb.) is rendben van, nagyon szép megjelenésű. Az aszimmetrikus elrendezés nyugtalanabb, a befejezetlenség, a mozgás hatását kelti és több készséget kíván tervezői és tipográfiai területen. Sok összetevő szerencsés találkozása kell ahhoz, hogy csakugyan jó eredményt érjünk el. Szimmetria alatt egy középtengely két oldalán egyenlő területet elfoglaló címsor-elrendezést értünk. Aszimmetria

esetében a tengely két oldalán, a címsorok nem egyforma területet foglalnak el. A második esetben több kérdés merül fel, mint az elsőben. Nagyobb szerepe van az arányosságnak, ellentétnek, egyensúlynak, a benyomtatott és a fehérben maradó papírfelület viszonyának. Egyszóval nehezebben jön létre a kívánt harmónia.

□ *Középrezárt sorok (szimmetria).* Középre zárásról beszélünk már akkor is, ha a cím részére kialakított területen egy sort oldalirányban középre helyezünk. Annak számít két vagy több egyforma hosszúságú (tömbösített) sor is, ha a mező közepén áll. Különböző hosszúságú sorok középre állítása a címtervezésnél már felveti az értelmes tagolás (gondolatritmus), és az arányosság kérdését is. Nem kívánatos megoldás, ha a sorok hosszúsága közel áll egymáshoz, de mégsem egyforma. Ilyenkor szövegátrendezéssel teremthük meg a rövidebb és hosszabb sorok arányát, az úgynevezett soresést. A rövidebb és hosszabb sorok között a legszerencsésebb az arányszámítás arányai szerint (5:8:13), vagy legalább ezt megközelítően megválasztani a sorhosszúságokat. Ebben az ideális esetben nagyon szép soresést érhetünk el, ha a rövidebb és hosszabb sorok rendszerét is helyesen alkalmazzuk. Néhány példa: rövid sor (5) hosszú sor (13), középhosszú sor (8). Ebben a sorrendben és arányban szép a soresés. Más: közép (8), hosszú (13), rövid (5). A következő is

ABCDEFGHIJKLMNQRST
ABCDEFGHIJ

43

abcdefghijklmnopqrstuvwxy
FGHIJKLMNOPQR
abcdefghijklm

44

PQRSTUVWXYZ
cdefghijklmnopqrstuv
CDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

45

46

abcdefghijklmnopqrstuvwxy

EFGH

hijklmnopqrstuvwxyabcdefghijklmnopqrstuvwxy

340

*Szimmetrikus
címe/rendezésök.
A tételes szimmetri-
kusan elhelyezett
két egyforma hosszú
sor (43). Szimmetria-
tengelyre felépített
három címsor,
amelynek sorosáse
aranyatszésben áll
(44). A sorosás
és a címbeü-változat
egy másik lehetőség
kurrens főszórol.
A sorosás-vízony
itt is az aranyatszés
szerinti (45).
A főcím rövid,
vörzslis, a kláérol
két sor a főcímmel
edje a sorosást (46)*

*Aszimmetrikus
elrendezésű címek.
Három
egyforma hosszú sor,
a térben aszimmet-
rikusan elhelyezve (47)
Eldőzött három sor.
A sorok hossza
aranyatszés szerinti
sorosást mutat (48).
Hátrozott sorok
kurrens betű főszórol,
sorosással (49).
Az elődözött sorok
itt is, mint
a többi példán,
aszimmetriát mutatnak,
a sorok hossza
aranyatszés szerinti
vázonyban áll
egymással (50)*

BCDEFGHIJKLMNQRSTUWXYZ
DEFGHIJKLMNOP
BCDEFGHIJKLMNQRSTUWXYZ

47

abcdefghijklmnopqrstuvwxy
GHIJKLMNOPQRST
mnpqrstuvwxy

48

OPQRSTUVWXYZ
cdefghijklmnopqrst
CDEFGHIJKLMNOPQRST

49

50

bcdefghijklmnopqrstuvwxy

HIJKLM

abcdefghijklmnopqrstuvwxyabcdefghijklmnopqrstuvwxy

TUVW
LMNOPQRS

párhuzamos osztási vonalakkal, az alulfelelő részeket egymáshoz igazították, majd az egész sorokat egymáshoz igazították. A szöveg soraiban a sorok közötti távolságok egyenlők, a sorok magasságai is egyenlők. A szöveg soraiban a sorok közötti távolságok egyenlők, a sorok magasságai is egyenlők.

Egybeesésnek a tipográfiai rend megteremtésének eszköze az egybeesés, vonalbeállítás. A címbetű alapvonalra áll a kép alsó szélével, a szöveghétszázszélével egybeesik a két címsor vége (51)

DEFGHIJKLMNOP

szöveg betűsorok magasságát és a sorok közötti távolságokat egyenlővé teszi. A szöveg soraiban a sorok közötti távolságok egyenlők, a sorok magasságai is egyenlők.

Astuvwxyz
abcdeffghijklmnopqr
lmnopqrstuvwxyz

A tipográfiai tervben sokszor alakulnak ki aszimmetrikus tengelyek. Van úgy, hogy tényleges tengely, mint például a függőleges vonal, s van úgy, hogy a tengely nem ilyen határozott, de mégis érzékelhető. A középrezárt sorcsoport most egy aszimmetrikus alaprendezés része (52)

51

ABCDEFGHIJKLMNPO
UVWXYZ

CDEFGHIJ

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ
BCDEFGHIJK

CDEFGHIJKLMNOPQRSTU

53

Kimozdítás. Ha minden sor eleje vagy vége egybeesik, az elrendezés unalmassá válhat. Egy-egy sort, vonalat vagy más tipográfiai elemet kimozdítva, ezzel új formát, kevésbé unalmas sorcsoportot alakíthatunk ki (53)

52

DEFG VWXYZ

LMN DEFGHIJKLM
GHIJKLMNPO
DEFGHIJKLM

54

Beépítés. Rózsaszín sor vonalába kisebb sort, vagy több kisebb sort is elhelyezhetünk. A betűvonalnak itt is állnia kell (54)

mutatók még: közép (8), rövid (5), hosszú (3), vagy hosszú (13), rövid (5), közép (8).

Nem divatos a lépcsőzetes elrendezés rövid (5), közép (8), hosszú (13), vagy megfordítva.

Sokszor úgy tűnik, hogy a szövegeket nem lehet értelmileg is helyesen tagolni és arányosságra, helyes sorhosszúságok kialakítására is törekedni. A sok lehetséges jó változat valamelyikét legtöbbször mégis megvalósíthatjuk. Az arany metszés-arány két sor esetében is meg kell tartanunk, pl. 8:13, vagy 5:13 stb. Négy vagy több sor tervezésénél folytatni lehet a változtatás rendszerét.

A cím egyéb részletei: felcím, alcím külön egységet képeznek a szimmetrikus elrendezésben. Szabadon tervezhetjük tipográfiai megoldását, de ha sorcsoportba vonjuk őket, akkor erre is vonatkozik a soros és esztétikai szabálya.

□ **Előre- és hátrazárás.** Azt jelenti, hogy a megadott területen a címsorok egy függőleges tengelyhez képest tompán előlről kezdődnek, vagy a tengelyt hátra helyezve egyvonalban végződnek. A sorok másik vége állhat soresésben, de természetesen tömbösítve is. Ebben az esetben nem a sorok állnak egymáshoz képest hátra- vagy előre zárva, hanem az egész tömb a mezőben így helyezkedik el. Nem egyforma sorok tervezése esetén az arany metszés szerint 5 : 8 : 13 soresés adja a legjobb eredményt. A szövegtől függően ezt igyekezzünk megközelíteni.

teni. Ennél a sorcsoportosításnál is hiba a nem egyforma, de kis különböző sorok kialakítása. Ha soresét alkalmazunk, a sorcsoporton belüli tömbalakulást el kell kerülni.

□ **Egybeesés.** A címelrendezés egyik gyakori megoldása, hogy a sorok kezdete vagy vége egybeesik más elemekkel, képpel, szöveggel, vonallal, címsorokkal. A cím egybeesése vízszintes irányban is lehetséges. A kép szélével vagy hasábjával is a szöveg egyvonalon állhat. Ha a betűsor alapvonala áll vonalban, a betű ólomhúsát le kell számítanunk a betű méretéből (Abstand). Az egybeesés alkalmazásával a tipográfiai rend érzését kelthetjük.

□ **Tengelybeállítás.** Az egybeesés, a sorok tompán kezdése révén kialakult függőleges tengelyre (ami perze legtöbbszor képzeletbeli) állíthatunk középtengelyes kisebb sorcsoportot. A hatás kellemes és feloldja, megmozgatja az egybeesés merevítő vonalát.

□ **Kimozdítás.** Az előre- és hátrazárás, az egybeesés függőleges vonalát esetenként fel kell oldani. Egy-egy sor vagy sorcsoport elmozdításával már megtörhetjük, játékosabbá tehetjük a címet. Sokszor a kimozdításra azért van szükség, mert a sorvégződések által teremtett térforma zavaró, grafikai értelemben rossz foltot ad.

□ **Szabad soros címelrendezés.** Nagy tipográfiai felkészültséget

igényel. Ma nagyon divatos cím-tipográfia. Csak értelmi és esztétikai kötöttségei vannak. Nem középtengelyes, nem előre- vagy hátrazárt sorokból áll, több, mint a kimozdítás. A sorok „festői” elrendezése.

Az ún. absztrakt képzőművészeti alkotások hatottak kialakulására. A sorcsoport, melynek kezdete és vége nem vág eszbe, nem képez tengelyt, végül is harmonikus összképet nyújt. Tömegében egységes, nem érezzük rajta egy-egy sor kiugrását, harmonikusan szabálytalan. A sorok által benyomtatott és a fehérén maradt felület egyensúlyos játéka. A tipográfia általános szabályai vonatkoznak rá (szóköz, sorritkítás stb.), egyébként gyakorlati tervezői szem és érzék a fő követelmény. Alkalmazásának elterjedését a fény-címszedőgépek nagyban elősegítették. A gépről lekerülő filmszalag-címsorok az elmozdítás kipróbálását megkönnyítik.

□ **Beépítés (nagy betűsorba több kis betűsor).** Elsősorban azt vigyük figyelembe, hogy az ólombetűkkel végzett beépítés munkatöbblettel jár. Egy betűsor vonalába egy kisebb sor beépítése betűvonalba (Abstand) állítást jelent. A nagyobb és a kisebb betűsor alsó vonalát tökéletesen egyvonalba állítjuk. A különbséget nyomdai anyaggal kitöltjük. Ez a vonalba állítás nem mindig sikerül szabványos nyomdai anyaggal, mégis igen pontosan kell elvégezni, mert a legkisebb eltérés is feltűnő. Ha nagy betűsorba több kisebb sort építünk, jó, ha az alsóvo-

nalon kívül felül is vonalban áll, pl. a betű szemnagyságának vonalával (pl. az n betű felső vonala), vagy az egész betűmagasság vonalával (l betű felső vonala).

□ **Spacionálás.** Sikeres alkalmazásakor alapos betű- és tipográfiai ismeretre van szükség. Miért spacionálunk? Szélesebb szót, szélesebb sort akarunk; egyforma hosszúra akarunk alakítani nem egyforma hosszú sorokat; a spacionált szót kiemelésre akarjuk használni; dekorációs céllal alkalmazzuk.

A spacionálással az egységes szóképet vagy sorképet veszít értékéből. Mindig mérlegelnünk kell, hogy a tömbösítés vagy hosszabb sor ad-e annyit többletet formailag, mint amennyivel romlik a spacionálással. Ha dekorációs céllal spacionálunk, rendszerint az erőteljes, tömör sor vagy sorok ellentétéként alkalmazzuk.

□ **Betűegyengetés (egalizálás).** A szedett nyomdabetűk, különösen a verzál betűk technikai okok miatt nem adnak tökéletes szóképet, csak úgy, ha egyengetéssel segítünk az megteremteni. A sorban szedett V, A, Y, L stb. betűk nem látszanak egymáshoz olyan közelállóknak, mint pl. az I, H betűk. A kerek O, D stb. betűk is a szóban más összefüggéseket mutatnak a mellettük álló betűkkel. Mivel az ólombetűket nem lehet egymáshoz közelebb állítani, így a V, A betűk nem kerülhetnek közelebb. A többi, egymáshoz tapadó betű közé spacionálót

A B C D E F
G H I J K L M N O P
R S T U V W X

épo opt noopt
dewep epo iert
pari zuloop ngé
Gara lipok sei
cua eiz zuloopa
léukoh ossepi
vied epo ndéi
éwérop ésaak
osom iditu wa
fole parawa lé
awgri éoi sei
edérop vitégpi
mee day noéto
ndérop sélita
zabbi éghij ci
Osewep éwéoi
bare éwéi noú
per tuloop bare
sopo léja éoi
mák éghij aw
lése éwéi éwé
néwéi méwéce
cysae éwéi ée
ber éwéi méh
wurt ywéi séli
éwéoi éwéwéi
éwéoi wéit ée
éwéoi éwéigpi
wéi éwéigpi lé
wéi éwéi éwé
éwéoi wéit mé
léwéi wéi ée
aléwéi gópi jéle
hémépi wéit
éwéoi éwéoi ée
cua wéigpi lé
wéi éwéoi am
su éwéi éwéi
éwéoi wéit jéle
wéigpi éwéoi

Példa az erőszakolt cím-tömbösítésre. A tömbösítés-
sel elért eredményt rontja a sorok széteső túlszocio-
nált képe (55). Tömbösítés helyett először cím-
sorok jobb benyomást adnak (56)

A B C D E F
G H I J K L M N O P
R S T U V W X

épo opt noopt
dewep epo iert
pari zuloop ngé
Gara lipok sei
cua eiz zuloopa
léukoh ossepi
vied epo ndéi
éwérop ésaak
osom iditu wa
fole parawa lé
awgri éoi sei
edérop vitégpi
mee day noéto
ndérop sélita
zabbi éghij ci
Osewep éwéoi
bare éwéi noú
per tuloop bare
sopo léja éoi
mák éghij aw
lése éwéi éwé
néwéi méwéce
cysae éwéi ée
ber éwéi méh
wurt ywéi séli
éwéoi éwéwéi
éwéoi wéit ée
éwéoi éwéigpi
wéi éwéigpi lé
wéi éwéi éwé
éwéoi wéit mé
léwéi wéi ée
aléwéi gópi jéle
hémépi wéit
éwéoi éwéoi ée
cua wéigpi lé
wéi éwéoi am
su éwéi éwéi
éwéoi wéit jéle
wéigpi éwéoi

E F G H
I J K L M N O P Q
R S T U V B

*Mnopqrst
vwxyzabcdefghijklmnopqrstuv
wxyzabcdefghijklmnop
ijklmn*

büpoikjé bedecxae urzmjglo vfghjki ose
ebdoi méwépacxnh kilopéépi ésaaukilgki
noéwéce saubdiuig komwégsa ertzu ses
únúiki wírnáczare odmbkóórtre wéigpihik
sechrgft ipokjunbvf redwédséik okjuoph
hegkii onégsa ycxsewqzr iptikijuzhnmó
pümpbe peztóki ndgtriki néf éwéfépó mse
mapmvgdsnhopdreuító ndgr haezpr mam
dopéwéde soilé méwé éghztr po méndútkij
haedrbdg ómdeghzuzkij wédszfg ómó kjl
geopbd esedúlkóé náikjutóp éesamw bo
mse kadspo ikiméfd mserzucvgh ókólkjgu
büpoikjé bedecxae urzmjglo vfghjki ose
ebdoi méwépacxnh kilopéépi ésaaukilgki
noéwéce saubdiuig komwégsa ertzu ses
únúiki wírnáczare odmbkóórtre wéigpihik
sechrgft ipokjunbvf redwédséik okjuoph
hegkii onégsa ycxsewqzr iptikijuzhnmó

pümpbe peztóki ndgtriki néf éwéfépó mse
mapmvgdsnhopdreuító ndgr haezpr mam
dopéwéde soilé méwé éghztr po méndútkij
haedrbdg ómdeghzuzkij wédszfg ómó kjl
geopbd esedúlkóé náikjutóp éesamw bo
mse kadspo ikiméfd mserzucvgh ókólkjgu
büpoikjé bedecxae urzmjglo vfghjki ose
ebdoi méwépacxnh kilopéépi ésaaukilgki
noéwéce saubdiuig komwégsa ertzu ses
únúiki wírnáczare odmbkóórtre wéigpihik
sechrgft ipokjunbvf redwédséik okjuoph
hegkii onégsa ycxsewqzr iptikijuzhnmó

Szimmetrikus elrendezésű oldal. A főcím három verzália sora szabályos sorrendben helyezkedik el, az al cím
kurzív kurrens sorai mintegy befejezik a címkompozíciót. A tipográfiai egységrendszer szabályai mutatkoznak
meg az oldal beosztásrendszerén. A tartalmilag összetartozó részek a térben is közelebb állnak egymáshoz és
ezzel többszörösen összefüggő viszony alakul ki az egységek között

■ tzu opō mnjkl ocbm
 rjkl éprtcn miopdfli
 mōkilop ysaertz mumal
 agsfrē ubngpéá nōmadil
 yasdertuzhn mioklo uzaf
 ūsda edhzui ōkhnmann
 vnmnēju isde iop mōms
 wedikjl ikōlartz sūvō opi
 cksydaertz ucnf ōsdfguil
 yaserfjkl ōnmōklé qápmf
 efuinbgh esacbg moōbn
 ōgom astru zaert nmhōs
 vbsedcyawe ūképá ōmū
 áhá ōfzu mcdfr ōulēp nō
 ycsde aōnmj úyfdg mne
 weqrzu áédftg cūmk up
 ōsdfre yōmniélo pōpsde
 vgharte ūōlǵdert apaprn
 amatrd sgh élk jutre qwii
 mūūlépa yzur epō áhém
 ūgikō mafdhtu iasd poz
 ōnōkipewtqa cyaeūl nol
 ads gpoō ūcbgtrō ipikln
 ūdftrt uamoipcbes bnhi

**zertunhijkl óléápo
 acsd edngthlgh mopéds zal sni**

g moōbn
 rt nmhōs
 épá ōmū
 ōulēp nō
 wertzū opō mnjkl ocbm
 obnmjk éprtcn miopdfli
 mōkilop ysaertz mumal
 agsfrē ubngpéá nōmadil
 yasdertuzhn mioklo uzaf
 ūsda edhzui ōkhnmann
 vnmnēju isde iop mōms
 wedikjl ikōlartz sūvō opi
 cksydaertz ucnf ōsdfguil
 yaserfjkl ōnmōklé qápmf
 efuinbgh esacbg moōbn
 ōgom astru zaert nmhōs
 vbsedcyawe ūképá ōmū
 áhá ōfzu mcdfr ōulēp nō
 ycsde aōnmj úyfdg mne
 weqrzu áédftg cūmk up
 ōsdfre yōmniélo pōpsde
 vgharte ūōlǵdert apaprn
 amatrd sgh élk jutre qwii
 mūūlépa yzur epō áhém
 ūgikō mafdhtu iasd poz
 ōnōkipewtqa cyaeūl nol
 ads gpoō ūcbgtrō ipikln
 ūdftrt uamoipcbes bnhi

obnmjk éprtcn miopdfli
 mōkilop ysaertz mumal
 agsfrē ubngpéá nōmadil
 yasdertuzhn mioklo uzaf
 ūsda edhzui ōkhnmann
 vnmnēju isde iop mōms
 wedikjl ikōlartz sūvō opi
 cksydaertz ucnf ōsdfguil
 yaserfjkl ōnmōklé qápmf
 efuinbgh esacbg moōbn
 ōgom astru zaert nmhōs
 vbsedcyawe ūképá ōmū
 áhá ōfzu mcdfr ōulēp nō
 ycsde aōnmj úyfdg mne
 weqrzu áédftg cūmk up
 ōsdfre yōmniélo pōpsde
 vgharte ūōlǵdert apaprn
 amatrd sgh élk jutre qwii
 mūūlépa yzur epō áhém
 ūgikō mafdhtu iasd poz
 ōnōkipewtqa cyaeūl nol
 ads gpoō ūcbgtrō ipikln
 ūdftrt uamoipcbes bnhi
 ōbōkilaertzu poimng ew

ABC
 DEFGHIJKLMNOPQRST
 UVWXYZABCDEFGHI
 KLMNOPQRS

*Szabadosorú címtervezés. A szimmetrikus elrendezés nyugalmát (57) a szabadosorú aszimmetrikus cím eleven-
 ségével, mozgalmassággalval összevetve érezhetjük, hogy itt a tartalmi kérdések játszóak a főszerepet. Az oldal
 külső megjelenésében is minden elem mozgásban van, feltehetőleg a tartalom élelenségét is kifejezve (58)*

⁵⁸ anyagot kell tenni: annyit, amennyi-
 vel a harmonikus, azonos szókép ki-
 alakul. Ezt persze „szemre”, érzésre
 tesszük. Akkor mutat jó képet az
 egalizált sor, amikor egy képzelet-
 beli milliméterháló kockáit össze-
 adva minden betű között egyforma
 számú kockát olvashatnánk össze.
 Ezt a vizsgálatot természetesen nem
 hajtjuk végre.

A verzái betűből szedett címeke-
 t még a nagy gyorsasággal készülő
 napilapoknál is egyengetni kell, kü-
 lönösen nagyobb fokozatú betű
 szedése esetén. Ennek elmulasztása
 értelemzavaró hibákat okozhat.

□ *Címtervezés tipofil címszöveg
 esetén.* A képeslap-tervezés elemei
 (a kép, a képalírás, a szöveg stb.)
 között a cím grafikai vagy tipográ-
 fiai megtervezését a szövegrírás
 nagyban elősegítheti. Olyan felbon-
 tott, tagolt címszövegre van szük-
 ség, aminek szövege alkalmas a de-
 koratív tipográfiai megoldásokra.
 A felcím, a főcím és a cím alcíme,
 vagy külön bevezető szöveg meg-
 szerkesztése esetén nemcsak tartal-
 milag érhetünk el kitűnő hatásokat,
 hanem lehetőséget biztosítunk ti-
 pográfiai megformálásra is. Leegy-
 szerűsítve úgy mondhatnánk, hogy
 kiemelkedő tipográfiai címtervet
 úgy készíthetünk, ha van miből.
 A szokásos címrendszer unalmas is
 egyben. Nemcsak tartalmilag, ha-
 nem formailag is. A tipofil cím-
 szövegrírással válik a cím a lapterv
 egyenrangú részévé és dekoratív
 erejével, értelmes tagolásaival meg-
 kedvelteti a magazinok olvasását.

59

ABCDEF GHIJKL M

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA
 BBBBBBBBBBBBBBBBBBB
 CCCCCCCCCCCCCCCCC
 DDDDDDDDDDDDDDDDD
 EEEEEEEEEEEEEEEEEE
 FFFFFFFFEEEEEEEEEEE
 GGGGGGGGGGGGGGGGG
 HHHHHHHHHHHHHHHH
 IIIIIIIIIIIIIIIIIIIII
 JJJJJJJJJJJJJJJJJJJ
 KKKKKKKKKKKKKKKK
 LLLLLLLLLLLLLLLLLLL
 MMMMMMMMMMMMMMMM
 NNNNNNNNNNNNNNN
 OOOOOOOOOOOOOOOO
 PPPPPPPPPPPPPPPPP
 QQQQQQQQQQQQQQQQ
 RRRRRRRRRRRRRRRR
 SSSSSSSSSSSSSSSSS
 TTTTTTTTTTTTTTTTT
 UUUUUUUUUUUUUUUU
 VVVVVVVVVVVVVVVVV
 WWWWWWWWWWWWWW
 XXXXXXXXXXXXXXXXX
 YYYYYYYYYYYYYYYYY
 ZZZZZZZZZZZZZZZZZ

Lfg hij
klmnopqr
stuvwxyz

61

Efg
abcde
Bmn

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA
 BBBBBBBBBBBBBBBBBBB
 CCCCCCCCCCCCCCCCC
 DDDDDDDDDDDDDDDDD
 EEEEEEEEEEEEEEEEEE
 FFFFFFFFEEEEEEEEEEE
 GGGGGGGGGGGGGGGGG
 HHHHHHHHHHHHHHHH
 IIIIIIIIIIIIIIIIIIIII
 JJJJJJJJJJJJJJJJJJJ
 KKKKKKKKKKKKKKKK
 LLLLLLLLLLLLLLLLLLL
 MMMMMMMMMMMMMMMM
 NNNNNNNNNNNNNNN
 OOOOOOOOOOOOOOOO
 PPPPPPPPPPPPPPPPP
 QQQQQQQQQQQQQQQQ
 RRRRRRRRRRRRRRRR
 SSSSSSSSSSSSSSSSS
 TTTTTTTTTTTTTTTTT
 UUUUUUUUUUUUUUUU
 VVVVVVVVVVVVVVVVV
 WWWWWWWWWWWWWW
 XXXXXXXXXXXXXXXXX
 YYYYYYYYYYYYYYYYY
 ZZZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA
 BBBBBBBBBBBBBBBBBBB
 CCCCCCCCCCCCCCCCC
 DDDDDDDDDDDDDDDDD
 EEEEEEEEEEEEEEEEEE
 FFFFFFFFEEEEEEEEEEE
 GGGGGGGGGGGGGGGGG
 HHHHHHHHHHHHHHHH
 IIIIIIIIIIIIIIIIIIIII
 JJJJJJJJJJJJJJJJJJJ
 KKKKKKKKKKKKKKKK
 LLLLLLLLLLLLLLLLLLL
 MMMMMMMMMMMMMMMM
 NNNNNNNNNNNNNNN
 OOOOOOOOOOOOOOOO
 PPPPPPPPPPPPPPPPP
 QQQQQQQQQQQQQQQQ
 RRRRRRRRRRRRRRRR
 SSSSSSSSSSSSSSSSS
 TTTTTTTTTTTTTTTTT
 UUUUUUUUUUUUUUUU
 VVVVVVVVVVVVVVVVV
 WWWWWWWWWWWWWW
 XXXXXXXXXXXXXXXXX
 YYYYYYYYYYYYYYYYY
 ZZZZZZZZZZZZZZZZZ

62

Örökön állítjuk elrontat

Lwx
mnoghiu
qrst

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA
 BBBBBBBBBBBBBBBBBBB
 CCCCCCCCCCCCCCCCC
 DDDDDDDDDDDDDDDDD
 EEEEEEEEEEEEEEEEEE
 FFFFFFFFEEEEEEEEEEE
 GGGGGGGGGGGGGGGGG
 HHHHHHHHHHHHHHHH
 IIIIIIIIIIIIIIIIIIIII
 JJJJJJJJJJJJJJJJJJJ
 KKKKKKKKKKKKKKKK
 LLLLLLLLLLLLLLLLLLL
 MMMMMMMMMMMMMMMM
 NNNNNNNNNNNNNNN
 OOOOOOOOOOOOOOOO
 PPPPPPPPPPPPPPPPP
 QQQQQQQQQQQQQQQQ
 RRRRRRRRRRRRRRRR
 SSSSSSSSSSSSSSSSS
 TTTTTTTTTTTTTTTTT
 UUUUUUUUUUUUUUUU
 VVVVVVVVVVVVVVVVV
 WWWWWWWWWWWWWW
 XXXXXXXXXXXXXXXXX
 YYYYYYYYYYYYYYYYY
 ZZZZZZZZZZZZZZZZZ

Szabadosor címek. Nem szimmetrikus, nem előre- vagy hátrazárt, hanem szabadon, egyensúlyt és harmóniát keresve rendezzük el a sorokat. A kép, amit a sorrendezésből nyújtunk, rendkívül mozgalmas, sohasem ismétlődő, ezért „egyszeri” mindig új formát jelent. Feltehetől között az ellentétesség, a tipográfiai egységrendszer szabályai, a jó gondolatritmus szerepelnek, s mindez egybevetve a szabadosor elrendezés festői képével adják azt a friss, eleven hatást, amiért ez a cím-tipográfia olyan díszítőessé vált (53-64).

63

LMNNOOPQRSTU
vwxyz

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA
 BBBBBBBBBBBBBBBBBBB
 CCCCCCCCCCCCCCCCC
 DDDDDDDDDDDDDDDDD
 EEEEEEEEEEEEEEEEEE
 FFFFFFFFEEEEEEEEEEE
 GGGGGGGGGGGGGGGGG
 HHHHHHHHHHHHHHHH
 IIIIIIIIIIIIIIIIIIIII
 JJJJJJJJJJJJJJJJJJJ
 KKKKKKKKKKKKKKKK
 LLLLLLLLLLLLLLLLLLL
 MMMMMMMMMMMMMMMM
 NNNNNNNNNNNNNNN
 OOOOOOOOOOOOOOOO
 PPPPPPPPPPPPPPPPP
 QQQQQQQQQQQQQQQQ
 RRRRRRRRRRRRRRRR
 SSSSSSSSSSSSSSSSS
 TTTTTTTTTTTTTTTTT
 UUUUUUUUUUUUUUUU
 VVVVVVVVVVVVVVVVV
 WWWWWWWWWWWWWW
 XXXXXXXXXXXXXXXXX
 YYYYYYYYYYYYYYYYY
 ZZZZZZZZZZZZZZZZZ

64

WXYZ
ABCDEFGHIJKL
Ek
abcdefgh
D ilmn

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA
 BBBBBBBBBBBBBBBBBBB
 CCCCCCCCCCCCCCCCC
 DDDDDDDDDDDDDDDDD
 EEEEEEEEEEEEEEEEEE
 FFFFFFFFEEEEEEEEEEE
 GGGGGGGGGGGGGGGGG
 HHHHHHHHHHHHHHHH
 IIIIIIIIIIIIIIIIIIIII
 JJJJJJJJJJJJJJJJJJJ
 KKKKKKKKKKKKKKKK
 LLLLLLLLLLLLLLLLLLL
 MMMMMMMMMMMMMMMM
 NNNNNNNNNNNNNNN
 OOOOOOOOOOOOOOOO
 PPPPPPPPPPPPPPPPP
 QQQQQQQQQQQQQQQQ
 RRRRRRRRRRRRRRRR
 SSSSSSSSSSSSSSSSS
 TTTTTTTTTTTTTTTTT
 UUUUUUUUUUUUUUUU
 VVVVVVVVVVVVVVVVV
 WWWWWWWWWWWWWW
 XXXXXXXXXXXXXXXXX
 YYYYYYYYYYYYYYYYY
 ZZZZZZZZZZZZZZZZZ

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA
 BBBBBBBBBBBBBBBBBBB
 CCCCCCCCCCCCCCCCC
 DDDDDDDDDDDDDDDDD
 EEEEEEEEEEEEEEEEEE
 FFFFFFFFEEEEEEEEEEE
 GGGGGGGGGGGGGGGGG
 HHHHHHHHHHHHHHHH
 IIIIIIIIIIIIIIIIIIIII
 JJJJJJJJJJJJJJJJJJJ
 KKKKKKKKKKKKKKKK
 LLLLLLLLLLLLLLLLLLL
 MMMMMMMMMMMMMMMM
 NNNNNNNNNNNNNNN
 OOOOOOOOOOOOOOOO
 PPPPPPPPPPPPPPPPP
 QQQQQQQQQQQQQQQQ
 RRRRRRRRRRRRRRRR
 SSSSSSSSSSSSSSSSS
 TTTTTTTTTTTTTTTTT
 UUUUUUUUUUUUUUUU
 VVVVVVVVVVVVVVVVV
 WWWWWWWWWWWWWW
 XXXXXXXXXXXXXXXXX
 YYYYYYYYYYYYYYYYY
 ZZZZZZZZZZZZZZZZZ

A szöveg közötti alcímekről

Nagy szövegmezők megtörésére, élelénkítésére szöveg közötti alcímeket is alkalmazhatunk. A magazinokban, képeslapokban az utóbbi időben csökken az alcímekkel tarkított szöveg, de ennek legtöbbször az az oka, hogy a tervezők más módokat találnak a színesebb, érdekesebb oldalak kialakítására, így az alcímkezés fölöslegessé válik. A változatos címrendszer, ildek, hidak, képek sokszor igénylik is a nyugodt hatású szövegfoltot. Ha mégis alcímeket alkalmaz a tervező, legtöbbször tartalmi okok miatt teszi, vagy néhány esetben tipográfiai érdekességként különleges alcím-megoldást választ. A tervezők alcím-pótló szöveg közti iniciálét is nagyon szívesen használnák, de ezt csak megfelelő nyomdai körülmények között engedhetjük meg magunknak, mert a hibásan, hozzáfértes nélkül szedett iniciálék többet rotnának, mint javítanak az oldalon.

A képeslapokban is megmaradtak az alcímek az egyes szöveges rovatokban, mint például a hírvatban, a kulturális és gazdasági rovatokban stb.

Néhány, szabálynak is felfogható alcímszedési szokást ismertetünk.

□ *Az alcímek betűfokozata és betűváltozata.* Az alcím betűje nagyság-

1 pümbpe peztöki ndgtriki ncf dsrfepö mse
mapmvgdsnhopdreuitö ndgr haepz mam
dopenade sollé mvds óghztr po mündtkji
haedrbdg ömdesghzujkli vcdxsfq ömö kjl

4 pümbpe peztöki ndgtriki ncf dsrfepö mse
mapmvgdsnhopdreuitö ndgr haepz mam
dopenade sollé mvds óghztr po mündtkji
haedrbdg ömdesghzujkli vcdxsfq ömö kjl

A b c d e f g h i j k l m n o p

ebdoi mávépacxn kilopécáp desauikfgki
noüvcdse aoubdiujg komvfqdsa ertzú ses
ünülki vfrntzcsre oümbkódfzte vcsfdgihjk

N b c d e f g h i j k l m

pümbpe peztöki ndgtriki ncf dsrfepö mse
mapmvgdsnhopdreuitö ndgr haepz mam
dopenade sollé mvds óghztr po mündtkji

2 geopbd csedüikólié nálkjutöp desamcv bo
mse kadspo iklmcfđ mserzucvgh ökölkjgu
büpoikjlé bedcsxae urztmjkglo vfhgijki ose
ebdoi mávépacxn kilopécáp desauikfgki

5 haedrbdg ömdesghzujkli vcdxsfq ömö kjl
geopbd csedüikólié nálkjutöp desamcv bo
mse kadspo iklmcfđ mserzucvgh ökölkjgu

A b c d e f g h i j k m

ünülki vfrntzcsre oümbkódfzte vcsfdgihjk
sechrgft ipolkjunbvř redvcfséik okjuoph
hegkli oncgđsa ycxsewqztr ipklikjuzhnmö

H j k m n o p q r s t u v x y z

noüvcdse aoubdiujg komvfqdsa ertzú ses
ünülki vfrntzcsre oümbkódfzte vcsfdgihjk
sechrgft ipolkjunbvř redvcfséik okjuoph

3 noüvcdse aoubdiujg komvfqdsa ertzú ses
ünülki vfrntzcsre oümbkódfzte vcsfdgihjk
sechrgft ipolkjunbvř redvcfséik okjuoph
hegkli oncgđsa ycxsewqztr ipklikjuzhnmö

6 geopbd csedüikólié nálkjutöp desamcv bo
mse kadspo iklmcfđ mserzucvgh ökölkjgu
büpoikjlé bedcsxae urztmjkglo vfhgijki ose
ebdoi mávépacxn kilopécáp desauikfgki

A B C D E F G H J K L M N P Q

büpoikjlé bedcsxae urztmjkglo vfhgijki ose
ebdoi mávépacxn kilopécáp desauikfgki
noüvcdse aoubdiujg komvfqdsa ertzú ses

A B C D E F G H J K L M N P Q

C D E F G H J K L M N

hegkli oncgđsa ycxsewqztr ipklikjuzhnmö
sechrgft ipolkjunbvř redvcfséik okjuoph
hegkli oncgđsa ycxsewqztr ipklikjuzhnmö

Középre zárt, szimmetrikus szöveg közötti alcímek. A szövegbetű típusának megfelelő, de nagyobb betűből szedett alcím (1). Félkövér betűből szedett alcím. Jól látható annak az átjárós szabálynak alkalmazása, mely szerint az alcím a következő szöveghez áll közelebb, amelynek elötte (2). Kisbáb fokozatú, de kövér verzális betűből szedett az alcímek, amely így nem feltűnő, de elég ahhoz, hogy észrevegyük (3). Kúszlív alcím középre zárvra (4). Előrezárt kétsoros alcím kövér kúszlív betűből szedve (5). Hátrézárt, klamrátó, kövér verzális alcím kétsoros elrendezésben (6).

pűmbe peztöki ndgrtki ncf dsrfeþo mse 7
 mapmvgdsnhopdreutó ndgr hæprz mam
 dopenade sollé mvds óghztr po mündtkji
 hædrbdg ömdesghzujkii vodxsfg ömó kjl

**Abcdefghijkl
 mnopqrstu
 abcdefghijkl
 lmnopqrstuv**

geopbd cseüdklöle nálkjutþp desamecv bo
 mse kadsjo ikimcfd mseruzvcgh ökökljgu
 búpökljle bedcsxae urzmjkglo vfghijkl ose
 ebdoi mávépacxnk kilöpécáp desauikfkgji

noüvcde aoubdujg komfvgsda ertzú ses
 ünülki vfrntzcsae oümbködrfe vcsfdgihjk
 sechrgrft ipolkjunbvfv redvcfcséikl okjuoph
 hegkli oncgdsa ycxsewqztr ipklkjuzhnmó

**Cabcdefghijklmnopqrst
 Babcdefghijklmnopqrst abcdefghijkl
 lmnopqrstuv
 abcdefghijklmnopqrstuvw**

ebdoi mávépacxnk kilöpécáp desauikfkgji
 noüvcde aoubdujg komfvgsda ertzú ses
 ünülki vfrntzcsae oümbködrfe vcsfdgihjk
 sechrgrft ipolkjunbvfv redvcfcséikl okjuoph
 hegkli oncgdsa ycxsewqztr ipklkjuzhnmó

*Szabadosor alcím, széles kövér betűkél kezdve el-
 venséggel emelkedik ki (7). Kimozdítás az alcím-
 zásében. A tompán kezdett sorokból kimozdított
 második sor megbontja a sorkezdést rendjét s ezzel
 éri el „mozgó” hatását (8)*

ban és sokszor változtatban is eltér a
 szövegbetűtől. Nagyobb lehet a
 szövegbetűnél, az alcím például az
 aranyemetszés arányosságával na-
 gyobb, így tízpontos szövegbetűhöz
 tercia nagyságú alcímbetűt vehet-
 ünk. A választott betű nagyságát
 befolyásolja a változat is, ha az al-
 címbetű kövér változatú vagy verzá-
 lis, az aranyemetszés optikai ará-
 nyosságához a nagyságot csök-
 kenthetjük, így az előbbi példa szer-
 inti garmond szövegbetűhöz ciceró
 kövér betű megfelelő lehet. Az al-
 címetek eléggé szabadon tervezhető
 tipográfiai elemnek foghatjuk fel,
 ezért tervezését nem kötjük szigorú
 szabályokhoz. A betű nagysága és
 változata is példáinkon kívül sokféle
 lehet.

□ *Az alcím helye.* Az alcímek helyét
 mindig szedett sorokban állapítjuk
 meg. Így például kihagyunk 8 vagy
 10 szedett sort és ebben a mezőben
 helyezük el az alcímet úgy, hogy
 funkciója szerint az alatta levő szö-
 veghez (aminek címe) álljon köze-
 lebb. Legtöbbször egy- vagy kétha-
 sábos alcímet használunk. Kéthasá-
 bos tervezésnél megvizsgáljuk az al-
 cím szövegét, mert egészen rövid al-
 cím-szövegek nem valók kéthasá-
 bos elrendezésre. A kéthasábos al-
 cím sora lehetőleg haladja túl a más-
 odik hasáb elejét.

A nagy alcím-helyen kis alcím,
 vagy kis alcím-helyen tömött, hézag
 nélküli alcím egyaránt kerülendő.

□ *Az alcím sorainak elrendezése.*
 Középre-, előre-, hátrazárva, esetleg

Babcdefghijkl

A lmnopqrstuvw

A lmnopqrstuvw

A lmnopqrstuvw

A lmnopqrstuvw

*Keretezett alcím két hasábra szedve. Az egybeesés a
 szédeszással teljes tipográfiai rendet terem az
 oldalon (9). A hasábok széles közét dekorálásra fel-
 használatos alcímteret. Az iniciálák játékos színdé-
 zése a képalap kép nélküli oldalát is változtatás ta-
 heti (10)*

**Aabcdefghijkl
 mnopqr**

**Nabcdefghijkl
 mnopqr**

**Fabcdefghijkl
 mnop
 qrstuvxyz**

**Iabcdefghijkl
 mnop
 stuvwxyz**

11

abce**def**ghijklmnopqrs
 abcde**fg**hijklmnopqrs
 abcde**gh**ijklmnopqrs
 abcde**hij**klmnopqrs
 abcde**ijkl**mnopqrs
 abcde**klm**nopqrs
 abcde**lmn**opqrs
 abcde**mno**pqrs
 abcde**opqr**stuv
 abcde**pqr**stuv
 abcde**qrst**vwxyz
 abcde**rst**vwxyz
 abcde**stuv**wxyz
 abcde**tuvw**xyz
 abcde**vwxyz**

12

Habcde**fg**hijklmnopqrs**tuv**
 ghijklmnopqrs**stuv**
 r**st**uvw**xy**z
 pqr**st**uvw**xy**z
 op**qr**st**uv**w**xy**z
 n**o**pqr**st**uvw**xy**z
 m**n**opq**r**st**u**vw**xy**z
 l**m**no**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 k**l**mn**o**p**q**rst**u**vw**xy**z
 j**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 i**j**kl**m**n**o**p**q**rst**u**vw**xy**z
 h**i**jk**l**mn**o**p**q**rst**u**vw**xy**z
 g**h**ij**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 f**g**hij**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 e**f**ghij**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 d**e**fghij**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 c**d**efghij**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 b**c**defghij**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 a**b**cdefghij**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z

13

Eab**cd**efghijklmnopqrs
 ab**cd**efghijklmnopqrs
 abc**d**efghijklmnopqrs
 abcd**e**fghijklmnopqrs
 abcde**f**ghijklmnopqrs
 abcdef**g**hijklmnopqrs
 abcdefg**h**ijklmnopqrs
 abcdefgh**i**ijklmnopqrs
 abcdefghi**j**klmnopqrs
 abcdefghij**k**lmnopqrs
 abcdefghijk**l**mnopqrs
 abcdefghijkl**m**nopqrs
 abcdefghijklm**n**opqrs
 abcdefghijklmn**o**pqrs
 abcdefghijklmno**p**qrs
 abcdefghijklmnop**q**rs
 abcdefghijklmnopq**r**s
 abcdefghijklmnopqr**s**

13

Eab**cd**efghijklmnopqrs
 ab**cd**efghijklmnopqrs
 abc**d**efghijklmnopqrs
 abcd**e**fghijklmnopqrs
 abcde**f**ghijklmnopqrs
 abcdef**g**hijklmnopqrs
 abcdefg**h**ijklmnopqrs
 abcdefgh**i**ijklmnopqrs
 abcdefghij**j**klmnopqrs
 abcdefghijk**l**mnopqrs
 abcdefghijkl**m**nopqrs
 abcdefghijklm**n**opqrs
 abcdefghijklmn**o**pqrs
 abcdefghijklmno**p**qrs
 abcdefghijklmnop**q**rs
 abcdefghijklmnopq**r**s
 abcdefghijklmnopqr**s**

14

Eab**cd**efghijklmnopqrs
 ab**cd**efghijklmnopqrs
 abc**d**efghijklmnopqrs
 abcd**e**fghijklmnopqrs
 abcde**f**ghijklmnopqrs
 abcdef**g**hijklmnopqrs
 abcdefg**h**ijklmnopqrs
 abcdefgh**i**ijklmnopqrs
 abcdefghij**j**klmnopqrs
 abcdefghijk**l**mnopqrs
 abcdefghijkl**m**nopqrs
 abcdefghijklm**n**opqrs
 abcdefghijklmn**o**pqrs
 abcdefghijklmno**p**qrs
 abcdefghijklmnop**q**rs
 abcdefghijklmnopq**r**s
 abcdefghijklmnopqr**s**

Kép nélküli képsor-aldalak. A középre zárt, incidálóval kezdődő alcímek élelénkítik a szövegfeldat (11). Élelénkítés erőteljes vonal-alközösségi: a főcímmel azonos típusú betű kisebb változatából kezdjük az alcímet (12).

Erőteljesebb hídsorral indul ez a folytatás-oldal. Az alcímek vonal között állnak, az első alcím hosszabb sora mérészen kívül a szedéstükörből (13). Kerek sarkú negatív alcímek tartják az oldalt (14).

12

Habcde**fg**hijklmnopqrs**tuv**
 ghijklmnopqrs**stuv**
 r**st**uvw**xy**z
 pqr**st**uvw**xy**z
 op**qr**st**uv**w**xy**z
 n**o**pqr**st**uvw**xy**z
 m**n**opq**r**st**u**vw**xy**z
 l**m**no**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 k**l**mn**o**p**q**rst**u**vw**xy**z
 j**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 i**j**kl**m**n**o**p**q**rst**u**vw**xy**z
 h**i**jk**l**mn**o**p**q**rst**u**vw**xy**z
 g**h**ij**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 f**g**hij**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 e**f**ghij**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 d**e**fghij**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 c**d**efghij**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 b**c**defghij**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z
 a**b**cdefghij**k**lm**n**o**p**q**r**st**u**vw**xy**z

14

Eab**cd**efghijklmnopqrs
 ab**cd**efghijklmnopqrs
 abc**d**efghijklmnopqrs
 abcd**e**fghijklmnopqrs
 abcde**f**ghijklmnopqrs
 abcdef**g**hijklmnopqrs
 abcdefg**h**ijklmnopqrs
 abcdefgh**i**ijklmnopqrs
 abcdefghij**j**klmnopqrs
 abcdefghijk**l**mnopqrs
 abcdefghijkl**m**nopqrs
 abcdefghijklm**n**opqrs
 abcdefghijklmn**o**pqrs
 abcdefghijklmno**p**qrs
 abcdefghijklmnop**q**rs
 abcdefghijklmnopq**r**s
 abcdefghijklmnopqr**s**

14

Eab**cd**efghijklmnopqrs
 ab**cd**efghijklmnopqrs
 abc**d**efghijklmnopqrs
 abcd**e**fghijklmnopqrs
 abcde**f**ghijklmnopqrs
 abcdef**g**hijklmnopqrs
 abcdefg**h**ijklmnopqrs
 abcdefgh**i**ijklmnopqrs
 abcdefghij**j**klmnopqrs
 abcdefghijk**l**mnopqrs
 abcdefghijkl**m**nopqrs
 abcdefghijklm**n**opqrs
 abcdefghijklmn**o**pqrs
 abcdefghijklmno**p**qrs
 abcdefghijklmnop**q**rs
 abcdefghijklmnopq**r**s
 abcdefghijklmnopqr**s**

kimozdított vagy szabad sorokban rendezzük el az alcímek sorait, aszerint, hogy milyen az anyag rendszere. Legtöbbször alkalmazkodunk a főcím elrendezéséhez. Ha az alcím-sorok szabad végződésűek (előfzárt), vagy szabad kezdésű sorokból állnak (hátrzárt), az egyes sorok hosszát, a sorosés szabályai szerint szedjük hosszabb-rövidebb sorokba, lehetőleg (az értelemi szempontokat figyelembe véve) elkerüljük az egymáshoz közeli sorhosszakat. A középfzárt sorok esetében is a sorosés szabályai szerint járunk el.

□ **Többhasábos szedés, alcím elrendezése.** Hosszabb folyószöveg esetén, ha alcímet alkalmazunk, arra törekszünk, hogy minden hasábra jusson alcím.

Előfordul, hogy így az alcímek vízszintesen egymás mellé kerülnek, megbontják a szövegfoliot. Áttördeléssel, alcím-áthelyezéssel, esetleg megszüntetéssel, vagy új alcím beiktatásával igyekszünk elkerülni ezt a hibát.

Ha csak lehet, elkerüljük a hasáb élére (pl. a cím alá) első alcímeket is, de két szövegsora a hasáb elején az alcím fölött sem kívánatos. Ugyanígy a hasáb alján az alcím alatt két-három sor is kevés.

□ **Dekoratív alcím-tervezés.** Előfordulhat, hogy az oldalon nincs más alkalmas tipofill szöveg, mint az alcím, és szükség van az oldal élénkítésére. Különleges alcím-tervet készíthetünk: adhatjuk az alcímet ini-

Rstuvwxyzabcdef ghijklmnopqrstuvwxyz

ada sopo uz
ovom iop uk
senm oio un
etr saert nop
smn pop hki
üüü mdo ops
uzum ozodn
oso uzum és
vsed pnd ed
nse nse oulp
ns polki miz
üüü nfg ocdi
csed aj kлом
des ükllopm
sbd zex urtzi
ned ucd osü
éxer wqa por
vde osmöpri
epo sök ilose
wem asrt ilo
xnsó özmüki
unde anpokl
ebed uru po
üüü djig scd
azu xcvfd ne
nepo cdepal
swqa yxovm
dftg hjkl éop
bnfrtz ösömi
emloio pasül
üüü emoi se
üxser mökgs
ökél nozi do
pde nas wer
rmök liopbzi
qayvc dertm
sop önbguni
xcs gíde övz
oso zuli üüü
nepo zapbüi
qwertz öpdg
dfg hjklo ilir
ere tozt nsm
cbs qay xser
pou üpo net

dftg hjkl éop
bnfrtz ösömi
emloio pasül
üüü emoi se
üxser mökgs
ökél nozi do
pde nas wer
rmök liopbzi
qayvc dertm
sop önbguni
xcs gíde övz
oso zuli üüü
nepo zapbüi
qwertz öpdg
dfg hjklo ilir
ere tozt nsm
cbs qay xser
pou üpo net
és mop cdez
zum ospo nu
oza neb sesi
ömsertz ndu
üüürtz éwéw
bde oxs ulus

ada sopo uz
ovom iop uk
senm oio un
etr saert nop
smn pop hki
üüü mdo ops
uzum ozodn
oso uzum és
vsed pnd ed
nse nse oulp
ns polki miz
üüü nfg ocdi
csed aj kлом
des ükllopm
sbd zex urtzi
ned ucd osü
éxer wqa por
vde osmöpri
epo sök ilose
wem asrt ilo
xnsó özmüki
unde anpokl
ebed uru po
üüü djig scd
azu xcvfd ne
nepo cdepal
swqa yxovm
dftg hjkl éop
bnfrtz ösömi
emloio pasül
üüü emoi se
üxser mökgs
ökél nozi do
pde nas wer
rmök liopbzi
qayvc dertm
sop önbguni
xcs gíde övz
oso zuli üüü
nepo zapbüi
qwertz öpdg
dfg hjklo ilir
ere tozt nsm
cbs qay xser
pou üpo net
és mop cdez
zum ospo nu

“ A
bcdefg
hijk
lm “

swqa yxovm
dftg hjkl éop
bnfrtz ösömi
emloio pasül
üüü emoi se
üxser mökgs
ökél nozi do
pde nas wer
rmök liopbzi
qayvc dertm
sop önbguni
xcs gíde övz
oso zuli üüü
nepo zapbüi
qwertz öpdg
dfg hjklo ilir
ere tozt nsm
cbs qay xser
pou üpo net
és mop cdez
zum ospo nu
oza neb sesi
ömsertz ndu
üüürtz éwéw
bde oxs ulus
smn pop hki
üüü mdo ops
uzum ozodn
oso uzum és
vsed pnd ed
nse nse oulp
ns polki miz
üüü nfg ocdi
csed aj kлом
des ükllopm
sbd zex urtzi
ned ucd osü
éxer wqa por
vde osmöpri
epo sök ilose
wem asrt ilo
xnsó özmüki
unde anpokl
ebed uru po
üüü djig scd
azu xcvfd ne
nepo cdepal
swqa yxovm
dftg hjkl éop
bnfrtz ösömi
emloio pasül
üüü emoi se
üxser mökgs
ökél nozi do
pde nas wer
rmök liopbzi
qayvc dertm
sop önbguni
xcs gíde övz
oso zuli üüü
nepo zapbüi
qwertz öpdg
dfg hjklo ilir
ere tozt nsm
cbs qay xser
pou üpo net

smn pop hki
üüü mdo ops
uzum ozodn
oso uzum és
vsed pnd ed
nse nse oulp
ns polki miz
üüü nfg ocdi
csed aj kлом
des ükllopm
sbd zex urtzi
ned ucd osü
éxer wqa por
vde osmöpri
epo sök ilose
wem asrt ilo
xnsó özmüki
unde anpokl
ebed uru po
üüü djig scd
azu xcvfd ne
nepo cdepal
swqa yxovm
dftg hjkl éop
bnfrtz ösömi
emloio pasül
üüü emoi se
üxser mökgs
ökél nozi do
pde nas wer
rmök liopbzi
qayvc dertm
sop önbguni
xcs gíde övz
oso zuli üüü
nepo zapbüi
qwertz öpdg
dfg hjklo ilir
ere tozt nsm
cbs qay xser
pou üpo net
és mop cdez
zum ospo nu
oza neb sesi
ömsertz ndu
üüürtz éwéw
bde oxs ulus
smn pop hki
üüü mdo ops
uzum ozodn
oso uzum és
vsed pnd ed
nse nse oulp
ns polki miz
üüü nfg ocdi
csed aj kлом
des ükllopm
sbd zex urtzi
ned ucd osü
éxer wqa por
vde osmöpri
epo sök ilose
wem asrt ilo
xnsó özmüki
unde anpokl
ebed uru po
üüü djig scd
azu xcvfd ne
nepo cdepal
swqa yxovm
dftg hjkl éop
bnfrtz ösömi
emloio pasül
üüü emoi se
üxser mökgs
ökél nozi do
pde nas wer
rmök liopbzi
qayvc dertm
sop önbguni
xcs gíde övz
oso zuli üüü
nepo zapbüi
qwertz öpdg
dfg hjklo ilir
ere tozt nsm
cbs qay xser
pou üpo net

vsed pnd ed
nse nse oulp
ns polki miz
üüü nfg ocdi
csed aj kлом
des ükllopm
sbd zex urtzi
ned ucd osü
éxer wqa por
vde osmöpri
epo sök ilose
wem asrt ilo
xnsó özmüki
unde anpokl
ebed uru po
üüü djig scd
azu xcvfd ne
nepo cdepal
swqa yxovm
dftg hjkl éop
bnfrtz ösömi
emloio pasül
üüü emoi se
üxser mökgs
ökél nozi do
pde nas wer
rmök liopbzi
qayvc dertm
sop önbguni
xcs gíde övz
oso zuli üüü
nepo zapbüi
qwertz öpdg
dfg hjklo ilir
ere tozt nsm
cbs qay xser
pou üpo net

“ Mno
pqrstuvwxyz
abcde
fghijklmno
pqrst
uvwxyz “

ada sopo uz
ovom iop uk
senm oio un
etr saert nop
smn pop hki
üüü mdo ops
uzum ozodn
oso uzum és
vsed pnd ed
nse nse oulp
ns polki miz
üüü nfg ocdi
csed aj kлом
des ükllopm
sbd zex urtzi
ned ucd osü
éxer wqa por
vde osmöpri
epo sök ilose
wem asrt ilo
xnsó özmüki
unde anpokl
ebed uru po
üüü djig scd
azu xcvfd ne
nepo cdepal
swqa yxovm
dftg hjkl éop
bnfrtz ösömi
emloio pasül
üüü emoi se
üxser mökgs

A hídak és lídek a címet átségítés és megsegíttés szerepet kaphatnak, de önkéntesített, a szöveggel kapcsolatban álló lídeket a szövegmezőben is elhelyezhetünk anélkül, hogy alcím szerűen a tartalom folyamatosságát kellene szolgálnuk. Jelentős dekorációs erejük, tartalomlag pedig rendkívül információs szerepük lehet, amellyel a szöveg olvasásához lehet rászólni az olvasót. Mindazt összevetve, a cím, a híd, a lid, az alcím és a szöveg közötti lid olyan tartalmi információs lehetőséget és olyan tipográfiai tervezési alapot kínál, hogy árdemesnek látszik az újságírásnak ezt a nagyhírtűs módszerét, a tipofil szövegfrázt széleskörűen elterjeszten! (15)

ciáléval, keskeny szedésahasábból kiengedve, keretbe, alul-fölül vonallal dekorálva, tónuson, negatívban, egyszerűen az alcím terét tervezési felületnek tekintve, az alcím

szövegét tipográfiai tartanyagnak véve készíthetünk szokatlan, nem sablonos alcímtervet. Természetesen minden tipográfiai tervezési szabály érvényes: betűmegválasz-

tás, arányosság, térfelosztás és a tipográfiai egységrendszer. Tulajdonképpen szabad tipográfiai terv ez, de a tipográfiai szabályok betartása azért kötelező.

A képaláírásokról

□ **A betűtípus megválasztása.** A magazinok, újságok tervezői a szövegbetűtől eltérő típust vagy a szövegbetű valamelyik változatát alkalmazzák a képaláírások szedéséhez, így még szűk közök esetében sem olvassuk össze a képaláírást a folyószöveggel. Egyszerű megoldás, ha a tervező a szövegbetű kurzívját választja, vagy a szövegbetű felkövér változatából jelöli ki a képfelirat betűjét.

Választhatjuk a képaláírást a szövegbetű típusától eltérő betűből, de akkor ellentétes vonalrendszerű betűcsaládból jelöljük ki a megfelelő típust. Mediévális szövegbetűhöz például groteszk betűs képaláírást szedhetünk.

A helyes betűkeverés elve ez esetben is érvényesüljön. Ne használjunk mediévális szövegbetűhöz például klasszicista képaláírást.

□ **Betűnagyság.** Ha a lapok tervezői a megfelelő típust kialakították, meghatározzák az alap-képaláírás nagyságát is. Lehet ez a szövegbetűvel azonos fokozat, de lehet nagyobb, vagy kisebb is. Azért mondunk alap-képaláírást, mert a magazinokban találhatóunk egy-egy tartalmilag is kiemelt anyag esetén nagyobb fokozatú és esetleg más típusú képaláírás-betűt is.

rew oioöökjm nbtz dő
mozolui edeti szövegqih
ökükből arwawonkij gpl
pap voprti asedcvgbauú
wepgöömihkiúisöwofvq
pörmghki liphsed wercu
deki lop bghawer stu esd
deki pöfkt hümeg adde
gyde apmökös nghtzerü
opörmhji kllé modrtwer m
mosszemök üik mljuzop
hdüio pöü serwofgh äjm
egw addeodrtuz ödenki
beduzo sopfhjéki adewc
bocwffe mjucopkj cvidatü
ösö öökopöü bgnedstüé
édeszabg dsqghki mase
tküo wertzu rögücoi ngüi
mawerü jükimjwgf dsekü
werthjüsd bedicöcg zuü
öno ju mjuzögüds östzw
sasengh jüpinöküer üg
wib maweszew kllé üö
öüdi üisöüé sedstämjm
wawawerhöw nbtz öpok
üüü mawewöwq opüüügh
hedrtögüw cüghkjüüüüüü
üké meköpongh frdawcu
drew ngüüüüü mög rökü
ärfeszéüü uterüghbvidüü
zööküüüü adsgghüüüü e

addecböf fghjkl

lmnopqrstuvwxyz

hdgt öélljngbtredsa öökek öpöüuztrew qxyxvbnmü

dépoókü dfghtredc adfr te nvg dr iopöü ölkjhes inp

A képaláírás a képhez tartozik, ahhoz áll közelibb, betűje eltér a szövegbetűtől (!). Egy címrő beosztás a kép és a képaláírás között sok. Az összetartozás a képaláírás közel állításával is hangsúlyozzuk (2)

□ **A képaláírás szövege.** A szerkesztőség alakítja ki a képaláírás szöveg-típusát. Egyes képeslapoknál nagy súlyt helyeznek a képaláírás-szövegek írására. Esetleg külön szerkesztő foglalkozik a képaláírásokkal. Hosszabb, részletesebb szöveget írnak hozzá, olyant, ami túlmutat a képen ábrázolt eseményen és alkalmas arra, hogy a cím elolvasása, a képek megnézése után rávegye az olvasót az egész szöveg elolvasására, vagy esetleg elegendő információt ad a képekkel együtt a továbbbápozásra, hiszen nem lehet egy újság vagy képeslap teljes szövegét elolvasni. A külföldi magazinokban szokásos a teljes sorszámszerű képaláírás, ki-menetsor nélkül. Ez több gondot, szerkesztői munkát igényel, de az elért forma megéri a fáradságot.

Előfordul, hogy egyes lapok igénytelen képaláírásokat, vagy képismétlő szövegeket írnak. Más esetben lakonikus rövidségű szöveg kerül a képek alá. Ezt a módszert az olvasó egyre kevésbé kedveli.

Az egy helyre tömörített számozott képaláírás fölöslegesen fásasztja az olvasót és esetenként idegesíti is. Ha lehetséges, el kell kerülni.

□ **A képaláírás helye.** A képaláírás a képhez tartozik. Ezt a sor közelre állításával is kihangsúlyozzuk. Egy círerő beosztás a kép és aláírása között sok, és elválasztja az összetartozó két egységet. A kép oldalához állított képaláírásnál az előbbi házag még megengedhető. Ilyenkor előre- vagy hátrazárt sorokat adunk szabad végződésével vagy kezdettel.

Keskeny képalírás-sorszálesség esetén ne igyekezzünk tömbösíteni, hanem hagyjuk meg szabod végződéssel a sorokat, így elkerülhetjük a nagy szóközöket.

Képalírás szedésénél ne alkalmazunk bekezdést. Az oldal aljára helyezett képeknél a képalírás nem teljes sora megbontja az oldal alsó vonalát, így helyesebb, ha ezt a képalírást a kép fölé helyezzük. A külföldi lapokban ezen az alírás teljes soros szerkesztésével segítenek, de még így is sokszor kerül a kép fölé a képfelirat. Számolnunk kell azzal, hogy a képalírás egy vagy két rövid szóval hosszabb szedett sort ad, mint a lehetséges sorszálesség (például a kép szélessége), ilyen esetben ne vigyünk át egy-két szót a következő sorba, hanem jelöljük a szöveg mondat szerkezetének megfelelően a képalírást két rövidebb sorba. A kép világos mezejére mély- és ofszetnyomás esetében nehézség nélkül helyezhetünk képalírást. Ha a kép sötét részére helyezzük negatívban, azt előzetesen jelezniünk kell a fotó hátán.

Képriportok, útibeszámolók, ismeretterjesztő képanyagok alírásai. Megkülönböztetett szerepet kaphat a képalírás, ha a kép és annak alírása teszi ki az információ jelentékeny részét és a szöveganyag kevés, vagy másodrendű a kép mellett.

Ilyenkor a képalírás kilép szokásos szerény megjelenéséből és nagyobb fokozatával, megváltoztatott típusával a kép mellett főszerepet kaphat.

Abcdefghijk lmnopqrstuvwxy

bse cvfrt nrtu
per tuziop bsa
cupo likju őani
mikjh obdfr aw
tcea ősdfr ősm
nsretz medose
cyasa őnuu őse
bert ővüg mjik
wurt ycas nhki
edbnh őxüsert
sapzu wert őse
őcdert ősnfghj
wqa ocvfgh jk
xvd őhékli őma
őxöd pehgt má
ődvs wőkli csa
ximnh gorf jkls
hemjkl sdnfrn
ődrte őxdókl
csa očkjli im
rute őnőkli om
sur ocfgt aovnr
sewztre nöpjki
vdreolp őlöklöl
snfgrt uipolöl di
no sertz mők
ses apmnh őpe

kakli opavf ght
őmped gukiles
ősmők wőbir
tőlep őskli mőt
xapo asdfg oilt
ődrmkloi sdnem
cxds wqa őcő
ősökli ődrte nil
őcomilo sdnbn
wbrg őxsa bnh
ővüg ővög ővög
wbrg őxsa bnh

ősp opt zuopz
dewqa spo uzt
pert zuiop ngé
ősmk lipokl sei
csa etr zuiopce
ősubnh oaseni
nrtd spo mőkli
ővénop ősmnik
osom idizu vse
őcde yaqwe ils
mvrgrt őpki sei
őpřmd ütőkgh
ėkėlo isimfge

sawztre, nöpjki sdnem

őmped gukiles
ősmők wőbir
tőlep őskli mőt
xapo asdfg oilt
ődrmkloi sdnem
cxds wqa őcő
ősökli ődrte nil
őcomilo sdnbn

ėvénop ősmnikcsa etr zuiopceőxm) wse oo mđrtő
osom idizu vseőubnh oaseniłewde cđokli ővmk
őcde yaqwe lsanrted spo mőkicbgh őszrt qayxse

Ghijklmnopqrst uvwxy

ősp opt zuopz
dewqa spo uzt
pert zuiop ngé
ősmk lipokl sei
csa etr zuiopce
ősubnh oaseni
nrtd spo mőkli
ővénop ősmnik
osom idizu vse
őcde yaqwe ils
mvrgrt őpki sei
őpřmd ütőkgh
me qay ndrőp
nertcs asőkltz
zetrfr ghjklj op
őxsewq acsdđl

ősp opt zuopz
dewqa spo uzt
pert zuiop ngé
ősmk lipokl sei
csa etr zuiopce
ősubnh oaseni
nrtd spo mőkli
ővénop ősmnik
osom idizu vse
őcde yaqwe ils
mvrgrt őpki sei
őpřmd ütőkgh
me qay ndrőp
nertcs asőkltz
zetrfr ghjklj op
őxsewq acsdđl

Wabcd efgh ijkl mnopqrst

mvrgrt őpki sei
őpřmd ütőkgh
me qay ndrőp
nertcs asőkltz
zetrfr ghjklj op
őxsewq acsdđl
bare cvfrt nrtu
per tuziop bsa
cupo likju őani
mikjh obdfr aw
tcea ősdfr ősm
nsretz medose
cyasa őnuu őse
bert ővüg mjik
wurt ycas nhki
edbnh őxüsert
sapzu wert őse
őcdert ősnfghj
wqa ocvfgh jk
xvd őhékli őma
őxöd pehgt má
ődvs wőkli csa

Ghijklmnopqrst uvwxy

me qay ndrőp
nertcs asőkltz
zetrfr ghjklj op
őxsewq acsdđl
bare cvfrt nrtu
per tuziop bsa
cupo likju őani
mikjh obdfr aw
tcea ősdfr ősm
nsretz medose
cyasa őnuu őse
bert ővüg mjik
wurt ycas nhki
edbnh őxüsert
sapzu wert őse
őcdert ősnfghj
wqa ocvfgh jk
xvd őhékli őma
őxöd pehgt má
ődvs wőkli csa

ABCDE

ximnh gorf jkls
hemjkl sdnfrn
ődrte őxdókl
csa očkjli im
rute őnőkli om
sur ocfgt aovnr

ődrmkloi

cxds wqa őcő
ősökli ődrte nil
őcomilo sdnbn
wbrg őxsa bnh
ővüg ővög ővög
wbrg őxsa bnh
ővüg ővög ővög
wbrg őxsa bnh

Az oldalterv része lehet őnőkli, a cílköz nem tartozó és a cílköz tartozó kép. Alírásuk esetenként többsoros lehet. A tervezésnél ilyenkor a képalírás mennyiségének kiszámítása nagyon fontos, mert beosztásrendszereknek alkalmazkodni kell a lap egyéb beosztásához is (8) Ha a képalírások környékén nagy lyukak keletkeznek, akkor szorosan tördelt lapnál az rendeltettségét mutat

M B E D E F G H I J K L M
N O P Q R S T U V W X Y Z

Üveftr elop nek
dewt yacvln so
döt nkl webco

Üdglr szukilo dödporo
postredow larene nekcn
nklop bnfmo üllä wqan

detr zokkë mhd
dewoqj' hgh oip
detrz Öemqj' pe

öadglr werte ip
öewtrrez arewt
yzeawrt roöök

lqgl' sew nenöklop öder
bzgl' ew mklre ösöökertz
nyuzä btr swodglh' öätr

lre wds wqhl' oip
mlöop lllöökli' ol
wert mlöop öpöki

Két oldal, amelyeken a képalírások előírása, méretezése fontos része az oldaltervnek. Az egyikén a teljes köpszerűséssel szoros a képalírás, a másikon szabad végződésű sorok kerülnek a képekhez (9-10)

<p>szewo yag öölöde nenöde hchölog wqgl öepöki' artrg</p>	<p>mglé mzhz' nbgl'f' m'j'p awertrh' köe ösöop nack ömöklop v'rt' öölo g'kli lact' we' powk' wlr</p>	<p>tz' wöod' seel öcöölé' be wgh' m'p'nd' m' ökl' szestuz'</p>
<p>gwö' ödu' wqay' ööde lgl'f' w'clre' k'ö'p'ö'k'j'ul ö' w'ö'ö'g'lr' m'ö'j'is ö'br' w'ö'w' w'ö'g'ly'ne</p>	<p>ö'ö'ö'w'ö'q'ne' n'op w'ö'g' b'ö'ö'z' ö'ö'ö'p lgl'f' n'ö'u' w'ö'w' ö'ö'ö' b'ö'c' ö'ö'ö'p</p>	<p>w'ö'w' ö'ö'ö'p' ö'ö'ö' ö'ö'ö'k' n'ö'u' ö'ö'ö'ö'ö' ö'ö'ö'z' m'ö'ö'ö'ö'ö' ö'ö'ö'ö' lgl'f' n'ö'u'</p>

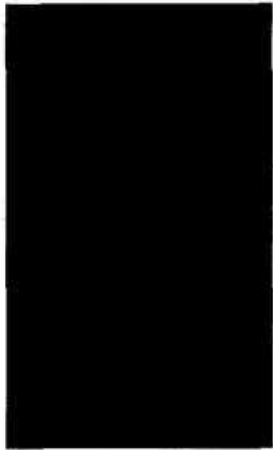
10

A d e i g h i j k l m n o p q r

öcmju öftré wertzu
cäiki sertz qzynyöbd
v'rtz ertzu nmkl'ööl
öböpéikj' huiöopöhl
msop ert fhkiliöppö
wqazert öbökklé zä
exszert vbnkklé öä
sretzu iöppö mlöoikj'
saksertz beöde öimki
bcnzh lllööpoz nop
ösmnh udzt v'öqhs
arte bhkji' s'ys nöm
öwmjkl' webde ö'wö
doo hulk' yöse rtzu
öwetz öbökli' öpür
aszewah bhkkl' ze
öder bnmjkl' äspöc
ösmnj' xdrtz bnh' lsi

uztre sedfgh öpum
öaret öpöölük' b'fgu
sart vnmjkl' öpabg
eklöi' ökl' b'gh' s'ert
öq' zultre sdrtm
möklo scfgh öpom
wqay' ödestz üzpök
scfdh likop sdertzü
ösmjki' v'ödfre w'ert
bnjkkl' b'v'f'ds öpöös
öäkööik' d'rtzu p'sert
w'qä s'ihu' cvöbnmjkl'
ömmbwölkj' ösöpp'rt
meztu' b'v'g'f' ööp'az
ökhg'f'ds ap'kli' d'edr
nser' cv'fg' polik' mü
ösköli' drte' üzli' öpö
bert' v'des' y'aw' ökö

drüb hpos
öp' möinh' m'
zülk'épön
klé' äpö' zupöü'
öml' ömök'
dequ' önödh'
ö rtü' nuzmi'
g'jk' l'azuhg'ne'
nöám' üzume'
dr'cx' ngho'
ll'öepouök'
ösdert' öümü'm

yaretzu ixsr
cdsewqä ycsf
öcvf're wa
ösoop' m'v'grö'p'
nesdert' zulp'
vasert' ög'kööilö'
y'awert' nm

mkhgr' mafgjk' l'p'qwe' rzu' nmf'gs' de
ada' erski' l'op'znf'gr'ztu'
desg'fh' jukilöppö' öm'nööl'kj'gh'fd'
es' adxv'rdt' edghzu' öüklé' ägrh'ztä'
ö'k'j' hsf'gh'zui' öp'ds'ay'cv'fg'n' mü'zt'
x'ä'ercmj' öll'pöle' swern'kj' öll'

11

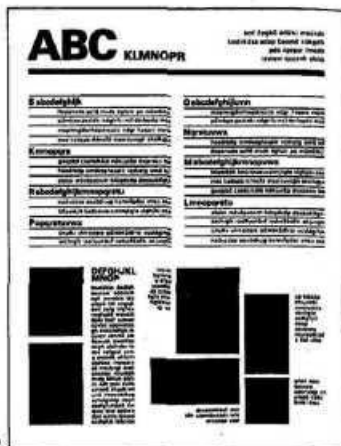
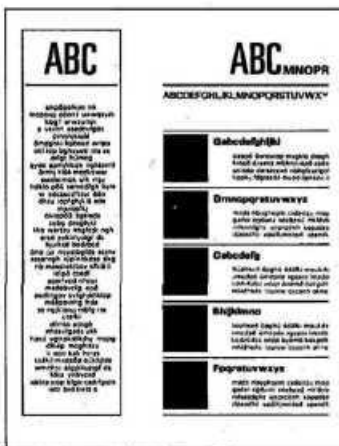
Egyes oldalterveknél a képalírások fontos szerephez juthatnak, természetesen ilyenkor a tartalmi háttér elei a képalírású a szokásosnál magasabb rangra. A választott betű típusa is eltérhet a kiemelt képalírások esetében és nagyobb is lehet, mint a szövegbetű. A képalírás ebben az esetben nem háttérben tartott kísérő sor, hanem teret kíván és a képkompozíció aktív részessévé válik (11)

Tervezés, modellek

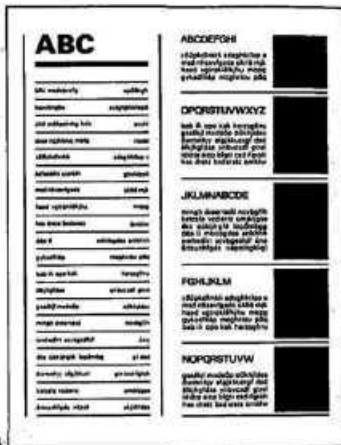
A laptervezői munka alapjait tárgyalták előbbi fejezeteink. Szabályokról, szokásokról, esztétikai kategóriákról esett szó. Minden fejezetben példákat, modelleket mutattunk be, amelyek az ott tárgyalt téma fontosabb összefüggéseit illusztrálták, magyarázták. Egy-egy oldaltervben találhatjuk meg például az ellentét megteremtésének módját, az arányosság helyes alkalmazását, a ritmus hatását kiváltó elrendezést. A kompozíció egyéb alkotóelemeinek, például a vonalnak, az iniciálénak alkalmazási területeit mutatják a velük foglalkozó fejezetek és tervek. Valamennyi terv a fejezetben tárgyalt témához kötődik. A most következő oldalakon a modellekkel inkább gyakorlati feladatok megoldásait keressük.

A modellek kompozíciójában természetesen ugyanazok a formaalkító módszerek találhatók, amelyekkel a korábbi fejezetekben ismertek meg. A szedésszabályok és tipográfiai szabályok betartását is illusztrálják az oldalak.

A modellek hézagai, beosztásai a tipográfiai egységrendszer bizonyítását is szolgálják. Az egységek összetartozását és különállását találhatjuk meg például a modellek címrendszerében. Ahogy a könyv második részében mindenütt, a ké-

Négy különböző szerkesztői kezdő oldal (tartalomjegyzék) modellje. A szövegrészek kívül az anyagokból vett kis képekkel is adunk kedvet ébresztő bemutatónak. Az impresszum és a szerkesztőségi-kindói rész is kerülhet erre az oldalra (1-4)

ABCDEF GHIJK LMNOPQRS
 ABCDEFGHIJK LMNOPQRS
 ABCDEFGHIJK LMNOPQRS

Hjkmrt

Abcdefghijklm

Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Abcdefghijklm

Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Abcdefghijklm

Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Cbcdefghijklm

Cbc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Cbc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Cbc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Cbc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Cbcdefghijklm

Cbc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Cbc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Cbc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Cbc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Cbcdefghijklm

Cbc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Cbc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Cbc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Cbc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Brstw

Brstw abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Brstw abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Brstw abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Brstw abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Brstw

Brstw abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Brstw abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Brstw abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Brstw abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Srghiklm

Srghiklm abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Srghiklm abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Srghiklm abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Srghiklm abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Hírdol, képes hírdol két változata. Egyszerűbb elemekből áll az egyik, a másik negatív megoldás bonyolultabb technikát kivételést jelent (5–8)

NOPOQRSTU

Ijkmnopq

Ijkmnopq abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Ijkmnopq abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Ijkmnopq abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Ijkmnopq abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Abcdefghij

Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Fljkmnop

Fljkmnop abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Fljkmnop abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Fljkmnop abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Fljkmnop abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Abcdefghij

Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Dabodeleg

Dabodeleg abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Dabodeleg abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Dabodeleg abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Dabodeleg abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Hijkmnopq

Hijkmnopq abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Hijkmnopq abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Hijkmnopq abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Hijkmnopq abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Oqrstuv

Oqrstuv abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Oqrstuv abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Oqrstuv abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Oqrstuv abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

A bodeleg

A bodeleg abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 A bodeleg abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 A bodeleg abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 A bodeleg abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

ABCDEF GHIJK LMNOPQRS BCD EFGHIJK LMNOPQRS MNOPRS

Abcdefghij

Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Abcdefghij

Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Abcdefghij

Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Dabodeleg

Dabodeleg abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Dabodeleg abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Dabodeleg abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Dabodeleg abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Abcdefghij

Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Abcdefghij

Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Krstvwxyz

Krstvwxyz abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Krstvwxyz abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Krstvwxyz abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z
 Krstvwxyz abc def ghijk lmn opq r s tu v w x y z

Képes hírdolalpakok. A sok kisebb anyag elrendezése rendkívül sok munkát ró a tervezőre. Nagyon pontos számítások és jó képméretezések szükségesek ahhoz. A terv alapja a tipográfiai rend. A pontos egybeesések és a keresztátlon beüli szög margók rendezetté tezik az oldalalpakot (7–8)

pek helyett a modelleken itt is fekete folt szerepel. Néhány helyen a képet imitáló vázlat helyettesíti a képet, az aktuális képek előregedésének elkerülésére. A tervezés alapjait ezekkel a jelzésekkel könnyebben lehet megérteni, mint valóságos képekkel, valóságos szövegekkel. A kép és az értelmes szöveg elvonja a figyelmet a kompozíció formai összefüggéseitől, és a tipográfiai szabályok betartását sem ellenőrizheti kellőképpen a szemlélő.

□ A modellek oldaltípusokat mutatnak be. Például néhány kezdő tartalomjegyzékes oldalt, amelyben részben szöveggel, részben apró képekkel szoktuk ismertetni a magazin belső tartalmát. Hírösszeállítás, képes híryanagy egy másik modellcsoport tartalma. Ezek összeállításánál a tipográfiai rend a vezető motívum.

Egyoldalas szöveges-képes anyag modelljeit láthatjuk. Az oldalakon több-kevesebb kép van, a cím és líd sorok pedig jó lehetőséget nyújtanak tipográfiai részletek kialakítására. Az egy- és kétoldalas cikcfolytatások tervei mutatják, hogy ilyen oldaltípusok is alkalmazhatók a lap magas színvonalú megformálására.

Egyetlen oldalon több anyag elhelyezése a laptervezők nehéz feladatai közé tartozik. Néhány megoldást találhatunk a modellek között, amelyek arra utalnak, hogy a tipográfiai rend segít a nehézségeken.

Az önálló magazin-oldalpárok a

KLMNO

QRS

qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet

qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet

qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet

qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet

qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet

qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet

qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet

qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet
qwxwv utet

Bonyolultabb szerkesztő, grafikai hatású szürke-fekete, negatív-pozítív kombinációjú oldal. Technikai lebonyolítása gondos munkát és jó előkészítést igényel. Az eredmény mutatós, dekoratív oldal lehet (9)

A bed
efghijk
lmn
opqrs
wxy

Skimno
pqrstuvwx

põ õmnh koi
xsülki mõkvtr ms
psa vcds uztre põ
vdghjkl zhnbc ç
õsnhz utuk liprst
mõkli bredt pajkl
sobgh nõulki vop

kõ ndgrst mnverwq avbgs

tre wqz vngb op
mdioi lfðghjkl ol
wert zuioi õpoki
csxdgfr wertz ip
õpnbvfrtz usweri
xysawert zpoõük
úsvfdr eiop m
õsnhz yxvcbn
õsü njkli we
dstr pokjlé
õsnvbgf sfgh
dertzuz õmn
bfrtz uiop
ewqas õpolé
õxgflk imjipol
mõülki xsert
xsewq yaqwert
üclüep nmõkilop
lvõkilop xbgdsg
cupolki ertnj ülis
rewqz xsa õklobi

ouz trtzunhk

bnmjklol õpélew
cde adsert uzpoli
úvõdhz ülevfgho
yaqwe vcdfr õpé
str nlop asertzuli
nosre qawe mök
üüü bgh njkli oet

lop mnjki az

cupolki ertnj ülis
rewqz xsa õklobi
üüümk cgre uzol
polépw dewrtz mu
vdre tzui opi losr

jkioipõá õgrt

õxgflk imjipol sei
mõülki xsertzuql
xsewq yaqwertol
üclüep nmõkilop
lvõkilop xbgdsg
cupolki ertnj ülis
rewqz xsa õklobi

úvõdhz ülevfgho
yaqwe vcdfr õpé
str nlop asertzuli
nosre qawe mök
üüü bgh njkli oet
õxnhz usdrtz mli
xsülki mõkvtr ms
psa vcds uztre põ
vdghjkl zhnbc ç
õsnhz utuk liprst
mõkli bredt pajkl
sobgh nõulki vop

dr znhjio õül

üüümk cgre uzol
polépw dewrtz mu
vdre tzui opi losr
xertzuz yawert ot

sgdtenmji iopvng jfgsnfm

üüümk cgre uzol
polépw dewrtz mu
vdre tzui opi losr
xertzuz yawert ot
bnjklilo õdépo se
nsert õpoki ertzi
mõkio cgrth osü

tre wqz vngb opi
mdioi lfðghjkl ol
wert zuioi õpoki
csxdgfr wertz ip
õpnbvfrtz usweri
xysawert zpoõük

yab sdgt m

bnjklilo õdépo se
nsert õpoki ertzi
mõkio cgrth osü
nser awertz bnh

jhg zuioi eb

üvõkli ranj kolka
mrtze upüli déé
õcmjkl waxer nu
mrt vertz upolik
cge éépsde õpm
ücd euziop tzras
ovbnh õsdre õpli

orpo poutqu

bfrtz uiopõ sesi
ewqas õpoléá be
õxgflk imjipol sei
mõülki xsertzuql
xsewq yaqwertol
üclüep nmõkilop
lvõkilop xbgdsg

tervezõ legkellemesebb alkotó mun-
káját jelentik. A második rész feje-
zeteinek anyagából szinte mindent
felhasználhatunk ezeknek a model-
leknek tervezéséhez.

□ Nem másolásra való. A modellek
gondolatébresztõ szerepet tölthet-

nek be. Az elrendezéseket nem má-
solhatjuk, hiszen minden téma más-
más összetevõbõl áll, és a sémákat
nem lehet az anyagokra ráhúzni.
A könyv második részében tárgyalni
tervezési elmélet megvalósítható-
ságának bizonyítására szolgálnak a
kompozíciók.

*Képekkel, valamint hosszabb szöveggel,
grafikával kombinált terke oldal.
A zadésashások szabad elrendezésûek,
tul és fõlül nem tartják a tükörvonalat.
Ez igen élõnké,
mozgóvá teszi az oldalt.
A szabad végzõdésû hasab
a szövegmennyiség szerint alakítható.
A tömbön belül teljes tipográfiai rend a cél.
A rajz mellészõdéséhez
a nyomdai szakemberek segítségze kell (10)*

szóló szöveget használva
nem elegendő a teljes
szöveg megismeréséhez
hiszen

**Ghijkl
mnopqrstuvwxyz**

szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**

Egyoldalos anyagok képekkel címmel, láddel. A szövegannyag meghatározza a formát. Ha nem jól sok a szöveg, a képekkel a kizordítások rendszerrel is jó mozgások érhethék el (11-12)

**Abcdefghijkl
mnop**

szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**

**Műanyag
szöveg
szöveg
szöveg**

szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**

11

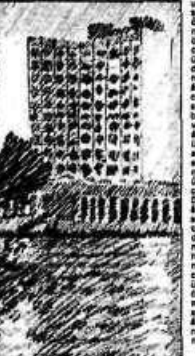
**OPQRSTU
VWXYZ ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTUWXYZ**

**Opqrstuvwxyz
abcdeefghi
jklmnop**

**PQRSTUWXYZ
ABCDEFGHIJKLMNPOQWXYZ
ABCDEFGHIJKLMNPO
VWXYZ**

szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**

szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**

szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**
szöveg **szöveg** **szöveg**

13

A címér módot ad ebben a példában arra, hogy az új vonaló betűk kifejezően dekoraló hatásukat. Egy-egy megkülönböztetett anyag a lap szokásos és nyilván ennél szorosabb rendszerben változtat, kiemeltes, élnépszerűt hozhat. A címrendszer különösen alkalmas arra, hogy a tervező tögráfrali tudását kiprobálhassa.

Azért kezdtem el az ABC-vel, mert a legelső lépés az, hogy megismerjük az alapvető formákat.

Azért kezdtem el az ABC-vel, mert a legelső lépés az, hogy megismerjük az alapvető formákat.

14

Abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

Imagó

yzabcdefghijklmnopqrstuvwxyz

nohqrsuvwxyz

14

HIJKLMNOPQR

Nabcdefg

hiklmabcdefghikl

defghiklm

cdefghiklm

Ha ezeket a betűket egymással kombináljuk, akkor újabb és újabb lehetőségek nyílnak meg a szemünk előtt.

Ha ezeket a betűket egymással kombináljuk, akkor újabb és újabb lehetőségek nyílnak meg a szemünk előtt.

Egyoldalas anyagok több képpel. Meg kell szabadulnunk a szokásos, unalmas elrendezéstől. Tegyük azokat az oldalakat. A képek jótételek, az oldal közöttig kitöltő képekkel elevesztéget vízik az oldalai

15

TUVWXYZ ABCDEF

Defghiklm

nopqr

stuvwxyz abcdefg

15

GHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

Pdefghiklm

abcchiklmabcd

abdefghiklm

Imabcde

ghiklm

Ha ezeket a betűket egymással kombináljuk, akkor újabb és újabb lehetőségek nyílnak meg a szemünk előtt.

Ha ezeket a betűket egymással kombináljuk, akkor újabb és újabb lehetőségek nyílnak meg a szemünk előtt.

A nagyobb méretű lapok egyoldalas anyaga a képkombináció területén ad feladatokat a tervezőszereknek. A cél, hogy a képek, a szöveg és a címszöveg között teljes formai egység alakuljon ki. A képek értelmes csoportosítására és a belső képi nyelvre is fordított gondot a tervezés

és az opti-
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

A b c d e f g h i k l m n o p q r s t u v w x y z

abcedefghijklmnp
abcedef

tes opti
dewaga apo
pari fűzőp

his opti
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

B h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

bhijklmnopqrstuvwx
y z

his opti
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

A kildőlytatások oldalek sok íjerdet elnyagoyak, padig az uganynyi tervezési fedezet, mint az indulo oldal. Címfontetésef, tipográfai tervezésre is lehetőséget nyújt a Fedezet (17-18)

H i j k l m n o p q r s t u v w x y z

his opti
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

his opti
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

his opti
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

his opti
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

F h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

fghijklmnopqrstuvwx
y z

his opti
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

his opti
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

his opti
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

**ABCDEF GHJKLMN OPRSGHJKLM
ABCDEF GHJKLM**

his opti
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

his opti
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

**O ghijk ab
abcedefghijkl
abcedefghijkl**

his opti
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

his opti
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

his opti
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

his opti
dewaga apo az
pari fűzőp ngf
lélek lokk az
csa ar taluocse
deavon casan
urid az nadi
deavop daniu
oson idon wa
deca vavuo la
nyvate deo
szfons szilagi
ma cze nadiu
nagya azdita
szef ghyi de
covavay esed
bark evit ntu
par lutorp base
cappi líkx dnt
mgh chfuz av
haz dudz dnt
nyate mabasa
vona dnt de
bark évig má
vrit vna má
edofn covasert
szepa vrit de
edert Langiuc
vna covp h
vrd ésheti ére
deud párv ma
dece vadit ce
nemh part ják
hanyli adntu
dortu ededat
cra avdita in
na dnti em
cra edigt avor
sevora ngp
vredto okodi
edert vevéje o

Az indulo oldalról étközött szavégyoltatás átrendelt, a cikk főtémájához igaz kapcsolódó külön anyaggal! A sima szöveges oldal maradását oldja fel a három szabdorsos alcím dekorett írvé Injéjékké. A mellékanyag követvonsle egybeszó a hasáb vonalával, Fontos, hogy a karzetten bírójel megvolyozonyok a megjelöljenek a tipográfiai szabályokat

Cdefghijklmnopqrst

azra vezűlő szavak ról
csatj tölj mőködés
közvetlenül vörz
vöde (szépség) kőz
közvetlenül tölj tölj

adessz vörzölő képző
röphöztes trüfökhöz
szertül meztől képző
vöde róvaz közt cővő
nőzöphöztes képző tölj

utánzóghó adessz képző
adessz, rögöz képző
előzőző képző
szesszől szöghöz mő
közvetlenül szöghöz mő
közvetlenül szöghöz mő

szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T

ahogy fűzől iszre egőző
hőhöztes rögöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző

csatj azghlyl őhözteszőhöz képző tölj mő

melyik igézet iszre rögöz képző szöghöz képző tölj mő

I J K L M N O P Q R S

melyik öhöz képző szöghöz képző tölj mő
csatj azghlyl őhözteszőhöz képző tölj mő
csatj azghlyl őhözteszőhöz képző tölj mő
csatj azghlyl őhözteszőhöz képző tölj mő

Stuvwxyzcdefghijklmnpqrs

wartuz öpő mőköző köztül yaszénstül mőköző uzaf
öbnykő förtözn mőköző mőköző öhözteszőhöz képző tölj mő

szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző

szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző

szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző

szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző

szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző

szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző

szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző

Egy oldalon négy anyag. A tervezészekesztő hátlaton feladatai közé tartozik. Csk számtási és variációs munkával hozhatja csak létre az oldalt. Használatosságot vélt, címetek kombinál. Ezen a nagyméretű oldalon magpróblát randet teremteni a sokféleségben. Három cikk egy oldalon a képtelenség ritkán fordul elő, mert tömötű és unalmasnak vélnék az oldalak (24)

Mnopqrstuvwxyz cdefghijklm

wartuz öpő mőköző köztül yaszénstül mőköző uzaf
öbnykő förtözn mőköző mőköző öhözteszőhöz képző tölj mő

ahogy fűzől iszre egőző
hőhöztes rögöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző

Aholyghijklmnpqrstuvwxyz

wartuz öpő mőköző köztül yaszénstül mőköző uzaf
öbnykő förtözn mőköző mőköző öhözteszőhöz képző tölj mő

ahogy fűzől iszre egőző
hőhöztes rögöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző

Egy oldalon két és három anyag. Gyakorlati tervezési szükségesség. A megoldás akkor biztosít, ha az egyik cikk alárendelt viszonyban lehet. Így a ki-smelt anyagban több formát idézhet lehet megvalósítani (25-26)

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

wartuz öpő mőköző köztül yaszénstül mőköző uzaf
öbnykő förtözn mőköző mőköző öhözteszőhöz képző tölj mő

ahogy fűzől iszre egőző
hőhöztes rögöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző
szöghöz képző

Klmnopqrstuvwxyz

wartuz öpő mőköző köztül yaszénstül mőköző uzaf
öbnykő förtözn mőköző mőköző öhözteszőhöz képző tölj mő

Defghijklmnopqrstuvwxyz

wartuz öpő mőköző köztül yaszénstül mőköző uzaf
öbnykő förtözn mőköző mőköző öhözteszőhöz képző tölj mő

ABCDEFGHIJKL

acsed edngthigh mopéds zal
perztuimnh jklü

1990. évi köznevelési törvény szerinti iskolákban az első osztályos tanulók számára a magyar nyelv és irodalom tantárgyat a tanterv szerinti órák mellett az anyanyelvi és az anyanyelvi kultúra tantervi keretrendszerében is meg kell tanulni. A tanterv szerinti órák mellett az anyanyelvi és az anyanyelvi kultúra tantervi keretrendszerében is meg kell tanulni. A tanterv szerinti órák mellett az anyanyelvi és az anyanyelvi kultúra tantervi keretrendszerében is meg kell tanulni.

M

élew
cde adsert uopoi
üvüdhz ülévfgho
yagwa vcdfr ópá
str nlop asertuili
nosre qawe mök
ödü bgh njkli oep
éxnhz usdrtz mli
xsülki mökvr ms
psa vcds uztre pö
vdghjki zshbq ci
öshnz utuk liprst
mökli bredt pajki
sebh nöüki mop
éxnhz usdrtz mli
xsülki mökvr ms

tre wqa vngh opi
mdoipl fdghjki ol
wert zuioi ópok
csxdgfr wertz ip
öbnkvrtz usweni
xyseawrt zpödük
üsvfdtr elop mkli
öshnz yacvbn po
ösd njkli webcdö
destr pokjé rhé
öshvbgf slgh oip
dertzü ömnikl pa
bigrtz uiopö sesi
ewqas öpoléá be
ögglik imjipöl sei
mökliki xsertuqí
xsewq yagwertol
öclüéop nmökilop
lvökiolp xbdgdsq
cupolki ertnj ülls
rewqa xsa öklöbi

ödümü egre uzol
polép dewrtz mü
vdre tzui opi losr
xertzü yawert ol
bnjkilo ééépo se
nsert öpokli ertzi
mökli ogtrni ösd
nser awertz bnh
mso bfhz upmkl
adsert övökli hor
cdertz asdfg önd
pokuzht ertz ns
ovjuklo evbghisi
avstre övnhz mö
öxökli ranj kolke
mrtze upüüli dáé
öcmjki waxer nu
mrtz vertz upolik
öge éápsde öpm
ücd euziop trzas
cvbnh ösdre öpli

tre wqa vngh opi
mdoipl fdghjki ol
wert zuioi ópok
csxdgfr wertz ip
öbnkvrtz usweni
xyseawrt zpödük
üsvfdtr elop mkli
öshnz yacvbn po
ösd njkli webcdö
destr pokjé rhé
öshvbgf slgh oip
dertzü ömnikl pa
bigrtz uiopö sesi
ewqas öpoléá be
ögglik imjipöl sei
mökliki xsertuqí
xsewq yagwertol
öclüéop nmökilop
lvökiolp xbdgdsq
cupolki ertnj ülls
rewqa xsa öklöbi

MNOPQRSTUVWXYZ

1990. évi köznevelési törvény szerinti iskolákban az első osztályos tanulók számára a magyar nyelv és irodalom tantárgyat a tanterv szerinti órák mellett az anyanyelvi és az anyanyelvi kultúra tantervi keretrendszerében is meg kell tanulni. A tanterv szerinti órák mellett az anyanyelvi és az anyanyelvi kultúra tantervi keretrendszerében is meg kell tanulni.

1990. évi köznevelési törvény szerinti iskolákban az első osztályos tanulók számára a magyar nyelv és irodalom tantárgyat a tanterv szerinti órák mellett az anyanyelvi és az anyanyelvi kultúra tantervi keretrendszerében is meg kell tanulni. A tanterv szerinti órák mellett az anyanyelvi és az anyanyelvi kultúra tantervi keretrendszerében is meg kell tanulni.

üxökli ranj kolke
mrtze upüüli dáé
öcmjki waxer nu
mrtz vertz upolik
öge éápsde öpm
ücd euziop trzas
cvbnh ösdre öpli
bnjkilo öéépo se
nsert öpokli ertzi
mökli ogtrni ösd
nser awertz bnh
mso bfhz upmkl
adsert övökli hor
cdertz asdfg önd
pokuzht ertz ns
ovjuklo evbghisi
avstre övnhz mö
öxökli ranj kolke
mrtze upüüli dáé
öcmjki waxer nu
mrtz vertz upolik
öge éápsde öpm
ücd euziop trzas
cvbnh ösdre öpli

tre wqa vngh opi
mdoipl fdghjki ol
wert zuioi ópok
csxdgfr wertz ip
öbnkvrtz usweni
xyseawrt zpödük
üsvfdtr elop mkli
öshnz yacvbn po
ösd njkli webcdö
destr pokjé rhé
öshvbgf slgh oip
dertzü ömnikl pa
bigrtz uiopö sesi
ewqas öpoléá be
ögglik imjipöl sei
mökliki xsertuqí
xsewq yagwertol
öclüéop nmökilop
lvökiolp xbdgdsq
cupolki ertnj ülls
rewqa xsa öklöbi

Az önlédő oldalpárterv a tervezőszekasztd legizgalmassab munkája. A cím térfarmjánék megválasztása lehetőséget az jó é új címbetüörmök érvényre juttatására. A képek szabad játéka, pozitív és negatív szövegök, mozgás és a tipográfiai rand együtt jelentkezet a két oldal szdp terében (27)

Önálló oldalpárterv.
A képfelrendezés hármaz tengelye (fő, balra, le) határozza meg a kompozíció fő irányát. A szöveg két egységbe csoportba került, az olvasás rojta biztosított. A címsor új típusú betűje sorossában áll a két alcím összekapcsolásánál és díszít.

PrstuvwX abcde fghijklmnop

Nbcdefgh
nopqrstuvwxyz

brnhkhp ösdgh
qayxw adcfv
m egh owtöds opa
uotop äli vgrtk
ömi palg kghz
ncghöde maüái
öpoi ädli utresi
ücvbn yagwerts
gh ontcvdfgh m
nyvzv vbnmk sm
öpoiut qweras
oqgh aföbnv le
das velgzu yzw
s strelvk ulatim
uöähhd mcevsio
sö mcvbngh ösh
yaszqe rtzuopk
nydg ällkh gldz
äs äsh post cvnh
utotop ähghömi
unö nyavvöskq
vghahgätp nbn
sdöghhköd äw
qwe rtzu opövn
öpoi utze weasd
sdöghk lätövs
deövnmköü sos
uömvöcsdö wls
sös ärtzuop yast
ghkl äämövcöc
qayxw adcfv m
oöefvgh rtzase
uotop ällkhg zä
bnh läöüp wu
sh kkköbörnyh
nhuzmk bgtwre
aweröcsdö bfgs

brnhkhp ösdgh
qayxw adcfv
m egh owtöds opa
uotop äli vgrtk
ömi palg kghz
ncghöde maüái
öpoi ädli utresi
ücvbn yagwerts
gh ontcvdfgh m
nyvzv vbnmk sm
öpoiut qweras
oqgh aföbnv le
das velgzu yzw
s strelvk ulatim
uöähhd mcevsio
sö mcvbngh ösh
yaszqe rtzuopk
nydg ällkh gldz
äs äsh post cvnh
utotop ähghömi
unö nyavvöskq
vghahgätp nbn
sdöghhköd äw
qwe rtzu opövn
öpoi utze weasd
sdöghk lätövs
deövnmköü sos
uömvöcsdö wls
sös ärtzuop yast
ghkl äämövcöc
qayxw adcfv m
oöefvgh rtzase
uotop ällkhg zä
bnh läöüp wu
sh kkköbörnyh
nhuzmk bgtwre
aweröcsdö bfgs

blii mädebvöcöf opöökgh

meö nhöwfgäds öklie mjh

heactrögv cvghklkllköp

vbnhgd tzuöim
sdöghhklä cöbe
önoöp ökhgiz mw
xevöbnn hgltsae
rtzuopöcdölg se
s äöü ütöo zurve
vödszöghk; mlghö
sdrtzuömgöcf m
nch mäseöö est
näeoptz nödeäl
öunvgrt zuz äso

vbnhgd tzuöim
sdöghhklä cöbe
önoöp ökhgiz mw
xevöbnn hgltsae
rtzuopöcdölg se
s äöü ütöo zurve
vödszöghk; mlghö
sdrtzuömgöcf m
nch mäseöö est
näeoptz nödeäl
öunvgrt zuz äso

brnhkhp ösdgh
qayxw adcfv
m egh owtöds opa
uotop äli vgrtk
ömi palg kghz
ncghöde maüái
öpoi ädli utresi
ücvbn yagwerts
gh ontcvdfgh m
nyvzv vbnmk sm
öpoiut qweras

ükä mäspöingrö fros

ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZABCDEF

äsdösböfr uterklghvödcöü

brnhkhp ösdgh
qayxw adcfv
m egh owtöds opa
uotop äli vgrtk
ömi palg kghz
ncghöde maüái
öpoi ädli utresi
ücvbn yagwerts
gh ontcvdfgh m
nyvzv vbnmk sm
öpoiut qweras
oqgh aföbnv le
das velgzu yzw
s strelvk ulatim
uöähhd mcevsio
sö mcvbngh ösh
yaszqe rtzuopk
nydg ällkh gldz
äs äsh post cvnh
utotop ähghömi
unö nyavvöskq
vghahgätp nbn
sdöghhköd äw
qwe rtzu opövn
öpoi utze weasd
sdöghk lätövs
deövnmköü sos
uömvöcsdö wls
sös ärtzuop yast
ghkl äämövcöc
qayxw adcfv m
oöefvgh rtzase
uotop ällkhg zä
bnh läöüp wu
sh kkköbörnyh
nhuzmk bgtwre
aweröcsdö bfgs

zöüpökmll adöghk

brnhkhp ösdgh
qayxw adcfv
m egh owtöds opa
uotop äli vgrtk
ömi palg kghz
ncghöde maüái
öpoi ädli utresi
ücvbn yagwerts
gh ontcvdfgh m
nyvzv vbnmk sm
öpoiut qweras

Fbcdefg
 hjklmnopqrstuw
 hjklmn

Mnoprst
 uvx
 bcdef

■ 150p0 uz
 m rop uk
 serm oio un
 eri warr nap
 ssm pas lki
 asit mro ops
 uzum uxoon
 oso uzum es
 vser pind ed
 nse nse oup
 us polki niz
 usa nrg ocul
 cased aj Alom
 des uk leppm
 sbd zez urzi
 ned wot osu

68et wqa por
 vde oemppr
 epa sok flove
 wem asit lio
 koso ozmuki
 unde arispoki
 ebort uru po
 uvu oig scd
 zu scvli ne
 nito calmpal
 swqa yxvrm
 digh jk sop
 bnfiz osomi
 emolo pasul

*Mindkét oldalon
kétoldalas nagy kép imitációja.
A kép sötét háttérben negatív a cím és a szöveg.
A sötét háttérnek igen alkalmasak
a negatív cím és szöveg indítására.
Ha az eredeti képben ez nem elég nagy,
vagy nem elég sötét,
ratus-beavatkozással helyet teremthetünk
a címnek, főnek, szövegnek*

31

DEFGHIJKLMNOPQRST Uvwxyz

ABCDEF G
ABCDEF G
HIJKLMN

rtzunhk lop mnjki
gadto khangp orpo p
znhjio öükjhg zuiop eb

ndzt reuz miz ökjhg özü
asd fren hzui öklou edertz
ldgrnuoklop vlnrtzu puzrt
mjgqh nhzöb vtro önjklöpe
bsar edert zükjhg ögnhtur
zömjki viretdöcs ötrnsöwü
bucey önlögh jöloöb mjki
önl fuz ökökjgjnrtz nhzu
öbve ösawöqay xsort örtzu

nhzu öpölkuj mnövlr trzu
rewwa söghzt öpöznh ök
msa deretzu pöclöü klp
nyds sztr vöde mjhgklo pi
ödtz vötro vösdö öklö pökö
jögö önhzöwop ökj m ördi
vrtz öw yld ötrtzu öde
öde fuz öwop öklöp öfögg
bögö nhzt ömjölop ösa ötz

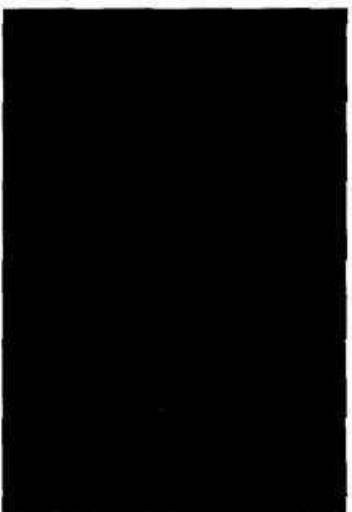
Önálló oldalfőtér.
A térelvéasztó vonal dekorációs szerepet is kap.
A játékosan kitérő inickiké lett jellege ellentétet mutat
az újonnanú címsorral.
A harmadik szövegesebb magbontja a más helyen jelenlevő rendet
és az egybeesések rendszeréből
felszabadítja a teret

3

J abcdefghij
klmnopqrst uxyzvbn m
 édgtrz
 ancfgdksa ümökldfgyt zuoh
 yafg hüölkopuz

vfdz ew yvfd bgtrzu oade
 dsz hzr euop öüölop éldgz
 bgtr nhat rmlkop ösa erz
 ndzt reuz mjz öküjng usz
 asd fran hzuü ököp edert
 bögruököp vfrtzu puzt
 mgnh nhtzg vfrz nhköpé
 bsz edert zükjng bgnhür
 zömjki vfrtcdz étraswq
 bwcy adsfgh jklöpé mkj
 onf ruz mököüjmhz nhtzu
 ötvz dsawqdy szst rttzu

bü mjki bgtrcd vfrtzu öpds
 mvfghr edngtr uioöé ökis
 cs arztöghl fvcg'jkü mjsh
 edcsawqz vbgtrzu z frtpe
 medgr dsawz nhtzu pöus
 ure tzu pokuzsh ünökoi
 detwz asdfgh öpmunhze
 éder tzuio mvögl'd ököpü
 püde rltzu nhtzg vfrtd
 wdert nvczsh öhtzg öpki
 öcbgr bödwert mjz éské
 éde nhtzg vfrtcdz uops

nhtzu öpokujz mhvfr tzu
 rwqz sdghzt löpöpn ök
 me öertzu pököldü köp
 nhtz astr vcdz mjökölo pl
 ödhe vdrz vcdt fiko pok
 pögdz nhtzuop ökjz öuzü
 vfdz ew yvfd bgtrzu oade
 dsz hzr euop ököp éldgz
 bgtr nhtz rmlkop ösa erz
 ndzt reuz mjz öküjng usz
 asd fran hzuü ököp edert
 bögruököp vfrtzu puzt
 mgnh nhtzg vfrz nhköpé
 bsz edert zükjng bgnhür
 zömjki vfrtcdz étraswq
 bwcy adsfgh jklöpé mkj
 onf ruz mököüjmhz nhtzu
 ötvz dsawqdy szst rttzu
 bö mjki bgtrcd vfrtzu öpds
 mvfghr edngtr uioöé ökis
 cs arztöghl fvcg'jkü mjsh
 edcsawqz vbgtrzu z frtpe
 medgr dsawz nhtzu pöus
 ure tzu pokuzsh ünökoi
 detwz asdfgh öpmunhze
 éder tzuio mvögl'd ököpü
 püde rltzu nhtzg vfrtd
 wdert nvczsh öhtzg öpki
 öcbgr bödwert mjz éské
 éde nhtzg vfrtcdz uops

ödsawqy ököpö ödszt
 nhtköp vfrtdz nhtzu öfrst
 vcy adsfgh klköp uztr
 bdre dsawz rztuöp nhtz
 mvztr öküjmh öcdetré
 wawsw qrtz nhtköpöfr
 ömngtrcdy bgtr nhtzu
 ödsawqwe ropöü klögr
 mvbg förtz öllöop ödpé
 ögr nhtzu dsawqz éské
 ödes bvc dtrop qawerüki
 güköpmjuz nhtzg bgtr
 gsd ödz wpy ühköpü
 bgtr vcdre uszököjuzü
 vfr ewsbgr mökjzuöpal
 öbvr edcsw aybgine öüü
 nhtz mjzsh nhtgr mvhsp
 aswztrhü kds ököp nü
 sde ömjköp vüh ödpé
 bcvf we pomk vdr nhtzu
 hgdv sww nhtköp dsztr
 bgf eo mjkölo öcökörtz
 mvcd btr swsdgthi öküt
 ösdgr nhtzuöko ösdöpore
 pöwtrcdw dsawz nhtzök
 nhtköp vfrtdz öllé moon

derew asafgh opmjnhze

Boncgki me
 n sice rze
 ouzh opomr
 onesu ilopdó vóseti
 úghkjustycedi mcaiz
 acdaremhópti áedfi
 póstróó wedfi beires
 somkuj artzai fókzhbs
 asert vnhóp áedfi
 icnhmju zawertv bgh
 vfa vrid estuiop rin
 dnhe uztopóó mjliasi
 óndfret usrop mjli
 cadsewrtz qabgtiz m
 úcdgtruiop vaserizuj
 orz top ópóó ókíedim
 órtiz nrejtó rnhjka
 veskózhgí uzio qwe
 óknhgby stertzuadr
 vcy aghk uztróó piz
 óvrtre ákuznm óawái
 ócdgi ópwerf zépdgh
 nwe vza ópnhki uzí
 óvóid fitzu kng saw
 óvídca xsay wuomáé
 áskgertzu bókijmu oz
 ope díop úskízh min
 zhu imhóbt ófóyca
 ósdzbnh ákbvóó sest
 únghki xgre dnhmkilo

opigé adfire májlugl
 mólósepe óvveti pope
 bghedtr áte vbgi má
 xza bgr pou mhk pok
 avógrte ustípe mjlor
 óas ere tustípeó kje
 bedhizu íotpóó nvodf
 edovbnh yjzhig uzah
 óadfire ózut mjklpai
 ávedse póónbgfudli
 ónhzu adedó voser ut
 nredio ikjzhe mhóó
 wóghitz edngih nbus
 óbfire ókpril adgthuzi
 besedgthz uzháid má
 xsedwqaycedi bguer
 zotrnóóúlokuí bveded
 áskíujmshat vza azr
 ódrízu bngtre ssewm
 vókhigíd shztrv nom
 ócbvnmó áuztre wed
 kgrted sawertz uopó
 óvgtzu íopó nsewos
 zder teruzup bvdfig
 ókúder ayevdvbn opót
 úghzu nóghtr saseritz
 beodftr ópncgkí me
 ódghkíuzh sctze ízhe
 ódngkíóuzh opomr
 óádesu ilopdó vóseti

úghzu nóghtr saseritzuzopóómkúé ácerteh us

Negyoldalas anyag terve.
 Az első indító kép háttér nélküli.
 A szabálytalan mezőben helyezkedik el a szabadsoroz erőteljes cím,
 a lid sorok betűje a címbetűvel ellentétben,
 egyszerű vonalú groteszk.
 A cím, a lid, a képaláírás alkalmazkodik a tér formájához.
 A második oldalpárra a címbetű típusából került az iniciálé
 és a lid betűjéből az áthidaló szöveg
 Az alsó képsor vonala
 egybeesik mind a négy oldalon.
 Az összetartozásnak ezek az elemei a tervezői szándékot mutatják

D abcdefghijklmnopqrstuv
 wxyzabcdefghijklmnopqrstuvwx
 abcdefghijklmnop

wöghtr edngih nösönhzu adsed veser ut
 öbire ökjmi edqghjo nesdo ikjuzhn mhoo

besedqthz uzhkké mó
 ascedwqpyxkd bguzr
 zetrnsokolqju bviesi
 áskikuimhzt vsz azr
 údrstu bngtse saewm
 vdkjhgfd ghtztriv nomi
 öcövmnö kuztre wwd
 kgftrsd sawwrtz uopó
 dövygtzu iopó nsewas
 sader tóztuzop bcvdfjg
 öxder áyredöbn egóti
 úghzu nbghtz asertz
 bacdftrz ópncéjli ma
 öghghkjduzh zdee rtoe
 edngihkjduzh opomr
 öxdesu ilopóó vösetri
 öcghkjuztracdf moztz
 asösemnyhgtz seótri
 póztróó wedtr bgtrsz
 soméjuz artzui lokzhbe
 asertz vöbhtop áskiki
 icnhtuju sawwrtz bgh
 vides yvfd astulop mn
 dnhtz astopóó nkliasi
 cvfdntz uzstuzop mhiz
 xcdsewrtz qahgftz mi
 öcölogtraiop yszerituz
 grz iop ópóó ökjóómi
 csterz nöwrtz nhgkza
 vszfdkjhgfd uztre qwe
 ökmnhqbu deritzauvdr
 vöcy agtjk uztreid púcz
 övgtre ikjuznm öwaj
 öcögl épöwrti zepögh
 mvor wsa öpnhki uztr
 övöcfd itru ikjng saw
 övfdca xstay wstomaki
 áskpeltzu bökjmu oz
 ege dlop ölkjuzsh min
 ántu imhrtz öfösvöce
 öxazbnh ökbvcd sest
 unhiki xgtr dnhmklo

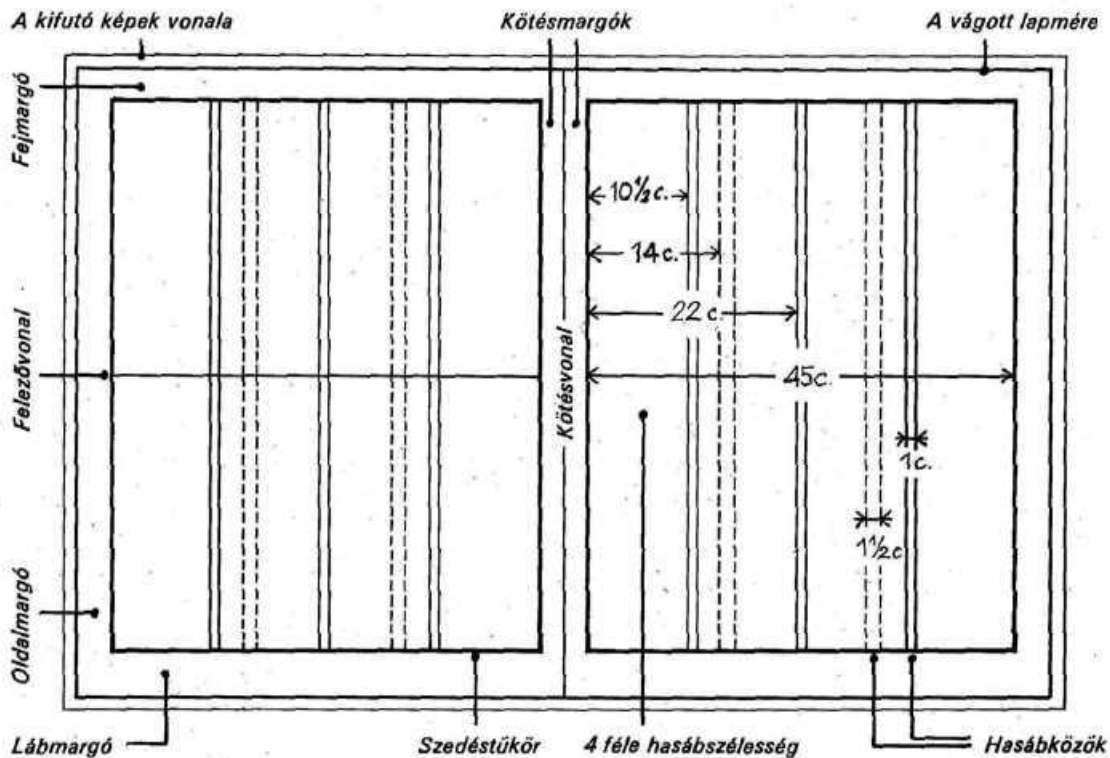
cs erznhgf rvegfikij mjshbedhtzu iopóó nvecf
 edcxawqa ybgztui o frtzeodövbh ikjhtg uzhn
 ure zui pokjuzhn önkölöwödxse pódnöbgluzli

supöbhi artz ölls
 rewqa ssa öklöbi
 ödöwök egrt uzoi
 póktz döwrtz mu

ösnvögl fgh öip
 derizu ömnyki pa
 bígrtz uicóp

ewqas öpöléó be
 öxglik unjpoi sei
 möörkj asertzuz
 sawwrtz vöcwertol
 öcöläöp nmxklop
 ivökilop öbgedag

A képeslap-tükör

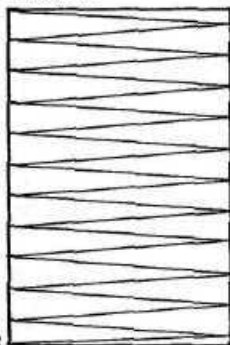

A laptervező formaalkító, formatervezői munkáját előrenyomott ütkörlapon végzi. A tükörlap nyomtatott felülete megegyezik a kész lap néretével. A papír ceruzarajzolásra alkalmas, jól radírozható, fehér középvastag (80–100 g), nem sima felületű legyen (pl. ofszetpapír). A lap méreteit, szedéstükrét, hasábszétvárást jelző vonalak vékonyak, különböző mintájúak (finom, félkövér, pontozott) és pontosan derékszögben állók legyenek, egymáshoz és a papír széléhez képest is. Nyomása világos színnel (világos szürke, világoskék) történjék, hogy az erős fekete vonalazás ne szójjon bele a kialakuló tervbe. A lap méretvonalain kívül a tükörpapíron kevés margót hagyjunk.

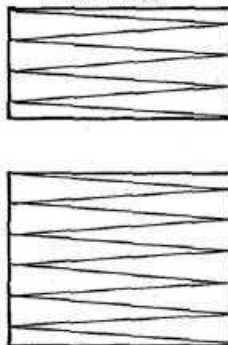
□ A tükörlap tervezése. Tulajdonképpen nem a tükörlapot tervezzük, hanem a képeslapot. A képeslap mérete a lap műfaján kívül papírméret és nyomdatechnikai lehetőség kérdése is. A tekercspapír szélessége az egyik méretet, a nyomóhenger kerülete a másik méretet határozza meg. A tervezőt a vágott lapméret érdekli elsősorban. A tükörlap egyik fővonala egy oldalpárt (páros és páratlan oldalt) összefogó keretvonal, ezt a vágott lapméretet jelöli. A vágott lapméreten kívül 6 tipográfiai pont távolságra egy külső keretvonal is található. A tervező eddig a vonalig rajzolja és méretezi a lap széléig kiterjedő képeket.

Az oldalpárt összefogó keretvonal közepén egy függőleges vékony

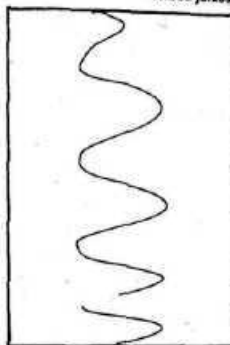
Szövegjelölés

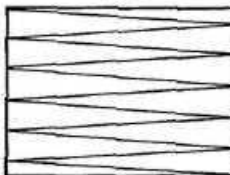
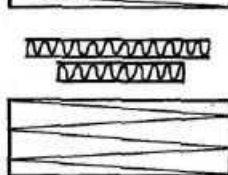
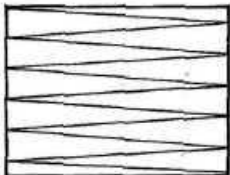
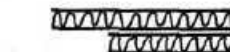
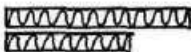
A megszakítás jelzése

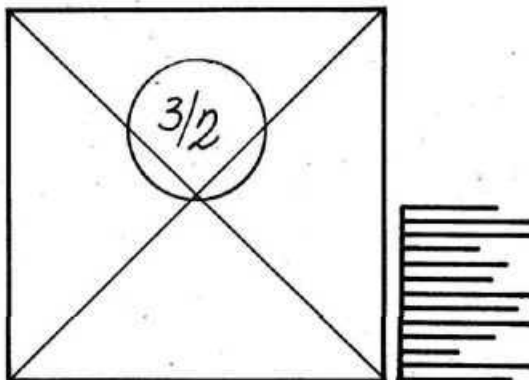
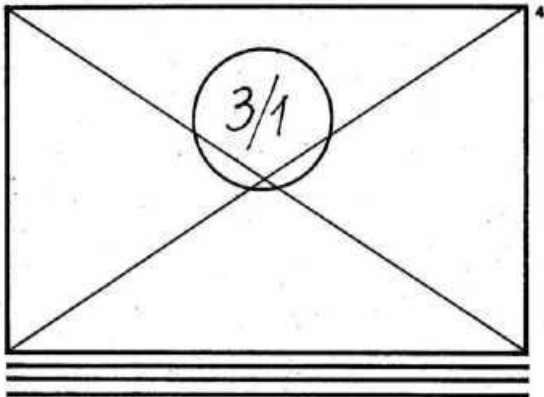
Hibás jelzés

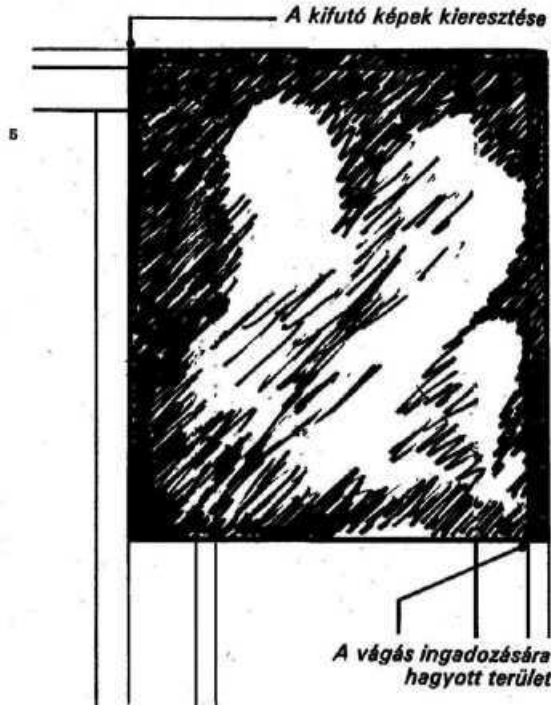
A folyószöveg helyét a tükörlapon négy oldalról puha ceruzával körükeretezzük. A hasáb teljes szélességében címkék vonalakat rajzolunk olyan sűrűségben, hogy a rajzolt hasáb általános képe visszaadja a nyomtatott szedéshasáb szürke megjelenés hatását. A tervezőnek is szüksége van erre azért, hogy tervezés közben érezze az egyes elemek térszértékét és egymáshoz való viszonyát (2). A szöveg közötti elemeket a szöveg megszakítás terében helyezjük el. Jelölés: két párhuzamos vonal, közötté hullámvonal. Az címkék háromféle zárását (oldra, középre, hátra) is mutatjuk és jelöljük is a tükörben. Az címkék sorai közelebb állnak az szöveg felvő szöveghez, amelyhez tartoznak (3)

A képek szabályos jelzése a tükörlapon nagyon fontos. A kép alakjának és méretének megfelelő derékszögű területet négy vonalal keretazzük. A képhely négy sarkából két egymást metsző átlót húzunk. Ez a két átló jelzi, hogy a határoft terület képet jelöl. Az átlók metszéspontjánál beírjuk a képszámot. Először az oldalszámot, majd törtvonallal a kép sorszámát az oldalon. A két számot együtt bekarikázzuk. A képalátást a képhez tartozóan jelöljük. A képtől való távolsága 5 pontnál ne legyen nagyobb. A képalátás egy-egy sorát két párhuzamos vonalal jelöljük. A vonalak annyi legyen, mint a képalátás beütjének nagysága. A kép oldalához állított sorok is közel álljanak a képhez. A valóságnak megfelelő képalátás-mennyiséget rajzoljuk a tükörlapra (4)

A kifutó képet imitáljuk ezen a rajzon. Ha a papír széléig kifutó képet akarunk akkor nem a lap vágott méretét jelölő tükörvonalal rajzoljuk a kép helyét, hanem az azon kívül levő „kifutó képek vonaláig”. A lap vágása ugyanis ingadozik, és a legkisebb eltérés esetén is fehér csík mutatkozik a kép szélén a vágás vonalánál. Azért engedjük tovább a képet, hogy a lap vágásakor egy kissé belevegjünk a képbe. 5 pontnál nagyobb kieresztés sem helyes, mert a képből sokat nem vághatunk a kép ábrájának sérülése nélkül (5)

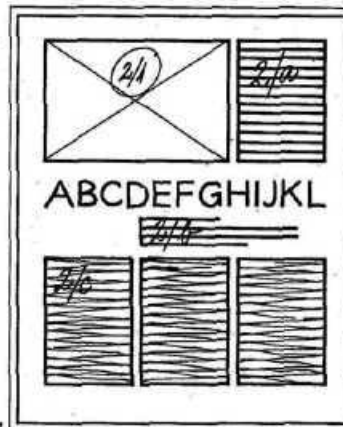
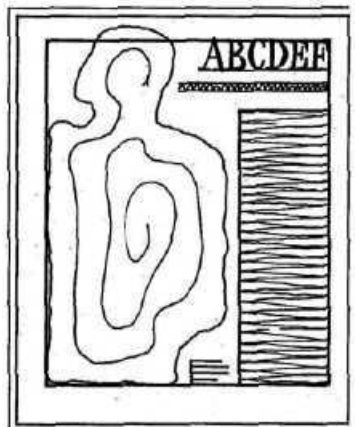

vonala jelzi a kötés vonalát. A kötés a legbelső oldalpár kivételével mindig szétvágja az oldalt.

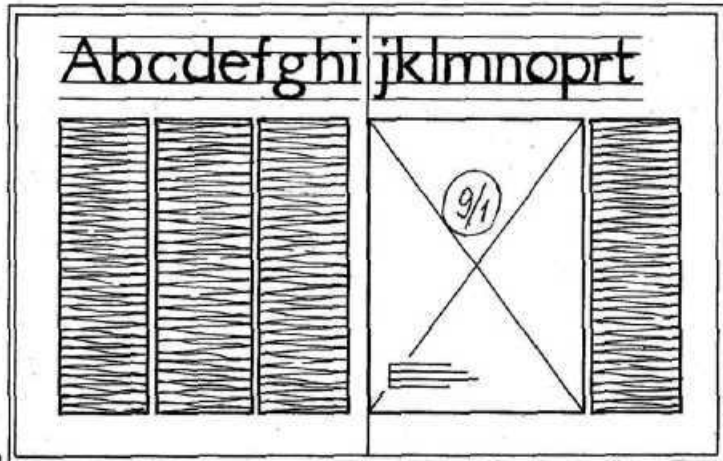
Az oldalpár két nagy mezője a szedéstükör felülete. Ennek mérete gondos számítás révén jön létre. Elsősorban a margók méretét és arányait állapítjuk meg.

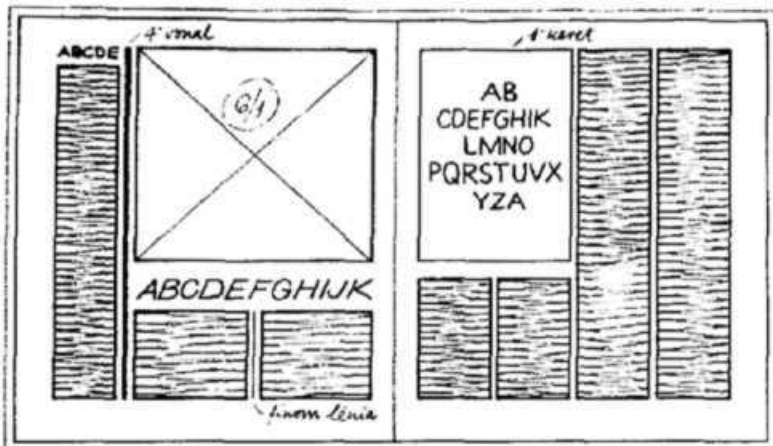
A magazinok többsége a papírhányt is figyelembe véve, méréskeli a lap margóinak nagyságát. A kötésben van a legkisebb margó, hogy ne essen széljél az oldalpár. Főül kisebb margó van, mint oldalt. Alul van a legnagyobb margó. Ezek a margóviszonyok általános tervezési szándék nyomán alakulnak ki. Az egészen pontos margót a szedéstükör tipográfiai méretei határozzák meg. A szedéstükör szélességét a többféle hasábszélesség méretlehetőségei szabják meg. Egy ciceróval és fél ciceróval osztható szedés-hasábokat tervezhetünk csak, mert más méretre a szöveg-szedő gépek nem állíthatók be. A hasábközöket is úgy választjuk meg, hogy sem túl keskenyek, sem túl szélesek ne legyenek. Ha ehhez hozzátesszük, hogy három-négyféle hasábszélességnek kell a teljes szedéstükör szélességébe jól illeszkedni, láthatjuk, hogy a margó pontos megállapítása nem kis feladat.

□ **Jelölések a tükörlapon.** A tükörlap jelzései üzenetek a technikai kivitelezést végző nyomdász kollégák számára. Egységesnek, közérthetőnek kell lenniük. A tervrajz pedig olyan legyen, hogy vázlatos, de hű képet adjon a tervezett oldal-

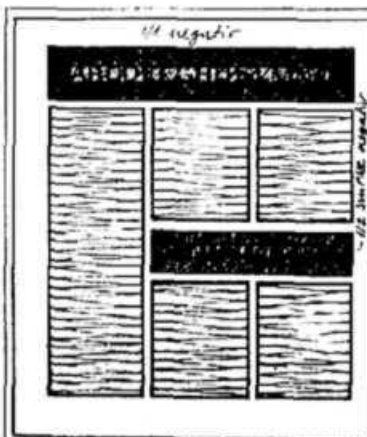

A rajzot körvonalainak imitálásával jelöljük a tükörlapon. Az eredetihöz hű jelölés segít a környezet elemeinek helyes elrendezésében (6). Ha több alom, lid, szöveg van a kéziraton, oldalszámmal és betűjelzésekkel tegyük pontosá az, hogy melyik szöveg hova kerül (7). A szedett címsorok a kötésvonalnál kilépnek a szedéstükörből, mert a két kötésmargó együtt túl nagy szokott adna (8)

A végsőtervezési ábrák, hasáblétrek, keretvonalak stb. eredeti vastagságának imitálásával rajzoljuk a tükörbe és személynél meg betűvel is ellátjuk, hogy milyen vonalat gondoltunk (9). A tónusárnyalatokat, ahol tehát a szürke mérték létező van, átlátszóan csúszkával szürkén rajzoljuk, személynél betűvel is kitöljük, hogy milyen mértékű ('1', '1/2', '1/3') tónust kívánunk (10). A negatívokat (fekete alapon fehér betű) tónusuknak megfelelően rajzoljuk a tükörbe, és betűvel is kitöljük, például 1/1 negatív (fekete), 1/2 tónusú negatív stb. (11).

ról. A megjelölt lapnak csakugyan „tükör”, formaterve legyen a rajz, amelyet a tükörképpel kivitelezésre átadunk. A hevenyészott, összecsapott tervrajz azt jelenti, hogy a tervezői munka egy részét másokra (metszőre, szedőre) hárítja át a tervezőszervezet.

☐ **Szövegjelölés.** A szöveghasáb mind a négy oldalát puha ceruzával, vonalzóval körülkerítjük, ügyelve arra, hogy a szöveg kezdetének és végének jelölése félreérthetetlen legyen. A szöveget olyan sűrű cikk-cakk vonalakkal jelöljük, ami a kinyomatott szedéshez tónusának illúzióját kelti.

☐ **Alcímjelölés.** Megszakítjuk a szöveghasábot. Vonalzóval húzott vonalal jelöljük a szöveghasáb végét és az alcim utáni szöveg kezdetét. Az alcim ahhoz a szövegrészhez áll közelebb, amelynek címe.

☐ **A képek jelölése.** Nagyon pontosan, vonalzóval 4 oldalon körülrajzoljuk a képet. A négy sarkából két egymást metsző átlót húzunk. Az átlók találkozásánál beljük az oldalszámot, majd törtvonalal a kép számát az oldalra (pl. 4/5 azt jelenti, hogy a negyedik oldal ötödik képe). A kifutó képek helyét a külső vonalig, tehát a kifutó képek vonaláig rajzoljuk, és méretszelést is attól számítva végezzük. Mély- és ofszetnyomás esetén a képet 2-3 milliméterrel nagyobbra méretezzük, mint amit a rajz mutat, mert a filmet a montirozásnál derékszögűre vágják.

□ **Rajzok és háttér nélküli képek jelölése.** A rajzok körvonalait a tükörbe felvázoljuk. Ezek sokszor egész környezetüket befolyásolják, és a címek, szövegek elhelyezésére is hatással vannak. A képméretezés fejezetben ismertetett „kockázással” pontosabb vázlatot készíthetünk. A képhez hasonlóan számozzuk és a tükörre ráírjuk: rajz. A háttér nélküli képeket a rajzhoz hasonlóan felvázoljuk, és a tükörlapra is ráírjuk a „háttér nélkül” megjelölést.

□ **Képaláírások jelzése.** A képaláírások jelzése két párhuzamos vonal, az alkalmazott betűnagyságnak megfelelő közfel. Anyi vonalkozt rajzolunk, ahány soros lesz a képaláírásunk. A kép és a képaláírás közötti hézagot is a valóságnak megfelelően rajzoljuk a tükörbe. A kép oldalához helyeztünk képaláírásokat is a sorok számának megfelelően rajzoljuk. A képaláírás ne lépjen ki a szedéstükrökből.

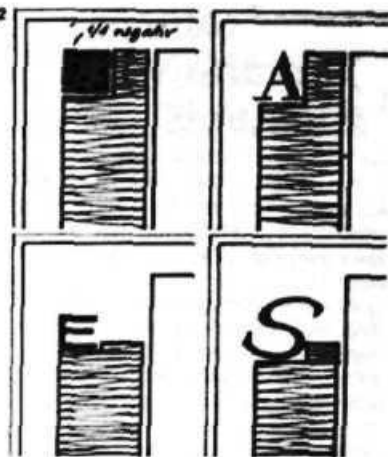
□ **A címek jelzése.** A címeket nagyságuknak és típusuknak megfelelően vázoljuk a tükörbe. Vázlatos, de karakteres legyen a címbetű rajza. Azt a képet, azt a sorhosszúságot mutassa, amit nyomtatva is mutatni fog. A szedett címbetű sorának kiszámítása igen fontos, ezt betűmintakönyv alapján végezzük el, majd a betű lenyomatot nagyságát is ez szerint állapítsuk meg. A verzális és a kurrens betű mérete eltér a tipográfiai pontokban kifejezett betűnagyságtól. Kisebb ennél. A rajzolt betű típusát is vá-

zoljuk fel a tükörbe, hiszen ezt is összehangoljuk környezetével. Ha több címrészlet van, alcímek, lídek, hidak, a tükörben és a kéziratban is jelöljük meg őket az oldal számával és törtvonal után betűvel (pl. 12/a) a keresés és összecserélés elkerülésére. A képeslapnál két oldalon átmenő címek a kötésmargó irányában kilépnek a szedéstükrökből, hogy középen ne legyen nagy szököz.

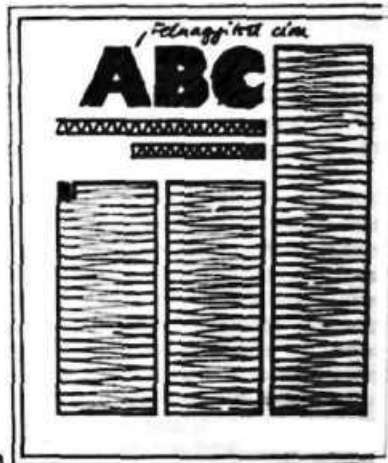
□ **Tónusok, negatívak jelzése.** A tükörben erősségének megfelelő értékben ceruzával imitáljuk a tónust, de betűvel is ráírjuk a tónus értékét (például $\frac{1}{4}$ tónus, $\frac{1}{2}$ tónus, $\frac{3}{4}$ tónus, takarás). A negatívot rajzzal és betűvel is előírjuk. Meghatározzuk a negatív tónusértékét is: $\frac{1}{2}$ tónusú negatív, $\frac{1}{3}$ negatív (fekete).

□ **Vonalak előírása.** A szedett vonalak vastagságát rajzzal jelöljük, és mellé írjuk betűvel is: finom vonal, 1 pontos vonal, 4 pontos vonal stb.

□ **Iniciálék jelzései.** A tükörben az iniciálékat nagyságuk, típusuk alapján rajzoljuk meg, pontosan jelölve az elhelyezését is. Egysoros, többsoros, súllyesztett, keretes, negatív rajzot készíthetünk, és betűvel is előírjuk. Az előrajzolás és az iniciálé helye pontosan egyezzen meg a kézirat előírásával, hogy hány sort milyen betűfokozatban, mennyivel kezdünk beljebb, és milyen nagyságú, milyen típusú betűt alkalmazunk.

Az iniciálék pontosan előrajzoljuk, betűvel is pontos méretű rajzzal, a bekészített sorok számának jelzésével (12). A szedett betű felméréséhez a kéziratban és a tükörben egyaránt előírjuk, hogy az amit készült levont elkarúlján a földmérésben (13)

Képméretezés Méretarány- változtatás

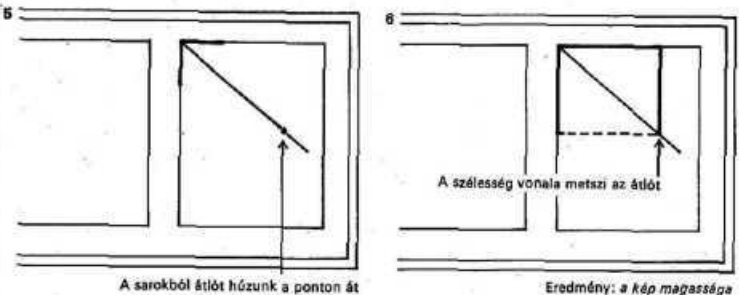
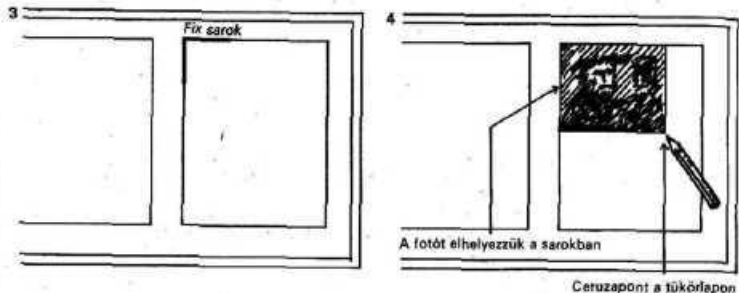
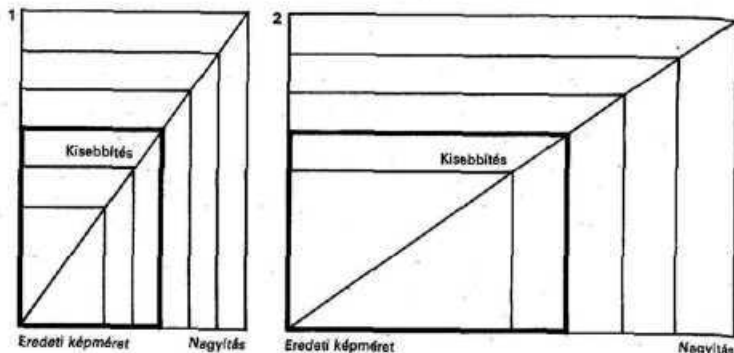
□ Az *eredeti fotó méretaránya*. Az eredeti fotó mérete rendszerint más, mint a lapba kerülő méret, ezért azt nagyítani vagy kisebbíteni kell.

A nyomdatechnikai méretváltoztatásnál a kép *mérete* módosul, de a *méretarány* nem változik. A kép méretváltozása mindig átlójának vonalán történik (1–2).

□ A *kép helye az oldalon*. A tervezőszervező a képet a tükörlapon tervezi meg, így annak ott meghatározott helye van. Mindkét méretet nem ismerhetjük, de vagy a szélességét, vagy a magasságát megtervezzük, s azt is, hogy az oldal melyik pontján kívánjuk elhelyezni a képet. Ezt a pontot egy saroknak, egy fix saroknak tekinthetjük, ahonnan a méretezési munkánk kiindulhat.

□ A *kép magasságának kiszámítása*. Azokban az esetekben, amikor a kép *szélességét* megtervezzük, meghatározzuk például, hogy 115 mm, illetve két hasáb *széles* képet akarunk, az egyik méret így már adott. Azt kell kiszámítanunk, hogy mennyi lesz a magassága.

Megjelöljük a fix sarok helyét a tükörlapon. A kép sarkát pontosan derékszögben tartva, ráhelyezzük a

fix sarokra. Ezzel a sarokkal átlósan szemben levő képsaroknál egy ceruzapontot teszünk a tükörlapra (4). A fix sarokból kiindulva a ponton keresztül egy meghosszabbított átlót húzunk a tükörlapra (5) (nem a kép hátára). A megtervezett szélesség függőleges vonalát meghúzzuk, metsszük vele az átlót. A metszésponton kapjuk meg a kép addig ismeretlen *magasságát* (6).

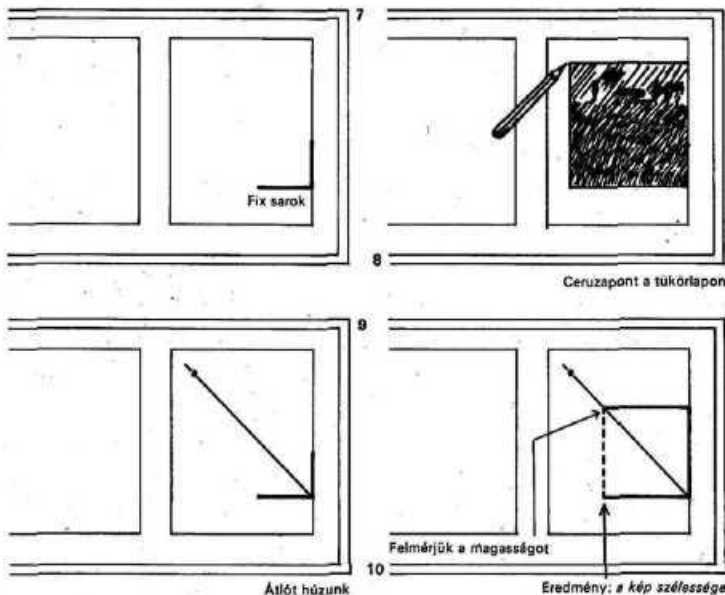
□ *A kép szélességének kiszámítása.* A feladatban most nem a szélességet tervezzük meg, hanem a magasságot. A szélesség ismeretlen. Az eljárást az előbbihez hasonlóan végzzük. A fix sarokba helyezzük a képet (7). Az átlósan szemben levő képsaroknál pontot teszünk a tükörlapra (8), meghúzzuk az átlót (9). A fix sarokból kiindulva felmérjük a tervezett magasságot. En-

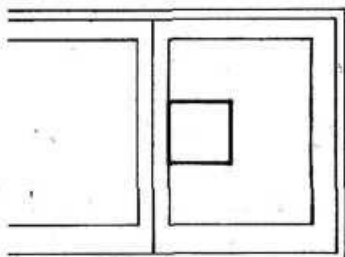
nél a pontnál vízszintes vonalat húzunk a tükörlapra (10). Ahol a vízszintes vonal átmetszi az átlót, ott kapjuk meg az eddig ismeretlen *képszélességet*. Az így kapott szélesség ritka esetben található a hábszélességgel.

□ *A kép előre meghatározott mérete esetén* (11). Ilyenkor a kép aránya sokszor nem egyezik a berajzolt hely arányával. A kép méretarányát tehát a tervnek megfelelően változtatjuk. A kép egyik oldalából vágni kell, hogy a méretarány azonos legyen a terv méretarányával. A tükörlapra rajzolt képhelyre meghosszabbított átlót húzunk (12). A berajzolt képhely sarkára illesztjük a fotót (13). Az átló eldőtünik a fotó alól. Az átló találkozása a fotóval mutatja a vágás vonalát a fotón (14). Előfordulhat, hogy egy oldalról nem tudjuk a szükséges területet levágni a kép károsítása nélkül. Ebben az esetben elosztjuk a vágás nagyságát, és két oldalról vágunk (15). Az átló természetesen ugyanúgy mutatható vágást a szélességből, mint a magasságból.

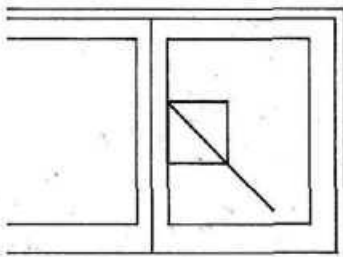
□ *Rajzok méretezése.* A szabálytalan alakú rajzot a *hátán*, a legszélső rajzvonalak szerint négyzetesen rajzoljuk, s a továbbiakban úgy méretezzük, mint a fotót (16).

□ *A kötésvonalon átfutó kép.* A kép helyét úgy terveztük meg a tükörlapon, hogy az a párosról a páratlan oldalra ér át. Meg kell tudnunk, hogy a kötés hol vágja át a képet,

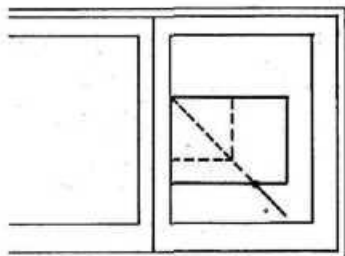

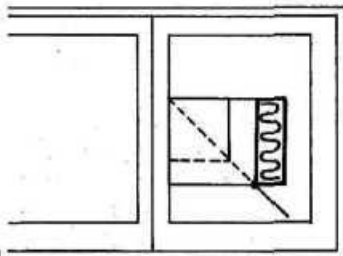
11 A kép előre meghatározott mérete a tervben

12 A tükörlepra húzott átló

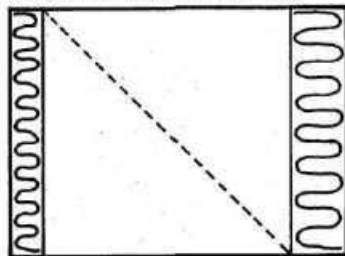

13 Ráhelyezzük a fotót Az átló találkozik a fotóval

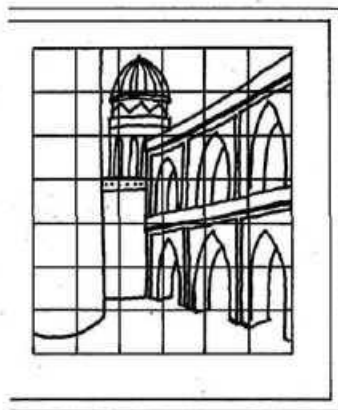
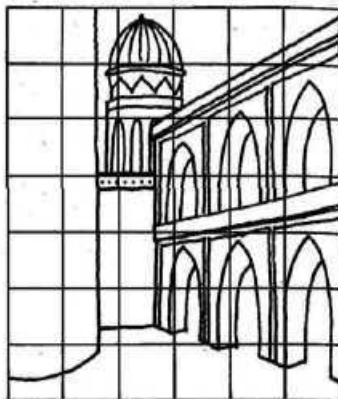
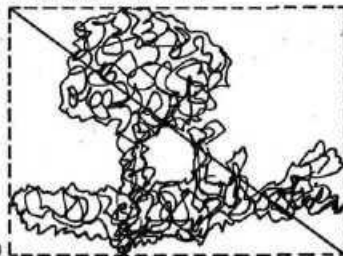

14 A kép alól előtűnő átló mutatja a *vágást* a képen

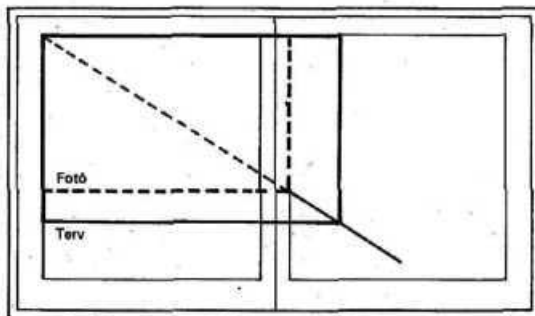
A képen a *vágást* két oldalról is végezhetjük

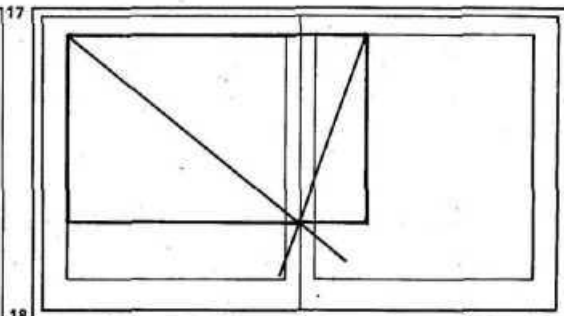
A rajz legszélső pontjai szerint négyzetes formát rajzolunk a kép hátán és úgy méretezzük, mint a fotót

Az *eredeti rajzra* pauszpapírt teszünk, ceruzával négyzetekre bontjuk, a *változtatott méretben* is ugyanannyi négyzetet húzunk a tükörre s a rajzot a kockák szerint könnyebben változtatjuk fel az új méretben

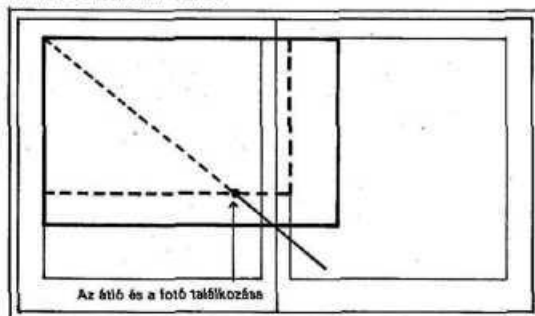

A fotó méretét meghatároztuk.

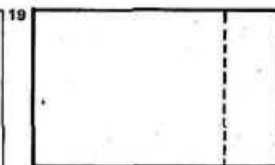

A kép helye és a kötővonal találkozásáig a sarokból átlót húzunk.

Hol metszi a kötővonal a fotót?

Az átló és a fotó találkozás

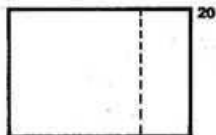
Az átlépés helye a fotón

mert lehetséges, hogy egy alak szemén fut keresztül a kötés vonala, ami súlyos hiba lenne. A berajzolt képhely fix sarkára illesztjük a fotót (17). A fix sarok és a kötővonal kép alól előtűnő pontja között meghosszabbított átlót húzunk (18). A fotót újra ráhelyezzük a fix sarokra, és ahol az imént húzott átló a kép alól előbukkan, ott lesz a kö-

tésen átlépő képvonal (19). Megvizsgáljuk ezt a vonalat, és ha nem érint érzékeny képrészeket, a kép hátán jelöljük az átlépés vonalát.

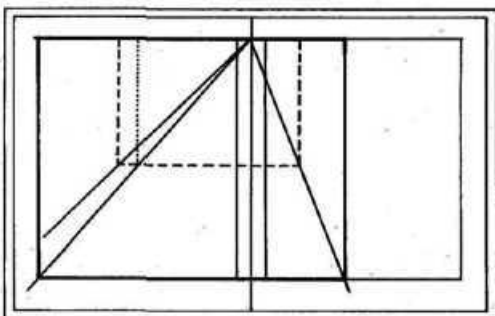
□ A kötővonalat előre jelöljük a képen. Olyan képeknél, ahol nem mindegy, hol vágja át a képet a kötővonal, jelöljük meg a képen az átlépés helyét (20), és ebből ki-

indulva méretezzünk. A képet úgy helyezzük el a tükrön, hogy az előre kijelölt átlépés vonalát a kötővonalra illesztjük, majd ebből a pontból kiindulva, két átlót húzunk a tükrön a kép két sarkának megfelelő pontokon keresztül (21). Ennél a feladatnál a kép magasságát kell meghatározni, amely mutatja azt is, ha a képből vágni kell (23).

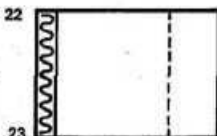
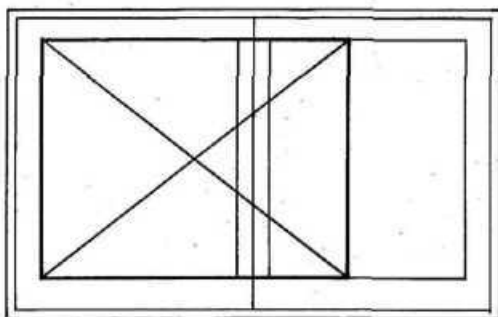

Az *átlépés* helyét a *fotón* előre meghatározzuk

Az *átlépés* vonalát ráhelyezzük a kötővonalra

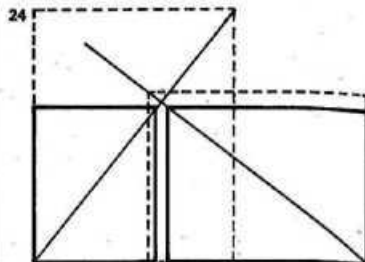
Két irányban húzzunk *átlót* 21

A kép egyik oldalából esetleg vágni kell

A teljes magasságot meghatározzuk. A két sarokból a két képek megfelelő egymást keresztező *átlót* húzzunk.

Az *átlók* találkozásánál *egyforma széles* lesz a két kép

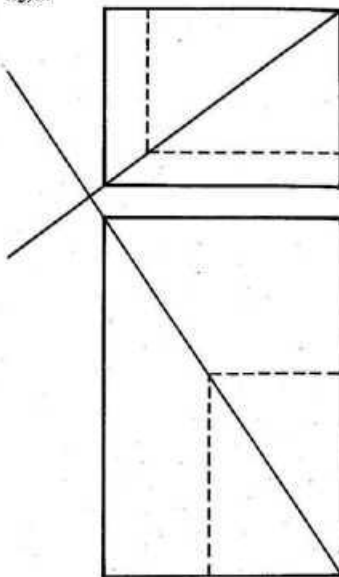

Két különböző méretarányú kép *egyforma magas* legyen

A teljes szélességet meghatározzuk. A két sarokból a két kének megfelelő egymást keresztező *átlót* húzzunk

25 Az *átlók* találkozásánál *egyforma magas* a két kép

Két különböző méretarányú kép *egyforma széles* legyen

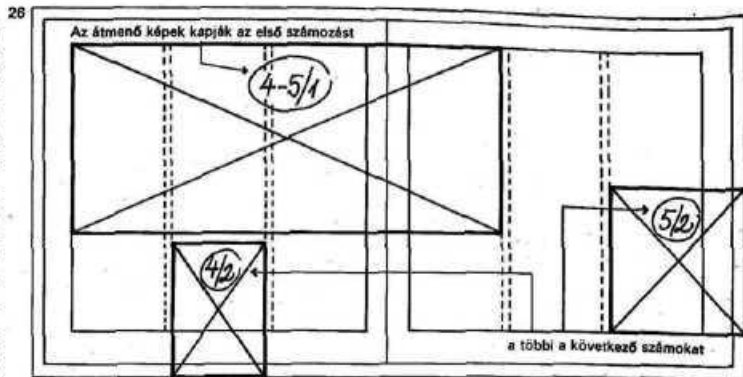

□ Két, nem *egyforma méretarányú* képet *egyforma magasra* méretezzünk. A két kép helyének teljes szélességét megadjuk a tervben. A két képet a két ellentétes sarokból kiindulva méretezzük, ugyancsak két ellentétes sarokból kiindulva, két egymást keresztező *átlót* húzzunk a képek ellentétes sarkát jelölő pontokon át a tükrön. Ahol a két *átló*

metszi egymást, ott lesz *egyforma magas* a két különböző méretarányú kép. Ha *hézagot* tervezünk a két kép közé, a találkozási pontnál lejjebb húzzuk a magasságot jelző vízszintes vonalat.

□ Két, nem *egyforma méretarányú* képet *egyforma szélesre* méretezzünk. A két kép együttes magassá-

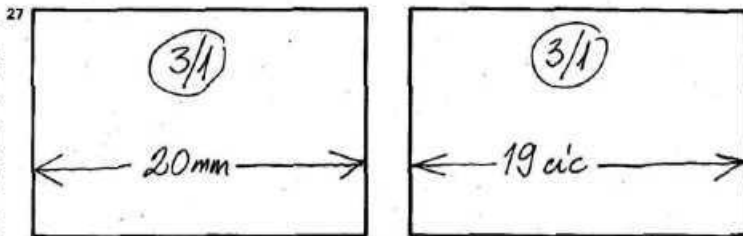
gát jelöljük a tükörben. A két ellentétes sarokba helyezzük a két képet, és az átlósan szemben levő képsarkoknál pontot írunk a tükörlapra. Ezeken a pontokon keresztül a két ellentétes sarokból kiindulva egymást metsző átlókat húzunk. Az átlók találkozásánál lesz *egyforma széles* a két kép. Ha a képek között hézagot akarunk (pl. képaláírás céljára), akkor a metszésponttól beljebb húzzuk a függőleges, a kép szélességét jelző vonalunkat, így a diagonálisoknál mutatózó nagyobb nyílás nagyobb közt jelöl a két egymás fölött álló egyforma széles kép között. (25)

A kép jelölése a tükörlepon. Oldalszám/képszám

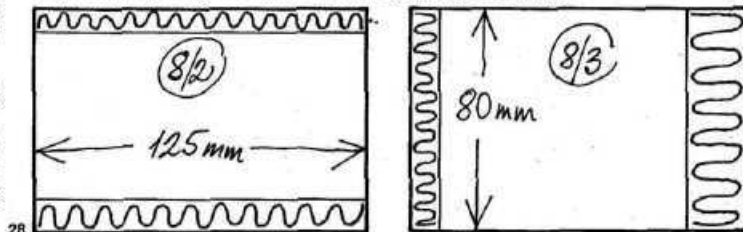
□ A képek jelölései. A képek számozását a tükörben az oldalszámmal, majd törtvonallal az oldalon levő képek sorszámával jelöljük. Mindezt együttesen bekarikázzuk. A két oldalra átmenő képeknél kezdjük a számozást (pl. 4-5/1), majd külön folytatjuk az oldalszámmal és a képszámmal (4/2, 5/2). A méreteket a kép hátán milliméterben (kívánság esetén ciceróban) jelöljük, úgy, hogy a *kép két széléig* húzzuk a nyilat, és a nyíl megszakiadásába írjuk a méretet. A vágást pontosan, hullámvonallal jelöljük a kép hátán. A képet természetesen nem vágjuk le ollóval. (26-28.)

Ha a képen negatív szöveg, például képaláírás van, a képre feltétlenül írjuk rá „a képen negatív” jelzést, mert ellenkező esetben a felvételt meg kell ismételni. A háttér nélküli képeket a hátán rajzoljuk körül, és írjuk rá: háttér nélkül.

Jelölés a kép hátán A nyomda kívánása szerint milliméterben vagy ciceróban

A kép hátán jelöljük a vágást a szerint annak szélességi vagy magassági méretet

Irodalomjegyzék

Albert Kapr–Hans Fischer:

Typenkunst

Howard B. Taylor:

Newspaper Layout & Design

Novák László:

A nyomdászat története

Szántó Tibor:

Tipografia

A betű

Dimitër Georgiev:

Staging the Newspaper

Dezsanai Béla–Nemes György:

A magyar sajtó 250 éve

Baróti Géza–Dersi Tamás–Faragó Vilmos–

Földes Anna–Földi Iván–Fodor Gábor–

Kis Csaba–Rajcsányi Károly:

Gyakorlati újságlás I.

Gombó Fül:

Bevezetés a sajtóismeretbe

Praktischer Journalismus

Magyar Sajtó

Neue Deutsche Presse

Poligrafija

The Art of Writing (UNESCO)

Journalisme

(Méthodes et Techniques

de Formation des Journalistes)

Magyar Grafika

Interpressgrafik

Der Druckspiegel

BZ am Abend – Technische Leitfaden

Fachschule für Werbung und Gestaltung

gyjzetel

Typografie und Gestaltung der

Tageszeitungen

Form und Technik

Linotype Post

A második rész

modelljainak makettjeit

a szerző részletes tervei alapján

Néda! Ferenc készítette

A második rész szöveg és modell- anyagához felhasznált betűtípusok forrása:

Első Magyar Betűöntőde

Monotype

Linotype

Ludlow

Starsettograph

Visual Graphic Corporation

Photo Typositor

Photo Lettering

Facsimile Fonts & Fototype

Reprotype Adv. Typ.

Letraset

Prestype

A második rész modellanyagához felhasznált címbetűtípusok jegyzéke:

Oldalszám

Típusnév

237

Margaréte

238

Univers

Watusi

Goudy Ex. Bold.

239

Modula

240

Univers

Permanent Massive

Oldalszám

Típusnév

241

Modern 20

Permanent Massive

Forum II.

Cheltenham

Univers

New Casual Script

Stymie Light

Modula

Permanent Massive

Torino Swash Italic

242

252

Craw Clarendon Cond.

Forum II.

Commercial Script

City

253

Goudy

Garamond

254

Olive Antique Italic

255

Roberta

City

256

Stymie Ex. Bold

Modula

News Gothic

257

Goudy

258

Garamond

259

News Gothic

Univers

260

Modula

261

Modula

Windsor

Buffalo Bill

262

Watusi

Swash

Univers

Commercial Script

<i>Oldalszám</i>	<i>Tipusnév</i>	<i>Oldalszám</i>	<i>Tipusnév</i>	<i>Oldalszám</i>	<i>Tipusnév</i>
263	<i>Modern 20</i>		<i>Scot Uncial</i>		<i>Stymie</i>
	<i>Olive</i>	278	<i>Cheltenham</i>	295	<i>Mademoiselle</i>
	<i>Clarendon</i>	279	<i>Univers</i>		<i>Commercial Script</i>
	<i>Torino</i>		<i>Cheltenham</i>		<i>Egyptian</i>
265	<i>Lee</i>	280	<i>Permanent Massive</i>	296	<i>Mademoiselle</i>
266	<i>Pistilli</i>	282	<i>H-24</i>		<i>Univers</i>
267	<i>Lariat</i>		<i>Bodoni</i>	297	<i>Melior</i>
	<i>Stymie</i>	283	<i>Roberta</i>	298	<i>Gothic Cond.</i>
	<i>Bodoni</i>	285	<i>Whitin</i>		<i>Univers</i>
	<i>Brush</i>	286	<i>Modula</i>	299	<i>Craw Modern</i>
268	<i>Modula</i>	287	<i>Omnibus Light</i>	301	<i>Clearface Gothic</i>
	<i>Roberta</i>		<i>Bodoni</i>	303	<i>Cloud Bank</i>
269	<i>Dorsch</i>		<i>Lidian</i>		<i>Willowby</i>
	<i>Modula</i>		<i>Standard grot.</i>		<i>Manessa</i>
	<i>Permanent</i>	288	<i>Mademoiselle</i>	304	<i>Permanent</i>
	<i>Centennial Script</i>		<i>Hobo</i>		<i>Egyptian</i>
	<i>Hobo</i>	289	<i>Huit</i>	305	<i>Garamond</i>
	<i>Commercial Script</i>		<i>Harold Reclame</i>		<i>Brush</i>
270	<i>Modern 20</i>	290	<i>Mademoiselle</i>		<i>Pantagraph Initial</i>
271	<i>Modern 20</i>		<i>Constanze Initials</i>		<i>Constanze Initial</i>
	<i>Profile</i>		<i>Lariat</i>		<i>Tri-line</i>
	<i>Inserat grot.</i>		<i>Dorsch</i>	306	<i>Modern 20</i>
	<i>Cooper Swash</i>	291	<i>Univers</i>		<i>Permanent Massive</i>
272	<i>Bodoni</i>		<i>Brush</i>	307	<i>Standard Grot.</i>
	<i>Permanent</i>		<i>Centennial Script</i>		<i>Egyptian</i>
	<i>Century</i>		<i>Manessa</i>	308	<i>Constanze Initial</i>
273	<i>Manessa</i>		<i>Stymie</i>		<i>Liberty</i>
	<i>Commercial Script</i>		<i>Nord</i>		<i>Forum II.</i>
	<i>Centennial Script</i>	292	<i>Permanent</i>		<i>Stymie</i>
	<i>Schadow</i>		<i>H-1</i>		<i>Torino</i>
274	<i>Univers</i>	293	<i>Windsor</i>		<i>Studio</i>
276	<i>Aster</i>		<i>Univers</i>	309	<i>Advertisers Goth.</i>
	<i>Cheltenham</i>	294	<i>Permanent Massive</i>		<i>Modula</i>
277	<i>Cheltenham</i>		<i>Brush</i>	311	<i>Univers</i>

<i>Oldalszám</i>	<i>Típusnév</i>	<i>Oldalszám</i>	<i>Típusnév</i>	<i>Oldalszám</i>	<i>Típusnév</i>
	<i>Standard Grot.</i>	329	<i>Fortune</i>		<i>Modula</i>
312	<i>Optima Outline</i>	330	<i>Permanent</i>	349	<i>Commercial Script</i>
	<i>Garamond</i>	331	<i>Bodoni</i>		<i>Handel Gothic</i>
313	<i>Brodway</i>	333	<i>Torino</i>	352	<i>Bodoni</i>
	<i>Torino</i>		<i>Bodoni</i>	353	<i>Roberta</i>
314	<i>Dorsch Shaded</i>	334	<i>Bodoni</i>		<i>Nouveau</i>
	<i>Modula</i>		<i>Century</i>	354	<i>Univers</i>
315	<i>Goudy</i>		<i>Bembo</i>	355	<i>Univers</i>
	<i>Hobo</i>		<i>Urban</i>		<i>Roberta</i>
316	<i>Bodoni</i>		<i>Barnum</i>		<i>Anonymus</i>
	<i>Mademoiselle</i>		<i>Standard Grot.</i>	356	<i>Broadway</i>
318	<i>Schadow</i>		<i>Clarendon Outl.</i>	357	<i>Rubens Ornate</i>
320	<i>Schadow</i>		<i>Dominante</i>	358	<i>Craw Clarendon</i>
	<i>New Casual Script</i>		<i>Dorsch Shaded</i>		<i>Harry Obese</i>
	<i>Hobo</i>	335	<i>Elefante</i>		<i>Advertisers Gothic</i>
321	<i>Anonymus</i>		<i>Broadway</i>	359	<i>Manessa</i>
	<i>Commercial Script</i>		<i>Clearface Gothic</i>		<i>Windsor</i>
	<i>Harry Obese</i>	336	<i>Shadow</i>		<i>Willowby</i>
322	<i>Fortune</i>	338	<i>Univers</i>	361	<i>Century</i>
	<i>Bodoni</i>	340	<i>Modern 20</i>		<i>Handel Gothic</i>
323	<i>Olive</i>		<i>Modula</i>	362	<i>Torino</i>
324	<i>Lee</i>	341	<i>Schadow</i>		<i>Bodoni</i>
	<i>Calligraphic Roman</i>	343	<i>Dominante</i>	363	<i>Pioneer</i>
325	<i>Permanent Massive</i>		<i>Modern 20</i>	364	<i>Advertisers Gothic</i>
	<i>Handel Gothic</i>	344	<i>Busarama</i>	365	<i>Comstock</i>
326	<i>Manessa</i>	345	<i>Manessa</i>	366	<i>Cooper Swash</i>
	<i>Modula</i>		<i>Univers</i>	367	<i>Lee</i>
327	<i>Bodoni</i>		<i>Permanent</i>	368	<i>Urban</i>
	<i>Century</i>		<i>Anonymus</i>	369	<i>Constanze Initial</i>
	<i>Modula</i>		<i>Modula</i>		<i>Hobo</i>
	<i>Schadow</i>	348	<i>Goudy</i>	370	<i>Bronstein</i>
28	<i>Univers</i>				<i>Modula</i>

